

3 1761 05400226 6

NOWOČESKÁ
BIBLIOTHEKA

WYDÁWANA

NÁKLADEM MUSEA KRÁLOWSTVÍ ČESKÉHO.

ČÍSLO XVIII.

WÁCSLAWA WLADIWOJE TOMKA

DĚJEPIS PRAHY.

W PRAZE.

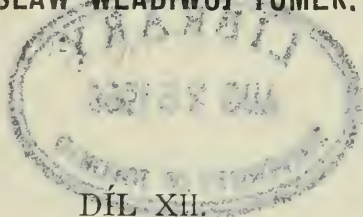
W KOMMISSÍ U FRANTIŠKA ŘIWNÁČE.

1901.

DĚJEPIS MĚSTA PRAHY.

SEPSAL

WÁCSLAW WLADIWOJ Tomek.

SPISŮ MUSEJNÍCH ČÍSLO LI.

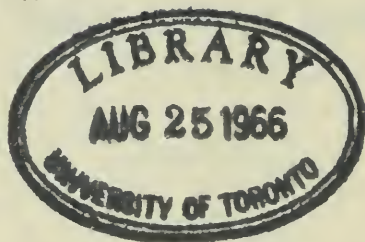

W PRAZE.

W KOMMISSÍ U FRANTIŠKA ŘIWNÁČE.

1901.

DB
879
P₈T₆
díl 12

1113524

ODDÍL PRVNÍ.

Události od přemožení bauře roku 1547 do míru Libenského mezi císařem Rudolfem a bratrem jeho Matiašem.

(1547—1608.)

Za Ferdinanda I.

(1547—1564.)

Po odjezdu swém z Prahy dne 10 Října roku 1547 král 1547 Ferdinand na cestě swé třetí den (13 Října) nacházel se w Domažlicích, o tři dni později w Řezně (16 Října) a neli dříve aspoň již dne 27 Října w *Augsburce*. Bratr jeho císař Karel V za příčinou sněmu říšského, jenž se měl počíti w měsíci Září, meškal tam již ode dne 23 Čerwence, a při něm nacházel se arcikníže Maximilian prworozený syn Ferdinandůw jako již prvé w čas tažení proti protestantským knížatům. Později za zvláštními příčinami přijela tam také sestra Ferdinandowa někdejší králowna česká Marie, tehdejší místodržitelkyně nizozemská.

Jednalo se na sněmě tom o obnowení řádu w říši německé porušeného předešlými bauřemi jak we věcech swětských tak náboženských, a bylo jednání těžké a mnoho času vyžadující, při kterém Ferdinand jakožto král římský stoje wedlé císaře co věrný jeho pomocník, nucen byl dlauhau dobu vzdálen zůstati

1547 od vlastních zemí svých. Snažení císařovo bylo prostředkem obecného koncilie dosáhnouti obnovení jednoty v náboženství. Tomu vedlé všech jiných těžkostí stály v cestě různice mezi císařem a papežem toho času vzniklé z podnětů politických, pro které papež Pawel III proti vůli císařově již za času války v Němcích dne 11 Března roku 1547 byl nařídil přeložení koncilie z Trienta do Wlach do města svého Bononie. Císař po skončení války usilowal darmo o nawrácení koncilie k sídlu prwotně umluwenému, pokaušel se na sněmě říšském o srownání aspoň prozatímné mezi knížaty a stawy protestantskými a katolickými, což mělo welké obtíže; nicméně pak docílil konečně usnešení, jímž stawům protestantským w říši propuštěna jest swoboda některých jejich nowot jak w učení tak w řádech kostelních, která dle mínění císařowa i stawů katolických měla míti platnost do konečného rozhodnutí koncilie, až by zase řádně bylo shromážděno. K umluvě té prozatímné, nazwané proto obecně *Interim*, stalo se přiznání obau stran dne 15 Kwětna roku 1548.

Dřiw ještě, než se jednání toto dokonalo, bylo tudíž w Augsburce mezi císařem a králem umluweno zasnaubení prworozeného syna Ferdinandowa Maximiliana s dcerau Karlowau Marií (24 Dubna) w ten způsob, že se Ferdinand zawázal jak nejdříwe možná wyjednatí se stawy českými přijetí Maximiliana za budaucího krále a korunowání jeho i manželky jeho, tak aby již za života otcowa užíwal titulu kráľowského, owšem beze všeho skutečného účastnění se panství. Následkem toho wyprawil se Maximilian asi dne 11 Čerwna¹⁾ z Augsburka na cestu do Španěl, kdež swatba měla býti wykonána, s průwodem slawným, w němž z mladého panstwa českého nacházeli se jmenowitě také dwa synowé Jana z Pernšteina, starší Jaroslaw, který měl spolu jeti jen do Perna, mladší však Wratislaw co šenk Maximilianůw až do Španěl. Král Ferdinand sám zdržen byl w Augsburce některými jinými věcmi ještě o něco déle,

¹⁾ Dle listinných pamětí nacházel se posledně dne 10 Čerwna ještě w Augsburce, dne 12 Čerwna však již na cestě své do Wlach we Mnichowé.

až asi do konce měsíce Čerwna; ani však tehdy newrátíl se 1547
do Prahy, nýbrž do Wídně, maje nepochybně na zřeteli potřeby
králowství uherského, které na ten čas vyžadovaly pobytu
jeho na blízce. Dle listinných pamětí byl we *Wídni* aspoň již
dne 12 Čerwence.

Po čas dluhého tohoto vzdálení králowa ze země zastával
místo jeho we správě králowství českého i zemí k němu při-
wtělených druhorozený syn jeho *arcikníže Ferdinand*, tehdáž
osmnáctiletý. Obáváje se vždy ještě možných nepokojů w zemi
a jmenowitě we hlavním městě byl král zůstawił něco wáleč-
ného lidu w Praze pěšího i jízdného, pěšího pod třemi heit-
many, z nichž každý měl we swém praporcei asi 500 mužů,
jízdného pak 200 pod čtyřmi heitmany, a nařídil také částečně
nowé opewnění hradu Pražského a Hradčan, oprawení zdí, kde
bylo potřeba, a zdělání wětšího počtu střelníc w nich. Práce
tyto byly během prwních dwau měsíců, Října a Listopadu celkem
dokonány a brány pilně střeženy a zawírány, zwláště fortua
nad stupněmi k zámku od Menšího města. Brzy však se jewilo,
že opatření těch nebylo w té míře potřeba; neb nikdež, ani w Praze
ani jinde w zemi, nebyl pokoj více porušen, zwláště následkem
pobrání wší zbraně, které se bylo stalo we městech, tak že jme-
nowitě útok nějaký na hrad shledával se býti nemožný. Se zřením
k tomu jednalo se již při sklonku měsíce Října o zmenšení počtu
wojska w Praze chowaného, a wznesl arcikníže Ferdinand dle
zdání radd komory králowské dopisem do Augsburka dne
30 Října na krále náwrh, aby ze tří praporeů, z kterých se wojsko
pěší skládalo, dwa byly propuštěny a jen jeden podržen, do
kterého by nejlepší wojínové, zwláště rodu šlechtického,
z druhých dwau byly přijati na místo méně platných se za-
chowáním počtu 500 mužů; jízdných pak aby podrženo bylo
jen 100 pod swými čtyřmi heitmany, tak aby každý z nich měl po
25 koních. Král Ferdinand schwálil tento náwrh dopisem dne
5 Listopadu s wymíněním toliko, aby nad stem jezdců po-
drženým we službě postaweni byli toliko dwa heitmani, každý
nad padesáti. Později teprw objevilo se co obyčejný následek
domácích zmatků w zemi wznikání laupežných rot čili tak

1547 zwaných reytarů w rozličných místech na wenkowě, i uznáno z té příčiny za dobré zjednání dwadceci jízdných zvláštních pod dvěma heitmany ku projíždění země rozličnými stranami k stihání laupežníků a hájení bezpečnosti na silnicích. Raddám komory královske při tomto zmenšení počtu wálečného lidu byla welkau pohnůtkau nedostatečnost důchodů královských k placení jeho, což však mělo se tajiti před veřejností. Čím dál tím tíže bylo s nedostatkem zápasiti, pročež po některém čase uznána potřeba ještě wětšího snížení počtu wojska, i přikročilo se k tomu se zastřením prawé příčiny tím způsobem, že swolána schůze všech auředníků zemských wětších i menších

1548 w měsíci Březnu roku 1548,²⁾ kterým arcikníže předložil dotaz, zdali by při utišení obecném nebylo radno počet wojska zmenšiti; k čemuž od nich ochotně přiswědčeno, i uzavřeno tedy podržeti jen polowici počtu tehdejšího, totiž 250 pěších. Hleděno přitom jen na potřebu opatření hradu proti chátře lidu w Praze, kdyby se něčím osmělila k náhlému nějakému útoku. Ku placení wojského lidu i w počtu tak zmenšeném důchody komory tak málo postačowaly, že již w měsíci Čerwenci potom byla žoldněřům mzda zadržena za půl třetího měsíce, a w obáwání, aby se nedali w nějaké wýtrznosti, jakož třeba w laupežné wpády do okolí Pražského, musil se nejwvyšší kancelěř hrabě Jindřich z Plawna purkrabí Míšenský odhodlati k půjčení 300 zlatých ku prozatímnému zaplacení mzdy za dwa měsíce. Na podzim toho roku propuštění jsau také oni jízdní, kteří měli pečowati o bezpečnost silnic, pod příčinau, že se neshledáwala dostatečná pilnost při nich a tudy málo prospěchu.

1547 Z Augsburka byl král již dne 17 Listopadu roku 1547 vydal nařízení, jímž ponejprw dle zrušení práwa Staroměstských nad úřadem hor winničných osazen úřad ten králem samým. Ustanowen totiž jím samým nowý *perkmistr* z měšťanstwa Staroměstského Jiří z Jelče, a rovněž jmenowání čtyři konšelé

1548 k zasedání s ním na saudě. Následowalo dne 17 Ledna roku

²⁾ Arcikníže Ferdinand dáwa o tom zpráwu otci dopisem dne 14 Března.

následujícího rovněž z Augsburka vydání instrukcí pro nové 1548
královské rychtáře ve všech jiných městech královských
 w Čechách podobné jak již dříve w městech Pražských; dne
 20 Ledna pak vydal král instrukcí pro nový *saud nad appel-*
lacími na hradě Pražském, dle které hned potom wstoupil do
 života. Saud tento skládal se ze čtrnácti osob, z nichž tři byly
 ze stawu panského, tři stawu rytířského, dále čtyři doktoři
 práv a čtyři z váženějších sausedů Pražských. Jmenování jsou
 ze stawu panského Ladislav Popel z *Lobkowic* na Chlumci,
 maršálek dworu královského, který měl býti předsedau, Jindřich
 Plánský z Žeberka, který byl zároveň heitmanem Menšího města,³⁾
 a Ludvík Bezdrúžický z Kolowrat, heitman zároveň Nowého
 města Pražského; ze stawu rytířského Adam Řepický ze Sudo-
 měře, tehdejší podkomoří měst králové a heitman Staroměstský,
 Petr Bechyně z Lažan na Píčině a Albrecht Kaplíř ze Sulewic.
 Doktoři práv byli na ten čas všichni čtyři cizozemci, Ludvík
 Šeradin z Šorndorfa, který teprw později roku 1552 přijat
 jest za obyvatele w zemi, Wawřinec Knor z Roznrota a Krištof
 Klekler. Ze stawu městského byli dva ze Starého města, totiž
 bývalý kancléř mistr Tomáš z Jawoříce a Blažej Nožička, dva
 z Nowého města, Jan Pamílus a Jan Lukáš. Moc nowého
 tohoto úřadu wztahovala se netoliko na města královská,
 z kterých dosud šlo odvolání ku konšelům Starého města Praž-
 ského, které odtud pomínulo, nýbrž na všechny z mě koruny
 české, tak že byl saudem odvolacím všem městům w Čechách,
 na Morawě, we Slezsku a w horní i dolní Lužici, k jakýmkoli
 právům dotud příslušela. Sídlem jeho byl hrad Pražský.
 Všichni členové jeho čili raddové nad appellacími powinni
 byli bydliti w Praze, neodjíždějíce odtud leč s dowolením před-
 sedy dle jeho uznání. Každého dne krom nedělí a swátků po-
 winni byli zachováwati úřední hodiny ráno i odpoledne, od
 sw. Jiří do sw. Wáclawa sedm, od sw. Wáclawa do sw. Jiří
 šest hodin. Sauditi měli dle práv, kterými se to neb ono město

³⁾ Chybně nazývá se we Sněmích Českých II 545 heitmanem w „Starším městě Pražském“.

1548 sprawowalo, z kterého přišlo odwołání, zejména buď dle Pražského buď dle Magdeburského; we věcech pak, které by pokládali za těžší, měli se obrátiti ku králi neb za nepřítomnosti jeho k místodržícímu, jenž by zasedl s nimi spolu na saud s přijetím k tomu jiných radd královských.

1547 Již dříve, dne 17 Listopadu roku 1547, byl král we smyslu mandátů směřujících k vyplnění všech odchylek w náboženství od starého řádu stran pod jednau a pod obojí vydal z Augsburka napomenutí k administratoru strany pod obojí, aby fary opatřil kněžími a kazateli k tomu hodnými, zvláště na statech, které byly pokutováním odbojného panstwa připadly komoře královské. Byl zpraven, že se w tom daly překážky zvláště neposlušností mnohých kněží. Ku přísnějším však krokům pohnut byl brzy potom proti *bratřím českým*. Následkem zawření několika sborů jejich od heitmanů na panstvih ku komoře královské zabavených dle mandátů vydaných w Říjnu předešlého roku, došlo nenadále w prvních 1548 dnech měsíce Ledna roku 1548 dvojí psaní do Augsburka we jménu „jednoty bratrské pravě křesťanské z Čech i z Morawy“, jedno ku králi, druhé k císaři Karlowi, we kterých odpor se kladl proti mandátům řečeným, jakožto na někdejším mandátě krále Wladislawa se zakládajícím. Popíráno w nich opět jako za některých let předešlých, žeby se mandát proti Pikartům znějící na bratři české wztahowal; neb že jejich učení žádných pikartských ani jiných bludů neobsahuje, a žádáno na králi, aby je jako jiné k straně pod obojí se znající při náboženství jejich zachowal, na císaře pak, aby se o to ku králi přimluwil, s poukázáním k tomu, že i w říši swobodu propouští. Poslem, který obojí psaní králi i císaři do rukau odewzdal, byl saused Litomyšlský Jan Jiřík bakalář. Sepsáua pak byla obě psaní od duchowních čili starších bratrstwa w dorozumění mezi nimi we více místech, kdež kteří z nich byli, nejvíce w Lipníku na Moravě, mimo to w Landskroně, w Chlumci a posledně w Boleslawi, odkudž konečně řečený posel wyprawen byl starším bratří Janem Černým na místě bratra Macha tu dobu nepřítomného. Poněwadž psaní zněla we jménu celé jednoty bratrské,

wzniklo owšem podezření, že bylo držáno tajné nějaké četné 1548
shromáždění osob světských i duchovních, zvláště poněwadž
we psaní k císaři výslovně prawilo se, že prosí „wšichni, což
jich jest, urození i obecní, bohatí i chudí, se všemi swými
kněžími, učiteli a staršími“, ⁴⁾ čemuž mohly se podkládati
i nějaké nové záměry odbojné, i wzbuzen byl tím ještě více hněw
králůw proti bratřím. Poslu byla z kanceláře královske dána
odpowěď krátká dne 7 Ledna, kterau potwřzowalo se přijetí
žádosti, ale odkazowání žadatelé na nové *mandaty* královske,
které brzy potom rozeslány jsau do Čech, vydané dne 20 Ledna.
Jimi nařizowalo se pod přísnými tresty, aby sbory pikartské,
kde se to posud nestalo, po městech a jinde všude zamykány
a kolím zabíjeny byly, aby žádná pokautní kázání ani schůze
w domích neb kdekoli jinde trpěny nebyly, a kdež by se který
té sekty kazatel, wůdce neb učitel o to dále pokusil, aby každý
hned byl wyzdwižen a dodán na hrad Pražský.

Následkem toho přišlo k tužšímu potlačowání jednoty bra-
trské wynasnažením jednak duchowenstwa strany pod obojí,
jednak moci světské. Wyšlot již dne 24 Ledna od konsistoře
pod obojí nařízení k děkanům a farářům w místech, we kterých se
nacházely sbory bratrské, aby zpráwu dali, zdali jsau dle man-
datů královských zawřeny, a zdali se lid kněžstwem řádným
sprawuje; zároveň pak heitmanové na panstwích pánům z bra-
trstwa pobraných všudež dwory zawírali a lid ke sprawování
se starými řády w náboženstwu přidržowali. Zvláštní přísnost
prokazowal w tom heitman postawený nad panstwím Lito-
myšlským odňatým panu Bohuslawowi Kostkowi z Postupic,
Šebastian Schöneich, obecně *Šeynoch* zwaný. Od něho již kdysi
w měsíci Lednu wzato jest na rukojmě šestnáct sausedů Lito-
myšlských, že se byli účastnili při pohřbu jednoho spolusau-
seda dle řádu bratří konaném; ze zvláštního pak rozkazu od

⁴⁾ Allesampt, so viel nu unser ist, edel und unedel, reich und arm, sampt
allen unsern priestern, lehrern und Eldisten, čte se w německém pře-
kladě w rukopise bibliotheky dworské we Wídni M 7449 fol. 1—3.
W přepise českém w pamětech bratrských w archivě Ochranowském
VII fol. 47 jsau slowa tato wynechána, zdá se že úmyslně.

1548 krále a od arciknížete Ferdinanda dal zajmauti také Jana Jiříka bakaláře, jenž byl konal poselství do Augsburka s psaním ku králi a k císaři. Pátralof se po skladatelích psaní oněch a po domnělé schůzi tajné, z které byla vyšla, w kteréžto příčině arcikníže Ferdinand zvláště měl w domnění pana Arnošta Krajíře na Mladé Boleslawi; on však účastenství w tom jakékoli popíral. K dalšímu rozkazu arciknížete sausedé wzatí na rukojmě jsau potom obesláni na hrad Pražský (5 Března) a w krátce potom (10 Března) také Jan Jiřík ku přísnějšímu výslechu. Všichni wsazení jsau do Bílé věže a naléháno na ně brzy po dobrém brzy po zlém, aby se jednoty bratrské odřekli a buď k straně pod jednau buď pod obojí přistoupili. Někteří po několika nedělích swého uwěznění dali se k tomu pohnauti a jsau brzy po welkonocích toho roku (totiž po 1 Dubnu) propuštění na swobodu, druzí dále we wazbě držáni. Zatím však naléhalo se týmž způsobem na obywatelé jiné k bratrstvu se znající jak w Litomyšli tak na jiných panstwach zabawených, jakož w Brandýse, w Bydžowě, w Richmburce, w Chlumei, w Turnowě, a kteří se pohnauti nedali, proti těm wydány mandaty od arciknížete Ferdinanda dne 4 Kwětna, kterými dle ustanowení někdejšího mandatu krále Wladislawa proti Pikartům wypowiedáni jsau z králowství českého i ze všech jiných zemí králowých, tak aby se z nich w šesti nedělích po wyhlášení tom pod trestem ztracení hrdla wystěhowali. Duchowní čili starší jejich, kdekoli by postižení byli, měli býti uwěznění. Nastalo následkem toho z řečených panství stěhowání bratří u welkém počtu ze země w polowici měsíce Čerwna. Ubírali se několika cestami pospolu přes hranice slezské do Polska a dále do Pruska, kdež se jim dostalo jakéž takéž útočiště. W zemi zachowali se jen na statecích pánů, kteří se sami znali k bratrstvu neb jinak dopřáli jim swé ochrany. Sbory bratrské byly však i na statecích takových zawřeny a starší jejich musili se skrýwati a jen podtají konati služby boží s nebezpečenstwím.

Se zlým osudem potkal se mezitím nejpřednější ze starších bratrstwa čili biskup jejich Jan *Augusta*. Stihán zatykačem, jak

zmíněno, již od měsíce Října roku minulého, ukřýval se i on 1548
w rozličných místech, brzy we východních krajinách Čech,
brzy na Morawě, pilen jsa při tom dorozumění s jinými jak
w příčině psaní ku králi a k císaři, tak w jiných věcech, též
powzbuzování k wytrwalosti, když se počalo utiskování pro
wíru W tom snažení swém podlehl konečně úkladům nastro-
jeným proti němu od zawilého pronásledowníka bratří Šeynocha
zmíněného heitmana Litomyšlského. Stawě se jako by chtěl
bratřím zjednati nějaké polehčení, jednal s ním Šeynoch pro-
středkem jednoho z bratří Litomyšlských, který mu uwěřil,
o tajnau rozmluwu s ním w místě, které by Augusta sám
k tomu ustanowil, a po delším wáhání Augusta odhodlal se
k tomu, i mělo k tomu přijíti w lese blíže wsi Slaupnice wedlé
cesty z Litomyše k Brandýsu nad Orlicí w noci na den
sw. Marka (25 Dubna). Dostawiw se, ač s užitím velké opatr-
nosti, přelstěn jest Augusta a zajat od lidí Šeynochových
i s mladším saudruhem svým Jakubem Bílkem, který jemu
měl slaužiti za stráž. Šeynoch, jist jsa hojné odplaty za skutek
swůj zrádný, dopravil oba osobně do Prahy, kdež dne 28 Dubna
wsazení jsau do Bílé věže na hradě a počaly se s nimi s oběma
kruté výslechy. Mělit powěditi jak o sobě, tak o jiných, čím
se kdo prowinil při wzbauření minulého roku, a pátralo se
opět o původu psaní ku králi a k císaři do Augsburka, zvláště
w příčině účastenství w něm netoliko duchowních, nýbrž také
pánů z bratrstwa, nad to však také o způsobu, kterým se
jednota bratrská účastnila spolu s panstwem we spolku s kur-
firstem saským a o domnělém podáváníí jemu králowství
českého od stawů odbojných. Když odpovědi jich hned za
prwních výslechů nepostačowaly k účelu, za kterým se dály,
přikročilo se proti oběma k ukrutným mukám po několik dní
od 8 až do 17 Kwětna; konečně pak odwezení jsau dne 25 Kwětna
na Křiwoklát a chowáni tam po celau řadu let w tuhém
a tmawém žaláři. Bylo to již po wyhlášení mandátů, kterými
wypowědění jsau bratři w místech jmenowaných. když právě
již prodávali domy a statky swé, chystajíce se k stěhowání
ze země.

1548

Nedlauho po tom čase bylo několik ohňů w Praze na Nowém městě, které welikau škodu způsobily. První vyšel w sobotu dne 2 Čerwence w třináctau hodinu, to jest asi w 9 hodin ráno u jednoho pekaře na Poříčí w ulici saukennické, kterým 32 domů wyhořelo, a následowal oheň druhý již na-zejtří potom w neděli ráno mezi kázáním, který vznikl u jednoho koláře nedaleko odtamtud blíž kostela sw. Petra. Wyhořelo opět docela čtrnáct domů i se školau sw. Petra a s dworem křížovníků s čerwenau hwězdau tudíž až blízko brány Poříčské.⁵⁾ S jiných 79 domů bylo strženo krytí k zabránění, aby se oheň dále nešířil. Nebylo zcela bez domnění, žeby byl oheň býwal podložen, pročež arcikníže Ferdinand uznáwal za dobré, aby pro uwarování jiných nebezpečenství prach střelný chowaný we značném množství na hradě Pražském odtamtud potichu byl s část odvezen na Křiwoklát, na Brandýs, Rychmburk, Kostelec a Litomyšl; též pak dal od heitmanů všech tří měst Pražských složiti nový řád hasičský, jež předložil králi ke schválení (26 Čerwence). O týden později hořelo však ještě jednau w témž okolí, a shořely čtyry domy.

Toho času nacházel se král Ferdinand po nawrácení z Augsburga již we Wídni. Odtamtud vyšlo od něho dne 11 Srpna nařízení k arciknížeti Ferdinandowi, aby wyslechl některé zemany z Dolní Lužice, kteří se účastnili nepřátelských předse-wzetí wedlé kurfirsta Hanuše Fridricha saského neb Filippa hesského a z toho se wymlawali. Bylo jich dewět, mezi nimiž tři bratři *Minkwicowé* Kašpar, Bartoloměj a Erazim. Obesláni od arciknížete na hrad Pražský ke dni 24 Září, dostawili se jedni osobně, druzí zaslali písemně swé výmluwy, i učinil o nich arcikníže náwrhy dne 28 Října, kterými radil ku pokutování jich na penězích dle uznané větší neb menší winy při nich.

⁵⁾ Udáváme zde čísla dle dopisu arciknížete Ferdinanda ku králi dne 26 Září, kterýmž mu dává zpráwu o obau těchto obních s rozdílem od zpráwy w Monum. univ. Prag. Tomo V 136, kdež počítá se prwního dne 50, a druhého dne 13 domů shořelých.

Z měšťanstwa Pražského spůsobili si toho času nesnáze 1548
lazebníci prowiněním se proti rozkazu kráľowskému, kterým
 jak privilegia městská tak také všech jednotlivých cechů
 byla musila býti vydána, jsauce do dalšího rozhodnutí zrušena.
 Mistři lazebníci všech tří měst Pražských bez powolení drželi
 tajnau schůzi společnau, na které se o nowý řád usnesli pro
 swau čeládku a swé služebníky a sepsaný pečetmi swých cechů
 jej stwrdili. Shledáwaje w tom nebezpečný příklad, který by
 od jiných cechů mohl býti následován, arcikníže Ferdinand
 dal je všecy wsaditi do wězení, a učinil o tom zpráwu králi
 (1 Listop.), nechťje jinak propustiti je než pod dostatečným
 rukojemstwím.

Králi, jenž mezitím byl odjel z Wídně do Prešpurka,
 zawdali příčinu nespokojenosti členowé saudu nad appellacími
 teprw tak nedáwno předtím zřízeného. Zwěděľ, že se málo
 spravowali instrukcí jim danau, nezachowáwajíce auředních
 hodin sobě předeapsaných, zůstáwajíce buď doma buď také jinam
 odjíždějíce, čímž strany, které měly před saudem co činiti, byly
 mnoho zdřizowány a trpěly škody autratami tím působenými.
 Dal jim i praesidentowi panu Ladislawowi Popelowi z Lobkowic
 nelibost swau na jewo welmi přísným dopisem daným z Preš-
 purka dne 7 Listopadu.

Za potřebami kráľowstwí uherského král tehďáž meškal
 w *Prešpurce* wíc než šest neděl, pokud známo od 29 Října
 do 12 Prosince. Teprw snad asi o wánocích wrátil se odtamtud
 do Wídně, kdež nacházel se aspoň ještě 9 Ledna roku 1549. 1549
 Hned potom dal se konečně zas na cestu do Prahy, na kteréž
 nacházíme jej dne 12 Ledna we Znojmě, dne 13 Ledna w Polné,
 nazejtří potom (14 Ledna) w Německém Brodě a o den později
 w Čáslawi. Dne 18 Ledna wjel do Prahy, kdež s welkau sláwau
 wítán jest ode všech stawů a jmenowitě také od měšťanstwa
 Pražského. Na hradě wyšlo mu wstříc duchowenstwo kostela
 sw. Wíta, we kterém přijat jest se slawným *Te Deum laudamus*.
 Přijel s ním také nejmladší syn jeho arcikníže Karel, tehďáž
 ne zcela dewítiletý (narozen we Wídni dne 3 Čerwna 1540),
 chowaný dotud w Innsbrucku. Po wjezdě do hradu pauštěny

jsau radostné ohně na mostě Pražském a na bráně při něm na Starém městě, s níž také stříleno ze švihowek, a také z hradu stříleno z děl welkých.

Hned po několika dnech král dal obnowiti raddy na Starém a na Nowém městě jako ponejprw roku 1547 kommissary k tomu ustanowenými. Byli dwa stawu panského, nejvyšší hofmistr Zdislaw Berka z Dubé a heitman lén německých Jan mladší z Lobkowic, dwa pak stawu rytířského Jiří z Gersdorfa, královský podkomoří, a Petr Chotek z Wojnína královský prokurator. Již pak také dne 20 Ledna položil stawům králowství českého *sněm* na hradě Pražském, který se měl započítí dne 14 Unora.

W ustanowený tento den učiněno jest ke sněmu předložení královské, jehož přední artikul týkal se přijetí nejstaršího syna králowa *Maximiliana* za budaucího krále. Dle předešlých umluw swých s císařem král žádal toho na stawích w tom způsobu, aby Maximiliana jakožto k nástupnictví po práwu powolaného již za života jeho za krále měli a jemu i jeho manželce čest k tomu náležitau prokazowali, však aby panování nikterak na sebe nepotahowal, též aby jej swým časem, až by král za dobré uznal, na králowství korunowali, při čemž by se přisahau obyčejnau k zachování privilegií zemských zawázal. — Poněwadž se bylo dosáhlo na pět let příměří s Turky, král tentokrát nežádal na obranu proti nim žádné zvláštní pomoci jako za mnoha let předešlých, ale nepominul zmínky o potřebě značných autrat na wálečný lid a na opewňowání mnohých míst k opatření pomezí proti útokům od nich vždy se přiházejícím. Naproti tomu žádal teprw nyní na stawích daň powinnau na výprawy a wěna syna a dcer swých, kterau za předešlých let se zřením na wětší potřebu pomoci proti Turkům byl odkládal a prozatím půjčkami nahražowal, výpravu totiž králowny polské Alžběty mezitím zemřelé, Anny prowdané za Albrechta baworského, Marie za Wiléma wévodu Klevského a arciknížete Maximiliana oddaného s Marií dcerau císařowau. — Další článek předložení královského týkal se náboženství. Připomínaje, kterak za předešlého času od stawů častěji žádán byl

w příčině dosazení arcibiskupa, který by w zemi obýwaje kněží 1549 pod obojí i pod jednau spůsobau světil a řádně dle kompaktat spravował, oznamował jim, kterak se o to pilně přičiňował u papeže a naději má to obdržeti; k tomu pak cíli že jednati míní s kněžstwem jedné i druhé strany o snešení a srownání mezi nimi; když pak toho dosáhne, že arcibiskupa dosazeného důchody slušnými opatřiti míní. — Krom toho král činil nowý náwrh w příčině srownání mince, zasazował se o přispíšení s napravowáním práv, aby kommissí prvé k tomu zvolená ještě za sněmu tohoto práci swau ukončila, a naléhal také na oprawení řádu o čeledi, o dělnících, o drahotě, o řemeslnících, který byl na předešlém sněmě roku 1547 vydán, ale málo zachowáwán.

Stawové zachowali se ke všem žádostem a náwrhům královým powolně, tak že sněm beze všech těžkostí skončil se w šesti dnech již 19 Unora toho roku. Předně, uznáwajíce práwo arciknížete Maximiliana k nástupnictví dle řádu prworozenstwí, swolili, aby již za žiwota otcowa užíwal názwu a důstojenstwí královského bez wkládání se w panování samo, a též aby byl swého času korunowán. Toliko hledíce k tomu, že již delší čas zdržowán byl w cizině a bylo se z toho obáwati, aby nezapomněl mluwiti česky, žádali, aby opatřením královým vždy některé osoby ze stawu panského a rytířského z Čech při něm chowány byly, též až by po smrti otcowě nastaupil w panstwí, aby w králowstwí českém sídlo swé měl, nebo pokud by kdy možné nebylo, w místech příležitých. W náhradu za wěna a výprawy králem pořizené, uznáwajíce powinnost toho dle starodáwného obyčeje, powolili daň na příští dvě léta, aby každý we čtyrech lhůtách odwedl polowici platů swých z poddaných lidí i rovněž platů neb auroků peněžitých. Též pak, co se věci náboženské týkalo, wyslowili králi poděkowání za to, že mínil zjednati dosazení arcibiskupa pro stranu pod jednau i pod obojí, kterým by se kněžstwo obau stran spravowalo, a přisvědčowali taktéž k jednání krále s kněžstwem o srownání we službě boží, tak aby, jak král byl podotkl, postranních sekt více nebylo, s wymíněním však, oč

1549 se kněžstvo srowná, aby na stawy o jich přiwolení bylo wznešeno, též aby arcibiskup byl rodilý Čech a w ničem věci swětských se nedotýkal. W příčině srownání mince zwolena jest kommissí k uwážení věci společně s králem po čtyrech osobách z každého stawu. Staw městský byl při tom zastaupen čtyrmi měšťany Pražskými. K uradění se o nowý řád o čeledi, řemeslnících a což jiného s tím sauwiselo rovněž zwolena kommissí, však mnohem složitější, po třech osobách z každého ze 14 krajů, jednoho z pánů, jednoho z rytířstwa a jednoho z měst, wyjma kraje dwa Wltawský a Rakownický, we kterých staw městský byl pominut, snad že se nedostávalo osob k tomu whodných. Za to Praha, pokládána vždy za zvláštní kraj, byla zastaupena čtyrmi osobami. Uloženo kommissí této také přičinění se o zawedení jednotejné míry a wáhy w celém králowství. Kommissí prvé stávající k napravowání práv a zřízení zemského prodlaužena jest lhůta k dokonání její práce do letnie toho roku, tak aby ji w ten čas, když za příčinau saudu zemského mnoho osob stawu panského a rytířského na hradě Pražském přítomno bude, jim ji přečtlo, a schwálením od nich aby wěc za wyřízenau pokládána byla jako swolením sněmu samého.

Mimo věci obsažené w předložení králowském jednalo se na sněmě jak obyčejně o některé jiné, na mnoze osob saukromých se týkající. ku kterým bylo potřebí swolení stawů. Swolení takové stalo se ku prodání hrabstwí Kladského od synů Jana z Pernšteina, který byl roku předešlého zemřel (1548 8 Září), Jaroslawa, Wratislaw a Wojtěcha, Arnoštowi arcibiskupu Salzburskému i rodu wéwod baworských. Obecnější důležitost měla žádost stawů wznešená na krále we spůsobu přímluwy za wěřitele koruny, aby totiž starodávné dluhy již od předků jeho pocházející w určité časy zaplacený byly. Podobnau žádost byli učinili stawové panský a rytířský prvé na sněmě roku 1547, doufající nejspíš, že se k tomu naskytnau prostředky ze zabawení četných statků pokutowaných osob i měst králowských. Král tehdaž učinil wyzwání k wěřitelům stawu panského a rytířského aby se dostawili na hrad Pražský

due 28 Listopadu roku 1547 a učinili přihlášky o swých požadawcích před raddami komory kráľowské. Bylo se sjelo k tomu mnoho osob, ale wzaty přihlášky jejich jen u wědomost. Týž účinek měla žádost stawů i na tomto sněmě. Král slíbil toliko neurčitě, že přihlášky učiněné w uwážení wezme a dle sprawedlnosti jednoho každého se zachowá. 1549

Arcikníže Maximilian nacházel se w čas sněmu tohoto posud we Španělich, a nebylo se nadíti dosti brzkého nawrácení jeho odtamtud, ježto brzy po jeho swatbě we Valladolidě syn císaře Karla V Filipp odebral se z důležitých příčin rodných za otcem do Nízozemska, a na jeho místě dle umluw již prwé wzatých Maximilianowi odewzdána jest spráwa Španěl na čas nepřítomnosti císaře. Přijetí jeho za krále jest mu od stawů českých oznámeno písemně již w den skončení sněmu 19 Unora s blahopřáním a projewy oddanosti, začož poděkowal se rovněž dopisem z Valladolida dne 12 Března i zaslal stawům žádaný revers, kterým se zawazowal za žiwota otcowa we vládu se newkládati, i až by ku korunowání přišlo, přísahu stawům učiniti na zachowání jich privilegií. Teprwé potom král dne 30 Března oznámil usnešení sněmu českého o přijetí Maximiliana také stawům slezským, morawským a horní i dolní Lužice, kteříž na sněmích swých během roku toho následujících též dali swé přiswědčení, stawowé slezští we Wratislawi dne 12 Dubna, morawští téhož dne, dolnolužičtí dne 13 Kwětna. I jim učinil Maximilian poděkowání písemně, stawům morawským a slezským dne 8 Čerwence, dolnolužickým dne 10 Září.

Z kommissí na sněmě zřízených k naléhání kráľowu prwní se swým úkolem byla hotowa ona, jež měla ustanowiti pewný řád o čeledi a řemeslnících, aby jednak dělníci zjednaní buď při polním hospodářství buď při jistých řemeslích slušné mzdy docházeli, jednak najimatelům jich sprawedliwého díla se dostáwalo. Byl jí den k prwní schůzi ustanowen k neděli prowdní dne 28 Dubna, i wyšel z porad jejich řád kráľem schwálený dne 18 Kwětna. Šetřen byl při něm rozdíl dle čtyr krajín w zemi; k jedné přičteny kraje Hradecký, Boleslawský a Chru-

1549 dimský, ke druhé Prachenský, Bechynský a Wltawský, k třetí Kauřimský a Čáslawský, ke čtvrté Litoměřický, Žatecký a Slanský. Pražané všech tří měst se swolením královým usnesli se o řád zvláštní, na mnoze již za staršího času stávající. O mírách, wáhách a loktích s výjimkau, co se týkalo ryb, usnešeno, aby byly w celé zemi stejné dle míry, wáhy a lokte užívaných w Praze. Ryby, pokud se prodávaly na džbery, měly měřeny býti na džber obvyklý na panství Poděbradském. O drahotě, rozumějíc tím ceny věcí potravních a jiných, aby byly ustanoweny, shledala se těžkost větší, pročež odloženo o tom do dalšího uwážení.

Mezitím kommissí k napravowání čili korigowání práv a zřízení zemských pokročila we své práci, tak že dle ustanowené lhůty mohla o ní přednesení učiniti za saudu o letnicích. K tomu času však sešel se příliš malý počet osob stawů panského a rytířského, pročež k žádosti jich odloženo jest jednání k času zemského saudu o sw. Jeronymu. Král z té příčiny již dne 17 Čerwna vydal mandaty do krajů, kterými napomínal stawy, aby se w počtu co největším sjeli w Praze dne 22 Září, kdež by jim práce kommissí ještě před začetím saudu byla čtena a k usnešení předložena. Do té doby stalo se úplné dohodnutí mezi kommissí a králem o některá ustanowení mocnosti panownické se týkající we zvláštní schůzi dne 12 Srpna, a na základě tom došlo se konečného schwálení od stawů w den ustanowený před saudem o sw. Jeronymě, jak se zdá bez wszelkých těžkostí. Docílilo se tím opraweného práwa a zřízení zemského, kteréž tiskem vydáno jest roku potomního 1550. Misto-písař zemský Oldřich z Prostiboře, jenž při pracích kommissí nejvíce byl zaneprázdněn, w odměnu za to obdržel od krále privilegium dne 12 Října roku 1549 na výhradné prodávání díla toho opatřením jeho wytištěného do desíti let nejprwé příštích.

Jen málo dní po skončení sněmu toho roku král Ferdinand prokázal se jak častěji předtím přísným w konání sprawedliwosti proti úředníku zemskému, který se nepoctiwě zachowal we swém úřadě. Burian Medek z Waldeka místokomorník

zemský w právní při, která byla mezi nejvyšším purkrabím 1549
Wolfem starším z Krajku a Wáclawem Chraustowským z Malowar, podlaudným nějakým způsobem pod přísahou úřední
wydal svědectví písemné jedné i druhé straně sobě odporující;
což když se projewilo, odsauzen jest co křiwopřísežník (26 Ún.)
eti, hrdla i statků; král pak nedbaje na prošení jeho na kolenau
o milost, dal jej stíti na Hradčanech dne 1 Března.

Potupný trest byl tři neděle předtím utrpěl kněhkupec
Pražský jména nám neznámého pro rozšiřování hanlivých
obrázků a spisů proti králi a císaři přes zápowědi přísné,
které přede dvěma léty proti tomu byly vydány. Wyweden
jest dne 9 Února z hradu Pražského a wymrskán ze všech tří
měst Pražských. Pátráno jest potom po krámích jiných, kdež
by co podobného se nacházelo; také pak během toho roku více
osob stiháno jest saudně pro hanlivá slova proti králi, zvláště
pro vydání mandátů jeho proti bratrům pronášená; též we
stihání kněží bratrských, kde kteří byli vypátráni, se pokračovalo.
Nowé utrpení zkusil také Jan *Augusta* nacházející se w žaláři
na Křiwoklátě. Bylť se w měsíci Lednu toho roku pokusil
o útěk; strážní však jej w tom postihli a we hněwu zle s ním
naložili zbitím a strkáním. Byli proto pokáráni a z Prahy poslán
bradíř, který jej zase zhojil.⁶⁾ Později však přišlo zas nějaké
nowé podezření na něj, že o spiknutí roku 1547 více wěděl,
než we předešlém wýslechu swém wyznal; i wyslání jsau dne
4 Srpna dva kommissaři od krále z Prahy na Křiwoklát, od
nichž on i druh jeho bratr Jakub znova jsau wyslýcháni a
zmučeni, Augusta dne 6, Jakub dne 7 Srpna; při čemž s Ja-
kubem mírněji naloženo ku pohnutlivé prosbě zaň manželky
heitmana Křiwoklátského, kterýž jí k tomu přimluwil.

Pokutování měst královských odejmutím statků a důchodů
obecních mělo za následek nedostatky w hospodářství obcí a

⁶⁾ Žiwot Augustůw i jiné paměti bratrské nečiní o útěku tom nikdež
žádné zmínky; ale svědčí o něm dopis radd komory královské k heit-
manu Křiwoklátskému dne 31 Ledna 1549 zachovaný w kopiáři místo-
držitelského archivu Pražského XLVI fol. 6.

154.) ústawu ke správě jim odewzdaných, kterých škodliwost pro obecné dobré brzy musila býti cítěna. Již během roku 1548 docházely žádosti jednotlivých měst jednak arciknížete Ferdinanda, jednak krále samého o nawrácení aspoň částečné postaupených důchodů k zaprawení potřeb newyhnutedlných. Když se počet jich vždy více množil, arcikníže Ferdinand zřídil zvláštní kommissare k pojíždění měst, aby nahledli we staw hospodářství jednoho každého a učinili nawrhy dle větší neb menší potřeby. w jaké míře by žádostem mělo býti wyhowěno. K oznámení jeho o tom pisemně učiněnému dne 12 Října 1548 král meškaje tehdaž we Widni odpověděl (21 Října) se schwálením jeho úmyslu a odkázáním na swůj příjezd do Prahy, kdež by pak rozhodnutí učinil. Stało se pak rozhodnutí takowé od něho ku prospěchu pětadwadceti rozličných měst králowských dne 8 Kwětna, potom pak ku prospěchu měst Pražských dne 27 téhož měsíce. Každemu z měst dostalo se nawrácení jen welmi skrowné části někdejších jeho statků zemských a wedle toho důchodu špitálských a zádušních od obcí sprawowaných.

Staremu městu Pražskému král nawrátil předně clo a mýto z mostu Pražského, dále cla a jiné důchody w branách Horské a Poříčské na Nowém městě i w branách wsechněch Menšího města. porybné w Starém městě samém a clo z cizích wín do města přivezených krom Malwází, Rivoli a jiných wín wlašských, mlýny, řeku, příwozy, wáhu kořennau, platy z koteů a krámů, jarmarečnó a tržné i jiné důchody toho spůsobu, též platy ze zahrad, z chmelnic, z ostrowů a z břehů; k tomu dwůr poplužní w *Strašnicích* s třemi člowěky prwe Nowoměstským náležewší. Ze cla a mýta na mostě měli Staroměstští jak od dáwna opravowati most sám i wěže a brány při něm, které král sobě wyhradil k osázení w každém případě. Z bran Menšího města měli městu témuž odváděti ročně 30 kop gr. českých na dlažbu rovněž dle práwa stareho, z porybného pak po dwau kapřích klášterníkům u sw. Jakuba a u panny Marie Sněžné. Mimo to nawráceny jsou ke špitálům a kostelům farním i jiným jakýmkoli záduším wšecky jejich statky a důchody předtím zabawené, však že si král pozůstawil wrechnost nad nimi, tak

aby úředníci a kostelníci jemu přísahan byli zawázáni a k nim 1549
 aby královský heitman a rychtář přihlíželi. — Nowoměstským
 týmž způsobem a s podobnými výhradami dostaly se zpět clo
 w branách jejich Koňské, Swinské a Wyšehradské, clo z dříví
 plaweného na Wltawě kromě výtonu w Podskalí, mlýny, pří-
 wozy, platy z zahrad, ze chmelnic, clo z dobytků, z koní, jar-
 marečné a z wedení vody, též wápennice jejich. Mimo to po-
 woleno jim jako Staroměstským vybírat z cizích wín kromě
 Malwází, Rivoli atd. po malém penízi ze žejdlíka; ze statků
 pak jejich někdejších nawrácen jim dwůr poplužní w *Malčicích*
 s poddanými k němu náležejícími a se vším příslušenstwím.
 O správě špitálů a kostelů ustanowil král způsobem týmž jako
 na Starém městě.

Pražané obojího města Starého i Nowého wznesli něco
 později ještě jiné některé žádosti na krále, z nichž hlavní
 byla, aby jim nawrácena byla privilegia jejich u větši míře,
 než zůstala po roce 1547 w platnosti, a zvláště aby jim na-
 wráceno bylo práwo k dosazení rychtáře od konšelů pod jich
 mocí. K obojímu tomuto kusu král Ferdinand odpovědí danau
 jim dne 7 Listopadu toho roku odepřel, tak že jmenowitě zů-
 stalo při rychtářstwí královském, jemuž konšelé sami w jisté
 míře byli podřízeni; ale powolil jim w některých jiných věcech,
 jmenowitě co se týkalo práwa radd městských ke jmenowání
 poručníků nad sirotky, kteří jich neměli posledními wilemi,
 též starého práwa, že kdož by se wystěhowati chtěl z města,
 powinen byl šestý díl statku swého we městě se nacházejícího
 dáti k obci. Staroměstským potwrdil práwo, na kterém sobě
 vždy mnoho zakládali, aby nejvyšší písař městský u nich
 s rozdílem ode všech měst jiných měl názew kancelře. Oběma
 pak městům přiřkl práwo nad jistými dědinami, lukami a za-
 hradami Olšanskými, jehož společně smluwau kupní roku 1544
 zawřenau byli nabyli, které však dle smlauwy té teprw během
 roku 1548 we skutek wešlo. Smlauwy o dědiny ty měly napotom
 zapisowány býti do zvláštní knihy na radnici Staroměstské
 chowané. Staroměstští žádali také o nawrácení sobě wápennice,
 kterau prwé měli. K tomu král odpověd na ten čas odložil.

1549 Welké někdejší statky zemské Pražanů a jiných měst jakož i pokutovaných osob stawů panského a rytířského byly mezi tím od krále prodávány k uhrazení autrat válečných z předešlého roku 1547 i dluhů z nich pošlých. Již během roku 1548 byla značná část jich od koruny zase odcizena, a při sklonku roku 1549 král, když se chystal zase odjeti z Prahy, zmocnil raddy komory české k dalšímu prodávání jich za své nepřítomnosti až do summy 30.000 kop grošů českých (2 Prosince).

Od skončení sněmu až do té chvíle bylo zatím pilně jednáno od krále w záležitosti náboženské, však s většími těžkostmi, než jak se zdá král sám očekával. Dle usnešení sněmu mělo se jednati o srownání stran pod jednau a pod obojí we wíře a w řádech dle kompaktat jakožto podmínce, bez které nebylo lze doufati od papeže dosazení arcibiskupa, který by udělowal swěcení na kněžství žákům jedné i druhé strany. Král užil k tomu rady biskupa Wídenského *Nausia* a učeného Wratislawského kanowníka *Cochlaca*, kteří snad za tau příčinau byli schwalně do Prahy powoláni.⁷⁾ Dle kompaktat rozumělo se samo sebau, že se strana pod obojí měla odříci všech nowot protestantských, ku kterým welký počet jak duchowních tak swětských k ní se dle jména znajících byl náchylen. Ale o kompaktata sama byl od počátku a po všechem čas rozdíl mezi stranau pod jednau a pod obojí, ježto od jedněch a od druhých byla we mnohých věcech nestejně vykládána, některé věci také nebyly jimi konečně rozhodnuty, nýbrž zůstávaly na odkladě, strana pod obojí pak se jich stále držela, strana druhá je zawrhowała. Řčení dwa raddowé cizozemští i duchowenstwo strany pod jednau, totiž hlavně členowé kapituly na hradě Pražském, naléhali na odřeknutí se všeho, co doslovně w kom-

⁷⁾ Zmínka se o tom činí w aktech sněmu roku 1582, při čemž toliko chybně položen jest rok 1548 místo 1549. Wiz Sněmy české VI 172. W pamětech bratří českých praví se, že k jednání tomu wyslán byl legat od stolice papežské, což však s během věci odjinud známými se nesrownává; snad že *Nausius* byl za legata papežského pokládán. Wiz paměti bratří českých z archivu Ochranowského VIII fol. 7.

paktatech obsaženo nebylo, což owšem nemohlo se minauti 1549
s odporem.

W čele duchowenstwa strany pod obojí stál doposud co administrator Jan *Mystopol*. Nekdejší tento horlitol pro nowoty Lutheranské byl zkrotnul již před bauří roku 1547, a stal se po ní na oko auhlawním protiwníkem jich. Těšil se proto tu dobu z welké přízně u krále; naproti tomu odvrátila se od něho welká část duchowenstwa strany pod obojí nowotám přející, zwláště pak také mistři učení Pražského, s kterými mimo to od roku 1548 měl saukromau při o kollej Wšech Swatých, která mu z milosti králowy měla býti postaupena k bydlení, universita však úsilně hájila se proti tomu swými privilegii, až musil konečně se jí odřici. Od něho bylo wynasnažení rádců králowých we směru přísného wykládání kompaktat dle doslowného znění jich ochotně podporowáno. Bylo mnoho rozpraw o to mezi duchowními jedné i druhé strany w Praze, kterých se druhdy i král účastnil, i wyšel z nich nejprwé spis, kterým strana pod obojí wyzýwána byla, aby se odřekla podáváníí swátosti těla a krwe Kristowy dítkám. Byla to jedna z wěcí kompaktaty nerozhodnutých, nýbrž na odkladě zůstawajících. W duchowenstvu Pražském spůsobilo to prawé zděšení; neb se obávalo pohoršení lidu z toho, a těžko mu bylo zawrhnutí obyčej, který tak dlauho bylo zachowávalo a pokládalo za chwalitebný. Nechalo projíti dlauhý čas až do polowice měsíce Září bez odpovědi, až král oznámil nad tím swau nelibost. Omlauwali se konečně, že jim nelze w tak welké wěci wyslowiti se bez dorozumění s jinými a bez wědomí stawů strany pod obojí; ukazowali k lidu, který by z toho lítost měl a se popudil; i žádali konečně, aby wěc ta na odkladě zůstawena byla až do budaucího koncilia.

Následowalo nedlauho potom složení delšího spisu, který obsahowal všechny požadawky strany pod jednau mající slaužiti ke shodě. We třinácti člancích, na které byl rozdělen, žádalo se na duchowenstvu strany pod obojí se zřením jak k nowotám Lutheranským, tak také k posawadním rozdílům we wykládání kompaktat, aby se s církví obecnau srownalo we

1519 všech člancích wíry, w sedmi swátostech. w učení o swátosti těla a krwe Kristowy i we spůsobu přijímání jich krom co se týkalo obojí spůsoby, w pořádku mše swaté, w swěcení swátků, w zachowávání postů, w processích a jiných obřadech, we ctění swatých i w poslušenství k papeži co ke hlavě církwe. Odpověď, kterau k tomu dalo duchowenstwo Pražské strany pod obojí, byla bezpochyby w některých věcech poněkud nejasná, pročez následowal spis druhý w tom spůsobu složený, že w něm král slowy ještě určitějšími artikule ony opakowal, w příčině podávání swátosti dítkám k delšímu odkladu swolowal, ale o ostatních člancích wyžadowal určité wyslowení, zdali je duchowní w tom právě smyslu, jak znějí, přijímají. Odpověděno k tomu dvěma spisy, jak se podobá od dwau různících se částí duchowenstwa pocházejícími, dne 22 a dne 28 Října, jimiž oběma ke všemu, co spis králůw obsahowal, přistupowalo se, prvním rozhodněji, druhým jaksi wáhawě, a s některými odchylkami. Hlavně pozastawowal se spis první nad tím, že mezi swátky, které se měly slawiti, mlčením pomíjel se den mistra Jana Husi; spis druhý mnohem rozhodněji protiwil se učení o swátosti oltářní, žeby tělo i krew Kristowa byla pod každau jednau spůsobau chleba i wína.⁸⁾ Působením Mystopola a jiných, kteří se hleděli králi zachowati, stalo se však konečně, že i w těchto věcech od zjewného odporu bylo upuštěno.

Snešením sněmowním bylo wymíněno, oč by se duchowenstwo strany pod obojí se stranau pod jednau dohodlo, aby stawům pod obojí ke schwálení bylo předloženo. Z té příčiny král dne 13 Listopadu učinil swolání jich do Prahy ke dni

⁸⁾ První ze spisů těchto nachází se wytištěn w Aktech konsistoře utraquisticke (wydání Borowého) na stránkách 264 a 265. Diwným nedopatřením jest však první (dne 22 Října) w jedno stažen s dopisem králowým, který předcházal. Začáteční slowa dopisu tohoto králowa, chybně podaná, správně znějí w rukopise universitní bibliotheky Pražské, jak následují: *Sacra Romanorum, Hungariae, Boemiaeque regia Majestas scriptum a Reverendis patribus sacerdotibus Pragensibus Majestati suae primum traditum ac.*

4 Prosince, a z uložení od něho zároveň administrator Jan 1549
Mystopol rozeslal nařízení k duchowenstwu, aby se k témuž
dni na hradě Pražském dalo nalézti, totiž děkanové všichni
z krajů, pojmauce s sebou každý jednoho aneb druhého faráře
ze svých podřízených. Mělo tím docílno býti swolení většeho
počtu, poněwadž se posawadního jednání účastnili hlavně jen
faráři Pražští. W témž úmyslu král dne 26 Listopadu docílené
usnešení duchowenstwa, we 12 člancích obsažené, dal také do-
ručiti rektorowi a mistrům university Pražské. Od nich slo-
ženo jest dobré zdání, které se bezpochyby s artikuly nesrow-
náwalo, a doneseno králi dne 2 Prosince; od něho však
není přijato, nýbrž odkázáni mistři na shromáždění o dwa dni
později nastávající, jehož se s jiným duchowenstwem měli
účastniti.

Ustanoweného dne 4 Prosince sjeli se tedy světští i du-
chovní w Praze, nazejtří pak potom (5 Pros.) počalo se
jednání. K snadnějšímu dosažení svého úmyslu král již we
14. hodinu, to jest nynější sedmou hodinu ranní swolal předně
obzwlášť posly městské, a promluwil k nim obecně, oč se mělo
jednati, s napomenutím, aby se zachowali dle jeho přání.
Potom w hodinu nynější dewátau shromáždili se stawové
i duchovní we swětnici saudné na hradě, kdež učiněno k nim
předložení královske. Přípamatowaw w něm snešení předešlého
sněmu, pokud se náboženství týkalo, oznámil král stawům, co
k dosažení shody mezi oběma stranama bylo wykonáno, před-
ložil jim dwanáctero artikulů, ku kterým že duchowenstwo
Pražské strany pod obojí swolilo, a přimlauwal jim, aby je
schwálili jakožto we všem s kompaktaty a s posawadním
řádem se srownávající; když by pak tak učinili, slibowal jed-
nati s papežem rovněž o schwálení jich a na základě tom
o dosazení arcibiskupa. W čem by snad stawové měli pochyb-
nosti, odkazowal je na administratora a shromážděné kněžstwo,
aby od nich wzali potřebné vyswětlení. Král ku předložení
tomu připojil osobní promluvení k stawům jazykem latinským,
které sekretář kanceláře královske Sigmund Held po česku
wyložil.

1549

Ke shromáždění dostawili se mezi stawy pod obojí netoliko četní páni a rytíři smýšlení Lutheranského, nýbrž i páni z bratrstwa. Po řeči králowě, když se ze shromáždění vzdálil, stalo se wyzwání ke všem k straně pod obojí nenáležejícím, aby odešli; což bylo míněno na bratří; oni však po několikerém narážení na ně nedbali toho, a nikdo se neodwážil wyzýwati jich zejména; neb tentokrát od Lutheranů byli rádi widíni; tu pak hned počal se jewiti silný odpor proti úmyslům králowým. Stawové po přečtení artikulů jim předložených přede vším učinili dotaz k administratorowi a druhému kněžstwu, zdali a z jakých důwodů k nim swolili. K tomu administrator Jan Mystopol odpověděl řečí dlahau a všelijak kraucenau, we které twrdil, že po pilném rozjímání o kompaktatech a všech potomních usnešeních stawů jich se týkajících shledali úplnau srownalost s nimi a proto k nim přistaupili. Nebylo to nikterak spráwné, nýbrž jisto, že se se strany pod obojí kompaktatům w jistých věcech jinak rozumělo než se strany druhé, a že odchylky od nich po celý čas až doposud byly zachowávány. To způsobilo welké rozhorlení mezi stawy, tak že řeč administratorowa byla reptáním hlasitým přetrhována a zřejmě mu wyčítáno, že sám těm věcem jindy jinak rozuměl a jich se přidržel než nyní twrdí. Tu chopil se slova nejvyšší sudí pan Jan z Waldšteina na Točniku a po něm hned pan Ludwík Košátecký jinak Bezdrůžický z Kolowrat, heitman Nowého města Pražského, a představowali stawům, že jest věc weliká, o kterau se jedná, a žeby nebezpečno bylo uzavíratí o ní w tak malém počtu duchowních, kteří k tomu doposud byli swoláni, jakož i stawů samých, že se jich málo sešlo, a k tomu také, že tu není Morawanů, kteří rovněž k straně pod obojí přísluší, jakož i Slezáků a Lužičanů we wíře s nimi jednomyslných. Četné osoby z rytířstwa jim přiswědčowaly, a darmo mluwil proti tomu opět Mystopol, též podkomoří králowský Jiří z Gersdorfa a prokurater Petr Chotek z Wojnína. W tom ozwal se z duchowenstwa Wáclaw děkan Kutnohorský, a proti řeči administratora o swolení všeho kněžstwa pod obojí k artikulům oznámil, že on a jiní někteří wedlé něho ničeho newědí

o takowém swolení. Toho se chopili stawowé odporní, a nechtěli dále jednati, pokud by kněžstwo všeecko se nesjednotilo. W tom způsobu se jednání protáhlo až do večera, až konečně podkomoří Jiří z Gersdorfa nawrhnul, aby napřed kněží sami mezi sebou se snesli a jednání stawů aby do zejtrí bylo odloženo.

Ten den drželi tedy předně kněží schůzi w kolleji Karlowě, již prý od desáté hodiny, což by bylo dle hodin nynějších již asi od dwau hodin po půlnoci. W rozjímání dlauhém o artikulích objewil se welký rozdíl w mínění. Někteří z přítomných z krajů uwedli zdání své w spis, který měl stawům předložen býti. Uwodili w něm, že se jim mnohé z artikulů widí býti jak proti učení apoštolů a písmu swatému tak proti kompaktatům a posawadním řádům w straně pod obojí přijatým, předstawovali nebezpečenství zmatků a různic w lidu, ukazowali k malému počtu přítomných a zvláště k pomnutí Morawanů we věci s nimi společné, a žádali o uwážení toho všeho. Administrator a konsistoř však odepřeli spis ten přijmouti a stawům oznámiti; přemlawáním pak jich podařilo se odpor tento přemoci, tak že se nestalo usnešení artikulům protiwné. Mystopol wedle ukřikowání a donucowání odporných také toho důvodu užíwal, žeť mohau potom tak neučiti a newěřiti, jen když nyní k artikulům přiswědčí a wůli králowu tím splní.

Mezitím byli se také stawowé swěťští sešli na hradě Pražském we swětnici saudné, ale musili na kněží čekati až do osmnácté hodiny, totiž nynější desáté před polednem; neb tak dlauho se protáhla jejich porada. Konečně když přišli, učinil oznámení Mystopol od nich ode všech, že se všichni jak Pražští tak z krajů o schwálení artikulů srownali a k témuž aby stawowé přistaupili žádají. Kázáno jim odstaupiti do tak zwaného zeleného pokoje, i jal se prwní slova opět pan Jan z Waldšteina. Mluwil pochwalně o dobrých úmyslích králowých, ale opět kladl wáhu na důležitost věci, a radil, aby se s rozwahau přikročilo k uwažowání artikulů jednoho po druhém po pořádku. Naproti tomu pan Ludwík Košátecký opět s ohledem na Morawany a na malý počet přítomných wůbec radil, aby král

1547) požádán byl o odložení věci do jiného času, a byl w tom od jiných podporován. Proti tomu podkomoří a prokurator královský namítali, že Moravanů věc se netýče, poněwadž účelem jest dosazení arcibiskupa toliko pro králowství české. Jim přisvědčovali Pražané a poslowé jiných měst, wyjma Horníky, w jichž jméně Ondřej Dačický z Heslowa, jinak Křiwoláček zwaný, wymlauwal se, že od konšelů zmocnění nejsau k něčemu přiwoliti, než jen slyšeti a zpráwu dáti; sice žeby se do Hory wrátiti nesměli. Swé protestantské smýšlení dal přitom zřejmé na jawo, prawě, že ne papež, ale Kristus sám jest hlawau církwe. Rozhodně wyslowil se potom proti artikulům ještě také starý pán Křištof z Wřesowic a na Kostomlatech. Když se zatím opozdilo, podkomoří a prokurator ještě znova přimlauwali k uvažování artikulů; ale neshledávajíce w tom prospěchu, nawrhli konečně stawům, aby se stal dotaz ku králi, co by dále činiti bylo; k čemuž přisvědčeno a jim dvěma swěřeno věc králi přednésti.

K slyšení odpovědi královské stawové i kněžstwo dne následujícího (7 Prosince) sešli se opět časně ráno w hodinu dle nynějšího počtu sedmau. Král wyprawil k nim nejvyššího sudí zemského a jednoho ze dwau purkrabí Karlšteinských; představowal jim po nich důležitost věci, a pilně napomínal, aby na každý spůsob k uvažování artikulů přikročili. Promluwil proti tomu opět dlahau řeči pan Křištof z Wřesowic; nieméně ku přimlauvání prokuratora a jiných stawové k uvažování swolili, ač s wyhrazením, kdyby se o který článek srownali, w jiných pak se neshodli, že jednání celé platnost míti nemá. Přikročeno tedy k artikuli prwnímu a potom druhému, při nichž nebylo žádného podstatného odporu. Článek třetí však týkal se swátosti oltární a učení, že w každé spůsobě chleba i wína jest celý Kristus. Proti tomu se strhnul odpor tuhý. Páni a rytíři předně samotni se o artikul radili a usnešení swé městům oznámili po panu Janowi z Waldšteina a Petrowi Chotkowi prokuratorowi. Srozuměwše se s nimi, oznámili duchowním, že w artikuli tom shledávají věci neslychané, žeť chtí je nyní teprw učiti w opak, jak je doposud

učili; k nowému takowému učení že stawowé přistaupiti nemíní 1549
a žádají, aby duchovní s nimi při starém zůstali a krále spolu
s nimi prosili, aby jich při tom zůstavil. K tomu přiznali se
také Pražané ústy primasa Staroměstského Duchka ze Semechowa,
a hned také druhá města, ač je byl král k jinému napomínal.
Řečníkem jejich byl Jakub Mráček z Nimburka. Administrator
Mystopol hájil proti tomu vždy twrzení své, že se artikul
srownává s kompaktaty i s posawadní zwyklostí; popudil tím
Křištofa z Wřesowic k opětne prudké řeči, we které pán tento
zjewně osvědčil své smýšlení protestantské, zamítaje dokonce
kompaktata a žádaje důkazu ze slova božího. W hádce s ním
Mystopol zapletl se w odpory, a způsobil si tím posměchy
mnohých; stawowé pak setrwali při swém výroku, a když se
zatím opět opozdilo, odložili jednání se soboty dne 7 Prosince
na pondělí potom příští.

W neděli, která následowala (8 Pros.) bylo welké rozčilení
mezi stranama po celé Praze. Stawowé a jich staupenci zle
mluwili proti kněžím, winíce je, že náboženství své zradili.
Mystopol a jeho staupenci zase na kázáních tupili pány, že se
dali w Pikartství. Řečmi takowými pobuřowal se lid. Když se
w pondělí ráno (9 Pros.) stawowé a duchovní odbírali opět
na hrad Pražský, hromadily se welké zástupy za nimi, dychtiwy
widěti a slyšeti, co se dále bude dít, tak že bylo se obáwati
diwokých výstupů. We shromáždění ujal se slova nejprwé
administrator, a odňwodňowal opět své twrzení, že se artikule
srownávají jak s kompaktaty tak s jinými platnými řády strany
pod obojí; odwolával se přitom i na usnešení sjezdu strany
pod oboji za swého předchůdce w administratorství, mistra
Martina Betlemského, totiž roku 1539, ač usnešení ta práwě
i k Lutheranství se chýlila; prudce pak přitom mluwil proti
stawům, žeby se od Pikartů swáděti dávali, narážeje osobně
na některé přítomné: což welký hněw způsobilo, tak že od
mnohých byl w řeči své wytrhowán, až pak i umlknouti musil.
Proti němu we jménu stawů promluwil podkomoří, setrwávaje
w tom, že kněží od posawadního učení swého odstaupili, a na-
pomínaje, aby se napravili. K tomu opět primas Staroměstský

1549 Duchek ze Semechowa we jménu všech tří měst Pražských ohlásil, že oni zůstávají při posawadním učení o těle a krwi pána Krista, odwoláwaje se přitom na učení mistra Jana Husi i také Luthera a Melanchthona. W tom přihlásil se k řeči Wáclaw děkan Kutnohorský. Bylť on jeden z kněží wenkowských, u nichž byl složen spis proti artikulům podaný administratorowi tři dni předtím, ale od něho nepřijatý. Táhna se k slowům podkomořího napominajícím kněží, aby se napravili, prawil: Nuž! napravme se; sestaupil s pawlače, na které stál administrator s duchowními, dolů mezi stawy, a wolal na druhé swého smýšlení, aby též učinili. Wíc než třicet jiných následowalo za ním, a znali se wedlé něho, že byli jiného mínění; ale administratorem že se dali přemluwiti a uprositi, nyní když stawové wyslowili se proti artikuli třetímu, žet i oni k témuž se znají. Děkan powěděl zřejmě také o řeči Mystopolowě, že nepotřebují kněží potomně wěřiti a učiti dle artikulů, jen když nyní se k nim přiznají. Tím popudili se stawové ještě více proti administratorowi a těm, kteří při něm zůstali, tak že málo chybito k osobnímu na ně sáhnutí.

Mezitím byl král zprawen o tom, co se dalo, a nemohl se z toho nadíti dobrého konce, pročez poslal k stawům sekretáře Sigmunda Helda se wskázáním, aby ze swého prostředka po 10 osobách z každého stawu i z duchowenstwa k němu wyslali. Stalo se tak, a přes odpor Mystopolůw byl z duchowenstwa jmenowán k tomu také děkan Kutnohorský s dvěma jeho strany, Matějem děkanem Nimburským a Jakubem děkanem Žateckým. W čele wyslaných pan Jan z Waldšteina dle umluwy s ostatními, dříve než král sám oznámil swůj úmysl, wznesl naň žádost slowy jak nejwíce slušnými, aby pro welkau důležitost věci a malý počet přítomných jednání k jinému času odložil. Byl to i úmysl králůw. Oznámil wyslaným, že maje před sebau brzký odjezd z Prahy, a uwažuje, žeby se jednání o všech jednotlivých artikulích dlauho protáhlo, k odkladu swoluje a míní až po nawrácení swém stawy znowa k tomu swolati. Napomínal přitom slowy přísnými, aby zatím jak mezi swětskými tak duchowními pokoj zachowán byl, aby jedni

i druzí při posawadním řádu w náboženstwí zůstawali, a swětští 1549
nad kněžími aby ochrannau ruku drželi. Po oznámení toho
shromáždění se pokojně rozešlo.

Král Ferdinand byl do té chvíle plných jedenáct měsíců
w Praze, aniž se odtud vzdálil krom jak se zdá na krátké
časy pro pobawení se honbau neb jiným způsobem na wenkowě.
Pokud nám z paměti zachowaných známo, byl kdysi w měsíci
Čerwenci několik dní na panstwí *Poděbradském* náležejícím ku
koruně, a po nawrácení odtamtud (před 27 Čwcem) opět
několik dní we wsi *Čepě* (6—8 Srpna), náležející jak se zdá
ku panstwí Pardubickému, tedy synům zemřelého pana Jana
z Pernšteina, kteří jak prwé on sám byli u krále we velké
přízni. ⁹⁾

Hned po skončení sjezdu, o němž tu wyprawowano, odjel
z Prahy k Wídni dne 13 Prosince. Toho dne byl w Benešowě,
nepochybně na noc, odtamtud pak jel přes Tábor k Jindřichowu
Hradci. Na cestě té ku překwapení swému spatřil w Soběslawi
a po okolních wesnicích mnoho *Cikánů*, ač byl toho roku dne
6 Čerwna z Prahy vydal přísné mandaty proti nim, aby w zemích
jeho trpíni nebyli; i opětowal nařízení o tom z Jindřichowa
Hradce dne 15 Prosince, aby kdežkoli by postiženi byli, hned
je od místa k místu, od wesnice k wesnici pryč prowázeli až
wen ze země, nikde déle než přes noc zdržeti se jim nedo-
pauštějíce, a měli-li by ručnice neb jinau zbraň, aby jim wzata
byla, však na zdrowí aby se jim neškodilo. Další cestu konal
král přes Slawonice na Morawě a přes Pulkawu w Rakausích
(17 Pros.). Dne 22 Prosince, ne-li w některý den dříve, nacházel
se we *Wídni*.

Tehdáž chýlilo se za nedlauho příměří s Turky ku konci, 1550
pročež král měl záležitosti uherské na péči, a již w měsíci
Unoru roku 1550 odebral se z Wídně do *Prešpurka*. Nawrátiw
se odtud některý den před 4 Březnem, opět z Wídně w Dubnu

⁹⁾ Swědčí o tomto pobytě tři listiny w kopiáři 41 místodržitelského
archivu Pražského dané tam od krále dne 6 Srpna.

1550 jel do Brna, kdež dne 23 Dubna držel sněm stawů morawských. Po swolení berně od stawů a vyřízení jiných věcí pokusil se i tu jako w Čechách o nápravu we věcech náboženství. Wyslowiw nelibost swau nad tím, že se za minulých let čím dál tím více zmohly sekty w zemi, a že jmenowitě páni a rytíři znající se k učení Lutheranskému na mnoha místech kněží katolické vypudili z far a dosazením Lutheranských na jich místa wíru swau poddanému lidu wnutili, nařízowal, aby k místům takowým kněží strany pod jednau zase nawráceni byli. W tom se však proti swému očekávání potkal s odporem mnohem tužším nežli w Čechách. We jménu stawů ujal se slova heitman zemský Wáclaw z Ludanic, a oznámil se wzdorem, že se rozkazu takowému žádným způsobem podrobiti nemínili. Wyjma jen několik pánů a zemanů, kteří se králi protiwiki nechtěli, všichni hlučně přisvědčowali k řeči heitmana, a když král hněwiwě od toho se odvrátil, ničím nedali se uhroziti, až se téměř chýlilo k odboji. Musil král od úmyslu swého upustiti. Nawrátiw se do Wídně, pobyl tam nezcela dwa měsíce, a již opět musil opustiti země swé za příčinau sněmu říšského w *Augsburce*, ježž císař Karel V položil na den 26 Čerwna. Ne-pochybně nacházel se tam již při zahájení sněmu, jistotně aspoň před 4 Čerwencem.¹⁰⁾

Na čas wzdálení králowa z Čech byla správa země poručena opět arciknížeti Ferdinandowi co místodržícímu. W dosti málo dnech po odjezdě králowě potkala zlá příhoda administratora Jana Mystopola. Wyhořelť farní dům jeho u sw. Mikuláše na Starém městě z rána o třech Králích (dne 6 Ledna 1550), při čemž utrpěl mimo jiné značnou škodu také ztrátau knihowny swé prý welmi nákladné. Z přízně, we které byl u dwora, dostalo se mu brzy pomoci k nahrazení škody. Ujalť se ho arcikníže Ferdinand dopisem ku králi dne 17 Ledna, ku kterému král odpověděl z Prešpurka dne 12 Unora nařízením, aby mu se wzhledem na škodu i na dobré chování jeho

¹⁰⁾ Brezanůw Žiwot Wilema z Rosenberka 34.

wypłacono bylo 300 zlatých Rýnských z důchodu královského.¹¹⁾ 1550
K tomu pak ze zvláštního rozkazu králowa wykonaného arciknížetem dne 21 Dubna dána jest Mystopolowi na místo fary Swatomikulášské správa kaple a fary Betlemské, wedlé které podržel děkanství sw. Apollinařiše na Nowém městě. Dosawadní farář Betlemský, mistr Martin z Klatow, dosazený die starého práwa universitau, obdržel w náhradu opatství Slowanské.

Později hořelo w Praze ještě třikrát toho roku, dne 11 Kwětna, 29 Srpna a 28 Září, pokaždé na Nowém městě, ale není o tom paměti, w kterých ulicích a s jak welkau škodau. Mezitím počal se však také *mor* w Praze, a zmáhal se vždy více, až tím arcikníže Ferdinand přinucena se widěl s raddami komory královské, s raddami nad appellacemi, s cancelláři a jiným úřednictwem z hlawního města se odstěhowati. Oznámiw to králi písemně do Augsburka, se swolením jeho odebral se dne 14 Října do *Mosta*. Trwalo pak mření déle potom, tak že w měsíci Listopadu o sw. Martině soudowé dworský a komorní držáni býti nemohli.

Na sněmě říšském w Augsburce, we kterém se posud pokračowalo, jednalo se o dosažení konečného srownání w náboženství na místě srownání prozatímného, které se stalo na předešlém sněmě w témž městě. Císař Karel V oddával se přitom lepší naději, když mezitím byl zemřel papež Pawel III jemu nepřátelský (10 Listop, 1549), jehož nástupce Julius III jewil úmysly příznivější, jmenowitě w příčině nawrácení koncilia obecného do Trienta. Wedlé toho bylo potřeba k úplnému obnovení pokoje w říši učiniti konec odboji, w kterém i po wítězství císařowě roku 1547 setrwávali posud někteří nespokojení, mezi nimi zvláště město *Magdeburk*. Z uzavření sněmu říšského přijal na sebe přemožení mocného města tohoto nowý kurfirst saský *Mauritius*. Jakožto knížeti spřátelenému, stojícímu w dědičné jednotě s králowstwím českým, král Ferdinand

¹¹⁾ W dopise králowu (w archivě místodržitzelském) výslovně prawí se: Dieweil ime dann . . . grosser schaden beschehen, und er sich sonst, wie wir von Deiner Lieb versteen, wol halten thuet.

1550 dowolil mu k dobývání Magdeburka užiti pomoci z Čech, tak totiž, aby směl k tomu w Čechách najmouti sobě 400 drábů čili tak zvaných šancknechtů. We jménu krále vydal z té příčiny arcikníže Ferdinand z Teplice, kdež po swém odstěhowání do Mostu též některý čas přebýwal, dne 20 Listopadu mandaty do krajů zvláště pak ku konšelům Pražským a jiných měst, aby w tom radni a pomocni byli auředníku kurfirstowu w Altenburce Jakobowi z Šorndorna do Čech wyslanému. Najatý lid měl se shromážditi w Austí na Labi k popisu čili mu-strunku.

K některým wálečným přípravám w Čechách zawdal zatím příčinu také staw věcí w Uhřích. Tam byly různice mezi poručnictwem mladého knížete sedmihradského Jana Sigmunda Zápolského, matkau totiž jeho a Jiřím *Utěšinowičem* biskupem Waradinským. Biskup, nedůvěřuje dlauhému trvání knížetství onoho pod wrchním panstwím Turků, vyhledáwal pro případ potreby přátelství s králem Ferdinandem w ten způsob, že již předešlého roku 1549 dne 8 Září zawřena byla mezi nimi tajná smlauwa, dle které by časem swým Sedmihradsko s příslušnými částmi Uher bylo Ferdinandowi co králi uherskému postaupeno, začož měl mladému Zápolskému w náhradu dáti knížetství Opolské a Ratibořské we Slezsku. Proti tomu se postavila králowna Isabella. Majíc domnění o smlauwě, obžalowala Utěšinowiče u sultana, kterýž následkem toho nařídil bašeti Budinskému a wojwodám walašskému a multanskému wtrhnauti wojensky do Sedmihrad. Hrozilo z toho owšem též nebezpečenství částem Uher králi Ferdinandowi náležejícím, pročež potreba bylo pečowati o dobrau obranu pewných míst na hranici. Dostalo se proto nařízení od krále arciknížeti Ferdinandowi do Mosta o spěšném zaslání děl nacházejících se na hradě Pražském do Prešpurka. Dopisem z Mosta některý den před 8 Listopadem arcikníže Ferdinand uložil to heitmanu hradu Pražského Oldřichowi Dubowskému a králowskému důchodnímu Janowi Špiglowi, kteří byli dotud w Praze zůstali, a od nich rozkaz wykonán jest dne 15 Listopadu wyprawením 40 děl wětších i menších, co se jich ze zbrojnice na hradě

k tomu hodilo. Jiných kusů více připravovalo se pro tu neb 1550
jinou potřebu, která by se naskytla. Utěšinowie však mezitím
ubránil se jak proti cizím nepřátelům tak proti domácím stau-
pencům královny Isabelly, a udobřil sultana na čas zapřením
smlauwy s králem Ferdinandem.

Za sněmu říšského w Augsburce, kteréhož jednání se
mezitím dluho protahovalo, dály se mnohé saukromé porady
při dvoře císaře i krále Ferdinanda o budauci osazení trůnu
císařského pro případ úmrtí císaře Karla V. Dotud předpo-
kládalo se, že nástupcem w císařství bude Ferdinand jakožto
již zwolený král Římský. Proti tomu ujímal se záměr, aby
w císařství nastoupil Filipp syn císařůw, kterýž toho času
s ohledem k tomu meškal při otcí w Augsburce. Poněwadž
to nemohlo býti dle mysli Ferdinanda, uvažowalo se, zdali by
Filipp po smrti otce neměl zwolen býti aspoň hned za Řím-
ského krále s nadějí na císařství časem swým. Přání Ferdinan-
dowo bylo, aby po něm jak w zemích dědičných tak také w říši
nastoupil prworozený syn jeho *Maximilian*. Nechtělť aspoň
k ničemu zawázati se slibem bez přítomnosti Maximiliana, a
powolal ho za tau příčinou do Augsburka ze Španěl, kdež on
posud byl místodržícím; také pak z té příčiny nařídil i arcí-
knížeti Ferdinandowi, aby bez meškání k němu přijel. Arcí-
kníže strojl se k tomu dne 27 Listopadu, a nepochybně w málo
dnech potom byl již w Augsburce, kamž starší bratr jeho
Maximilian po delší cestě ze Španěl přijel jen o málo dní
později; nacházelt se dne 7 Prosince w Insbruku i aspoň již
dne 14 Prosince w Augsburce.

Na čas vzdálení arcíknížete Ferdinanda uwázali se we
správu země vždy ještě se sídlem w Mostě nejvyšší úředníci
zemští tam spolu s ním přesídlení s nejvyšším kancléřem
Jindřichem z Plawna w čele. Mezi jinými věcmi připadlo jim
tehdaž rownati při vzniklau mezi Starým a Nowým městem
Pražským o některé dědiny náležející ke dworům w Male-
šicích a we Strašnicích, které byl král předešlého roku na-
vrátil obcím obojího města (20 Prosince). Též došlo jich na-
řízení od krále z Augsburka dne 13 Ledna r. 1551 o dosazení 1551

551 nowého heitmana na Nowém městě Pražském na místo Ludwika Bezdrůžického z Kolowrat, jenž se byl úřadu vzdal, a jednoho z radd nad appellacemi na místo mistra Tomáše z Jawořice, jenž byl nastoupil w úřad purkmistra hor winničných, ač tak, že král sám jmenowal na každé z těchto míst dvě osoby a oni měli dáti dobré zdání o nich, která z dwau by se lépe hodila. Zatím již mření w Praze ubýwalo, pročez král z Augsburka již dne 5 Ledna nařizowal nejvyššímu hofmistru, aby saudy oba o sw. Martině opominuté, dworní a komorní, jistě držel zase na hradě Pražském w obyčejný čas nazejtří sw. Pawla na wíru obrácení (26 Ledna), též pak dne 8 Unora psal úředníkům na saudě zemském, poněwadž rovněž dwa saudy pro mor nemohly býti držány, aby při saudě tehdaž připadajícím jak nejdéle možná pilně wytrwali. Nebyly však také již déle příčiny k zůstávání místodržitelské vlády zemské mimo Prahu, i učinil k tomu král potřebné nařízení, když konečně i sám strojil se k odjezdu z Augsburka, na ten čas ne do Prahy, nýbrž do Wídně. Maje tam před sebau potřebu uradění se o důležité věci, dopisem z Augsburka dne 18 Unora obeslal dewět z nejpřednějších osob z Čech a z Morawy, aby se dali nalézti u něho we Wídni dne 15 měsíce Března, z Čech jmenowitě nejvyššího kancléře, nejvyššího purkrabí Pražského, královského podkomoří a purkrabí kraje Hradeckého, kteří všichni dotud w Mostě úřadowali, srownale s tím pak dne 27 Unora nařídil třem ostatním w Mostě vlády se účastnícím, aby spráwu zemskau dále wedli až do nawrácení se arciknížete Ferdinanda do země, totiž nejvyššímu hofmistrowi Zdislawowi *Berkowi* z Dubé, nejvyššímu písaři Wolfowi z Wřesowic a purkrabí Karlšteinskému Šebestianowi Markwartowi z Hrádku. Mínilo se přitom, aby se do Prahy nawrátili, což hned potom stalo se.

W Augsburce došlo se zatím dorozumění mezi oběma wětwemi domu Habsburského, císařowau a králowau, w ten spůsob, aby zůstalo při nastaupení Ferdinanda na císařství po Karlowi V, po Ferdinandowi však aby se hledělo zjednati nástupnictví Filippowi, kterýž až by se stal císařem, měl zjednati

Maximilianowi postavení wedlé sebe co králi Římskému. Určitá 1551
smlauwa w tom směru byla zawřena na ten čas dne 9 Března
roku 1551, ač owšem jen tak, že se král Ferdinand zawázal po
nastaupení w císařství přičiniti se při kurfirstech, aby Filippa
zwolili za krále. Hned některý den po této smlauwě král
Ferdinand dle úmyslu swého odjel do Wídně, tak že tam byl,
neli o některý den dříve, dne 24 Března a s ním zároveň
také Maximilian, co zatím arcikníže Ferdinand nawrátil se ko-
nečně do Prahy k swému posawadnímu úřadu co místodržící.

Maximilianowi byla se we Španělich za jeho vládařství
tamějšího narodila prwní dcera dne 2 Listopadu roku 1549,
a když w Listopadu roku 1550 powolán byl od otce do Augs-
burka, nacházela se manželka jeho králowna Marie opět we
stawu těhotném, pročež, neli zároveň z jiných příčin, na tu
cestu vydal se samotén. W Augsburce nejspíš teprw se roz-
hodlo o jeho vládařství, že se mělo skončiti a měl w ně na-
staupiti zase Filipp syn císařůw. Wyjednáno mezi nimi, že
měli oba stejného času wydati se na cestu do Španěl přes
Genui, Filipp aby se uwázal we spráwu země, Maximilian aby
odtamtud přiwezl swau manželku. We Wídni došla ho zpráva,
že porodila dne 28 Března syna, jemuž dáno jméno Ferdinand.
Příprawy na cestu stály mnoho času, poněwadž mělo jej do-
prowázeti četné a skwělé komonstwo ku přiwítání králowny.
Bylo k tomu wybídnuo mnoho pánů a rytířstwa z Čech
i z jiných zemí, mezi nimi také mladý tehďáž pán Wilém
z Rosenberka, jenž toho teprw roku nastaupil we vlastní držení
dědictwí po předcích swých. U něho sjeli se někteří páni,
kteří se měli cesty účastniti, w Krumlowě dne 23 Čerwna, a
jeli přes Linec, přes Salzburk a přes Insbruk, co zatím Maxi-
milian jen o několik dní dříve byl wyjel z Wídně, Filipp
španělský však již dne 25 Kwětna z Augsburka. Dne 2 Čerwence
nacházel se Maximilian na cestě swé w Mediolaně, w Genui
pak dne 6 Čerwence, neli o některý den dříve. Tam nejwětší
část panstwa a jiného komonstwa zůstala čekajíc, Maximilian
a Filip pak odtamtud pospolu plawili se přes moře do Bar-
celony.

1551

W Praze za opětneho vládaření arciknížete Ferdinanda wykonán byl zvláštní skutek sprawedliwosti trestní i onoho času neobyčejný. Dwa zemané *Kuncš* a *Troskowiec* byli se dopustili nějakých příliš hanebných hříchů s newěstkami. Z rozkazu králowského udělána jest železná klec a postawena na welkém rynku Staroměstském po východní straně od domu radního, a do ní jsau oba zawřeni nazí krom malých zástěrek a medem pomazáni, aby je mauchy štípaly. Tak trestáni jsau po několik dní ode dne sw. Wíta (15 Čw.) pokaždé 10 hodin, a potom jsau wypowieděni ze země. Jeden z nich prý přitom šprýmował, prawě, že byl we mnohých welkých staweních, ale nikde newiděl tolik oken w jednom pokoji jako w této kleci.

Za nedlauho potom nastal w Praze a jinde w zemi opět ruch wojenský z příčiny nowých nebezpečenství w Uhřích. Již w měsíci Březnu toho roku králowna Isabella způsobila w Sedmihradsku opět wzbauření proti biskupu Utěšinowiči, a wstoupila w dorozumění s Turky. Utěšinowič pro obranu šwau obnowil předešlau smlauwu s králem Ferdinandem o postaupení jemu Sedmihradska, a obdržew na rychlo pomoc od něho z Uher, přinutil králownu podruhé k pokoji ano i k uznání smlauwy a postaupení panství Ferdinandowi (27 Čw.), od něhož ustanowen jest za místodržícího. Newyhnutedlným následkem toho byla však wálka s Turky, kteří hned udeřili na Utěšinowiče s welkau mocí; naproti čemuž král Ferdinand k upewnění se w panství nowě nabytém musil rovněž užiti všech wojenských sil swých. W Čechách byl k najmutí wojenského lidu k tažení do Uher, jmenowitě 500 jízdných, ustanowen pán Karel z *Žerotína*, wůdce osvědčený za několika let w předešlé wálce s Turky. Dne 14 Srpna oznámil mu arcikníže Ferdinand nařízení od krále, aby se bez meškání dal najíti w *Strážnici* na Morawě, kdež měl předsewzat býti popis čili mustrunk. Následował pak potom dne 4 Září od krále z Wídně obecný mandat rozeslaný po krajích, kterým se nařizowala weřejná hotowost we způsobu tom, aby z každého tisíce kop českých postawen byl jeden kůň zbrojný a čtyři pěší anebo místo čtyř pěších druhý kůň; po druhém oznámení aby wzhůru

byli a táhli, kamž by náleželo. Bylo však potřeba trwalejších 1551 opatření, poněwadž se wálka wíceletá musila očekáwati. Král z té příčiny dne 16 Října rozeslal obeslání k šesti z nejwyšších úředníkŭ w Čechách a k sedmi z Morawy, aby ku poradě důležitě dne 2 Listopadu byli u něho we Wídni nebo kdež by toho času byl dworem swým. Jednalo se o swolání sněmŭ jednotliwých zemí, a jakým spŭsobem by od nich měla žádána býti pomoc we společné potřebě. Dle toho položen stawŭm morawským sněm w Olomauci ke dni sw. Mikuláše (6 Pros.), k němuž král za kommissaře na swém místě ustanowil nejwyššího purkrabí Pražského Wolfa Krajíře z Krajku a purkrabí Karlšteinského Joachima z Hradce (10 Listop.), zároveň též sněmowé druhých zemí koruny české; sněm pak králowstwí českého ustanowen na den 4 Ledna, ku kterémuž král mínil osobně přijeti do Prahy. Před tím časem ještě ku konci měsíce Listopadu král zajel také do Štyrska, a držel sněm, na kterém se mu dostalo swolení pomoci proti Turkŭm na tři léta po sobě, jakž podobně také z jiných zemí rakauských.

Toho času nacházel se mladý král *Maximilian* na swé zpátečné cestě ze Španěl. Odjezd jeho odtamtud potkal se s překážkami následkem opětného vypuknutí nepřátelstwí mezi císařem a králem francauzským, pro které bylo potřeba opatření proti možnému útoku na moři při plawbě ze Španěl ke břehŭm italským. Teprw dne 13 Listopadu připlul šťastně s manželkau a dětmi do Genuie, kdež panstwo české a z jiných zemí ku přiwítání shromážděné očekáwalo mnoho neděl s welkými autratami. Odtamtud jel přes Mediolan (2 Pros.) a Mantui (8 Pros.) do Tyrolska, kdež uloženo mu bylo od otce držeti w Botzenu sněm se stawy této země za příčinau pomoci proti Turkŭm. Maximilian zahájil jej tam dne 18 Prosince, a přiwedl jej během několika potomních dní téhož měsíce ku konci.

Mezitím ubránil se Utěšinowič pomocí obdrženu od krále podruhé proti Turkŭm, tak že po marném úsilí o opanowání banátu Temešwárského na začátku měsíce Prosince, když nastalo studené počasí, ustaupili k Bélehradu srbskému. Když však bylo potřeba přes zimu připrawiti se na všech stranách

551 tím pilněji proti nowým silnějším útokům, které se musily očekáwati, w tom způsoben jest nowý zmatek úkladným zavražděním *Utěšinowice* (17 Pros.) z nastrojení welitele pomocného vojska královskeho, šlechtice španělskeho Castalda. který proti němu zdvihl domnění, jako by měl zrádné dorozumění s Turky.

W den této vraždy nacházel se král Ferdinand na cestě do Čech w morawských Budějowicích, odkudž jeda přes Německý Brod (19 Pros.) ještě před wánoci dojel do Prahy, a w ustanowený den 4 Ledna roku 1552 učinil předložení k sněmu shromážděnému. Wedlé stawů českých dostawili se k němu plnomocní poslowé všech zemí příslušných, totiž z Morawy, Slezska a horní i dolní Lužice, jakž wyjednáno bylo zatím na sněmích jejich výše zmíněných.

Hlavním předmětem jednání byla w těžkých tehdejších okolnostech pomoc proti Turkům, o kterau král žádal. Wyložiw stawům běh věcí za předešlých dwau let, kterým se Sedmihradsko s příslušnými částmi Uher dostalo pod jeho panství. představowal důležitost toho pro další obhájení všech druhých zemí, a ukazowal přitom na nedostatečný způsob powolování vojsk do pole za předešleho času, když se stáwalo pokaždé jen na jeden rok a skutečné wytažení do pole opozdíwalo se, tak že obyčejně nepřítel již wyboje swého dosáhl, dřív než obrana byla pohotowě. Z těch příčin žádal tentokrát o swolení pomoci peněžité na sebrání vojska na tři léta po sobě we dwau lhůtách pololetních ze statků a důchodů swobodných z každého tisíce kop po 15 kopách, od poddaných po dwau, k tomu pak také o swolení posudného na čtyry léta. z každého suđu piwa po dwau groších bílých, kdežto předešlé posudné bylo jen po jednom groši. — Jinak wztahowalo se předložení královske také na smlauwu s poručnictwem Jana Sigmunda Zápolsekeho, pokud týkala se postaupení jemu knížetství Opolskeho a Ratibořskeho we Slezsku. Žádalť král swolení k tomu od stawů českých dle stáwajícího práwa. Také pak wznešena na stawy stížnost duchowních we příčině pozůstalosti po nich, na které bylo od pánů podacího často libo-

wolně saháno. Bylyť se předešlého roku obě konsistoře, strany 1552 pod jednau s pod obojí obrátili w té příčině na krále, a odkázal je odpovědi k tomu danau dne 16 Kwětna (1551) na příjezd swůj do Prahy a na sněm, který by o tom byl tázán.

Stawové prokázali se k žádosti králowě w příčině pomoci proti Turkům byť ne doslovně, skoro celkem powolnými. Swoliliť jak w Čechách tak we druhých zemích místo patnácti kop s tisíce k odvedení kop dwanácti, ale netoliko ze statků swobodných všech tří stawů, nýbrž w rovné míře také z poddaných, ač ne na tři leta, nýbrž jen na rok, rovněž pak k posudnému po dwau groších bílých, ne však na čtyry léta, než jen na dvě. K postaupení knížetství Opolského a Ratibořského mladému Zápolskému dali swolení své s vyhrazením závislosti manské bez všelike stížnosti. Stížnosti kněží na pány podací zawdaly příčinu ke mnohým hněvům; nieméně snešení sněmowní stalo se dle návrhu králowa tak, aby kněží měli právo k pořizování o jmění swém; když by však který zemřel bez poslední vůle, aby pozůstalost byla rozdělena na tři díly, jeden aby připadl na opravu kostela, druhý pánu podacímu, třetí přibuzným, a pakli by žádných neměl, k špitálu neb jinak chudým dle uznání pána podacího. O způsobu spisování platných posledních vůlí od kněží pozůstaweno ustanowení králi, i učinil takové w krátce po skončení sněmu s vyhrazením, že měli právo k poslední vůli jen kněží řádní biskupem swěcení, kteří by poslušenství k administratoru w rádech kostelních zachováwali (23 Ledna).

Sněm se byl skončil dne 13 Ledna. Mezi jednáním na něm bylo mnoho saukromých rozpraw mezi panstwem týkajících se osob stawu panského a rytířského, které se z pokuty pro účastenství w bauři roku 1547 posud nacházely na závazcích, že nesměli vycházeti z dworů swých. Byli pobádáni zwlášť nejvyšší úředníci zemští, aby učinili přímluwy za ně u krále, by wězení toho zbaweni byli. K tomu také páni z bratrské jednoty týmž způsobem pokaušeli se o zjednání swobody wězňům pro wíru jejich trpícím, jakož na předním místě Janowi Augustowi a bratru Jakubowi zawřeným na Křiwoklátě.

52 Bylo w jednom i druhém směru dost mnoho dobré vůle, ale málo odhodlanosti pro strach upadnutí w nemilost u krále. Konečně předece stalo se umluvení, aby páni z Čech a z druhých zemí ustanowení od stawů za posly ku králi k odewzdání jemu snešení sněmowního, s biskupem Olomauckým w čele, učinili zároveň přimluwu za propuštění wězňů jednoho i druhého spůsobu bez rozdílu osob wznešených i nižšího stawu. Král slibil odpověď dáti dne následujícího, až by se prwé o přijetí artikulů sněmowních rozhodl. Když však poslowé podruhé se dostawili pro odpověď, král zůstawil wěc na dalším odkladě do lepšího uwážení.

Již dne 22 Ledna mínil odjeti z Prahy, což pro některé nahodilé příčiny jen o tři dni se opozdilo. Staw záležitostí uherských byl přičinau, pro kterau opět spěchal do Wídně. Wyjew z Prahy dne 25 Ledna wzal toho dne nocleh u pana Adama ze Šternberka, nejvyššího sudí dworského, nepochybně w Benešowě. Dne 26 Ledna byl w Táboře, nazejtří potom (27 Led.) w Jindřichowě Hradei a neli dříve dne 2 Unora we Wídni. Již dne 8 Unora obsílal tam k sobě několik přednějších osob z Čech i z jiných zemí na poradu z příčiny walného tažení do Uher, které zamýšlel, s čehož potom sešlo, když se příliš prodlužowal sněm uherský w Prešpurce zatím swolaný, k němuž se král odebral. Bylť w *Prešpurce* dne 29 Unora, a jak se zdá při něm také arcikníže Ferdinand. Na jeho místě byla tehdáž spráwa zemská w Praze poručena pěti osobám z předních úředníků zemských s nejvyšším kanceléřem knížetem Jindřichem z *Plawna* w čele. Když však král měl nejwíce na pili w Uhřích, zdwihly se zatím nowé nesnáze w říši německé, které wymáhaly přičinění jeho w jiných stranách.

Srownání we wíře, o které se zasazowal císař Karel V posledně na sněmě říšském w Augsburgu, mělo dle jeho mínění docíleno býti pomocí obecného koncilia, které konečně zase dle jeho přání papež Julius III přeložil z Bononie zpět do *Tridenta* (1 Pros 1550). Mělo míti prwní sezení své dne 1 Kwětna roku 1551, které však potom odloženo jest k 1 Září

ještě pak zase k 11 Říjnu téhož roku. Císař Karel, aby mohl 1552 z blízka sledovati jednání jeho, odebral se již na začátku Listopadu potom z Augsburga, kdež dosud zůstával, do *Innsbrucka* w Tyrolu. Zatím se dostavili četní biskupové, a zvláště tři duchovní kurfirstové němečtí wedlé legata papežského w Trientě, taktéž poslové knížat katolických, i při začátku roku 1552 také některých protestantských. Naděje w prospěch z toho jsau však nenadále zmařeny zrádným zachováním se předního tehdáž z knížat protestantských, který byl dotud spojencem císařovým, *Mauritia* kurfirsta saského. Od něho byl z uložení od říše přemožen odboj mocneho protestantského města *Magdeburka* přinucením jeho ke vzdání dne 7 Listopadu roku 1551. Ale již prvé, dne 5 Října téhož roku, byl Mauritius w dorozumění s několika jinými knížaty protestantskými wešel w tajnou smlauwu s králem francouzským Jindřichem II proti císaři, a s týmž vojskem, kterým dobýwal *Magdeburka*, strojí se ke zdvižení wálky, jejímž cílem bylo zmaření všech tehdejších záměrů císařových.

Král Ferdinand dříve než císař sám domněl se nepřátelských těchto úkladů, a chopil se prostředků k odvrácení škody z nich pro sebe. Učinil přede vším opatření k obraně hranic českých proti možným útokům na ně z říše německé. Již dne 22 Unora z Vídně, dříve než byl odjel do Prešpurka, vydal jmenovitě nařízení k 21 osobám stawů panského a rytířského, kteří byli roku 1547 z pokuty musili statky své dotud swobodné přijmouti co léna od koruny, aby s počtem lidu jízdného, kolik kdo powinen byl stawěti, pohotově byli, a jakž by jim kázáno bylo, do pole se wyprawili, kdež by se ukázala potřeba. Wedlé toho dal se však zároveň we wyjednávání s Mauritiem, aby jej jak možná od předsewzetí jeho odvrátil. Wyprawil k němu w poselství kancléře českého Jindřicha z Plawna, kterýž dostih jej w Lipsku dne 16 Března smluvil s ním sjezd w Linci s králem Ferdinandem, na kterém by se pokusili o přátelské srownání. Mauritius, stawě se vždy ještě, jako by wálečných úmyslů neměl, slíbil dostawiti se k tomu dne 4 Dubna. Zatím však hned ty dni potom předsewzal se

1552 swými spojenci polní tažení do jižních Němec, na kterém nepotkal se skoro nikde se žádným odporem. Právě řečeného dne 4 Dubna opanoval Augsburg, a táhl odtamtud ke městu Füssen, we směru ke hranicám tyrolským. Teprw potom přišlo k nové umluvě o osobní sejiti w *Linci* dne 18. Dubna, i dostawil se tam Mauritius k tomu dni, když zatím král byl tamže přijel z Wídně. Stalo se jisté předběžné dorozumění, ku kterému však wáhal se swoliti císař Karel; pročez odloženo jednání k jinému sjezdu w Passowě, a do té doby měl Mauritius od spojenců swých zjednati příměří; ti však neswolili než aby bylo teprw ode dne 26. Kwětna. Do té doby trwal tudy vždy strach před nepřátelskými wpády do Čech a potřeba opatření proti tomu. Jewilo se i nějaké wření w lidu w Praze následkem nowin, které přicházely o událostech w říši. Král byl z té příčiny již dne 7. Dubna z Wídně napomenul heitmany měst Pražských ku pozoru na to;¹²⁾ a bylo to nepochybně příčinou, pro kterau také zase hrad Pražský byl silně osazen lidem wálečným.¹³⁾ Tím více bylo potřeba branného lidu na hranicích, když po řečeném sjezdu w *Linci* spojenci Mauritiowi pokračowali we wálčení s katolickými stawy w říši, a zvláště Albrecht markrabí brandenburský Kulmbašský, pohubiw země biskupů Würzburgského a Bamberského na Mohanu, počal i nepřátelstwí s městem říšským Norimberkem, odtamtud pak konečně i obehnal *Cheb*.

Král Ferdinand zůstával do té doby w *Linci*, kdež dočkal se syna swého *Maximiliana* po nawrácení jeho ze Španěl. Bylť Maximilian po odbyti sněmu tyrolského w Botzenu asi w prwních dnech rokn 1552 odtamtud odjel do Innsbrucka, kamž prwé byl manželku swau Marii wyprawil napřed dne 20. Prosince.

¹²⁾ W dopise toho dne, jenž se nachází w místodržitelském archivu w Praze w kopiáři 49 fol. 247, ukládá jim, aby „o to se wší pilností zření swé podtají měli, jestližeby se co proti císaři, Jeho Milosti pánu a bratru našemu nejmilejšímu, aneb nám mezi lidem buď řečí neb jakým praktikowáním a nowinami wtrušowalo, to přetrhowali a lid od toho wedli“.

¹³⁾ Viz Sněmy české II 646.

W Innsbrucku, kdež toho času přebýval císař Karel, pobyl 1552 u něho do 21 Ledna, toho dne pak odjel do blízkého města Hallu. Tam bylo tehdáž ubytováno sedm sester jeho, Magdalena, Kateřina, záhy ovdovělá po Františkovi wéwodowi Mantuanském, Eleonora, Markéta, Barbora, Helena a Johanna. Úmysl jeho byl nawštíwiti s manželkau swau také nejstarší sestru Annu prowdanau za Albrechta wévodu baworského, a jak se zdá, vykonal jej; neb dne 8 Března nacházíme jej w Augsburgu, což asi s cestau do Bawor sauwiselo: z Bawor pak konečně jel na lodi po Dunaji k Linci. Zdá se, že byl tam již za času sjezdu s Mauritiem, kterýž přál sobě, aby se účastnil také budaucího jednání w Passowě. Na ten čas odebral se však dále k Wídni, kamž se swau manželkau a dětmi dojel konečně dne 7 Kwětna. Zdá se, že tam do té doby místo otcowo, zvláště se wzhledem k záležitostem uherským zastával arcikníže Ferdinand, kterýž nyní teprw nawrátil se zase do Čech, co zatím král Ferdinand sám z Lince zajel k císaři do *Innsbrucka* k dalšímu prostředkowaní mezi ním a knížaty protestantskými.¹⁴⁾

Útok Albrechta brandenburského na Cheb ukazowal ku potřebě tím wětší pilnosti w opatření západních hranic země české proti wpádům nepřátelským. Bylo za tau příčinou obráceno do Čech něco wálečného lidu, který prwé ustanowen byl do Uher proti Turkům. Čítalo se na 2000 lidu jízdného, nad nimiž co heitman uwodí se zejména pan Jan z Weitmile, Petr Muchek z Bukowa a Wolf z Reizenšteina. K tomu arcikníže Ferdinand brzy po nawrácení swém do země nařídil také weřejnau hoto-wost, a zřídil kommissaře w kraji Plzenském (23 Kw.) i bez-pochyby též w jiných krajích pomezních z pánů, kteří měli

¹⁴⁾ Že arcikníže Ferdinand do té doby nebyl w Čechách, o tom svědčí listina saukromého obsahu w kopiáři archivu místodržitelského w Praze XLIX fol. 256, daná w Linci dne 3 Kwětna, we které král Ferdinand prawí: „poněwadž nejjasnější kníže Ferdinand Jeho Lásky, syn náš nejmilejší, pro pilné nynější nastalé potřeby dříwc w králowství českém býti nemohl, ale však nyní w krátce se zase do téhož králowství nawrátí“ oc. Dle jiné listiny tamže nacházel se král w Innsbrucku aspoň již dne 14 Kwětna.

1552 sídla blíž hranic. Mělit pilně prezwidati, odkud by nějaký wpád hrozil, dát zasekawat lesy a činiti jiná potřebná opatření pomocí obywatelstwa z bližších krajin, když by pak potřeba nastala, swolati hotowost do pole a oznámiti o tom arciknížeti do Prahy, kterýž slibowal osobně přitáhnauti s najatým lidem wálečným ku pomoci. W kraji Plzenském byli k tomu jmenování pan Petr ze Šwamberka na Ronšperce, Sezima z Wrthy na Jindřichowicích a Hendrych ze Šwamberka na Přimdě. Proti nadání však knížata protestantští zrowna toho času wedením kurfiřta Mauritia učinili s hlavní swau mocí útok na slabé wojsko, které měl císař Karel k obraně swé na hranici Tyrolska. Lehce zmocnili se průsmyku Ehrenberskeho (18 Kw.), a táhli na Innsbruk. Překwapen tím, císař Karel i s králem Ferdinandem dali se času nočního odtamtud na útěk (19 Kw.) přes hory korutanské do *Bělaka*, a Mauritius Innsbruk obsadil beze všeho odporu (23 Kw.). Bylo to však jen tři dni přede dnem 26 Kwětna, kterým se mělo počíti umluwené příměří, za kteréhož přese všechno to přišlo ke sjezdu w *Pussowě*, na kterém měl se státi pokus o ujednání stálého míru. Král Ferdinand i Mauritius odebrali se tam a wedlé nich všichni druzí kurfiřtowné i více jiných knížat jedné i druhé strany, i počalo se tedy wyjednávání dne 1 Čerwna.

Poněwadž nicméně i potom protestantští knížata wojenskau moc swau podrželi w poli, nemohlo se i w Čechách ustáti w přípravách k obraně. Jakož byla prwé wyhlášena weřejná hotowost, wydal arcikníže Ferdinand do všech krajů, a zwlastě heitmanům na panstwach komory královske, nařízení dne 24 Čerwna, aby z lidí poddaných každého pátého člověka, zbrojí opatřeného, wyprawili do pole. Hlavní sebrání mělo se státi ku Praze, dále pak k Plzni a k Teplé, kam by komu bylo ukázáno. Poněwadž městům královským roku 1547 z pokuty pobrány byly všechny zbraně, jest jim za příčinau wyprawy teto aspoň částečně a do času zase nawrácena. Jest o tom aspoň pamět zachowána o městě Nimburce, kterému uloženo bylo postawiti sto pěších. Měl jim na ten počet wydati zabawenau zbraň heitman Brandýský pod wýminkau nawrácení

jí neb nahrazení od obce časem svým.¹⁵⁾ Take však 2000 drábů 1552 čili šancknechtů najatých za žold bylo sebráno k Plzni, kdež ustanowen popis jich čili mustrunk na den 10 Čerwence, potom však na několik dní odložen. Byli rozděleni pod čtyrmi heitmany, každým nad 500. Nad lidem jízdným byl postawen Karel z Žerotína, jak widěti, powolaný zpět z Uher. Na hradě Pražském byl posádkou jeden praporec knechtů čili drábů pod heitmanem Křištofem Durynkem.

Na sjezdě Passowském byl hlavní požadawek knížat protestantských, pokud se náboženství týkalo, aby pominutím koncilia jednáno bylo o srownání we wíře buď na sněmě říšském, buď jiným způsobem, kdyby se pak srownání nepodařilo, aby byli zachováni při swobodě wíry dle konfessi Augsburské a tím způsobem aby byl mír mezi nimi a stawy katolickými. Když se císař Karel zpěčował k tomu swoliti a hrozilo z toho opětne vypuknutí wálky, král Ferdinand dne 6 Čerwence odjel z Passowa do Bělaka k osobnímu jednání s císařem, a zároveň Mauritius ku knížatům protestantským ležícím w poli u Mergentheima, aby je pohnul ku prodlaužení příměří. Nenalezl powolnosti k tomu u nich, a také sám jí neměl, nýbrž w čele jejich přikročil k obležení Frankfurta (17 Čwce). Tu se však zatím předece podařilo Ferdinandowi pohnauti císaře k swolení s vyhrazením toliko, aby konečné rozhodnutí zůstaweno bylo říšskému sněmu, který měl držán býti w Augsburce, a na základě tom zawřena smlauwa Passowská (16 Čwce) w ten způsob, že se stawové katoličtí zawázali na sněmě tom w splnění hlavní oné žádosti protestantů státi s nimi za jedno.

Potřeba hájení západních hranic země české tím na ten čas pominula; ale zatím již u větši míře než předtím wzrostlo nebezpečenství od Turků, kteříž hned z jara toho roku wojenské síly větši než předtím obrátili do Uher. S jedné strany baše Budinský, dobyw Wespryma (1 Čw.) w západní části země, jal se w hořejších Uhřích, we stolicích Nowohradské a Hontské

¹⁵⁾ Nařízení o tom, dané heitmanu od arciknížete Ferdinanda, nachází se w archivě místodržitelském w kopiáři XLVI fol. 259.

1552 šířiti hranice panství Tureckého dobytím četných míst se směrem k Moravě; s druhé strany veliký vezír Achmet baša, podporován od wojwod multanského a walašského, pokaušel se o opanování Sedmíhradska, a dobyl Temešwára (24 Čwce). Jak medle přišla do Čech zpráva o zawření smlauwy Passowské, arcikníže Ferdinand wojenský lid w Čechách najatý spěchal obrátiti do Uher k sesílení wojska tam s Turky bojujícího. Již dne 21 Čerwence dal nařízení *Karlowi z Žerotína*, aby se s 900 jezdcí u Plzně ležícími wyprawil na pochod do Uher a předně do Prešpurka. Dříve však než mohly dostatečné pomoci přibýti, wojsko w hořejších Uhřích dotud stojící pod vůdcem Erazimem Teuflem utrpělo od bašete Budinského krvawau porážku w bitvě u *Dregela* čili u Lewice, w které vůdce sám upadl w zajetí (9 Srp.). Jest zmínka o wozkowi Pražském Mikulášowi Plumlowi, který k wojsku do Uher wína a jiné rozličné potřeby wozil a při porážce této u *Dregela* k velké škodě přišel;¹⁶⁾ z čehož souditi jest, že se i něco wojínů českých bitwy této účastnilo. Krále Ferdinanda došla zpráva o nešťastné bitvě na cestě z Passowa, odkud odjel dne 11 Srpna, nazejtří potom (12 Srp.), w městečku Mauthausen při Dunaji pod Lincem, a we Wídni očekávaly jej dopisy od stawů morawských obávajících se nebezpečnstwí pro swau zemi. Bez meškání pečowal o sehnání potřebných posil do Uher z jiných zemí, aby další pokroky Turků zastawil, a byl k tomu cíli již napřed zjednal sobě také cizí pomoc smluwau hned po skončení sjezdu Passowského zawřenau s kurfirstem Mauritiem, kterýž swolil ku přestaupení wojska swého dotud proti císaři stojícího do služeb Ferdinandových a zawázal se w čele jeho sám také táhnauti do Uher. Z Čech nepřestal arcikníže Ferdinand i dále najímati lid do pole. Dne 25 Srpna jsau od něho zjednání dwa heitmani, Jiřík Hawír a Karel

¹⁶⁾ W listině z roku 1556 w místodržitelském archivě w kopiáři LX fol. 45. Podobně píše král arciknížeti Ferdinandowi dne 5 a dne 8 Září 1552 o dwau formanech z Prahy, Mikulášowi Hruškowí a Jiříkowi Malém, kteří wzali škodu na cestě, „když potřeby k wálce náležitě z Wídně do sedmíhradské země wzeli“. W kopiáři XLIX fol. 280 tamže.

Třebický, každý nad 500 šaneknechty, jak se zdá w Praze 1552 sebranými, kteří měli dne 2 Září míti popis w Čáslawi a od-tamtud dále táhnauti.

Některau chvíli měl král Ferdinand w úmyslu, osobně odebrati se k vojsku aneb postawiti w čelo jeho syna swého krále Maximiliana; ale při welké přesile Turků uwážil zlé následky, kdyby měl w boji s nimi podlehnauti, král pak Maximilian upadl právě toho času w těžkau nemoc. Protož odhodlal se král wrchní welitelstwi swěřiti kurfirstowi Mauritiovi, kterýž w měsíci Září přitáhl s vojskem swým do Uher a položil se u Rába. Mezitím byli se turečtí vůdci oba Ali baše Budinský a weliký wezír spojili, a dobywše Solnoka na řece Tise (2 Září), jali se obléhati Jager. Vojsko jejich čítalo 80.000 mužů, proti kterémuž počtu kurfirst Mauritius neodwážil se táhnauti ku předu. Nicméně postawení jeho u Rába nutilo Turky část wojska obrátiti proti němu a tím oslabiti hlawní moc swau; Jager pak obhájl se hrdinským wedením magnata uherského Štěpána Dobó. Po odražení všech mocných útoků, když nastávalo zimní počasí, Turci odtáhli od města dne 18 Října, a následkem toho také Maximilian s vojskem swým bez boje odtáhl z Uher; též pak Karel z Žerotína s vojskem českým wrátil se k domowu.

Na tu chvíli bylo nebezpečenstwi od Turků opět staweno; ale nebylo se jiného nadíti, nežli že útok na Sedmihradsko a w jiné strany bude se příštího roku opětowati, snad s větší mocí než předešle; pročež potřeba bylo w čas se opět opatřiti. Král Ferdinand z té příčiny již w měsíci Listopadu odebral se z Wídně do *Hradce štyrského*, kdež swolán byl sněm zemí wnitorakauských, ku kterému i stawowé uherští wyprawili posly swé. Za swého pobytu tamějšího položil pak také sněm stawům českým ke dni 23 Ledna roku 1553, ku kterému mínil osobně přijeti do Prahy; ale když se jednání w Hradci protáhlo, odložil sněm nejprvé do 20 Unora (10 Leden 1553); potom pak maje jiné překážky, pro které osobně přijeti nemohl, ustanowil arcikníže Ferdinanda k zahájení sněmu na swém místě (8 Un.); omlauwal přitom staršího syna Maxi-

1553 miliana, že jeho k tomu newyprawil, nemoci předešlau, která dotud pozůstawowala zlé následky.

Sněm počal se w ustanowený den předložením králowským, we kterém dána byla obšírná zpráva o nesnázích předešlého roku jak w říši německé tak w Uhřích, a pro nebezpečenství, kterého se od Turků bylo obáwati w roce počínajícím, kladena žádost o swolení berně na potřeby wálečné w též výšce, we které swolena byla od stawů předešlého roku, totiž po 12 kopách z tisíce kop jak ze statků swobodných tak poddaných. Stawové swolili pod wýminkau, jestliže také stawové druhých zemí koruny české swolení učiní w též výšce. Berně měla odwedena býti we dwau lhůtách platebních, při čemž však stawové z vlastního podnětu usnesli se také o veřejnan hotowost, kdyby jí bylo potřeba proti tomu neb onomu nepříteli, s wymíněním, že w případě takowém s druhé polowice berně mělo sejíti. Předložení králowské mimo to neobsahowalo žádné jiné žádosti než o swolení stawů k zapsání knížetství Zahanského we Slezsku Jiřímu Fridrichowi markrabí brandenburskému w dluhu do jistého času. I k tomu stawové bez těžkosti swolili. Wedlé toho jednali však také o jiných věcech, dilem potřeb země, dilem žádostí jednotlivých stawů neb saukromých osob se týkajících. Obnowili přitom žádost na předešlém sněmě jen nesměle učiněnou, aby král osoby stawu panského, rytířského i městského, které od roku 1547 doposud na záwazcích a u wězení byly, z toho propustil. Wložena totiž do snešení zemského žádost k arciknížeti Ferdinandowi, aby se za to u krále přimluwil. Dále ku prospěchu Pražanů žádali, aby jim nawráceno bylo práwo kupování swobodných statků zemských a kladení do desk, jak ho od starodáwna užíwali, též pak aby král Pražany a jiná města králowská se zřením k tomu, že byli veřejnan hotowostí tauž měrau jako druzí dwa stawové powinni, náležitau k tomu zbraní opatřil, ježto jim zásoby zbraně roku 1547 w pokutu byly pobrány. Stawové pod obojí kladli také žádost, aby směli jak za předešlých let woliti po dwau osobách ze stawu panského, rytířského a z Pražanů, které by ku konsistoři jich byly přidány, aby bez rady jejich administrator nic nowého nebral předse.

Nezachowala se žádná pamět o tom, jaké odpovědi se 1535 dostalo stawům na tyto žádosti; splněny však na ten čas nebyly. Přišly i zrowna brzy potom některé nowé těžkosti na bratří české. Zajatému biskupu jejich Janowi *Augustowi* na Křiwoklátě a towaryši jeho Jakubowi Bílkowi bylo od heitmana tamějšího po některém čase poněkud polehčeno w jejich wězení, a dne 7 Října roku 1552 sám arcikníže Ferdinand, pohnut bezpochyby nějakými přímluwami, nařídil opatřiti je pohodlnějšími ložemi a potřebným swětlem i poskytnauti jim starého a nowého zákona ke čtení.¹⁷⁾ Ale wkrátce potom prozradilo se, že již od delšího času předtím, od počátku roku 1550, měli prostředkem jednoho ze strážných tajné spojení s bratřími, jímž dodávalo se jim peněz k nadlepšení a prostředkowalo se dopisování mezi nimi a představenými jednoty. Strážný, zwěděl o tom, zachránil se útekem, toliko neopatrný pomocník, kterého si předtím byl zjednal na čas nahodilého vzdálení swého, byl uwězen (1553 10 Un.); hned však potom prohledány jsau skryše w žalářích od sebe oddělených, Jana Augusty i bratra Jakuba, a pobrány dopisy a knihy i peníze u nich nalezené, oba pak potom dne 11 Kwětna wezeni jsau do Prahy a zawřeni w Bílé věži, i wyslýcháni, poněwadž vzniklo podezření nějakého nowého spiknutí mezi bratřími. Nepřišlo k nowému zmučení jich, kterého se obávali, ale žaláře jejich na Křiwoklátě, do kterých jsau zpátky odwezeni, byly od té doby zase na delší čas tužší než dotud.

Král Ferdinand mezitím prodlel we Hradci štyrském déle než čtyry měsíce až do polowice měsíce Dubna a potom pluý měsíc (od 18 Dubna do 19 Kwětna) w *Šoproni* w Uhřích, maje vždy hlavné prostředky k obraně králowství uherského proti Turkům na pěči. Na štěstí obávání wětšího útoku Turků na Sedmihradsko a na Uhry toho roku se nesplnilo. Sultanowi Solimanowi překáželo w tom jednak vypuknutí wálky s Peršany,

¹⁷⁾ Nařízení to nachází se w kopiáři archivu místodržitelského XLVI fol. 276 a sluší porownati je s wyprawowáním w „Žiwotě Jana Augusty“ na str. 48.

1553 jednak domácí nesnáze. Již v měsíci Březnu za svého meškání v Hradci král užil toho k jednání nejprvé s bašetem Budinským, potom pak po poslu do Konstantinopole o mír, a dosáhl na ten čas aspoň příměří na šest měsíců do zimy toho roku. Naproti tomu strhly se opět nové bouře v říši německé způsobením bojovného *Albrechta* markrabí *brandenbursko-Kulmbašského*, kterýž odepřev přistaupení k smlouvě Passowské vedlé jiných knížat protestantských, jal se znova válčiti s knížaty katolickými a strašlivě hubiti jejich země jak v jižním tak potom také v sewerním Německu. Král Ferdinand k hájení práva vešel ve spolek s některými knížaty, mezi nimiž přední byl nedávný nepřítel *Mauritius* kurfirst saský. Jemu vypravil na pomoc něco vojska z Čech wedevím nejvyššího kancléře *Jindřicha z Plawna*, kterýž spojil se s ním v ležení u Osterode v zemi wévody *Brunšwického*. Odtud táhnouce dále swedli dne 9 Čerwence bitwu u *Sievershausen* we krajině *Hildesheimské*. Spojené vojsko dobylo nad *Albrechtem brandenburským* skvělého vítězství; ale kurfirst *Mauritius* byl přitom nebezpečně postřelen, a zemřel třetí den potom (11 Čerwence). Markrabí *Albrechtowi* podařilo se nyní předce zase sebrati dosti žoldnéřů do pole, a k tomu prostřednictvím některých knížat dosáhl zawření míru s mladším bratrem *Mauritiowým Augustem*, jenž byl nástupcem jeho v kurfirstství (11 Září). Následkem toho *Jindřich z Plawna* musil ustaupiti s vojskem českým do *Voigtlandu*, odkudž útočil na vlastní panství *Albrechtowa* při samých hranicích českých. Dne 28 Září dobyl proti němu *Hofa*. Zatím byl *Albrecht* poražen podruhé od *Jindřicha wévody Brunšwického* (12 Září), a přinucen opustiti posawadní dějiště války a přestati na hájení svého panství *Kulmbašského*. Podařilo se mu dobytí *Hofa* zase; ale brzy přitáhl *Jindřich Brunšwický* za ním spojencům jiným ku pomoci, a zwítězil nad ním w opětné bitvě u *Lichtenfelsa* (7 Listp.) na řece *Mohanu*. Tu již *Jindřich Plawenský* obehnal jediná jeho sídla *Kulmbach* a *Plassenburk*, kdež se při samých hranicích českých válčilo až do měsíce *Prosince*.

Král Ferdinand mezitím od nawrácení swého ze Štyrska 1553 a z Uher zůstával stále we *Widni*, a některý čas w prwní polowici měsíce Čerwna powolal tam k sobě také arcikníže Ferdinanda za některau příčinau. Na čas jeho vzdálení poručil zastávání jeho nejvyššímu purkrabí, nejvyššímu sudí, nejvyššímu písaři zemskému a kráľowskému podkomoří, tak aby na ten čas z Prahy se newzdalowali. Arciknížeti Ferdinandowi bylo také uloženo na místě kráľowě držeti sněm morawský w Brně rovněž w měsíci Čerwnu. Dne 25 toho měsíce nacházel se zase zpět w Praze. Starší bratr jeho, král Maximilian, měl toho času doprowázeti sestru swau Kateřinu owdowělanu kněžnu Mantuanskau do Krakowa k swatbě její druhé s kráľem polským Sigmundem II, kteráž se však potom opozdila nejprw z nahodilých příčin, potom také pro onemocnění ženicha jejího. Přišlo k tomu teprw ku konci měsíce Čerwence již po vypuknutí wálky s Albrechtem brandenburským. Newěstu a kráľe Maximiliana doprowázelo četné panstwo české a morawské na cestě přes Olomauc. Při samém sklonku toho roku byl držán ještě zase jeden sněm morawský w *Brně*, ježž král Ferdinand dne 29 Listopadu swolal ke dni 14 Prosince. Odebral pak se osobně k němu, a za příčinau tau dlel w Brně bezmála až do wánoc. Ku konci roku nacházel se zase we *Widni*.

Arciknížeti Ferdinandowi co místodržícímu w Čechách vzniklo toho času něco zaneprázdnění ze stawu věcí náboženských, we kterém wždy nebylo možná docíliti pewného řádu. Ze spůsobu, kterým se skončil sjezd strany pod obojí w Praze roku 1549 a hned potom jednání na sněmě morawském w Brně roku 1550, patrně osmělili se wyznawači učení protestantských i bratří čeští zase ke zjewnějšímu přídržení se swých odchylek od náboženství strany pod jednau i pod obojí. Sbory bratrské dle mandátů z roku 1547 pozawírané jsau we mnohých místech zase otwírány a konána w nich i w jiných místech kázání a jiné pobožnosti od kněží dotud se skrýwawších; na fary strany pod obojí i také pod jednau dosazováni pominutím administratorů a konsistoře kněží neswěcení wyznání Lutheranského, nad to pak od mnohých ze stawů panského a rytířského, kteří

1553 měli podací kostelní, odjímány farářům desátky a jiné důchody i statky zádušní, následkem čehož pro nedostatek výživy mnoho far zůstalo bez kněží a lid zůstával zbaven duchovní správy, tak že i svátostí křtu a večeře páně ve mnohých místech dosáhnouti bylo spojeno s těžkostmi. Arciknížete Ferdinanda došla již asi na začátku Října roku 1553 zpráva o otevření sboru bratrského ve Mladé Boleslavi na panství *Arnošta Krajíře*. Dal se ho o tom tázati nejprv písemně strýcem jeho, nejvyšším purkrabím Pražským Wolfem Krajířem z Krajku (6 Říj.), potom po dvou kommissářích do Boleslawě poslaných, Oldřichowi Dubanském, heitmanu hradu Pražského, a Petrowi Chotkowi, porkuratoru královském (9 Pros.). On twrdil, že sbor nebyl otevřen od něho, nýbrž od jeho poddaných, a omlauwal je, že to učinili z pobožnosti; ale sbor zůstal i potom otevřen.

1554 Při začátku roku 1554 Jan Mystopol administrator wzal sobě příčinu z jakési zprávy děkana Litoměřického o zmáhání se jinowěrců w té krajině ke wznešení žaloby obecné na zmatky se mnozíci; následkem čehož wzata jest wěc w poradu auředníků a saudeců zemských w Praze za příčinau saudu zemského shromážděných, a od nich stalo se usnešení dne 1 Března toho roku, z něhož wznešena jest žádost na krále, poněwadž by se mandaty jeho předešlé nezachowávaly, ano w lidu rozšířena jest řeč, žeby to bylo ze showiwání kralowa, aby byly wydány mandaty nowé zostřené wětšími než dotud pokutami proti přestupníkům, a to předně proti půwodcům bludů a proti těm, kteří by jim na statcích swých nebránili. Nejvyšší úředníci dle usnešení toho zaslali králi do Wídně hned náwrhy, jak by měly *mandaty* zníti. Jeden byl, kterým se nařizowalo, aby sbory všude byly zase zawřeny a na místo kněží nepořádných aby byli dosazeni jiní administrátorem strany pod obojí; kdež by se to nestalo, hroženo pánům statků trestáním na hrdlích i na statcích. Mandat druhý wztahowal se na důchody odcizené kostelům a farám, aby od pánů podacích zase k nim byly nawráceny. Král Ferdinand oba mandaty dle náwrhů těchto znějící wydal z Wídně dne 9 Března. Rozeslány jsauce po krajích, dostaly se na zelený čtrtek dne 22 Března w Boleslavi do

rukau pana Arnošta Krajíře, který se však i nyní jimi spravowati nemínil, nýbrž u welký pátek dal we sboru konati po- 1554
božnost dle obyčeje bratří, a psal toliko arciknížeti Ferdinandowi téhož dne prosbu, aby s poddanými swými při posawadním náboženství zůstawen byl, užíwaje za omluwu, jako již často předtím, že se obwinění z Pikartství, kteréhož slova w mandatě opět jako w někdejším mandatě krále Wladislawa užito bylo, na bratří newztahuje. Ani po opětném napomenutí od arciknížete dne 28 Března nedal se pohnauti.

Mezitím nebyla posud ukončena wálka s Albrechtem brandenburským při západních hranicích králowství českého. Po některé přestávce w zimě na začátku roku 1554 vojsko krále Ferdinanda wedené nejvyšším kancléřem Jindřichem z Plawna dobylo ještě jednau Hofa, potom též Kulmbacha i zámku Hohenlandsberka (8 Dubna), hlawních pewných míst Albrechtových. Jemu však ještě jednau pomocí peněz od krále francouzského podařilo se zjednati sobě nowé některé vojsko, s nímž z Durynska vytáhl znova do pole. Pomýšlel i na wpád do Čech, a uznána byla potřeba opatření se proti tomu nařízením hotowosti we všech krajích, tak aby dle posledního snešení sněmowního každý ze dwau tisíc kop jmění stawěl po jednom koni a čtyřech pěších. Popisy čili mustrunky byly ustanoweny na den 16 Dubna. Jako dvě léta předtím dostalo se králowským městům, tedy nejspíš také Pražanům potřebné k tomu zbraně ze zabawených někdejších jejich zásob.¹⁸⁾ Arcikníže Ferdinand pokaušel se také o obdržení cizí pomoci, od Augusta kurfirsta saského, s nímž měl o to z rozkazu otcowa osobní sjezd w Austí na Labi (14 Dub.), ne bez prospěchu; neb se Albrecht brandenburský aspoň útoku na Čechy konečně odvážití nesměl, nýbrž obrátil se z Durynska do Frank ke Swiněbrodu. Zrowna tehdaž náhle zemřel w poli proti němu

¹⁸⁾ Zpráva se z toho roku zachowala o Hradeckých nad Labem, jimž z nařízení arciknížete Ferdinanda dne 12 Dubna mělo k mustrunku wydáno býti zbraně na 62 pacholků od heitmana paustwí Brandýského. W kopiáři archívu místodržitelského LIII fol. 63

1554 kancléř *Jindřich z Plawna* (19 Kw.); ale nástupce jeho u welitelství pan *Bohuslaw z Lobkowic*, spojiv se s vojskem biskupů Bamberského a Würzburgského i města Normberka, táhna ku předu zwítězil nad ním w boji u *Schwarzucha* (13 Čw), kterým moc jeho byla dokonce zničena.

Od Turků w Uhřích nebylo toho roku nebezpečenství práwě wětší než roku předešlého. W krátce před konečnou porážkau Albrechta brandenburského byli wedením Ali bašete oblehli Siget w jihozápadní části země blíž hranic králowství charwátského (10 Čw.), ale po šesti nedělích musili od předsewzetí toho odstoupiti, i uzawřeno jest opět příměří na půl léta. Nicméně stálá potřeba opatrowání hranic proti nim wymáhala wždy welké autraty, ku kterým důchody komory králowské wyčerpané z druhé strany wálkau w říši německé nepostačowaly; i musil král bez přestání wymáhati pomocí mimořádných na sněmích zemí swých. Hned po odtážení Turků od Sigeta položil stawům českým (26 Čwce.) sněm na hradě Pražském k 28. dni měsíce Srpna, ku kterému minil po půl třetím roce vzdálení swého z Čech přijeti osobně. Poněwadž nejen běžné důchody byly wyčerpány, nýbrž komora také zadlužena a mnoho statků komorních rozzastaweno, zanašel se král s úmyslem jako někdy roku 1534 zjednati sobě od stawů nějaké stálé rozmnožení důchodů daní z některých věcí prodejných, totiž z wína a z ryb, podobně jako bylo posudné z piwa, i žádal předně dobrého zdání o tom od arciknížete Ferdinanda a radd komory české. Zdání od nich dané však nejspíš nebylo dle přání králowa; nebo předložení k sněmu ničeho o tom neobsahowalo. Král dle oznámení swého přijel do Prahy osobně, a sněm w ustanowený den 28 Srpna počal se za jeho přítomnosti. W předložení swém představil stawům tehdejší staw věci, a žádal hlavně z příčiny trwajících nesnází s Turky powolení berně po 10 kopách s tisíce kop jak ze statků swobodných tak poddaných, k tomu pak posudného z piwa na tři léta příští po šesti groších z wěrtete.

Jednání na sněmě protáhlo se něco málo pro zvláštní při mezi dwěma mocnými rody w zemi, která se w jisté míře stawů

samých týkala. Od dáwného času měl rod pánů z *Rosenberka* 1554 tu přednost, že vládaři jeho náleželo první místo po pravici od krále na saudě zemském před nejvyššími úředníky a druhými saudeci zemskými. Právo toto bylo určitě wysloweno we zřízení zemském krále Wladislawa, a páni z *Rosenberka* užíwali přednosti místa podobně i na sněmích a při jiných příležitostech. Když se však za krále Ferdinanda w čase po wyhoření desk zemských jednalo o naprawení zřízení zemského, kteréž roku 1549 ku konci přiwedeno, nacházeli se jediná dva mužští potomci domu *Rosenberského*, synové Jošta zemřelého roku 1539, we věku nedospělém, Wilém we čtrnáctém, Petr Wok w desátém roce stáří. Okolnosti té užil k swému prospěchu tehdejší nejvyšší kancieř pan Jindřich z *Plawna*. Dosáhlť toho z nějakého nedopatření poručníků *Rosenberských*, že w nowém zřízení zemském toho roku na sněmě schváleném pominutím vládaře domu *Rosenberského* první místo na saudě zemském přiřčeno jest jemu a jeho potomkům, jakožto knížatům, kteréhožto titulu užíwali w řiši německé jakožto držitelé panství swého *Plawenského* we *Foygtlandu*. Dosáhnuw právních let, Wilém *Rosenberský* nemínil přednost tuto uznati, poněwadž w *Čechách* zřízení zemské žádného stawu knížecího neznalo, než jen tři stawy, panský, rytířský a městský. Za žiwota Jindřicha z *Plawna* zpěčował se toliko na saudě zemském zasedati, pokud mu od něho w přednosti místa bylo překáženo. Po jeho smrti však jal se staré právo rodu swého hájiti proti dvěma synům jeho; i učinil první krok k tomu zadáním písemné žádosti ku králi w příčině té dne 27 Srpna roku 1554 s obhlášením, že se mínil též na stawy zemské obrátiti, aby ku práwu staremu byl nawrácen.

Bylo to w den před samým zahájením sněmu. Poněwadž králi na oddanosti jednoho i druhého rodu záleželo, zawedl předně přátelské jednání mezi nimi, ku kterému za kommissaře ustanowil pana Jana Popela z *Lobkowic* nejvyššího sudí zemského a tři jiné pány, tři pak osoby stawu rytířského; za příčinu pak jednání sněmu hned na první dva dni po předložení královském odložil. Kommissarům prostředkujícím se

1554 však srownání za tak krátký čas nepodařilo. Obě strany setrwaly na swých nárocích; následkem čehož král dne 29 Srpna oznámil jim, že míní sám mezi nimi jednati o srownání, a přitom wznesl na ně přání swé, aby na ten čas jak pán z Rosenberka tak knížata z Plawna sněmu se neúčastnili; k čemuž obojí swolili.

Sněm, na kterém se potom teprw jednalo o předložení kráľowském i také o jiných některých věcech, neprokázal se tentokrát k žádostem kráľowým ani tolik powolným, jak pomínutím nowých zmíněných dáwek očekáwal. Co pomoc k obraně proti Turkům swolili stawowé k berni toliko pěti kop grošů z tisíce jmění swobodného a jen tři grošů z tisíce od poddaného lidu; posudného pak na tři léta powolili jen po dwau groších z wěrtel piwa na prodej wařeného. Berně měla odwedena býti we dwau lhůtách, prwní o wánocích toho roku, druhá o sw. Jiří roku příštího; k čemuž opět podotčeno, kdyby mezitím přišlo k osobnímu tažení, aby s jedné lhůty sešlo.

Za trwání sněmu počal se zmáhati *mor* we městech Pražských, i uznali stawowé zapotřebí z té příčiny odložiti připadající saudy, jak zemský tak dworský a komorní, až do postního času příštího roku. Též pak král z příčiny moru strojil se dřív než prwé zamýšlel, opustiti Prahu, a odložil také osobní swé jednání w rozepři mezi Wiľemem Rosenberským a knížaty z Plawna. Powolaw obě strany k sobě dne 6 Září, oznámil jim to, a přimlauwal jim, aby na ten čas pokojně a přátelsky k sobě se měli. Musili na to podati rukau králi i jedni druhým. Některý z prwních dní potom král odjel z Prahy nejprwé do *Poděbrad*, kdež jej nacházíme dne 14 Září, odtamtud potom do *Pardubic*, kdež asi pobyl několik neděl, pokud z listin odtamtud daných poznáváme, aspoň od 20 do 29 Září, s ním pak nepochybně zároweň arcikníže Ferdinand, co zatím nejvyšší úředníci zemští někteří a raddowé komory kráľowské, též i berníci toho i předešlého roku zwolení rovněž z příčiny moru odebrali se z Prahy do *Plzně*, aby odtamtud konali swé úřady.

Za přebývání svého w Praze král zamýšlel také některé 1554 jednání we věcech náboženství w směru zmíněných posledních mandátů přísných proti Lutheranům i bratrům českým; ale čas pro mor skrácený k tomu nepostačoval. W Pardubicích však dne 21 Září splnil jistým způsobem přání stawů pod obojí na sněmě roku 1553 naň wznešené o přidání dwau osob stawu panského a dwau zemanského i Pražan, tak zwaných *defensorů*, k administratoru a konsistoři; nedal jich však woliti od stawů samých, nýbrž sám je jmenowal, ze stawu panského Jana staršího z Waldšteina nejvyššího sudí a Zdeňka Meziříčského z Lomnice, z rytířstwa Jana Salawa z Lípy na Malešowě a Jana Leskowce z Leskowa a na Nowé Cerekwi. Měla jimi konsistoř tím jistěji přidržowána býti k zachowávání starého řádu. Dále hned potom dne 26 Září vydal král obsílku na 18 pánů a rytířů, o kterých bylo udáno, že byli na statcích svých z far náležejících k straně pod jednau wypowieděli kněží katolické a dosadili faráře Lutheranské na jich místa. Měli se kněžími těmi ujistiti a postawiti je před arciknížetem Ferdinandem, až by se za jinými do Plzně nawrátil, neb kdež by jinde byl, k dalšímu s nimi naložení. Byli mezi obeslanými oba řečení knížata z Plawna, tři Šlikowé, ostatní pak wesměs držitelé statků při hranicích míšenských neb saských, kdež tehdaž obywatelstwo skoro všecko německé větším dílem přidrželo se Lutheranství. Knížatům z Plawna a Mauritiowi Šlikowi dopauštělo se, aby wyprawili na swém místě s plnými mocmi, druzi měli se dostawiti osobně. Mezi kněžími, jichž se týkalo, nemajícími owšem řádného swěcení, nacházel se zejména i jeden šwec a jeden krejčí.

Z Pardubic král Ferdinand i s arciknížetem Ferdinandem odjel do *Wídně*; odtamtud pak w měsíci Listopadu odebral se do *Augsburka*, kdež dle ustanowení smlauwy Passowské mělo se dokonati jednání o stálý řád w říši německé. Smluwau Passowskau byl určen čas ke swolání jeho na půl léta, dle čehož byl by měl býti na začátku roku 1553, ale překazilo se to wálečnými příběhy w říši německé, které následowaly, až konečně položil jej císař Karel V na den 13 Listopadu roku

1551 1554 a wzuesl řízení jeho na swém místě na Ferdinanda jakožto na krále Římského. Nepochybně hned po odjezdu královu z Wídně nawrátíl se odtamtud arcikníže Ferdinand do Čech, a ubytował se w Plzni jakožto na ten čas dočasném sídle spráwy zemské. Nacházíme jej tam s jistotau dne 13 Prosince toho roku.

1555 Hned w prwních dnech měsíce Ledna roku 1555 byl řízením arciknížete Ferdinanda osazen w *Plzni* soud nad obelázanými osobami stawu panského a zemanského i kněžími, které měli stawiti. Jedni se dostawili, jiní užili omluw a dána jim prodlaužená lhůta; uswědčených pak Lutheranských kněží jest více než padesát odsauzeno k wystěhowání se ze země, a nařízeno administratorům stran pod jednau a pod obojí, aby kněží řádné dosadili na jich místa. Hned potom nastaupeno jest na kroky také proti bratřím českým, aby přísné poslední mandaty, pokud se jich týkaly, byly též we skutek uvedeny. Dne 17 Unora král dopisem z Augsburka uložil arciknížeti Ferdinandowi, aby w čas nastáwajícího saudu zemského o suchých dnech postních wzal o to radu s úředníky zemskými a raddami králowskými, kteří měli toho času w Praze býti přítomni. Bylť zatím mor přestal, a arcikníže následkem toho nawrátíl se dne 8 Března do Prahy; hned pak nazejtří potom (9 Března) dal králi odpověď na jeho dopis. Byl hned ještě w Plzni wzal radu se čtyrmi z předních úředníků tam přítomných, nejvyšším purkrabím Janem mladším Popelem z Lobkowic, nedáwným nástupcem pana Wolfa Krajíře, jenž minulého roku (1554) byl zemřel, nejvyšším hofmistrem Janem Popelem starším, jenž byl nastaupil po panu Zdislawowi Berkowi († 1553), nejvyšším písařem zemským Wolfem z Wřesowic a purkrabím Karlšteinským Šebestianem Markwartem z Někmeře. Bráti radu se všemi úředníky a saudeci zemskými, až by se w Praze sešli, pokládal arcikníže za nepřiležitě, protože by se wěc tím protáhla a před časem by úmysl králůw byl projewen. Všichni řečení čtyři úředníci a zwláště nejvyšší purkrabí Jan Popel z Lobkowic radili k přísnému wykonání mandatu proti bratřím, hrozícího trestáním na hrdle i statcích,

a byla jejich rada, aby trestu podrobeni byli ti, kteří otevřeli sbory. Měl učiněn býti seznam jich, a měli wzati býti na záwazek, aby se před arciknížetem postavili k slyšení; lhůta k tomu aby položena byla na některý den po skončení saudu zemského o suchých dnech postních, asi na den 29 Března; předtím ještě aby byli slyšeni páni a zemané s kněžími Luthe-ranskými, kterým byla prodlaužena lhůta, a potom teprw aby byla porada wzata se všemi druhými úředníky a saudci zemskými, jak by s těmi, kteří otevřením sborů w trest upadli, mělo býti naloženo.

Zrowna nazejtří po zaslání tohoto dobrého zdání králi do Augsburka, w neděli dne 10 Března, přihodilo se, že w Praze samé w domě kožišníka jménem *Pechance* na Starém městě drželi někteří staupenci jednoty bratrské dílem z Prahy dílem z okolí shromáždění, we kterém slyšeli kázání a konali služby boží dle řádu bratrstwa. Zwěděw o tom králowský rychtář Starého města, toho času tuším Pawel Žipanský z Dražice, dal obstaupiti dům a zjímati všecky přítomné osoby mužského pohlaví a wsaditi do wězení na radnici Staroměstské Arci-kníže Ferdinand, jemuž to rychtář oznámil, swolal hned nazejtří (11 Března) všecky úředníky a saudce zemské i raddy králowské, kteří byli w Praze přítomni, a držel s nimi radu o tom. Usaudili we smyslu mandátů, aby půwodcowé shromáždění toho byli trestáni na hrdle, druzí pak účastníci všichni aby wypowieděni byli z králowstwí i ze všechných druhých zemí králowých; týmž způsobem pak aby se naložilo s jinými, kteří by se rovněž prowinili; nebo wědělo se o shromážděních bratrských i w jiných místech vždy více se wzmáhajících. Také arcikníže s tím sauhlasil, ale uznával předce zapotřebí zwěděti prwe vůli králowu, a dal mu zpráwu o tom (12 Března).

Mimo nadání král neprokázal w té věci předešlé swé horliwosti. Maje w Augsburce wyjednávání s knížaty prote-stantskými, obával se zlého dojmu na ně z přílišné přísnosti proti jinowěrcům w Čechách, zvláště když ho došly zpráwy o welkém rozčilení protestantů w Sasích a w Míšni z wypo-wěděni Lutheranských kněží z Čech w krajinách s nimi hrani-

1555 čicích, též o veřejném listě desíti vynikajících protestantských kněží německých z říše, mezi nimi také Filipa Melanchtona, kterým wypowieděné těšili a k stálosti napomínali. Obával se v těch okolnostech i v Čechách nějakého škodlivého popuzení z newčasného pokutování. Uložil tedy arciknížeti Ferdinandowi ještě zase nové uvažování se čtyřmi výše zmíněnými úředníky a s nowým kancléřem nejvyšším Joachimem z Hradce. Měli jemu jak nejdříve poslati seznam obviněných z otewření sborů bratrských, dle něhož mínil na nejneposlušnější z nich wydati obsílky, však nedříve než po výpovědi nad kněžími Lutheranskými, kteří měli od pánů podacích stawěni býti w prodlažené lhůtě, ustanowené konečně na den 29 Března. Nad obeslanými z příčiny otewření bratrských sborů měl potom arcikníže spolu se všemi úředníky a saudeci zemskými i raddami královskými sauditi, ale s wykonáním trestu i potom prodlíti, až by král sám rozhodl (14 Břez.). Také s trestáním aučastníků shromáždění bratrského w domě kožišníka Pechance mělo prodleno býti až do rozhodnutí nad druhými. O tom psal král arciknížeti obzwlášť dne 20 Března.

Zrowna toho času zemřel nejpřednější pán z jednoty bratrské Arnošt *Krajíř* z Krajku (18 Března). Arcikníže Ferdinand a jeho rádci nechťeli si nechat ujíti příležitost naskytující se z toho ku konečnému zawření sboru Mladoboleslawského, který rowněž byl nejpřednější w bratrstwu. Čtyři synowé Arnoštowi po něm pozůstali znali se rowněž k bratrstwu ale nebyli všichni pokládáni za stejně horliwé jako jejich otec. Z uradění s arciknížetem čtyři z řečených jeho rádců, oba totiž Lobkowicowé (nejvyšší purkrabí a hofmistr), Jan z Waldšteina sudí a Joachim z Hradce kancléř, jsauce s nimi přibuzní psali jim nejprwé po přátelsku (23 Března), aby se dostawili k rozmluwě s nimi do Prahy; když pak všichni čtyři přijeli (26 Března), představowali jim, kterak otec jich přestaupením mandátů w trest hrdelní upadl, a žeby je totěž stihnauti mohlo, kdyby se i oni wzpírali; pročež přimlauwali jim, aby se rozkazu o zawření sboru podrobili. Bratří Krajířowé pokaušeli se o rozličné wýmluwy a odtahy, které jim však

dopuštěny nebyly; po napomínání mírném přišlo ku přísnějšímu domlouvání a ohrožování, zvláště nejvyšším purkrabím Janem mladším z Lobkovic, až pak po dvou dnech vyjednávání rozličného dali se ustrašiti. Dne 28 Března nawrátili se do Mladé Boleslawě, a dali sbor zawříti. Již prvního dne potom (29 Března) došla zpráva, že od arciknížete vyšlo úřední obelání k pánům Krajířům, aby před něj postavili kněží bratrské ze statků svých. Ti pospíšili zachránit se útekem, mezi nimi i bratr Jan Černý, jeden ze starších bratrstwa. 1555

O dalším stihání pánů a zemanů Lutheranských i kněží jejich, obelaných ke dni 29 Března do Prahy, nezachowala se nám žádná určitější zpráva, než že owšem k němu přišlo, a snad bylo i tu ještě několik kněží wypowieděno. Z bratří českých pak byl podobně jako páni Krajířowé ještě k prvnímu dni Dubna obelán také pan Bohuše *Kostka* pro otewření sboru w Brandýse. Omlauwal nedostawení swé nemocí, a twrdil, že sbor nebyl otewřen od něho, nýbrž od poddaných proti jeho vůli. Následkem toho vydal na něj král sám z Augsburka obsílku (13 Kw.) ke dni 20 Čerwna s nařízením, aby jak sám před arciknížetem na hradě Pražském stál k osprawedlnění swému, tak také osoby winné otewřením sboru postavil. Rozkazu toho uposlechl, a uloženo mu opět sbor zawříti; pod záminkau pak, že arcikníže měl napřed zpráwu dáti králi a jeho vůli zwěděti, uloženo mu do toho času zůstati na hradě Pražském w domě pana Jaroslawa z Pernšteina co swého přítele. Byla to mírná pokuta wězením, we kterém stráwil několik neděl ne beze strachu něčeho horšího.

Děje se zmínka o rok později o některých zajatých Pikartech, rozuměj bratří českých, kteří byli odvezeni do Insbruka, nejspíš s úmyslem, aby byli dopraweni na galeje španělské, kromě dvou starých a slabých, kteří podrženi jsau u wězení w Bílé věži. Nejspíš byli to účastníci sboru Pechan-cowa w Praze. W Insbruku dali se pohnauti k slibu, že se wíce nebudau žádných schůzí a kázání pokautních účastniti, a král propustil je na swobodu, o dvou pak oněch na Bílé

1555 věži nařídil z Vídně dne 10 Října roku 1556 arciknížeti Ferdinandowi, aby je též propustil, dají-li se rovněž polnauti.

Zrowna w čas tohoto nastupowání na přísnější prostředky proti stranám odchylujícím se od starých řádů strany pod jednau a pod obojí objevila se opět nespolehliwost w chowání administratora Jana *Mystopola*. Ač sám nejvíce byl horlil w tom směru, nekonal úřadu swého, pokud se ho týkalo, s tauž pilností, nýbrž dle osobní náklonnosti ujímal se mnohých, kteří měli trestání býti, a howěl nezřízenostem. Již roku 1554 powstal proti němu w konsistoři sám jeden z členů jejích, mistr Hawel *Gelastus* Wodňanský (25 Čw.), když se ujímal dwau obžalowaných bludných kněží, Jana Andělíčka a Wíta Peterky, z čehož přišlo k rozličným potrkám mezi nimi. Následkem jich Hawel *Gelastus* z konsistoře wystaupil; ale wyčkaw tehdejší brzký příjezd králůw do země, k němu se s písemnau žalobau obrátil, obwiňuje *Mystopola* z nadřžowání mnohým kněžím bludným i také z křiwd rozličných osobních, které jemu přičítal. Musilo z potomního běhu věcí býti zřejmo, že obwinění nebylo bez důwodů, tak sice že ještě přede dnem ustanoweným k slyšení pánů a zemanů obeslaných do Prahy z příčiny Lutheranských kněží arcikníže Ferdinand w sauhlase s pěti úředníky wyše zmíněnými dopisem do Augsburka ku králi (22 Března) žádal za ssazení *Mystopola* s administratorstwí a dosazení jiného na jeho místo. Král uznával whodnost toho, a byl již sám přeswědčen o zlé powaze *Mystopola*,¹⁹⁾ ale wáhal se porušiti posawadní zwyklost, žeť dotud nikdy nepřislušelo jemu nýbrž stawům pod obojí administratora woliti, i odpověděl dle toho (27 Břez.), aby věc byla odložena do času příštího saudu zemského, tak aby arcikníže do té doby radu wzal s řečenými úředníky, jakým spůsobem by se odstranění *Mystopola* od úřadu jeho docíliti dalo. Za whodný

¹⁹⁾ Dieweil er gar khein nutz sein soll, prawí kral w dopise dne 27 Března, w pozdějším pak dne 17 Dubna dokonce: So wir dann zuvor wol wissen, dass vielgedachter administrator sub utraque ganz ein böser mensch.

prostředek k tomu uznalo se po delších úvahách, kterých se 1555 účastnili také tři z tehdejších defensorů konsistoře, pan Jan z Waldšteina, Zdeněk z Meziříčí a Jan Leskowec, aby Mystopol přiměn byl k dobrowolnému vzdání se úřadu pod záminkau nezdraví a stáří. Král Ferdinand schválil to dopisem k arciknížeti z Augsburka dne 9 Čerwence; a přišlo skutečně k tomu, ač w okolnostech, o kterých určitější zprávy nemáme, nežli že dne 4 Října stawové pod obojí, jichž welký počet byl se w Praze sešel za příčinau saudu zemského, shromáždění w kolleji Karlowě se swolením krále obnovili konsistoř a přitom za administratory zwolili mistra Jana *Kolinského* arcijahna Králowéhradeckého a mistra Matěje *Dworského* (*Curius*) jinak Rozsypala z kolleje Karlowy. K žádosti stawů stwrdil je král dopisem z Augsburka dne 10 Října.

Mezitím byla dne 26 Srpna ještě zase jedna schůze nejvyšších úředníků a saudeů zemských i radd královských na hradě Pražském z uložení od krále, w níž mělo se státi usnešení o stálý nějaký řád w příčině odstraňování nepořádných a neswěcených kněží a nahražování jich řádnými při straně pod jednau i pod obojí; nebo ani obsílkami do Plzně ani potom do Prahy nebylo toho úplně docíleno, a dály se omluwy rozličné od těch, kteří se měli kněží odsauzených zbawiti. Jeden z pánů, který po obsílce do Plzně kněží některé musil propustiti, Fridrich ze *Salhausen*, jednoho z nich zase přijal, a byl proto k témuž shromáždění obeslán, aby se osprawedlnil. We shromáždění, ku kterému se dostawilo 38 osob, bylo mnoho rozdílů w mínění; po poradách pak, které trwaly dwa dni po sobě, došlo k usnešení dosti málo rozhodnému. Uznávalo se, že w králowstwi českém jen dvojí náboženství dle starého řádu strany pod jednau a pod obojí jest oprávněno; vzniknutí odchylných sekt přičítalo se však nejvíce nedostatku kněží pocházejícímu z toho, že nebylo w zemi biskupa, a že proto jmenowitě žákové strany pod obojí musili pro swěcení na kněžství s welkými autratami jezdit až do Benátek; i wznášela se opět na krále žádost o zjednání biskupa buď w Čechách buď aspoň jinde w zemích swých, který by mohl swětiti žáky

1555 i druhé strany. Prawilo se, žeť když Benátčanům bylo to na papeži wymożeno, také snad králi bylo možno obdržeti k tomu powolení. Radilo se dále, aby byly držány visitací far w zemi, aspoň jednau w roce, jak jinde bylo w obyčejí, aby se shledalo, zdali se řád zachowáwá, a kdež by se našlo co nepořádného, aby bylo naprawowáno. O Fridrichowi ze Salhausen rozhodlo se, aby kněz od něho znowa přijatý byl wypowéděn ze země a on sám aby byl na některý den trestán wězením na věži, proti čemuž však mnozí se ho ujímali pro starost a sešlost let, nawrhující, aby byl toliko wzat na záwazek, zůstawující to na rozhodnutí králowo. W tom způsobu dal o tom arcikníže Ferdinand zpráwu králi písemně do Augsburka.

Wedlé snah těchto o potlačení sekt a upewnění řádu we dwau jediné oprávněných náboženských stranách w zemi král Ferdinand toho času již také pokusil se o nowý prostředek k sesílení strany pod jednau zawedením do země towarýšstwa *Jesuitského*, které bylo roku 1540 w sídle hlavy církwe katolické Římě wzalo swůj počátek. Založil nejprwé roku 1551 kolej nowé této řehole we Wídni a poznaw účinky její, obrátil se již roku 1554 (dopisem dne 20 Října) ku papeži Juliowi III a k zakladateli i nejvyššímu správci towarýšstwa Ignatiowi se žádostí o zřízení rovněž kolleje w Praze wyprawením k tomu dwanácti členů towarýšstwa do Čech, z nichž by dwa byli doktory theologie. Již dne 22 Listop. slíbil Ignatius žádost králowu splniti během jednoho roku; i wypraven jest za tau příčinau r. 1555 člen kolleje Wídenské, doktor theologie Petr *Canisius* do Prahy, aby se s arciknížetem Ferdinandem na místě králowě dohodl o místo pro kolej. Bylo tehdaž w Praze dost mnoho klášterů téměř opuštěných, které mohly nowé řeholi býti odewzdány. Ukwáno k tomu na klášter sw. Tomáše na Malé straně a na kláštery sw. Klimenta a sw. Anešky na Starém městě. Canisius zwolil klášter *sw. Klimenta* u welmi bídném stawu se nacházející, ale že se nacházel uprostřed měst Pražských a tím hodil se nejlépe k působení na wšecky strany dle účelů řehole. Mnichům řádu sw. Dominika, kterých od delšího času neobýwalo w něm wíce než probošt a dwa neb tři jiní z řehole,

dán jest wýměnou za to klášter sw. Anešky toho času dokonce 1555 opuštěný, kamž se přestěhovali. K nadání kolleje měly obráceny býti důchody ze statků kláštera *Ojwinského* w horní Lužici blíž města Žitawy při samých hranicích českých ležícího, které se vážily na něco víc než 1000 tolarů ročně. Canisius po předběžném dorozumění s arciknížetem odebral se dle přání jeho ku králi do Augsburgu ku konečnému umluvení se (16 Čwce.). Odtamtud pak brzy se nawrátiw do Prahy, kdež ubytován byl pohostinu we špitále křížovníků s červenou hvězdou, konal všeliké příprawy potřebné, jmenowitě k ubytování členů towaryšstwa a ke zřízení místností ku potřebám školským nákladem wedeným od komory královské.

Mimo nadání jeho, žeby bylo lze uwedení towaryšstwa do kolleje Pražské uskutečniti asi do měsíce Října roku 1555, protáhlo se splnění slibu na to učiněného déle, nejvíce z příčiny, že doktoři dwa theologie k tomu vyžadování musili powolání býti z krajin daleko vzdálených, pročež již dne 7 Října papež Pawel IV dopisem ku králi Ferdinandowi oznámil, že se wypravení bude moci státí teprw w měsíci Unoru roku příštího. Potom však nicméně již na začátku roku 1556 Ignatius ustanovil dvanáct členů towaryšstwa, kteří se měli odebrati do Čech a w nowou kolleji se uwázati. Byli to dílem Wlaši, dílem Němci a Nizozemci. Již prý w měsíci Lednu nastaupili na cestu z Říma pěšky, a ku konci času postního (toho roku od 18 Unora do welkonoc dne 5. Dubna) přibyli do Wídně, kdež dopřán jim jeden měsíc času k odpočinutí. Odtamtud dostali se do Prahy, kdež je Canisius očekáwal, dne 18 Dubna. Městem několik jich starších jelo na woze, mladší za nimi šli pěšky na hole se opírajíce. Šilhawě prý se okolo sebe ohlíželi, wyprauje rektor university Pražské toho času mistr Jan Hortensius, owšem Lutheran. Přes rynek Staroměstský ubírali se tím spůsobem ku kolleji své, a w ní se ubytowali. Po uspořádání všeho, co k wnitřnímu zřízení kolleje náleželo, počali činnost swau školskau slawnostními přednáškami, hlavně o jazyku hebrejském, dne 6 Čerwence.

1555

Staupenci odchylných náboženství w Čechách, jak protestanti tak bratři čeští, počali w tehdejším stawu věci obracet naděje své w lepší pro sebe budaucnost k prworozenému synu Ferdinandowu *Maximilianowi* jakožto k budaucimu králi českému. Maximilian byl svého času mladík lehké powahy, náchylný k rozpustilemu způsobu života, přitom svěhlavý, jak ukázalo chování jeho vzdorné we službě strýce svého císaře Karla w čas války roku 1546 a 1547. Teprw později dospěl k vážnějšímu pojímání úkolů a povinností panownických. Za delšího pobytu w Němcích a we Španělich nezapomněl, jak se stawové čeští obávali, česky mluwiti, ale jak sám psal roku 1550 z Valladolidu purkrabí Pražskému Wolfowi z Krajků (9 Ledna), uměl jen co potřebí,²⁰⁾ a bezpochyby potom zůstávaje vždy od Čech vzdálen we Wídni, měl později ještě méně ewiku. Wedlé toho pojal časem zalíbení w učení protestantském, což způsobilo velké rozdwojení mezi ním a otcem. Bylo to hlavní příčinou, pro kterau král Ferdinand chránil se na čas vzdálení svého častého z Čech svěřowati jemu spráwu králowství na swém místě, jak pokládalo se za slušné, když byl již zwoleným králem. Maximilian sám po tom taužil, a těžce to nesl, že byla w tom přednost dána mladšímu jeho bratru. Rozmíšky z toho poslé w rodině panownické nedaly se nadlauho ukryti před weřejností, a z toho wzal podnět nejprwé pan Arnošt Krajíř krátce před smrtí swau, že kněze bratrského, vynikajícího vzdělaností wědeckau, bratra Jana Blahoslawa, wyprawil na zwědy do Wídně, aby se o stawu věci těch něčeho jistého dowěděl. Bratr *Blahoslaw* přijel do Wídně dne 8 Března r. 1555, a nalezl snadno příležitost k seznámení se s Šebastianem Pfauserem, dworním kazatelem Maximilianowým, knězem ženatým, Lutheranem, který požíwal u mladého krále nejwraucnější důwěry. Od něho zwěděl bezpečně, že byl Maximilian rozhodným přívržencem protestantských nowot a nepřitelem

²⁰⁾ Prawí, že se těší na nawrácení do Čech, a až se to stane, „wirdt es der sprach halben nicht fellen, dann wir dieselb nicht gering sonder nur fürlieb, hoch und werdt halten und uns zur notturft und genueg bereden“. Loserth. Registratur Erzherzog Maximilian, 497.

Jesuitů, též kterak se proto otec na něj horšil a při vši otcowské lásce jemu nedůvěřoval. Dříve však než se Blahoslav z Wídně vrátil, pan Arnošt Krajír byl zemřel, a tak posláni toto na ten čas nemělo dalšího následku. 1555

Druhorozený syn králův, arcikníže *Ferdinand*, srownával se s otcem úplně w přísných zásadách we věcech náboženství; jinak byl však powahy veselý, líbezný a čilý, milovník honby, tance a všelikých radovánek, což k němu pautalo welkau část mladé šlechty české. Požíwaje zvláštní náklonnosti otcowy, wedl w Praze skwělý dwůr, což nebylo bez prospěchu pro hlawní město, žeť se snáze wzpamatowávalo od těžkých ran, které utrpěly obce pokutami roku 1547. Spráwu zemskau wedl přitom welmi rozumně, tak že si zjednal welkau wážnost obecnu. Wedlé jiného pilného zaneprázdnění připadla jemu péče o naprawení záhub způsobených welkým ohněm Pražským roku 1541, pokud se týkalo hradu Pražského a kostela w něm sw. Wíta; nebo práce w tom prvé započaté wálkau w létech 1546 a 1547 utrpěly welkau přetržku. Řízením arciknížete Ferdinanda pokračowalo se w nich hned již roku 1548, a prospělo se značně za několik let potomních. I welký zwon na wěži hlawního kostela byl znova slit již roku 1549, a ještě dříve (1548) počaly se i nowé malby we welké síni královske. Roku 1555 arcikníže předsewzal w nowé oboře tak zwané za klášterem Břewnowským stawení domu čili twrze, kterau nazwal u zlaté hwězdy, jakž se posud *Hwězdau* jmenuje. Při základu, k němuž prwní kámen položil dne 27 Čerwna řečeného roku, musili dle jeho přání všichni jeho dwořané kopati a pomáhati. ²¹⁾

Otce swého arcikníže Ferdinand zarmautil tajným wstaupením w nerowné manželství s *Filipinau Welserowan*, dcerau

²¹⁾ Den založení dotwrzen jest zápisem nalezeným w místodržitelském archivě Insbruckém, jenž uweřejněn jest we spise Schloss Stern, wydaném od centralní kommissi Wídenské roku 1879. Zajímavý doplněk k němu dává Korka z Korkyně w Časop. musea českého IV 435, ač mylně klade založení do roku 1557.

1555 znamenitého měšťanského rodu w Augsburce. Seznámil se s ní roku 1550, když za tehdejšího říšského sněmu Augsburského z rozkazu otcova tam přijel na několik neděl. Oba pojali nerozlučnou lásku k sobě, následkem čehož arcikníže od té chvíle zpěčoval se wstoupiti w manželství, tak že otec darmo ohlížel se pro něj po newěstách z vysokých rodů, jakož jmenowitě i z panownického rodu francauzského. Roku 1555, když arcikníže Ferdinand se všemi vyššími úředníky zemskými z příčiny moru přebýwal w Plzni, w čase když tam saud byl nad nepořádnými kněžími, byla tam panna Filipina, a účastnila se radowanek masopustních spolu s paními nejpřednějš ch úředníků a radd královských. Bylť na sw. Matěje (24 Un.) w poslední neděli masopustní a také w pondělí potom držán turnaj, w auterý pak tanec s osmi maškarami, z nichž čtyři byli co bohyně, mezi nimiž arcikníže sám, a čtyři co wodní muži. Třem pannám šlechtickým byl přinesen tak zwaný munšanc od bohyň, panně Filipině od wodních mužů, a s nimi potom tancowali.²²⁾ Tolik jen zachowalo se nám paměti o něžném tom poměru až do roku 1557, we kterém arcikníže a Filipina tajně se dali oddati zpowěduńkem swým knězem Janem de Cavalleriis proboštem Trientským, neprawí se w kterém místě. Roku následujícího (1558) dne 15 Čerwna Filipina porodila syna w Březnici w kraji Prachenském na zámku někdy Jiřího z Lokšan u přítomnosti wdowy po něm Kateřiny, o níž jest též zmínka, že byla při zmíněné masopustní zábawě w Plzni roku 1555. Byla tedy u ní předtím chowána za některého času. Nyní nezůstala wěc dlauho tajna před otcem. a hněwal se welmi na Ferdinanda, však po krátkém čase odpustil mu i jeho manželce pod umluwau, kterau se zawázati musili manželství swé i nadále zachowati w tajnosti přede všemi, kdož dotud o něm newěděli, a odříci se wšelikých nároků na nástupnictwí w panstwí pro swé potomstvo, leč by wymřel wšechen mužský kmen rodu Habsburského (1559 31 Čwce.). Filipina od té doby byla uby-

²²⁾ Wyprawuje šife Březan w żywotopise Wiléma z Rosenberka na str. 90.

ťována na Křiwoklátě, kamž arcikníže z Prahy k ní dojížděl. 1555
Porodila tam druhého syna roku 1560 (22 Listop.).²³⁾

Sněm říšský w Augsburce, jehož řízením král Ferdinand, jak zmíněno, zaměstnán byl od měsíce Listopadu roku 1554, skončil se zawřením tak zwaného náboženského míru *Augsburského*, kterým protestantští stawové říšští dosáhli plného zabezpečení swého církewního zřízení nezawislého od církwe katolické a jiných práv dotud wydobytých (1555 25 Září). Král zdržew se po skončení sněmu ještě do 10 Října w Augsburce, zajel odtamtud nejprw do *Innsbrucka*, nepochybně k nawštíwení dcer swých tam chowaných,²⁴⁾ také však arcikníže Ferdinanda tam k sobě obeslal, nepraví se z jaké příčiny, ke 12 Říjnu. Arcikníže wyprawil se k tomu z Prahy dne 5 Října, a jel po poště přes Linec a přes Salzburk. Ještě před koncem téhož měsíce byl však král zase we Wídni.

Tam byla prwní starost jeho opět o opatření se proti *Turkům*, s nimiž hrozilo znova vypuknutí wálky. Bylo roku 1555 ještě jednau prodlauženo příměří s nimi, které však mělo dojíti dne 28 Listopadu téhož roku. Mezitím králowna Isabella vždy usilowala o nawrácení Sedmihradska a příslušných částí Uher synu swému Janowi Sigmundowi, a sultan Soliman činil z toho nezbytnau wýminku zawření míru, o který se mezitím wyjednáwalo po poslích do Konstantinopole. Král Ferdinand z té příčiny obeslal četné přednější osoby z Čech, z Morawy a Slezska k sobě do Wídně ku poradě ke dni 29 měsíce Října. Byli mezi nimi z Čech nejvyšší kancléř, nejvyšší purkrabí, nejvyšší hofmistr i také pan Wilém Rosenberský. Král wyložil shromážděným staw věcí, z kterého nastáwalo, že buď se měl

²³⁾ K roku 1559 wyprawuje Korka z Korkyně, že dne 17 Září jel s arciknížetem Ferdinandem z Křiwoklátu na Březnici a prowodil jej až do Příbramě. Lze z toho sauditi, že řečeného dne byla Filipina ještě w Březnici, a že tedy přestěhowání její na Křiwoklát stalo se teprw něco později.

²⁴⁾ Březan w žiwotopise pana Wiléma z Rosenberka (str. 92) udává, že mínil odtamtud jeti do Španěl a zase do Nizozemska k císaři Karlowi, bratru swému, což však na omyle se zakládá.

1555 odříci Sedmíhradska, buď podstaupiti tužší než dotud wálku s Turky. Jedno i druhé bylo stejně nebezpečné; neb wyžado-wa-li okamžitá wálka nových těžkých obětí, bylo vzdání se Sedmíhradska welkým sesílením moci turecké, z kterého se bylo obáwati tím horších následků pro budaucnost. Shromáždění radili neupauštěti od Sedmíhradska, nýbrž podstaupiti boj a wynasnažiti se o sebrání k němu vlastních sil i cizích pomoci. Uzuávalo se zap třebí k tomu brzké swolání sněmů jak w Uhřích a w Sedmíhradsku, tak w Čechách, na Morawě, we Slezsku a w Lužicích i we všech dědičných zemích rakauských, však aby pro rychlejší dorozumění sněmy druhých zemí ku králowství českému příslušných wolily osoby ze sebe s plnou mocí, kteří by se odebrali k sněmu zemskému w Čechách, a tu aby se společně usnesli.

Dle uradění tohoto král Ferdinand předně swolal sněmy markrabství morawského w Olomauci, knížetství slezských we Frankšteíně a horní i dolní Lužice w Budišíně a w Špremberce, ku kterým wyprawil kommissaře na swém místě. Ode všech obdržel swolení k wyprawení plnomocných zřízenců ke sněmu králowství českého. Sám odebral se do *Prešpurka* na sněm čili rákoš uherský, kterýž pro obranu země ochotně powolil pomoc peněžitau a po případě též osobní tažení stawů do pole. Nawrátiw se potom do Wídně, kdež nacházíme jej 1556 aspoň již dne 27 Ledna roku 1556, jednal se stawy dědičných zemí swých Rakaus, Štyrska, Tyrolu, Korutan, Krajiny a hrabství Gorického prostředkem osob od nich do Wídně wyprawených, a hned také dne 25 Unora položil stawům českým a zemí přiwtelených sněm w Praze ke dni 15 Března. Musil jej však potom (2 Břez.) odložiti ke 14 Dubnu, když se jednání we Wídni protáhlo a potřeba bylo držeti sněmy jednotlivých zemí rakauských, nepochybně proto že zřízenci jejich neměli dostatečného plnomocenství.

Za příčinou sněmu král tentokrát přijel osobně do Prahy spěšnou jízdu po poště, a učinil předložení k stawům dne 15 Dubna. Na základě obšírného wyložení stawu věci žádal o pomoc peněžitau na postawení wojska proti Turkům i také

o osobní tažení stawů do pole, jestli žeby král sám vytáhl 1556 aneb některého ze synů svých wyprawil k wojsku. Z usnesení jak stawů českých tak plnomocných poslů druhých zemí, kteří se k sněmu dostavili, stalo se swolení w ten způsob jako předtím roku 1553, dle něhož měla pomoc peněžitá odwedená býti po dvanácti kopách z každého tisíce kop důchodů jak od stawů tak od poddaných we dwau lhůtách o sw. Janu křtiteli a o sw. Wáclawu; též pak měli stawové wytáhnauti do pole, kdyžby k wojsku w Uhřích vytáhl král neb některý ze synů jeho; w případě tom však mělo s druhé polowice berně sejíti. Proti námitce králowě, že jak w Uhřích tak w zemích rakauských wýminka taková učiněna nebyla, stawové od ní neupustili. Wedlé toho mělo dle porad wzatých we Wídni býti také jednáno s cizími mocnostmi o pomoc; i uzavřel sněm dle přání králowa, aby jmenowitě k wyžádání pomoci od říše německé byli wypraweni poslowé od stawů samých.

Jednalo se však na sněmě také o jiné věci. Bylo w neobyčejný čas dne 30 Prosince roku 1555 strašlivé *hromobití* daleko široko, které způsobilo welké škody na věžích kostelů a zámků w Praze, na Mělníce, w Kutnéhoře, na hoře Kunětické, w Soběslawi a jinde, taktéž i daleko široko w zemi míšenské, tak že se w tom jakož i w nebezpečenství od Turků hrozícím hněw Boží spatřowal pro hříchy lidské všude se zmáhající. Sněm wzal z toho příčinu k uzavření zákona pod tresty přísnými proti ožralství, smilství a jiným nepravostem, kterým se i častěji předtím tresty hrozilo, ale vždy bez prospěchu. Jest však přitom tentokrát zřetel obrácen zvláště také proti farářům a jiným kněžím, aby prý „wšech hříchů, ožírání, do krčem a šenkowních domů chození přestali a raději k modlitbám swatým a postům lid napomínali a příkladů zlých na sobě nedávali“. Stawové chtěli sobě přiwlastniti trestní moc nad duchowními, tak aby pro přestupky zákona nowého pótahování byli k sandu zemskému; čehož však král nedopustil, než aby trestání jich jak doposud příslušelo administratorům a konsistořím jedné a druhé strany. K tomu stawové přiwolili pod tau wýminkau. aby se rozhodnutí úřadu duchowního stá-

1556 walo do čtyr neděl po obžalobě, sic aby obwiněný mohl obeslán býti před menší úředníky zemské. Stávalo se častěji, že jednotliví kněží strany pod obojí, když měli kárání býti od administratora a konsistoře, aby tomu ušli, přestaupili k straně pod jednau, neb zas jiní od strany pod jednau k straně pod obojí. I proti tomu učiněn zákon, aby administratori té neb oné strany nesměli kněží druhé strany přijímati, než kdyžby se wykázali wysvědčením o své zachowalosti.

Nedávné powolání Jesuitů do Prahy a nastávající otewření škol od nich, které měly slaužiti straně přijímajících pod jednau, bylo nejspíš příčinau, pro kterau stawowé ponejprw zase od roku 1545 wznesli na krále žádost o powznešení *učení Pražského*, při kterém byly od dáwna pozorované nedostatky ke škodě pro stranu pod obojí. — Již na některém z předešlých sněmů, aniž se nám o tom zachowala určitá zpráwa, byla zřízena jistá kommissí z osob všech tří stawů, z pánů, z rytířů i z měst ku podobnému přehlídnutí a skorigowání *práv městských*, jakého se docílilo při právě a zřízení zemském roku 1549, která však dotud zůstávala nečinnau. Stawowé wznesli na krále žádost, aby kommissí tu k jistému dni swolal, tak aby o swém úkole pracowala a jak nejspíše možná ku konci jej připravowala. Také zase jako roku 1553 za příčinau zamýšleného polního tažení sněm se přimlauwal za Pražany a všecka jiná města kráľowská, aby jim král k tomu některau část zbroje a střelby potřebné nawrátil, a pakli by to býti nemohlo, aby jim nebránil ze swého zbrojí a střelbau, totiž děly, ručnicemi a polauháky, se zásobiti.

Po skončení sněmu, který trwal, pokud známo déle než do 24 Dubna, ²⁵⁾ král dle příslibení předešle učiněného přikročil k rozhodnutí pře o přednost místa mezi *Wilémem z Rosenberka* a knížaty z Plawna. Poněwadž se přátelského srownání docílití nemohlo, osadil saud komorní, kterému osobně před-

²⁵⁾ Swědčí o tom dopis pana Zdeňka Meziričského z Lomnice w Sněmích českých II 715, jehož datum však, jak z okolnosti wyswítá, má znuti w pátek po sw. Jiří místo sw. Jiljí.

sedal, neméně než třideceti osobami stawu panského a 25 stawu 1556 rytířského, mezi nimiž nacházeli se skoro všickni nejvyšší úředníci zemští, a dle usauzení jich učinil výpověď dne 15 Kwětna, kterau přední místo na soudě zemském po pravici králově vládařům domu Rosenberského jest nawráceno, knížatům z Plawna však přirčeno první místo na sněmích a w relacích sněmowních, ač s některými výjimkami. Pan Wilém z Rosenberka následkem toho již nazejtří potom (16 Kw.) ponejprw zaujal místo své na soudě a přijat jest zároveň do raddy královské.

Jen za málo dní potom, dne 24 Kwětna, nastaupili Turci w Uhřích wedením Ali bašete Budinského na nowé skutky wálečné obležením důležitého pevného místa *Sigeta* w krajině blíž hranic charvátských. Byla to příčina, pro kterau král Ferdinand nemohl déle pobýti w Čechách, nýbrž spěchal nazpět do Wídně ještě před koncem téhož měsíce. W Čechách nastalo z peněz sněmem powolených sbírání vojska do pole, nad kterým jakož i nad lidem z druhých zemí koruny české byl opět nejvyšším heitmanem polním pan Karel z Žerotína. Do 8 Čerwence mělo 2000 jízdných z Čech býti ku popisu w Trnavě w hořejších Uhřích a jiných 800 we Skalici na Morawě blíž hranic uherských pod šesti heitmany, mezi nimiž nacházel se Jindřich mladší z bratří Plawenských. Opozdlilo se to však do 27 Čerwence, a byl popis učiněn všechněch we *Strážnici* na Morawě. Do té doby byly útoky Turků na Siget šťastně odraženy, ale zatím strhlo se w dorozumění s Turky wzbauření w *Sedmíhradsku*, následkem kterého králowna Isabella powolána jest zase do země a uwázala se we spráwu opět we jménu syna svého.

Již prwé byl úmysl krále Ferdinanda wyprawiti k vojsku do Uher na swém místě některého ze dwau starších synů swých, a byl by to měl býti král Maximilian, který za vzdálení otcowa z Wídně za předešlých let pokaždé zastával místo jeho we správě Rakaus a míwal přitom vždy také jisté zření k záležitostem uherským. Toho času však již císař Karel V w sešlém zdrauí zanašel se vždy určitěji s úmyslem zbawiti se pauství

1556 a zvláště všeho řízení záležitostí říše německé. Přál si z té příčiny osobního shledání s bratrem. prwé než by, jak se strožil, odjel z Níozemska do Španěl. Králi Ferdinandowi nebylo to možné při powážliwém stawu věci w Uhřích, ale wyhowěl žádosti císařowě wyprawením Maximiliana k němu do Níozemska na swém místě ku promluwení o všem potřebném. Tudy došlo na *arcikníže Ferdinanda*, aby se odebral k vojsku do Uher. Wyjel z Prahy s četným průwodem panstwa některý z posledních dní měsíce Čerwence předně do Wídně. Odtamtud teprw dne 8 Srpna král písemně ustanowil osoby, které měly spráwu zemskau wěsti na jeho místě za jeho nepřítomnosti, nejvyššího purkrabí Jana mladšího z Lobkowie, nejvyššího hofmistra staršího Jana z Lobkowie, Jiřího z Gersdorfa podkomořího a Bernarda Žehušického purkrabí kraje Hradeckého. Od nich a ještě dříve od radd komory královske jsau zasílány další posily k vojsku. Děje se dne 4 Srpna zmínka o puškářích a hakownících, kteří měli spěšně wypraveni býti z Prahy do pole k vojsku arciknížete, a dne 9. Srpna o rozličné střelbě wezené k Wídni ze zásob na hradě Pražském. Dne 24 Srpna vytáhl arcikníže konečně z Wídně s vojskem pěším i jízdným, sebraným jak z Čech tak z druhých zemí, při němž vlastním hlawním vůdcem byl wedlé něho Karel z Žerotína. Při nerownosti sil proti moci turecké nebylo možné nic welkého předsewzítí. Hlawním ukolem bylo vlastně opatření Sigeta jak nejlépe k obraně proti dalším útokům Turků. W tom směru táhlo vojsko krajinami blíž hranic štyrských až k *Welké Kaniži* (17 Září), a po wprawení některých zásob odtud do Sigeta, když se přiblížilo četnější vojsko turecké, drželo se dele w krajině blíž wtoku Mury do Dráwy; w měsíci Říjnu pak, když Turci jak obyčejně zaujali zimní byty, také vojsko královske dalo se na zpátečné tažení. Dne 24 Října přitáhl arcikníže Ferdinand zpět do Wídně a brzy potom zaujal zase místo své w Praze.

Při uzavření na sněmě toho roku učiněném, aby k wyžádání pomoci od říše německé proti Turkům wedlé krále také od stawů samých byli wypraveni poslowé, byl wzat na zřetel

sněm říšský w *Řezně*, který měl býti w měsíci Březnu, ale 1556 nesešel se než w malém počtu teprw w Čerwenci. Král Ferdinand, jemuž příslušelo řídití jej na místě císaře Karla, nemohl se ani tehdy odebrati k němu pro wětši starost ze stawu wěcí w Uhřích, i ustanowil k tomu na swém místě zetě sweho Albrechta wévodu haworského. Po skončení polního tažení w Uhřích obeslal k sobě opět některý počet nejpřednějších osob z králowství českého a druhých zemí přiwtělených do Wídně na poradu ke dni 31 Října. Předmětem porady bylo opět, jak brániti se proti Turkům dále, když Sedmihradsko bylo ztraceno, ale také, jak naprawiti staw důchodů korunních wůbee, který byl vždy horší následkem ustawičných wálek i jiných mimořádných wydání, jak jmenowitě zbawiti komoru králowskau dluhů vždy rostaucích. Král sám nenawrhoval žádných určitých prostředků, nýbrž žádal dobrého zdání od osob powolaných; oni však nechtěli se w to dáwati jakožto nezmocnění k tomu od stawů, nýbrž opět radili, aby král položil sněm, ku kterému by stawové zemí přiwtělených zwolili plnomocné ze sebe, též aby žádány byly pomoci od jiných mocností a zvláště od říše německé na sněmě w *Řezně*. Král projewil přání, aby w příčině obrany proti Turkům bylo společně shromáždění we Wídni, ku kterému by stawové všechných zemí, jak českých, tak dědičných rakauských i také králowství uherského posly plnomocné wyprawili; k tomu však obeslané osoby rozhodně neradily, protožeby stawové čeští hájíce prawa a zvyklosti králowství swého jistě swolení swého k tomu odepřeli; i musil král od toho upustiti. Stalo se konečně dohodnutí, aby jak nejdříve možná držány byly sněmy přiwtělených zemí ke zwolení plnomocníků k společnému čili walnému sněmu českému; k němu že král přijede osobně, prwé však že se odebere k sněmu říšskému do *Řezna*, na němž by pilně záleželo, doufaje, že w krátkém čase bude ukončen; kdyby toho nebylo, že mezi trwáním jeho do Prahy přijede.

Dle dohodnutí toho král hned konal všecky příprawy jak k jízdě swé do *Řezna*, tak k wyprawení tam osob ze všech tří stawů dle uzawření sněmu. Staw městský byl přitom za-

- 1556 staupen sausedem jedním Staroměstským, jehož jméno se ne-
 uwodí; ze stawu rytířského jmenován byl také tehdejší heit-
 man Starého města Pražského Petr Bechyně z Lažan. Král sám
 wyjel nepochybně dne 23 Listopadu z Wídně; nacházeti se toho
 dne na cestě w *Tulnu*; již asi o deset dní dříve byl wyprawil
 kancelář českou napřed do Řezna; z Řezna pak pilně naléhal
 na posly stawů, aby tam byli na nejdéle do wánoc s nejvyšším
 kancléřem panem Joachimem z Hradce w čele. Neznámo nám,
 z jaké příčiny obeslal tam k sobě také arcikníže Ferdinanda
 z Prahy, jen na několik dní, na kterýžto čas ustanowil mu za
 náměstky nejvyššího hofmistra Jana staršího Popela z Lob-
 kowic a nejvyššího písaře zemského Wolfa z Wřesowic, který
 1557 byl zároveň praesidentem komory české (2 Ledna 1557). Nej-
 vyšší purkrabí Jan Popel mladší byl zatím spolu s Wilémem
 z Rosenberka ustanowen za kommissaře na místě králowě
 k sněmu morawskému w Olomauci a k sněmu slezskému we
 Wratislawi. Přijeli do Olomauce dne 13 Prosince a do Wrat-
 slawě dne 27 toho měsíce; nejspíš pak téhož času jini kom-
 missaři zahájili sněmy w horní a dolní Lužici

Sněm říšský w Řezně strávil mnoho času w nowém jednání
 o způsob, kterým by se mohlo docíliti srownání we wíře mezi
 stawy katolickými a protestantskými; což při odporu příkrém
 zásad jedné a druhé strany prokázalo se i tehdy býti věci
 nemožnou. Jednání skončilo se bez výsledku dne 19 Prosince
 roku 1556, a teprw bezpochyby w Lednu roku 1557 došlo
 na přednesení žádosti krále Ferdinanda a poslů stawowských
 z jeho zemí o pomoc proti Turkům. Stawové říšští učinili
 swolení skwělé, tak aby z jara wypraweno bylo wojsko do
 Uher osmi tisíc lidu jízdoého a 40.000 pěšího, kteréž by w poli
 drženo bylo osm měsíců. Po takowém pořízení král dne 21 Ledna
 z Řezna položil stawům českým s plnomocnými osobami z pří-
 slušných zemí sněm ke dni 22 Března, ku kterému dle slibu
 swého mínil osobně přijeti. Po odbyti jiných ještě potřebných
 věcí w říši dal se na cestu z Řezna dne 15 Března. Bylo
 potřeba mnohých oprav na cestách zkažených přes pomezí les
 w okolí Klenečském, o jichž wykonání král prwě psal zvláště

panu Petrowi ze Šwamberka majícímu statky w té krajině. 1557
Cestu potom konal přes Domažlice a Horský Týn k Plzni,
kdež byl dne 19 Března.

W určitý den 22 Března učinil předložení královské
stawům na hradě Pražském. Žádal jím, jak již bylo naznačeno
w poradě Wídeňské, hlavně o dvě věci, o pomoc proti Turkům
totiž a o pomoc na zaplacení dluhů královských. Stawové
morawští na sněmě w Olomanci byli swolili k wyprawení poslu
k sněmu w Praze se zmocněním toliko co se prvního týkalo;
w příčině dluhů královských měli jen wyslechnauti, co by
uzawřeno bylo, ale s wyhrazením swolení k tomu teprw od
morawských stawů samých; stawové slezští činili wyhrazení
takové w jedné i druhé věci, ale potom jak se zdá s moraw-
skými se srownali, a tak asi též stawové obojí Lužice. Staloť
se na sněmě společném swolení pomoci turecké ze všech čtyř
zemí jednostejně, totiž opět jako předešlého roku po 12 kopách
z tisíce kop důchodů ze jmění swobodného i od poddaných.
také opět s wymíněním, kdyby přišlo k osobnímu tažení stawů
do pole wedle krále neb některého z jeho synů, aby s druhé
polowice berně sešlo. Na zaplacení dluhů neb na jiné potřeby
krále a jeho synů neb deť swolili stawové čeští opět ku po-
sudnému na tři léta po dwau groších z wěrtelce piwa, však
jen když by k témuž swolili také stawové druhých zemí.
Zvláštní swolení 2000 kop grošů učiněno také na stawení
swětnice saudné a jiných některých pokojů k potřebám úředním
při dskách zemských na hradě Pražském, které se posud we
zlém stawu nacházely po ohni roku 1541.

W nedostatech peněžitych byla roku předešlého (1556)
w čas tažení proti Turkům na všech jednotlivých městech
královských wyžádána *půjčka* dle možnosti jednokaždého
z nich, k jejímuž pojištění měly slaužiti rozličné důchody krá-
lowské z měst vycházející. Bylť k jednání o to poslán po mě-
stech jeden z komorních radd, Sigmund *Kába* z Rybňan, dne
26 Září onoho roku. Pražané Staroměstští zawdčěli se králi
mimo to odwedením berně na ně připadající před časem po-
winným. Wyslowil jim swé uznání toho dopisem z Řezna dne

1557 26 Unora (1557); za svého pak pobytu w Praze bezpochyby též w odměnu za ty a jiné zásluhy nawrátíl jim listinau dne 2 Dubna tři z *privilegií* odňatých jim z trestu roku 1547, totiž *privilegium* krále Jana z roku 1328 na swobodné lámání kamene, wápna, písku a hlíny w celém okolí Pražském na míli cesty, *privilegium* krále Wladislawa (1507) na podací špitálu a kostela sw. Pawla za branau Poříčskau a své vlastní potvrzení listin na zboží Kartauské a Zlýchowské z roku 1544. Čím dál tím více poměry mezi králem a stawem městským se lepšily.

W čas ještě před skončením sněmu král Ferdinand očekával w Praze návštěwu knížete saského Jana Wiléma bratra tehdejšího kurfirsta Augusta. Psalť dne 31 Března panu Wácslawowi z Lobkowic na Bilině, ukládaje mu, aby knížeti jel na-proti do Chomautowa a odtamtud jej do Prahy doprovodil. Zdá se, že příčinau toho příjezdu bylo tehdejší jednání mezi králem a kurfirsty německými. Byť již dne 7 Září roku 1556 císař *Karel V* wykonal svůj úmysl o složení císařství se sebe, postupuje ho Ferdinandowi jakožto Římskému králi; nastalo však z toho delší wyjednávání o způsob přenesení panství. Kurfirstowé chtěli o to míti společný sjezd, a král Ferdinand nawrhoval místo k tomu we Chbě, protože pro wálku s Turky byl mu čas krátký k jízdě do vzdálenějšího místa; kurfirstowé však nechťeli se vzdáti staré zvyklosti, a žádali míti sjezd we Frankfurtě nebo w jiném říšském městě od Čech vzdáleném; následkem čehož zůstawena jest wěc na odkladě.

Asi tytéž dni přijel do Prahy z Wídně král *Maximilian*, maje některé žádosti, které snad také nástupnictwí w říši, hlavně však jeho taužení po wětším účastenstwí we vládě jmenowitě w Čechách za žiwota otcowa se týkaly. Přijel, aniž prwé otec jeho o tom wěděl, a spůsobil mu tím welkau nelibost. Nic nepořídiw musil brzy zase do Wídně se nawrátiti.²⁶⁾ Ne-

²⁶⁾ Wyprawowal o tom Pfauser bratra Blahoslawowi, který toho roku w krátce potom byl we Wídni, že „on tím svým do Čech přijetím sobě při otcí nic nespuosobil dobrého; nebo prý otec, totiž král starý,

wole mezi nimi toho času ještě více se zmáhala pro Maximilianowu náklonnost k Lutheranství. 1557

Zprávy, které měl král Ferdinand o úmyslech sultana tureckého na ten rok, byly, že se sultan strojí sám k tažení do Uher w čele welkého vojska, o čemž jistau měrau swědčilo, že již byl z Konstantinopole odjel k Adrianopoli. Proto král hned ještě za swého pobytu w Praze pilen byl jak shánění peněz na vojsko tak konání jiných příprav wálečných. Bylo zjednáno w říši něco lidu jízdného, jichž 1000 mělo dne 20 Kwětna býti w Chebě k popisu čili mustruunku. Král již dne 25 Dubna psal Wilémowi z Rosenberka a dne 27 Dubna jiným některým pánům i také do měst, kudy měla jízda tato táhnauti skrz Čechy do Uher, aby se postarali o náležité zásoby potraw a jiných potřeb pro ni. Část měla táhnauti přes Plzeň, přes Nepomuky, Strakonice, Týn nad Wltawan a Weselí ke Znojmu, jiná přes Chomantow, Launy, Slaný a Český Brod, tudy nepochybně také přes Prahu a dále přes Čáslaw a Brod německý. Byli jmenováni čtyři zkušení heitmani polní, kteří je měli po vykázaných cestách wěsti a bdíti, aby nečinili lidem škody, pan Jan mladší z Šwamberka, Mikuláš Miřkowský z Tropčic, Petr Muchek a Šebestian Šlik. Král sám mezitím již we druhé polowici měsíce Dubna konal příprawy k odjezdu z Prahy, a w měsíci Kwětnu nacházel se zase we Wídni. Dle zařízení jeho řečené vojsko jízdné potom vykonalo pochod skrz Čechy a dále přes Znojem a do hořejších Uher; také pak wypraweno bylo ze zásob na hradě Pražském 70 kusů děl

nic o jeho příjezdu prwé newěděl, on sám tak proti vši wuoli a wědomí otce swého předce do Čech jel, aby pohleděl, co se tam děje a zda by také přičína se dáti mohla jaká, aby jemu slibowé otcowi naplnění byli; ale starý král že jest ho newděčně přiwital, anobrž ulál a twrdě se k němu nkázal, on pak hned brzy že je se do Wídně nawrátiti musil“. Paměti bratří českých w archivě Ochranowském. Díl VIII f. 181. Srownati s tím jest rozprawu, kterau měl Blahoslaw s Pfauserem předtím roku 1555, kdež Pfauser prawí: „Nebo prý pán muoj (totiž Maximilian) již od této chwile jinak swau wěc wěsti mni, totiž otce napomenauti, aby jemu slib naplnil a králowství českého spráwu w ruce jeho aby mu uwedl“. Tamže fol. 122.

1557 a sto tak zvaných poloháků do Vídně k dalšímu dopravení. Obávání však mocného tažení sultana do Uher toho roku se nesplnilo, a nebylo tedy dalšího zbrojení v Čechách ani v jiných zemích králových, též pak větších slíbených pomoci z říše německé potřeba.

Toho roku přišly nové těžkosti na Židy Pražské. Stěhování jich ze země následkem wypowiedění roku 1541 částečně se zastavilo propůjčováním tak zvaných gleitů některému počtu jich, rok od roku většímu, a prodlužováním lhůt až do roku 1546, jak o tom na svém místě vypravováno. Události let 1546 a 1547 uvedly wypowiedění jich ze země jistým způsobem v zapomenutí. Jako by ho nebylo, vyšlo roku 1551 (17 Listop.) nařízení královské o rozdíle v kroji mezi Židy a křesťany, kterého se konšelé Staroměstští roku 1544 darmo byli domáhali, totiž aby Židé jak v Praze tak v celém království českém i v zemích přiwtělených k rozeznání od křesťanů nosili na svrchním šatě svém na prsau po levé straně žlutý saukenný kraužek předepsané velikosti. Roku potomního 1552 král o své ujmě jmenoval rabínem v Praze Abrahama Žida zetě Mojžiše lékaře; ale ku prosbě proti tomu učiněné od obce židovské uznal, že se to omylem stalo, a přiřkl obci právo k wolení rabína co od starodávna jí náležející (21 Břez.). Mezitím rok od roka množil se zase počet Židů jak v Praze tak jinde v zemi, ježto i kteří gleitů neměli, wraceli se a také jiní ze zemí sausedních, jmenovitě z Rakaus, když odtamtud před nedávnem byli wypowieděni, do Čech se stěhowali, tak že nově přibylých počítalo se na několik tisíc. Proti tomu zdvihali časem stížnosti rozliční řemeslníci a obchodníci, kterým se rozličnými šeydy Židů dala škoda na jich žiwnostech. Také na sněmě roku 1557 byl všecken staw městský učinil ozwání proti tomu, a na témž sněmu zawdán byl proti Židům jiný podnět, když se jednalo o minci. Žádaliť stawové na králi, aby zřízením měny byla přítrž učiněna zmatku v mincích, které pocházely z nerownosti mezi mincemi domácími a cizími přinášeny do země. Měna byla králem zřízena, ale brzy se ukázalo, že nepostačovala proti nešwarám působeným od Židů,

kteří mince všelijak zlehčovali, okrajovali, na zápor sami na Židovském městě špatné peníze lili, cizí lehkou minci do země přiváželi. To pobudilo arcikníže Ferdinanda co mistodržícího, že brzy po odjezdě králově z Prahy dne 25 Května wznestl na něj žádost, aby opět Židy wypowěděl z Prahy a ze všech zemí koruny české.

Skutečně vyšly mandaty královské w tom smyslu, jichž doslovně znění se nám nezachowalo, w měsíci Srpnu téhož roku při čase sw. Bartoloměje (24 Srp.), tak aby se do roka wystěhowali. Arcikníže, aby krále spíš k tomu pohmul, wyslowil mínění své, žeby Pražané rádi wzali na sebe odvádění dwau tisíc kop míšenských ročně w náhradu za tauž summu peněz, kterau powinni byli Židé komoře královské. Obce všech tří měst Pražských bránily se však tomu společným zadáním o to k arciknížeti dne 22 Čwee. Nicméně mělo při wypowědění Židů ze země a jmenowitě z Prahy zůstatí. Úmysl arciknížete byl, aby všecky domy Židů w jich ulici čili městě byly skaupeny a prodány křesťanským řemeslníkům, zvláště kterých by potřeba bylo pro dwůr královský na hradě Pražském a k dílu dělostřelby, jakož platněřům, zámečníkům, kovářům, kolářům, slévačům, jirchářům, prowazníkům, tesařům. Ti měli býti prosti všelikého příslušenství k Staremu městu Pražskému a státi pod správau heitmana hradu, jakožto prý zrowna proti hradu na druhé straně řeky Wltawy bydlící. Měla tam přenesena býti sléwárna děl, nacházející se dotud na hradě Pražském, a přestěhowání kováři, koláři a jiní řemeslníci při ní zaměstnaní pro zabránění nebezpečenství ohně od hradu. Také školy čili synagogy židovské nacházející se w ulicích jejích měly časem proměněny býti w kostely křesťanské. Arcikníže předložil návrh swůj o tom králi we srozumění s raddami komory české dne 19 Října téhož roku, důwěřuje si jej prowěsti, jakž i činil již některé příprawy k tomu.

Ačkoli nepřišlo k wětším wálečným skutkům w Uhřích toho roku, nieméně přípravami proti obáwanému útoku Turků byly způsobeny welké útraty a z toho peněžité nesnáze, díwwe než druhá polowice berně swolené byla odwedena, což mělo

1557 býti o sw. Michale (29 Září). Král z té příčiny již dne 9 Srpna dopisy z Wídně obeslal všechny nejvyšší úředníky zemské a jiné znamenitější osoby stawů panského a rytířského, w počtu 44 osob, do Prahy na poradu s arciknížetem Ferdinandem, jejímž účelem bylo, aby oni a ku pobádání od nich jiní dle wší možnosti tu polowici berně dříwe, totiž asi do narození panny Marie (8 Září) odwedli, k čemuž od nich i od mnohých jiných, také pak ode všech tří měst Pražských ochotně swoleno. Mezitím jednalo se po poslích w Konstantinopoli o mír neb zase příměří; ale sultan Soliman kladl těžké wýminky, žádaje jmenowitě, dřív než by k čemu swolil, aby zámek Siget dokonce zbořen byl. Bylo proto potřeba i nadále hleděti prostředků k obraně, a z příčiny té král opět jako roku předešlého obeslal četné přednější osoby z Čech, z Morawy, ze Slezska a z obojí Lužice na poradu do Wídně (11 Listopadu) ke dni 1 Prosince. Předmětem porady byla právě jen další obrana proti Turkům a čas i spůsob opětného swolání sněmů za tau příčinau. Byli se král s některými kurfirsty německými dohodl konečně o sjezd s nimi w Ulmě (11 Říj.), tak aby byl o třech králích (6 Led.) roku 1558, i strojil se na 6 Prosinec k odjezdu tam z Wídně; ale jiní z kurfirstů byli proti tomu, a powoleno jim konečně, aby byl sjezd we Frankfurtě teprw 20 Unora.

Se wzhledem k tomu usnešeno tedy, aby dříwe držen byl sněm český, ku kterému král uznával zapotřebí odebrati se osobně, a tak též sněmy druhých zemí koruny české, aniž by od nich plnomocníci woleni byli do Prahy jako předešle, pro wětší pospíšení. Položil tedy král *sněm* w Praze ke dni 3 Ledna (6 Pros.), a w málo dnech potom, asi 14 Prosince,²⁷⁾ wyjel k tomu z Wídně. Cestu konal přes Znojem (16 Pros.), přes morawské Budějowice (17 Pros.), německý Brod (18 Prosince), Čáslaw (19 Pros.), Poděbrady, kdež se snad asi den zdržel (20 Pros.), jakž nejspíš také w Brandýse (22 Pros.). Dne 26 Prosince, neli něco dříwe, byl na hradě Pražském, a w určený

1558 den 3 Ledna sněm se započal.

²⁷⁾ Dne 13 Prosince byl ještě we Wídni, dne 16 Prosince již we Znojmě

Předložení královské obsahovalo jedine žádost k stawům 1558 o opětne swolení pomoci peněžité na potřeby wálečné k obraně proti Turkům s odůwodněním, které byl král již prwe učinil osobam powolaným do Widně. Přišlo tentokrát k wětším těžkostem než za předešlých několika let o výšku této pomoci. Král přál si opět swolení dwanácti kop s tisíce ze statků swobodných i poddaných; stawowé však, omlauwajíce se pro nedostatky, swolowali jen polowici toho, šest kop s tisíce; což kral těžce nesl, a jednání se tím protáhlo; stawowé však nedali se oblomiti, i zůstalo tedy při jejich podání. Nicméně prokázal se král powolným k rozličným žádostem, které na něj wznesli; z nichž jedna byla roku 1552 od krále oslyšená, aby propustil osoby wšech tří stawů pokutowané pro wzbaušení roku 1547 ze záwazků, kterými w domácí wazbě držáni byli, tak aby měli swobodu předešlau k wyjždění i wen ze země. Swolilť k tomu tentokrát s wymíněním toliko, aby do žádných služeb cizích wstupowati nesměli bez zwláštního královského powolení. Wedle jiných věci opětowali stawowé také přimluwu učiněnou posledně roku 1553 za Pražany, aby jim nawrácena byla swoboda kupování statků zemských a kladení jich do desk; což však král i nyní oslyšel. Sněm, pokud se dowídáme z nahodilě zmínky skončil se teprw někdy po 12 Lednu. — Král brzy potom prokázal se štědrým k obci Menšího města Pražského nawrácením jí mlýna řečeného *Huf* z někdejšího jmění jejího před rokem 1547 s příslušenstwím jeho při řece Wltawě, který někdy náležel klášteru sw. Anny na Malé straně blíž kostela sw. Jana křtitele pod Petřínem s částí ostrowa proti němu ležícího (18 Ledna).

Již za prwních dní sněmowání w Praze král konal příprawy k jízdě do Frankfurta ke sjezdu kurfirstů, wyzýwaje četné osoby stawů panského a rytířského w Čechách, na Morawě, we Slezsku a w Lužicích, aby se jízdy té w slawnostní úprawě s ním účastnili, a k tomu cíli buď dne 3 Unora k němu do Prahy, aneb komu by do té doby možné nebylo, dne 10 Unora do Normberka se dostawili. Na den 4 Unora byl ustanowen odjezd jeho z Prahy na tu cestu. Ještě den poslední předtím

1558 (3 Un.) vydal přísný dopis k tehdejšímu dvěma *administratorum* strany pod oboji, mistrům Janowi Kolinskému a Matějowi Dworskému. Wytýkal jim, že pod jejich správau kněží we městech Pražských i jinde w království českém rozpustilý a bezbožný život wedau k welkému pohoršení lidu, že mnozí na fary přijímání bývají jsauce mniši z klášterů выбěhlí aneb kteří ani nemohau prokázati, že mají svěcení na kněžství; takowí a jiní že při mši swaté a při posvěcování welebné swátosti ani kanon podlé starého církwi nařízeného pořádku neříkají, písne rauhawé zpíwati dají, ba i sami na kateletnicích mnohé rauhawé a posměšné řeči mluví, swátky a posty církwi nařízené nezachowáwají, nýbrž spíše tupí a w posměch uwádějí, oni pak administratorowé že k takovým zlořádům skrze prsty hledí a tomu se dívají. Napomínal jich, aby kněží takových nepořádných netrpěli a k naprawení řádu hleděli, sice žeby proti nim na jiné cesty nastaupiti musil.

Půwodem toho byl částečně též jinde zmíněný mistr Hawel Gelastus Wodňanský, který byl w podobném směru wystaupil proti předešlému administratorowi Janowi Mystopolowi. Bylit i nowí dwa administratorowé patrně staupenci nowot Lutherských, o čemž Gelastus neopominul hned od prwního počátku králi písemná udání činiti. Byl však Gelastus sám powaha nepokojná a puzen proti administratorům jak prwe proti Mystopolowi podněty zištnými, ježto se mu co mistru učení Pražského a knězi nedostalo od nich postawení tak výhodného jak taužil. Právě roku 1558 byl w saukromé při s knězem Wacslawem Larwau děkanem Kosteleckým pro nějaké dvě knihy sobě neprawí se jakým způsobem odcizené, kteráž přišla před konsistoř. Když se mu w ní newedlo dle jeho wůle, winil konsistoř ze strannictwí, a nechtěl se podrobiti rozsudku jejímu pod zámínkau, že co mistr podléhá toliko práwu rektora university, čímž způsobil si nelibost s defensory strany pod oboji, a zároveň také winěn od primasa Starého města Pawla Žipanského z Dražice we jménu všech tří měst Pražských z rozlišeného podněcování lidu k nepokojům. Když se Gelastus proti konsistoři pod způsobau odwołání obrátil se žádostí ku králi,

byla wée příkáz na saudu komornímu; ten však dne 9 Unora 1558 roku 1558 brzy po odjezdu králowu učinil wýpowěd jemu nepřiznawan, žeť pro swau wšetečnost a zbytečné předsewzetí w kázeň králowu se běře, tak aby na místě krále nejvyššímu purkrabí Pražskemu hned „swau ctí a wírau slibil, aby stál a dostál a we všem se pokojně řečí i skutkem zachował a administratorů a konsistoře Pražské poslušen byl“

W ustanowený den 4 Unora král wydal se na cestu z Prahy do *Frankfurta*. Byl již nazejtří potom w Plzni (5 Un.), dne 7 Unora w Boru, dne 12 Unora w Normberce. Dále jel přes Würzburg (15 Un.), a snad o den nebo dwa později cestu dokonál. Dne 25 Unora přednesli poslowé císaře Karla V kurfirstům we Frankfurtě shromážděným oznámení od něho, že se vzdává císařství, a dne 14 Března byl Ferdinand na základě dorozumění s nimi slawně prohlášen za *císaře Římského*.

Za tohoto vzdálení jeho bylo w Čechách arciknížeti Ferdinandowi nejwice na peči zjednání peněz na lid wálečný w Uhřích, k jehož zaplacení berně předešlého roku nestačila. Poněwadž berně nowě swolená měla odwedena býti we dwau polowicích teprw o sw. Jiří a o sw. Wáclawě, bylo potřeba *půjček*, a prokázali w tom ochotu ku požádání od krále zwláště Pražané Starého a Nowého města, Staroměstští patnácti sty, Nowoměstští 700 kopami (14 Un.), tak aby si je na první polowici berně o sw. Jiří strhnanti mohli, pokud stačilo. Také však obrátil se arcikníže Ferdinand ke všem jiným městům královským se žádostí, aby obě polowice berně na rok 1558 swolené odwedli napřed do středopostí (17 Března), aby z toho některé dluhy do té lhůty připadající zapraweny býti mohly. Zwlátní wydání měl arcikníže w první polowici měsíce Kwětna, když wéwodkyně saská, matka kurfirsta saského Augusta, konajíc cestu do teplých lázní u Lokte, rozuměj Karlowých Warů, na dewět dní Prahu nawštíwila s dvěma mladými kněžnami meklenburskými a přiměřeným komonstwem. Prokázalť jí na místě oteowě hostinství, které ho stálo 244 zlatých Řínských, 52 kreycarů a 2 peníze.²⁸⁾

²⁸⁾ Dle dopisu jeho ku králi dne 14 Kwětna 1558, jímž žádal o nahrazení té summy.

1558

Mezitím byl král čili již *císař* Ferdinand I asi dne 22 Března odjel z Frankfurta, nawracuje se do *Wídně*.²⁹⁾ Cestu konal přes Mergentheim (24 Března) a newíme přes která jiná města až k Linci, kdež byl dne 11 Dubna a owšem brzy potom ještě téhož měsíce we Wídni. Ačkoliwěk ani toho roku nepřišlo k žádné welké výpravě sultana do Uher, než jen k menším bojům, a některý čas bylo i příměří, předce wždy musila býti péče o hájení hranic a wydržowání k tomu cíli posádek w četných místech pomezních, a musilo wždy zase jednáno býti se sněmy o berně. Již dne 6 Čerwence král psal z Wídně synu swému arciknížeti Ferdinandowi, aby wzal radu s předními úředníky zemskými o čas a způsob swolání sněmů za tau příčinau. Maje brzy zase držeti sněm říšský w Augsburce, chtěl ještě dříwe odebrati se na suēm do Čech, a byla otázka, měli-li by opět sněmowé přiwtělených zemí žádání byli o wyprawení plnomocných poslů do Prahy. Arcikníže radil (18 Čwce.), aby byl sněm o sw. Jeronymě (30 Září) zároveň se saudem zemským připadajícím do toho času, ale neradil žádati druhých sněmů o poslání plnomocných osob, protože již předešle stawowé druhých zemí projewili nechuf k tomu; spíše aby král hned na cestě držel sněm morawský asi we Znojmě, a do Slezska a Lužic aby byli k sněmům posláni kommissaři. Proti tomu měl král rozličné námítky, a když zatím sněm říšský, který měl býti dne 1 Listopadu, odložen byl k době pozdější, rozhodl se sněm český položit k 7 Listopadu a po něm teprw odbyti sněmů druhých. S malau změnou učinil tak wydáním nařízení z Wídně dne 5 Října, kterým sněm český položen w Praze ke dni 9 Listopadu.

W čase podzimním, když se císař strojil na cestu do Čech, proskakowal *mor* na Morawě i w některých místech w jižních krajinách země české. Bylo potřeba přezwídati, kudy by cesta těmi stranami byla se wzhledem k tomu bezpečnější. Zamýšlew prwotně cestu nejobyčejnější přes Znojem a Německý Brod,

²⁹⁾ Dne 20 Března byl ještě we Frankfurtě, dne 23 Března w Miltenberce na cestě k Mergentheimu.

uznal císař za dobře vyhnouti se jmenovitě Znojmu, ale také 1548
s druhé strany Tábora a kraji Bechynskému; i wyjel tedy
z Widně dne 2 Listopadu, a zaměřil přes Slawonice (4 List)
k *Jindřichovu Hradci*, kdež noclehowal dne 5 Listopadu. Od-
tamtnud měl na neděli dne 6 Listopadu nocleh zjednaný na
Lantkowě, twrzi zemana Jindřicha Kekule nad městečkem jeho
Hořepníkem, dále pak nepochybně jel přes Benešow, odkudž
dne 8 Listopadu dojel ku Praze.

Přijížděje ponejprw co císař přiwítán jest s neobyčejnou
sláwou ode všech tříd obywatelstwa. Řízením arciknížete Ferdi-
nanda sjelo se w Praze velké množství panstwa a rytířstwa.
jakého prý tu nebylo za lidské paměti. Arcikníže wyjel s nimi
naproti daleko za Vyšehrad, odkudž se příjezd očekával. Bylo
tu na 4000 koní panske družiny we větších a menších zástu-
pích; největší prý byl pana Adama ze Šternberka, nejvyššího
komorníka, maje za ředitele Pawla Korku z Korkyně, který
nám zůstawił zajímavé paměti ze sweho věku. Rowněž dosta-
wili se Pražané s konšely w čele a také mnozí z jiných měst
královských, majíce pětího lidu uprawněho několik tisíc;
byloť ozbrojených sausedů osmnáct praporečů, mimo to zástup
jinochů s ručnicemi stejně oděných a jiný starších mužů čistě
okuklených, opatřených kopími okowanými. Císaře, když přijel,
předně uwił arcikníže Ferdinand jakož zároveň mladšího
bratra, arcikníže Karla, který přijel s oteem. Předstawił mu
potom všecky jednotliwé zástupy jízdné, kterýchž páni mnozí
ssedali přitom s koní a císaře wíłali. Rowněž předstawiłi se
Pražané we swé úpravě.

Ke *wjezdu* do Prahy všecky tyto zástupy z polí za Vyše-
hradem prowázeli krále mimo zdi Nowého města ke bráně Koň-
ske. Tam na rozcestí před branau řečeném městěštiě Ptákovu při
cestě do Wršowie očekávalo císaře všecko duchowenstwo strany
pod obojí i mistři učení Pražského s administratorem mistrem
Janem Kolinským w čele, který byl zároveň rektorem univer-
sity toho roku. Od něho uwiłán jest císař slawnostní řečí, a
když potom Koňskau branau wjel do města, počalo žactwo na
dewět tak zwaných kůrů Mus rozdělené zpíwati uwiłací básně

1558 s průvodem hudby; ty pak potom se rozdělily ve městě po rozličných ulicích k dalšímu prozpěwování, kudy šel průvod. Kantoři sestavili se co kůr desátý na Senowážném trhu za týmž účelem. Hned jak císař projel branau, wzali jej kněží pod nebesa, a nad ním je nesli w průvodu, který se odtud ubíral po Koňském trhu až k ulici wedaucí k sw. Jindřichu, tau ulicí pak dále. Postaweno tu bylo několik set pacholat, od nichž blahopřání wysloweno císaři z jakéhoś výstupku na rozcestí ulic při zahradě Andělské. Přes náměstí Senowážné a dále šel potom průvod až ku Prašné bráně, kterau císař wjel do Starého města, všudež mezi zástupy lidu rozestawenými. Na Staroměstském rynku wítaly jej panny, podobně jako prwé pacholata we dwau řadách postawené blíž radního domu.

Obzvlášť mnoho dali sobě záležeti Jesuité na oslawení nowého císaře. Celá strana kolleje jejich u sw. Klimenta obrácená do ulice byla zawěšena drahými čalauny, na kterých byla všelijaká wyobrazení a všelijaké básnické nápisy. Skwěl se mezi nimi orel říšský a český lew i se znaky druhých zemí císařowych, a když šel průvod okolo, wystaupilo pachole na spůsob anděla wyozdobené, kteréž po krátkém blahopřání zazpíwalo „Sláwa na wýsosti“. Následowalo potom wypodobnění míru a sprawedliwosti, kteréž wlekly společně boha wálky Marta, zříčícího krwawau tlamau, ale sto uzly za zády swázaného. Pautalo to welice pozornost císaře i arciknížat a průvodu jejich, ač práwě tu chvíli, když okolo jeli, wzpínal se pod císařem kůň, na kterém seděl, živými barwami polekaný, tak že to císaři w pohledu překáželo.

Když císař dále přijížděl k mostu Pražskému. stáli tu Židé, ač již předešlého roku z Prahy wypowědění, u welkém zástupu, a zpíwali a provozowali swé zvláštní spůsoby wítací. Na mostě stálo drahně lidu zbrojného, a když průvod přes něj jel, spuštěna byla střelba welká z hradu a házeny kule ohniwé. Na Malé straně na rynku bylo místo wykázáno wdowám blíž školy tehdaž o sobě stojící proti nynějšímu domu místodržitelství. W počtu několika set stojíce, rovněž we jménu swého

stawu krále uwitaly. Odtud wedla cesta ulici Ostrožnickau 1558
přímou až ke bráně Hradčanské u kostela sw. Benedikta. Tam
zase bliž kostela toho a radního domu města Hradčan stáli
ku přiwitání starci ze všech tří měst Pražských u welkém počtu.
Tudíž na rynku Hradčanském byla wystawena slawnostní
brána welice ozdobná s rozličnými nápisy a obrazy alegorickými
i představujícími také císaře Karla V., Maximiliana a praotce
domu Habsburského Rudolfa. Tam když císař přijel, přišlo mu
wstříc duchowenstwo kostela Pražského, kanowníci a jiní s pro-
boštem Jindřichem Scriboniem w čele, jenž byl administra-
torem strany přijímajících pod jednau. Měl čepici biskupskou
na hlawě a zlatý kříž se swatými ostatky w ruce, jda pod ne-
besy. Při potkání císař ssedl s koně, jakož také arciknížata
a państwo všecko, a polibiw kříž, wítán jest od probošta ob-
šírnu řeči latinskau, ku kteréž poděkowání učiniw, wzat jest
pod nebesa a weden do hradu s traubením, bubnowáním a
zpíwáním „Veni creator spiritus“. Wšecky brány hradu přes
příkopy tři za sebau od Hradčan wedaucí, wšecky stěny a zdi
až ku kostelu sw. Wíta byly ozdobeny čalauny, malowáním roz-
ličným a nápisy we werších latinských, císaře a jeho etnosti
oslawňujícími. W kostele po wstaupení císaře do něho zpíwáno
jest slawné Tě Boha chwálíme, a odtamtud prowázen jest s arci-
knížaty od četného państwa do obydlí královského k powěče-
ření teprw okolo třetí hodiny na noc (asi w půl osmé dle
nynějšiho počtu).

Na památku slawného tohoto wjezdu arcikníže Ferdinand
požádal mistra Matauše *Kolinského* z Chotěřiny, proslulého
učence w universitě Pražské o složení a tiskem wydání po-
pisu celé slawnosti, což se od něho také stalo. Byl však
arcikníže nespokojen s ním že málo wychwálil Jesuity za jejich
wynasnažení přitom, ježto o nich jen tolik se zmínil, že anděl
od nich wystrojený zpíwal. Arcikníže, jak mu knížka byla po-
dána, hned w ní hledal, co bylo o Jesuitech powěděno, a roz-
hněwaw se hodil ji do ohně, a požádal potom žiwotního lékaře
sweho dok ora Petra Mathiola Wlacha, powěstného skladatele
welkého herbaře, aby on jiné sepsání o slawnosti učinil.

1558 S lepším wděkem potkal se učený saused Pražský Martin *Kuthen* z Šprymsberka, který weršemi latinskými wjezd císařůw oslawil; wykázánať jemu od arciknížete we jménu císařowu odměna jedním stem kop grošů českých.

Za týden po slawném wjezdu císařowu, dne 15 Listopadu, přišla do Prahy zpráva o *smrti císaře Karla V.* Bylť již skoro dwa měsíce předtím, dne 21 Září zemřel we Španělich w Toledě, kdež byl za posledních dwau let swého života bydlil w samotě blíž kláštera. Císař Ferdinand i panstwo a rytířstwo přítomné w Praze wzali smutek na sebe, černé dlouhé šaty, které od té doby w Čechách při vyšších stawích přišly w obyčej w zármutech pro zemřelé přátele.

Mezitím byl se již započal *sněm* w ustanowený čas předložením kráľowským za osobní přítomnosti jeho dne 10 List. Se wzhledem k tomu, že nebylo posud míru s Turky a předwídati se dala wíceletá další potřeba wydržowání wojenského lidu k hájení hranic w Uhřích, král tentokrát s rozdílem od předešlých let nežádal berně dle výšky důchodů jednobokaždeho, nýbrž w určité summě roční od celé země, 250.000 kop ročně na šest let nejprwé příštích a wedlé toho na zaplacení dluhů kráľowských posudné na šest let o tři groše z wědra piwa vyšší než předešlé, s wyslowením přání, aby také na ryby, na obilí a jiné hospodářství, co kdo mimo potřebu swau vlastni uprodá, nějaká daň uložena byla. K žádostem těmto stawowé neprokazowali se ochotnými, odmítajíce powolení auhrnné summy a podávajíce předešlým způsobem berni z důchodů, a to s 1000 kop jen 8 kop grošů, též pak proti zvýšení posudného wzpauzeli se. Když se však král s tím nijak spokojiti nechtěl (19 Listop.), usnesli se konečně o swolení dwanácti kop s tisíce z důchodů swých i poddaných, však jen na tři léta po sobě we dwau lhůtách každého roku a opět s wymíněním, kdyby král neb který z jeho synů wytáhl do pole a měli by stawowé wedlé nich podstaupiti tažení wojenské, aby s té neb oné lhůty pololetní sešlo. Posudné, které bylo roku 1557 swoleno na tři léta, z nichž jedno teprw minulo, powolili dále o jeden rok, ale we výšce předešlé jen po dwau groších z wěrtel

Wedle toho zdvihli stawowe rozlične žádosti wztahující se k zákonodárství a k správě zemske i také ku prospěchům jednotlivých stawů neb osob, s naléháním, aby je král prwe než z králowství odjede, ku konci přiwedl, poněwadž wětším dilem byly již prwe častěji opakowány. Týkaly se napravowání práv a zřízení zemských, pokud w tom nowá potřeba nastala, rovněž práv městských, aby kommissí předešle zřízená k vydání tiskem je spůsobila, též mince a měny, upravení hranic zemských proti Baworům, jezů na Labi a jiných některých věcí. Byli také mistři učení Pražského k císaři s žádostí se obrátili pro spustlý staw kolleje Karlowy, k jehož opravení prostředky jejich dáwno již nestačily, a učinili žádost o přimluwu k arciknížeti Ferdinandowi i stawům (17 Břez.), aby jim pomoc některá poskytnuta byla, jmenowitě slewením berně. Stawové přimluwu takowau pojali do artikulů swolení sněmowního.

Sněm se tím spůsobem skončil dne 21 Listopadu; po něm pak měly jak nejdříve možná následowati sněmy druhých zemí ku králowství českému příslušných. Zdá se, že k řízení jich prwotně ustanowen byl král *Maximilian*; neb již dne 2 Listopadu, hned po výjezdu císaře Ferdinanda z Wídně wyprawil z Prešpurka, kdež se tehdáž nacházel, služebníky své tak zvané fúryry do Olomauce a dále do Slezska, aby pro něj a pro dwořeníny jeho zjednali přiměřené hospody. Tudy neúčastnil se on wedlé mladších dwau bratří svých slawností Pražských za příčinau wjezdu císařowa. Potom však s jízdy jeho do Morawy a do Slezska sešlo. Císař oznámil jemu hned dne 21 Listopadu, w den skončení sněmu českého, co na něm bylo pořizeno a že sněmy druhých zemí mají hned býti držány; ale byli potom k nim ustanoweni jiní kommissaři králowští, do knížetství slezských zejména pan Joachim Šlik praesident komory králowské a heitman lén německých.

Císař Ferdinand konal mezitím hned po skončení sněmu příprawy k jízdě své na sněm říšský, na kterau se mínil wydati z Prahy dne 18 Prosince. Psal již dne 2 Prosince roz-

1558 ličným z předních osob w Čechách, na Morawě i we druhých zemích, žádaje, aby se účastnili jízdy s ním, poněwadž měla wykonána býti se sláwau jakožto k prwnímu sněmu říšskému, jež swolal co císař. Měli, pokud by jim možné bylo, do 18 Prosince přijeti k němu do Prahy, nebo kdyby postačiti nemohli, za ním do Řezna nejdéle do 24 Prosince, a odtamtud s ním zároveň dále w černé úprawě jakožto w smutku za zemřelého císaře, bratra jeho.

W jaké míře císař za ostatního ještě pobytu w Praze vyhověl žádostem stawů obsaženým w artikulích sněmowních, není nám určité známo, jistě však jen s malau část; neb o mnohé z nich musilo se w potomních létech dále jednati; některé však přízně prokázal za toho času městům Pražským i jiným městům královským. Dne 4 Prosince vydal Starému i Nowému městu Pražskému nové *stuerzení privilegii* jejich starodávných z královské i již také císařské moci, owšem s vyhrazením změn, které w nich byl nařídil roku 1547 dosazením heitmanů a rychtářů královských i jiným obmezením samosprávy obcí. Nowoměstským nawrátil také *wýřton* (16 Pros.), který byl ještě roku 1549 ze zabawených důchodů jejich sobě wyhradil. Také pak w příčině *cechů*, jichž privilegia byl zrušil, učinil nařízení (5 Pros.), aby řádové jejich byli dle potřeby obnoveni. Mělo se to státi na základě porad heitmanů městských s osobami z měšťanstwa po čtyřech z každého města. Wedlé toho učinil také dle starého obyčeje milost wězňům we městech Pražských na památku slawného příjezdu swého, daw sobě od konšelů předložiti seznam jich s nawrhem, na které z nich mohl brán býti ohled, aby byli propuštěni dle powahy win jejich (5 Pros.). Za příčinau pilné potřeby peněz pro lid wálečný w Uhřích obrátil se však také na wšecka města královská w Čechách, aby mu prwní polowici berně sněmem swolené, připadající na ně o sw. Jiří, napřed odwedli, nejdéle do desíti dní, co ještě w Praze meškal (8 Pros.). W tak krátkém čase nebylo to od nich splněno, ale předce aspoň do 25 Ledna nowého roku 1559 bylo od nich odwedeno 6026 tolarů místo asi 10.000, což berně měla obnášeti.

Take ještě za sweho sídlení w Praze císař Ferdinand uza- 1558
wřel nové zakročem proti *bratřím českým*, o nichž došly ho
zprávy, že přese všecky zákazy předešlé otvírali zase sbory
w rozličných místech jak we městechách a wesnicích, tak i na
zámcích, scházejíce se u welkém počtu, lidé vyššího i nižšího
stawu, ku kázáním a jiným pobožnostem pokautním. Wzaw
o tom radu s arciknížetem Ferdinandem i s anředníky a rad-
dami swými, minil wydati nové mandaty proti tomu; zwlášťe
pak také hned z Prahy dne 10 Prosince učinil nové napomenutí
bratřím Krajům na Mladé Boleslawi, zwědew, že tež na jejich
statech sbory prwé zawřené byly zase otewřeny. — Naproti
tomu horlitel pro zachowávání starých řádů strany pod obojí,
mistr Hawel *Gelastus* Wodňanský, dobře užil přítomnosti císa-
řowy proti swým odpůrcům, nepochybně osobním prošením
u něho, tak že rovněž w poradě s arciknížetem Ferdinandem
a raddami swými císař uzawřel propustiti jej ze záwazku,
w který byl wzat w Unorn toho roku, a učinil to potom
dopisem z Augsburka dne 10 Ledna (1559) s napomenutím,
aby nedával napotom příčiny k newoli s konsistoří a kněž-
stwem.

Dne 19 Prosince, tedy jen o den později, než byl prwé
ustanowil, wyjel císař z Prahy na cestu do *Augsburka*, s četným
a slavným průwodem, jak byl zamýšlel. Jeda nepochybně přes
Plzeň, nacházel se dne 22 Prosince w Horšowě Týně, dne
23 Prosince we Waldmünchen, přes wánoce pak zůstal w Řezně,
aspoň do 28 téhož měsíce. Spráwu zemskau řídil zas jako prwé
arcikníže Ferdinand, co zatím *Maximilian* sídlil we Wídni a
krom místodržitelství w dolních Rakausích spravowal věci
vojenské w Uhřích. Při arciknížeti Ferdinandowi zůstal na
některý čas mladší bratr *Karel* w Praze, aspoň přes měsíc
Leden; později odjel k otcí do Augsburka, kdež nacházíme jej 1559
w měsíci Březnu. Na některý čas odjel odtamtud do Insbruka
(29 Března), potom však zase se do Augsburka nawrátil
(23 Dubna).

Welmi brzy po swém příjezdu do Augsburka, dne 4 Ledna
roku 1559 císař odtamtud zaslal spis nowého mandatu proti

1559 Píkartům, totiž bratrům českým. arciknížeti Ferdinandowi s nařízením, aby jej dal vytisknouti a rozeslal po krajích. Zakazovalo se jim všem stavům a obyvatelům, aby na statech svých sborů a pokautních schůzí nikde nedopauštěli, a kde by se schůze takové dály, aby je přetrhováli a kazatele postižené na hrad Pražský ku potrestání dopravovali. Během měsíce Březen byly mandaty na všechny strany rozeslány, a arcikníže Ferdinand přísně bděl nad vykonáváním jich. Během následujících tří měsíců bylo jedenáct osob, učitelů a kazatelů bratrských, zjišťováno a na hradě Pražském uwězněno; když pak se nikterak pohnouti nedali, aby se víry své odřekli a buď k straně pod jednu nebo pod obojí se přiznali, také pak vypovězení ze země podrobili se nechtěli, měli dle usnešení radd královských odvezení býti na galeje. Arcikníže o usnešení tom učinil oznámení císaři do Augsburka. Zajetí byli však větším dílem osoby vyššího věku, i uvažil císař, žeby cesta pro ně byla příliš daleká, žeby jí snad ani nepřestáli a na galeje žeby jakožto k práci neschopní ani přijati nebyli; i nařídil tedy dopisem z Augsburka dne 18 Června, aby je arcikníže rozdílně do vězení dal na rozličné zámky v Čechách, kdež by buď v pautech dělali neb seděli do dalšího jeho poručení. Doložil, že na hrdlech trestati je snad by ještě více zatvrdilo jiné, kteří jsou té sekty.

Wedlé přísnosti této proti bratrům českým netrvala dlouho nová horlivost proti Židům, aby z Prahy a odjinud v zemi vypuzeni byli. Dříve než uplynul rok, do kterého dle mandatu roku 1557 měli býti vystěhováni, dály se již zase přímluvy za ně u krále, aby jim lhůta byla prodloužena, aby dluhy na křesťanech, o něž měli činiti před saudy, vypominati mohli. Králi se protiivilo v tom powoliti. Přestával na tom, aby se do ustanovené lhůty vystěhovali, a ukládal toliko arciknížeti Ferdinandowi dopisem z Vídně dne 29 Května roku 1558, aby o to při saudech a úřadech i osobách, na kterých přitom záleželo, péči měl, by se jim jak zase od nich křesťanům bez odtahu po právě stalo, aby, jak dokládal, „to plemeno židovské podlé týchž vyšlých mandatů vykořeněno a vybyto z království

a zemi jeho byti mohlo". Nicméně potom opětnými přimluwami 1559
 dal se uprositi, že Židům lhůtu k wystěhowání prodlanžil do
 sw. Jiří roku 1559, opět pod příčinou, aby swe dluhy wypomí-
 nání mohli, s doložením, aby již odtud Židé křesťanům a
 křesťane Židům w žádné dluhy newcházeli, sice že dluhy takové
 již nebudau se směti vymáhati. Následkem toho se skutečně
 některý počet Židů wystěhowal; ale dřív než lhůta k tomu
 prošla, dal se král předce zase pohnauti k některým polehčením.
 Powolil čtrnácti z nich lhůtu do dalšího celeho roku, aby směli
 zůstati k dalšímu wypominání dluhů a prodání domů swých
 i jiných Židů; powolil také, aby bylo strpení s nemocnými neb
 kteří byli sešleho věku, pročez hned na cestu se dáti nemohli.
 Tež pak swolil, aby zůstati směly osoby, bez kterých by Židé
 požívající lhůty řečene čili gleitu býti nemohli. Takových
 uwáděli počet větší než bylo skutečně potřeba; císař powolil
 jen čtyři. Měli to býti Jakub Izakůw, kterýž děti obřezuje,
 Jakub řezník, Jakub z Pardubic hrobař a Regina Židowka
 potopowačka (taucheryn). Takové nařízení o tom vydal z Augs-
 burka dne 10 Kwětna. Židé uwodili ještě některých zřizenců
 čili „auředníků“ více, bez kterých by býti nemohli, jmenowitě
 několik hlásných, a dowedli si o to zjednati i přimluwu arcik-
 nížete Ferdinanda; tím se dal císař pohnauti, že i k tomu
 swolil dopisem druhým z Augsburka dne 31 Kwětna, ač s dotče-
 ním, že potreby té neuznává, než že to „toliko obmysl týchž
 Židůw jest“.

Z Augsburka teprw dostalo se mistrům *něcní Pražského*
 wyřízení žádosti jejich, za kterau byla se jim přimluwa stala
 od sněmu. Powolil jim císař slevení berně ze všech jejich
 statků, wyjma toliko z platů od poddaného lidu, a nařídil také
 důkladně ohledání kolleje Karlowy, jakých by oprav potře-
 bowala a jakým nákladem. Arcikníže Ferdinand učinil oznámení
 o slevení tom berníkům na sněmé zwoleným dne 3 Čerwna;
 a dne 3 Čerwnce uložil zvláštní kommissi ohledání kolleje
 s přibráním k tomu mistra stawitele na hradě Pražském. Kom-
 missi wykonala úkol ten hned potom dne 7 Čerwnce. Mistrům
 bylo pomoci a ulehčení tím více potřeba, když mezitím dne

1559 25 Března vyhořela jim wes Počernice, jedna z nejlepších částí nadání kolleje Karlowy.

Velká škoda ohněm stala se později Nowoměstským, když dne 15 Čerwence při západu slunce гром uhořel do *wěže radního domu* jejich, tak že vyhořela s hodinami pěknými a zwonem 50 centnéřů wážícím i s radní světnicí, také s truhlau, we které se chowaly peníze sirotčí. Uhořel přitom muž, který se pokaušel o uhašení ohně, a naproti tomu potom, když se sutiny odstraňowaly, nalezly se w jedné díře w přední části wěže dvě holaubata žiwá. Na odiv přinesena jsau k purkmistrowi a potom i k arciknížeti Ferdinandowi. Obci Nowoměstské, žádající o podporu, dostalo se z powolení od císaře (16 Listop.) 400 tolarů, však až by se tolik sešlo z odúmrtí a pokut w témž městě. O dvě léta později, když wěž ještě nebyla znova w předešlý staw uwedena, král přidal k tomu ještě 200 kop týmž způsobem (1561 12 Pros.).

Asi 20 Srpna nebo některý den hned potom císař Ferdinand odjel z *Augsburka* po skončení tamějšího říšského sněmu, a nawrátil se do Wídně. Dne 24 Srpna byl na cestě své we Mnichowě, kdež se několik dní zdržel, nejspíš k nawštívení dcery své Anny a manžela jejího Albrechta wéwody baworského. Teprw dne 5. Září nacházíme jej na další cestě w Linci, odkudž nepochybně některého z prwních dní potom do Wídně dojel.

Mezitím bylo se opět něco *Židů* odstěhowalo z Prahy; ale na cestě byli někteří z nich přepadeni od laupežníků a dílem zlaupeni, dílem i zavražděni. Wzbudilo to znova autrpnost s nimi, a přímluwau arciknížete Ferdinanda císař po swém nawrácení z *Augsburka* dal se obměkčiti, že swolil (13 Říj.), aby ti, kteří přes rozkaz posud se nebyli vystěhowali, směli spolu s těmi, jimž dána byla lhůta do sw. Jiří, w Praze i jinde do toho času zůstati, s napomenutím však, aby pilně hleděno bylo, aby toho jiní nechtěli snad k nawrácení se do země mezi tím časem užiti. Dříve však než tato lhůta došla, podařilo se Židům zjednati sobě nowé přímluwy, nejen opět od arciknížete Ferdinanda, nýbrž také od krále Maximiliana

a manželky jeho we Widni a tež od arciknížete Karla, prosíce, 1559
aby jim se wzhledem prý k jejich bídě a chudobě další lhůta
k wypomínání dlubň a k prodání domů udělena byla, i dal
se tím císař pohnauti, tak že dne 13 Března roku 1560 všem 1560
posud newystěhowaným ještě o rok lhůtu prodlaulžil, tedy až
do sw. Jiří roku 1561. Stalo se to však se zvláštní výminkau.
Dle návrhu učiněného biskupem *Kreckým* Urbanem, raddan a
dworním kazatelem císařovým, měl arcikníže Ferdinand žádati na
Židech předložení kostelních knih jejich ku přehlídnutí osobami
učenými a znalými hebrejského jazyka, aby z nich vymazána
byla všeliká rauháutí proti náboženství křesťanskému, kterým se
dětí židovské již z mládí učily. Za druhé měli Židé we školách
swých veřejně ohlásiti, že každému z nich, osobám mužským
i ženským, mladým i starým, wolno jest nawštěwowati kázání
křesťanská, a za třetí že nikomu ze swých, kdož by se chtěl
dátí pokřtiti a přestaupiti ku křesťanské víře, brániti toho
nemají ani wyděděním ani jakýmkoli jiným pronásledowáním.
Židé dle výminek těchto slibili se zachowati. Nalehlo se však
na ně potom dále roku 1561, že všichni donuceni byli po
několik neděl (nejprwé dne 27 Května) přicházeti na kázání
k Jesuitům a jindy zase do kostela sw. Ducha, kdež hledělo
se spůsobiti obrácení jich na wíru křesťanskau. Židé však
chowali se přitom zatvrzele, hledíce wíc ke dweřím než ku
kazatelně. a mnozí také uši sobě zacpawajíce, pročez se brzy
od marneho namáhání s nimi upustilo. Všeho všudy tři dali
se pokřtiti, a byl z nich jeden, který následkem toho manželku
opustil, když se k témuž nedala pohnauti, tři děti swé jí odňal
a pokřtiti dal, potom pak w jiné manželství wstaupil s dcerau
jednoho měšťana Nowoměstského

Kráčce předtím byli z rozkazu císařowa opět některé osoby
stawů panského a rytířského obesláni na hrad Pražský před
arcikníže Ferdinanda, že na swých statech měli kněží neswě-
cené, totiž *Lutheranské*. Slyšeny jsau jejich omluwy dílem
austně dílem písemně učiněné w ustanowený den 6 Unora,
které nejwíc na nedostatku kněží řádně swěcených při straně
pod obojí se zakládaly. Jsau nieméně napomenuti, aby kněží

1559 nemajících řádného svěcení nechovali, s některými výjimkami na čas, jakož w Jáchimowě při stříbrných dolech, kdež se odvolávali na jakési swobody. Páni mnozí Lutheránští měli swé domácí kaplany. Kázáno jim, aby i jich newydržovali, leč kteří by řádné svěcení měli a administratorem a konsistoří strany pod obojí se spravovali, též aby kaplani takowí žádných far se neujímali, než jen we vlastních obydlích pánů swých kázali a služby boží konali (8 Un.).

Toho času jednalo se o zakaupení welkého panství *Pardubického* pro krále Maximiliana. Majitel jeho Jaroslaw z Pernšteina, nejstarší ze tří synů někdy pana Jana z Pernšteina, byl welkým zadlužením přinucen k postaupení jeho věřitelům a rukojmím swým, a s nimi jednalo se o prodej. Poněwadž komora kráľowská, rovněž dosti zadlužená, hotových peněz neměla, užito jest půjček k sehnání jich; i byla to zvláště také města kráľowská, s nimiž se o ně jednalo. Při všech nedostatecích swých prokázala města ochotnost dle možnosti. Wyjednalo se s nimi složení 63.600 tolarů ode všech do nowého roku 1560. Pražané wzali z toho na sebe 11.000 tolarů, i docílilo se tedy smlauwy o prodej dne 21 Března toho roku za summu 400.000 tolarů čili 200.000 kop grošů českých.

Powzbuzeni nepochybně wděčným uznáním, které se městům kráľowským dostalo za dobruu vůli prokázanou w této věci, Pražané Starého i Nowého města obrátili se k císaři brzy potom s některými žádostmi ku polepšení stawu, w kterém se nacházeli od roku 1547. Od Staroměstských nacházeli se poslowé za tau příčinau wyprawení w měsíci Unoru we Wídni; ale nezachowala se určitá pamět o obsahu jich žádostí, než toliko dopis císaře k arciknížeti Ferdinandowi dne dewátého toho měsíce, kterým žádal od něho dobré zdání o nich. Nowoměstští poslali do Wídně w měsíci Březnu radního písaře swého mistra Adama z Radkowa s třemi žádostmi. Jedna týkala se pře, kterau měli s kapitulau Pražskou o wes *Jesenici*, náležející ku kostelům sw. Štěpána na Rybníčku a sw. Wácslawa na Zderaze; druhá byla o zvýšení cel z dobytka, z oleje a ze zboží slaného w Nowém městě ku prospěchu

obce na zvýšení nedostatečných důchodů jejich a na zaplacení 1560 dluhů wzrůstajících; třetí o podací právo nad špitálem a farau jistau, která se w paměti o tom nejmenuje. Žádali také krále Maximiliana o přímluvu při císaři. Poněwadž byly to věci, které wyžadovaly rozličného wyšetřování, jest i o nich předně arcikníže Ferdinand tážán o dobré zdání své (27 Března). Na wes Jesenici, náležewší někdy ku proboštství Pražskému, měli Nowoměstští zápis od krále Jiřího, z kterého probošt a kapitula wyplatiti ji chtěli; ale obec Nowoměstská odwoláwala se na privilegium králem Ferdinandem samým dané, kterým wyplaty takowé se nedopauštěly; probošt a kapitula nieméně wymohli obsílku na Nowoměstské k sandu komornímu. Král hleděl právní při zameziti, a uložil dne 9 Listopadu arciknížeti Ferdinandowi dopisem z Wídně, aby se pokusil o přátelské smluvení, o němž však, zdali docíleno bylo, zpráwy nemáme.

Z delšího tehdaž přebýwání swého we Wídni wytrhnul se císař Ferdinand, pokud nám známo, teprw dne 18 Března roku 1560 jízdu do *Rábu* a do *Komárna*, nemajíce žádného jiného účelu, než asi poohlednauti se po některé části země uherské.³⁰⁾ Jeli s nim obadwa synowé jeho tehdaž we Wídni přebýwající, král Maximilian a arcikníže Karel, s komonstwem četným na wíce než 40 kočářích. Dne 22 Března, tedy již za pět dní, mínil zase býti zpátky we Wídni.

Později téhož roku w měsíci Čerwnu byl jakýsi přátelský sjezd skoro celé rodiny královske we Wídni. Účastnily se ho krom dwau právě zmíněných synů císařowych, Maximiliana a Karla, skoro všechny sestry jejich, které od roku 1557 nejstáleji přebýwaly w Insbruku, a také Albrecht wévoda baworský i manželka jeho Anna dcera císařowa. Rowněž odjel tam z Prahy arcikníže Ferdinand. Přijel do Wídně dne 9 Čerwna. Byl čas tráwen w rozličných radovánkách, a také konány dwa turnaje, dne 12 a dne 23 Čerwna. W neděli po Božím těle dne 16 Čerwna všeecka rodina s císařem obědowala, wečir pak od krále Maxi-

³⁰⁾ Jiří Gienger w dopise swém k welmistru Antoninowi z Mohelnice nazývá ji „spazierreis“.

1560 miliana byli pozváni bratří a sestry jeho všechny i s wéwodau baworským, a byla w poledne i večír provozována hudba i zpěw od rozličných umělců. W auterý dne 25 Čerwna teprw všichni rozjeli se, a rozžehnal se s nimi císař Ferdinand prý žalostiwě; neb tehdáž zdraví jeho počínalo se časem již horšiti.

Na krátký čas, co arcikníže Ferdinand pobyl we Wídni, zastávali jej w řízení spráwy zemské dwa z nejvyšších úředníků zemských, Jan starší z Lobkowic nejvyšší hofmistr a Wolf z Wřesowic nejvyšší písař, jimž proto císař Ferdinand dopisem z Wídně dne 21 Čerwna uložil, aby se na ten čas newzdaľowali z hradu Pražského.

Ačkoli ani do toho času nebyl smluwen žádný mír s Turky, předce nebylo žádného wálčení s nimi w Uhřích krom malých potyček, pročez také w Čechách nebylo toho roku žádného zbrojení do pole, a bylo arciknížeti Ferdinandowi po nawrácení z Wídně na péči toliko wymáhání berně swolené na posledním sněmě, z které se přispíwalo na wydržování lidu wojenského w posádkách pomezních w Uhřích. Mimo to bylo toho času dopraweno také 80 kusů střelby slitých od zwonaře Tomana Jaroše na hradě Pražském do Wídně k doprawení dalšímu po lodích do Uher. Arcikníže wedlé toho pokračowal wždy také se zalibením w dílech zwelebowacích na hradě Pražském, kterých potřeba posud zůstávala od welkého ohně roku 1541. Stawělo se tehdáž o krowu wěže kostela Pražského a o oratorii pro krále; hotowily se též nowé warhany w témž kostele hlawním; také pak pokračowalo se we stawbě swětnice saudní a sklepa, we kterém chowány byly dsky zemské. — Nedbale chowala se naproti tomu kommissi zřízená sněmem k napravowání práv a zřízení zemských. Ke schůzi, neprawí se kterého času swolané, která měla při arciknížeti Ferdinandowi na hradě Pražském býti konána, málo kteří z osob k tomu zwolených se sešli; pročez císař dopisem přísným z Wídně dne 15 Čerwence napomínal je, aby se k opětnému sezení jistotně dostawili w neděli po sw. Matauši (22 Září) a prwé se nerozjízďeli, pokud úkolu swého nedokonají, k čemuž jak za to měl jen málo dní mohlo

postačeti. Skutečně však práce ještě do čtvrtého roku potom 1560 se protáhla.

Mezitím dále se posud stihání Pikartů, totiž *bratří českých*, dle mandátů posledně roku 1559 proti nim vydaných. Bylo jich opět některý počet dodáno na hrad Pražský pro pokautní kázání a konání služeb božích dle odchýlných řádů jejich, a opět arcikníže Ferdinand naléhal na odvezení jich z trestu na galeje. Císař Ferdinand dopisem k němu z Vídně dne 13 Unora roku 1560 odmítal to, zpraven byw, že to byly wekrz osoby vysokého věku, okolo 60 i 70 let, které by ku práci na galejích nemohly se hoditi. Opět odkazoval k tomu, aby buď na rukojmě pod dosti velikým základem propuštění byli, jestli by se všelikého dalšího kázání odříci chtěli, nebo aby byli po zámcích královských rozsazeni. Arcikníže, když zajatí dokonce nechtěli slibem se zavázati, wymohl na císaři svolení ku přísnějšímu naložení s nimi. Dne 25 Dubna wedeni jsau z Prahy u velkém pohnutí lidu, který na to s pláčem hleděl, jak se za to mělo, předce někam k moři na galeje.³¹⁾ Nebylo tomu tak, nýbrž měli, jak bylo mínění císaře, rozsazeni býti po zámcích rozličných, ale ne v Čechách, nýbrž we vzdálené cizí zemi, w Tyrolsku. Jsauť tam dopraveni a odewzdáni zemské vládě w *Insbrucku*, aby od ní po zámcích tamějších byli rozděleni. Když však wedeni byli přes hory a lesy a spatřowala se sešlost jejich i nezdrawí, wzbudili i tu obeenau útrpnost a musili do Insbrucka dopraveni býti zpět, kdež pak faráři uloženo jednati s nimi, aby se napotom pod přísahau zavázali, všelikého pokautního kázání a scházení se k sborům zanechati. Učinili tak konečně, a k naléhání vlády Insbrucké císař listem daným z Vídně dne 21 Srpna téhož roku swolil, aby byli do Čech k domowům swým nawráceni, s pohrožením těžšího trestání, pakli by slibu swého nezdrželi. Stihání jednotlivců nemělo však ani tehdy účinku hlaub zasahujícího; i wzal z toho císař

³¹⁾ Wyprawuji o tom paměti kolleje Jezuitské pag. 53: Hinc ipso anno 25 Aprilis spectante universo Pragensi populo Picarditas obstinatos (Ferdinandus archidux) in media urbe capi et ad triremes flente populo et sortem eorum miserante duci jussit.

1560 příčinu ještě zase téhož roku k vydání nových mandátů (19 Listop.) proti otvírání sborů a pokautním kázáním, jimiž hrozil i trestáním na hrdle.

Nicméně zrowna toho času, w třináctém roce smutného žaláře biskupa bratrského Jana *Augusty* na Křiwoklátě, zjewila se jemu a druhowi jeho, bratru Jakubowi Bílkowi, ponejprw naděje na wybawení. Bylať toho času, jak na swém místě zmíněno, ubytována na Křiwoklátě *Filipina* tajemná manželka arciknížete Ferdinanda, a dosazen z příčiny té za správce Křiwokláta zvláštní důvěrník arciknížete *Ladislaw* ze *Šternberka* pán na Zelenéhoře, jehož manželka Kateřina byla dcera Jiřího z Lokšan na Březnici, kdež Filipina předtím byla chována. Dosazení jeho stalo se arciknížetem samým dne 12 Září roku 1560.³²⁾ Neprawí se, zdali jen z autrpnosti čili také z jiných nějakých pohnútek pán tento hned z počátku přilnul k Augustowi se zvláštní náklonností, tak že častěji rozprávěl s ním a w žaláři i s manželkau swau jej nawštíwil; brzy pak také projewil přání swé, aby jej i bratra Jakuba z wězení jejich wyswobodil. Ku powzbuzení od něho Jan Augusta we jménu obau sepsal žádost o to, kterau pán arciknížeti odevzdal s přímľuwau; a arcikníže učinil přímľuwu k císaři. Přese všeco někdejší popuzení swé proti Augustowi císař naklonil se k splnění žádosti, však s uložením, aby se arcikníže s kněžstwem o to dorozuměl. To byla owšem těžká cesta. Mínilo se na předním místě kněžstwo strany pod jednau a w popředí jeho Jesuité. Od nich žádáno co wýminka odwołání bludů i doručeno jest Augustowi znění, w kterém se mělo státi, w pěti artikulích, ku kterým měl odpovědíti. Spatřowal w tom zmaření naděje swé, a nemínil dále o nic se pokaušeti; nicméně pan Ladislaw ze Šternberka jemu přímľauwal, aby aspoň učinil přibľášení se k straně přijímajících pod obojí. To učinil w měsíci Prosinci

³²⁾ We čtvrtek před sw. Křížem, což by mohlo také býti dne 2 Kwětna; ale jest méně podobno, protože Žiwot Jana Augusty, kdež se datum tak udává (str. 63), hned dále prawí: „Tu pak hned w brzkých dnech“ atd. a následuje nejdříwe potom datum „okolo sw. Lucie“ (13 Pros.) na str. 65.

około sw. Lucie (13 Pros.), awšak we znění powšechněm, které 1560 newylučowalo setrwání jeho w jednotě bratrské jakožto též ke swátosti pod obojí se znající. Nepostačowalo to, a žádáno na něm od kněžstwa obau stran, pod jednau i pod obojí, urči-tější wyslowení se o člancích jednotlivých, kteréž on proti přewšedčení swemu učiniti nemínil.

Jednání tím se přetrhlo; ale dobrotiwostí pana Ladislawa ze Šternberka Jan Augusta i bratr Jakub požíwali zatím znač-ného polehčení we wězení swém rozličným spůsobem. Když w postě roku 1561 (po 16 Březnu) arcikníže Ferdinand přijel 1561 na Křiwoklát za chotí swau a dvěma dítkami jejími, mnozí z komonstwa jeho wolně oba wězně nawštěwowali, a w den po odjezdu arciknížete do Prahy w pátek před Kwětnau neděli (28 Břez.) Filipina sama s průwodem swým ženským k jednomu i druhému nablédla do jejich žalářů, a tázala se, ce by si přáli, aby jim k dobrému učinila. Oba žádali, aby se přimluwila za ně, aby o nastáwajících hodech welkonočních pospolu býti směli, newiděwše od osmi let jeden druhého. Slibila pokusiti se o to při arciknížeti, za nimž nazejtří potom (19 Břez.) ponejprw jela do Prahy. Podporowal ji w tom i zpowědník arciknížete, jistý kněz Jan, který předtím byl také na Křiwo-klátě a měl s Augustau přiwětiwé rozprawy. Podařilo se, žeť swolil arcikníže a písemně Ladislawowi ze Šternberka nařídil, aby oběma wěznům dal swobodu, aby o swátcích welkonočních po tři dni zbaweni byli žaláře a po hradě wolně se mohli pro-cházeti. Radostně pán odwážil se o swe ujmě jeden den k tomu přidati, tak že propustil je již na bilau sobotu a po ty dni hostil je, tak že s ním a se služebníky jeho pohlawí mužského i ženského obědowali a wečeřeli w jednom pokoji, ano pán dával jim i píti ze swého koflíku w přátelských rozprawách.

Obcowání s nimi dojalo pana Ladislawa ze Šternberka tím wíce, tak že znowa počal usilowati o wyswobození jich. Když po čtyřech nedělích od swého posledního odjezdu do Prahy arcikníže Ferdinand i s Filipinau přijel zase na Křiwoklát (28 Dub.), hned byly opětowány žádosti k němu od pána ze Šternberka i jiných některých osob z jeho družstwa, zvláště

1561 pak také od Filipiny we chvílích, které se jí zdály příhodné, aby spůsobil propuštění obau vězňů. Arcikníže dal se pohnauti, tak že wyslowil sám přání své, aby jim mohl pomoci, ale nemoha sám bez swolení císaře samého, kterýž byl prwé odkazowal na dorozumění s kněžstwem, nawrhowal, aby k tomu cíli Augusta k Jesuitům do Prahy poslán byl k smluvení se s nimi. Tomu se Augusta bránil, nemoha doufati žádného účinku; ale když mu ode všech, kteří mu tak přáli, horliwě bylo přimlawáno, podwolil se pod nmluwau, že k ničemu nucen nebude, w ten spůsob, aby bratr Jakub s ním spolu šel, a aby rowněž tak wolně jako s Jesuity mohl také promluwiti s kněžími strany pod obojí, totiž konsistoří jich, se wzhledem k tomu, že již prwé byl se hlásil k jejich straně. Arcikníže, meškaje posud na Křiwoklátě, swolil k tomu s ustanowením, kdyby se dohodnutí nestalo, aby se oba vězňowé wrátili zase do swého zajetí (2 Kw.).

Takž tedy hned nazejtří potom (3 Kw.) Jan Augusta i bratr Jakub dopraweni jsau do Prahy. Prowodění jich tam wzal na sebe ze zvláštní náklonnosti k nim jeden z dwořenínů arciknížete, Wilém z Hradešina, stawu rytířského. Jeli s ním pospolu na jednom woze bez paut a jakéhokoli jiného obmezení; s powolením jeho také dílem š i pěšky přes lesy u Zbečna; w Praze pak ubytowal je we swém příbytku w domě zámožného sauseda Staroměstského Michala Karika z Řezna, nazwaném u wolka (č. 142) na Owocném trhu, to jest na nynějším Malém náměstí, kdež od něho měli celé opatření a byli hned nawštěwowáni četnými přátely z města známými jim i neznámými, také od některých osob stawu panského. Dle mínění Wiléma z Hradešina měli od něho k Jesuitům docházeti a s nimi jednati; k čemuž i arcikníže Ferdinand již také swolil. Ale Jesuitům bylo to proti mysli, a k naléhání jich musili již třetí den (6 Kw.) k nim se přestěhowati do kolleje u sw. Klimenta, kdež od nich měli též wšecko slušné opatření, ale uzawření byli w obmezených místnostech a neměl k nim nikdo míti přístupu kromě Wiléma z Hradešina, který sobě předce wymohl wolnost k nawštěwowání jich. Jesuité chtěli se proslawiti obrá-

cením powěstneho kacíře na wíru, a jednali s Janem Augustan 1561 prostředkem znamenitého theologa swého Jindřicha Blyssemia a dílem rektora swého, tehdaž Pawla Hoffaca, tím způsobem, že odewzdávali jemu jeden den po druhém jednotliwé artikule o církwi jednající a na ně odpovědi od něho i jeho spolu-bratra wyžadovali. Jan Augusta odpowídal k nim ne jako od sebe samotného, nýbrž we jmenu strany pod obojí, jakož se k ní byl přihlásil; když pak nawrhowali později, aby dával odpovědi písemné, toho se zpěčował. Již při třetím artikuli, obsahujícím učení, že jest církev neomylná, přišlo ke sporu, který se čím dále tím více tužil. Když tím způsobem cíle swého dosáhnouti nemohli, Jesuité chtěli Augustu uwésti také w odpor proti straně pod obojí, a zaslali artikule, o které se s ním jednalo, arciknížeti Ferdinandowi, aby administratory strany pod obojí wyzwal k oznámení swého mínění o nich. Administratoři tehdejší však, mistr Jan Kolinský a mistr Martin Dworský z Hájku, wymlauwali se z toho; odwolawajíce se na stawy, žeby se bez swolení jich w to dáti nesměli, odewzdali arciknížeti snešení někdejší strany swé, obsažené w patnácti artikulích, to jest beze wší pochybnosti snešení sjezdu roku 1539, poněkud k Lutheranstwí se klonící, aby Jesuité z něho mínění strany pod obojí sobě wyložili. Arcikníže spis ten poslal po knězi Janowi zpovědníku swém k Jesuitům s wyzwáním k Janowi Augustowi i k bratru Jakubowi, aby se o něm, zdali s ním srozumění jsau, wyslowili (22 Kw.).

Následkem wyzwání tohoto Jan Augusta bez meškání sepsal žádost k arciknížeti, kterau wyslowował powšechné srozumění swé s artikuli sjezdu strany pod obojí, a žádal, aby nyní po rozmluvení s Jesuity o wíře strany pod jednau take s kněžími strany pod obojí wolně směl promluwiti (24 Kw.). Tím se jednání jeho s Jesuity přetrhlo k velké jejich nelibosti. Nicméně byli oba wězňové u nich ještě dále chováni, až teprw dne 20 Čerwna dostala se jim od arciknížete odpověď dle uradění s Jesuity, kterau však oznámil jim příznivec jejich pan Ladislav ze Šternberka k nim poslaný. Promlauwání jich s kněžstwem strany pod obojí neuznávalo

1561 se více za potřebné; ale měl již Jan Augusta wyslowiti se, ku které straně, pod jednau čili pod obojí, chtěl by přistoupiti, poněwadž jiné náboženství w králowství českém se nedopauští. Augusta dal odpověď we jménu swém i bratra Jakuba (24 Čw.), že se přiznati chtějí k straně přijímajících pod obojí a s nimi spolu vše držeti, „což oni koli z wíry obecné křesťanské apoštolské z písem swatých věří a drží buď o prawdách božích podstatných buď o ceremoniích“. Skrývalo se we slowích těchto owšem, že se přiznáním k straně pod obojí jednoty bratrské odřici nemínili. Ačkoli ohlášení to bylo od obau společné, nicméně rozhodnutí konečné stalo se rozdílně, zdá se že z té příčiny, aby se wynasazení Jesuitů o obrácení jich neprokázalo býti docela bez prospěchu. Již nazejtří potom (25 Čw.) byli z kolleje Jesuitů powoláni k panu Ladislawowi ze Šternberka do jeho domu, a od něho odewzdáni do domu nejvyššího písaře Wolfa z Wřesowic, kdež oznámeno jim z rozkazu arciknížete, že měl Jan Augusta odveden býti zase do wězení na Křiwoklát, bratr Jakub však toliko prozatím na Bílau věž na hradě Pražském a odtamtud jistým způsobem propuštěn býti na swobodu. Tak arcikníže ustanovil dle rady Jesuitů. Jen přes noc zůstaweni byli oba w domě heitmana hradu Pražského; druhého dne Augusta doprawen na Křiwoklát (26 Čw.), Jakub pak wsazen do Bílé věže ku přebývání wolnému pospolu s jinými osobami tam chowanými. Wyjednávání s ním o způsob propuštění jeho, které bylo poručeno nejvyššímu písaři a heitmanu hradskému, počalo se teprw po čtyřech nedělích pro vzdálení jich na ten čas z Prahy. Měť od administratorů strany pod obojí zkaumán býti we věcech wíry a řádu jejich, i předstawen jest jim k tomu w domě heitmana dne 25 Čerwence. Oba, jsauce náchylní k Lutheranství, kladli mu otázky tak opatrně, aby nebyl nucen k žádným odporům; i přijato jest tedy přiznání jeho k straně pod obojí. Měl je toliko dotwrditi přijutím swátosti wečeře páně od kněze též strany. To jemu působilo těžké rozmyšlení, až pak po více dnech předce se k tomu odhodlal. Dne 2 Srpna přijal swátost od kněze, kterého se swolením konsistoře pod obojí sám k tomu

požádal, a dne 3 Srpna propuštěn jest konečně na swobodu. 1561
Jesuité učinili si zadost složením spisu, ve kterém twrdili, že
Augusta w hádání swém s nimi tak přemožen byl, že ničím
jiným než zatvrzelostí swau odpírati jim nedowedl.³³⁾

W Praze toho roku hořelo w Menším městě dne 19 Dubna,
tedy jen málo dní před doprawením Jana Augusty a Jakuba
Bilka do Prahy k Jesuitům. Wyhořelo asi 20 domů, a bylo
od lidí podezření na tři Židy, kteří tehdaž dle mandatů cí-
sařských donuceni byli k wystěhowání se ze země, že oheň ten
podložili. Arcikníže Ferdinand nebyl ty dni w Praze, zajew
dne 15 Dubna do *Weseli* na panství Třeboňském pana Wiléma
z Rosenberka, kdež požil rozličné kratochwile. Po nawrácení
swem do Prahy (21 Dub.) žádán od Malostranských za pří-
mluwu, aby pohořelým berně za obě lhůty o sw. Jiří a o sw.
Hawle odpuštěna byla, učinil tak (9 Kw.), a císař ku přímluwě
swolil dopisem z Wídně dne 25 Kwětna.

Brzy potom počalo se jednati o swolání *sněmu*, kterého
nebylo již za tři minulá léta. Poněwadž docházela berně na ta
tři léta po sobě swolená, nastávala císaři potřeba noweho swo-
lení, a proto již dne 8 Čerwna dopisem z Wídně wznesl na
arcikníže Ferdinanda, aby se s úředníky zemskými důwěrně
poradil o čas a spůsob, jmenowitě, zdali by radněji bylo sněm
český čili napřed we druhých zemích korunních sněmy swolati,
aby zmocněné osoby k sněmu společnému poslali, též měly-li
by prwé některé přednější osoby powolány býti na radu do
Wídně. Arcikníže radil beze všeho jiného přede vším swolati
sněm zemský w Praze, ku kterému by císař osobně přijel. Byl
tak i úmysl císařůw. Některé nesnáze činila tehdaž swětnice
saudní, we které se sněm shromáždíwal, doposud neuprawená;
ale měla do ustanoweného času, aspoň pokud bylo newyhnou-

³³⁾ Prawi o tom paměti kolleje Jesuitské: *Pikardus quidam seu Waldensis toto regno notissimus, qui multa hominum millia ad sectam suam improbissimam adjunxisse ferebatur ac propter pestilentos errores jam 15 annis detinebatur in carcere, scripto in eam rem confecto sic re-
futus a nostris est, ut quidopponeret, iudicio omnium praeter perti-
naciám nihil haberet.*

1561 tedlně potřeba, býti přispůsobena. Také bylo některé obávání z moru, který w Praze proskakowal; ale zdá se, že nebylo nebezpečenství velké. Po některých průtazích vyšly mandaty do krajů a tak též do měst Pražských dne 3 Září, kterými sněm položen na den 1 Října. Císař hleděl býti o některý čas dříve w Praze, aby se napřed o způsob jednání uraditi mohl s nejvyššími úředníky a raddami svými. Wyjel tedy w polowici měsíce Září z Wídně, a vykonal cestu přes Znojem (17 Září), Brtnici (18 Září) u Jihlawy, Německý Brod (19, 20 Září) a nejspíš přes Poděbrady, jak aspoň zamýšlel, tak že aspoň již dne 27 Září nacházel se na hradě Pražském.

W ustanowený den 1 Října jest sněm předložením královským u přítomnosti císaře zahájen. Předmětem hlavním byla opět žádost o pomoc proti Turkům. Od času předešlého sněmu nacházel se posel císařský w Konstantinopoli k jednání o mír, které se však bez konce protahowalo; i ač mezitím w Uhřích nebylo žádných větších bojů, předce se Turci sem tam zmocnili některých míst při pomezí ležících, a bylo tedy stále potřeba wydržowání wojenského lidu w posádkách hraničních jak proti Turkům samým, tak také proti područníku jich Janowi Sigmundowi Zápolskému, který ohrožowal půlnoční části Uher, zvláště stolicí Spišskou. Se wzhledem k tomu císař žádal na stawích powolení berně na čtyry léta po sobě s tisíce kop po 14 kopách ze statků a důchodů swobodných i poddaných; na jiné pak potřeby své, wywazení totiž z dluhů a také na wěno dcery své Leonory prowdané toho roku za kníže Mantuanské opět posudné na čtyry léta o některý groš více než předešle, kdež bylo powoleno po dwau groších ze sudu.

Stawové opět jako roku 1558 neprokázali se w té míře powolnými, jak císař žádal. Místo 14 kop s tisíce powolili jen 12, a to jen na dvě léta příští, posudné pak rovněž jen na dvě léta w míře předešlé, totiž po dwau groších, s přidáním však jednoho groše pro krále Maximiliana k zvláštní žádosti jeho na zaplacení některých jeho dluhů. Berně měla odváděna býti jako jiná léta we dwau lhátách ročně, však opět s wymíněním, aby w případě potřeby osobního tažení wedlé krále

neb některého ze synů jeho s jedné lůžky sešlo. Mimo to jed- 1561
 nało se na sněmě o rozličné jiné věci dle přání stawů i také
 císaře; na předním místě o hájení práv koruny české nad ně-
 meckými lény k ní příslušnými z příčiny, že při shoření desk
 na hradě Pražském roku 1541 jednotliví držitele jich, spolé-
 hajíce se, že také listiny jich se týkající přišly na zmar, po-
 kaušeli se o wybawení se z manských powinností swých. Zří-
 zena proto kommissí, skládající se z osob dilem od krále dilem
 ze stawů panského a rytířského zwolených, aby se odebrala na
 Karlštejn a ohledala listiny tam chované k lénům těmto se
 wztahující. Za příležitostí tau projewili přání arciknížata Fer-
 dinand a Karel (bylt nepochybně s otcem spolu přijel do
 Prahy), aby až kommissí na *Karlštejn* pojede, mohli ohledati
 korunu, klenoty a ostatky swatých w kapli tam chované; i dali
 stawowě panský a rytířský powolení swé k tomu, jakož aby
 také osoby stawu panského a rytířského, kdož by též toho dne
 na Karlštejn přijeli, směli tehož užiti. Tu také Pražané všech
 tří měst k tomu se hlásili, i powolili druzí dwa stawowě
 rovněž, aby z každého města šest přednějších osob smělo se
 téhož ohledání účastniti. — Poněwadž kommissí zwolená roku
 1558 k napravowání zřízení zemských posud s prací swau ne-
 byla hotowa a byli zatím někteří členowé její onemocněli,
 někteří i zemřeli, zwoleni jsau někteří nowí členowé k dopl-
 nění jí: ze stawu městského zejména na místo Matiaše z Panm-
 berka Pawel Žipanský z Dražice, primas Stareho města. Po-
 dobně také kommissí k srownání práv městských jest dle
 potreby obnowena, a po skončení sněmu císař hned osobám
 do ní zwoleným uložil den nazejtří swaté Barbory (5 Pros.),
 aby se na hradě Pražském sešli a práci swau předse wzali
 (25 Říj.). Kommissí tato skládala se z 42 osob wolených z jed-
 notliwých krajů, mezi nimiž města Pražská zastaupena byla
 rovněž Pawlem Žipanským primasem Staroměstským a Jiřím
 Řečickým z Nowého města.

Již od některého času předtím byl císař Ferdinand na-
 staupil na nowé kroky k obnowení stáležšihó řádu we věcech
 náboženstwí w králowstwí českém. Bylt na začátku roku 1560

1561 nastoupil nový papež *Pius IV*, který hned z počátku pomýšlel na opětné svolání obecného koncilie jak ku pokusu o sjednocení ve víře tak ku provedení oprav v církvi, ve kterémžto ohledu počal přede vším sám stawowati wady při dvoře swém. Po rozličném wyjednávání s císařem i s jinými mocnostmi učinil svolání koncilie dne 29 Listopadu roku 1560, tak aby wzalo začátek o welikonocích roku 1561 w předešlém místě swém w *Trientě*. K wyjednávání s císařem byl do Wídně co nuncius papežský wyprawen Delfin biskup Lessinský čili Hwárský (1560) a potom druhý Commendone k wyžádání rady w příčině jednáni s knížaty protestantskými w říši německé, aby se koncilie též účastnili. Obadwa přijeli w měsíci Lednu roku 1561 z Wídně do Prahy na cestě do *Naumburka*, kdež knížata o chování se ku koncilií sjezd spolu měli. Arcikníže Ferdinand prokázal jim w Praze všeliké wlídné hostinstwí. Knížata protestantští chowali se we wyjednávání tom odporně, tak že hned z počátku naděje na sjednocení u víře w říši německé prostředkem koncilie mizela. Naproti tomu císař Ferdinand spatřowal w koncilií welkau pomoc we snahách swých o sesílení strany katolické w zemích swého paustwí a zwláště o uwedení stran pod jednau a pod obojí w králowstwí českém w jednotu, kterau šíření se stran od církwe obecné u wětší míře odchylných mělo býti zabraňowáno. Doufali od koncilie wymoci powolení ku přijímání pod obojí spůsobau a na základě tom uwésti obě náboženské strany w Čechách pod poslušenstwí společného arcibiskupa, od kterého by se jedněm i druhým dostávalo swěcení na kněžstwí místo pohledávání jeho w cizích zemích.

Jak se ukázalo při wyjednávání mezi stawy a kněžstwem obau stran roku 1549, bylo wywedení úmyslu toho při nejlepší wůli panowníka spojeno s welkými těžkostmi, již proto že se strana pod obojí zpěčowala upustiti od podávání swátosti dítkám a jiných rozdílů, které nebyly schwáleny kompaktaty Basilejskými, nýbrž zůstávaly na odkladě. Proto císař nedal se hned napřed w nové jednáni se stawy a duchowenstwem, nýbrž o swé ujmě jednal s papežem o dosazení arci-

biskupa w Praze přede vším jen, jakoby se moc jeho měla 1561
 wzťahowati toliko na stranu pod jednau. Jmenowal k tomu
Antoninu Brusa z Mohelnice, předtím mistra řádu křížovníků
 w Praze (od roku 1540), tehdaž pak biskupa Wídenskeho (od
 roku 1558), kterážto obě důstojenství spojowal w jednéh rukau.
 Bylť to hlavní rádce císařůw w této záležitosti od něho sly-
 šený, který sám na powýšení toto nebyl myslil, ale podwolil
 se ku přijmutí jeho, když jiný, ježž císař měl na mysli, probošt
 Pražský *Scribonius*, úkol w těch okolnostech těžký na sebe
 wzíti se neodwážil. Dne 5 Září roku 1561 papež Pius IV arcibiskupa
 císařem nawrženého stwrdil, o čemž zpráva došla do
 Prahy aspoň při začátku měsíce Října a tedy za času sněmu
 tehdejšího. Nicméně nebylo to žádným předmětem jednání na
 sněmě; nýbrž teprw dne 23 Prosince císař učinil oznámení
 o tom nejvyšším úředníkům a raddám swým jak strany pod
 jednau tak pod obojí, a dne 22 Ledna roku 1562 stalo se 1562
 wyhlášení obecné rozeslané do všech krajů.

Dle dorozumění mezi králem a arcibiskupem obsaženého
 w listině dané dne 23 Prosince (1561) měl arcibiskup zprwa
 wykonáwati tauž moc jako do toho času administratorowé
 arcibiskupství z prostředka kapituly Pražské, která se wzta-
 howala jen na kněžstwo strany pod jednau, a k wychowání jeho
 nstanowil král roční důchod 3000 kop českých čili 6000 kop
 míšenských, který měl wydáwán býti od důchodního komory
 královske z posudného od měst královských uloženého na ně
 stále nowým řádem roku 1547. We wyhlášce pak obecné dne
 22 Ledna král oznamowal, že míní s papežem jednati, aby
 jmenowaný arcibiskup i nástupci jeho mohli také kněžstwo
 strany pod obojí swětiti, tak aby se napotom obě strany tím
 snáze dle kompaktat k sobě chowati mohly; zabezpečowal též,
 že obnowení arcibiskupství, jakožto z vlastních důchodů krá-
 lowských nadaného, nemá nikterak býti na ujmu zápisům,
 kterými se někdejší statky arcibiskupské během času dostaly
 do rukau saukromých držitelů. Zároveň určen byl za sídlo
 arcibiskupa dům do nynějška k tomu slaužící na Hradčanech
 w rohu wedlé příkopu hradského, kaupený k tomu od Floriana

1562 Gryspeka, někdejšího sekretáře, potom raddy a praesidenta komory královské. — W den Božího narození roku 1561 byl nový arcibiskup slaužil mši swatau w kostele Pražském se slawností tomu přiměřenau, a již dne 4 Ledna potom odjel do Trienta ku koncilii, které mezeitím bylo počalo swé porady. Dle slibu swého císař také hned potom w měsíci Březnu uložil legatu swému w Římě, aby jednal s papežem o powolení, by arcibiskup Pražský swěcení na kněžství směl udělowati čekancům strany pod obojí.

Mezeitím, dne 28 Ledna, přijel do Prahy prworozený syn císařůw *Maximilian* zwolený král český, tentokrát powolán byw od otce, prý na spěch, ale neudává se, z jaké příčiny. Byl wyprawen k němu pan Wilém z Rosenberka do Lince, kdež toho času meškal. Cestu wykonal přes Wyšebrod, přes Krumlow, přes Budějowice a Soběslaw, kamž jej Wilém Rosenberský doprovodil. W Praze prý všichni lidé toho wděčni byli, čehož příčinau nepochybně byla známá jeho náklonnost k nowotám náboženským. Pobyl tu čtrnáct dní, za kteréhož času jemu ke cti spořádány byly dwa turnaje bratrem jeho arciknížetem Ferdinandem, jeden w neděli dne 1 Unora, druhý o týden později (8 Unora) po obakrát na rynku Staroměstském. Císař i král *Maximilian* byli při nich na podíwanau, arcikníže Ferdinand a bratr druhý Karel osobně se jich účastnili. Bylo w první řečený den 70 aučastníků čili venturýrů, 35 při arciknížeti Ferdinandowi, 35 při Karlowi. Arcikníže Ferdinand připravil se se swými we zbrojích nádherně w radním domě Menšího města, Karel rovněž tak w domě pana Jana Bořity z Martinic na Malé straně, odkudž s trubači vytáhli k Starému městu. Podobně též dne 8 Unora arcikníže Ferdinand opět příprawy učinil w radní světnici Malostranské w ten způsob, že on a sedm jiných welmi ozdobně ustrojili se za panny Amazonské a tak šli na Staré město pěšky, prowázení hayduky s palicemi, kteří okolo nich šli pískající a skákající, při čemž také traubeno na pozauny a hráno na keydy.³⁴⁾ *Maximilian* odjel potom

³⁴⁾ Kromě Korky z Korkyně wyprawuje o těchto turnajích zápisek nahodilý na první desce Malostranské knihy Obligationum w archivě městském w Praze pod číslem 2172.

z Prahy dne 12 Unora opět k Linci. První den byl na snídani 1562
we Štíříně za Kunratici, a dále jel opět přes Weselí (18 Un.)
a přes Budějovice i Kaplici.

Císař Ferdinand tentokrát setrval ve hlavním sídle swem
w Praze celý jeden rok. Mezi jinými věcmi, které za ten čas
předsewzal, vydal také dne 15 Března roku 1562 zakládací
listinu *kolleje Jesuitské* w Praze po šestiletém působení towa-
ryšstwa w Čechách, které do té doby owšem nacházelo se ještě
jen we skrowných začátcích.

Wyřčením účelem powolání řádu Jesuitskeho do země
bylo sesílení strany katolické proti stranám nowotářským, mezi
kterých pokládali oni nejen zánovní sekty protestantske a jed-
notu bratří českých, nýbrž i starší stranu přijímajících pod
obojí. Nejprůdušším, ne však jediným prostředkem k dosažení
toho účelu mělo býti školní vyučování. Jesuité učinili w něm
začátek w Praze, jak powěděno, hned roku 1556. Mínili je
zaříditi we všech stupních od nejnižšího k nejvyššímu, od
počátků totiž literního vzdělání až do vyšších studií filoso-
fických a theologických; což však nedalo se hned provesti.
Členů kolleje wyprawených do Čech z Říma bylo, jak wy-
prawováno, z počátku jen dvanáct. Mezi nimi nacházeli se
kromě rektora kolleje jen dva doktoři theologie; šest jiných
bylo, kteří měli spůsobilost k vyučování w jiných předmětech;
ostatní tři měli na péči domácí hospodářství. Nejwytečnější
ze všech Jindřich Blysemius počal hned čtení theologická a
též o jazyku hebrejském. Dwa jiní, kteří měli učiti filosofii
a rhetorice, neměli první čas žádných žáků, pročez nemohl
se w předmětech těch učiniti žádný začátek až teprw w rheto-
rice roku 1559. Posluchačů theologie bylo jen málo; nejwíce
nawštěwowali přednášky o ní jen mimořádně někteří duchovní,
mezi nimi také vyšší hodnostáři, jakož zejména probošt Pražský
Scribonius; určitě nwodí se roku 1560 řádných posluchačů jen
osm, wesměs kněží. Toliko w nejnižších třídách školy byl počet
žáků wětší, pacholat to wětším dílem rodičů ze strany pod
jednan, některých však také pod obojí. Hned w prvním roce
(1556) čítalo se jich w třídě nejnižší 120. Welká byla těžkost,

1562 že všichni prwotní členové kolleje byli cizozemci; jediný z nich Kašpar Konger z Lublaně, rodilý Slowinec, uměl si jazyk český tolik oswojiti, že se s mládeží smluwiti mohl.

Hned z počátku dání byli do školy k Jesuitům mnozí synové rodin stawu panského neb rytířského, a od rodičů jich bylo na Jesuity dílem také wznášeno přání, aby je pod swůj dohled do bytů a na strawu přijímali; k čemuž oni ochotnými se prokazovali, shledávajíce w tom dobrau příležitost k působení na mládež šlechtickau. aby přilnula horliwě k řádům katolickým. Poněwadž we stawení klášterském nepostačowaly k tomu hned místnosti, hledělo se z počátku k ubytowání žáků toho způsobu w nejbližších domích sausedních při strawování w kolleji. Rowněž shledávala se potřeba péče o žáky chudé, aby mohli w studiích dospěti ke wstapení do stawu duchowního. Naléhali na to zvláště přízniwec Jesuitů probošt Scribonius pro nedostatek kněžstwa při straně pod jednau jak pod obojí w Čechách. Myslilo se na to, aby i takowí při Jesuitech přibýtek a strawu měli. Nejdřív staly se sbírky na to, ku kterým na předním místě přispěl arcikníže Ferdinand a k wybídnutí od něho mnozí z předního panstwa českého, i také wévoda baworský Arnošt, tehdejší držitel hrabství Kladského (1559); konečně pak učinil k tomu ještě téhož roku stálý základ císař Ferdinand sám nadáním k účelu tomu ročního platu 450 zlatých z důchodů opuštěného kláštera Dobroluhu w dolní Lužici, toho, který wálkau roku 1547 wytržen byl z moci někdejšího kurfirsta saského Hanuše Fridricha (1559 26 Října). Zakaupen jest konečně z těch a jiných prostředků dům od jisté wdowy Alžběty uzdářky w samém sausedství kláštera a kostela sw. Klimenta, který pod jménem konviktu měl slaužiti k oběma účelům řečeným, k ubytowání a opatření totiž jak zámožných, kterých rodiče na ně platili, tak chudých z nadání onoho wydržowaných (1559). Po některých překážkách, pokud kupní summa nebyla wdově vyplacena, odewzdán jest dům w držení Jesuitů dne 4 Března roku 1560, a již dne 23 Dubna uwedeni do školy žáci obojího stawu, dwanať tak zwaných konviktistů, mezi nimiž nacházeli se dwa synové zmíněného Arnošta

wewody baworského a tři nejvyššího písaře zemského Wolfa 1502 z Wřesovic, šest pak chudých z nadání Dobrolužského. Počet oněch vzrostl na začátku roku 1561 na 26.

Kromě školství hleděli Jesuite působiti jak nejvíce možná kázáním, zpovídáním a okázalým způsobem konání služeb božích. Přední učenec jejich doktor Jindřich Blyseminus byl zároveň nejvýtečnějším kazatelem jejich. Hlavním úkolem jeho v té straně bylo kázání v kostele hlavním na hradě Pražském každou neděli a svátek před arciknížetem Ferdinandem a dworem jeho, což sloužilo tovaryšstvu welice k získání přízně na vysokých místech. Jiní kněží jejich konali kazatelský auřad ve vlastním kostele jejich sv. Klimenta, swými časy pak také v jiných kostelích Pražských, kde byl nedostatek duchovních k tomu spůsobilých, jakož jmenowitě v kostele sv. Tomáše na Male straně. Wadila jim i v tom tehdy neznámost jazyka českého: nemohli kázati leč k obywatelstvu německy rozumnějšímu, mimo to pak od roku 1560 Wlachům w Praze bydlícím, nejvíce zedníkům a kupecům, kterých asi sto k tomu přicházelo. Měl w místo kazatele českého nastoupiti Wáclaw Šturm rodilý z Horšowa Týna, wychovaný od roku 1555 w kolleji Římské, odkud při sklonku roku 1558 byl do Prahy uведен; on však za přebýwání w Římě tak welmi cwiku w jazyku českém pozbyl, že všelike pokusy o wprawení se jeho w té míře, jak bylo potřeba, zůstaly marné, a roku 1559 k dalšímu vzdělání swému do Říma se nawrátil. Neznalost jazyka českého téměř při všech členech tovaryšstwa byla tím větší překážkou we zpovídání a w osobním obcowání s obywatelstwem. Když roku 1558 rektor kolleje Ursmar za příčinou wolení nowého generála řádu po smrti Ignatia odjel do Říma a k zastání místa jeho byl na čas powolan do Prahy člen kolleje Wídenské pater Victoria, stal se od něho pokus o sblížení s lidem tím způsobem, že mělo w neděle a w zasvěcené swátky vždy několik členů vycházeti mezi lid do okolních wesnic k wolným rozprávám o náboženství; ale brzy se ukázalo, že to bez dostatečné známosti jazyka k ničemu nebylo, a zanechalo se toho. Podobně bylo s wykládáním katechismu w neděle a we swátky

1562 w kostele sw. Wíta i u Jesuitů samých, protože se též dalo jen jazykem německým. Více účinku mělo zavedení obyčeje pobožného, který dotud w Čechách nebyl, totiž vystrojení božího hrobu w týden welkonoční, s kterým započali Jesuité w kostele swém roku 1559. Wzbuzovalo to totiž zwědawost obecného lidu a lákalo k nawštětowání kostela jejich ty dni, zvláště když nad hrobem provozována byla také hudba i zpěvy. Arcikníže Ferdinand sám hned prvního roku nawštíwil hrob boží w čas noční na weliký pátek (24 Břez.) se wším dworem swým, a darował na vystrojení 30 neb více tolarů. Následowala na Bílau sobotu rovněž tak okázalá slavnost Božího wzkríšení. Mimo kostel hleděli Jesuité zjednati sobě zalíbení w obecném lidu také diwadelními hrami čili komediemi na způsob, jak zařizowány byly již dříve častěji také od mistrů učení Pražského, užívající ku provozowání jich jak žáků swých tak jiných osob k tomu se hodících. Ponejprw pokusili se o to roku 1558, a od té doby byla u nich diwadelní hra provozowána každého roku jednau w dobu masopustní. Hleděli přitom vždy k nějakému působení we směru náboženském; ale čím dál tím více přesvědčowali se, že při spoluaučinkujících jak žácích tak jiných hrami těmi zmáhala se rozpustilost, pročež později, zejména od roku 1569 toho zanechali. Při všem rozličném tomto působení swém Jesuité snažili se nejvíce o obrácení jinowěrců k církwi katolické, a každého roku některý počet se jim podařilo obrátiti; ale celkem nebylo to welké. Roku 1559 přestaupilo působením jich 14 osob od strany pod obojí k straně pod jednau; ale se zármutkem ukazowal jim k tomu welký přízniwec jejich probošt Scribonius, že téhož roku jediný farář sw. Jindřicha na Nowém městě (není známo jméno jeho) obrátil asi 500 osob naopak od strany pod jednau k straně pod obojí.

Prwotní nadání kolleje Jesuitů záleželo, jak na swém místě zmíněno, w důchodech ze statků kláštera Ojwinského w horní Lužici. Byl to klášter od dáwna spustlý řádu Coelestinského, w němž přebýwal toho času již jen jeden kněz toho řádu jménem Baltazar co přewor, který však již roku 1559 zemřel.

Abý se Jesuité nemusili zanáseti hospodářstvím při něm w kra- 156
jině tak vzdálené, čemuž ze starších vlastí svých nebyli zvyklí, zavřena byla hned z počátku smlauwa s měšťany Žitawskými. nejbližšími sausedy Ojwína, dle které bylo jim požíwání statků kláštera krom některých králi wymíněných odewzdáno, začez měli ku kolleji Pražske odváděti ročně 1400 tolarů čili 1400 kop míšenských; Jesuitům pak připadlo opatření duchowní spráwy, pokud prwe náleželo Coelestinům. Žitawští byli Lutherani, a tudy přišlo brzy k všelijakým třenicím s nimi, zvláště když welmi nespráwně odváděli roční plat, z čehož jmenowité již roku 1558 trpěli Jesuité w kolleji Pražske po delší čas welke nedostatky. Z té přičiny jednalo se roku 1560 o jistý spůsob, kterým by Ojwín přiwtělen byl ke špitálu křižowníků s červenau hwězdau w Praze, a za to špital aby wzal odváděni důchodů Jesuitům na sebe; ale nedocílilo se dohodnutí o to. následkem čehož císař Ferdinand roku 1562 dne 28 Ledna obnowil smlauwu s Žitawskými tím spůsobem, jak předešle na dwadcet let dalších. Mezitím byl se Jesuitům darowáním od krále dostal důchod z Dobroluhu ku prospěchu konviktu chudých (1559), a také král nařídil již roku 1556 dáti jim 4 sudy wína z perkrechtu hor winničných, potom pak roku 1558 učinil z toho stálau dáwku zvýšenau na šest sudů ročně

Zakládací listinau wydanau od císaře Ferdinanda, jak řečeno, dne 15 Března roku 1562 potvrzeno jest Jesuitům jak darowání kostela a kláštera sw. Klimenta spolu s domem konviktu, tak také důchod 1400 kop míšenských z Ojwína a 450 z Dobroluhu, a přidáno k tomu ještě 300 tolarů čili kop ročně z komory kráľowské, tak že činil peněžitý důchod kolleje celkem 2150 kop míšenských. Wedle práv a swobod rozličných, které mělo towaryšstwo požíwati w pracích sweho powolání, ustanowil císař tauž zakládací listinau, aby žáci čili studující, kteří by uznáni byli za hodné, od řádu, jak jinde w towaryštwu w obyčeji bylo, powyšowáni byli za mistry neb doktory s tauž platností jako na kterýchkoli universitách w Německu, w Itálii, we Španělich nebo we Francauzích.

1562

Neli, jak se podobá, za minulého pobytu krále Maximiliana w Praze, aspoň hned první dni potom, jednalo se po dlouhých odkladech po přijetí jeho za krále roku 1549 konečně také o korunování jeho na království ještě za života otcova i téhož času také o zvolení jeho od kurfirstů za krále Římského. Již dne 5 Března roku 1562 zaslal mu císař Ferdinand dobré zdání nejvyšších úředníků zemských o čase a o způsobu, jak by korunování w Praze mělo býti předsewzato. Wysloweno bylo w něm přání, aby dle obyčeje byla spolu též korunována manželka jeho, a aby se korunování předsewzalo jak nejdříve možná w čase od welkonoc do Letnic toho roku, tedy do dne 17 Kwětna. W tom se naskytowala překážka z těhotnosti králowny Marie; očekával se porod teprw w měsíci Čerwnu; také však wadilo, že se kurfirstowé posud nedohodli o čas swého sjezdu k wolení krále, aby nespadal zároveň s časem korunování w Čechách; mimo to pak byla starost pro velké autraty, které korunování wyžadowalo, aby se w čas sehnaly prostředky k tomu při stálé nedostatečnosti důchodů královských. Po úvahách rozličných rozhodl se císař, aby bylo korunování dne 14 Čerwna, čemuž patrně rozumělo se tak, že měl Maximilian na ten čas korunován býti jen sám, manželka jeho Marie teprw někdy později. Dne 8 a dílem 9 Kwětna rozeslal císař listy ku předním osobám w zemích ku koruně české příslušných, aby se k tomu dni ku korunování dostawili. Zatím však w málo dnech potom kurfirst saský August dopisem z Drážďan (13 Kw.) oznamil císaři příčiny, pro které si on i jiní z kurfirstů přáli, aby sjezd jejich míněný prwe na měsíc Čerwenec, odložen byl na podzim asi na tři neděle po sw. Michalu (29 Září), tedy do měsíce Října, čímž uwolnilo se, že s korunováním českým nemusilo býti spěcháno. Takž w dorozumění s Maximilianem císař pozvání ke 14 Čerwnu odwołal, a wyhlášením učiněným dne 6 Čerwence položil stawům českým sněm ku korunování jak Maximiliana tak i králowny Marie na den 9 Září.

Zůstawaje po ten čas sídlem swým w Praze a požívaje celkem zase lepšího zdrawí císař Ferdinand za letního počasí několikrát po sobě wyjel si na wenkow na panství náležející

ku koruně. Již v měsíci Dubnu byl několik dní w *Brandýse* 1562 (21—28 Dubna); a opět tam wyjel dne 25 Kwětna, sedmadvacátého pak se do Prahy nawrátil. W Čerwnu pobawil se i honban na paustwích swých, nepravil se určitě kterých, po několik dní před 18 toho měsíce. Dne 22 Čerwence byl pak w *Pardubicích*, a 24 i 25 w *Podlebrdech*.

Zrowna za nepřítomnosti císaře dne 26 Kwětna, když meškal w Brandýse, přijelo *poselstwa turecké* do Prahy z přičiny konečného smluvení míru se sultanem vyslancem císařským Augerem Busbekem, který až dotud trávil čas w Konstantinopoli. W čele poselstwa byl Ibrahim, poturčený Polák (prwe jmenem Ztrocený), w jehož průvodu nacházelo se 23 s užeblků s 26 koni a šesti welblaudy. Ubytowán byl w domě řečenem na Baště, temž, we kterém roku 1541 byl wypukl weliký oheň Pražský, na Malostranském rynku (č. 7). Když se císař dne 27 Kwětna z Brandýsa wrátil, mělo poselstwo slyšení u něho o dva dni později (29 Kw.) konané jazykem latinským, následkem kterého císař dne 1 Čerwna podepsal smluvené wýminky míru. Byl pak mír tentokrát zawřen na osm let. Dne 6 Čerwna poselstwo turecké odjelo.

Po ustanowení dne k sněmu w přičině korunowání Maximiliana císař Ferdinand hned počal konati všeliké příprawy k tomu. Již dne 7 Čerwence vyšly mandaty do krajů a owšem zvláště take k městům Pražským wyzywající k hojnemu přivažení potraw, nápojů a obroků do Prahy, poněwadž se předwídal přjezd welkého počtu osob jak z Čech tak ze zemí přiwítených i také z cizích národů. K usnadnění toho a ke zmírnění drahoty nařídil císař oswobození přiwozu potravin ode všech cel a mýt k tomu času. Aby pojištěno bylo ubytowání přichozích, dal prohlidnauti a sčísti všecky domy we městech Pražských i w blízkých čtyřech wesnicích, we kterých bylo dostati bytů a opatření pro hosty. Již dne 9 Čerwence byl seznam zhotowen, dle něhož na Starém, na Novém městě a na Vyšehradě, na Malé straně (spolu s Aujezdem) a na Hradčanech spolu s Pohorlcem a s Auwozem bylo w 2918 domích 563 swětnic, 1352 komor, 2188 postelí a maštálí pro

1562 7231 koní ku propůjčení hostům, k tomu we čtyřech dotčených wesnicích, totiž w Bubnech, w Holešowicích, w Owenci a w Břewnowě čili u sw. Markety, sedm světnic, 16 komor, 30 postelí a maštalí pro 232 koní w 71 domích. Dne 11 Čerwence zaslal císař králi Maximilianowi seznam osob ku korunování zvaných z Morawy, ze Slezska, z Dolní a Horní Lužice, též z Chebska a Loketska, všechněch totiž nejznamenitějších z každé země, jakož jmenovitě knížat slezských, s udáním o kolika koních každý se očekával, čehož počítalo se dohromady koní 1480. Také pak dle porady wzaté s předními úředníky zemskými a raddami swými císař ustanovil některé osoby, mezi nimi heitmany Starého a Menšího města Pražského Wawřince hraběte Šlika a Mikuláše Miřkowského z Tropic, ku postarání se o byty pro osoby zvané dle řečeného seznamu. Král Maximilian sám a jeho manželka s četným komonstwem swým měli owšem ubytování býti na hradě Pražském, a měl hrad náležitě oprawen býti všude, kdež co scházelo; neb byly sem tam zdi porušeny i také w paláci mnohá okna roztlučena; poněwadž však i tak nebylo pokojů královských dostatek, požádání jsau někteří páni, kteří měli domy w zámku, aby se z nich na čas wystěhowali a ku požívání jich postaupili; tak jmenovitě pan Wilém z Rosenberka, Jindřich ze Šwamberka, Wratislaw z Pernšteina a nejvyšší písař zemský Wolf z Wřesowic. Měly jim zvláštním kwartýrníkem královským vyhledány býti jiné domy ku přebývání buď na Hradčanech, buď w Menším nebo i we Starém městě Pražském.

Záhy pečováno též o potřebná nařízení k zachování pořádku a bezpečnosti w městě w čas welkého náwalu lidstwa, kterého se za příčinau korunování bylo nadíti, k zachránění totiž nebezpečenství ohně, k zabránění pútek neb výtržností všelijakých a zároveň také o pořádek na trzích, aby se překupováním nezdrazily potravý wszelikého druhu. Měly w každém městě Pražském zřízeny býti jisté stráže z měšťanstwa po sto osobách na Starém, na Nowém a w Menším městě, rozdělených na dvě polowice k střídání se, tak aby vždy padesát bylo we službě. Malostranským, kterých počet byl skrownější, měli

Staroměstští a Nowoměstští k doplnění počtu do sta býti ná- 1562
pomocni. W čele této stráže měl w každém městě státi jeden
z konšelů, a také w každém městě jeden ze šlechty; nawržen
byl k tomu we Starem městě Wáclaw Služský, w Nowém městě
Jakub Chodowský z Chodowa u Lokte a na Malé straně Jiří
Wehynský ze Wehynie; také pak uznáno za dobře přidání
k tomu některých osob od dwora dle příležitosti od císaře,
od krále neb od arciknížete Ferdinanda. Na každé bráně mělo
postaweno býti deset osob, aby nepauštěly tuláků neb pode-
zřelých žebráků do města.

Ku příjezdu Maximilianowu do Prahy byl ustanowen den
7 Září, dva dni před zahájením sněmu, který jak powěděno.
položen byl na 9 Září. Se zřením k tomu byl smluwen po-
řádek jízdy, jak kde mělo býti zdržení přes noc, z Lince, odkud
Maximilian mínil vyjeti, přes Krumlow, Budějowice, Tábor,
Otice a Benešov, a učiněno opatření, aby se četnému průvodu
králowu všude dostalo, čeho bylo potřeba. Císař dal o tom
potřebná năvěští již dne 22 Čerwence panu Wilemowi z Ro-
senberka a jiným pánům, přes jichžto statky wedla cesta, jakož
také Budějowickým a Tábořským. Též pak byl do podrobná
ustanowen řád wjezdu do Prahy a wítání ode všech stawů
k tomu sezwaných. Některý rozdíl naskytl se w tom mezi
císařem a králem o uwítání od duchowenstwa při samém wjezdu
do hradu Pražského, který patrně pocházel ze smýšlení Maxi-
milianowa we věcech náboženstwí. Minil totiž, aby jej ducho-
wenstwo očekávalo před domem arcibiskupovým na Hrad-
čanech, a odtud žeby se s chotí swau hned odebral přímo
k císaři. Na to císař odepsal mu dne 16 Srpna, žeby se to
dokonce neslušelo, neb že vždy bylo w obyčeji při koruno-
wáních a jiných slavných wjezdech, že král sestaupil teprw
před kostelem a tam od duchowenstwa přijat wešel do chrámu,
přijal požehnání a slyšel *Te Deum laudamus*, potom pak teprw
do pokojů kráľowských se odebral. Bez další námítky poddal
se tomu Maximilian dopisem dne 20 Srpna. Jiný rozdíl týkal
se husarů uherských, kteří měli přijeti w průvodu Maximiliana.
Ti sobě dle sweho obvyklého způsobu žiwota práli býti uby-

1562 towání we wesnicích w okolí Pražském. Císař však, znaje povahu jejich, obával se, žeby nátisky činili lidem wesnickým, berauce jim k jídlu a k pití i k obroku pro koňstvo dle libosti své, žeby také lidi, kteří by přiřázeli potravu do města na prodej, na cestách přepadávali a od dowozu je odstrašovali, z čehož by we městě nedostatek přijiti mohl; chtěl proto aby ubytování byli we městě a jmenovitě na Vyšehradě pod dostatečným dohledem. Proti tomu Maximilian činil námítky obávaje se nějakého wzepření jich; i swolil tedy císař, aby ubytování byli w Břewnowě a we wesnicích tam nejbližších.

Dle ustanoweného času král Maximilian wyjel z Lince dne 31 Srpna, a wykonal cestu ku Praze směrem wyše naznačeným za sedm dní s manželkau swau králownou Marií, dvěma syny, Rudolšem tehdaž desítiletým a Arnoštem, i dvěma dcerami Annau a Alžbětau. rovněž ještě dívkami mladými, w průwodu četného a stkwělého komonstwa. Dne 6 Září dojel do *Štířna* asi dvě mile od Prahy na cestě od Benešowa, kamž přijeli jemu naproti obadwa mladší jeho bratří arciknížata Ferdinand a Karel. Od nich bylo připraweno deset stanů ku přenocování společnému. poněwadž nebylo na blízku jiného dostatečně welkého místa k ubytování a nocleh od Prahy vzdálenější nehodil se k pobytu, aby w den potom bylo dost času k slawnému wjezdu do hlawního města. Ráno dne 7 Září wyjeli král i arciknížata s průwodem swým pospolu dále, i asi o půl mile cesty blíž ku Praze, asi snad u wsi Jesenice sjeli se dle umluwy s wewodau baworským Albrechtem a manželkau jeho Annau, sestrau jich, který pro přibuzenství toto zwán byl ku korunování. Bylť wykonal cestu přes Plzeň a Beraun až ke Zbraslawi, kdež uprawn mu byl příwóz přes Wltawu. Účastnil se odtud spolu s druhými další cesty až k místu, od kterého měl Maximilian býti uwítán.

K tomu se podobně jako při wjezdu císaře Ferdinanda roku 1558 shromáždili jak stawové čeští tak ze všech jiných zemí koruny české do Prahy sezvaní w polích daleko za Vyšehradem při obyčejné cestě k Benešowu. Dle ustanoweného pořádku první, s kterými se Maximilian na cestě potkal, byli

Morawané, od kterých wítal jej biskup Olomaucký řečí latinskau, 1562
po nich knížata a stawowé slezští, od kterých německy promluwil biskup Wratislawský, dále Lužičané horní a dolní a ku posledu páni a rytířstwo české, od kterých dluhanu řeč jazykem českým držel nejvyšší purkrabí Jan mladší z Lobkowie. Z každého zástupu některý počet osob při potkání ssedl s koni ku předstawení se, jimž král podal ruky; ze stawů českých bylo jich sto. Když se potom dále pokročilo až na blízko *sw. Pankrací*, tu teprw představili se Pražané ze všech tří měst, z každého konšelé a někteří průwodčí jejich, take asi 300 kupců, všichni w černých šatech tafetowych.

Po uwítání ode všech byl teprw ustanowen pořádek, we kterém měli jedni za druhými w průvodu účastniti se *wjezdu* do města. Bylo k uspořádání tomu potřeba půldruhé hodiny, při čemž neobyčejně velké horko učinilo čekání obtížné. Když konečně všichni se seřadili, šli napřed stawowé čeští, za nimi pak uherští páni se čtyrmi sty husarů na koních. Ačkoli panstwo česke a jiní stawowé z druhých zemí byli ozdobeni stříbrem a zlatem jak nejskwostněji, nieméně Uhři wyznamenávali se nade všecky jiné ozdobnau výprawau w šatstwu a w koňstwu swém. Před nimi bylo také wedeno šest welblaudů, rovněž wykrášlených, na nichž seděli někteří Uhři a Mauřenínové s dudami a šalamajemi, na které hráli swým způsobem. Za nimi následowala čeled' wévody baworského a jiných knížat a pánů i obau arciknížat z Čech, Rakaus, ze Slezska i z jiných zemí s trubači a bubenníky za nimi, potom pak teprw páni a hrabata i knížata, kterých bylo na tři sta, i s biskupy Olomauckým a Wratislawským, konečně před samým králem všichni čtyři arciknížata, dwa bratři a dwa synowé jeho. w jedné řadě wedlé sebe i s wéwodau baworským. Za králem jela králowna Marie w jednom stkwostném kočáře, k němuž připřezení byli čtyři krásní koné, pospolu s wéwodkyní baworskau a s nejmladší dceruškau swau, ještě dítětem, za nimi pak jely na koních dvě druhé dcery králowy, výše zmíněné, s jedenácti pannami, potom na třech wozích ženská čeled' baworská a na čtyřech wozích králowská; zázvěrek pak činilo 150 harcířů jízdních.

1562 Jako roku 1558 tak i tentokrát celý průvod králůw w pořádku zde popsaném dal se na cestu k městu pominutím Wysehradu přes údolí Nûselské a podél zdí Nowého města až ku Koňské bráně, kterau jak král projel, wzat jest od šesti konselů, nejspíš po dwau z každého města, pod nebesa vysoká z čerweného damašku zlatými knoflíky ozdobená a tak weden městem. Hned u brány na Koňském trhu čekalo s jedné strany duchowenstwo strany pod obojí, s druhé strany mistři a žactwo učení Pražského, od nichž od obojích krále uwítal rektor, toho času Jiří Polenta (neboli Kraupa) z Kutnéhory, ozdobnau řečí latinskau; kráčel pak průvod dále jako roku 1558 po Koňském trhu až k ulici k sw. Jindřichu, ulicí tau až k trhu Sennému a potom ku Prašné věži. Opět byly zařízením od university rozestaweni jinochowé bíle odění jako andělé, představující dewět Mus. Jeden stál hned před branau Koňskau wně města, a přiwtal krále zpěwem welice hlasitým, druhý wedlé tež brány wnitř města, potom čtyři jiní na Koňském a na Senném trhu na místech od sebe vzdálených. Před Prašnau branau několik studentů, když se průvod přiblížil, provozowalo hudbu, a wedlé nich stála sedmá musa, osmá potom na Staroměstském rynku, dewátá na Malostranském u sw. Mikuláše, každá zpíwajíc nějakau báseň při sečkání. Na všech místech, kudy průvod šel, stáli četní oděnci stawu městského s korauhwemi rozličnými.

Na Starém městě dali si opět Jesuité, ač Maximilianowi nemilí, mnoho záležeti na oslawení wjezdu při koleji swé. Učinili nad wchodem do koleje oblauk wítězoslawný owěšený zelenými wěnci s mnohým pozlátkem a s nápisy rozličnými, pod nimiž při slaupích s jedné a s druhé strany postaweni byli dwa jinoši ustrojeni za anděly. Od nich od jednoho král a od druhého králowna, když přicházeli, pozdraweni jsau básněmi odříkanými. Nad oblaukem byl postawen obraz panny Marie pěkně malowaný; stěna pak koleje do ulice obrácená celá byla zawěšena tapetami stkwostnými, které k tomu rozliční pánowé Jesuitům propůjčili; na nich pak bylo mnoho rozličných nápisů německých, latinských, řeckých a hebrejských.

Před mostem Pražským opět jako roku 1558 postavili se 1562 Židé, držíce praporek neobyčejně velký a také nebesa, pod nimiž jeden z nich držel desatero. I oni měli pacholata swá v bílých košilkách se zlatými páskami, kteráž podivným způsobem svým zpívala a křičela; z nich někteří obstupovali krále a chtěli za ním běžeti, ale od drábů jsau odehnáni. Na věži mostské byly zawěšeny dvě korahwe zvláštního způsobu, jedna s červenými a bílými pruhy, druhá na níž lew český byl namalován. Trubači na věži postavení dali se w trubení a bubnování; hned pak také počala se střelba z děl na hradě Pražském, jichž 81 bylo připraweno na valích a na baště. Přitom, když král a králowna jeli přes most, dole na řece rybáři a příwozníci učinili jim diwadlo dobýváním malé věžky wystavené na lodi, střelením na ni a útočením.

Když byl průvod přešel přes most na Malou stranu, král propustil konšely, kteří dotud nad nim nesli nebesa, a ubíral se dále wolně bez nich až nahoru ke hradu, při čemž již chýlilo se k večeru; bylť pochod od brány Koňské městem se všemi častými zastávkami trwal půl třetí hodiny. Když se počalo stmíwati, průvod částečně se již rozcházel. I harcíři byli na půlcestě z Malé strany ke Hradčanům propuštění, tak že jen hlawnější osoby již dílem se swětly prowodili krále a králownu i knížata až ke hradu. Zde u brány před hlawním kostelem čekalo duchowenstwo, totiž kanovníci Pražští a několik opatů s arcibiskupem Antoninem w čele, kterýž se za příčinou korunování byl od koncilia z Trientu na čas do Prahy nawrátil, všichni s infulemi a w oděwu mešním, a tu také vyšel císař Ferdinand králi a králowně wstříc a srdečně je wítal i s dítkami jejich. Arcibiskup s nebesy nad sebou držel potom wítací řeč ku králi jazykem latinským, dal jemu i králowně políbiti monstranci: i odebrali se s druhými knížaty a panstwem nejprw do kaple Swatowáclawské k pomodlení se, potom pak do kůru kostela, kdež zpíwáno od arcibiskupa *Te Deum laudamus* při hudbě slawné a wykonány jiné příslušné obřady. Pozdě u večer rozešli se členové císařské rodiny a jiné panstwo do swých příbytků. — Velkým horkem toho dne přišli dwa z účast-

1562 níků slavného wjezdu o život, z nichž jeden byl pán slezský Melichar z Rechenberka.

První den po příjezdu (8 Září) věnowán byl w rodině královské w jisté míře odpočinku; obědowali pospolu král Maximilian a králowna Marie s dezerami swými a wéwodau baworským i jeho manželkau a s arciknížetem Karlem; arcikníže Ferdinand zase hostil dva syny Maximilianowy. Již na den následující byl položen sněm (9 Září), i učinil císař předložení stawům o korunování *Maximiliana* a manželky jeho srownale s usnešením sněmu roku 1549. Měli stawové ustanowiti čas k tomu, a žádání jsau o swolení berně obyčejné při každém korunování krále; poněwadž pak za celý čas panování Ferdinanda nebyla rozhodnuta pře stará mezi stawy panským a rytířským o nesení koruny a klenotů zemských přitom, wznesl král žádost na ně, aby se přátelsky mezi sebou o to dohodli. Zasedání sněmu netrvalo než asi pět dní, totiž do některého dne přes neděli 13 Září; i usnesli se stawové, aby byl Maximilian korunován w neděli příští dne 20 Září a králowna Marie w pondělí potom (21 Září). Berni powolili, jak bylo od starodávna, po půl auroku Swatohawelském toho roku, a přidali k tomu ze swé dobré wůle polowici tolika pro králownu Marii, jak prawili, z uznání dobrotivosti její prokazované přimluwami u císaře i u krále. O nesení koruny a druhých klenotů byl spor prudký mezi pány a rytířstwem, ale podařilo se konečně prostředkowním císaře a krále spůsobiti narownání, tak že rytířům propůjčeno jest k nesení sceptrum, korunu pak a jablko i meč páni podrželi pro sebe. Naproti tomu dotkla se mrzutá příhoda stawu městského při výpravě osob ze všech tří stawů na Karlšteín dne 11 Září pro přinesení koruny odtamtud, když poslowé městští, konšelé Starého města Pražského Zachař kožišník od rajských jablek a Jiří Zwůnek z Ottersdorfa kramář, z nějakého nedorozumění nebyli wpuštění do kaple, w které koruna byla chována.³⁵⁾

³⁵⁾ Zpráva o tom nezcela nám srozumitedlná nachází se we Sněmích zemských III 139. Mýlně nazývá se w ní Zwůnek Jindřich místo Jiřík.

W den ustanowený ku *korunowání* (20 Září) předně již 1562 w šest hodin ráno sešli se všichni nejvyšší úředníci zemští a jiní stawové na hradě ku příbytku Maximilianowu, aby jej do kostela doprowodili. Mezitím císař Ferdinand w císařském rauše a s korunau císařskau na hlavě, prowodín wéwodau baworským Albrechtem a arciknížaty Ferdinandem a Karlem a jinými knížaty a pány, wešel napřed do kostela, a zaujal w něm místo po lewé straně blíž oltáře, zároveň pak s druhé strany na oratorii králowna Marie, wéwodkyně baworská Anna s oběma dcerami králowskými a jiným průwodem ženským, též s mladými arciknížaty Rudolfem a Arnoštem a mnoho jiného panstwa zwaného na několika lešeních k tomu postawených. Zatím wstoupil Maximilian w průvodu panstwa do kostela, však jen ku kapli sw. Wácslawa, kdež oděn jest w raucho králowské, a zároveň wzali osoby k tomu powolané stawu panského a rytířského korunu a druhé klenoty do rukau, korunu zejména pan Wilém z Rosenberka co nejvyšší komoří zemský, aby ji před ním nesli do kostela. Jim s druhé strany kostela od sakristie vyšel arcibiskup wstříc s duchowenstwem četným, po boku maje biskupy Olomauckého a Wratislawského, rovněž až ku kapli sw. Wácslawa, kdež říkána od něho prwní modlitba nad králem, wzaty od duchowenstwa swaté ostatky z kaple, a odtud we průvodu duchowenstwa i panstwa weden král do kostela, položeny jsau korona a klenoty i ostatky swaté na oltář a počalo se nejprwé říkání litanie, při čemž král klečel před oltářem, teprw pak po dokonání jí weden dvěma biskupy na sedadlo skwostné postawené proti oltáři, kdež wedlé něho zaujali místa sobě wykázaná biskupowé oba sami s infulemi na hlavách, a dále nejvyšší úředníci zemští i jiné přednější osoby.

W uspořádání tom počala se konati welká mše swatá a při ní dle starodáwného obyčeje jednotliwé obřady ku korunowání náležející, předně po epištole pomazání krále swatým olejem od arcibiskupa, potom podání meče a opásání jím, nawléknutí prstenu zlatého na prawé ruce, odewzdání žezla do prawé a jablka do lewé ruky, vše s příslušnými modlitbami. Následo-

1562 walo dání slibu od krále k wyzwání od arcibiskupa, že miní držeti wíru zděděnau katolickau a skutkem ji zachowáwati, chrániti církew a služebníky její, spravowati a hájiti králowstwí od Boha sobě swěřené. Poté nejvyšší purkrabí učinil obyčejnau otázku k přítomným stawům a lidu, chtíli tohoto krále míti a prokazowati jemu wěrnost a poslušenstwí. Odpověděli třikrát po sobě: Chceme, a následkem toho purkrabí předříkal králi přísahu, a král po něm ji učinil položiv prsty na ewangelium. Tu již nejvyšší komorník Wilém z Rosenberka podal arcibiskupu korunu, a arcibiskup wsadil ji králi na hlavu pomocí obau biskupů a nejvyššího purkrabí. S korunau na hlavě král doweden jest opět na své předešlé místo proti oltáři, a počal arcibiskup zpíwati *Te Deum laudamus*; po skončení pak zpěwu nejprw nejvyšší purkrabí předstaupil před krále, a dotknuw se koruny rukau, hlasitě přísahal mu wěrnost, a k témuž druhé přítomné stawy wyzwal, kteříž jeden po druhém z více stran zároveň přistupující, w počtu asi osmdesáti, každý koruny se dotkli a we jménu swém i jiných slibowali. Při čtení ewangelia, ku kterému se potom we mši pokročilo, snata jest králi koruna s hlavy nejvyšším komorníkem na způsob, jako se biskupům snímaly infule. K obětowání určeny byly dwa bochníčky chleba, jeden pozlacený a druhý postříbřený, a dwa saudky naplněné wínem, rovněž jeden pozlacený a druhý postříbřený, kteréž král po jednom knězi podal arcibiskupowi. Před skončením mše předstaupilo před krále dewatenáct pánů, které dle obyčeje pasowal za rytíře; když pak po mši bylo, císař i král s celým shromážděním zdvihli se ze swých stolic a w průvodu s korunami na hlavách odebrali se z kostela, při čemž traubeno slawně jak we prostranstwí w hradě tak na věži kostela, a na walích spuštěna střelba z děl hrubých. Následowal oběd w saudné světnici, jehož účastnili se při jednom stole císař a král s králownau, wévoda baworský, arciknížata a dcery králowské, při jiných pak stolích četní páni čeští.

Podobným způsobem hned nazejtří potom wykonáno jest korunowání *králowny Marie*. I ona wedena jest nejprw ku kapli sw. Wácslawa a posazena pod nebesy proti oltáři; za ní

pak postavila se abatyše sw. Jiří, toho času Ludmila z Blížiwa, 1562 s některau posluhan ženskau; a w stolicích w kůru zaujaly místa wěwodkyně baworská i manžel její, arciknížata Ferdinand a Karel i mlade dvě arcikněžny dcery králowny, w oratorij pak a na dwau lešeních rovněž tak vysokých více jiných paní a panen. Po straně lewé od oltáře zasedl císař na témž místě jako předešleho dne, a král od něho opodál. Byla opět nejprw litanie, potom welká mše a mezi ní všeccky skutky korunowační jako při králi, wyjma že králowna nečinila žádné přísahy. Při wsazení koruny na hlavu pomáhala arcibiskupu mimo oba biskupy také abatyše. Při obědě rovněž we swětnici saudně seděla králowna wedle císaře, a mimo stůl, za kterým seděli druhe osoby z přátelstwa a z knížat i pánů nejřednějších, bylo deset stolů pro paní zwane české i z jiných národů. W auterý, nazejtří potom (22 Září), skončily se slawnosti skwělým a nákladným *turnajem* w polích před starau oborau, totiž Oweneckau.³⁶⁾ Dle starodáwné zwyklosti, že se při korunowání stávala milost wěznům, vydal císař i tentokrát nařízení ku Pražanům všech tří měst, aby zajatí pro dluhy i také prowinilei lehčí pod jistými wýminkami z wězení propuštěni byli (29 Září), a příležitosti té užili také Židé, co jich posud zůstávalo w zemi dočasně, žeť jim z milosti lhůta dotud powolená ještě zase prodllaužena až do sw. Jiří roku 1563 (2. Říj.).

Skoro po celý čas tehdejšího delšího sweho pobytu w Praze císař Ferdinand měl wedlé jiných wěcí některé zaneprázdnění s třenicemi mezi kněžstwem strany pod obojí. Příčinu k tomu opět zawdal mistr Hawel *Gelastus* Wodňanský. Brzy po příjezdu císařowu, ještě před koncem roku 1561 zadal nowau stížnost k němu na předstawené university i konsistoře, že nadřžowali Lutheranům a jiným kacířům. Dotýkal se jmenowitě mistra Šimona Proxena ze Sudet, jenž konaw studia na universitě

³⁶⁾ Na ten den klade jej Korka z Korkyně, který se sám turnaje účastnil; dle paměti knihy rektorů university byl by býwal hned w ponděli dne 21 Září, též dle Lupáče, který nejspíš z ní čerpal; jest to však méně podobné.

1562 Frankfurtské na Odře, přijat byl do učení Pražského, že šíří w žactwu Lutherowo učení, též rektora nedávno teprw zvoleného (1561 17 Říj.) Jiřího Polenty výše připomenutého a administratora Matěje Dworského z Hájku, maje jim osobně za zlé, že ho co věrného zastawatele starých řádů w straně pod obojí nechtěli připustiti ku přednáškám o theologii. Administratoři a konsistoř, zwěděwše o tom, obrátili se o obranu k defensorům a wedlé nich ku Pražanům Starého a Nowého města, popírajíce, z čeho je winil; a odwołáwajíce se na rozkaz Gelastowi před dvěma léty daný, aby pokoj s protivníky swými zachowal, winili jej z porušení toho rozkazu ano z podněcování k nepokojům a bauřím, ukazujíce k tomu, že za ta dvě léta ustawičně jezdil po rozličných krajinách a strojil pikle w dorozumění s rozličnými osobami w duchowenstwu, k neposlušnosti je popauzeje. Jedním z předních mezi defensory byl nejvyšší sudí pan Jan z Waldšteina z Hrádku nad Sázawau, kterýž Gelasta mírně napomenul w saukromé rozprávě, ale silněji proti němu wystaupiti patrně se ostýchal. Tolko z příčiny, že byl jeden z tehdejších defensorů Jan Salawa z Lípy zemřel a druhý Zdeněk Meziříčský ustanowení k tomu se vzdal, též pak w konsistoři sedm míst bylo uprázdnaěno, učinil zadání k císaři, aby místa tato byla znova osazena, hledě jak se zdá stranu Gelastowi protiwnau w konsistoři sesíliti.

Gelastus však, dřív než mohlo k tomu přijíti, asi w měsíci Lednu roku 1562 podal císaři opět nau stížnost we jménu swém a 22 jiných kněží spolu podepsaných s ním stejně smýšlejících. těch s kterými se za minulého času byl dorozumíwal. Byl mezi nimi z kněží Pražských jediný farář od sw. Pankrací jménem Jan Černý, ostatní z míst rozličných, nejwíce z východních krajin w zemi, jmenowitě dva faráři Králowěhradečtí, farář Chlumecký, Poděbradský, Libuňský, Hořický. Stěžowali na překážky, které se jim dějí w kázání a w konání obřadů dle stareho řádu strany pod obojí, na přednost, která se dává nowotářům a bludařům, na dosazowání děkanů w krajích od konsistoře, kteří nowotám přejí, a na šíření Lutheranstwi we školách, a kladli žádost sbažnau, aby císař nápravu w tom we

wšem provedl, prwe než by zase odjel z království českého. 1562
 Poněwadž byli někteří děkanové a jiní kněží obwinění we spise
 stížnem dle jmen uwedení, dostalo se Gelastowi a druhm jeho
 wyzvání od císaře, aby na ně, zůstávaj-li při swem přede-
 szetí, důkaz wedli, že je obojí slyšeti míni. Wymlanwali se
 z toho poněkud pro těžkosti s tím spojené, ale podávali se
 k tomu, když by jim dopřána byla dosti dlouhá lhůta a když
 by císař swědkům, na které by se chtěli tahnauti, uložil, aby
 swědčení neodpírali. Toho se jim dostalo, i zvolili pět osob
 ze sebe, které zmocnili k dalšímu vedení pře we jménu všech
 druhých. Byl w čele jich Hawel Gelastus sám, wedlé něho pak
 Matěj farář na Prosiku u Prahy za Libní, Pawel Bydžowský
 farář na Dohalicích, Jan Koříněk farář w Chomuticích a Mi-
 kuláš Šaraun farář Wapenský (u Chlumce nad Cidlinan). Od
 nich obwiněn jest z bludného učení a z přestupování řádu
 strany pod obojí ještě větší počet jednotlivých osob duchowních,
 než kterých jména byla uwedena w předešlém spise stížnem.
 Bylo jich všech tři a dwadcet, mezi nimi deset děkanů wen-
 kowských, z Prahy Ondřej střídník u sw. Jiljí, Jan Černý Mo-
 rawec farář u sw. Wojtěcha w jirchářích, Jan Říčanský farář
 u matky boží před Týnem, Wáclaw Šmohel farář u sw. Michala
 w Nowém městě, Martin farář u sw. Mikuláše na Malé straně,
 také pak někdejší administrator Jan Mystopol co farář Bet-
 lemský.

Na všecky takto obwiněné vyšla dne 4 Kwětna (částečně
 dne 6 toho měsíce) obsílka od císaře, aby se dne 1 Čerwna
 k slyšení a k sročení s druhau stranau postavili na hradě
 Pražském před nim a raddami jeho, totiž nejvyššími úředníky
 zemskými a raddami saudu komorního. Řečeného dne císař
 odložil jednání toto, nepochybně pro jiná zaneprázdnění, snad
 také že právě ty dni poselstwo turecké meškalo w Praze, tak
 aby strany stály zase dne 11 Čerwna před raddami jeho a od
 těch byly wyslyšeny, dle jichžto zpráwy mínil by učiniti ko-
 nečnou wypowied. Toho dne byli z obwiněných předně slyšeni
 ti, kteří w Praze bydlili, mezi nimi Mystopol, jiní we dnech
 následujících. Namítali nejprw, že jakožto duchowní nepod-

1562 léhali světskému saudu, nýbrž konsistoři strany pod obojí, čemuž však nedáno místo, a přišlo z toho k hádání prudkému mezi stranami, které způsobilo mnoho rozčilení v lidu Pražském. Po několika dnech císař jednání odložil, zavázav obě strany, aby se opět před ním postavili, když by jim o 14 dní napřed dáno bylo věděti. Se vztahem k tomu dne 16 Čerwence položil stranám opětné stání na den 1 Září; zároveň pak téhož dne rozeslal obeslání k osmi kněžím, kteří měli o dewět dní dříve, dne 24 Srpna, dostawiti se w kanceláři české na hradě Pražském na poradu předběžnau co pře této neúčastní. Byl z nich první opat slowanský Jindřich Dworský (Curius) z Helfenberka, krom něho dwa farářové Pražští Jan od sw. Jindřicha a Jiří od sw. Hawla, pět pak farářů z měst wenkowských, z Hradce (od sw. Anny), ze Stříbra, z Písku, z Trutnowa a z Německého Brodu. Dříve však než k jednomu i ke druhému swolání přišlo, císař poznáváje bezpochyby welké těžkosti při pokuse o rozhodnutí pře, wzal sobě příčinu z moru, který tehdaž právě w čas před korunowáním krále Maximiliana se zmáhal, k nowému odkladu, tak totiž žeby teprw po opětném příjezdu do králowství, stroje se brzy k odjezdu do říše, nowé sročení stran mínil předsewzíti. Oznámil to mandaty dne 23 Srpna k stawům i k duchowenstwu strany pod obojí vydanými s napomenutím, aby do té doby pokoj mezi sebau zachowávali a zůstávali w řádu dle kompaktat a jiných nálezů k nim se wztahujících.

Tepřw po tomto odkladu wznešena jest opět na císaře žádost o obnowení konsistoře strany pod obojí. Stalo se to tentokrát od konsistoře samé a od Pražanů Starého a Nowého města, pod jichž ochranau konsistoř vždy w jisté míře stála. Žádáno k tomu cíli, aby císař dopustil sjezd stawů pod obojí spolu s děkany z krajů, kteří k tomu měli býti swolaní. Bylo to krátce před sněmem swolaným za příčinau korunování Maximiliana; i swolil k tomu císař s ohledem na nepřiležitost doby w ten způsob (5 Září), aby na sněmě tom zwoleno bylo po desíti nebo patnácti osobách ze stawu panského a z rytířstwa, a ti aby si čas ustanowili k sejítí se spolu s děkany

a s Pražany i konsistoři, aby se o nové osazení konsistoře usnesli. Sjezd w tom způsobu sešel se hned nazejtří po korunování královny, dne 22 Září, w kolleji Karlowě, a dohodl se o jmenování nových administratorů dwau na místě předešlých, i rovněž o deset ostatních členů konsistoře. Jaké úvahy při tom předcházely, nepraví se výslovně; ale patrně rozepře w kněžstvu, které předcházely, byly přitom na zřeteli, a hledělo se jedné i druhé straně wyhověti. Administratoři oba zvoleni byli z počtu obviněných Gelastem, za prvního bývalý administrator Jan *Mystopol*, od dáwna jedné i druhé straně nespolehlivý, za druhého Martin farář sw. Mikuláše na Male straně, kterému od Gelasta bylo vytýkáno, že kněze svěceného Jakuba Kamenického veřejně a slavně w manželství oddal. Z desíti ostatních členů konsistoře byl, pokud určité známo, jeden z obviněných Janem Gelastem a druhý jeho, Jan Říčanský farář Matky boží před Týnem, a zase jeden z druhů Gelastových Jan farář u sw. Pankrací, mimo to tři mistři učení Pražského, mezi nimi Jiří Polenta rektor, Jindřich opat slowanský a čtyři faráři Pražští, o kterých newíme, ku které straně náleželi. Císař zvolene tyto všechny stwrdil listem daným dne 28 Září, však s napomenutím důrazným jak k administratorům tak druhým členům konsistoře, aby bděli nad zachováváním starých řádů dle kompaktat a wystríhali lid „od sekt pikhartských a bludných“; co se pak týče Hawla Gelasta a jeho druhů, kteří sobě proti jiným na rušení starého řádu stížnost wedli, nařizowal administratorům a konsistoři, aby jim na ten čas pokoj dali a žádných těžkostí jim nečinili až do konečného rozeznání pře „pod skutečným trestáním“. O dosazení nových defensorů dle předešlé žádosti učiněne panem Janem z Waldšteina nebylo přitom žádné řeči; pakliby administratoři a konsistoř „čemu sami zadost učiniti aneb čemu odolati nemohli“, odkazowal je císař na sebe a za nepřítomnosti swě na arcikníže Ferdinanda, že jich w potřebách takových opauštěti nemíní.

Již prwé toho roku brzy po krátce návštěwě krále Maximiliana w Praze byl císař ku přimluwě jeho prokázal wděk

- 1562 Pražanům Staroměstským listem daným dne 25 Března, že nawrátil jim podací právo a jinou vrchní moc nad kostely a statky náležejícími k farám a jiným záduším v jejich městě, kterau si byl při nawrácení jim statků a důchodů těch privilegiem roku 1549 ještě vyhradil. Po korunování Maximiliana a manželky jeho přidal k tomu ještě novým privilegiem daným dne 22 Září některé výhody k rozmnožení důchodů obce mimo ony, které jim byl privilegiem oním roku 1549 propůjčil. Zabezpečil je totiž v držení někdejších majetností poborných klášterů *Kartauského* a *Plaského*, zahrad, štěpnic, winnic, chmelnic a jiných, které měli dílem Staroměstští, dílem Nowoměstští a Malostranští za Aujezdem čili v krajině nynějšího Smíchova, tak aby nebylo dopuštěno žádných výplat za ně; udělil jim právo výhradné ku prodávání cizích vín, totiž uherských, Rýnských, rakauských, morawských a jiných, buď aby k tomu obecní sklep zřídili anebo s některými podnikateli se o to smluviti mohli, též pak *sklad soli*, tak aby všeska sůl, buď královská, která se po Wltawě do Prahy plavila, nebo i jiná, pokud by ta nestačila, nikam jinam než do obecního skladu solného dowážeti se nesměla a odtud aby v slušné ceně byla prodávána. Za rozmnožení důchodů obecních těmi prostředky ukládala se Staroměstským za povinnost tím pilnější péče o dláždění města a dobrý stav cest a silnic za branami městskými, kterými Staroměstští vládli jak při Nowem městě tak na Malé straně. Podobně císař obci Menšího města privilegiem daným dne 30 Září udělil práva k vybírání platu z vín uherských ve městě prodávaných po jednom penízi ze žejdlíku, k výhradnému vyčepováání vín cizích z jednoho nebo dvou pomů obecních k tomu zřízených jak v Menším městě samém tak na Aujezdě a na Dláždění pod Hradčany, též pak k tomu aby bez powolení Malostranských nesměla cizí piwa, totiž odjinud než z piwowárů jejich, na Malé straně býti prodávána. I jim mělo rozmnožení důchodů těmi spůsoby slaužiti hlavně k pečování o dláždění a čistění ulic, též pak k wedení vody do města.

W čas vydání těchto privilegií císař Ferdinand i král 1562 Maximilian konali již přípravy k odjezdu do Frankfurta ke sjezdu umluwenému s kurfirsty, na kterém mělo se jednati o zvolení Maximiliana za krále Římského. Wyjel dle všeho Maximilian z Prahy dne 3, císař pak Ferdinand dne 4 Října, a přijeli tím spůsobem o den za sebou do Žatce, Maximilian dne 4, Ferdinand dne 5 Října na noc. O další cestě nemí nám více známo, než že se císař dne 8 Října nacházel w Kadani, do *Frankfurta* pak přijel dne 24 Října, Maximilian o něco málo později. Wyjednávání s kurfirsty nemělo žádných zvláštních těžkostí, tak že Maximilian dne 24 Listopadu jest za krále Římského vyhlášen a dne 30 Listopadu korunován. Po tomto pořízení císař Ferdinand z Frankfurta odjel dne 7 Prosince, a konal cestu krajinou za Rýnem w Elsassku, kdež jmenovitě zdržel se několik dní we *Strassburce* (18. 19 Pros.), potom pak přes *Freiburk* (23 Pros.) a přes *Kostnici* odebral se do Tyrolu a tam od začátku roku 1563 delší čas zůstal w *Innsbruku*, aby byl blízko jednání koncilia Trientského, we kterém se toho času pilně pokračovalo. Zatím Maximilian hned nazejtří po odjezdu císaře z Frankfurta též odtamtud byl odjel (8 Pros.), a nawrátil se k swemu posud obyčejnému sídlu do Wídně.

W Čechách toho času brzy po korunování Maximiliana na království byl se počal *mor* zmáhati jak na mnoha jiných místech, tak zvláště také w Praze. Následkem toho mnoho osob vyššího stawu z města ujelo na wenkowská sídla swá; dne 10 Listopadu Jesuite nuceny se widěli školy swé zawřítí, a snad asi tehož času take arcikníže Ferdinand, zastávaje jako přeltní úřad místodržícího, odjel nejprw na Křiwoklát, potom pak i se všemi raddami komory královské odstěhowal se do *Chomautowa*. Určitě nacházel se tam již některý čas před wánoci, potom pak zůstával tam až do měsíce Března roku 1563. Teprw dne 16 toho měsíce nacházíme jej zase na Křiwo- 1563 klátě, a brzy potom na hradě Pražském, když byl *mor* pone náhlu zase přestal po záhubách velikých; nebylo prý w Praze téměř žádného domu bez smutku.

1563 Morová rána měla tehdáž mezi jiným za následek, že se Židům Pražským dostalo ještě zase prodlaužení lhůty, do které se měli vystěhowati ze země. Bylo záminkau hlavní, pro kterau se jim dotud prodlužování takowého dostávalo, aby mohli saudně wymoci zaplacení všech dluhů, které měli za jinými osobami; tu pak že pro mor několikrát po sobě saudy nemohly býti držány, obrátili se s žádostí za přimluwu do Wídně ku králi Maximilianowi a ku královně manželce jeho, aby z příčiny té bylo jim dále showěno. Král i královna učinili přimluwu dopisem k císaři do Innsbruka dne 29 Března roku 1563, i dal se císař, ač mu věc proti mysli byla, obměkčiti, tak že dopisem k arciknížeti Ferdinandowi dne 7 Dubna swolil ku prodlaužení lhůty jen o šest neděl, totiž do sw. Trojice toho roku (6 Čw.), s doložením důrazným, aby se potom jistotně vystěhowali. Zachoval se dopis tajemníka kanceláře císařské Mikuláše *Waltera* z Innsbruka dne 8 Dubna w záležitosti té k tajemníkowi arciknížete Ferdinanda Kašparowi Lindekowi. z kterého se sauditi dá, že nejen tehdáž, nýbrž i častěji předtím a potom nedařilo se Židům dosahování milostí takových bez auplatků. Počítát si Walter zásluhu z toho, co s císařem mluwil při odewzdání jemu přimluwného listu Maximilianowa, a dává Lindekowi na wůli, coby za to od Židů žádal, žeť se s ním o to rozdělí; jsaut prý jemu ještě dlužni za předešlé udělení.³⁷⁾ Powolené prodlaužení bylo však samo sebau příliš krátké, a postačowalo tím méně, poněwadž nejbližší saud, na kterém se o dluhy jejich mohlo jednati, připadal téměř na konec lhůty jim powolené; pročež obrátili se ještě jednau po poslích do Wídně ku králi Maximilianowi, aby se přimluwil o další prodlaužení po oněch šesti nedělích ještě o sedm měsíců; i učinil král přimluwu opět nau dopisem dne 22 Dubna do Innsbruka, beze wší pochybnosti s účinkem. Také toho času

³⁷⁾ Die Juden sind noch von dem vorigen reces meine schuldnern. Was du sy vermeinst zu taxiren, das stell ich dir heimlich, und wollen mit einander teilen, damit nit woll gemeint werden, ich hett vil von inen; es ist warlich gar genaw zugegangen, das sie diese frist erhalten. W. c. k. archivě dworském we Wídni.

obrátili se Židé s prosbou k papeži o přímluvu k císaři, aby 1563
je dále trpěl w Čechách, jak byli trpěni w zemích jiných pa-
nowníků, a nebyla žádost jejich na prosto odmítnuta.³⁸⁾

Téhož času jednalo se po delší přestávce opět o propuštění Jana *Augusty* z vazby na Křiwoklátě, ve které po vyhazování druhá jeho Jakuba Bilka roku 1561 zase stále byl chován. O wyswobození jeho vždy se zasazoval pan Ladislav ze Šternberka heitman Křiwoklátský, přijav bratra Jakuba do služby své, aby s ním Augusta w jisté míře obcowati mohl. Zdá se, že první příležitost spatřoval w tom, když za příčinou korunování Maximiliana vůbec polehčovalo se vězňům. W tom čase totiž vyžádal na arciknížeti Ferdinandowi, aby k Augustowi připustil téhož kněze strany pod obojí, jménem Jana, od kterého byl bratr Jakub swátost přijal co výminku, pod kterau jest z wězení propuštěn, přihlásil se k straně pod obojí. Ku pobádání pana Ladislawa také Jan Augusta témuž knězi zpověď učinil, od něho swátost přijal a po něm se konsistoři ohlásiti dal, ke straně pod obojí se znaje, i také se slibem, že se s nikým o wíře hádati ani w odpory se dáwati nechce a take úřadu, který prwe měl, newěsti. Na způsob ten byl arcikníže Ferdinand dosti nakloněn o propuštění Augusty se přičiniti. Ale na odpor se tomu postavil zánovní tehdaž právě administrator Jan Mystopol, kterýž w úřadě znova dosaženém rozhodněji než předtím kdy horlil proti odchylným stranám náboženským. Nechtělť jinak ku přijetí Augusty k straně pod obojí svoliti, než když by veřejně w kostele učinil odwołání bludů kacířských ve znění, které zaslal arciknížeti Ferdinandowi. Měl se jím přiznati, že byl prvním mezi „bludníky a učiteli pikartskými“, rozšiřuje „bludy waldenské“ a měl se jich odřici a slíbiti ve všem spravowati se řády strany pod obojí a církwe obecné, výslovně co se týče swátosti wečeře páně a modlení se k swatým a za mrtvé. W tom způsobu se toho Augusta zpěčoval, nechtěje se znáti k bludům, a marná

³⁸⁾ Swědci o tom dopis nuncia papežského w Němecích dne 21 Srpna toho roku. (Opis w archivě zemském.)

1563 zůstala také rozprawa s ním, ku které se nepochybně z uložení arciknížete odebrali obadwa administratorowé osobně k němu na Křiwoklát.

Tím věc zůstala na odkladě přes čas, co arcikníže Ferdinand z příčiny moru přebýval w Chomautowě. Ale pan Ladislaw ze Šternberka neustál ani potom we wynasnažení swém o osвобоzení Augusty, i bylo o to dále jednáno nějakým dopisowáním mezi arciknížetem a císařem za jeho sídlení w Innsbruku. Následkem toho z nenadání odvezen jest Jan Augusta dne 9 Dubna roku 1563 z Křiwoklátu do Prahy a dán do Bílé věže, z počátku nespíš mezi jiné vězně, po čtyřech dnech pak (13 Dubna) do zvláštní světničky, kdež hlídán byl dvěma strážnými, střelci každý den jinými, ale tak že dopauštěn byl každému přístup, kdo chtěl k němu jíti. Po dosti dlouhém čase, teprw dne 22 Kwětna přišli k němu nenadále ráno po osmé hodině obadwa administratorowé, Jan Mystopol a Martin farář od sw. Mikuláše s oznámením, že arcikníže Ferdinand jednal s císařem o jeho wybawení a žeby císař byl k tomu nakloněn, když by odvolání učinil. O to přišlo k dlouhé rozprawě mezi nimi, we které Augusta odvolání se bránil, žeby bylo proti jeho svědomí, poněwadž by neznal při sobě bludů. Vyžádal si konečně času na rozmyšlenau do 2 Čerwna, aby opět spolu promluwili. Ale nepřišlo k tomu pro nějakau nelibost, která byla Augustowi způsobena při arciknížeti udáním, žeby byl mezitím dopisowal cosi jiným osobám; k čemuž tážán jsa nejvyšším písařem zemským Wolfem z Wřesowic a heitmanem hradu Pražského Mikulášem Žďárským (23 Kwětna) zuáti se nechtěl. Následkem toho arcikníže hned nazejtří potom (24 Kw.) po témž heitmanu hradském žádal na něm určité odpovědi, chceli odvolání učiniti; když pak i nyní se z toho wymlauwal, dal jej odvézti zase zpět na Křiwoklát. Nieméně po některém čase neměl Augusta překážky od arciknížete, že se písemně obrátiti mohl s žádostí ku králi Maximilianowi do Wídně za přímľuwu u císaře, kterau císař Ferdinand potud se obměkčil, že dopisem k arciknížeti dne 17 Srpna toho roku powolil, aby mu „wězením poněkud polehčeno bylo“, totiž aby

z temného sklepa, ve kterém dotud byl, dán byl do nějaké světnice nebo pokoje světlého.³⁹⁾ 1563

Císař byl tehdy již několik neděl ve Vídni po návrazení svém z Innsbrucka, kdež jak pověděno, byl meškal za příčinou jednání *koncilie Trientského*. Na jednání tom záleželo jemu jak z obecného hlediště co do potřeby oprav v církvi, tak obzvlášť se vzhledem ku konečnému uspořádání poměru mezi stranami přijímajících pod jednou a pod obojí v Čechách. Velkým příčiněním jeho přivedeno bylo k tomu, že koncilium po rozličném wahání vedlé řešení otázek dogmatických, o které byl spor s protestanty, hlavní snahu svou obrátilo k opravám zlořádů v církevním životě, ku povznesení mravní kázně jak ve světských státech tak v duchovenstvu od nejnižších stupňů důstojenství až k nejvyšším, ve kterémžto směru byl mu wysoce zasloužilým pomocníkem nový arcibiskup Pražský *Antonín z Mohelnice*. Účastnil se úkolů koncilie od počátku svého úřadování, zůstávaje v Trientu stále krom času korunování Maximiliana na království české, ku kterému byl se odebral do Prahy. K dosažení lepšího řádu ve věcech náboženství v Čechách uznával císař předně zapotřebí powolení swobody přijímání pod obojí způsobu a ndělování svěcení na kněžství příslušníkům strany pod obojí domácím biskupem. Co se prvního týkalo, v koncilii jednalo se již v měsíci Lednu roku 1562 o otázku powolení kalicha obecně i v jiných zemích, jmenovitě také v dědičných zemích rakouských, ale nedocílilo se sjednocení, až konečně uzavřeno dne 16 Července roku 1562 zanechati rozhodnutí o tom papeži, jak co se jiných zemí týkalo, tak potom také obzvlášť království českého (16 Září). Naproti tomu žádost císařova k papeži o powolení, aby arcibiskup směl přijímajícím pod obojí světití kněží, byla mezitím od papeže wznešena na legaty jeho v koncilii, aby se s arcibiskupem o to dohodli.

Pobyt císařův v Innsbrucku přispěl welice ku pospíšení v pracích koncilie: zjednat si tím snadnější spojení s před-

³⁹⁾ Dopi tento, o jehož obsahu v Blahoslavově Životě Jana Augusty zmínka se neděje, nachází se v archivě místodržitelském v Praze

1563 ními osobami w konciliu i s legaty papežovými a prostředkem jich s papežem samým. Zvlášť příjezdem legata Morona do Innsbruka dne 16 Dubna a několikadenním osobním vyjednáváním jeho s císařem usnadnilo se dorozumění o mnohé z hlavních článků týkajících se oprav; také pak w záležitosti svěcení kněží strany pod obojí, o které arcibiskup Antonin z Mohelnice jednal s legaty w Trientě, dáwana s jich strany naděje. Arcibiskup následkem toho učinil z uložení od císaře jisté návrhy o způsobu, kterým žádost o to k papeži měla býti obnovena. Císař uznal zapotřebí zaslati návrhy tyto z Innsbruka do Prahy k arciknížeti Ferdinandowi a nejvyšším úředníkům zemským, aby dali dobré zdání své o nich. na základě jehož potom teprw dne 26 Čerwence z Wídně uložil legatu svému při dvoře papežském w Římě, aby znova o to přímo s papežem jednal.

Pobyt císaře w Innsbruku byl se protáhl až do šestého měsíce, pohříchu však zdraví jeho bylo tehďáž již značně pokleslé, tak že se laučil odtamtud w slzách ještě žalostněji než tři léta předtím we Wídni s dcerami svými Annau baworskau a Leonorau Mantuanskau, které tam u něho meškaly, jakož take Leonorin manžel Wilém. Wydal se na cestu dne 25 Čerwna po wodě, po řece Innu totiž. W Bawořích čekali na něj wévoda baworský Albrecht i wévoda Wirtemberský u města Wasserburka, kdež také s nimi se rozlaučil. Potom se plawil dále až k Passowu a odtamtud po Dunaji až k Wídni, kdež na tři míle přijel mu naproti Maximilian. Po sedmidenní plawbě přijel do Wídně dne 1 Čerwence.

W čase předtím w Čechách velké škody způsobilo nejprw *krupobiti* strašlivé dne 24 Kwětna w pondělí před sw. Duchem. potom velké *powodně*, které následowaly. Jak Labe tak Wltawa silně rozvodnily se; mnoho rybníků se protrhalo, a zkazily se tím luka i obilí na polích přede žněmi; mnoho dobytka se lidem potopilo, mnoho chalup pobořilo, mnoho worů bylo odneseno nebo rozházeno. U Prahy zvlášť w *Michli*, wsi náležející učením Pražskému, a w okolních několika wesnicích potok

Botič náhle wystaupiw mnoho spausty učinil, při čemž i ně- 1563
kolik lidí we wodě o život přišlo

Zatím bylo se již za přebývání císaře w Innsbrucku jednalo o korunování Maximiliana co krále českého a Římského také na kráľowství uherské, a docíleno bylo i srozumění o to se stawy uherskými. Již dne 24 Čerwna a za dní následujících Maximilian listy zwačimi wyzýwal všeccky přednější pány české jako i z jiných zemí, aby se k tomu slawnostně dostawili w Prešpurce; měloť býti korunování w měsíci Srpnu, a dály se hned po nawrácení císaře z Innsbrucka do Wídně všeliké příprawy k tomu. Také arcikníže Ferdinand měl se slawnosti účastniti, a protož na čas vzdálení jeho ze země císař jmenowal místodržící, tentokrát čtyři, dva stawu panského, totiž nejvyššího hofministra Jana z Lobkowic a nejvyššího sudí Jana z Waldšteina, dva pak z rytířstwa, nejvyššího písaře Wolfa z Wřesowic a purkrabí Karlšteinského i heitmana Nowého města Pražského Wiléma Muchka z Bukowa (26 Čwce.), s uložením, aby na ten čas stálé sídlo zachowávali na hradě Pražském. Pražané všech tří měst wyprawili swé posly do Wídně se wzkazáním swého blahopřání králi Maximilianowi ku korunování jeho w říši Římské i w Uhřích, a dostalo se jim wřelého poděkowání od něho welmi laskawým dopisem daným dne 8 Srpna. Dne 19 Srpna přijel arcikníže Ferdinand do Wídně, a na den 21 téhož měsíce byl ustanowen výjezd Maximiliana i jeho a též mladšího arciknížete Karla se vším slawným průvodem panstwa ku Prešpurku, kamž císař Ferdinand za nimi o dva dni později (23 Srp.) měl následowati. W poslední chvíli však stawové uherští zdwihali některé těžkosti, jmenowitě že tehďáz úřad palatina zůstáwal uprázdňen, z čehož císař měl welkau nelibost. Teprw po několika dnech urownaly se jejich námitky, a tak konečně výjezd Maximiliana a dwau bratrů jeho z Wídně stal se dne 31 Srpna, při čemž napřed kráčeli w průvodu jejich páni z Čech, z Morawy, ze Slezska a z Lužic, potom též Rakušané, všichni s četným jízdným komonstwem. Císař Ferdinand, jemuž nezdrawí mnoho předtím překáželo, vykonal cestu po wodě dne následujícího. Takž tedy po krátkém

1563 jednání se sněmem uherským o věci k tomu potřebné korunování krále vykonáno jest dne 8 Září, a korunování královny nazejtří potom (9 Září).

Poněwadž o sw. Hawle toho roku docházela doba dwanletá, na kterou sněmem roku 1561 powoleny byly berně a posudné, jednalo se již od delšího času o opětne svolání sněmů jak w Čechách tak w jiných zemích Arcikníže Ferdinand w dorozumění s nejvyššími úředníky zemskými, tážán jsa od císaře již za přebývání jeho w Innsbruku, radil tentokrát, aby po korunování Maximiliana nejprwé svolán byl sněm morawský, potom slezský, horno- i dolnolužický a naposledy teprw český, od něhož nadiwal se spíš ochotnosti, když by sněmy druhé dřív svolení učinily (21 Čw.). Bylo také tak ustanoweno, a mínil císař dáti se osobně naléztí při sněmích, a spolu s ním aby k nim přijel Maximilian, jehož přítomnost stawové zemí přitvřených ku koruně sobě přáli, aby i od nich zákonným spůsobem dle zvyklosti přijat byl za krále. Při nejistém stawu zdraví císařowa, jak se později ukázalo, nebylo mu však radno podstaupiti obtížné cestování, které držení sněmů wyžadowalo, i musil tedy od úmyslu swého upustiti, následkem čehož wznesl ten úkol na Maximiliana samého. Jemu k ruce bylo požádáno osm z předních úředníků a saudeů zemských z králowstwi českého, aby spolu s ním cestu wykonali, mezi nimi nejprwnější Wilém z Rosenberka co nejvyšší komorník a Jan z Lobkovic nejvyšší purkrabí Pražský. Poněwadž, jak se dalo předwídati, po korunování Maximiliana w Prešpurce ještě se déle protáhlo jiné potřebné jednání na sněmě uherském, byl předně sněm morawský w Olomauci položen teprw na pondělí po sw. Martinu (15 Listop.), i wyjel tedy Maximilian dne 10 Listopadu z Prešpurka. W Olomauci sněm od něho řízený skončil se asi 26 Listopadu. Nazejtří potom (27 Listop.) odjel do Wratislawě, a držel sněm s knížaty a stawy slezskými, za jehož příčinou zdržel se tam, pokud známo, do 20 Prosince, a snad až do wánoc. Odtamtud položil dle vlastního uznání sněm stawům dolní Lužice na den 2 Ledna w Lubně a stawům hornolužickým na den 13 Ledna w Budišíně; zároveň pak písemně

stalo se dorozumění mezi ním a císařem Ferdinandem o konečné ustanovení dne k zahájení sněmu českého w Praze, tak aby se stawowe dali k němu naléztí dne 26 Ledna a předložení královske aby se stalo dne 27 toho měsíce. K ustanovenému času, asi o dwa dni dříve, král Maximilian, pořídil vše k spokojenosti na sněmích lužických, přijel do Prahy.

Jako od dávných let za předešlého času tak i tentokrát hlavním předmětem wznešení královskeho na sněm byla žádost o powolení berně na pomoc proti Turkům. Ačkoli bylo s nimi příměří, však nikdy nebylo bez obávání nenadálých útoků a laupežných wpádů od nich w zemi uherské, a protož bylo vždy potřeba wojenskeho opatření proti nim w místech pomezních, ku kterému všechny druge zeme byly nuceny přispíwati. Císař opět jako roku 1561 žádal na stawích českých o powolení berně na čtyři léta po sobě, s každého tisíce kop důchodů po 14 kópách jak od stawů tak od poddaných a mimo to též opět posudné na čtyři léta po dwau groších se sudu. Proti nadání potkal se w tom král Maximilian s těžkostmi od stawů panskeho a rytířskeho, kteříž proti spůsobu od mnoha let předtím obyčejnému a jindy od nich proti přání krále zastávanému nemínili powolití berně z důchodů dle přiznání čili šacunku jednoho každého, nýbrž w summě auhrnně 125.000 kop míšenských od celé země na dvě léta po sobě, dohromady tedy 250.000 kop míšenských, při čemž wolili prostředek jindy též zamítaný, aby summa ta sebrána byla daní s prodajných věcí, tak aby kdožkoli co prodá krom piwa, z něhož by bylo posudné, jak osoby stawu panskeho, rytířskeho neb městskeho tak i sedlstí lidé s každé utržené kopy míšenské platil 8 malých peněz. Za příčinu udávali zkušenost od roku 1552 až 1563 nabytan, že přiznání čili šacunky pořád menší byly a berně tedy vždy méně wynášela, což přičítali klesání majetnosti. Tomu odporowala města, shledávající, žeby tímto spůsobem daní uwaleno bylo mnohem větší břímě na jejich staw než na pány a na zemany. Ukazovali na zkušenost nabytan pokusem o zawedení berně z prodajných věcí učiněným roku 1534, od ktereho pro obecnau nespokojenost a pro nemožnost provedení jeho tehdaž upustiti

1564 se musilo. Po několikadenních sporech o to mezi stawy páni a rytíři předložili králi Maximilianowi stížnost proti městům, že se jimi jednání na sněmě protahovalo; Pražané a druhá města naproti tomu rovněž písemně vyložila jemu své námitky, a král we všem jim dal za prawdu, ukazuje mimo jiné na příklad w Rakausích, kdež se několik let předtím podobný pokus byl stal a nikterak se nezdařil, nýbrž pro škodlivé následky musilo od něho býti upuštěno. Místo nawrhowané daně z prodajných věcí města podávala se k berni w předešlém spůsobu, z důchodů totiž dle přiznání s tisíce kop 12 grošů na dvě toliko léta, a po marném odporu druhých dwau stawů snešení sněmu konečné dle toho se stalo; s vymíněním toliko, aby před uplynutím dwau těch let držán byl sněm opět, na kterém by se o zavedení jiného spůsobu berně porada stala. Také pak posudné swolili stawové na dvě léta, s každého wěrtelce piwa po dwau groších pro císaře a po jednom pro krále Maximiliana k zvláštnímu jeho požádání.

Sněm tímto během jednání protáhl se déle, než se hodilo králi Maximilianowi. poněwadž měl po nawrácení swém do Wídně řídití také tam sněm stawů dolnorakauských, který byl položen na den 15 Unora. Když ještě dne 5 toho měsíce nebylo jednání skončeno, doufal, že bude moci odjeti z Prahy aspoň 10 neb 11 Unora; ale i potom musil odložití ještě jednau až do pondělí dne 14 Unora; nejspíš tedy skončil se sněm w sobotu předtím (12 Un.).

Do krátkého času potom připadá konečné wyswobození Jana Augusty z wězení jeho na Křiwoklátě. Nemáme o tom tak podrobné zprávy jako o předešlém jednání o wybawení jeho, ale aspoň určité, že se stalo na přimluwu krále Maximiliana, i dá se z toho souditi, že za jeho meškání w Praze užili příležitosti předešli přízniwci Augustowi, zejména pan Ladislaw ze Šternberka, k jednání s ním, aby se ho ujal. Přimluwau jeho po nawrácení do Wídně dal se konečně císař Ferdinand pohnauti k autrpnosti. Bylt Augusta hned potom opět z Křiwokláta doprawen do Prahy, zde pak ubytován w domě nejvyššího sudí pana Jana z Waldšteina na Malé straně, kdež

byl k němu volný přístup a dovoleno take jemu procházeti se po městě. Oč se s ním vyjednávalo, nepraví se, ale přý knězi dali mu pokoj a on jim teěž; konečně pak propuštěn jest na swobodu bez odvolání, jaké se předtím od něho žádalo, a bez všelikých jiných závazků, kromě aby wic veřejně nekázal. Propuštění stalo se w měsíci Březnu okolo neděle Kwětné, tedy okolo 26 Března. Odebral se ke hlavnímu místu bratří do Boleslawě. Teprwe však w roce potomním, již po smrti císaře Ferdinanda, dostalo se mu od nástupce jeho, císaře Maximiliana, určitě powolení, aby se nemusil jako jiní z bratří ze země stěhowati.⁴⁰⁾ 1564

Císař Ferdinand byl brzy po odjezdu Maximiliana z Prešpurka k držení sněmu na Morawu odjel odtamtud též do *Wydenského Nového města* (22 listop. 1563) a potom do *Widne*, kdež stále zůstal přes celau zimu. Již w Prešpurce zdraví jeho se pořád měnilo, tak že některé dni byl nemocen, potom zase bylo mu lépe. We Widni na začátku roku 1564 trpěl i na předsenní zimnici, tak že se staw zdraví jeho stával vždy powážliwější, až vznikala i powěst, žeby se mnil wzdání císařstwí. Zwlastě welké obecně uleknutí spůsobilo, když na zelený čtvrtek dne 30 Března při umýwání nohou chudým, kteréž wykonáwati měl w obyčejí, omdlel na chvíli a musil zdwihán býti, potom pak opět w neděli rowodní dne 9 Dubna ulehl a již dal se zaopatřiti swátostmi umírajících. Užíwal z té příčiny we mnohých věcech veřejně spráwy pomoci Maximiliana syna swého; ale předce přitom hlavní řízení podržel w rukau swých.

Jedním z hlavních předmětů pečí jeho toho času bylo vždy obdržení swobody přijímání pod obojí spůsobau, o které se byl zasazowal roku předešleho při konciliu Trientském. Koncilium ukončilo práce swé závěrečným sezením dne 4 Prosince toho roku. Poněwadž však od něho, jak powěděno, byla wěc ta wznešena na papeže, aby o ní rozhodl, císař tedy w naději,

⁴⁰⁾ Wztahuje se k tomu listina od císaře wydaná dne 15 Unora 1565 w archivě místodržitelském w Praze.

1564 která mu byla o tom vyslowena, obrátil se nyní ku papeži o splnění jí. Uložil jednání o tom wyslanci swému w Římě hraběti z Arka spolu s druhau žádostí o powolení manželství kněžím, která wíce než z Čech z jiných zemí jeho a též z říše německé kladena byla. Dal přitom wyslowiti přání, aby se rozhodnutí od papeže stalo ještě před welkonoci roku 1564, zejména do 15 Března toho roku. W příčině manželství kněží mínění při dvoře papežském nebylo žádosti císařowě přízniwé; žádost však týkající se podáváníí swátosti pod obojí spůsobau nepotkala se již se žádným odporem. Ne sice před welikonoci, které připadaly na den 2 Dubna, ale již dne 17 Dubna potom wydány byly listy papežské do Čech a jiných zemí, kterých se týkalo, k arcibiskupům a biskupům, kterým se nařizowalo, aby podávána byla *swátost pod obojí spůsobau* všem toho žádajícím. Následowal toliko dotaz z Wídně k administratorům strany pod obojí w dewíti člancích o spůsobu, kterým se podáváníí při ní dalo s ohledem na opatrnost potřebnau při podáváníí wína, aby přitom nebyly nějaké nepřístojnosti. Administratorowé dali k tomu odpověď we všem dostatečnau dne 31 Kwětna. Tu již císař powolení papežské oznámil listem z Wídně dne 17 Čerwna, a konečně učinil arcibiskup Antonin Brus z Mohelnice weřejné ohlášení o tom w kostele sw. Wíta po slawném kázání w jazyku českém i německém dne 23 Čerwence.

Jen o dwa dni později, na sw. Jakuba (25 Čerwence) w 7 hodin wečír *zemřel císař Ferdinand* we Wídni, w nemoci swé wždy wíce se horšící smrt již od delšího času předwídaw a w duchu křesťanském na ni jsa připrawen.

2.

Za Maximiliana II.

(1564—1576.)

Zpráva o úmrtí císaře Ferdinanda dostala se do Prahy dne 28 Čerwence. Nepochybně w předwídání brzkého konce

žiwota otcowa byl se arcikníže Ferdinand krátce předtím odebral do Wídně, zůstawiw spráwu zemskau na swem místě w rukau několika nejvyšších úředníků, a odtamtud přišlo od něho nařízení k duchowenstvu právě řečeného dne, aby zwo-
něno bylo we všech kostelích a konány byly mše zádušní. Již 1 Srpna potom císař Maximilian co korunovaný nástupce w království českém písemně ukládal raddám komory české, aby odtud powinnosti úřadu swého týmž způsobem jak doposud pod jeho jménem konal.

Posledni vůli císaře Ferdinanda sepsanau roku 1554 bylo ustanoweno rozdělení rakauských jeho dědičných zemí na tři díly mezi tři jeho syny, Maximiliana, Ferdinanda a Karla, tím způsobem, že se Maximilianowi králi českému a uherskému dostalo z nich toliko obojí arciknížetství rakauské, pod Enží a nad Enží, arciknížeti Ferdinandowi Tyrolsko a tak zvané zemiě wenkowske, w Německu různě ležící, arciknížeti pak Karlowi Štyrsko, Korutany, Krajina, Terst a hrabství Gorické. Osobním uwázáním se we swé vlastní pauství tyrolské bylo by arciknížeti Ferdinandowi nastalo rozlaučení se se zemí českau, kterau dotud po dlouhá léta co místodržící spravowal. Ale přese všecku někdejší řewniwost mezi bratřími pro toto náměstnictví w Čechách císař Maximilian, staw se nástupcem otcowým, uznal za dobré bratru swému posawadní místo jeho w Čechách i na děle zůstawiti. Jmenowalť jej po smrti otce w témž způsobu jak doposud swým místodržícím. Mandaty rozeslanými dne 12 Srpna po krajích rozkázal všem úředníkům zemským, aby se dle toho i nadále jím spravowali. *Arcikníže Ferdinand* ochotně přijal swůj posawadní úřad znowa na sebe, a místo do Tyrolu nawrátil se bez meškání k swemu posawadnímu bydlišti do Prahy. Dne 15 Srpna nacházel se na cestě swé z Wídně w Polné u Německeho Brodu, a některý den před 21 Srpnem byl zase w Praze.

Jednalo se hned po jeho příjezdu předně o způsob a o čas pohřbu císaře Ferdinanda; mělť o to arcikníže poradu s oněmi nejvyššími úředníky, kteří byli wedli spráwu zemskau za jeho nepřítomnosti, a též s královským podkomořím, ktereho byl

1564 hned z cesty své z Wídné do Prahy obeslal. Mělt owšem zemřelý císař pochován býti w hrobce předešlých králů českých i posledně manželky své Anny w kostele sw. Wíta na hradě Pražském. Dle úrady té mělo tělo zemřelého wezeno býti z Wídné až ke hranicům morawským, prowáženo jsauc stawy rakauskými; odtud až ke hranicům českým měli je prowoditi Morawané, přednější totiž osoby stawu swětského a duchowního, z nichž jmenowitě biskup Olomaucký, jak se rozumělo, měl se účastniti také obřadu w Praze; od hranic pak českých mělo prowodíno býti osobami z Čech k tomu zřízenými až do Prahy, a tam, jak již císař Maximilian sám byl ustanowil, položeno býti prozatímně w kostele sw. Tomáše na Malé straně, odkudž teprw měl následowati průwod pohřební k sw. Wítu. Mínil císař jmenowáním kostela sw. Tomáše nejspíš předejítí, aby nebyl ustanowen k tomu kostel Jesuitů, kterým nepřál. Mínění w raddě arciknížete rozcházela se jen poněkud o čas, kdyby pohřeb měl předsewzat býti. Jednalot se zároveň také o čas swolání sněmu, kterého potřeba nastávala, a uznávalo se za dobré k sněmu i ku pohřbu ustanowiti čas pokud možná jeden pro ušetření útrat dvojí jízdy do Prahy účastníkům; poněwadž pak připadal na pondělí po sw. Jeronymu (2 Října) obyčejný čas zasedání saudu zemského, hledělo se i k tomu, a nawrhowali tedy někteří z radd, aby bylo tělo císařowo přivezeno do Prahy hned w pátek (6 Října) po zahájení saudu zemského, a potom we druhý pátek (13 Říj.) nebo w neděli (15 Říj.) aby byl pohřeb, ku kterému by mezitím také císař přijel; po pohřbu pak w pondělí (16 Říj.) nebo w autery (17 Říj.) žeby jím mohl sněm býti zahájen, a přitom žeby se mohl dohodnauti s biskupy Olomauckým a Wratislawským a s knížaty i jinými ze Slezska a z Morawy ku pohřbu se dostawiwšími o sněmy těchto zemí. Jiní někteří z radd arciknížete kladli wáhu na nepřetržité trvání saudu zemského připadajícího k řečenému času, z příčiny, že za tří let předešlých saud zemský w ten čas nemohl držán býti pro jiné případnosti (jednau pro sněm, podruhé pro jízdu císaře Ferdinanda i Maximiliana do Frankfurta k wolení krále Římského, a po třetí

pro korunování Maximiliana v Uhřích) a tudy mnohým vedení práva bylo stíženo; protož radili, aby pohřeb na něco pozdější čas byl odložen, totiž asi k sv. Martinu (11 listop.) toho roku, tak aby předtím soud zemský volný čas měl. po pohřbu pak teprv aby hned sněm byl držán.

Arcikníže Ferdinand již dne 21 Srpna dal císaři zprávu o této poradě. Císař však na ten čas ani jedné ani druhé lhůty ku pohřbu nawrhowané neustanovil, nýbrž maje tehdyž prodlaužilé wyjednávání s kurfirsty německými o čas ke svolání sněmu říšského, zůstawił vše na delším odkladě (27 Srpna).

Od noweho krále Maximiliana nadáli se staupenci nowot náboženských, nesrownávajících se s řády cirkwe katolicke ani strany přijímajících pod obojí způsobau, wětší než dotud swobody, znajíce z předešleho času náklonnost jeho k zásadám protestantským; byli pak *bratři čeští* prwní, kteří w naději té hned po jeho nastaupení na trůn učinili pokus o dosažení přání swých. Za příčinau saudu komorního, který w měsíci Srpnu zasedal, dřív ještě než se arcikníže Ferdinand po smrti císaře nawrátíl z Wídně, i za dní potomních, bylo se sešlo mnoho osob stawu panského a rytířského w Praze za swými potřebami; tu pak členové bratrstwa mezi nimi se nacházející umluwili se o zadání žádosti k císaři, aby je zbawil těžkostí, které dotud trpěli w prowozování swého náboženstwí a propustil jim swobodu dle konfessí jejich, kterau časem swým byli podali otei jeho a nyní opět jemu podávali. Dwa ze zemanů Wáclaw Služský z Chlumu a Joachim Prostibořský z Prostiboře, wyprawení jsau w poselstwí do Wídně, a odewzdali žádost císaři. Účinek však nebyl dle jejich očekávání. Císař žádost přijaw, tázal se, zdali na ní podepsáni jsau všichni. od nichž byla podávána; čehož nebylo. Co řečník Joachim Prostibořský propowěděl, že všichni hotowi jsau před císařem se osobně postawiti, až by přijel do králowstwí. Při tom pak císař zanechal, slibuje do konfessí nahlédnauti a odpověď dáti po swém přijejdu. Do toho času bratři nezvěděli více, nežli že císař konfessí jejich poslal administratorům strany pod obojí, aby o ní powěděli své mínění

1564

Zdálo se první čas po smrti císaře Ferdinanda, že jeho působením měl se značně polepšiti stav věci při straně přijímajících pod obojí, kteří se přidrželi starých řádů svých. Následkem powolení kalicha od papeže, které bylo vyhlášeno dva dni před smrtí císaře, podávána byla w Praze i jinde swátost od duchowenstwa jedné i druhé strany pod obojí působau všem toho žádajícím. I Jesuité Pražští, jakkoli bylo jim to welice proti mysli, podrobili se obecnému o tom nařízení; přijalot i u nich jednoho z prvních dní po vyhlášení 13 osob swátost pod obojí působau. W straně pod obojí myslilo se nyní, že powolením kalicha odstraněna jest také posawadní těžkost dosahowání kněžství pro čekance její; neb že nyní budau moci swěcení býti od arcibiskupa Pražského, jak byl úmysl císaře Ferdinanda, když arcibiskupství obnowil. Byla však mýlka w tom; neb se posud prostředkem wyslance císařského w Římě jednalo při papeži o výminky, pod kterými měl arcibiskup býti oprávněn, aby žáky strany pod obojí swětil; jednalo se wždy ještě o ony rozdíly mezi zněním kompaktat Basilejských a obyčejem strany pod obojí při swátosti oltářní, jakož že neměla swátost podávána býti dětem a mělo wěřeno býti, že pod jednau jako pod oběma působaua přítomen jest Kristus s tělem i s krví. Administratorowé strany pod obojí, Jan Mystopol a Martin farář u sw. Mikuláše na Malé straně, neznajíce na ten čas staw tohoto jednání, hned první čas po smrti císaře Ferdinanda naléhali na arcibiskupa Antonina z Mohelnice, aby swětil žáky jimi odporučené, kteří potom w měsíci Září již i w Praze se dostawili z wenkowa; ale arcibiskup s wýmluwau, že mu nebylo lze, swěcení odkládal; z čehož k nelibostem přišlo mezi ním a duchowenstwem Pražským. Na opětowanau žádost o wyswěcení desíti žáků jemu oznámených arcibiskup ještě i 26 Října toho roku odpověděl wyslaným k němu od konsistoře dwěma farářům Pražským, že splniti žádost jich nemůže, než až mu bude možné že administratorům oznámí. Konsistoř w nesnázi z toho hledala raddy při konšelích Pražských, jakožto obyčejných svých ochráncích; oni však jiné pomoci neznali, než aby čekáno bylo do sněmu

a do příjezdu císařova, tak aby stawowe pod oboji sami se věci ujali; do té doby že nic jiného nezbyvá, než jak doposud čekance k svěcení na kněžství jinam odsílati (24 Listopadu). Teprw později dalšími žádostmi konsistoře pod obojí dal se arcibiskup oblomiti, že dne 14 Ledna roku 1565 wyswetil 12 mládenců sobě předstawených, ač ani tehdy vyššího zmocnění k tomu neměl. Když však opět w měsíci Březnu toho roku žádán byl o wysvěcení jiných desíti žáků, odepřel toho, omlauwaje se pro nelibosti, které si byl svěcením oním spřisobil, zvláště i s arciknížetem Ferdinandem.

Na podzim roku 1564 již zase w Praze i w jiných místech w Čechách mor řádil. Arcikníže Ferdinand z té příčiny dne 11 Září vydal nařízení k raddám Starého a Nowého města, aby domy, we kterých by kdo na mor zemřel, byly zawírány a znamenány, též u bran městských aby byly zřízeny stráže, od nichž měl každý přichozí tážán býti, odkud přichází, a kdož by přicházel z míst nakažených, neměl do města wpuštěn býti. Oznamování o zemřelých bylo zvláště poručeno farářům Pražským. Přitom zakázáno jest všem lazebníkům vytápění lázní, aby se z nich nešířila nákaza. Zapowěděn též výroční trh připadající o sw. Wáclawě, který právě nastával, a zawřeny take všechny školy jak w učení Pražském tak jiné veřejné i saukromé. Zdá se, že mření netrvalo dluho; neb již 25 Října bylo zase powoleno otewření škol universitních, a o něco později (10) sháněli také lazebníci přímluwy u arciknížete, aby jim provozování řemesla jejich bylo zase dowoleno.

Mor byl snad, byt ne jedinau, aspoň spolu příčinau, pro kterau ani w měsíci Říjnu ani w Listopadu, jak se právě zamýšlelo, nepřišlo k swolání sněmu zemského ani tím samým k wykonání pohřbu císaře Ferdinanda, nýbrž oboji zustalo na odkladě. Arciknížeti Ferdinandowi na místě toho větší zaneprázdnění pošlo ze zlého stawu důchodů komorních. Dopisem dne 7 Října císař Maximilian ukládal raddám komory české zaslání sobě znamenité summy peněz do Wídně ku potřebám svým, jmenowitě i k zaprawení útrat, které by pohřeb wyžadoval. Raddowě komory odpověděli však (14 Října) listem,

1564 kterým welice stěžowali na nedostatek důchodů, ježto nestačily ani na zaplacení běžných dluhů, které byly od delšího času wzrostly. Následkem toho císař Maximilian wznesl úkol na bratra svého, aby zjednal *půjčku* nucenau od duchowenstwa zámožnějšího (24 Října). Bylo jednání těžké s opaty, probošty a jinými, od nichž se bylo čeho nadíti, kteréž arcikníže oběslal k sobě do Prahy. Ukládal na každého summu dle jmění, jakým asi který vládl; ale bránili se swau nemožností, a když jinak býti nemohlo, žádali aspoň o slewení, ku kterému arcikníže konečně swolil. Na proboštu a kapitule kostela Pražského bylo žádáno 10.000 kop míšenských; nezachowala se však pamět, kolik s nimi konečně smluwenó; s abatýší sw. Jiří zůstalo se na 500 kopách, s opatem Strahowským na 300; opat Břewnowský podwolil se půjčiti 1500 kop; ale když w krátce potom lidé jeho we wsi Břewnowě utrěli škodu ohněm, císař ku přimluwě arciknížete slewil mu z nich 200 tolarů ku pomoci pohořelým (1565 1 Března). Wedlé toho bylo wyžádáno na městech králowských, že každé jistau summu peněz složilo napřed na srážku berně, která by na sněmě nejprwé přístím měla swolena býti.

Mezitím nesnáze peněžité císařowý rozmnožily se ještě zase nowým porušením míru w Uhřích. Mírem na osm let zawřeným s Turky roku 1562 bylo ustanoweno, že co se týkalo hranic mezi panstwím císařským a panstwím Jana Sigmunda *Zápolského* w králowstwi uherském, mělo se mezi nimi samými, císařem a knížetem sedmihradským, státi narownání. Toho však doposud nebylo se docílilo, a w tom w měsíci Září roku 1564 Zápolský zrádným způsobem zmocnil se města *Sátmára*, a obnowil tím wálku s císařem. Wojsko císařské w Uhřích wedené wytečným welitelem Lazarem Šwendi odňalo mu brzy jeho wyboje, tak že přinucen byl k jednání o mír. Zawřena byla s ním dne 10 Března roku 1565 smlauwa předběžná w Sátmáru zpět dobytém, ale konečné dotwření jí bylo jím auskočně zdržowáno, a mezitím ohlížel se o dosažení pomoci od Turků, což nowým nebezpečenstwím wálky s nimi hrozilo. Byla z toho tím pilnější potřeba wydržowání wojenského lidu w hořejších

Uhřích a shánění peněz k tomu. Císař z té příčiny již dne 22 Března ukládal arciknížeti Ferdinandowi nové jednání s duchowenstwem a s městy královskými, s duchowními, aby tímž způsobem jako prwe města odvedli napřed část berně příští, s městy aby to učinili ještě wětšími summami než dříve. Tak tež pak mnil se císař pokusiti o obdržení půjček na srážku s berně od přednějších osob stawu panského a rytířského, i žádal od arciknížete, aby dal učiniti seznam těch, od kterých bylo by se nadíti dobré wíle k tomu. Nedlanho potom byla zawřena smlauwa o půjčku 30 000 zlatých Rýnských s bohatým měšťanem Lipským (w Sasích) Petrem Frenkem, za kteraž k žádosti císaře zaručila se wšecka tři města Pražská, Staré, Nowe i Menší (15 Kw.). Duchowenstwo i města podwolili se žádanému odvedení berně napřed bez wšelikého odporu, tak aby učinili tomu zadost do Letnie toho roku připadajících na 10 Čerwna.

Mezitím byl císař teprw dne 6 Ledna roku 1565 učinil oznámení arciknížeti Ferdinandowi o *sněmě*, že mnil svolati jej w čase do sw. Jiří a osobně k němu se odebrati, s uložením, aby společně s raddami komory české učinil náwrhy, oč a jak by se na něm jednati mělo w příčině berní. Arcikníže oznámil dne 24 Ledna dobré zdání své. Nieméně však do řečeného času k svolání sněmu nepřišlo. Císař teprw dne 25 Kwětna, tedy čtyry neděle po sw. Jiří, wyprawil nejvyššího kancleře *Joachima z Hradce* od dworu swého we Wídni do Morawy k jednání s tamějším heitmanem zemským a jinými nejvyššími úředníky, odtud pak do Prahy k jednání s arciknížetem Ferdinandem o čas a způsob sněmů. Nebezpečný staw wěcí w Uhřích byl příčinau, pro kteraú císař ani do Morawy ani do Čech k sněmům osobně odebrati se již nemínil, nýbrž sněm morawský držeti prostředkem kommissarů, řízení pak sněmu českého poručiti bratru swému. Na obau sněmích jakž potom také we Slezeku a w obau Lužicích mělo jednáno býti jen o peněžité potřeby zwýšene nebezpečenstwím wálky s Turky; o jiné wěci, práv a potřeb země se týkající, měl na stawích žádán býti odklad s přiřčením, že jak nejdříve

1565 možná držán bude sněm druhý, ku kterému císař sliboval přijeti osobně. Wedlé toho měl nejvyšší kancléř oznámiti arciknížeti také w příčině pohřbu císaře Ferdinanda, že minul císař po sněmě českém jej dát konati, předně pohřebními obřady we Wídni w kostele sw. Štěpána, potom průvodem do Prahy, jehož se na místě jeho měli účastniti obadwa druzí bratří, arciknížata Ferdiuand a Karel. Arcikníže Ferdinand měl nawrhnuti čas k tomu se wzhledem na trvání sněmu českého.

Dle úrad následkem posláni kancléře Joachima z Hradce na Morawu i do Čech wzatých, o kterých arcikníže Ferdinand učinil zpráwu císaři dopisem dne 4 Čerwna, císař Maximilian již dne osmého toho měsíce vydal nařízení, jímž sněm králowstwí českého položen jest na den 30 Čerwna, a zároveň rozhodl se k obřadům pohřebním we Wídni ustanowiti den 5 Šrpna, w předpokládání, že sněm český asi do času sw. Jakuba (25 Čwce.) skončen bude

Poněwadž na předešlém sněmě, ježž král Maximilian posledně za žiwota otce swého řídil, usnešeno bylo, aby se budaucně jednalo o jiný způsob uložení berně na místě posawadních přiznáwacích listů z jmění, we kterém páni a rytíři předstírali nerowné obtížení sebe proti městům, obáwala se města, aby se druzí dwa stawové na sněmě nastáwajícím nepokaušeli opět o zawedení daně z prodajných věcí; i uznali proto Pražané všech tří měst za dobré wyprawiti zvláštní poselstwo k císaři do Wídně se žádostí, aby toho nedopauštěl, i také s některými jinými prosbami. Byl w čele poslu Pawel Žipanský z Dražice, někdejší primas Staroměstský. Dne 11 Čerwna vydali se na cestu. a přijeli dne 16 téhož měsíce do Wídně, hned pak nazejtří w den sw. Trojice (17 Čw.) měli slyšení u císaře. Pro swau ochotnost prokázanau odwedením berně napřed a podstaupením rukojemstwí k Petrowi. Frenkowi z Lipska byli přijati welmi dobrotiwě, a w příčině způsobu berně dostalo se jim upokojení, druhé pak jejich žádosti, týkající se jmenowitě swobody Plzenských od cla pomezního z dobytka se škodau jiných stawů, odkázáni jsau na čas brzkého prý příjezdu císaře do země. Wrátiwše se z Wídně do

Prahy, čimž dne 29 Čerwna zpráwu o swém pořízení konšelům všech tří měst, která od nich s powděkem jest přijata. 1505

Druheho dne potom, dne 1 Čerwence, byl sněm položený na den 30 Čerwna zahájen arciknížetem Ferdinandem, jemuž k ruce poslán byl opět také nejvyšší kancleř Joachim z Hradce z Wídně do Prahy. Předložení královské obsahowalo zpráwu o běhu věci w Uhřích, z kterého nastáwalo nowé nebezpečenství wálky s Turkem a tudy potřeba dalších pomoci k wydržování wojska w poli. Týmž omlauwal císař, že nemohl na ten čas osobně přijeti k sněmu, poněwadž by přítomnosti jeho na blízku králowství uherského bylo potřeba. Za nepřítomnosti swe uznáwal však za těžko, aby se o jiný spůsob berně než dle posawadního obyčeje dohodnutí mezi stawy docíliti mohlo, a protož žádal, aby stawowé ještě i tentokrát berni w též výšce jak posledně na další jeden rok swolili, a rovněž posudné; též pak kdyby císař osobně do pole wytáhl, aby páni a rytíři též osobně při něm se nalezti dali. Přitom slibowal císař jak nejdříve možná osobně jiný sněm zahájiti, na kterém by jak o nowém spůsobu berně tak o všech jiných obecních potřebách a žádostech stawů jednáno bylo.

Žádosti a stížnosti takowé dali stawowé sestawiti w jistých artikulích, kteréž jsau na sněmě císaři k známosti přiwedeny. Prwním z nich žádáno na císaři jakožto nowém panowníku stwrzení privilegií zemských, jak obecných tak jednotlivých osob, zejména také, která se wztahowala ku právům králowství nad některými lény říšskými, též na zvláštní poměry hrabství Kladského a Chebska i Loketska, též Voigtlandu ku koruně. Jak již za předešlých časů žádali stawowé, aby pře o hranice zemské s okolními sausedy byly k srownání přiwedeny, aby práwa městská tištěna byla. Stížnosti pak wedli proti lidem poddaným, že se často w saudy dāwají se swými pány k zlehčení jich, na některé nowé řády týkající se hor, na překážky w plawení dříví po Wltawě ku Praze, na zvýšení cel pomezních a na zdražení tím dobytka přiwáděného odjinud, též na oswobození Plzenských od cla, na sklad císařské soli w Praze a jinde, i na některé věci wedení práwa při saudech zemských

1565 se týkající. Jedním z nejpřednějších artikulů žádáno také, aby nejstarší ze synů císařových *Rudolf*, kterému jednau mělo připadnauti nástupnictví, chovaný tehdáž podobně jako někdy otec jeho ve Španělech, odtamtud jak brzy možná přiveden byl do země nebo aspoň ke dworu císařowu, aby se jazyku českému naučiti a jemu přivyknauti mohl; k tomu pak cíli aby při něm některé osoby stawu panského a rytířského z Čech držány byly.

Zdá se, že při dvoře císařském bylo některé obávání, že jednání na sněmě bude tentokrát spojeno s těžkostmi: ale proti nadání stawové zachowali se krom wedlejších některých námitek welmi powolně. O artikule žádosti jejich nejednalo se. nýbrž zaslány jsau císaři toliko k vědomosti, aby se o nich do příštího osobního shledání na sněmě rozhodnauti mohl, a také jednání o nový spůsob uložení berně k zachování stejnosti mezi druhými dvěma stawy a městy odloženo jest k témuž sněmu budaucímu: berni pak i posudné stawové powolili na další jeden rok w té míře jak doposud, totiž s tisíce kop dýchodů po 12 kopách jak od stawů tak od poddaných, a posudného po třech groších se sudu čili wěrtelce. Také pak k osobnímu tažení do pole jest swoleno, s obyčejnau jak jindy wyminkau, když by k tomu přišlo, aby sešlo s berně na to pololetí. Wedle toho stawové z vlastního podnětu usnesli se prokázati wděčnost arciknížeti Ferdinandowi za mnoholeté zaslaužilé vedení správy zemské powolením zvláštní berně k jeho ruce. polowice totiž auroku Swatohawelského z poddaných na statcích pánů, rytířů i duchowenstwa. Sněm se skončil k velké spokojenosti císaře dne 7 Čerwence po sedmidenním zasedání.

Právě za těch dní, dne 4 a 5 Čerwence totiž, byla welká *porodeň* w Praze, náhle vzniklá z wystaupení řek při horách pomezních i z prudkých lijaveň nad Prahau samau. Dosahowala, jak se tehdáž počítawalo, až k očím bradáče, sochy totiž we sklepení blíž mostu u špitálu křižownického. Na Starém městě byla zawodněna ulice nynější poštowská, na jejímž konci hořejším woda wnikla zejména do dwora i do knihowny w kol-

leji Rečkowě (č. 316) a takéž ulice platněřská až na blízko kostela sw. Mikuláše. 1565

Po sněmě konaly se příprawy k slawnému pohřbu císaře Ferdinanda, který, jak zmíněno, měl se počíti we Wídni dne 5 Srpna. Cesta, kterau mělo tělo odtamtud wezeno býti do Prahy, byla wyznačena přes Morawu, potom pak w Čechách přes Jindřichůw Hradec, přes Soběslaw a Benešow. Již dne 11 Čerwence psal arcibiskup Antonín panu Jindřichowi ze Šwamberka sedícímu na Zwíkowě a nepochybně wíce pánům jiným, kteří se měli průvodu účastniti, aby byli dne 10 Srpna w Jindřichowě Hradci, kamž sám měl také přijeti, podobně dne 22 Čerwence panu Janowi ze Šternberka, že tělo přes Benešow, jemu náležející, wezeno bude dne 14 Srpna. Stal se w tom však později odklad, následkem čehož arcibiskup dne 6 Srpna psal farářů Jindřichohradeckému a jiným duchowním okolním, aby se w Hradci ku průvodu dali nalézti teprw na noc dne 13 Srpna.

Do *Wídně* odebral se ku pohřbu arcikníže Ferdinand a četné panstwo a rytířstwo z Čech i z Morawy k tomu obeslané. Krom nejvyššího kancelěře Joachima z Hradce, který se nacházel stále při dvoře císařowě, byli mezi nimi z předních pan Ladislaw Popel z Lobkowic maršálek dworu králowského, pan Jan ze Šwamberka, Wratislaw z Pernšteina i Wilém Rosenbergský. Pro welký dešť, který byl w neděli dne 5 Srpna, odložen jest pohřeb na pondělí, dne 6 toho měsíce. W ten den wykonán jest průwod s welkau sláwau ze zámku císařského do kostela sw. Štěpána, při čemž řečení páni čeští nesli klenoty králowské, meč, jablko, korunu a sceptrum. Za marami šli císař i oba jeho bratři arciknížata Ferdinand a Karel. W kostele wykonány jsau od vysokého duchowenstwa obyčejné pohřební obřady, nazejtří pak potom dne 7 Srpna mše zádušní.

Ze žádostí a stížností předložených císaři na minulém sněmě českém žádná se netýkala náboženstwí. Toliko w saukromých schůzích osob stawu panského a rytířského znajících se k jednotě bratrské wzpomínalo se na odpověď, kterau byl dal císař před rokem poselstwu od nich wyprawenému do

1565 Wídně, odkládaje rozhodnutí o jejich žádosti do svého příjezdu do země. Poněwadž císař ke sněmu tomuto nebyl přijel, usnesli se žádost swau obnowiti a užiti příležitosti k odewzdání jí císaři, když se mnozí z nich wedlé jiného panstwa měli odebrati do Wídně za příčinau pohřbu. Připojili se k tomu jiní také z markrabství morawského, kdež nowá žádost složena jest w Iwančicích w dohodnutí s bratrem Blahoslawem a jinými duchowními jakož i s Janem Augustau. Poslowé wyprawení s ní do Wídně měli slyšení u císaře dne 4 Srpna, tedy dwa dni před pohřbem císaře Ferdinanda, a wídně jsau přijati, i ač císař ponkazowal na welké zaměstuání své w té době nepřiležitě, dána jim odpověď již druhého dne po pohřbu, 8. Srpna. Byla však proti očekávání odporná. Odkazowal císař na mandaty otcem jeho proti bratřím wydané, a napomínal, aby se jimi spravowali. Mezitím té samé příležitosti pobytu několika-denního we Wídni užili také stawové pod obojí ke wznešení dwójí žádosti na císaře, předně se wzhledem na okolnosti při zwolení konsistoře posledně za císaře Ferdinanda roku 1562. aby stawové wolení administratorů a konsistoře plně w své moci měli, zadruhé pak aby arcibiskup Pražský přidržen byl k swěcení žáků strany pod obojí na kněžství, ježto posud toho se zpěčowal. Císař k tomu odpověděl odkladem až do svého osobního příjezdu do Prahy. Jak bratří tak stawové pod obojí byli tím w nadějích swých, které skládali w nowého panowníka, welice sklamání a jen poněkud pokojíce se tím, že nepříznivé odpovědi sobě dané přičítali radám předních osob tu chvíli přítomných we Wídni, jakož arciknížete Ferdinanda, kanceléře Joachima z Hradce a jiných protiwníků nowot swých, nespauštěli se zcela naděje w blízkau budoucnost.

Den, w který byla od císaře dána odpověď bratřím českým, byl ustanowen k odpočinutí pro účastníky *přiwodu pohřebního*. Nazejtří potom dne 9 Srpna wyjeli prowázejíce tělo císařowo na cestě do Čech. Wezeno bylo nepochybně se zastávkami, jak prwe byly ustanoweny, w Jindřichowě Hradci, w Soběslawi, w Benešowě a snad i w několika jiných místech, tak že potřeba bylo jedenácti dní na cestu až ku Praze. Arci-

kníže Ferdinand neznámo w kterem místě oddělil se od ostatního průvodu, aby dojel dříve a mohl w Praze ještě napřed dáti některá nařízení w přičině pořádku při pohřbu. Nacházel se na cestě své dne 17 Srpna w krajině blíže Kutnehory, kdež obědwal w krémě na Skalce již tehdáž tak zwane pod Kaňkem.⁴¹⁾ Nejspíš nazejtří potom dojel do Prahy, kdež den ku pohřbu ustanowen byl na 20 Srpna.

Pominutím předešleho ustanowení, dle něhož mělo tělo císařowo složeno býti w kostele sw. Tomáše a odtamtud teprw neseno na hrad ku pohřbení, arcikníže Ferdinand ustanovil, aby se zastávka stala w kolleji Jesuitů, kdež zwaní účastníci pohřbu měli poobědwati, poněwadž průvod Prahou měl se počítí nepochybně welmi časně z rána. Darmo pokusili se konšelé Staroměstští o zamezení tohoto wyznamenání towaryšstwa neoblíbeného, nabízejíce arciknížeti radní dům svůj k té zastávce, kdež by na útraty obce jejich wystrojen byl oběd jak nejwybranější. Arcikníže neupustil od svého zařízení již učiněného. Takž w ustanowený den stalo se shromáždění ku pohřbu nejpíš asi podobně jako někdy k slavnému wjezdu císaře Ferdinanda do Prahy roku 1558 w polích za Vyšehradem, a odtamtud bral se průvod nejprwě Nowým a potom Starým městem Pražským. Šli napřed s pochodněmi světlonoši ze starších chudých lidí k tomu vybrání, a za nimi hned administratoři strany pod obojí s faráři Pražskými, kteříž sobě toto místo jim wykázané za nedůstojné pokládali, ale bylo to arciknížetem tak nařízeno: za nimi nižší duchowenstwo strany pod jednu, hlawně vikáři a choralisté kostela Pražského, potom mniši řádů rozličných a žáci Jesuitů. Následowali poslowé z měst královských, mistři učení Pražského se swými příslušníky, potom konšelé Pražští, úředníci a písaři desk zemských, jakž i od soudů komorního a purkrabského, tež dwořané rozliční. Za nimi šli zpěwáci dworští, zpíwajíce písně smuteční, dále potom opatowé s infulemi a berlami, kanowníci w kožíscích hermelinowych, konečně arcibiskup a

⁴¹⁾ Viz Paměti Dačického I 347.

1565 velký počet panstwa nejpřednějšího. Wedeno jest dále několik koní pokrytých černými pokrowy hedwábnými se znaky králowstwi českého i říše německé. Wedli je šlechtici nesaucí zároveň koraulwe rovněž se znaky, a za nimi nejvyšších úředníků šest neslo jablko, žezlo, meč we pošwě, zlaté rauno, korunu králowskau a korunu císařskau; jiných pak třidcet přednějších osob z paustwa a dwořeniustwa za nimi neslo umrlčí truhlu s tělem císařowým, a za truhlau kráčeli arciknížata Ferdinand a Karel we smutku, majíce obličeje záwoji černými zakryté. U kolleje Jesuitské u sw. Klimenta zastawil se průwod, a wnesena jest truhla umrlčí i postawena na dwoře, jehož stěny ozdobeny byly všelijakými nápisy náhrobními w třinácti rozličných jazycích. Nad ním Jesuité zpíwali žalmy Dawidowy střídající se, co zatím arciknížata, dwořané a panstwo četné zasedli k obědu přichystanému w refektáři, we swětnicích školních a jiných místnostech. Bylot snad již po poledni. W jedenadwacátau pak hodinu, totiž dle počtu nynějšího we čtwttau odpoledne, zdwihl se průwod w témž pořádku jako předtím k další chůzi přes most a přes Malau stranu na hrad Pražský a do kostela sw. Wíta, kdež truhla postawena jest prostřed kûru pod lešením více než třemi sty swíčkami woskowými osvětleným. Wykonány jsau při ní ještě téhož dne obřady arcibiskupem, kterých se nejvíce jen příslušníci strany pod jednau účastnili; jiní mnozí se vzdálili. Nazejtří potom konány jsau tudíž mše zádušní, a držel řeč pohřební probošt Pražský Jindřich Scribonius; tělo pak konečně uloženo do krypty wedlé králowny Anny, milowané manželky zemřelého císaře. Jesuitům za jejich přičinění dostalo se od arciknížete Ferdinanda hojně odplaty.

W čase zaměstnání dworu Wídenského i Pražského s pohřbem tímto horšil se vždy více staw věci w Uhřích, tak že se čím dál tím více chýlilo z toho k wálce s *Turky*. Když totiž jednání o mír s Janem Sigmundem Zápolským již umluwený bylo od něho zmařeno, přišlo opět k wálčení s ním, we kterém se mu již také dostalo některé pomoci od bašat tureckých w Budíně a w Temešwáru. Wojewůdce císařský Lazar

Šwendy dobyl nieméně značných prospěchů, tak ze opanowal 1565 i značnou část země uherské proti němu za řekou Tisou. Toho nechtěl dopustiti sultan Soliman, pokládaje to za skrácení swého panství, ježto byl Zápolský jeho područníkem. Císař wyprawil w měsíci Dubnu roku 1565 zvláštního vyslance do Konstantinopole, Michala Černowického, k jednání o to. Sultan žádal však, aby výboje ty byly puštěny, hroze sic wálkau. Dne 22 Srpna, druhý den po pohřbu císaře Ferdinanda w Praze, nawrátil se Michal Černowický s tím wzkázáním do Wídně. Jsau následkem toho nejvyšší úředníci a jiné přednější osoby z Čech a přiwtělených zemí i ze zemí rakauských obe-sláni do Wídně ku poradě někdy w měsíci Září, aby powěděli dobré zdání swe, mělliby císař k žádosti Turků swoliti čili wyjednávání s portau přetrhnanti a tudy owšem podstaupiti wálku. Nepochybně bylo mínění wysloweno proti poddání se žádostem tureckým, a bylo tudy potřeba strojiti se k wálce.

Toho času nastával sněm říšský w Augsburce, o jehož swolání se již dříve předtím wyjednávalo mezi císařem a knížaty německými; a hleděl císař jeho užiti ke zjednání sobě pomoci od říše, když by k wálce s Turky mělo přijiti. Jest z příčiny té mnoho pánů českých žádáno od císaře, aby se k tomu w Augsburce nalezti dali. Císař sám strojl se spolu s císařownau wyjeti z Wídně dne 17 Prosince. Zdá se, že nadálá zlá příhoda způsobila mu w tom některé opozdění. Jeden z nejpřednějších pánů českých, kterých bylo císaři k sněmu říšskému potřeba, byl nejvyšší kancelář *Joachym z Hradce*. On před jízdau do Augsburka chtěl pořídit některé věci na panství swém w Jindřichowě Hradci, wyjel z Wídně k Čechám dne 12 Prosince; u Wídně samé však most dřevěný přes Dunaj, přes který jel, prolomil se pod ním, tak že i s wozem a koni spadl do řeky a utonul tu s několika průwodčími k velké lítosti císařowě. Cesta císařowa do Augsburka byla přes *Lince*, kdež se více dní zdržel za příčinau rozličného jednání, ku kterému se mimo jiné pány české dostawil jmenowitě také Wilem z Rosenberka. Byla w Linci mezi jiným zawřena smlauwa mezi císařem a arciknížetem Ferdi-

1565 nandem o roční plat 10.000 tolarů odkázaných arciknížeti a dědicům jeho poslední vůlí císaře Ferdinanda, tak aby jim vycházel z důchodů v království českém a zemích přitvřených (1566 6 Ledna). Pokud známo, nacházel se císař v Linzi dne 29 Prosince a snad již přes vánoční svátky předtím, potom pak aspoň do 6 Ledna, po kterémž dni brzy vykonal další cestu do Augsburka.

Na sněmě říšském v *Augsburce* nastávalo mnoho těžkého jednání mimo jiné věci také o rozepře mezi knížaty katolickými a protestantskými pro překračování starších řádů mezi nimi stanovených od jedné i druhé strany, k tomu také pro zmáhání se sekty kalvinské, dotud zákony říšskými neoprávněné. Poněwadž na tom záleželo také stolici papežské, byl do Augsburka co legat vyslán kardinal František *Commendone*, meškavší předtím v Polsku. Přijel odtamtud do Prahy, a po byl tu přes vánoční svátky asi sedm dní, ubytován jsa u arcibiskupa, s nímž mu bylo také o některé jiné věci jednati. Z Prahy do Augsburka jel potom přes Plzeň.

Knížata němečtí k říšskému sněmu velmi zdlauhavě se scházeli. Po příjezdu císaře ještě do 24 Ledna nebyl ani jeden z kurfiřtů a jiných knížat v Augsburce; někteří toliko v několik prvních dnech potom se očekávali, a zatím již přicházely zprávy o silném zbrojení Turka, čím dál tím jistější. Císař Maximilian z té příčiny nejprw dne 22 Unora vydal z Augsburka, jak se častěji předtím stávalo, zápowěd do Čech a do druhých zemí ku království přitvřených proti wstupování do jakýchkoli cizích služeb vojenských, aby tím lidu potřebného do pole k obraně nebyl nedostatek.

1566 W krátce potom arcibiskup Pražský Antonín z nebezpečenství války s Turky wzal podnět k náwrhu mrawokárněmu, kterého písemně podal arciknížeti Ferdinandowi a raddám jeho (3 Března). Líčil w něm barwami ostrými, pohříchu s prawdau se silně srownáwajícími hříchy a neprawosti panující w zemi we stawích vyšších i nižších, duchowních i swětských bez rozdílu, kterým se přičítalo co trest boží nebezpečenství od Turků, obžerstwí, labužnictwí, smilstwí a cizoložstwí, zlodějstwí a lich-

wářstwí i wšeljaká jiná neřest. Arcibiskup radil, aby se moci 1566
státní užilo k stawení a trestání přestupků proti zákonu bo-
žímu, zvláště proti šestému přikázání. Wedlé toho nařídil při
kosteie Pražském zwonění w každé poledne wyzýwající k mo-
dlitbě proti Turku a konání trojiho processí každý týden
w postním čase tehďáz se počínajícím, a dwojiho potom po
welkonocích každau středu a pátek, i žádal, aby tak obecně
nařizenó bylo při wšech kostelích w zemi. Nepochybně tím
pobádány se citili *administratoři* strany pod obojí Jan Mystopol
a Martin farář sw. Mikuláše w Menším městě ku podobné
horliwosti. Obrátili se dopisem k císařskému rychtáři, purk-
mistru a konšelům Starého města (8 Března) a bezpochyby
rowněž Nowého a Menšího měst Pražských, kterým stěžowali
nad tím, jak proti řádu církewnímu w straně pod obojí *postí*
se nedbá, nýbrž zhusta slepic, kapaunů a jiných mas se užívá,
čemuž že dle powinnosti úřadu swého díwati se nemohau. Žá-
dali proto, aby se úřad městský přičinil, aby obžerstwí takowé
staweno bylo, a k wypátrání. w kterých místech se to děje, aby
heitmanům, setníkům, padesátníkům a desátníkům we wšech
čtvrtech uloženo bylo po domích prohlídku předsewzítí. Do-
kládali, žeby toho mlčením sněsti nemohli, nýbrž na censury
církewní musili nastaupiti odepřením swátostí i pohřbů. Při-
pomínali, co prý se stalo w Praze roku 1524 u wigilii sw. Wa-
wřince (9 Srpna) (zjímání tehdejších staupenců Lutheranstwí
Paškem a jeho staupenci), wystřihající, aby se něco podobného
nezběhlo. Staw wěcí byl však w Praze ty doby docela jiný,
než aby se čeho takowého jako roku 1524 bylo obáwati. Kon-
šelé Starého města dali odpověď (18 Břez.), kterau napome-
nutí toto ausměšně odmítli. Prawili, že nerozumějí, kdoby obwi-
něním z nezachowávání řádu míněn byl, zdali měšťané čili
lidé jiných powah a powolání rozličných, kteří w Praze bydlo
swé mají. O měšťanech že jim nic takowého známo není a
neslušelo by se jim, pátráním po domích jedny proti druhým
w domnění dáwati; jiných pak, kteří pod práwa jejich nená-
ležejí, že naprawowati jim nenáleží. Připomenutí tohó, co se
w Praze před 42 léty stalo, že jim wděk není; aby však po-

1566 druhé k něčemu takowému přišlo, toho, pokud na nich jest, žeby nedopustili. Když však prý oni, administratorowé, takowé napomenutí jim z lásky křestanské učinili, že zas jim tolikéž přátelsky oznamují, že „nemalé naříkání od mnohých dobrých lidí často slychají, kterak by po krajích králowství tohoto i také zde w městech Pražských někteří kněží strany jejich welmi nepřikladně živi byli a lid obecný swým nectiwým chowáním welice pohoršowali“, to aby přetrhnauti se snažili. že jich žádají.

Následkem zdlanhawého sjíždění se knížat německých do Augsburka byl sněm říšský zahájen konečně teprw dne 23 Března. Toho času bylo již známo, že mínil sultan *Soliman* předsewzítí osobní tažení do Uher se wší swau mocí wojenskau. Bylt w úmyslu tom již wyjel z Konstantinopole do Adrianopole, kamž přijeti měl dne 20 Března. Z příčiny té císař Maximilian již dne 22 téhož měsíce oznámil wůli swau arciknížeti Ferdinandowi, aby w Čechách potřebné nařízení učinil o hotowosti a po případě o osobním tažení do pole na základě posledního swolení sněmowniho. Arcikníže a nejwyšší úředníci zemští, s kterými wzal o tom radu, neočekawali mnoho prospěchu z posawadního způsobu hotowosti zemské, ukazující ke zkušenostem w případech takových za času císaře Ferdinanda. Uznávali zapotřebí, aby w tom zaweden byl lepší a stálejší než posud pořádek, a k tomu cíli radili, aby císař jak nejdříve možná položil nowý sněm, ku kterému by dle slibu učiněného sám přijel osobně, a pakli by to možné nebylo, aby nicméně sněm dal držeti i bez swé přítomnosti. Z osobního příjezdu císař se bál těžkostí, poněwadž by stawové byli mohli naléhati na splnění swých žádostí, které byly do prvního sněmu osobně jím držaného odloženy; ale i swolati sněm wůbec zpěčował se, wymlauwaje se na krátkost času a na potřebu přítomnosti swé w Augsburce. Takž setrwal při swém úmyslu, a učinil oznámení o tom arciknížeti Ferdinandowi dopisem z Augsburka dne 12 Dubna, wznášeje na něj úkol, aby přiměřený dobrý řád při hotowosti a osobaím tažení sám ustanowil, též aby wůdce a důstojníky k tomu z prostředka stawů jme-

nowal, s projewením práni přitom, aby s vyhlášením hotowosti k polnímu tažení spěchano nebylo do projiti hluty k odvedení berně o sw. Jiří, kterého by sic stawowé odpírati mohli. 1566

Dle toho vyšly tedy mandaty císařske k tomu se wztahující dne 30 Dubna. Oznamowalo se jimi, že císař proti Turkům osobně do pole táhnauti míní, a nařizowalo se s odwołáním na poslední snešení sněmowní, aby stawowe k temuž se hotowili, každý ze dwau tisíců kop důchodu s jedním koněm zbrojným a potřebnau čeládkau, tak aby, jak se první napomenutí stane, wzhůru byli a k místu, které k tomu jmenowáno bude, se dostawili. Tu chwili byl císař na sněmě říšském w Augsburre již obdržel swolení pomoci wojenské od knížat a stawů říšských, která měla činiti 40.000 lidu pěšího a 8000 jízdných. Ihned pak dály se jak w jiných zemích tak w Čechách všeliké příprawy wálečné. Byl již předtím císař z Augsburka (13 Dubna) psal arciknížeti w příčině *děi*, která měla z hradu Pražského, z Pardubic, tež z Wratislawě we Slezsku a z Budišína w horní Lužici dopravena býti do Wídně, rovněž zásoby prachu a kulí. Bylo děl na hradě Pražském 40 kusů, o něž se jednalo, ač nacházela-li se všacka w dobrém stawu. O dowoze jich mělo se jednati s městy a s duchowenstwem, aby k tomu dostawili koně a wozky, ač nemělo to býti bezplatné, tež o dowoz potraw k wojsku, kterýž měl usnadněn býti odpuštěním cel na cestě, pokud nestačila k tomu plawba po wodě. Peníze k placení najateho lidu wálečného, pokud nestačila berně, měly sháněny býti *půjčkami*, tentokrát nejen od měst a od duchowních, nýbrž take od pánů a rytířů, pokud se kteří pokládali za dosti zámožné. Již dne 29 Dubna byli k tomu od arciknížete Ferdinanda jmenowáni kommissaři, jeden pán a jeden rytíř w každem kraji, kteří měli o to jednati na sjezdech položených na 14 Kwětna, s osobami k tomu sezwanými. W kraji Prachensském, o kterém se zachowala určitá pamět, byl sjezd položen w *Horaždějowicích* a za kommissaře ustanoweni pan Wilém z Rosenberka a Adam Koc z Dobrše.

Zrowna o sjezdě w Horaždějowicích pochybno jest, zdali držán byl panem Wilemem Rosenberským; neb jeho w Třeboni.

1566 kdež právě meškal, došel dopis od arciknížete Ferdinanda daný dne 13 Května, kterým mu arcikníže z rozkazu císařova ukládal, aby k němu do Prahy přijel a pro tehdejší velké potřeby při něm zůstal; dle čehož on hned také se zachoval. Snad že příčinu, byť ne jedinou, k powolání tomu do Prahy zawdala nemoc arciknížete *Ferdinanda*, prudká zimnice, na kterau byl ulehl w polowici měsíce Dubna, ač ku konci měsíce toho již w brzké pozdravení naděje byla.

K wykonání rozkazu o *hotowosti* k polnímu tažení arcikníže Ferdinand dne 21 Května, nepochybně již po uzdravení swém, nařídil popisy čili *mustrunky* po všech jednotlivých krajích w místech k tomu ustanowených, kteréž měly býti dne 24 Května. W městech Pražských, jakožto kraji samém o sobě, bylo k tomu ustanoweno místo w poli nad Bruskau, kdež lid ze všech tří měst měl se shromáždit w šest hodin ráno dle počtu nynějšího čili na půl orloji. Ku předsewzetí popisu byli za „mustrhery“ ustanoweni heitman hradu Pražského Mikuláš Miřikowský z Tropěic a Jan Žďárský ze Žďára na Čerweném Aujezdci.

Jen o deset dní později (3 Čw.) císař Maximilian z Augsburka vydal nařízení, kterým jmenowal čas a místo, ku kterému se stawové s wojenskau mocí swau měli dáti nalezti, totiž u *Znojma* ke dni 10 Čerwence. Jak osoby stawu panského a rytířského měla se polního tažení osobně účastniti také nowějšího původu šlechta, totiž erbowní lidé čili vládykové tak zwaní, skoro wesměs z měšťanských rodů, jmenowitě z Prahy. Bylo o nich w nařízení císařowě zvláště zmíněno s podotčením, kdoby z nich se nedostawil, žeby vládyctwí swého zbawen byl. Krom osobního tažení nařizowala se také veřejná hotowost k obraně země pro případ, jestližeby kdo do králowství wpád učiniti chtěl. Bylo přitom pomýšleno na tehdejší staw záští saukromého w říši mezi Augustem kurfirstem saským a bratrancem jeho Janem Fridrichem Gothským, který proti němu wálku zdwihl we spolku s veřejným násilníkem Wilémem z *Grumpacha* w acht daným. Nebyloť nepodobné, žeby w čas wálčení s Turky se strany té, totiž od Wiléma z *Grumpacha*,

jakožto odpovědníka něco proti císaři v jeho zemi podniknuto 1566
býti mohlo. S ohledem na to byla města královská a tudý na
předním místě Pražané, pokud se obci týkalo, z tažení proti
Turku vyjmuta, tak aby lid jejich pro obranu doma zůstal.

Hned po vydání rozkazu do Čech k tažení císař z Angs-
burka odjel, když zatím sněm říšský dle jeho přání skončen
byl, a navrátil se do *Widně*, kdež konal pilně další přípravy
válečné. S ním měl se osobního tažení do Uher účastníci také
bratr jeho arcikníže Ferdinand v čele některého počtu vojska.
Z té příčiny na čas vzdálení jeho ze země císař z *Widně* dne
13 Června ustanovil místodržící ke správě země, dva z pánů
a dva z rytířstva, z pánů totiž nejvyššího purkrabí Jana
mladšího z Lobkovic a nejvyššího sudí Jana z Waldšteina,
z rytířstva Wolfa z Wresovic nejvyššího písaře a předsedu
komory české a Wilema Muehka z Bukova purkrabí Karl-
šteinského, který byl zároveň heitmanem Nového města Praž-
ského. Nad vojskem stawowským, které mělo vytáhnouti do
pole, ustanoven jest za velitele čili za nejvyššího heitmana
polního pan *Wilém* vladař domu *Rosenberského*, hned pak
take jmenováni z panstva a rytířstva do pole táhnoucího du-
stojníci rozličných stupňů jemu podřízeni, z nichž nej přednější
co náměstek čili laitingar pan Zbyněk Berka z Dubé a na
Zákopí, nejvyšší komorník arciknížete Ferdinanda. Přidán
k nim také co polní lékař doktor Thadeáš *Hájek*, již tehdejší
učenec na slovo vzatý, a Kristian Trunkel co polní apotekář.

Krom půjček od měst, od duchovenstva i také od osob
vyšších dvou stawů co prostředků k sehnání peněz na potřeby
vojenské bylo mezitím užito také pomoci od *Zidů* Pražských,
kteří i po projití lhůty posledně zmíněné roku 1563 zůstávali
v zemi, nepochybně na základě dalších listů jim od té doby
powolených. Měli přispívatí jistým platem každý měsíc, i pod-
volovali se po tři léta odváděti 100 tolarů. Dle dobrého zdání
arciknížete Ferdinanda však císař zvýšil dávkou tuto měsíční
na 150 tolarů, s vyhrazením, co se tři let týkalo, že nemělo
to nic vaditi, aby nemohli před tím časem dle vůle císařovy
býti konečně wypovědění (12 Července).

1566

Ten čas arcikníže Ferdinand nacházel se již na cestě k polnímu tažení do Uher. Před odjezdem svým z Prahy vykonal dne 7 Čerwence zvláštní pobožnost w *processi* řízené arcibiskupem Pražským w kostele sw. Wíta, při které konány jsau modlitby ke všem swatým patronům českým o pomoc proti nepříteli Turku. Čtvrtý den potom, dne 11 Čerwence arcikníže s vojenským lidem svým vytáhl z Prahy k Rakausům, kdež u *Korneuburka* při Dunaji nedaleko od Wídně sbíralo se vojsko skládající se hlavně z pomoci wyprawených od říše německé spolu i s pomocmi z rozličných jiných stran, ze Wlach, z Belgie i odjinud wedením knížat a jiných osob znamenitých, též s wojskau mocí sebranau z dědičných zemí rakauských. Téhož času počali se sbíratí stawové čeští s lidem svým w ležení u *Znojma*. Tam hned z počátku jewilo se, že obávání arciknížete Ferdinanda a nejvyšších úředníků zemských o nedostatečném prospěchu z toho nebylo nedůvodné. Byloť mnoho těch, kteří se w ustanowený čas nedostawili, nebo nepostawili tolik lidu a koní, jak byli dle swolení sněmowního powinni, nebo po krátkém pobytu část swého koňstwa a lidu zase domů poslali; mezi těmi pak, kteří přišli, ozýwaly se hlasy proti swolání do pole, jako by se bez zvláštního položení sněmu bylo stalo nezákonně. Wilém Rosenberský co nejvyšší heitman a laitingar jeho Zbyněk Berka učinili o tom zpráwu k císaři dne 15 Čerwence z Budějowic, kdež se sami posud nacházeli, i oznámeno jim následkem toho (17 Čwce.), že měl popis čili mustrunk wojska jejich konán býti dne 23 Čerwence panem Pertoldem z Lipé zemským heitmanem morawským a panem Wratislawem z Pernšteina, po kterém měli hned táhnouti do Uher až ku Prešpurku. W ustanowený den byl mustrunk wykonán. po něm však ještě zase mnozí wrátili se k domowům pod rozličnými záminkami.

W Praze byl zatím dne 15 Čerwence ještě jednau wykonán popis za příčinau hotowosti k obraně země, kdyby se stal wpád přes hranice od jakéhokoli nepřítelů. Sečtlo se ze Stareho a z Nowého města něco přes tři tisíce lidu branného. větším dílem střelečů s dlouhými ručnicemi a tak zwanými poloháky

krom jizdních, jichž bylo 80; z Male strany dvě stě osob. 1566
K tomuž účelu náměstkové arciknížete Ferdinanda při správě
zemské ještě o něco později (29. čce.) nařídili popisy ve
všech jednotlivých krajích, které měly konány býti dne
19. srpna

Teprv když se vojska tím způsobem již nacházela v poli,
císař Maximilian, snad z pobádání od arciknížete Ferdinanda,
když se nacházel při něm, vydal také sám rozkazy, kterými
se nařizovaly pobožnosti k vyprošení pomoci Božské v boji
s newěřícími. Mandaty rozepsanými z Widně dne 26. července
do Čech, do Moravy, do Slezska a do Lužic ukládalo se, aby
v každém městě, městečku neb vesnici, kde kostel jest, každý
den ráno zvoněno bylo k modlení po čtvrt hodiny; tu chvíli
aby každý padl na kolena a říkal modlitbu k tomu přede-
psanou nebo otče náš a věřím v boha, a po ten čas všeho
díla se zdržel. Každou neděli a každý svátek měli kněží na
kázání napomínati lid k wyznání hříchu, k pokání a k mod-
lení; každý pak pátek ráno po onom zvonění mělo býti ká-
zání s tímž napomínáním a po něm zpívána mše, mezi kterau
zapovídalo se všecko prodávání a kupování, aby všichni do
kostela chodili. V Praze konaly se pobožnosti tyto horlivě
na Starém městě v kostele Týnském, na Novém městě u sv.
Jindřicha. Ve Widni císař sám spravoval se dle toho, pokažde
jak zvonem znamení dáno bylo padaje na kolena k modlení.

Dle rozkazu císařova Wilém z Rosenberka dal se brzy
po odbytem popise u Znojma s vojskem stawowským na po-
chod ku *Prošpurku*, kdež nacházel se již něco dříve než 6. srpna,
a k němu připojila se tam stawovská vojska z Moravy, ze
Slezska a z Lužic, která se zatím rovněž byla shromáždila
v místech vykázaných k tomu na Moravě. Tu pak dne
17. srpna již také pomocné vojsko říšské a vlastní vojsko
císařovo od Korneuburka se zdvihlo přes Vídeň k tažení do
Uher. Počet jeho byl mnohem menší, než dle svolení říšského
sněmu Augsburského, neb i k němu nezachovali se všichni
dle slibu a povinnosti. Císař sám osobně s arciknížetem Fer-
dinandem vytáhl k vojsku z Widně jen o dva dni později

1566 (12 Srpna), oznámiv prvé Wilémowi Rosenberskému směr své cesty po pravém břehu Dunaje přes Šwechat, Staré hrady a Rakendorf, s uložením, aby den před jeho přitazením do místa posledně řečeného u Prešpurka přešel přes Dunaj a k němu se připojil.

W Uhřích wálčilo se od jara toho roku podobně jako roku předešlého s Janem Sigmundem Zápolským a Turky co jeho pomocníky. bašetem totiž Budinským i také Temešvářským, wedením Lazara Šwendy w hořejších východních částech země a hraběte Eka ze Salmu a Mikuláše Zrinského w západních částech na pravé straně Dunaje, větším dílem šťastně se strany císařské. Hlavní však boj nastával teprw, když sultan *Soliman* s welkau wojenskau mocí swau, asi 200.000 mužů překročil konečně s jižní strany přes hranice králowství uher-ského, maje w úmyslu nowé welké výboje. Očekáwalof se přímo tažení jeho na Wídeň. Na cestě své dne 6 Srpna přikročil však k obležení města a hradu *Sigeta* hájeného Mikulášem Zrinským. Bylo to ještě šest dní před výjezdem císařovým z Wídně. K zabránění dalšího nebezpečenství od něho císař všecku swau wojenskau moc, kterau od Wídně přiwedl i která z Čech a přiwtělených zemí k němu přibyla, sebral w ležení mezi *Rábem* a *Komárnem*. Nebyla však posud dostatečná pro opozdění jak cizích tak domácích, kteří měli ještě přibytí. Bylo by sic býwalo na čase táhnauti nepříteli wstříc k wyhawení *Sigeta*. Ten byl srdnatě bráněn Mikulášem *Zrinským*, swatem Wiléma Rosenberského (mělt sestru jeho Ewu za manželku). Po 32 dnech ustawičných útoků na město a potom na hrad podlehl však hrdinský hajitel přesile; a přišel w boji o život se vším lidem svým (7 Září). Zpráva o tom přišla do ležení císařowa dne 10 Září, ale brzy potom také zpráva o úmrtí sultana *Solimana* tudíž před *Sigetem* ještě před dobytím jeho († 3 Září), několik dní tajeném. Turci následkem úmrtí tohoto zastawili další pochod s hlavní mocí swau; toliko bylo se obáwati útoků od Tatarů poddaných sultanowi, kteří od východu wtrhli do hořejších Uher. Nad nimi zwítězil Lazar Šwendy, a spůsobil jim krvawau porážku. Císař

Maximilian se však ani nym neodvážil tazení ku předu, nýbrž 1566 zůstal v obranném postavení svém přes celý měsíc Září i přes polovici Října, čimž všechen prospěch z velkého namožení sil přišel na zmar. Nastala z toho velká omrzelost jak v jiném vojsku tak v ležení českém. „Nic prospěšného zde neprovózujem,“ psal odtamtud velitel pan Wilem z Rosentěrka důvěrně arcibiskupu Pražskemu (27 Září), „než darmo ležíme, zahálíme a peněz utrácíme, a nemálo na jiném místě jsme země i lidi dobrých ztratili.“⁴²⁾ Teprw když studenější počasi nastalo a hlavní vojsko turecké z Uher odtáhlo, jest také vojsko císařowo propuštěno, a nawrátilo se k domowům.

Wálka s Turky tím owšem nebyla ukončena, nýbrž bylo očekáwati nový útok od nich roku nejprwe příštího. Císař Maximilian tedy, jak medle za posledních dní měsíce Října nawrátil se z Uher do Widně, již zase wzal předse nowé wynáhání pomoci na potřeby wálečné. Již w měsíci Listopadu byl z té příčiny držán sněm stawů rakauských, a 19 toho měsíce wyžadoval císař od radd komory české dobré zdání, co a jak by mělo žádáno býti na stawích českých. Rad-dowé komory podali toto zdání své dne 5 Prosince; dne 17 pak tehož měsíce dala se porada nejwyšších úředníků zemských a jiných předních osob powolaných za tauž příčinou do Widně. Císař uznával již newyhuutedlnou potřebu osobního odebrání se do Čech k držení sněmu, i ustanowil se na tom předně odbyti sněm morawský a sněm slezský, aby potom tím děle mohl pobýti w Praze, kdež mimo žádosti o berně musilo konečně jednáno býti také o přáních a žádostech stawů dotud odkládauých. Takž hned w prwních dnech měsíce Ledna roku 1567 císař odebral se k sněmu morawskemu do *Brna*. Odtamtud dne 14 Ledna položil stawům českým sněm w Praze ke dni 3 Března; mezitím odebral se při sklonku měsíce Ledna do *Opawy*, kdež shromáždili se k němu za přítomnosti jeho knížata a stawové slezští; odtamtud pak w polowici měsíce Unora nastaupil na cestu do Čech.

⁴²⁾ Viz Sněmy zemské III 306.

1567 W samý začátek roku 1567 skončilo se místodržitelství arciknížete *Ferdinanda* w Čechách, we kterém byl strávil dwadcet let od bauřliwého roku 1547. Dne 2 Ledna, tedy před příjezdem bratra swého Maximiliana, odjel z Prahy a odebral se do Tyrolu k spravování vlastního panství swého, litován jsa od mnohých, kteří při wší přísnosti jeho we wčecch náboženství uznávali jeho zásluhy. Císař konal cestu swau po skončení sněmu slezského do Čech teprw we druhé polowici měsíce Unora přes *Pardubice* a přes *Brandýs* se zdržením se několikadenním w jednom i we druhém tomto místě jakožto na panstwach náležejících toho času ku koruně. W Pardubicích jmenowitě nacházel se dne 20 Unora; do Prahy pak konečně přijel dne 1 Března. Poněwadž to bylo ponejprw za jeho panování, byl *wjezd* konán slawnostním spůsobem jako w několika podobných případech za císaře Ferdinanda. Sjeloť se panstwo a rytířstwo jak ke sněmu tak z té příčiny zvláště zwané u welikém počtu do Prahy ku přiwítání jeho. W ustanowený den vyšli wstříc spolu s Pražany wšech tří měst i s posly jiných měst králowských na *pole Špitálské* před branau Poříčskau. Pražané postavili se k tomu asi s 5000 lidu ozbrojeného. U špitálu sw. Pawla blíž brány stáli mistři učení Pražského s administratory a konsistoři i wším duchowenstwem strany pod obojí tentokrát w jednom sboru s blahopřáním. U kolleje Jesuitů postaweny byly dvě podobizny představující pokoj a sprawedliwost s rozličnými nápisy; wšichni pak členové towaryšstwa postawiwše se přede dweřmi hluboce se poklonili císaři; on však na koni jeda pod nebesy nezastawil prý se u nich. U mostu zase mezi domem celným a wěží Židé přijali císaře pod nebesa přinesená, kteráž jim však potom od žoldněřů wzata jsau. O dalším průwodu až na hrad nezachowaly se podrobnější zpráwy. Básněmi však tištěnými a rozdáwanými wjezd císařůw oslawili dwa mistři učení Pražského, Petr *Codicillus* z Tulechowa a Prokop *Lupáč* z Hlawčowa děkan fakulty swobodných umění toho roku.

Již třetí den po příjezdu, w úterý dne 4 Března, císař učinil předložení swé k sněmu zemskému. Obsahowalo hlawně

žádost o swolení berně na pomoc k obraně proti Turku a posudneho na zaplacení dluhů a na potřeby dworu králowa. Berně žádal císař w temž spůsobu, jak bylo posud obvyklé, dle přiznání čili šacunků s každého tisíce kop 12 od pánů a 12 kop od poddaných po tři léta, posudneho po 5 groších se sudu piwa rovněž po tři léta. Co se však osobního tažení do pole týkalo, w případě žeby císař osohně táhl, bral císař w úwahu zlaou zkušenost nabytau roku minuleho, a žádal proto, aby stawowě místo takowého osobního tažení postavili na swůj náklad 4000 jezdců bez stržení lhůty berně pololetní, jak dotud bývalo.

O žádosti tyto přišlo tentokrát k těžkemu jednání. Předně stawowě panský a rytířský obnowili swůj předešlý odpor proti posawadnímu spůsobu ukládání berně dle přiznání, předstírajíce w něm nerownost proti stawu městskému. Newrátili se k swému předešlému návrhu daně z prodajných věcí, ale nawrhli spůsob nowý, aby berně uložena byla dle počtu domů neb chalup, jak poddaneho lidu na statech zemských, tak we městech králowských. Z každého domu na statech zemských buď we wesnicích buď we městečkách mělo dáno býti 15 grošů českých we městech králowských dvě kopy. Tomu se Pražané a druhá města protiwiki, chtěíce, aby zůstalo při staré zwyklosti a podávajíce tedy jako na posledním sněmě předtím 12 kop z tisíce přiznaneho důchodu. Císař městům w tom nepřisvědčowal: žádal, aby se s druhými dvěma stawy o nowý spůsob berně srownali, slewuje toliko, aby z domů městských místo dwau kop dáváno bylo po půl druhé kopě; naproti tomu od pánů a rytířů žádal, aby na statech jejich místo 15 grošů dáváno bylo z domu po jedné kopě míšenské čili po půl kopě grošů českých. Rozumělo se jak we městech tak na statech pánů a rytířů, že to mělo býti průměrně, tak aby zámožnější více, chudší méně z domu odváděli. Páni a rytíři zůstali však na swem podání, s nímž císař konečně se spokojil; města pak smlauwala, podávajíce místo půl druhé kopy z domu jen kopu a 15 grošů českých, na čemž císař konečně též přestal.

1567

Posudneho stawowé místo pěti grošů se sudu, jak císař žádal, nechťeli z počátku powoliti více než 3 groše, potom powolili čtyři; jak však k berni tak k posudnému swolili místo tří let jen na dvě leta. Také w příčině osobního tažení nechťeli se zawázati k postawení určitého počtu jízdných, i když císař w počtu slewiti chtěl se 4000 koní na 2500, nýbrž dle starého způsobu swolowali k osobnímu tažení na základě posledních přiznání roku 1565, tak aby s 3000 kop grošů jeden kůň zbrojny postawen byl. a w případě osobního tažení aby jako jindy s pololetní lhůty na berni sešlo. I zůstalo přitom s tím toliko přídawkem, že kdyby i císař pro jakaukoli příčinu sám osobně newytáhl a pilná potřeba nastala, w které by se výprawa do pole stala z markrabství morawského, ze Slezska, z Lužic i z Rakaus, aby také stawowé čeští wytáhli s jedním koněm s 5000 kop, a tehdy aby jen s polowice berně toho pololetí sešlo.

Dle slibu daného stawům na sněmě roku 1565 jednalo se nyní za osobní přítomnosti císaře také o žádostech a stížnostech jejich, které byli na onom sněmě oznámili, i jiných některých, které nowě přednesli. Co se týkalo stvrzení privilegií zemských a práv králowství nad lény a jinými příslušnostmi, též w rozličných jiných věcech císař wyhowěl žádostem stawů dílem hned dílem s newyhnutedlnými odklady; w některých však věcech hájil práwa králowská, tak že přišlo k wyjednávání obtížnějšímu; rovněž tak we věcech, o které byl spor mezi pány a rytíři z jedné a městy z druhé strany, týkajících se privilegií Pražanů a jiných měst, kterých král šetřiti musil.

Z artikulů žádostí oznámených na sněmě roku 1565 stawowé opétowali také onen, který se týkal nejstaršího syna císařowa *Rudolfa*, aby do Čech neb aspoň ke dworu císařskému powolan byl a jazyku českému obwykal: neb posud we Španělich zůstawal. Císař odpověděl k tomu, že za slušné a potřebné to uznává a na to pomyslí, jak by žádosti té co nejdřív možná zadosti se stalo. Stawům nejspíš odpověď tato

nepostačovala, a pamatovali také na právo království českého 1567 při zvolení krále Ferdinanda vymíněné, že měla Praha býti stálým sídlem královským. Žádali tedy nowě, aby císař s manželkou svou a s arciknížaty dědici svými do království přijel a tu delší čas sídlil. K tomu císař omlauval se, že pro válku s Turky potřeba mu bylo, blíž království uherského pobýti a tam také roku toho sněm držeti; sliboval však, jak brzy by co potřebí vykonal, nejdele pak v měsíci Listopadu toho roku s císařovnou i s dědici přijeti a „dobrý i wolný čas v tomto království byt svůj míti“.

Nowé k žádostem roku 1565 podaným přidán byl od stawů článek týkající se *učení Pražského*, aby s úpadku svého pozdviženo bylo. Posledně byla žádost ta na sněmě přednesena roku 1545, ale splnění jí následkem bouře roku 1547 zůstávalo doposud na odkladě. Stawové se wztahem k tomu žádali, aby w statuta a privilegia učení toho nahlédnuto a dle toho cesty wyhledány byly, jak by se naprawení státi mělo. Poněwadž by čas k tomu mezi sněmem nestačil, měli to mistři sami učiniti a náwrhy své we spis uwésti, ten pak saudu zemskému nejprwé příštímu podati, kterýž by při císaři o náležité wyřízení dojednal. Císař k tomu přiwolil, a konečné usnešení stalo se, aby mistři dali zpráwu o důchodech k jednotlivým kolejím náležejících, a zvláště, což jich od desíti, dwadeceti neb třidceti let odeizeno jest, a jak by to napraweno i jinak pomoženo býti mohlo. Mistři zachowali se dle toho podáním spisu, kterým obecně mluwili o někdejší slávě učení Pražského a potomním úpadku následkem wálek až do času krále Jiřího, přitom pak wyětli skrowné důchody jednotlivých kolejí doposud zachované, hlawně však ukazowali na nadání učiněné roku 1538 doktorem *Francem z Královéhorý* 45 kop ročního platu ze wsi Sazené náležející Pražanům Staroměstským pro zvláštního lektora českého, kterýžto plat po zabawení statků měst roku 1547 komora královská na sebe wzala, ale z rozkazu krále Ferdinanda roku 1558 přestala jej odváděti tehdejšímu lektoru Mataušowi *Kolinskému* z Chotěřiny pro nepořádné chování k mládeži, z něhož mu winěn byl.

1567 Na sněmě mimo vše jiné přišlo však také k jednání o *náboženství*. Císař Maximilian, jak ukázáno, hned z počátku svého panování nejvil ochotnosti k splnění nadějí, které w něj staupenci nowot náboženských skládali. Zůstával we smýšlení swém vždy k zásadám protestantů nakloněn: ale kdyby byl přání jejich auplně chtěl učiniti zadost, byl by dle powahy tehdejšího času musil buďto sám přistaupiti k jejich wíře, a jak to učinili protestantští knížata w říši německe, státi se hlavau jejich církwe w zemích swých, nebo we věcech církewních vzdáti se práv panownických a přeněsti je na stawy samy. Jedno i druhé bylo by wedlo k welkým domácím zmatkům, a zjewným přestaupením ku protestantství byl by si císař spůsobil nepřátelství s papežem, s katoličkau stranau w říši, s příbuzným rodem španělským a jinými mocnostmi, též s vlastními swými bratry a zbawil se tím spojenců, na kterých záleželo mu i jinak i zvláště se wzhledem na nebezpečenství od Turků. Úvahy tyto patrně w něm dospěly již za posledního času žiwota otcowa, tak že we veřejném chování swém neodvážil se nastaupiti na jiné cesty. Jak otec jeho tak i on w chování k náboženským stranám w Čechách setrwával při zásadě, že w Čechách jen staré dvě náboženské strany pod jednau a pod obojí dle zákona byly oprávněny. W hájení toho neužíwal však žádné přisnosti, tak že staupenci nových wěr, wytrhující se z řádu, neměli mnoho překážek. Pocházelo to ze zásady owšem lidomilné, kterau císař rád wyslowowal, že není hříchu horšího, jak chtíti panowati nad swědomím lidským.

Až posud nebyly však také poměry mezi stranau pod jednau a starau stranau přijímajících pod obojí urownány. Když arcibiskup Pražský roku 1565 některým čekancům udělil nižších swěcení, potom však zpěčowal se wyswětiti je na kněžství, obrátila se konsistoř se stížnostmi na to k arciknížeti Ferdinandowi i k císaři. Tentokrát arcikníže Ferdinand, když se i stawové swětští věci ujímali, stěžující na nedostatek kněžstwa při straně swe z toho pocházející, přimlauwal se u císaře (2 Listop.), a následkem toho císař dopisem z Wídně dne 15 Listopadu naléhal na arcibiskupa, aby pro tentokrát swě-

cení vykonal, slibuje po vyslanci swém w Římě wynasnažiti 1567 se, aby od papeže powolení k swěcení čekanců jedné i druhé strany bez rozdílu wymohl. Arcibiskup odpíraje tomu, pokud powolení od stolice papežské neměl, pokaušel se všelijak pohnauti konsistoř k srownání se s církví katolickau we wěcech, we kterých se strana pod obojí uchylowala od kompaktat, ježto w tom záležela překážka; ale nemohl toho docíliti. Když o wánocích roku 1565 byl legat papežský *Commendone* w Praze, pobádal administratory, aby s ním jednali; oni však odepřeli toho. Wkrátce potom žádali arcibiskupa opět o wyswěcení 35 čekanců. Arcibiskup odvážil se, ač wždy se obáwal nesnázi z toho pro sebe, uděliti jim prozatím nižší swěcení, po kterém však dal je zkaušeti o schopnosti jich ku kněžskému stawu; když pak shledáwal při nich nedostatky, napomínal jich, a přitom také hleděl jich nakloniti k srownání se we všem s řády církwe. Proti tomu postavili se administratorowé, popírajíce arcibiskupu práwo ke zkaušení jejich čekanců a spatřujícíe w tom pokus o odvrácení jich od poslušenství jim powinného. Následkem toho arcibiskup čekancům swěcení wyšší uděliti odepřel. Opět administratorowé obrátili se se stížností k císaři tehdáž na sněmě říšském w Augsburce meškajícimu (1566). Císař ujímal se jich dopisem k arcibiskupu, kterýž však omlauwal se mu (19 Un.) uwáděje obáwání, žeby si tím mohl spůsobiti tresty církewní, exkommunikací nebo také zbawení swého úřadu. Tak potom zůstala wěc na odkladě přes delší čas toho roku, mezi kterým však předce zase přišlo k wyjednávání mezi arcibiskupem a konsistoří pod obojí. Prostředkowáním arciknížete Ferdinanda tehdáž ještě místodržícím zůstawajícího dali se administratori a konsistoř pohnauti k slibu, že se we sporných oněch wěcech s církví katolickau srownají a jmenowitě obyčej podáváníí swátosti oltární dítkám ponenáhlu odstraní. Následkem toho arcibiskup dne 13 Srpna roku téhož 30 čekanců jejich wyswětil na kněžství. Radostně dal o tom zpráwu císaři dne 16 téhož měsíce dopisem do jeho ležení tehdejšího proti Turkům mezi Rábem a Komárnem.

1567 Jestliže však hlavní tehdejší stížnosti přijímajících pod obojí, kteří se starých řádů strany své přidrželi, bylo tím na ten čas vyhowěno, větší těžkosti daly se předvídati od stran hlásících se k straně pod obojí, ale pod jménem tím s nowotami se skrývajících, totiž od bratří českých a od Lutheranů, k jejichž žádostem roku 1565 ve Wídni sobě předneseným císař odpověď byl odložil k osobnímu příjezdu svému do Prahy. Že se nemohli nadíti swolení k plné swobodě svých náboženství, mohli saudit jak z posawadního chování císařowa k sobě, tak také ku protestantským stawům rakauským na sněmě, jež hned po skončení wálečného tažení proti Turkům roku 1566 w měsíci Listopadu držel we Wídni. Byli na něm žádali swobodu svého náboženství dle konfessí Augsburské. Císař odepřel toho s odkázáním na ustanowení náboženského míru w říši německé, žeť každému, kdo chce změnití své náboženství, wolno jest prodati své statky a wystěhowati se ze země.

Majíce as zření k tomu, stawové protestantští w Čechách newyslowili zřejmě žádost o swobodu svého náboženství, nýbrž ukryli ji w slova zcela jiného znění. Mezi artikuli žádostí a stížností stawů nowě na sněmě tom předloženými byl totiž jeden we jménu „wšech tří stawů pod obojí působau tělo a krew pána našeho Ježíše Krista přijímajících“ znějící, kterým žádali, aby we stwrzení privilegií zemských krále Ferdinanda, které nyní císař Maximilian měl stwrditi, *artikul o kompaktatech* wpuštěn byl, protože některá z nich nikdy ke skutečnému užíwání nepřišla, a tak aby potřebí nebylo s papežem o stwrzení jich jednati, jak byl král Ferdinand rowněž w privilegii swém slíbil; žeť by to stawům „pro stížení swědomí jich přijíti welice stížné a nemožné bylo“. Žádost tato patrně směřowala k tomu, aby staupenci nových náboženství pod stranau pod obojí zahrnutí nemusili se napotom spravowati kompaktaty, kteréž jim krom přijímání pod obojí působau žádné jiné swobody nepauštěly; při čemž slowy závěrečnými také poslušenství papeže se odříkali. Císař Maximilian w odpovědi své, kterau dal k artikulům žádostí stawů k této žá-

dosti swolil, však s dodatkem, který úmysl její mařil, totiž 1567 „na ten způsob a ne jinak, aby w tomto králowství žádná jiná wíra neboližto religie mimo stranu pod jednau a pod obojí způsobau přijímajících, tak jakž od starodáwna w tomto králowství se zachowávalo, pod žádným wymyšleným obyčejem přijímána a trpěna nebyla, též také aby všecy smlauwy, sněmy, starobylé dobré pořádky a nařízení w swé celosti beze všeho přerušení zůstaly“. Odpověď takowá se owšem stawům žádajícím příčila, a zawdala příčinu k odporům jak proti císaři tak proti straně pod jednau, kteréž více než týden jednání na sněmě mařily, až pak císař znění odpovědi swé w některých slowích změnil. Swolowal totiž opět k wypuštění kompaktat ze stwrzení privilegií zemských, ale na ten způsob, „což sice koli s strany dobrého řádu a pořádku w náboženství w tomto králowství od starodáwna buď sněmy, smlauwami a starobylými dobrými pořádky a zwyklostmi nařízeno a způsobeno jest, to aby beze všeho přerušení w mocnosti swé zachowáno a *podlé slova božího* držáno bylo a mimo wíru swatau křesťanskau pod jednau a pod obojí způsobau do tohoto králowství žádných sekt bludných pod žádným wymyšleným způsobem uwowováno nebylo“. Dle úmyslu císařowa znamenala odpověď tato totéž co předešlá, ale stawům nowot se přídržícím hodila se slova nowě wložená, že se „*podlé slova božího*“ chowati měli; neb slovo boží dle učení protestantských dalo se všelijak wykládati, aby z něho dowoditi mohli, že k žádným sektám bludným nenáleželi. W tom způsobu tedy odřeknutí se kompaktat pojato bylo do snešení sněmowního.

Mimo to stawové pod obojí obnovili žádost přednesenau císaři w slyšení we Widni roku 1565, s kterau je rovněž na swůj příjezd do Prahy byl odkázal, aby jim totiž osazování a obnowování *konsistoře* a wolení *defensorů* jí ku pomoci zůstaweno bylo. O tom císař smluwil se s nimi o opětný odklad do času slíbeného opětného příjezdu swého na hrad Pražský, tak aby we čtyrech nedělích potom w Praze se sjeli a jemu ukázali, jaká k osazování tomu měli práwa a privilegia neb na jaké starodáwnné zwyklosti se w tom zakládali; do té doby

1567 aby při konsistoři a duchowenstwu jí podřízeném všecko při posawadním pořádku zůstalo.

Pro těžkosti w jednáni mezi císařem a stawy jak o berně tak o žádostech stawů protáhl se sněm déle než obyčejně, a když se mezitím blížily swátky welkonoční, císař ku přání stawů i také nejvyšších úředníků zemských dne 26 Března odročil sněm, aby se k domowům swým odebrati mohli, až do čtvrtka po neděli prowodní, totiž do 10 Dubna; i pak potom sněm trwal ještě třináct dní, než se docílilo konečného usnešení. Císař mezi tím časem vyřídil rozličné jiné věci sněmu se netýkající, ku kterým se z osobní přítomnosti jeho w zemi naskytla příležitost. Nacházela se mezi nimi záležitost *Židů*, již na šestadwadcátý rok z Prahy a ze země wypověděných a nieméně w jistém počtu a pod jistými wýminkami wždy ještě tu zůstawajících. Císař Maximilian stawu tomu záhadnému učinil konec wydáním privilegia Židům dne 4 Dubna toho roku, kterým obnowil platnost privilegií jejich starších, posledně zejména králi Wladislawem a Ferdinandem jim daných, tak aby ti, kteří na ten čas jak w Praze tak jinde w zemi byt swůj měli, napotom s ženami a dětmi i potomky swými zde zůstali. Neměli však bez zvláštního powolení králowského žádných jiných Židů wíce mezi sebe přijímati a žádných jiných domů od křesťanů kupowati, než které měli dotud, s napomenutím přitom, aby se w obchodech swých žádných falši a podwodů proti křesťanům nedopauštěli. Srownávalo se s tímto obnowením swobodného bytu w zemi, že hned na sněmě tomto Židé potaženi jsau také do berně swolené tím způsobem, že w Praze a we druhých městech králowských každý mužského pohlawí starší než deset let měl odvésti každého pūlletí 24 grošů, mladší pak, totiž pod desíti lety, 10 grošů českých; na statecích pak pánů a zemanů měli platiti z domů jako jiní lidé poddaní.

Dne 14 Dubna císař potwrdil dle obyčejného způsobu privilegia *Menšího města* Pražského a rovněž města *Hradčan*; o dwa dni pak později poslowé *Chebských* jak města Chba tak rytířstwa krajiny Chebské učinili obyčejný hold čili přísahu manskau w kanceláři králowské jakožto příslušníci koruny

české co zástawau od říše. Bylit dne 6 Dubna přijeli do Prahy 1567 s rozličnými žádostmi, mezi jiným také o zachování při konfessi Augsburské, ku které se od některého času byli obrátili. O tom jim císař odpověď odložil až do budoucího zase příjezdu svého do země (24 Dub.). Písemnau supplikací byli se zatím obrátili k císaři *bratři čeští z panství Pardubického*, které byl předešleho roku arcikníže Ferdinand wypowieděl do půl roka ze země, protože byli sbor svůj otevřeli. Císař dne 25 Dubna odpověděl jim powolením, aby při živnostech svých zůstali, kdyžby schůzí svých zapověděných zanechali; pakli by w tom uposlechnauti nechtěli, prodlažil jim toliko lhůtu k vystěhowání do sv. Jana křtitele. — Z uložení císaře jednalo se téhož času mnoho w radách komory české o prostředcích, kterými by se dosáhnauti mohlo nějaké rozmnožení stálých důchodů královských, jehož welice bylo potřeba; ale na ten čas zůstalo to bez účinku.

Sněm se skončil dne 23 Dubna, a již třetí den potom (26 Dubna) císař odjel z Prahy do Wídně. Na cestě se nacházel dne 27 Dubna w *Německém Brodě* a dne 2 Kwětna we *Znojmě*. We *Wídni*, kamž dojel aspoň dne 5 Kwětna, vydal teprw stawům českým, pánům, rytířstwu, Pražanům a jiným městům královským stvrzení privilegií zemských, kteréž bylo předním z artikulů jejich žádostí.

Za přebývání císaře w Praze byla se w říši německé skončila zmíněná výše saukromá wálka mezi kurfirstem saským Augustem a bratrancem jeho Janem Fridrichem *Gothským* dobytím Gothy dne 2 Dubna, při kterém kníže Jan Fridrich i spojenec jeho Wilém z Grumpacha upadli w zajetí. Wilém z Grumpacha co zločinec byl odprawen čtwnerím, kníže Gothský pak odveden w zajetí w moc císaře. Dne 2 Kwětna, w čas cesty císařowý z Prahy do Wídně, přivezen byl do Prahy, a o dva dni později (4 Kwětna) wezen dále odtud k Rakausům.

Rowněž w čase, když se císař nacházel w Čechách, bylo w Uhřích po některých menších bojích s *Turky* a se Zápolským zawřeno *příměří*, mezi kterým wypraweni jsau poslowé císařští do Konstantinopole k jednání o mír. Poněwadž tím

1567 potřeba vojenských příprav k obraně další neminula, položil císař sněm stawům uherským w *Prešpurce*, ku kterémuž osobně se odebral. Přijel do Prešpurka dne 12 Čerwna spolu s císařownau a dcerami swými, a hned nazejtří potom sněm se započal. Myslilo se, že na nejdéle asi za měsíc bude skončen; ale stawové uherští zdvihli tolik všelijakých žádostí a stížností, že se jednání na něm déle protáhlo, a již za jeho trvání přicházely do Čech zprávy, dle kterých nebylo se nadíti tak brzkého příjezdu císaře do země, jak byl stawům českým na sněmě slibował.⁴³⁾ Skutečně pak ani celého toho ani potomního roku k tomu nepřišlo. Sněm Prešpurský skončil se w první polowici měsíce Srpna, a císař nawrátiw se odtamtud do *Wídně*, zůstal tam sídlem swým přes zimu beze změny. Za příčinu, pro kterau se do Čech neodebral, slaužilo však, že se wyjednávání o mír s Turky ještě déle protahowalo. Bylyť asi se wzhledem k tomu ještě w měsíci Listopadu roku 1567 konány *mustrunky* w celé zemi, nepochybně též w Praze. Mezitím přede žněmi toho roku jewil se *mor* w zemi; a dne 31 Srpna stihla Prahu také *powodeň*, která se málem opět dotýkala Bradáče u špitálu křížownického a způsobila sausedům Pražským mnoho škod na senech, na prámích a na dřiwí.

Usnešení sněmu, dle kterého kompaktata Basilejská po minuta jsau w potvrzení privilegií zemských, způsobilo škodliwé následky w řádech církewních w zemi, které se hned první čas potom začaly jewiti. Jakkoli swolení císařowo k artikuli toho se týkajícímu zawinuto bylo w slowa, kterými účinek jeho měl býti zmařen, stawové pod obojí tak se nazýwající, ale skutečně přídržící se nowot protestantských, wykládali je sobě dle swého smyslu, jako by jím nowotám těm byla puštěna swoboda, a wytrhowali se z řádů dotud platných jak na ujmu strany pod jednau tak pod obojí. Páni a rytíři, jak kde mohli, dosazowali duchowní k farám na panstwach swých, ne-

⁴³⁾ Dne 8 Čerwence psal z Prešpurka sekretář císařský Mikuláš Walther arcibiskupu Pražskému: Von der kaiserl. Majestät raiss gen Prag ist es ganz still, und soll dieselb, wie ich dann auch nit anders glaub, ihren Fürgang haben, so beschicht es schwerlich vorm October.

dbající měli-li řádné svěcení na kněžství, a zawáděli jimi 1567 služby boží dle obyčeje sekt zapovězených, vládnouce přitom zádušním jméním dle své libosti. Ve městech královských bránilo se tomu prostředkem úřadu královského podkomoří; ale v obyvatelstvu jak v Praze tak v jiných městech nicméně mělo protestantství všude četné stoupence, kteří se starým řádem v náboženství málo spravovali.

Ke zhoršení stavu věcí při staré straně pod obojí mnoho přičinil nedostatek kněží jí se spravujících následkem toho, že se arcibiskup zpěčoval čekance jejich světití na kněžství; neb již neposílali se, jako před zřízením arcibiskupství k svěcení do Wlach, nýbrž když nebylo kněží řádně svěcených, podací kostelů dosazovali k nim kazatele Lutheranské. Když arcibiskup posledně roku 1566 straně pod obojí kněží vysvětil, stalo se to, jak pověděno, pod výminkau, že totiž konsistoř pod obojí slíbila srownati se konečně s církví v řádech, ve kterých se dotud odchylovala. Arcibiskup pojímal z toho naději, že strana pod obojí podnikne časem i v jiných věcech jeho poslušenství. Ale sněmem roku 1567 naděje tato se zmařila; neb administratorové a konsistoř stáli, ač tehdejší v míře pochybné, pod mocí stawů, kteříž toho nedopustili, tak že ani co bylo slíbeno v příčině rozdílu při svátosti oltární, nebylo zdrženo. Následkem toho arcibiskup roku 1568, když opět od 1568 konsistoře o svěcení na kněžství žádán byl (9 Srp.), rozhodně to odepřel, nedbaje na přímluvy pánů některých strany pod jednau, kteří snad měli kostely k straně pod obojí náležející, aniž také na přání císařovo. Byloť mu i předešlé svěcení pod obojích na kněžství za zlé pokládáno při dvoře papežském, bez jehož výslovného svolení se bylo stalo, a nalezli se udawači, kteří jej i jinak při stolici papežské v podezření uводili, co zatím od protivné strany nenáviděn byl pro své horlení pro církev katolickau, tak že od jedněch dle tehdejšího hesla papistau, od druhých Lutheranem zván byl.⁴⁴⁾

⁴⁴⁾ Prawi tak o sobě w dopise k císaři Maximilianowi samému dne 7 Září 1568.

1568

Arcibiskup *Antonín z Mohelnice*, účastník se časem svým koncilu Tridentského co důvěrník císaře Ferdinanda ve snahách o opravy, v auřadě svém pilen byl provádění oprav těch, jak konciliem uzavřeny byly, hledě ku kázni v duchovenstvu strany pod jednu, která byla hluboce poklesla, jak ve světském duchovenstvu, tak zvláště v klášteřích, kteříž se větším dílem ve zlém stavu nacházeli. Jedním z prostředků, kterých k tomu užíval, byly visitací klášterů a far, též sjezdy čili *konvokací* kněží v jednotlivých dekanatech neb archidiakanatech, na kterých se také o jednotu ve víře a v řádech kostelních jednalo. Ty byly staupencům protestantství welice proti mysli, zvláště v kraji Loketském a jiných krajinách blíže pomezí saského, kdež Lutheranství v obyvatelstvu nejvíce německém welice se bylo zmohlo. K pobádání nějakému od tamtud protestantský kurfirst saský učinil jakausi přímluvu k císaři, udávaje na arcibiskupa, že v krajinách těch inquisicií zaváděti míní. Stalo se následkem toho od císaře důtklivé napomenutí k arcibiskupovi, kterýž však dopisem k císaři dne 1 Března roku 1568 rozhodně od sebe odmítl, žeby jakau inquisicií v ohavném tehďáž běžném smyslu slova toho kdy zamýšlel.

Dle uzavření koncilu Tridentského měly ku prospěchu sjednocení u víře a napravení mravné kázně častěji držány býti *synody* v jednotlivých diecezích nebo provinciích církevních, a ku prospěchu vzdělání kněžského stavu měla zřízena býti *seminaria* pro nastávající duchovní. Při tehdejších rozbroji mezi stranami náboženskými v Čechách arcibiskup Antonín nenadíval se mnoha prospěchu ze synody, když by se s ní spěchalo bez náležitých přípraw, a téhož mínění byl i císař, tak že na ten čas svolání synody dopustiti se zpěčoval. Více prospěchu ve směru, ve kterém synoda měla působiti, arcibiskup sliboval si od oněch konvokací v jednotlivých dekanstích a arcidekanstích, pročez k nim obracel tím pilnější péčí. Ke zřízení semináře nedostávalo se mu prostředků peněžitých; pročez i k tomu nepřicházelo. Po sněmě roku 1567, na kterém se jednalo o zrušení kompaktat, jewily se těžkosti v pří-

čině svolání synody tím zřetelněji. Nedal se jimi odstrašiti 1568
biskup Olomaucký Wilém Prusinowský, a držel synodu w diecezi své w měsíci Květnu roku 1568, awšak s welkým nezdarrem. Duchowenstwo katolické účastnilo se jí s welkau nechutí, při stawích swětských pak, wětším dílem protestantských neb k jednotě bratrské se znajících, způsobila welké rozezlení.⁴⁵⁾

Nieméně nedlauho potom, w měsíci Čerwenci toho roku došlo arcibiskupa Pražského tak zwané *breve papežské*, zaslané jemu prostředkem nuncia při dvoře Wídeňském, kterým napomínán jest, aby synodu držel a o zřízení seminaria pečowal, zároveň pak obnowowala se k němu zápowěd swěcení „Husitů“ na kněžství, a ukládalo se mu nedopauštěti tištění a čtení knih zapowěděných. Arcibiskup obrátil se k císaři s dotazem, coby w příčině synody byla jeho wůle (21 Čerwence), co se pak týkalo zapowězených knih, chtěl rád se zachowati dle wůle papeže a rozkazů koncilia Tridentského, když by císař dopustil, aby seznam jich byl wytištěn. Od císaře dostalo se mu za odpowěd, aby žádným způsobem synody neswoláwal prwe, než císař do Prahy přijede a o tom se rozhodne; čemuž arcibiskup ochotně se podwolil, ale s prosbau, aby jej císař w příčině té omluwil nějakým dopisem k papeži, poněwadž by pomluwen byl, jakoby synodě sám překážel (7 Září). Nesnáz jeho byla tím wětší, když w málo dnech potom (19 Září) došlo ho psaní od nuncia z Wídně, kterým napomínán byl k svolání synody bez odkladu, s podotčením, že jej w tom císař ochotně bude podporowati. Musil ještě jednau císaři psáti (20 Září) s žádostí, aby jej u nuncia omluwil; neznámo s jakým účinkem, ale k svolání synody na ten čas nepřišlo.

W krátce po skončení sněmu roku 1567, kterým sobě přiwrženci Lutheranstwí dobyli jakéhož takéhož uwolnění, bylo přišlo některé ohrožení na *bratři české*. I ti sobě zase wolněji počínali. Došlyť místodržících zůstawených císařem po odjezdu

⁴⁵⁾ K tomuto biskupu Olomauckemu jmenowitě císař Maximilian promluwil o své zásadě w náboženství: Nullum peccatum gravius est quam conscientis velle dominari. Wyprawuje tak Schwandner w životopise o něm Tom. II pag. 15.

1568 ze země zprávy o otevření sborů jejich we Mladé Boleslawi, w Turnowě a w Týně nad Wltawau. We Mladé Boleslawi pod panstwím čtyř bratří *Krajířů* z Krajku odvážil se i *Jan Augusta* přes záwazek, pod kterým byl přede dvěma léty propuštěn z wězení na Křiwoklátě, kázati wedlé druhého stálého kazatele téhož sboru. Místodržící dne 17 Čerwna toho roku nařizowali jak *Krajířům* tak pánům na Turnowě a na Týně, aby sbory zawřeli a kazatele, jmenowitě pak Jana Augusta na hrad Pražský do wězení vydali. Patrně nebylo toho uposlechnuto; neb po uplynutí více než roku místodržící opětowali swé nařízení jen w jiném znění do Mladé Boleslawě i do Týna (9 Září), a w krátce potom také císař Maximilian, nepochybně z podnětu od nich, vydal z Wídně (29 Října) nowý obecný *mandat proti bratřím* w celém králowstwi českém, kterým se náboženstwí jejich týmž způsobem jako za králů Wladislawa a Ferdinanda zapowídalo. Nezdá se však, žeby i potom na skutečné stihání bratří bylo se nastaupilo.⁴⁶⁾

Roku 1568 byl w Čechách *mor* zhaubnější než roku předešlého. Do začátku měsíce Čerwna jewil se w Praze jen po různu w jednotlivých domích; ale od té doby zmáhal se vždy více we všech třech městech Pražských i také w rozličných jiných místech, tak že již ku konci měsíce Čerwence mistři Pražští a dne 2 Srpna tak též Jesuité přinuceni byli zawřít školy swé. Bohatší měšťané mnozí stěhowali se ze strachu z Prahy, a rovněž páni a rytíři z jedněch míst a krajů do druhých, aby se zachránili. Také místodržící tehdejší, saudcowé zemští, raddowé komory králowské a raddowé nad appellaciami ku konci měsíce Srpna opustili Prahu, a přestěhowali se nejprw do *Kauřimě*, později w měsíci Září při čase sw. Matauše (21 Září) do *Kutnéhory*. W měsíci tom w Praze *mor* zmohl se ještě více než předtím; pročež místodržící pro wětší osobní bezpečnost swau zakázali i wpuštění do *Kutnéhory* každého,

⁴⁶⁾ W pamětech bratrských chovaných w Ochranowě (X f. 362) prawi se o tom, že místodržící „nastrojili JMCau, aby *mandat* vydal; což se i stalo; však jistí lidé swědčili, že o něm nemnoho co wěděl císař“.

kdož by z Prahy přicházel. Teprw během Října a Listopadu 1568 mření ubýwalo, když mrazy nastaly. Od 6 Čerwna až do 30 Listopadu počítalo se umrlych w Praze na mor 3898 osob, z nichž 1315 na Starém, 2123 na Nowém městě a 400 na Malé straně.⁴⁷⁾

Při sklonku toho roku učení Pražské utrpělo značnou škodu ohněm. Wyhořel totiž dne 13 Prosince z rána hořejší příbytek zadní we východní části *kolleje Karlowy* s částí krowu a malým jakýmsi přístawkem na něm. Pro nedostatečnost důchodů swých mistři kolleje poradiwše se s přátely z jara roku následujícího obrátili se písemnými žádostmi o pomoc na stawbu ke všem téměř městům českým i k některým děkanům kostelů (4 Března 1569), neznámo s jak welkým prospěchem.

Mor zůřící w Praze byl nowau překážkau, pro kterau císař Maximilian ani do té doby ještě nepřijel do Čech. Dne 31 Kwětna roku 1568 byl mezitím poselstwem císařským wypraweným do Konstantinopole wyjednan *mír s Turky* na osm let, čímž nejnaléhawější příčina k swolání sněmu za osobní přítomnosti císařowy odpadla. Nebylo toho však na dlauho. Mír byl zawřen s wymíněním hranic panstwí císařského a tureckého w Uhřích a tak také panstwí Jana Sigmunda Zápolského, jak tehdaž práwě byly; což Zápolský po wybojích s císařské strany proti

⁴⁷⁾ Tyto počty w summě poněkud se nesrownáwající udává často zmíněný znamenitý měšťan a konšel Staroměstský Jan Žipanský z Dražice w seznamu zaslaném arcibiskupu Pražskému, meškajícímu toho času w Karlowých Wařích, dne 30 Listopadu. Od 12 Září až do 13 Listopadu uwodí počet zemřelých každého týhodne, dle čehož widěti jest, w jaké míře případů smrti do konce Září přibýwalo, potom pak ubýwalo. Zemřelo totiž

od 12 do 18 Září na Starém městě	150,	na Nowém městě	152,	w Menším městě	42 osob,
od 19 do 25 Září na St m	176,	na Now. m.	151,	w Menším m.	36
od 26 Září do 2 Října	109,	140,	40,		
od 3 do 9 Října	102,	81,	47,		
od 10 do 16 Října	103,	95,	26.		
od 17 do 23 Října	76,	47,	47,		
od 24 do 30 Října	69,	52,	47.		
od 31 Října do 6 Listopadu	47,	55,	26,		
od 7 do 13 Listopadu	35,	26,	33	osob.	

1568 němu dosažených těžce nesl. Počal tajné pikle proti císaři s pány uherskými, jichž objevením císaři nastala znova příčina k zbrojení se proti němu. Následkem toho jednalo se již
 1569 od počátku roku 1569 o svolání sněmů, od nichž bylo potřeba pomoci. Císař mínil položiti je w tom pořádku, aby předně držán byl sněm morawský, potom slezský, dále w horní a w dolní Lužici, naposledy pak w Čechách, kdež by se pak nejdéle mohl zdržeti za příčinou jak swých záležitostí tak potřeb zemských dle žádostí stawů. Počátek chtěl učiniti o středopostí w druhé polowici měsíce Března (17 Bř.) a předtím wzíti poradu s přednějšími osobami ze všech zemí, ku kteréz měli se dáti najíti we Wídni dne 8 téhož měsíce. Místodržící však čili nejvyšší auředníci zemští, do té doby w Kutnéhoře přebývající, jichž dobré zdání císař napřed wěděti chtěl, hledíce k tomu, že pro mor předešlého času saudy zemské držány býti nemohly a sněmem by se ještě déle zdržely, radili, aby z té příčiny doba sněmu poněkud pozdější zwolena byla, asi w čase mezi swátky welkonočními a Letnicemi, nejpozději však hned po sw. Trojici (5 Čw.), poněwadž by později zase čas žní byl překážkou (31 Ledna). Dle toho císař na ten čas svolání sněmů odložil.

Zatím však staw věcí w Uhřích se zhoršil, tak že císař zapotřebí uznal připrawiti vojenské tažení proti Zápolskému. Jest k tomu účelu wojsko w hořejších Uhřích ležící sesíleno. Z Čech již w měsíci Kwětnu byl dowážen cín na slévání děl w Košicích, kamž k tomu jmenowitě Tomáš Jaroš puškář, jinak zwonař, z hradu Pražského jest wyprawen. Poněwadž nyní byla pilná potřeba spěšného sehnání peněz, svolány jsau přednější osoby z Čech a z druhých zemí ke dni 26 Kwětna do Wídně na poradu, kdež jednáno s nimi o způsob, jak by se tomu půjčkami od stawů ještě před sněmy pomoci mohlo na srážku s berně, o kterau by se na sněmích teprw jednati mělo, nebo i na delší úwěr. Nezdá se však, že by se tím způsobem bylo mnoho docílilo; i položil tedy císař dne 13 Čerwna sněm w Čechách, ku kterému stawowé druhých zemí měli wyprawiti posly plnomocné, na pondělí den sw. Petra w okowách

čili 1 Srpna. S osobního držení sněmů císařem samým ve 1569
druhých zemích sešlo. Konány jsau tam pauze kommissary krá-
lowskými během měsíců Čerwna a Čerwence; na nich pak sta-
wowé morawští, slezští a lužičtí k wyprawení plnomocných
poslů swolili. Ani však nyní k sněmu w tento ustanowený čas
nepřišlo, když zatím císaři pilnější potřeba nastala swolání
sněmu uherského. Mandaty wydanými z Wídně dne 11 Čer-
wence jest sněm český na neurčitan dobu odložen, a práwě
ke dni 1 Srpna položen sněm w Prešpurce, ku kterému se
císař odebral. Zaneprázdněn hlavně přetržením spiknutí, jehož
se někteří z předních pánů uherských účastnili w dorozumění
se Zápolským, zdržel se tam po tři měsíce až téměř do konce
Října; odtamtud pak dne 4 toho měsíce vydal konečně man-
daty do Čech, kterými kladl sněm na den 2 Prosince. Nej-
vyšší auředníci zemští co místodržící, kteříž se byli již
w prwních dnech měsíce Unora po přestání moru nawrátili
z Kutnéhory do Prahy, dali mandaty dne 14 Října přibiti na
hradě Pražském i na radnicích všech Pražských měst, a při-
prawili je k rozeslání do krajů dle obyčeje; ale dřív než po-
slowé k tomu mohli býti shledáni, krom dodání Pražanům
jakožto jednomu z krajů, došlo w noci na 15 Října jiné psaní
od císaře, kterým oznamowal odklad; následkem čehož wyhlášky
hned zase jsau odstraěny a poslowé do krajů zdržáni. O týden
později teprw, den 22 Října wyšlo opět nařízení císařowo, ještě
zase z Prešpurka, kterým se kladl sněm na středu po sw. Lucii
čili 14 Prosince.

W čase těchto dlaných průtahů se sněmem měla Praha
opět *powodeň* dne 20 Čerwna, wětší než roku předešlého; sá-
halať woda až k očím Bradáče, a dotýkala se na Starém městě
s jedné strany kláštera sw. Anny, s jiné kláštera sw. Ducha;
také prý klášterem sw. Kříže wětšího mnozí lidé na lodích
se projížděli. Mnoho škody bylo, a přitom prý nemalý nedo-
statek wody k pití.

Již za prwních dní měsíce Prosince počalo přijížděti ko-
monstwo císařské do Prahy, poslowé napřed, pokud toho po-
třeba bylo, k zjednání bytů a pohodlí pro dwůr. Císař sám

1569 přijel teprve w den, na který byl položen sněm, totiž 14 Prosince, nejspíš obyčejnau cestau od Wídně přes Znojem, Německý Brod a Čáslaw; neb jemu ku přiwitání dle obyčeje vyšli wstříc Pražané páni a rytíři s nejvyššími úředníky w čele na pole Špitálské; s císařem pak zároveň přijela *císařowna Marie* a při ní také mladší synové a dcery císařowi. Welký dešť, který se strhnul, zmařil nepochybně mnoho oslavy při průvodu městem až na hrad Pražský. Opozdněným příjezdem císařovým opozdilo se také zahájení sněmu, tak že přišlo k němu teprw dne 19 Prosince.

Ačkoli wálky s Turky na ten čas nebylo a přetržením spiknutí s Janem Sigmundem Zápolským také w Uřích nebezpečenství wálků domácí bylo odstraněno, wyžadovalo opatření hranic proti Turkům při nejistotě všelikých smluw s nimi vždy welkých wydání, ku kterým důchody korunní nestačily; i obsahovalo tedy předložení královske opět jako jiná léta na předním místě žádost o swolení berně k tomu účelu. Císař neustanowuje nic, jakým způsobem by měla býti ukládána, nýbrž stawům samým toho zanecháwaje, žádal, aby se mu od každé země dostala určitá summa, totiž po tři léta každého roku z Čech 150.000 kop míšenských, z Morawy 100.000, ze Slezska 120.000, z dolní i horní Lužice úhrnem 30.000. Rowněž žádal co pomoc na wychování dworu královskeho a jiná wydání běžná posudné na tři léta w též výšce, jak bylo powoleno roku 1567, totiž po čtyřech groších bílých se sudu.

Wedlé těchto žádostí od dáwna obwyklých wznesl však císař na stawy české i druhých zemí wěc těžší, dotud nebýwalau. Důchody komorní byly nejen ode dáwna nedostatečné, nýbrž následkem wálek tureckých již od čtyř desítiletí stále se opakujících a jiných nesnází vždy více jich ubýwalo; korunní statky, kterých w Čechách potrestáním wzbaurení stawů roku 1547 bylo značně přibýlo, od té doby zase již za císaře Ferdinanda wětším dílem přišly k odcizení rozprodáwáním a rozzastawowáním, což však nicméně nestačilo, tak že *dluhy* rok od roka se množily a úroky z nich stáwaly se čím dále tím nesnesitelnějším břemenem. Císař wyhledáwal pomoci od stawů

ke zbavení se těchto swizelí. Wznesl žádost na sněm, aby stawowé dluhy wzrostlé na sebe přijali, tak aby je zaplatili w desíti létech. Králowství české mělo na sebe wzíti tři milliony kop míšenských, Morawa půl druhého millionu, Slezsko 1,800.000, Lužice obojí 450.000. Jak by tyto peníze měly býti sehnány, k tomu císař nawrhoval stawům za prostředky, jak by se jim hodilo, daň z wín domácích i cizích, daň z ryb, daň z obilí wyvázeného ze země, daň z hlavy, asi prý 12 kreycarů ročně z každé osoby, wětší od bohatších, menší od chudých, daň z peněz na aurocích, daň z wlny owčí a z barwy řečené ryt, kdež by rostla a se dobýwala, neb jaké by jiné prostředky stawowé sami oblíbili.

Následkem požadawků tak welikých přišlo k těžkému a dlouhému jednání mezi císařem a stawy, jakož také mezi stawy českými a druhých zemí i zase w Čechách samých mezi stawem městským a dvěma stawy vyššími. W příčině berně k obraně hranic stawowé čeští swolowali k summě ročních 150.000 kop míšenských čili tolarů ne na tři léta, jak císař žádal, nýbrž jen na dvě; ale o způsob sehnání jí byl rozdíl mezi stawy panským a rytířským s jedné a městy s druhé strany. Páni a rytíři nawrhovali opět jako roku 1567 uložení berně na domy. Poněwadž se ten způsob předešlé neosvědčil (nesešlat se celá summa, jak se počítalo), podávali místo 15 grošů bílých z každého domu na statech swých o pět grošů více, tedy 20 grošů bílých, wedle čehož také města měla přidati ku předešlému půl třetímu tolaru ještě půl tolaru z každého domu, tak aby byly z domu tři tolary. Tomu města odporowala, shledáwajíce w tom nerownost, a chtěla proto, aby se berně vyměřila dle staršího způsobu, totiž přiznáními. Do berně měly potaženy býti také statky korunní a panství Chomautowské a Křiwoklátské náležející arciknížeti Ferdinandowi, tež hrabství Kladské, Chebsko a Loketsko, kteráž dotud měla wýsady. Z peněz na aurocích aby dáváno bylo 10 s tisíce, Židé, jak mužského tak ženského pohlaví, každá osoba více než dwadcetiletá dwa dukaty, pod 20 léty dukat. K posudnému swolowali všichni tři stawowé, rovněž ne na tři léta, nýbrž jen na

1569 dvě, císaři jen po třech groších se sudu, ale mimo to ke čtvrtému groši císařowně. Proti přejmutí dluhů královských však a zaplacení jich do desíti let vyslowili se všichni tři stawowé jakožto proti věci, kteráž by byla proti jejich swobodám a privilegiím. Toliko podávali se opět jen dva stawowé vyšší k jistému příspěvku tím způsobem, aby byla vybírána daň z prodajných věcí, totiž třicátý peníz, však jen jako na zkaušku na jeden rok, po kterémž aby swolán byl sněm a na něm teprw dle wypadku aby se uzavřelo, kolik by mohlo povoleno býti na vyplacení komorních statků a na zaprawení dluhů. Města tomu odporowala, nečiníce žádného jiného podání.

1570 Usnešení toto stawů panského a rytířského w králowství českém jest na sněmě wylhlášeno dne 16 Ledna roku 1570 nejen we jménu jich, nýbrž také stawů morawských, jejichž plnomocní poslowé jen s některými uchylkami k němu přistoupili, ač též jen we jménu stawů panského a rytířského, ježto we jménu měst morawských oznámen jest týž odpor jako od měst českých. Již o dva dni později (18 Ledna) podali raddowé komory české dobré zdání své o tom císaři, od něhož na základě jeho dána jest odpověď stawům. Císař neschwalowal ukládání berně na domy, ale spokojowal se s ní, když by wynesla summu žádanau, aneb pakli by nestačila, aby stawowé, co scházelo, dosadili, ujímal se pak při tom měst, připomínaje, že statky jejich zemské, které roku 1547 byly zabaweny, větším dílem do rukau pánů a rytířů od té doby se dostaly; nechtěl však přitom dopustiti, aby vlastní statky královské a hrabství Kladské, Chebsko a Loketsko do berně byly potaženy, poněwadž mu tím na jiných důchodech s nich sešlo. W příčině posudného wyslowowal přání, aby byli stawowé spíše o groš na sudě přidali, ale přijímal od nich podání groše čtvrtého pro císařownu s powděkem. Nejméně však spokojen byl s podáním stawů w příčině přejmutí dluhů, kterého na nich žádal; neshledáwale w něm nic jistého. Ač sám w přednesení swém radil k daním z wína, z ryb, z obilí a jiných věcí, připomínal nyní proti podáwanému třicátému penězi z prodeju zlaupčenost z roku 1534, s jakými těžkostmi se tehdaž potkala daň

z věcí prodajných, a ukazowal ku potřebě usnešení se o dobrý 1570
řád při vybírání jí, měla-li wěsti k nějakému cíli.

Ještě wětší těžkosti než stawowé čeští a morawští činili plnomocníci knížat a stawů slezských. Učinili podání swé teprw dne 3 Unora, jímž na pomoc tureckau čili k hájení hranic w Uhřích místo žádaných 120.000 kop míšenských čili tolarů powolowali tolíko 50.000, k posudnému po 4 groších se sudu swo'owali, ale přejmutí dluhů králowských odmítali i také tříd-cátý peníz z prodeju w té spůsobě, jak byl nawržen od stawů českých, ještě pak přitom za wýminku kladli zrušení pomez-ního cla zawedeného we Slezsku několik let předtím, které mělo k uplácení dluhů slaužiti. Když císař s podáním takowým spokojiti se nechtěl, wzali na sebe stawowé čeští, posud tolíko páni a rytířstwo, jakés prostřednictwí na sebe, chtěce slezské pohnauti, aby se s nimi týmž spůsobem jako Morawané srownali. Konána k tomu schůze s nimi dne 9 Března, po kteréž plno-mocníci slezští dali písemnau odpověď dne 11 toho měsíce, žádající, aby ji stawowé čeští císaři s přimluwau swau předlo-žili. Podávali nyní místo 50.000 tolarů 60.000 na pomoc ture-ckau, a podwolowali se k třidecátému penězi na jeden rok na zkaušku týmž spůsobem jako stawowé čeští, ale wždy pod wý-minkau, aby pomezni clo slezské bylo zrušeno. S tím se sta-wowé čeští nesrownávali, a odmítli proto odewzdání spisu cí-saři; plnomocníci slezští odewzdali jej sami; císař pak odpověď k tomu odložil, a další jednání se prodlaužilo. Blížily se také již swátky welkonoční, pro kteréž císař dle přání stawů tak jako roku 1567 sněm dne 18 Března odročil do dne 10 Dubna.

Za sněmu a za delšího přebýwání dwora císařského bylo welmi živo we městech Pražských následkem příchodu četných hostů odjinud. Již dne 30 Prosince roku 1569 byl přijel *arci-kníže Ferdinand* z Tyrolu do Prahy, neznámo za jakau zvláštní příčinau. Zdržel se na cestě swé, nejspíš od Písku, u swého ně-kdejšího důwěrného služebníka Korky z Korkyně we dwore jeho Ostrowě za Dobříší, a poobědowaw u něho se swými dwo-řany, dal se na další cestě w lesích ke Mnišku zdržeti od něho ještě na chvíli honbau po srnkách, tak že we Mnišku powe-

1570 čeřew teprw pozdě na noc do Prahy dojel, kdež ubytowán byl w domě arcibiskupowě blíž hradu. Arcibiskup Antonin na čas odstěhowal se do špitála křížowníků před mostem Pražským, jehož welmistrem zůstával. Dne 17 Unora přijel swat císařůw *Albrecht* wévoda *baworský* s mladším synem swým, a ubytowáni jsau na hradě Pražském. Ku počtě jich arcikníže *Ferdinand* dne 21 Unora přistrojil banket, jehož se s nimi účastnil císař i také markrabí z *Ansbacha*, který nejspíš s nimi zároveň byl přijel. O dwa dni později (23 Unora) přijel také *kurfirst saský August*, a následowala všem hostům těmto ke cti celá řada zábaw rytířských toho času obvyklých wíce dní po sobě; předně w neděli dne 26 Unora tak zwané honění ku krauzku, potom pak diwadla podiwná na rynku Staroměstském. Předstawowala se hora *Aetna* bořící, z níž jiskry a dým vycházely, krkawci a jiné ptactwo wylítalo a trubice ohniwé wystřelowaly. Wyweden byl welký a hrozný drak šestinohý, vyhazující oheň z tlamy; představowán *Perseus* na křídlatém koni sedící, *Medea* trawička s manželem swým *Iasonem*, za nimiž wyběhly furie strašliwě traubicí; představowán boj díwek českých *Wlastau* wedených; také pak prowaděn byl slon, předtím prý ještě nikdy w Čechách newídaný, a ukazowán lew we dřewěné kleci zawřený. Za následujících dní we středu dne 1 Března a we čtvrtek (2 Bř.) držány jsau swobodné turnaje, wečír pak týž čtvrtek také tanec na paláci w hradě. Druhého dne po skončení těchto zábaw (4 Března) odjel z Prahy *kurfirst saský* a o dwa dni později (6 Března) také knížata *baworstí* a markrabí *Anspašský*, o něco později teprw arcikníže *Ferdinand*.⁴⁸⁾ Ještě však zase přijel dne 10 Března kníže *Brunšwický*. Zdržel se toliko osm dní w Praze, do 18 Března, práwě do dne odročení sněmu.

W čase, který odročení toto předcházel, Pražané všech tří měst dorozuměli se s posly druhých měst králowských na sněmě přítomnými o podání žádosti k císaři we jménu jich všech-

⁴⁸⁾ Byl ještě dne 7 Března ubytowán w domě arcibiskupowě. Dne 23 Dubna přebýwal w něm zase arcibiskup, ale newíme, od kterého času.

něch o některá polepšení ve stawu, w kterém se nacházela města následkem pokutowání roku 1547. Žádali totiž o nawrácení privilegií tehdáž zrušených, o nawrácení odúmrtí a některé náprawy w rádech soudních, přitom též o konečné wytištění práv městských. Ke všemu tomu dostala se jim odpověď dne 22 Unora, kterau jim málo bylo pomoheno. Privilegia, kterých se týka'lo, měli udati w kanceláři dworské k nahlédnutí; o odúmrtích měli jednati s komorau českau; o wytištění práv městských odkázáni jsau na kommissí předešlými sněmy zvolenau, která posud s dilem swým nebyla hotowa; a welni neurčitě zněla odpověď také k ostatním článkům žádosti.

Illed po odročení sněmu císař, nacházeje se u welikých nedostatech peněžitých, uložil raddám komory české (20 Břez.), aby jednali s městy o půjčku, tak aby každé dle možnosti své odwedlo do sw. Jiří nebo do některých lhůt potom jistau summu napřed na srážku s berně a s posudného, o které se na sněmě jednalo. Komora dávala však málo naděje, žeby se tím způsobem co dosáhlo, jednak proto, žeby we stawu městském wůbec nebylo welké zámožnosti, nad to však, že byla města staršími půjčkami a rukojemstwími obtížena, kterým posud nebylo zadost učiněno (28 Března).

Po welkonocích, když se sněm zase sešel, trwalo obtížné wyjednávání mezi císařem a stawy českými i druhých zemí ještě několik neděl, než se částečnau powolností s jedných a druhých stran konečného usnešení docílilo. Berni na hájení hranic powolili stawowé čeští w summě od císaře žádané, totiž 150.000 kop míšenských čili tolarů, stawowé morawští místo žádaných 100.000 toliko 80.000; stawowé slezští přidali ku předešlému podání swému ještě 10.000 tolarů, a swolili tedy celkem 70.000, stawowé hornolužičtí 15.000, dolnolužičtí 10.000, tedy obě země dohromady o 5000 tolarů méně, než císař žádal. Co se sehnání summ těchto týkalo, stawowé čeští i morawští se trwali při swém návrhu o uložení berně dle domů, a města upustila od sweho odporu proti třem tolarům s domu na ně ukládaným; k čemuž pohnutí se dala docela diwným způsobem, když totiž císař podtají slíbil. půl tolaru, o který prwě podávali méně,

1570 jim zase nawrátiti. Mělo to zůstatí tajemstwím šesti osob, s kterými o to císař jednal prostředkem nejvyššího kancléře, totiž rychtářů císařských Starého a Nowého města, primasů všech tří měst Pražských a kancléře Staroměstského mistra Matěje Bydžowského z Aventina. Ti swolení poslů měst k tomu spůsobili. Zůstalo přitom, že do téhož uložení berně potaženy jsau statky korunní, panství Křiwoklátské i Chomautowské a Kladsko, Chebsko i Loketsko, též Židé, s rozdílem toliko, aby jen mužští platili dle stáří nad 20 let neb od desíti do dwadceeti let, též z auroků po pěti kopách s tisíce. Wymíněno přitom, kdyby berně tím spůsobem sebraná wynesla více než summu swolenau, aby z toho stawowé něco pro potřeby zemské podržeti směli. Týmž spůsobem jako stawowé čeští a morawští, totiž berní z domů, uzavřeli také hornolužičtí summu swolenau sebrati; stawowé však slezští a hornolužičtí wyhradili ustanowení o tom zvláštním sněmům swým zemským nejprwé přístím.

W příčině posudného dali se stawowé všech pěti zemí pohnauti, že swolili ke čtyřem grošům s wětele čili se sudu piwa k rukaum císaře a mimo to k jednomu groši k rukaum císařowny. Rowněž pak prokázali se o něco powolnějšimi než prwé k žádosti wztahující se k zaplacení dluhů korunních. Stawowé totiž čeští, morawští i lužičtí setrwali sice při nawrhu o vybírání třidecátého peníze z věcí prodajných po jeden rok, w čemž města s druhými dvěma stawy se srownala; ale ustanoweno přitom, co by se peněz wybralo za prwní půlletí, aby hned císaři odewzdáno bylo k řečenému účelu; teprw pak po druhém půlletí mělo se o další peníze sešlé jednatí na nowém sněmě, jehož swolání stawowé sobě k tomu čili wyžadowali. Přitom jak byl císař žádal, usnesli se stawowé čeští o přísný řád, kterým daň měla býti vybírána. Na statech pánů, rytířů a měst jakož také na statech duchowenstwa a komory kráľowské i jiných jakýchkoli měli k tomu w každé wsi ustanowení býti rychtář a dwa konšelé nebo jiné dvě osoby, které by zwolila k tomu wrchnost, též w každém poddaném městě neb městečku dvě osoby z obce, a kdeby byly cechy řeme-

slníků, také dvě osoby z každého cechu, kterým se z každého 1570
prodeje mělo platiti, od nich pak každý týden mělo, co se
sešlo, odváděno býti pánu neb jeho auředníku neb písaři, od
těch potom po půl letě dále berníkům od stawů zwoleným
na hrad Pražský, všeecko to pod těžkými pokutami peněžitými
i wězením. W Praze a w jiných městech královských měl
každý cech buď obchodníků neb řemeslníků rovněž woliti dvě
osoby přísežné ze sweho prostředka s vůlí a wědomím rych-
táře eisařského; ti měli ode všech toho cechu třidecátý peníz
wytírati každý týden a odváděti každý měsíc wrelním wý-
běrčím ustanoweným od purkmistra a raddy. Takowí měli na
Starém a na Nowem městě býti čtyři, po dwau nad dvěma
čtvrtmi města, w jiných městech dwa. Od nich měla sebraná
summa po půl letě odwedena býti purkmistru a konšelům,
od těchto pak berníkům zemským. Židé Pražští měli rovněž
míti dwa výběrčí ze swých starších, však pod dohledem Pra-
žanů Staroměstských. Podobný řád měl na Morawě a w horní
i dolní Lužici zřízen býti od stawů těch zemí, jak by oni
uznali za dobré. Stawové slezští činili výjimku. Zawázaliť se
odvésti za celý rok 100.000 tolarů; jakým však spůsobem
byly by sebrány, buď z domů, neb z rolí nebo třidecátým pe-
nízem, wyhradili sněmu swému. O zrušení pomezniho cla,
které předtím kladli za výminku, již nebylo řeči.

Jako na wice sněmích předešlých jednalo se opět také
o weřejnau hotowost neb osobní tažení do pole, kdyby přišlo
k wálce s Turky, i stalo se usnešení o to, při kterém stawové
opět wymínili si částečné slewení swolených berní, kdyby na-
stala takowá potřeba.

Hned we swém přednesení k sněmu dne 19 Prosince byl
eisař Maximilian patrně k libosti stawům učinil zmínku o nej-
starším synu swém *Rudolfowi*, tehďáž 17letém, který posud
we Španělich chowán byl, ač stawové čeští již před čtyrmi a
opět přede dvěma léty o nawrácení jeho do země byli žádali.
Prawil, že jej, když toho nejprwnější příležitost bude, ze Španěl
powolati miní a k tomu jej wésti, aby se hned z mladosti se
spůsobem spráwy a wládařství seznámil a w lásce ke stawům

1570 wzrostl i řečem se naučil, jakž prý otec jeho císař Ferdinand s ním a s bratřími jeho učinil. K slowům těmto málo určitým stawowé čeští odpověděli dosti příkře w oznámení swém učiněném císaři, jak zmíněno, dne 16 Ledna, že powolení posudného na dvě léta činí jen pod wýminkau, aby císař buď sám, nebo kdyžby se přihodily jiné příčiny, synem swým arciknížetem Rudolfem zdejších věcí hleděl; sice když by to nebylo, žeby posudné druhého roku w rukau swých podrželi a na jiné potřeby, což by nejužitečnějšího bylo, obrátili. Císař w odpovědi swé k tomu osvědčowal se, žeby mu nic milejšího nebylo jak kdyžby sám se swau milau manželkau i dětmi w králowství českém při swých wěrných poddaných meškati nebo aspoň swého nejstaršího syna zde chowati mohl, ale zlé běhy času že často přinášejí změny nenadálé, pro které nelze se napřed zawázati; pročež že doufá, kdyžby tak brzy nemohl přání stawů splniti, že proto posudného a jiných pomoci newyhnutedlných jemu neodeprau. Stawowé nesetrwali při swém odporu, a císař při zawření sněmu opětowal slib swůj o powolání syna ze Španěl při neblížíší příležitosti týmiž asi slowy jako prwé, we kterých určitě obsaženo nebylo, žeby jej w Čechách chowati mínil.

Poněwadž se jednání o záležitostech berních tak dlaugo protáhlo, nepřišlo ani tentokrát k wyřízení všech věcí, ku kterým se žádosti stawů přednesené na předešlých dwau sněmích wztahowaly. Jednalo se toliko opět o hranice země, kdež rozepře o ně byla buď s cizími knížaty buď se zeměmi sausedními ku koruně české nebo k jinému panství císařowu náležejícími, a jednak nowé kommissí k srownání sporů jsau zwoleny, jednak kommissí prwé zwolené, pokud potřeba bylo, doplněny. Mimo to pak také došlo zase na *práva městská*, aby byla wytištěna. Pražané a wšeka jiná města, která se práwy měst Pražských spravowala, předložili sepsání práw těch císaři s oznámením, že dotud owšem wšeka města w Čechách práw těchto neužíwala, jakož Litoměřice, Launy, Slané, Nimburk, Austí a několik jiných spravujících se právem Magdeburským. Stawowé panský a rytířský, poněwadž jim jako i poddaným jejich w rozepřích s měšťany bylo činiti při saudech

městských, přáli sobě, aby předně města sama mezi sebou 1570 o stejný řád práva se srownala; i wyzwal tedy císař města, aby takové srownání mezi sebou učinila. Ustanowena jim lhůta k tomu do sw. Bartoloměje (24 Srpna) toho roku, a k srownání mezi městy a druhými dvěma stawy zwolena kommissí po dwau osobách z každého kraje, jednoho pána a jednoho z rytířstwa, která se měla sejíti w pondělí po narození panny Marie, tedy 11 Září, a náwrhy o potřebných opravách učiniti, kteréž by sněmu nejprwé příštímu předloženy byly. Sněm ten měl, jak zmíněno, držáu býti hned po uplynutí roku, na který bylo vybírání třideátého peníze swoleno, a k němu odloženo jest také wyřízení druhých všech žádostí stawů předložených od nich na sněmích roku 1565 a 1567.

Sněm se skončil dne 26 Kwětna, traw déle než pět měsíců; nebylo tehdaž pamětníka sněmu, který by byl kdy předtím měl tak dlouhé trvání. Stala se mezitím změna w nejvyšším úřednictwu zemském úmrtím nejvyššího purkrabí Pražského Jana mladšího Popela z Lobkowic dne 16 Dubna toho roku, na jehož místo nastaupil pan *Wilém* vladař domu *Rosenberského*, dotud nejvyšší komorník zemský. Posledního dne sněmu (26 Kwětna) učinil přísahu k tomu auřadu; nástupcem pak jeho w nejvyšším komornictwí stal se pan *Jan z Waldšteina* na Hrádku nad Sázawau.

Ještě tři neděle před skončením sněmu slawena byla w Praze swatba nejstarší dcery císaře Maximiliana *Anny* s bratrancem jeho Filippem II králem španělským. Obřad zasnaubení wykonal w kostele sw. Wíta w den nanebewstaupení páně (4 Kwětna) arcibiskup Pražský Antonín u přítomnosti císařowny a všeho dworu i četného panstwa, při čemž arcikníže Karel, strýc newěsty, zastal místo ženicha nepřítomného.

Hned po skončení sněmu strožil se císař na cestu k sněmu říšskému do Speyera, na kterém wedlé jiných věcí hlawně mu záleželo na obdržení pomoci od říše k hájení hranic tureckých. Den 31 Kwětna byl ustanowen k odjezdu mladších synů a dcer císařských, kteří měli cestu konati, tak aby každý den o jeden nocleh napřed byli, což nepochybně tak se stalo; neb

1570 císař sám se vším ostatním dworem wyjel z Prahy dne 1 Čerwna, a dojel na noc do *Žebráka*. Další cestu konal přes *Normberk*, kamž přijel dne 7 Čerwna; dwa pak dni se tam zdržew, odjel dále dne 10 Čerwna přes Heilbronn (15 Čw.), a byl tedy některý den potom we *Speyeru*. Spráwu zemskau w Čechách na swém místě poručil desíti z nejvyšších úředníků zemských s Wilémem Rosenberským w čele, kterým proto uloženo bylo jak nejstáleji možná přebýwati na hradě Pražském. Mladší bratr císařůw arcikníže *Karel* zaujal na čas vzdálení jeho sídlo we Wídni, odkudž sprawowal také záležitosti uherské, pročez k jeho rukaum měly se také z Čech zasílali peníze sněmem swolené na placení žoldněřů a na jiné potřeby při hranicích tureckých.

Prowedení všeho toho, co bylo sněmem usnešeno w příčině berní swolených, bylo pro prozatímné správce zemské a jiné úřady za nepřítomnosti císaře úkolem spojeným s welkými obtížemi. Jedna z věcí, která spůsobila zvláštní nesnáze, byla tajná ona umluwa s městy, kterau se poslowé jejich dali pohnauti k swolení tří tolarů z každého domu, když císař slíbil wynahraditi jim z toho po půl tolaru bez wědomí druhých dwau stawů. Šest oněch osob z měšťanstwa Pražského, kteří byli w tom prostředníky, předstawowaly si za nejwhodnější spůsob náhrady, aby města půl toho tolaru sraziti si mohla na berni; a když se blížila první lhůta k odvádění berně, o sw. Bartoloměji (24 Srpna), obrátili se dopisem k nejvyššímu kancléři co spoluwědomému se žádostí o opatření toho. Císař, kancléřem zprawen, uvažowal však teprw nyní těžkosti přitom, když by měl berníkům zemským o tom naříditi, že by wěc posud w tajnosti zůstawající projewena byla a žeby tím páni a rytíři popuzeni byli a snad se swé strany odvádění berně se zpěčowali. Oznámil tedy wěc dopisem dne 9 Srpna ze Speyera raddám komory české s nařízením, aby s šesti oněmi osobami saukromí promluwili a je k tomu měli, aby města na oko berni domowní po třech tolařích odváděli, půl tolaru pak aby jim časem swým se zachowáním tajnosti z vlastních důchodů králowských nahradili. Raddowé komory české, kterým

wěc nepochybně teprw dopisem tím we známost wešla, splnili 1570 rozkaz potud, že owšem šest oněch osob k sobě powolali a s nimi o splnění wůle císařowy jednali; důwěrníci městští pak také swolili, aby se berně po třech tolarích odváděla, a za to aby náhrada učiněna byla z důchodů komorních, žádajíce toliko, kdyby se náhrada nestala do roku 1571, aby pak města při lhůtě poslední půl tolaru z berně za celý čas najednau sobě strhnauti směla, a na to aby jim nějaké pojištění bylo učiněno (1 Září). To raddowé komory císaři oznámili (4 Září), ale s dobrým zdáním, jakého se důwěrníci Pražští jistě nadíti nemohli. Předstawowali císaři nedostatečnost důchodů, pro kterau by učinění náhrady z nich bylo nemožné; kdyby se pak náhrada stala, žeby to buď konšelům wšech měst nebo aspoň wětšimu počtu osob we známost wešlo a tajemství tím prozrazeno bylo, buď siče snad šest oněch osob žeby peníze pro sebe mohli podržeti; a pakli by se strhnutí půl tolaru při poslední lhůtě powolilo, žeby to berníci zemští a druzí stawowe zwěděli a tím popuzeni byli. Protož radili, aby se slibu náhrady sešlo nebo aspoň aby se umluwa o prodlaužení lhůty splácení stala. Pohříchu nezachowala se nám zpráva, jaký konec chaulostiwé to jednání wzalo.

Jiné těžkosti měli místodržící králowství českého s městem a rytířstwem krajiny *Chebské* a se stawy kraje *Loketského* a hrabství *Kladského*, kteří se zpěčowali proti snešení sněmu, dle něhož měli berni, posudné i třideátý peníz podniknanti rownau měrau jak všichni jiní obywatelé, odwoláwajíce se na zvláštní privilegia swá. Po delším wyjednávání byli Chebsští přiwedeni k tomu, že pro tentokrát zawázali se místo wšeho odwěsti 4000 zlatých s wymíněním dalšího dorozumění se se sněmem nejprwé příštím. Wybírání třideátego peníze protiwiki se některý čas také kupci Normberští w Praze obchody swe stále provozující, též Jáchymowští, Slawkowští a některá jina města hornická; obecné pak reptání daň tato způsobila we městech králowských, protože způsob wybírání jí byl wšelijak nesnadný a nestejný. Také pak berně k hájení hranic proti Turkům jen zdlauhawě a neúplně se scházela, tak že arcikniže

1570 Karel, jemuž zasílána měla býti do Wídně, nacházel se s vyplácením žoldu vojenskému lidu w pomezních pevnostech w nemalých nesnázích a w obáwání, aby se žoldnéři newzbauřili neb nerozutíkali.

Pobyt císaře Maximiliana we *Speyeru* za příčinou tamějšího sněmu říšského protáhl se až přes sedmý měsíc od příjezdu jeho do toho města z Prahy. Císař obdržel od sněmu toho některau pomoc k hájení hranic w Uhřích proti Turkům, která však nemohla tolik postačowati, aby byl nemusil znova vymáhati pomoci k témuž účelu od sněmů vlastních zemí swých. Tamže we *Speyeru* slawena byla swatba druhorozené dcery jeho *Alžběty* s Karlem IX králem francauzským, a do *Speyera* dal konečně přiwéztí ze Španěl prworozeného syna swého *Rudolfa* i mladšího jménem *Arnošta*. Po skončení sněmu teprw w měsíci Prosinci toho roku vydal se na zpátečnou cestu do Čech, na které dva tito synové jeho i s dvěma mladšími dcerami jej předcházeli. Přijeliť dne 21 Prosince do *Normberka*, zůstali tam přes boží hod wánoční, a odjeli dne 26 Prosince; dne 4 Ledna roku 1571 bywše přes noc w *Berauně* přijeli do Prahy. Císař pak byl na cestě swé přes swátky (25 Pros.) w *Dinkelsbühle*, dne 3 Ledna w *Sulzbachu*, a odtud přes *Normberk* jel ku Praze, kamž s císařownau i syny we sláwě přijel dne 8 Ledna.

Hned po příjezdu císaře počaly se porady o spůsobu jednání se stawy na sněmě nastawajícím, který dle předešlého ustanowení opět za přítomnosti císařowy držán býti měl; učinila pak komora česká návrhy, co by na stawích mělo býti žádáno jak w příčině berně na opatření hranic uherských a posudného, tak také co se týkalo dluhů korunních; po uwážení všeho pak císař dne 21 Března učinil swolání *sněmu* ke dni 30 Dubna.

Potřeba berně na hájení hranic nikdy nepřestávala, protože Turci i w čase míru s nimi zawřeného nikdy nepřestávali laupiti, wražditi a jímati lid při pomezí, kdekoli se jim příležitost k tomu náležitě nezamezila. Jan Sigmund *Zápolský*, područník jejich, když se mu nedařilo dle jeho přání, ano když

i někteří odbojníci sedmihradští nacházeli podpory od Turků 1571 proti němu, byl po poslech do Speyera za tamějšího sněmu říšského zawřel přátelskau smlauwu s císařem, ale w krátce potom zemřel, již za přebýwání císaře w Praze (1571 14 Března), a nastoupil po něm w Sedmihradsku a částech Uher k němu náležejících nowý kníže *Štěpán Bátoxy*, Turkům oddaný, z čehož bylo se obáwati nowého zhoršení. Poněwadž pak berně posledně swolená 150.000 kop míšenských čili tolarů nepostačowala, žádal císař na stawích o 50.000 wíce S strany posudného opětowal žádost jak předešle o čtyry groše ze sudu a o pátý groš pro císařownu. Co se pak týkalo třideátého groše z věcí prodajných swoleného na splacení dluhů korunních, prokázalo se zkušení prostředku toho na jeden rok býti welice neprospěšné; neb newyneslo tolik, kolik se očekáwalo, a zawdalo, jak zmíněno, příčinu k stížnostem jak na nerownost w tom zachowáwanau, protože vybírání bylo welmi nespořádané, tak také na drahotu všech věcí potravních a jiných, která se z toho zmáhala. Císař opětowal tedy žádost swau předešle učiněnou, aby stawové určitau summu dlužnau na sebe přijali, totiž tři millionů kop míšenských, a o způsob sehnání jí aby dle uznání jiných prostředků užili.

Jednání o těchto žádostech bylo podobně obtížné a podobně se dlauho protahowalo jako na sněmě roku předešlého, jednak proto, že se stawům nechtělo jednoduše k nim swoliti, jednak že opět byla roztrž o ně mezi stawy panským a rytířským s jedné a stawem městským s druhé strany. W příčině berně turecké zpěčowali se stawové zawázati se k sehnání určité summy, nýbrž staw panský a rytířský swolowali jen zase k berni z domů we výšce předešlé, po 20 groších na statech zemských a po třech kopách míšenských w Praze a w jiných městech králowských. Města naproti tomu shledáwala w berni z domů nerownost, a opět zasazowala se o to, aby byla berně powolena způsobem starším dle přiznání z každého tisíce důchodů ode všech tří stawů we stejné výšce. Proti posudnému nečinila se námítka, co se týkalo powolení jeho na další rok pro císaře po 4 groších a pro císařownu po jednom groši ze

1571 sudu, kladla se však výminka, poněvadž posudné mělo slaužit k vychování dworu císařského, aby císař jak nejvíce možná w Čechách přebýwal, a kdykoli nebylo by to možné, syna swého Rudolfa na swém místě zůstawował. Stawowé panský a rytířský činili přitom některé wýtky proti spůsobu, kterým posudné we městech Pražských vybíráno bylo, chtěje výběrčí Pražské nějak dohledu podrobiti, což odpor spůsobilo. Ku přijetí na sebe dluhů králowských w summě tří millionů, jichž zaprawení se owšem mínilo po delší řadě let, stawowé swoliti nechtěli; i žádal císař aspoň prozatím o swolení určité summy 200.000 kop míšenských čili tolarů; stawowé však i nyní se toho zpěčowali, a uzavřeli toliko opět vybírání třidecátého peníze z prodajných věcí na dvě příští léta, tak aby cokoli to wynese, na zaprawení dluhů obráceno bylo. Jakkoli bylo to obtížné všem třem stawům, snesli se o to; welice však byla města popuzena spůsobem chování druhých dwau stawů k nim, kterým se cítili odstrkowány, jako by stawowé panský a rytířský chtěli jim wůli swau ukládati. Wedli na to stížnost spisem císaři podaným dne 23 Kwětna, následkem kterého císař jim přimlauwal a jak we swém tak i we jménu druhých dwau stawů o zachování jich při práwě rovném s nimi je ubezpečowal (25 Kw.). Wynasnažením jeho dala se města k upuštění od swých odporů pohnauti, tak že se konečně jednosworneho usnešení sněmu dosáhlo.

Wedlé různice mezi stawy překázely tomu delší čas také zase různé snahy náboženské. Již w prwních dnech po zahájení sněmu měli porady mezi sebau četné osoby všech tří stawů, přidržíci se wyznání Lutheranského, w jichž čele stál nejvyšší sudí pan *Bohuslaw Felix Hasišteinský* z Lobkowic. Zmohše se w zemi za posledního času značně následkem uwolnění, které se jim dostalo sněmem roku 1567, odvážili se nyní již zřejmě žádati o swobodu náboženství swého dle *konfessi Augsburské*. Učinili to spisem podaným císaři dne 8 Kwětna, jehož podpis zněl co od „úředníků a saudeů zemských, radd Jeho Milosti císařské ze stawů panského a rytířského, Pražanů i na místě všech tří stawůw králowství českého pod obojí spůsobau při-

jímajících jménem a na místě jiných na ten čas nepřítomných“. 1571
 Mělo to znamenati jako by všechna strana pod obojí k Lutheranství se znala, a žadatelé také tvrdili, že se konfessi Augsburská s českou vírou pod obojí ve všem srovnává. Pravili, že na sněmě předešlém již císaře o svobodu v tom žádali, a že císař odpověď do příjezdu svého odložil, což s pravdou se srovnávalo, a ukazovali k tomu, žeť v říši německé konfessi tato císařem Karlem V i bratrem jeho Ferdinandem byla dopuštěna, že císař Maximilian sám při nastoupení svém v říši přísahau svou k tomuž se zavázal a že v dolních i horních Rakousích stavům dopustil konfessi tu se spravovati, což pod jistými výminkami skutečně teprv na začátku toho roku byl učinil (14 Ledna). Zmiňovali se o sektách škodlivých, kterých šíření mělo povoláním císařovým býti zabráněno; ujišťovali, že přitom se stranou pod jednou v pokoji žítí chtějí a téhož od ní se nadějí, naproti tomu nepřímým způsobem stawěli se proti straně pod obojí, pravíce, že mimo císaře samého o žádného jineho defensora aneb ochránce ve věře své nestojí a nepotřebují aniž trpěti ho možné jim není. Ukazovali také k tomu, že by splněním jejich žádosti jednání o jiné věci na sněmě usnadněno býti mohlo, a končili žádáním o brzkou, laskavou odpověď, dříve „nežby se jednání toto sněmovní zavřiti mělo“.

Poněvadž porady, které podání této žádosti předcházely, nikterak nezůstávaly tajny, potkali se Lutherani v předsevzetí svém hned s odporem duchovenstva strany pod jednou i pod obojí. Již dne 10 Května podány byly žádosti jim protivné od arcibiskupa i od konsistoře strany pod obojí, jimiž nazývaná konfessi Augsburská náboženstvím cizím, německým, srovnávajícím se s vírou a řády ani jedné ani druhé strany v zemi české jedine oprávněnými a žádán císař, aby nad těmito dle přísahy své ochrannou ruku držel. K tomu potom stawové strany pod obojí starých řádů se přidržící, v jichž čele stál zvláště nový nejvyšší komorník zemský pan Jan z Waldšteina, učinili dne 23 Května písemné zadání k císaři, kterým opětovali žádost svou, aby arcibiskupa přiměl k svěcení zákowstva

1571 jejich strany na kněžství, aby kněží nespravující se konsistoři nebyli trpěni, nýbrž ze země wypowiedáni, a aby císař konsistoř obnowil a nad ni defensory zřídil. Bylť z konsistoře dosazené posledně císařem Ferdinandem roku 1562 zemřel starší z tehdejších dwau administratorů Jan *Mystopol* roku 1568, též pak několik jiných členů, a zůstával administrátorem druhý toliko kněz *Martin z Mělníka* farář u sw. Mikuláše w Menším městě Pražském, muž málo vážený.

Císař Maximilian s odpovědí na žádost stawů Lutheran-ských prodléwal, až když se jednání o berně ku konci blížilo a stawové všichni na dlouhé trvání sněmu stěžující naléhali na ukončení jeho aspoň před swátky Swatodušními, které nastávaly dne 3 Čerwna. Císař, jak powěděno, docílil konce přimlauwáním stawu městskému, aby se s druhými stawy srownal. Následkem toho byly konečně dne 28 Kwětna artikule sněmowní sepsány k učinění tak zvané relací o nich, aby wloženy byly do desk. Teprw nazejtří potom (29 Kw.) císař k žádosti stawů Lutheran-ských dal odpověď, kteráž však byla celkem odmítawá. Popíráno w ní předně, žeby se na sněmě roku 1567 bylo jednalo o swolení ku konfessi Augsburské a žeby k tomu byl císař odpověď odložil k nejbližšímu sněmu, jakž tomu také tak bylo. Císař byl tehďáž odložil toliko žádost o osazowání konsistoře. Nyní poukazuje k tomu, že jak strana pod jednu tak pod obojí konfessi této odporují, prohlásil, že se přísaha jeho královska jen na dvě strany, které se starými řády spravují, wztahuje. Proti tomu stawové Lutheranští podali písemnau odpověď, kterau se odwolávali na slowa w uzawření sněmu roku 1567 o zrušení platnosti kompaktat užitá, že se „podlé slowa božího chowati“ měli, z čehož odwozowali, žeť i oni jsau staré strany pod obojí. Toho císař nepřipauštěl, a doléhal na přiznání se k relací. Stawové Lutheranští neodwážili se toho odepříti, wyslowující toliko znova žádost o milostiwější odpověď. Císař odpověděl odkladem, s čímž se stawové spokojili, a tak sněm ještě téhož dne došel zákonného zawření.

Krom berní swolených w míře, jak wyše powěděno, sněm tento usnesl se o nowý řád *wěřejné hotowosti* w zemi. Poně-

wadž se čím dál tím wíce poznávalo, že se k wojně poddaní 1571
lidé usedlí již málo hodili, uzavřeno, co se týkalo jízdy uží-
wati přitom wojenského lidu placeného, tak aby stále wydržo-
wáno bylo 2100 jízdných, wedlé nich pak aby bylo pěších
z osedlého lidu každý třidecátý muž, wždy 400 střelců a 100
halapartníků pod jedním práporem. Též w příčině rozepří
o meze zwolení jsau, pokud potřeba bylo, nowé kommissi, jed-
náno o smluwení se s knížaty německými o swobodnau *plawbu*
po Labi až k moři, a wyřizeny některé jiné věci.

Císař po skončení sněmu zdržel se w Praze ještě přes
celý měsíc Čerwen, mezi kterýmž časem wydána jsau od něho
rozličná nařízení k wykonání věci sněmem uzavřených. Dne
1 Čerwence, den před odjezdem swým, obnowil *konsistoř* strany
pod obojí, při čemž na místo Martina faráře sw. Mikuláše
ustanowil za administratora mistra Jindřicha *Dworského* (Cu-
rius) z Helfenburka opata Slowanského, kněze již vysokého
wěku, který byl 27 let předtím rektorem university Pražské
(1544) a knězem již 50 let; mimo něj však proti všemu staro-
dáwnému obyčejí z mistrů ani jednoho nejmenowal mezi členy
konsistoře, tak že se odtud skládala jen z farářů Pražských.
Dne 4 Čerwence, již po odjezdu císařowu, obnoweny jsau raddy
Starého a Nowého měst Pražských kommissary k tomu usta-
nowenými, z nichž předním byl nejvyšší purkrabi pan Wilem
z Rosenberka, a nowým konšelům uloženo, aby nad konsistoří
ochrannau ruku drželi, bez wůle její žádných kněží za faráře
při kostelích Pražských neusazowali, ženatých kněží do měst
nepřijímali, schůzek a kázání po domích aby nedopauštěli,
w kostelích staré řády zachowávali, ničeho w náboženství ne-
proměňující, též knih žádných tisknauti a prodáwati nedali,
leč kterých by dowolil arcibiskup nebo konsistoř pod obojí.
K trestání kněží nepořádných měli w radním domě zříditi
zvláštní žalář, we kterém by byli chowáni, tak aby nikdo k nim
choditi a s nimi mluwiti nesměl bez powolení konsistoře.

Ačkoliw dle usnešení sněmowniho byl císař slíbil na čas
wzdálení swého ze země zůstawowati syna swého Rudolfa
w Praze, nestalo se to tentokrát, nýbrž odjel císař s ním jak

1571 i s celým ostatním dvorem svým do Wídně. Nacházel se na cestě své druhý den po odjezdu w *Německém Brodě* (4 Čwce.), a o dva dni později we *Widni* (6 Čwce.). Správu zemskau zůstawił opět několika z nejvyšších úředníků zemských co místodržícím.

Nejspíš brzy potom přijel k němu do Wídně bratr jeho arcikníže *Ferdinand* z Innsbruka; nawštíwil pak odtamtud Čechy. Nacházel se na cestě dne 13 Září w Jindřichowě Hradci, kdež s malým průvodem svým posnídal, a pobyl potom některé dni na zámku swém Křiwoklátě, kamž nepochybně jel také přes Prahu. Dne 20 Září psal z Křiwoklátu arcibiskupu Antoninowi z Mohelnice s projewením přání, aby jej ještě před odjezdem jeho z Čech nawštíwil. Patrně byla mu léta někdejšího sídlení jeho w zemi české vždy w milé paměti.

Před uplynutím toho roku stihla mistry učení Pražského opět škoda ohněm, nezcela dvě léta po zmíněném wyhoření části kolleje císaře *Karla*. Dne 29 Listopadu wyšel totiž w noci oheň w hořejší části též kolleje na straně obrácené k železné ulici, jak domnění bylo od nějakých nepřátel mistrů kladený, a shořela wížka w rohu té strany i se swětnicí wedlé ní. Na štěstí se oheň ani dolů ani na pravo neb na lewo dále nerozšířil.

Místodržící králowští měli opět jako předešlého roku nejtěžší zaneprázdnění s wymáháním berní sněmem swolených, které se nejen zdlauhawě scházely, nýbrž také s odpory rozličnými potkávaly. Dlauhé bylo opět jednání s *Chebskými*, *Kladskými* a *Loketskými*, kteří se vždy bránili, nechťice berni ani posudné ani třicátý peníz stejnau měrau jako jiní stawowé zemští dle uzavření sněmu odváděti. Třicátému penízi bránili se také Pražané Starého a Nowého města, pokud se odvádění jeho ze všelikých wín týkalo, odwoláwajíce se na to, že co držitelé winnic již desátku z nich a jiným dáwkám podléhali. Žádost však jejich o tom podaná prostředkem komory české byla císařem odmítnuta nařízením z Wídně daným dne 25 Ledna roku 1572. Také *Židé* Pražští musili w příčině třidcátého peníze i daně z hlavy býti přísněji upomínáni. Listem

z Wídně dne 31 Ledna napomínal císař Pražany Staroměstské, aby dohlídku w tom na Židy sněmem jim uloženu pilněji konali.

Nepadále byla Praha mezitím wzrušena zvláštní hřmotnou a krvawou událostí. Dne 10 Dubna wedeno jest městem 64 wězňů pro rozličné zločiny odsauzených, kteří měli z trestu dopraweni býti na *galeje* někam do Italie. Wedli je w řetězech uwázané Wlaši k tomu zjednaní, kterých tehdaž mnoho bylo w Praze, obecně neoblíbených. Wzpomínka z roku 1560, w kterém měli někteří z bratří českých wezení býti na *galeje*, způsobila nejspíš nějaké domnění, jako by i tentokrát bylo w tom nějaké pronásledování pro náboženství, tak že lid Pražský hleděl na wězně s lítostí a bylo slyšení mnoho hanlivých pokřiků na papežence, na Jesuity i také na nowého administratora strany pod obojí. Tu když průwod prošel Nowým městem až mimo klášter Slowanský, sebrala se četná chasa všelijaká a přepadli Wlachy blíž špitálu sw. Bartoloměje. Wězňové všichni jsau od ní řetězů zbaweni a puštěni na swobodu, Wlachů pak některý počet powražděn. Přednější z nich, kteří w čele zástupu jeli na kočáře, dali se na útěk, a ujeli přes Vyšehrad; ale chátra honila je až za Kré, kdež newědauce si dále rady, vyskákali z kočáru a do lesa se ukryli. W kočáře zůstali po nich peníze, které měli na cestu, do několika set zlatých; ty chasa rozebrala.⁴⁹⁾

Zamítnutí žádosti stawů *Lutheranských* o swobodu konfessi jejich nemělo nikterak očekáwaného prospěchu pro stranu katolickau a stranu pod obojí, které byly císařem opět uznány za jediné církevní společnosti w zemi oprávněné. Stawowe protestantští ani okamžení nesprawowali se nowým nařízením, nýbrž we srozumění mezi sebau setrwávali w řádech swých, a potom jako předtím šířili je na ujmu stran zákonem uznaných.

⁴⁹⁾ Zpráwu o příběhu tom dává Březan w *Żywotě Wiléma Rosenberského* na str. 18 i, a k některému objasnění ji slauží paměti kolleje Jesuitské w Praze w rukopise biblioteki uniwersitní I A 1, pag. 169, ač tam omylem uwodí se co administrator Mystopol, který byl již čtyry léta předtím zemřel.

1572 Odjímalí fary kněžím katolickým i pod obojím na statech svých, a osazovali je duchovními svého vyznání; brali je odkudkoli, nedbajíce o řádné svěcení; také však nakládali s nimi dle své libosti, odjímalí jim důchody ku kostelům jejich náležejícím, a nechávali také mnohé kostely bez kněze, dosazující ke třem i čtyřem farám kněze jednoho, který se musil spokojiti s platem nedostatečným a nestačil k plnění svých povinností. Kněží sami dílem i ve městech vytrhovávali se z poslušenství jak arcibiskupa tak konsistoře pod obojí; nezachovávali řádů kostelních od starodávna platných, ženili se nebo sauložnice chováli, skoro všichni. Také zápowědi knih sektářských nedbali, nýbrž rozšiřovali je i v mládeži.

Společné nesnáze, kterými trpěla strana pod jednau jako pod obojí, wedly tehdaž ku pokusům o sblížení jich, k čemuž náklonnost měl nowý administrator strany pod obojí mistr Jindřich *Dworský* z Helfenburka, muž jak se zdá neauhonný, za jakéhož jej jmenovitě arcibiskup Antonín z Mohelnice pokládal. Přišlo na začátku roku 1572 k nějakému jednání mezi konsistoří a arcibiskupem o sjednocení se upuštěním pod obojích od oněch některých rozdílů, které bránily arcibiskupovi v příčině svěcení žáků strany pod obojí na kněžství. Nedošlo však na ten čas k žádnému konci, protože nebylo dost odvahy; neb se bylo obáwati odporu stawů světských, když by úmysly ty příliš brzy se objevily.⁵⁰⁾ Obě strany prozatím hledaly ochrany od vlády. Konsistoř pod obojí obrátila se s žalobau na zasahování do práv svých k císaři prostředkem místodržících tehdejších. Po nich dostala se jí odpověď, kterau byla wyzwána, aby sepsala vše, co by za slušné pro zachování dobrého křesťanského řádu pokládala; že jí na základě takovém instrukcí dána bude. Konsistoř zachowala se dle toho sepsáním jistých artikulů k zaslání do Wídně prostředkem místodržících dne 21 Čerwna. Obsahowaly wyspání všech nepořádků we stawu

⁵⁰⁾ Zpráwu o tom dávají paměti kolleje Jesuitské, ač welmi nejasnau, mluwíce i přitom wždy ještě mylně o Mystopolowi co administratorowi.

kněžstwa a žádost o naprawení jich, jmenovitě také o na- 1572
vrácení statků a důchodů od kostelů odcizených, přitom pak
také opětowanau žádost o wymození, aby arcibiskup čekancům
strany pod obojí udělowal svěcení na kněžství, protože nedo-
statek kněžstwa byl jednau z hlavních příčin úpadku starého
náboženství. Ze strany katolické wznášel žaloby arcibiskup
jak na místodržící, kteří se k nim wlažně chowali, tak na
císaře přímo. Ode čtyr let (od roku 1568) bylo mu horlivé
konání úřadu jeho welice stíženo nedostatkem zdraví. Trpěl
na dnu, která jej někdy prudce, někdy mírněji skličowala, čímž
nucen byl každý rok některý čas w Karlowých Wařích stráwit,
hledaje ulevení. Když se mu w letě roku 1572 značně polehčilo,
odhodlal se k jízdě do Wídně, kdež s císařem přímo jednal,
zmáhání se zlého stawu náboženství jemu představuje. We
spise pro pamět dne 12 Srpna císaři podaném ukazowal
i k powážliwému wměšowání se cizího sauseda do wnitřních
záležitostí země. Bylť držitel panství Děčinského při hranici
saské Jindřich z Bünau nejen jako mnozí jiní Lutheranské
kněží we Wittenberce svěcené ku kostelům swým dosadil, nýbrž
také superintendentu kurfirsta saského w konání duchowního
úřadu je podřídil.

Nezachowala se celkem pamět o odpovědi, které se dostalo
arcibiskupowi od císaře na jeho stížnosti. Mezi jinými wrch-
nostmi protestantskými, kterými byli Lutheranští kněží dosa-
zeni ku kostelům dle práwa k straně katolické náležejícím, byl
dle jmen uwedl také paní Kateřinu Šternberskau na Zelené
Hoře, která když ji o to napomínal, hrdě jej na pořád práwa
odkazowala, pročez mínil ji k saudu zemskému pohnati a žádal
na císaři, aby mu w tom prokurator králowský pomocen byl.
K tomu obdržel swolení císařowo (28 Srp.); ale jinak z po-
tomního stawu věci jest patrno, že se císař ničeho opravdowě
neujal. Také pak konsistoři pod obojí žádané instrukcí k ochraně
práv jejích, pokud známo, se nedostalo. Administratorowi jejímu
Jindřichowi Dworskému wymohl arcibiskup osobním naléháním
we Wídni zlepšení důchodů jeho přidáním k opatství jeho
Slowanskému, jehož nadání bylo příliš chudé, benefícia sw.

1572 Apollinařiše na Nowém městě Pražském, kterého dotud předešlý administrator Martin farář sw. Mikuláše i po složení úřadu toho užíwal.

Císař tehdaž nejvíce byl zaneprázdněn přípravami ku korunování prworozeného syna swého *Rudolfa* na králowství uherské. Byl k žádosti císařowě na sněmě uherském w *Prešpurce* za krále co nástupce jeho zwolen, o čemž do Prahy se dostala zpráva již dne 13 Dubna; den pak ku korunování ustanowen byl na 6 Září. Z uložení od císaře místodržící čeští učinili pozvání k četným pánům a rytířům, kteří by ochotni byli císaře a syna jeho k tomu doprowoditi z Wídně do Prešpurka w počtu jak nejwětším možná. Měli se k tomu opatřiti ozdobně a se wší přípravau k turnajům a jiné kratochwili, kterau mělo korunování býti oslaweno. Do 28 Srpna bylo císaři přihlášeno osob o 422 koních, z nichž však mnozí zase se omluwili. Zrowna pak do času těchto příprav přišla také zpráva o úmrtí krále polského *Sigmunda II Augusta* bezdětného, posledního z rodu Jagelowa († 7 Čwce.); i pojal z toho císař úmysl pokusiti se o zwolení druhorozeného syna swého *Arnošta* za nástupce jeho w králowství. Wypraweno k tomu slawné a četné poselstwo do *Polska*, w jehož čele nejvyšší purkrabí Wilém z Rosenberka a nejvyšší kancléř Wratislaw z Pernšteina, kteříž se následkem toho jízdy do Prešpurka účastniti nemohli. W Praze zjednal k tomu pan Wilém Rosenberský dwanať kočárů, kteříž posláni jsau pro něj do Třeboně právě w čas, když arcibiskup meškal za swau záležitostí we Wídní. Dne 17 Srpna z Třeboně wyjel a dne 28 téhož měsíce dojel do Krakowa. Příprawy ku korunování w *Prešpurce* se zatím protáhly, následkem čehož místo 6 Září ustanoweno jest na lhůtu o něco pozdější, totiž na 25 téhož měsíce. Již však více dní předtím sjeli se k tomu páni čeští i z druhých korunních zemí do Wídně, a odtamtud císaře a syna jeho co budaucího uherského krále do Prešpurka slawně prowodili.

Hned po nawrácení se císaře z Prešpurka, kdež pobyl přes celý měsíc Říjen, do Wídně počaly se příprawy k swolání sněmu českého. Ačkoli na sněmě předešlém posud nebylo došlo

na vyřízení věci, potřeb zemských se týkajících, které od 1572
 prvního roku panování císaře Maximiliana zůstávaly na od-
 kladě, aby o nich jednáno bylo za jeho přítomnosti, císař ani
 tentokrát nemínil ještě k nim přikročiti, a nemínil tedy sněm
 zahájití osobně. Wymlauwaje se na welká zaneprázduění jiná
 a také na nedostatek zdraví, jímž owšem trpěl, ustanowil na
 swém místě nejstarší dva syny swé, krále *Rudolfa* a arcikníže
Arnošta, aby se do Prahy odebrali a sněm řídili (22 Pros.).
 Poněwadž se nejpřednější dva z úředníků zemských, požíwající
 nejwětší důvěry císařowy, Wilém z Rosenberka a Wratislaw
 z Pernšteina ten čas nacházeli za poselstwím swým w Polsku,
 měl synům císařovým přitom býti k ruce nejwyšší maršálek
 Pertolt z Lipého heitman morawský, který však potom pro
 jinau záležitost toho sprostěn jest (1573 19 Ledna), a ustano- 1578
 wen k tomu praesident komory dworské we Wídni Richard
Strein. Oba pospolu, Rudolf a Arnošt, wyjeli z Wídně dne
 20 Ledna. We zlém zimním počasí po cestách sněhem zawá-
 tých opozdili se však, tak že dne 23 Ledna přijeli na noc
 teprw do *Polné* za Německým Brodem; w *Německém Brodč*
 pak, kamž dorazili nazejtří potom (24 Ledna), arcikníže Arnošt
 roznemohl se na osýpky a musil tu zůstati, toliko pak Rudolf
 jel dále přes *Čáslaw* a *Český Brod*, i přijel dne 27 Ledna do
 Prahy s četným průwodem o 31 kočářích. Ihned nazejtří potom
 (28 Ledna) učinil *předložení ke sněmu*.

Ačkoliw způsob swolování berní za posledního času dle
 počtu domů a rovněž třideátého peníze na splácení dluhů ko-
 runních neprokázal se býti účelu přiměřený a pomýšlelo se
 na spůsoby jiné sprawedliwější, však poněwadž nebylo naděje,
 žeby se za nepřítomnosti císařowy co w tom za krátký čas
 poríditi mohlo, císař tentokrát žádal na stawích toliko zase
 swolení berně na opatření hranic, posudného a třideátého peníze
 w temž způsobu jako posledně, a to na čas krátký, jen do
 sw. Bartoloměje toho roku (24 Srpna), ježto lhůta posledně
 swolená při berni byla již prošla o wánocích, a při posudném
 docházela o sw. Medardu (8 Čw.), při třidecátém pak penězi
 o sw. Wítě (15 Čw.) nejprwě příštím Před sw. Bartolomějem

1573 slibował císař přijeti osobně k sněmu opětnému. Se wzhledem k tomu nepotkal se se žádnými těžkostmi, tak že stawowé bez wšelikých průtahů k žádostem swolili. Rozcházelo se při berni k hájení hranic jen o to, že byli stawowé předešle swolili k určité summě 75.000 kop českých (čili 150.000 míšenských) a ta se berní z domů nesešla, pročež císař žádal, aby ji doplnili, stawowé však tomu se bránili. W příčině posudného připomínali, že ustanoweno jest na wychowání dworu králowského w zemi, a žádali proto opět, aby císař s dworem swým w Praze zůstával, a pokud by to býti nemohlo, aby prworozeného syna swého Rudolfa jakožto budaucího krále w zemi zůstawił a raddy české jak ze strany pod jednau tak pod obojí při něm ustanowil, s nimiž by věci králowství českého we jménu císaře spravowal, jazyku českému a řádům i práwům země přiwykaje. Připojili k tomu žádost, aby císař na sněmě nejprwé příštím přede wším jiným jednáním nastaupil na konečné wyřízení věci dotud odkládaných, týkajících se obecných potřeb země.

Odpowěd stawů na předložení králowské byla w tomto způsobu dána již asi čtvrtý neb pátý den po zahájení sněmu, tak že dne 3 Unora král Rudolf zpráwu o tom dal císaři do Wídně. Císař činil námítky, usiluje wždy o doplnění berně z domů na 75.000 kop, proti čemuž však stawowé setrwávali w odporu, a když se tím jednání protáhlo, mnozí odjížděli z Prahy k swým domowům. Mezitím uzdrawil se arcikníže *Arnošt*, a přijel dne 6. Unora do Prahy o dewíti kočářích; naproti tomu téhož dne poněkud roznemohl se Rudolf, tak že další jednání se stawy u wětší míře mladšímu jeho bratru připadlo. W obáwání, aby se sněm nerozjel bez konečného usnesení, radil k upuštění od dalšího naléhání na stawy, k čemuž císař konečně přiwolil.

Mezitím byli se stawowé z vlastního podnětu usnesli wyprawiti *poselstwo* od sebe do *Polska*, kteréž by poslům císaře tam wypraweným we snaze o zwolení arciknížete Arnošta za krále nápomocni byli. Zwoleni jsau k tomu z každého stawu jedna osoba, z pánů nejvyšší hofmistr Ladislaw starší z Lob-

kowie, z rytířstwa Albrecht Kapaun ze Swojkowa purkrabí 1573
kraje Hradeckého a ze stawu městského Ondřej Suter primas
Nowého města Pražského, což od císaře dopisem z Wídně dne
8 Unora s powděkem jest přijato.

Bylo prwé obáwání, že na sněmě tomto opět stawowé
Lutheranští žádati budau o propuštění swobody konfessí Augs-
burské, čímž by se jednání na něm welice mohlo stížiti; ale
nepřišlo k tomu nejspíš proto, že i bez uznání swobody té sta-
wowé protestantští w počínání swém neměli žádných překážek;
toliko stawowé pod obojí starého řádu se přidržíci w krátce
před skončením sněmu učinili zadání ku králi Rudolfowi a
k arciknížeti Arnoštowi, kterým žádali jich za přímluwu u cí-
saře, aby tak jak wíckrát předtím bylo žádáno, wymohl ko-
nečně, aby čekancům kněžstwi jejich strany swěcení udělowáno
bylo bez nucení jich „k nebýwalým a nowým záwazkům a pří-
sahám, a zvláště w tom, což by na odpor wíry swaté křesťan-
ské pod obojí spůsobau býti mělo“. Wýslovně žádali, aby se
to bez dalšího odtahování stalo; tak aby čekanci k tomu po-
wolaní ještě před nastávajícími swátky welkonočními swěcení
na kněžstwi dojiti mohli. Ačkoli žádost tato podána byla jen
od jistých „osob ze všech tří stawů pod obojí spůsobau přijí-
majících, nyní na sněmě shromážděných“, pojata jest do arti-
kulů usnešení sněmowního we jménu všech stawů pod obojí,
mezi kteréž se stawowé Lutheranští vždy také počítali.

Sněm se skončil dne 14 Unora neboli některý den potom,
a dle usnešení stawů wypraweno jest w měsíci Březnu posel-
stwo od nich zwolené do Polska průwodním listem daným dne
6 toho měsíce. Sněm stawů polských k wolení krále byl
prwotně ustanowen na den 13 Října roku předešlého (1572),
ale potom odložen až na Tři krále (6 Ledna) roku 1573. Ten
celý čas zdrželo se poselstwo císařem wyprawené, w jehož čele
stál Wilém Rosenberský, w Polsku, marně čekajíc. Z Krakowa
bylo se odebralo do Waršawy, a odtamtud dne 1 Prosince do
Lublina, kdež wykázáno bylo mu místo přes zimu. Opět však
sněm k wolení krále polského byl odložen ke dni 5 Dubna do
Waršawy, kamž tedy Wilém Rosenberský o některý čas dříve

1573 se odebral, a k němu se poselstwo stawů českých připojilo. Dne 14 Dubna mělo poselstwo slyšení před shromážděnými stawy, kterým předneslo přání stawů o zwolení Arnošta syna císařowa za krále. Předmluwa byla učiněna jazykem českým, vlastně však řeč welice ozdobná jazykem latinským. Složil ji proslulý člen učení Pražského Šimon Proxenus a Sudetis, radda nad appellaciami na hradě Pražském, ku poselstwu stawowskému přidany. O trůn polský ucházelo se však více jiných čekanců, a od delšího času již nebylo mnoho naděje, žeby poselstwo české cíle svého dosáhlo. K wolení krále přišlo konečně dne 7 Kwětna, a dosáhl králowství Jindřich bratr krále tehdejšího francauzského Karla IX. Poselstwo tedy po welkých autratách wrátilo se k domowu s nepořízením.

Žádost stawů přijímajících pod oboji způsobau do artikulů sněmowních pojatá w příčině swěcení na kněžství měla za následek delší jednání o té věci, které však ani tentokrát k cíli newedlo. Bylo se w roce předtím opět 13 mládenců hlásilo při konsistoři strany pod obojí o swěcení (1572 3 Září), a při dobrém osobním dorozumění mezi arcibiskupem a nowým administratorem Jindřichem Dworským arcibiskup učinil některý pokus o dosažení výjimečného powolení k tomu, jednaje s legatem papežským o to. Neobdržel ho však leč poukázáním na jistau přísahu, kterau měli čekanci učiniti dle usnešení koncilia Tridentského, která se s posawadními zvyklostmi strany pod obojí nesrownávala; pročež swěcení odříci musil (4 Prosince 1572). Patrně to stawové pod obojí měli na mysli, když we wznešení swém na sněm žádali, aby swěcení na kněžství bylo propůjčeno „bez nebýwalých a nowých záwazků a přísah“. Císař Maximilian, jemuž záleželo na zachování dobré vůle stawů se wzhledem na sněm brzy zase nastávající, učinil dopis ku papeži, we kterém opět žádal o příznivé wyřízení této záležitosti, poukazuje k tomu, kterak nedostatek řádných kněží při straně pod obojí jest welkau příčinau zmáhání se sekt škodliwých. Od stolice papežské přišla odpověď, dle které prwe arcibiskup tážán byl o dobré zdání. Následkem toho císař dopisem dne 1 Srpna arcibiskupu přimlauwal, aby

se o příznivé vyřízení věci vynasnažil. Arcibiskup, znaje 1573 úmysly při stolici papežské tomu odporné, oznámil císaři návrh dobrého zdání svého, jež mínil zaslati kardinalowi Commendonowi, ve smyslu protínem. Prawil w něm, že se kněžstvo strany pod obojí zpěčuje státi pod jeho jurisdikcí, že by pod jeho důstojenstwím bylo, kdyby konsistoři „husitské“ služebníkem býti a kněží, kteří pořádného examinování trpěti nechtějí, ordinowati měl. Tím císař nelibě dotčen, představowal mu dopisem dne 5 Září, žeť roku 1549, když se za otce jeho Ferdinanda jednalo o obnovení arcibiskupství Pražského, nebylo žádné řeči o tom, aby duchowenstwo strany pod obojí pod jurisdikcí arcibiskupa státi mělo, nýbrž owšem aby bez rozdílu kněží strany pod jednau i pod obojí světil. Zakazowal mu tedy dle návrhu svého legatowi psáti, a uložil nejvyšším úředníkům zemským, až se k saudu zemskému o sw. Jeronymě w Praze sejdaui, aby s arcibiskupem jednali a o způsob dobrého zdání, které by k papeži zaslati měl, se dorozuměli. Arcibiskup však wyjednáwání takového pod omluwami odepřel, a následkem toho císař odložil věc až do příjezdu svého do země (28 Září).

Mezitím byl arcibiskup již w měsíci Dubnu dopisem do Wídně stěžowal na stawy protestantské, že bez ohledu na wszelike zákazy čím dál tím více katolických far kněžími swými osazowali a své řády w nich zawáděli, a tak též konsistoři strany pod obojí wznášela na místodržící stížnosti své s upomínáním o instrukci před rokem jí slíbenau, které se jí doposud nedostalo. Císaři nechtělo se na mocné stawy Lutheranské přísněji naléhati, i dostalo se arcibiskupowi za odpověď (14 Kwětna), že jak „toho těm osobám, kteréž se tak w ty fary wkládaly, schwalowati nemůže, však poněwadž se tu nemalé věci dotýče, toho z některých slušných příčin do šťastného bohda příjezdu svého na hrad Pražský odkládá“. W příčině žádostí konsistoře pod obojí uložil místodržícím (13 Čw.), aby w dorozumění s arcibiskupem potřebné artikule té instrukci w uwážení wzali a návrh o tom sepsaný jemu po jeho příjezdu předložili.

1573

Tehdáž objevili se opět bratří čeští čili Pikarti we městech Pražských, mívající časté schůzky, jmenovitě na Nowém městě we Spálené ulici w domě sauseda Jana *krejčího Hlubockého*, kdež prý lidu toho bývalo více než we mnohém z předních kostelů. Arcibiskup wzneseł zvláštní žalobu na to na místodržici kráľowské dne 2 Kwětna. — Na Malé straně zase w domě kupce *Filiberta de Boys*, patrně rodu cizozemského, spůsobením jeho scházeli se tajně přívrženci sekty kalvinské. Císař, jemuž to bylo udáno, dopisem z Wídně dne 2 Září nařídil místodržicím, aby věc wyzkaumali a jemu s dobrým zdáním swým zpráwu dali.

Mezitím byl již minul čas sw. Bartoloměje (24 Srp.), do ktereho dle slibu císařowa měl sněm držán býti za jeho osobní přítomnosti, na kterém přede vším jiným mělo jednáno býti o často zmíněných potřebách zemských. Císař wáhal se svolati jej pro obtíže, kterých se přitom bylo nadíti, ač nedostatek důchodů zase brzkých pomocí od stawů wyžadoval. Císař byl dopisem dne 12 Srpna k místodržicím oznámil, že mu nelze přijeti, pokud nebude zaplaceno wojenskému lidu w místech hraničních proti Turkům, kterýž by sice bauřiti se mohl, a protož žádal, aby se postarali se wší pílí o wyupomínání berní zadržalých a jemu potřebné peníze zaslali; dle toho pak aby mu oznámili zdání swé, w který čas by sněm mohl držán býti. Upomínal o to opět dne 19 Září; když pak místodržici konečně dobré zdání swé dali, dle něho dne 30 Září nařídil jim svolání *sněmu* ke dni 12 Listopadu. Než však přišel ten čas, oběslal je jakož i nejvyšší úředníky markrabství morawského a horní i dolní Lužice na poradu do Wídně (14 Října), a prozatím sněm odložil (27 Říj.) do dne 1 Prosince. Měli se oběslaní nejvyšší úředníci sjeti dvě neděle před sw. Martinem, tedy asi 28 Října. Oznámil jim nedostatek zdraví swého, pro který by na ten čas do Prahy odebrati se nemohl, a když se we Wídni sjeli, žádal od nich radu, mělli by na místě swém opět poslati syny swé Rudolfa a Arnošta, kteříž by od stawů žádali opět jen powolení předešlých daní na další jednu lhůtu, čili sněm odložiti do času až po wánocích, když by se poněkud

k jara schyłowalo, tak žeby osobně mohl přijeti; jak by se 1573
 však do toho času potřebné důchody zjednaly, aby nějaký prostředek nawrhli. Páni jednosworně a rozhodně zrazowali držení sněmu bez osobní přítomnosti císařovy, představující, žeby delší odkládání s jednáním o potřeby zemské welkau nespokojenost způsobilo; radili tedy, aby sněm položen byl až někdy w masopustě příštího roku, když by císař za lepšího způsobu zdrawí osobně přijeti mohl; prostředků však na prozatímné zaprawení peněžitých potřeb nikterak udati newěděli, ukazující i vůbec k obtížení zemí přílišnému, pročež žeby císař proti nepříteli Turku více pomoci měl hledati od říše německé a jiných křesťanských mocností. Následkem toho císař dne 11 Listopadu přede vším sněm český ještě zase odložil do Nowého léta roku 1574. Opět měli jej na něm zastati nejstarší dwa synové jeho *Rudolf* a *Arnošt* se zmocněním k jednání se stawy jen právě w příčině berní; coby jiného stawové jednati chtěli, to aby odloženo bylo ještě jednau až do osobní přítomnosti císaře s oznámením, že jak nejdříve možná z jara do Prahy přijede.

Arciknížata strojili se na cestu prwotně tak, aby ještě před swátky wánočními dojeli do Prahy; pro zkažení cest však za zlého zimního počasí zdrželi se, a byla cesta jejich z Wídně odložena na den sw. Štěpána (26 Pros.). Když vše k tomu dni k odjezdu bylo připraweno, den předtím roznemohl se král *Rudolf* na těžkau zimnici, pro kterau na cestu se wydati nemohl, a zůstal tedy úkol celý poručen mladšímu bratru jeho Arnoštowi, k němuž opět wedlé jiných radd připojen byl Richard *Strein* praesident komory dworské. Oznámil tedy císař místodržícím českým s omluwau, že arcikníže wyjede z Wídně teprw w pondělí nebo w auterý dne 28 neb 29 Prosince. Tak asi též se stalo, že arcikníže některý z prwních dní měsíce Ledna přijel do Prahy a bez meškání učinil k sněmu předlo- 1574
 žení kráľowské. Obsahowalo w podstatě jen žádost císařowu o powolení berně z domů, posudného a třidcátého peníze w tom způsobu jak doposud ještě na jednu pololetní lhůtu do sw. Jiří roku 1574 a slib, že císař konečně z jara za příhodnějšího

1574 času do země přijede, dle žádosti stawů předešle naň wzložené drahný čas tu zůstane, a na opětém sněmě obecném potřeby a stížnosti stawů ihned předsewzme a k místnému konci přiwesti je se wynasnaží.

Dáwno předtím nepotkalo se žádné předložení kráľowské k sněmu s odpovědí tak příkrau jako tentokrát. Stawové jednosworně wyslowili nelibost swau nad tím, že jim císař již od několika let slibowal slyšeti jejich stížnosti a žádosti, že toho však ani doposud neučinil, wytykali zrowna s porownáním s jinými zeměmi a jich knížaty, že toto kráľowství jejich we všem se zanedbává, ukazowali we věcech náboženství, w jakém stawu se duchowenstwo nachází, jak děti bez křtu zůstávají, jak těžko býwá k manželství řádného oddawku se dowolati, jak na smrt nemocní bez poslední swátosti zůstávají, ličili chudobu obecnu w zemi a zvlášť hynutí stawu městského; prawili konečně, že pro panující nedostatky nelze jim nowých swolení berní učiniti w tak krátké lhůtě, totiž do sw. Jiří, a když císař slibuje potom do země přijeti, že tedy do té doby odkladu žádají (9 Ledna).

Arcikníže Arnošt dal k tomu odpověď welmi mírnými slowy, omlauwaje císaře, že příčinau průtahů bylo vždy jen nezdraví jeho a zase potřeba přítomnosti jeho bližší kráľowství uherského pro nebezpečenství na hranicích s Turky, a přimlauwaje jim, aby nicméně, hledíce k potřebě nezbytné žádostem císaře wyhowěli Stawové jewíce dobruu vůli k němu, změnili tedy předešlau odpověď swau w ten spůsob, že žádosti císařowy wzali nowě w úwahu, a však jen částečně k nim swolowali (14 Ledna). Kladli předewším za wýminku, aby na příštím sněmě za osobní přítomnosti císaře nejprwé jednáno bylo o potřebách obecných a jmenowitě také w příčině náboženství; poněwadž pak bude k tomu potřeba delšího času a přítomnosti dostatečného počtu osob ze všech tří stawů, žádali, aby prwé držány byly sjezdy krajské, a na nich aby z každého kraje zwoleno bylo několik zkušených mužů, aby se k sněmu dostawili na útraty země, dowoláwající se někdejšího obyčeje w tom, s kterého teprw za panování císaře Ferdinanda sešlo. Co se

pak týkalo žádostí císařových o svolení berně, svolovali k berni z domů w té výšce jako předešle, a však ne ke lhůtě o sw. Jiří (23 Dub.), nýbrž teprw k sw. Bartoloměji (24 Srp.); odůvodňovali to chudobou swých poddaných i take měst. O posudném připomínali, že určeno jest na vychování císařského dwora w zemi; poněwadž pak císař w zemi nesídlí, podávali místo pěti grošů, které císař žádal jako předešle pro sebe a pro císařownu, toliko dwau grošů českých císaři a jednoho císařowně. Třicátého groše však na splacení dluhů powoliti odepřeli, jakožto daně we všelikém ohledu nespráwne a drahotu a nespokojenost lidu působící. K tomu ke všemu kladli také žádost, aby autraty na poselstwo do Polska předešlého roku od nich wyprawené z berně z domů zapraweny byly.

Arcikníže Arnošt učinil námítky proti teto odpovědi stawů na předložení kráľowské, na které však oni nedbali, a hned toho dne mnozí se počali z Prahy rozjížděti. Arcikníže následujícího dne, maje zpráwu, že stawové morawští a slezští mezitím k žádostem císaře přiwolili, oznámil to stawům, chtěje tím je k svolení lepšímu pohnauti; ale dali odpověď, že tím oni nikterak wázání nejsau: a když žádal, aby aspoň několik dní pohromadě zůstali, coby odpověď od císaře dostal, jemuž běh posawdního jednání po rychlém poslu oznámil, odepřeli toho, protože by to zbytečné bylo, a slibili jen ještě přes zejtrěk zůstati, aby se do té doby rozhodl jakožto od císaře k jednání s nimi zmocněný. We jménu všech tří stawů přednesl tu odpověď nejvyšší purkrabí Wilém z Rosenberka, a dosvědčili mu, že jest tak minění jich všech, z každého stawu jedna osoba k tomu zwolená. ze stawu panského starý pán Jan z Říčan, z rytířstwa kráľowský podkomoří Burian Trčka z Lípy, od Pražanů a druhých měst kráľowských Jan z Dražice kráľowský rychtář Starého města.

Nezbylo arciknížeti nic jiného nežli že opět spěšně dal císaři zpráwu o stawu věci (15 Ledna). Císař chtěl se spokojiti s odepřením třicátého peníze a přijmauti berni z domů až we lhůtě o sw. Bartoloměji, ale jen tehdy, když by stawové na posudném neutrhowali, nýbrž pět grošů se sudu powolili:

1574 pakli by však k tomu svoliti nechtěli, oznamował arciknížeti (19 Ledna), že toho přijmouti nemůže. Arcikníže Arnošt oznámil to stawům jak nejjemnějším způsobem mohl, s dodáním k tomu, že císař z jara za lepšího počasí a když mu zdraví svědčiti bude, do království přijede. Stawové však, kterých již jen nepatrný počet w Praze zůstával, setrvali při swém odporu, wyslowujíce politování, že císař na swolení jich přestati nechtěl, a wzali odpuštění od arciknížete s poděkowáním za laskawé jeho k nim chování. Sněm se tím rozešel bez konečného usnesení (19 Ledna).

Císař Maximilian měl z tohoto zmaření sněmu welkau nelibost, protože do posledka toho neočekával. Pro nedostatečnost důchodů na neodkladná vydání pokaušel se nejprwé zjednatí si peněžité prostředky jinými spůsoby mimo sněm, a předně wznesl na raddy komory české (7 Unora), aby jednali důvěrně s městy buď všemi buď některými o posudné, aby je dobrowolně w té výšce jak doposud i dále odváděli. i aby na počet toho některau summu peněz napřed složili. Raddové komory pokusili se o to jednáním s třemi přednějšími z konšelů Starého města Pražského; ti však omluwili se uwedením důwodů, kterých platnost císař uznal. Upustiw od toho, ukládal komoře, aby mu bez wšelikých omluw jakýmkoli způsobem jiným 10.000 tolarů do tří neděl opatřila (15 Břez.). Nemáme zpráwy, s jakým se to potkalo účinkem. Ale brzy musil císař poznati, že bez swolení sněmowního pomoci nebylo; následkem čehož již w měsíci Kwětnu dály se porady s nejvyššími úředníky zemskými o čas a způsob brzkého swolání sněmu; i vyšly dle toho mandaty do krajů, kterými položen jest sněm na den 11 Čerwna. Předpokládalo se, že císař přijede konečně sám do Prahy; ale i tentokrát dal nejvyšším úředníkům proti jejich nadání wěděti (31 Kwětna), že mu to možné nebude. Uwodil za příčinu zhoršený staw wěcí w Uhřích, kdež Turci opět w čas míru učinili několik laupežných útoků přes hranice; prawější však příčina byla, že mu nebylo whod jednání na sněmě o potřeby zemské, které by bylo za osobní přítomnosti jeho nastalo a mnoho času wyžádalo, než by došlo na swolení

berní, jehož bylo císaři spěšně potřeba. Ustanovil tedy opět 1571 syny swe Rudolfa a Arnošta, aby na místě jeho sněm řídili. Nejednalo se mu o nic jiného, než aby se napravilo, co zmařením předešlého sněmu bylo zmeškáno; i kladl proto žádosti w míře jak nejskromnější, aby se mohl svolení stawů nadíti. Zádal totiž o berni z domů předešlým způsobem do dwau lhůt, o sw. Bartoloměji (24 Srpna) a o wánocích, posudného pak po čtyřech groších pro sebe a jednom groši pro císařownu w době od skončení sněmu tohoto až do konce roku. O třidcátý peníz na splácení dluhů žádati pominul; přitom pak slibowal konečně přijeti a jednati se stawy o jejich žádosti dotud odkládané na sněmě jiném, o jehož čas by se stawové sami se syny jeho dohodli.

Arciknížata *Rudolf* a *Arnošt* wyjeli z Wídně w čas již některý z prwních dní Čerwna (před 5 Čw.), tak že oznamowal císař příjezd jejich do Prahy na den 9 toho měsíce; nieméně protože se poněkud opozdilo sepsání proposicí královské, jest sněm místo 11 teprw 14 Čerwna zahájen. Ačkoli stawové těžce nesli posawadní odkládání příjezdu císařowa z Wídně, předce se k žádostem císařowým o něco málo ochotněji zachowali než na sněmě předešlém. Berni z domů k opatření hranic tureckých powolili jak císař žádal do dwau lhůt o sw. Bartoloměji a o wánocích; setrwali však přitom, že z ní útraty na předešlé poselstwo do Polska měly býti zapraweny. Posudného powolili po čtyřech groších se sudu, pátý groš pro císařownu pomíjejíce mlčením. Spokojili se přitom s opětným odložením příjezdu císařowa do budaucího sněmu, o nějž se smluwili s arciknížaty, aby byl položen k sw. Martinu (11 Listopadu), však položili přitom za wýminku, aby při sněmě tom o ničem jiném nebylo prwé jednáno, než by žádostem jejich obecných potřeb země se týkajícím bylo zadost učiněno; též pak opětowali usnešení swé, aby předtím svolány byly sjezdy krajské w čase o sw. Wawřinci (10 Srpna) a na nich aby zwoleny byly osoby, které by za náhradu autrat ustanowenau od stawů každého kraje povinny byly k sněmu se dostawiti a jeho od začátku až do konce se účastniti. Arciknížata *Rudolf*

1571 a Arnošt na místě císaře ke všem těmto výminkám stawů přiwolili, a způsobem tím stalo se usnešení sněmu již dne 22 Čerwna, osmý den po jeho začetí.

Poněwadź swolení sněmowní na všechna potřebná wydání nestačilo, císař hned po skončení sněmu vyhledáwal mimořádné prostředky na zaprawení jich. Pomýšlel opět na půjčky od zámožnějších osob stawů panského a rytířského i od duchowenstwa a od měst, mimo to pak také na držitele statků zemských w manstwi uwedených pro odboj roku 1547, kteří by se summami peněz z toho wywaditi chtěli, i na držitele zápisných statků někdy duchowních, kteří by chtěli složením peněz zastawních statky takowé sobě oswoboditi. K jednání o to w dorozumění s nejvyššími úředníky zemskými a raddami komory české jest opět do Prahy wyprawen praesident komory dworské Richard *Strein* (17 Čwce.) s uložením spěchu, poněwadź by císař brzy mínil se wydati na cestu do Čech a druhých zemí koruny české k držení sněmů, aspoň před druhau polowicí měsíce Září. Komora česká již dne 6 Srpna rozeslala obsílky k držitelům oněch lén a zápisných statků, aby se k jednání tomu w Praze dostawili, a brzy potom přijel Richard *Strein*, s nímž z nejvyšších úředníků zemských zvláště nejvyšší purkrabí pan Wilém z Rosenberka asi po pět neděl w jednání tom se účastnil; také pak držitelé statků manských a zápisných rádi hleděli příležitosti k zbawení se záwazků užiti. Nešly však ty i jiné věci, kterými se mělo k penězům pomoci, tak rychle, jak si císař přál, a tuť zase nechtěl se sněmy spěchati, nýbrž nenadále listem dne 24 Září z Wídně zaslaným k několika toliko z předních úředníků zemských projewil úmysl swůj o odložení sněmu k sw. Martinu položenému až do nowého léta roku příštího. Úředníci, jichž psaní toto došlo dne 1 Října, welice nad tím zaraženi, odpověděli (4 Října) psaním dosti důtkliwým, představující císaři škodliwe následky, které by z toho pošly, nespokojenost obecnu, kterau by to způsobilo jakožto nezdržení umluwy s oběma arciknížaty na sněmě předešlém učiněné, následkem které již byly mezeitím *sjezdy krajské* držány a osoby k dostawení se na sněm zwoleny; zpěčowali se

wsak přitom sami o sobě konečnan radu dáti bez vědomí ostat- 1574
ních nejvyšších úředníků. Wznešeno jest to tedy také na ostatní
tehdejší místodržící, a ti rovněž horliwě proti odkladu se wy-
slowili (18 Říj.). Císař wsak nedal se tím pohnauti, nýbrž sněm
na den 17 Ledna roku 1575 položil (25 Řijna).

Mezitím byl ku konci měsíce Čerwence arcikníže *Ferdinand* z Tyrolu přijel do Wídně, kdež pojednal s císařem o ně-
které jejich rodinné záležitosti; odtamtud pak zas ještě jednau
přijel do Čech k užití rozličné kratochwile na některých pan-
stwích císařských, potom pak na swém panstwí Křiwohlátském.
Přijel tam, nepochybně přes Prahu, brzy po 1 Září, a sjelo se
k němu na Křiwohlát mnoho panstwa českého, také pan Wi-
lém Rosenberský, z Prahy mezi tehdejším jednáním o peněžité
potřeby císaře asi na týden. Arcikníže zajel potom s četným
přiwodem panstwa o sedmdesáti kočářích do Drážďan ke kur-
firstowi saskému. Zpátky pak odtamtud ku pozvání Wiléma
Rosenberského jel w měsíci Říjnu přes Příbram (2 Řijna),
Březnici, kdež někdy chována byla Filipina, přes Písek a Ne-
tolice (15 Řijna) na Krumlow, hlavní panství Rosenberské,
kdež opět konána byla rozličná kratochwile.

Přese wšecku nespokojenost, kterau spůsobilo odložení
sněmu ode dne sw. Martina do 17 Ledna roku 1575, vyšly
dne 18 Prosince mandaty, kterými císař, jak se w nich pra-
wilo, pro nenadále a důležité příčiny nemoha w ustanowený
čas do Prahy přijeti, sněm český opět odložil až do 3 Unora
roku příštího; i ač se potom dály již hned všelijaké příprawy
k jždě, ještě zase dne 4 Ledna roku 1575 následowalo ozná- 1575
mení nowé, že císař dnau a jiným nedostatkem zdrawí na lože
uwržen jest a tudy z Wídně bez welkého nebezpečenstwí zdrawí
wyprawiti se nemůže, pročež sněm ke dni 21 Unora odkládá.
K tomu času konečně vydal se na cestu dne 8 neboli 9 Unora,
s nim císařowna *Marie* a čtyři synové, *Rudolf* totiž, *Arnošt*,
Matiáš a *Maximilian*. Jeli obyčejnau cestau přes Znojem, kamž
přijeli dne 10 řečeného měsíce, a nepochybně přes Německý
Brod. Na cestě odtud k Čáslawi pobýli poslední tři dni w maso-
pustě (13, 14 a 15 Unora) we *Wilemowě* na statku rytíře Be-

1575 nedy z Nečtin, od něhož pohostění přijali. Dne 19 Unora pak přijeli na hrad Pražský, tentokrát ne městem, nýbrž, jak aspoň byl císař ze Znojma (11 Un.) oznámil napřed úmysl svůj místo-držícím, přes přívoz někde u Libně.

Dne 21 Unora, w který měl se sněm začíti, bylo se ještě příliš málo osob ze stawů sešlo, pročez ti, kteří se shromáždili dle obyčeje w swětnici sauní na hradě Pražském, žádali císaře za odklad, až by počet jich byl větší; i svolil k tomu císař, a učinil předložení k sněmu teprw pozejtří dne 23 Unora. Obsahowalo nejprwé omluwu, proč tak dlouho císař příjezd swůj odkládal, totiž jako častokrát předtím jednak pro nedostatek zdraví, jednak pro powážliwý staw věci w Uhřích, dále wyslowení ochoty ku konečnému wyřízení stížností a žádostí stawů s wyzwáním, aby se o ně přede vším mezi sebau uradili, potom žádosti císařowý k stawům. Wztahowaly se k týmž potřebám, o které se již od delší řady let na každém sněmě jednalo, totiž k berni na opatření hranic proti Turkům, k posudnému na wychowání dworu králowského a k uhrazení dluhů králowských. Nawrhowal se w tom však poněkud jiný způsob než na několika sněmích předešlých. Poněwadž berně z domů dosti newynášela a každého roku byl wysledek její nejistý, kladl císař žádost o swolení určité summy, a to 200.000 kop míšenských ročně po pět let za sebau. Jakými prostředky by se sehnala, zůstawowal stawům samým na ten způsob, kdyby se sešlo méně, aby doplnili, pakli více, aby podrželi pro sebe na potřeby zemské. K tomu však ještě také, poněwadž by bylo potřeba zříditi w Uhřích několik pewností nowých, žádal mimo to 50.000 kop míšenských, též po pět let týmž způsobem. W příčině posudného žádal rovněž, aby je stawowé pro sebe vybírali a jemu určitau summu odváděli, asi co průměrně w předešlých létech po 4 groších se sudu wynášelo, rovněž na pět let po sobě, císařowně pak buďto pátý groš anebo též určitau summu. Připojena k tomu žádost, poněwadž úpadkem hor důchodů korunních welice ubylo, aby stawowé na prostředky myslili, kterými by nedostatek na wychowání dworu králowského z toho pošlý naprawen býti mohl. Konečně w příčině dluhů

císař rovněž nečinil zmínky o třicátém penízi, který býval k tomu určen, nýbrž nawrátil se ku prwotnímu způsobu předlohy učiněné o tom roku 1569, tak aby stawowé wzali na sebe jistau summu na deset let po sobě, každého roku 250.000 kop míšenských (místo 300.000 kolik byl žádal řečeného roku 1569), jakým způsobem by sehnána byla stawům zůstawuje. 1575

Mimo to nawrhovalo se stawům we předložení tomto opětne jednáni o nowém řádu veřejné hotowosti w ten způsob, aby se o to dorozumění stalo také nejen se stawy druhých zemí příslušných ku koruně české, nýbrž také se stawy rakauskými i zemí arciknížat Ferdinanda a Karla, tak aby sobě proti Turkům nawzájem pomáhali. Měly k tomu zwoleny býti osoby ze všech jednotlivých zemí ke společné poradě. Též činil císař zmínku o plawbě po Labi, aby komissí prvé k tomu zřízení dále o to jednala, a což mělo zvlášť býti stawům k libosti a jmenowitě Pražanům, o učení Pražském, aby k žádaucímu powznešení swému přišlo. ⁵¹⁾

Stawowé po zahájení sněmu tímto předložením královským předně uvažowali o nesprávnosti toho, že sněm položený dle umluwy mezi králem a sněmem předešlým k času sw. Martina směl jednostranně od krále samého býti odložen, z čehož se některé zmatky byly staly, zvlášť že mnozí ze sjezdů krajských k sněmu zwolení, pokládajíce zwolení toto již za prošlé, nyní k sněmu se nedostawili; i přednesli císaři stížnost swau na to (25 Un.), žádajíce za opatření, aby se to budoucně proti řádu nestáwalo. Wedlé toho protože asi za pět neděl nastáwaly swátky welkonoční, a když se mělo jednati o mnoho wěcí důležitých, předwídati se dalo, že sněm delší čas se protáhne, hned napřed stawowé všichni tři se usnesli, aby w Praze

⁵¹⁾ Píše se o tom w návrhu komory dworské učiněném o tomto předložení, jaké by mělo býti: Gleichwohl wirdet soviel verstanden, dass den ständen ingemein kein gewissere gnad beschehen oder E. Mt. ihnen mehrers willfahren könnten, als wann die Universiteten (sic) zu Prag wiederumb aufgerichtet wurden, wie es dann an ihme selbst E. Mt. fast ruemblich, der stadt Prag unczlich und den ständen vor andern sachen annehmblich sein wurde. Wiz Sněmy české IV 154.

1575 setrwali jen do neděle smrtelné, w pondělí po ní (21 Března) aby se rozjeli a teprw zase tři neděle po weliké noci se sjeli, mezi kterýmž časem by sjezdové krajští nowé wolby do sněmu, pokud jich potřeba bylo, wykonati mohli.

Císař ke stížnostem stawů dobrotiwě odpověděl, a slíbil také ujištění žádané pro budaucnost způsobem slušným dáti (2 Března). Přitom žádal, aby se nerozjížděli než we čtvrtek před nedělí Kwětnau, což byl rozdíl jen o tři dni, a hledíce k pilné potřebě berně proti Turkům a posudného, aby o těch dwau artikulích wedlé těch, které se týkaly obecných potřeb, jednali, žet by snad do té doby mohly býti wyřízeny. W tom se však potkal s odporem. Toliko staw panský jistým způsobem k tomu chtěl swoliti; ale staw rytířský stál na tom, že přede vším musí býti jednáno o žádostech stawů obecných potřeb se týkajících, a teprw po odpovědi k nim dané od císaře k jiným věcem přikročiti se může. Následkem toho i páni w tom tak se s rytíři i s městy srownali. Jest tedy jednání o berně a posudné na ten čas odepřeno (4 Břez.), a zwoleny osoby k sepsání artikulů žádostí stawowských i jiné k nawrzení reversu císařem slíbeného: toliko k rozejití se teprw we čtvrtek před Kwětnau nedělí a k sejití se zase dvě neděle po welkonocích stawové swolili. Na ten čas tedy císař k odročení sněmu přiwolil, a mandatem wydaným dne 7 Března nařídil sjezdy krajské, aby mezi tím časem we středu po welkonocích (6 Dub.) k zwolení osob do sněmu držány byly.

Hned po skončení sněmu roku 1574 vědělo se obecně, že na sněmě o sw. Martině stawové Lutheranstí opět mínili se zasaditi o propuštění swobody konfessí Augsburské.⁵²⁾ Přišlo k tomu nyní ihned, jak se počalo jednati o žádostech stawů obecných potřeb se týkajících we shromáždění stawů dne 7 Března. Pokládaliť stawové Lutheranstí za nejpřednější z nich, která se týkala náboženství. Opět jako roku 1567 a

⁵²⁾ Swědčí o tom mezi jiným dopis nejvyššího kanclěře Wratislawa z Pernšteina k Wilémowi Rosenberskému dne 9 Čerwence 1574, zachovaný w životopise jeho od Březana na str. 209.

roku 1571 jali se mluvíti ve jměnu celé strany pod obojí. 1576
 Zněť návrh přednesený hlawním náčelníkem jich panem
Bohuslawem Felixem z *Lobkowie*, nejvyšším sudím zemským,
 aby stawowé pod obojí jednomyslně žádali císaře, aby je zachoval při náboženství prawém a starém Krista pána, kterému apoštolowe wynčowali, které otcowé swatí poslaupně od mnoha set let zachowávali až do mistra Jana Husi, a w kterem oni stawowe pod obojí doposud stojí, kteréž také do okolních krajin a zvláště německých od nich od Čechů se dostalo a tak se rozmohlo, že od stawů říšských císaři Karlovi V roku 1530 w Augsbure co wyznání jejich podáno jest. W náboženství tom měli se stawowe pod obojí o jistý řád srownati a k straně pod jednau přátelsky se chowati dle starých smluw a zápisů od obau stran, pod jednau i pod obojí, přijatých. W tom spůsobu učiněno oznámení o tom stawům pod jednau téhož dne shromážděným, s wyslowením přání, aby i oni tímž spůsobem přátelství s nimi zachowali. Proti přednesení nejvyššího sudí ozwal se dáwný zastawatel starých řádů strany pod obojí, nejvyšší komorník zemský pan *Jan z Waldšteina*, prawě, že on a jiní neswolí, aby měli nějakého nowého a německého náboženství hledati, a předložil také spis žádající, aby se starobylé pořádky zachowaly, aby konsistoř byla z pobožných a učených mužů složena a k ní defensorowé přidáni i opatřeno, aby kněží doma řádného swěcení docházeli; neb že z nedostatku toho sekty a rozděwení w náboženství pošlo. Illas jeho zůstal však osamotněn. K dotazu nejvyššího sudí všichni přítomní páni i z rytířstwa se prohlásili, že s nim se srownávají, a také Pražané a jiná města ač s některým wáháním k tomu přiswědčili.

Páni strany pod jednau, w jichž čele stál pan *Wilém Rosenberský*, wyžádali si čas na rozmyšlenau, co by k oslowení od stawů pod obojí odpověděti měli. Měli o to dne 8 Března schůzi u arcibiskupa, ale toho dne ještě se nerozhodli. Císař užil té příležitosti ku projewení přání, aby času mezeitím užito bylo k jednání o jiném některém artikuli žádostí stawů; ale k tomu stawowé pod obojí swoliti nechtěli, a take stawowé

1575 pod jednau s nimi se o to srownali, aby o ničem jiném nebylo jednáno, pokud artikul o náboženství nebude vyřízen (9 Břez.). Odpověď, kterau konečně stawové pod jednau dali dne 10 Března, zněla přátelsky, nicméně však s dotčením o sektách w straně pod obojí se kryjících, s wyslowením naděje, že stawové, jak sami úmysl ten projewowali, jich trpěti nebudau. Spůsobilo to některé rozpaky, když někteří ze stawů shromážděných nemile byli tím dotčeni, jiným zase bylo to powzbuzením k zastávání se starých řádů w straně pod obojí. Z těchto zvláště *Sixt z Ottersdorfa*, mluvě od stawu městského, ač dosti nerozhodně, popudil proti sobě rozhodnější Lutherany, a ze stawu městského samého potkal se s odporem. Z nawodu nejvyššího sudí pána z Lobkowic uzavřelo se wyslowiti wděčnost stawům pod jednau za odpověď laskawau s ujištěním, že stawové míní brániti škodliwým sektám, však hned jmenujíce je, totiž Cwingliany, Calvinisty, Nowokřtence, Ariany a jiné, sebe owšem za sektu nepokládajíce; dále oznámili jim, že se stawové pod obojí k cíli tomu míní usnísti o stálý řád w kněžstvu a w náboženství a žádati, aby spolu s nimi předstaupili k císaři a je w tom podporowali. aby swolil k sjezdu zvláštnímu o to.

Stawové pod jednau, na něž žádost w tom spůsobu wznešena jest dne 11 Března, wyžádali si opět čas na rozmyšlenau. Hned nazejtří (12 Března) měli schůzi, ku které pozwali také arcibiskupa a kapitolu Pražskou, též některé jiné kněží, také pak raddy nad appellacemi znající se k straně pod jednau. Když se toho dne nedohodli, nýbrž za další odklad žádali, bylo z toho reptání mezi stawy pod obojí, a také císař mrzel se na dlouhé průtahy, protože se nemohl dočkati času na své potřeby. Přičítaje winu arcibiskupowi, powolal jej k sobě, a měl horliwau rozprawu s ním, we které arcibiskup i zase jemu wytýkal, jak že k straně pod obojí nespolehliwě se chowá, jednau něco poraučeje, a když z toho nesnáz jde, jinak poraučí. Teprw o dwa dni později dostala se stawům pod obojí odpověď (14 Března) znění přátelského, ale potud záporná, že nemínili stawové pod jednau s nimi k císaři jíti, s omluwau, že se wěc jich netýče

a později mohlo by to zawdati příčinu k mylným výkladům. 1575
 Takž tedy ještě téhož dne stawowé pod obojí samotni všichni
 pospolu předstaupiwše před císaře, žádost swau jemu přednesli
 o powolení sjezdu, na němžby se s vyhrazením stvrzení jeho
 o řád we swém náboženství „starém a prawém“ k zabránění
 zmáhajících se škodlivých sekt usnesli. Císař swolení své
 k tomu dal hned nazejtří potom (15 Bř.) s doložením, žeby
 rád widěl, aby w starobylém dobrém způsobu zůstávali. Ná-
 sledkem toho položili si stawowé pod obojí ke dni hned prw-
 nímu potom schůzi w saudné světnici na hradě Pražském,
 s wyzváním ke všem, kteří by měli jake starší paměti k ná-
 boženství w zemi se wztahující, aby je s sebau přinesli. Ob-
 zvlášť k tomu pozváni jsau také mistři učení Pražského.

Záměr strany Lutheranské w Čechách byl zřejmý, že zto-
 tožňující se se stranau pod obojí chtěli ji celau připrawiti pod
 nový řád na konfessí Augsburské se zakládající. W tom směru
 we shromáždění dne 16 Března nejvyšší sudí pan Felix z Lob-
 kowic přede vším oznámil, že konfessí Augsburská čtena bude,
 aby ji všichni poznati a uwážiti mohli. W počínání tom po-
 tkal se však hned tudíž s odporem, předně od *bratří českých*.
 Byliť se pod jménem strany pod obojí také páni a rytíři z jed-
 noty bratrské w posawadním jednání účastnili, ale w pochyb-
 nostech se nacházejíce. Ač se konfessí Augsburská we věcech
 wíry nemnoho od wyznání jejich dělila, ale tím větší byl rozdíl
 mezi nimi a Lutherany w řádech mravné kázně, a od těch
 nikterak nechtěli se uchýliti. Wáhali se tedy s nimi přes míru
 státi za jedno, a pomýšleli dílem na obrácení se opět o sobě
 přímo k císaři se žádostí, aby jim swobodu w jejich nábožen-
 ství propustil. Pobádání byli k tomu zvláště od žiwotního lé-
 kaře císařowa, doktora Cratona, který je ubezpečowal o příz-
 niwém mínění císařowu o nich. Na ten čas toho neučinili;
 ale hned po promluwení nejvyššího sudí přihlásil se k řeči
 nejřednější z nich we shromáždění přítomný, pan *Karel Krajčr*,
 a žádal, aby mimo konfessí Augsburskau také konfessí bratří
 jakožto mnohem starší přečtena byla. Tomu nejvyšší sudí od-
 píral, předstíraje, žeby to bylo mimo powolení císařowo, kteréž

1575 by se jen na konfessí Augsburskau wztahowalo. Proti tomu zdvihly se však hlasy jiných, ukazujících k tomu, že w žádosti k císaři o powolení k sjezdu o konfessí Augsburské zmínky nebylo, nýbrž o řádu náboženství strany pod obojí. Strhly se hluky z toho jedněch proti druhým, až pak nejvyšší sudí prohlásil, že napřed konfessí Augsburská čtena bude a potom že se o jiném může mluwiti. Takž konfessí čtena, při čemž však někteří z Pražanů Staroměstských odešli a jiní z měst proto účastnění se w dalším jednání toho dne prozatím se zdrželi. Když potom bratří opět žádali, aby čtena byla konfessí jejich nebo aspoň předmluwa k ní a pochwalný saud o ní, vydaný swým časem od akademie Wittenberské, přišlo k nowému sporu o to, až konečně uzawřeno, aby byly zwoleny osoby k sepsání řádu w náboženství, a jim aby všecky spisy předložené (tedy také konfessí bratrská) odewzdány byly. Oč by se pak stawowé na základě tom usnesli, aby předloženo bylo císaři a po schwálení od něho aby to tiskem vydáno bylo pod názvem *konfessí české*, kterau by se potom všichni powinni byli řídití, sekt žádných jakož Kalvinistů, Cwinglianů atd. mezi sebau netrpíce. Když k tomu bratří se tázali, zdaliž i oni za sektu wywržení hodnau jsau pokládání, Lutheráni ubezpečowali je, že toho není, že je mají za milé bratry, kteří mají lepší řád mezi sebau než oni, a že při konfessí swé sněmem zachowání budau; čímž bratří se dali upokojiti.

Nazejtří potom, dne 17 Března, přikročilo se k wolení osob k sepsání nowého řádu náboženského, jak bylo ustanoweno. Mělo jich býti šest z každého ze tří stawů, kteříž by potom také mistry učení Pražského a některé kněží z krajů k sobě přijali. Poněwadž města předešlého dne se w mínění o tom dělila, držána jest prwé schůze Pražanů a poslů druhých králowských měst, nepochybně na radnici Staroměstské, kdež dohodnutí se stalo, aby se wolení zúčastnili, však aby woleným osobám bylo zůstaweno, pokud by měli zření míti ku konfessí Augsburské nebo k starým řádům strany pod obojí. Zwoleni isau na ten způsob ze Starého města mistr Matěj Bydžowský z Aventina kancléř téhož města a Sixt z Ottersdorfa, z No-

weho města Cyprian Lopatský a Mikuláš od černé říže, 1575
z jiných měst mistr Wáclaw Arpin ze Žatce a mistr Petr Štěrba z Kadaně. Ze stawu panského byl na předním místě zwolen Jindřich z Waldšteina: ze stawu rytířského Michael Španowský z Lisowa podkomoří králowé a wedle ostatních také jeden z bratrstwa, Albrecht Kamýcký ze Lstiboře, který se ku přijetí wolby dal pohnauti jen po mnohem domlanwání; neb se bratří nemínili jednání toho účastniti. Z mistrů učení Pražského jsau k tomu powoláni dwa, Wáclaw Zelotin z Krásnéhory a Matěj Dworský (Curius) jinak Rozsypal zwaný.

Zwolené osoby ustanowily si místo k poradám swým na radnici Menšího města Pražského, kdež po některých průtazích spůsobených ještě zase některým jednáním se stranau pod jednanu ponejprw se shromáždily w pondělí dne 21 Března. Scházely již jen tři dni do času, w který se měl sněm odročiti přes swátky welkonoční. Poněwadž doposud nic nebylo přiwedeno ku konci a bylo se obáwati prodlení delšího, než by došlo na jednání o žádosti císařowy, bylo pak nebezpečenství, aby se zatím wojenský lid na hranicích tureckých nespikl pro dlouhé zadržowání mzdy, císař ještě téhož dne powolaw stawy k sobě, se stížností na tak dlouhé průtahy žádal na nich, aby aspoň ještě na jedno pololetí swolili jemu předešlau berni z domů a posudné. Ku přimluvě nejvyšších úředníků zemských nejprw páni a rytíři swolili k tomu s wymíněním, že i potom předewším o artikulích žádostí stawů jednáno bude, než by se přikročilo ku předložení králowskému. Města ze společné rady (22 Března) činila námitky proti berni z domů, ale dala se konečně též pohnauti po ostré domluvě k nim učiněné od nejvyššího purkrabí, pana Wiléma Rosenberského. Zwolené osoby mezitím zasedše dne 21 i opět 22 Března, jednaly o jednotlivých artikulích konfessí Augsburské, při čemž Albrecht Kamýcký jal se jeden po druhém porownáwati s konfessí bratrskau. Protiwili se tomu přítomní ze staré strany pod oboji, náruživě zvláště mistr Rozsypal; ale přes to konečně usnešeno, aby také konfessí bratrská byla čtena. Poněwadž však již čas byl krátký, odloženo to až do opětneho shro-

1575 máždění sněmu po welkonocích. Dne 23 Března sepsáno jest swolení sněmu w příčině berně z domů a posudného, nazejtří potom (24 Břez) císaři předloženo a relací o tom do desk wložena; dne 25 Března pak stawowé se z Prahy rozjeli; den opětného zasednutí sněmu byl ustanowen teprw na 2 Kwětna.

Mezi časem tohoto sněmowání meškalo *poselstwo turecké* w Praze. Bylť při sklonku předešlého roku zemřel sultan Selim II (1574 13 Pros.), s nímž nedáwno předtím po poslu do Konstantinopole bylo zawřeno příměří na osm let. S nástupcem jeho Amuratem III jest obnoweno, a za příčinau tau poslán od něho ke dworu císařskému do Prahy Mehmet bey, baše Budinský. Dne 1 Března před večerem přijel, a wyjeli proti němu dwořané od císaře poslaní i četné osoby stawu panského a rytířského. Ubytowán a všelikými potřebami opatřen byl w domě řečeném na Baště na rynku Menšího města (č. 7). Dne 6 Března měl slavné slyšení u císaře, čemuž opět mnoho pánů i rytířstwa českého bylo přítomno. Po delším však zdržení se w Praze zemřel dne 3 Dubna, a průwodčí jeho dne 8 Dubna odjeli s mrtvým tělem jeho k Budínu.

Ined nazejtří potom dne 9 Dubna císař Maximilian odjel z Prahy do *Dráždan* na návštěwu ku kurfirstowi saskému, s ním císařowna i synowé jeho, též nejvyšší kancléř Wratislaw z Pernšteina. Pobyli tam we weselostech do 18 Dubna. Na cestě zpátečné zdržel se císař na *Mělníce* a odtamtud dne 23 Dubna přijel zpět do Prahy. Wyprawil odtud krále *Rudolfa*, nejstaršího syna swého, na cestu po zámcích a hradech královských w Čechách, aby se po hospodářství úředníků na nich ohlídl.

Když brzy potom došel čas, na který sněm byl odročen (2 Kwět.) a stawowé zase se w Praze sjeli, počaly se schůze jich na hradě Pražském (3 Kw.), we kterých se jednalo o rozličných artikulích jejich žádostí, však s wyhrazením, aby se nic nezawíralo, pokud by artikul o náboženství co přední nebyl ku konci přiweden; protož také hned počaly zwolené osoby porady swé w radním domě Menšího města o sepsání společné konfessi a řádu duchowenstwa (4 Kw.). Krom osob zwolených ze

stawů účastnili se jich z kruhů učených doktorowé Pawel 1575 Pressius a Tadeáš Hájek, dva z mistrů učení Pražského Petr Codicillus z Tulechowa a Wáclaw Holub, čtyři pak knězi Jiřík Strýček z Kwítkowa, Matěj Cetorazský, Wáclaw ze Štěpánice a Walentin Horčowský. We schůzi dne 9 Května dokonali úkol swůj, pokud se konfessí týkalo, a dne následujícího přišlo konečně ku přečtení konfessí českých bratří (10 Kw.), kterauž uznali za srownávající se s konfessí Augsburskau we všech věcech podstatných. Téhož dne zvoleno jest pak sedm osob k sepsání řádu duchowenstwa, ze swětských Sixt z Ottersdorfa a mistr Matěj Bydžowský z Aventina, Pawel Pressius a Petr Codicillus, kněží pak tři ze čtyř výše jmenowaných. Dne 13 Května také oni swau práci dokonali. *Konfessí česká*, jakž ji stawowé nazwali, w učení o wíře, o swátostech a we všem jinem s konfessí Augsburskau úplně se srownávala; řád duchowenstwa pak měl za základ zřízení konsistoře od stawů dosazované, která měla nad konfessí bdíti a jíž se kněžstwo všechno strany pod obojí mělo spravowati. Jí také mělo příslušetí přijímání osob za hodné uznaných do stawu kněžského wkládáním rukau bez wšelikého biskupského swěcení, a kněžstwu dopauštělo se ženění.

K wyzwání od stawů Lutheranských dostawilo se ke schůzi, w níž se usnešení toto o konfessí a o řádu duchowenstwa čísti mělo (13 Kw.), šest pánů a rytířů z jednoty bratrské, z nichž přední Diwiš Slawata, Jan z Žerotína a Karel Krajír z Krajku, aby mínění swé o tom wyslowili. Jako předtím Lutheráni o konfessí bratrské, tak nyní bratří o nowé konfessí české oznámili, že ji pokládají we všem podstatném za srownávající se s jejich; ale proto nemínili se bratří swého wyznání odříci a tím méně nowému řádu w duchowenstvu pod společnou konsistoři se podrobiti, i žádali tedy opatření w tom tím spůsobem, aby stawowé w žádosti swé k císaři o schwálení obau konfessí i zachování jich při starém řádu jednoty bratrské se přimluwili. K tomu se stawům Lutheranským přiwoliti nechtělo. následkem čehož po dwaudenním marném wyjednávání bratří oznámili, že tedy nuceni jsau sami o sobě o swé věci jednati.

1575 Ještě téhož druhého dne (14 Kwětna) složili žádost čili supplikaci k císaři, kterau připomínajíce, že již před časem jemu své wyznání wiry předložili, opět w jazyku českém i německém jemu je předkládali a žádali, aby při něm zachováni a chráněni byli. Žádost byla opatřena podpisy sedmnácti osob stawu panského a 124 stawu rytířského.

Hlas o tom w Praze rozšířený způsobil prý welkau radost straně pod jednau, kteráž ráda widěla toto rozdělení, w kterém doufala, že předsewzetí stawů Lutheranských zmaří se; ale také stawové Lutheranští o témž uvažovali, a báli se škodlivých následků; pročež w čas změnili své chování. Již nazejtří potom (15 Kw.) vyhledávali dorozumění s bratřími, a přišlo dne 16 Kwětna opět ke společné schůzi s nimi, w které dohodnutí se stalo. Bratři upustili od zadání supplikací své k císaři, a stawové svolili ku přídawku ke své žádosti o schválení konfessí české w ten způsob, že oswědčující srownalost konfessí bratrské s ní, žádali společně s bratřími o swobodu svého náboženství. Dne 18 Kwětna jest žádost w tom znění podána císaři w jménu „pánů, rytířstwa, Pražanů a jiných měst, všecněch tří stawů králowství českého pod obojí přijímajících“. Císař odpověděl, že ji miní w uwážení wzíti a což nejspíše možné dáti stawům odpověd, žádaje, aby nyní k jednání o věcech obecných a po uplynutí již tak dlouhého času také k jednání o artikulích jeho žádostí přikročili.

Stawové jali se hned potom jednati o tak zvaných obecních artikulích, to jest o žádostech a stížnostech, které měly císaři býti předloženy; ale nemělo se dle umluwy mezi nimi konečné uzawření o nich státi, pokud by o náboženství nebylo rozhodnuto. Týkalo se to rozličných stránek práwa a zřízení zemského i jiných věcí, jakož vždy ještě powinnosti Chebských, Loketských a Kladských k odvádění berní sněmem českým swolených, též žádosti kurfirsta saského o nabytí Voigtlandu co léna, a kurfirsta brandenburského o některá panství w Lužici. Uvažovalo se mezi jiným o rozmnožení neb oswobození statků králowských, aby za to posudné na wychování dworu králowského zrušeno býti mohlo (30 Kw.), též zase o wyzdwižení,

totiž zvelebení učení Pražského nějakou sbírkou na rozmno- 1575
žení důchodů jeho (17 Čw.).

Mezitím císař, dříve než by dal odpověď na žádost v příčině konfessí české, wzneseł wée předně na konsistoř strany pod obojí, žádaje wěděti dobré zdání její. Dne 22 Kwětna powolal k sobě administratora Jindřicha Dworského s dvěma faráři, sw. Mikuláše na Malé straně a sw. Jiljí, co členy konsistoře, a odewzdal jim spis podaný od stawů k nahlédnutí s napomenutím jakýmsi, aby pro věci meně podstatné námitek nečinili. O několik dní později (29 Kw.) dodal však spis ten také několika předním osobám ze stawů pod jednou rovněž k uwážení; nad to pak poslal jej i do Říma k papeži a také zase k protestantskému kurfirstu saskému a w Čechách obzvlášť ještě k nejvyššímu komorníku zemskému Janowi z Waldšteina jakožto náčelníku světských osob přidržících se starých řádů strany pod obojí. Ze všech těchto stran dostalo se mu owšem odpovědi straně Lutheranů i českých bratří odporných. Konsistoř pod obojí zamítala rozhodně konfessí českou, žeby ta byla starou wírau strany pod obojí, jakožto patrně s nowějšími wyznáními, Augsburským a pikartským, totiž bratrským, we všem se srownávající; zawrhowała jmenowitě dosahování kněžství jiným způsobem než swěcením od biskupa, též ženění kněží, a žádala zachována býti we swém starém práwu a řádu (4 Čw.). S tím srownávalo se také dobré zdání světských stawů staré strany pod obojí podané panem Janem z Waldšteina. Ač osob k ní se znajících bylo až příliš málo, bylo podepsáno jménem „pánů, rytířstwa a Pražanů, kteříž wíry staré swaté obecné křesťanské pod obojí způsobau se přidržují“. ⁵³⁾ Zmiňující se o artikulech we spise o konfessí české obsažených, které zawrhowali jakožto nowoty z náboženství přesporních wzaté, však také o jiných, kteréž

⁵³⁾ Poznamenává k tomu rukopis bratrský: A těch osob stawu panského byly dvě, pan komorník (Jan z Waldšteina) a pan Zdeněk z Wartemberka, stawu rytířského kolika málo, z měst Pražských Krejčí. Viz Sněmy české IV 344.

1575 by se se starau jich wírau srownáwaly, a schwalující, že se skladatelé spisu předce také o konsistoř hlásili a wíru swau starau nazýwali, činili od sebe náwrh, jakým způsobem by konsistoř od stawů wólenu a defensory z jich prostředka opatřowána býti měla; k tomu pak patrně s jakýmsi úsměškem přidáwali žádost, aby na znamení swornosti mezi jednými i druhými k straně podobojí se hlásícími všichni i s kněžími swými we hlawním kostele swém, totiž nepochybně w Týnském, se sešli a k wíře křestanské se přiznali, připrawíce se k tomu pobožně a wykonajíce zpověď swátau a wyznání hříchů ku přijímání swátosti těla a krwe pána Krista od kněží pořádných přistaupili. Páni pod jednau, jimž císař krom spisu o konfessí české také tyto dvě odpovědi k nahlédnutí zaslal, měli poradu mezi sebau dne 4 Čerwna, ku které také arcibiskupa a jiné některé duchowní pozwali; dobré zdání swé pak odewzdali dne 9 Čerwna. Ukazující k odporům mezi stranami pod obojí, které se we třech spisech těch jewily, wyslowili politowání swé nad nimi, odwoláwali se na zřízení zemské a smlauwy mezi stranami pod jednau a pod obojí, a žádali, aby císař jejich stranu při nich zůstawil a chránil, prawíce, že do sporů těch we straně druhé wkładati se nechťi.

Mezi jednáním tímto dály se pokusy o sesílení staré strany pod obojí přitazením k ní obywatelstwa Pražského, kteréž, ač byli Pražané a jiná města kráľowska wedlé stawů panskeho a rytířského jmenowání mezi žadateli o stwrzení konfessí české, předce w náboženství na dvě strany bylo rozděleno. Byl nejprwé získán primator Nowého města Pražského, Jan *Huter* krejčí (?), maje swolati obec k slyšení konfessí a usnešení se o ni. Zabránil to nejvyšší sudí pan Bohuslaw Felix Hasišteinský wymožením zákazu od císaře proti schůzi této (31 Kw.). Nicméně o několik dní později (10 Čerwna) byla obec swolána na radní dům císařským heitmanem Nowoměstským panem *Zdeňkem z Wartenberka*, kterýž we jménu císaře samého dal artikule konfessí české přečísti a ke shromážděným promluwil, wyzýwaje wšecky, kdož by co stížného proti nim měl, aby swobodně mínění swé powěděl. Účinek nebyl hned dle jeho přání.

Přítomní omlauwali se, že počet jich byl příliš malý, a žádali za odklad. Dva pak ze sausedů našli se, kteří se i wzpurněji proti němu ozwali. Heitman odložil schůzi do pondělka potom dne 13 Čerwna. W te nejprw jednoho z oněch dwau sausedů, krejčího jménem Enocha Malinu, we shromáždění samém dal rychtářem městským zatknauti; potom tázal se opět, co by o artikulích předešle čtených minili, oznamuje, že jest wůle císařowa při starobylé wíře předků jejich je zůstawiti, aby nic od ní ujímáno ani přidawáno nebylo. K tomu ozwali se předně desítisaudei, obzwláště ke schůzi zwaní, že jak se prwé we sněmě wedle jiných stawů i od obce Pražské ku konfessi přiznali, přitom i nyní setrwávají, hned pak vzdálili se ze shromáždění a za nimi welký počet starších obeeních i jiných; z těch pak, kteří ku pobádání od rychtáře zůstali, jen málokterí znali se k staré wíře, jini jim odporowali, až strhly se z toho hluky a odpory proti heitmanu, kterýž konečně ustrašen odešel, zajatého sauseda zase propustiw.

Powstaly z toho řeči dotýkající se císaře, z nichž nejvyšší sudí pán z Hasišteina příčinu sobě wzal k tázání se císaře, zdali to co jednal pan Zdeněk z Wartenberka s obcí Nowoměstskau, s jeho wůlí se stalo. Císař odpowěděl mu, že o tom žádné wědomosti neměl. Ale nepostačowalo to k zahrnutí všech pochybností. Mluwilo se o císaři nieméně, že jest jiné mysli než prwé; jak smýšlí, že těžce se kdo domyslití může. Z toho byla welká nespokojenost stawů Lutheranských; domníwali se owšem, že k žádosti jejich swoliti nemíní a že proto rozdwojení w straně pod obojí spůsobiti hledí. Mnozi již mluwili, neswolili k jich žádosti w příčině náboženstwí, že se rozjedau a sněm zmaří. K tomu přicházely wšelijaké powěsti pobuřující jednu stranu proti druhé, s jedné strany, že pod obojí chtějí Jesuity wyhnat a katolíky powraždit, s druhé, že katolíci strojí nějakau krwawau lázeň Pařížskau, rozumělo se, jak tři léta předtím (1572) w Paříži w noci o sw. Bartoloměji staupenci nowých wěr byli powražděni. Welké popuzení spůsobil jakýsi kněz Franta, který w kázání w kostele na hradě Pražském w den sw. Wíta (15 Čw.) stawy pod obojí pomlauwal, že jak

1575 nowau pikartskau wíru sepsali, také budau chtít míti nowého krále, císaře pak o králowstwu české připrawiti. Přišlo však o ty věci k rozmluwám mezi stawy jedné a druhé strany, které přispěly k upokojení; a poněwadž vše záleželo na konečném wyřízení žádosti o schwálení konfessí české, stawowé Lutheranští uzavřeli císaře požádati o brzké w tom rozhodnutí. Jest k tomu zwoleno šest osob ze stawu panského, šest z rytířstwa a čtyři z Pražanů, kteříž dne 22 Čerwna před císaře předstaupili a žádost přednesli. Císař slibil s rozhodnutím nemeškati, ale zároveň stěžowal na dlouhé protahování sněmu od stawů, že posud ani w jednání o obecných potřebách ani o jeho věcech nic se ku předu nedostalo. Když o tom nejvyšší sudí, jsa w čele osob zwolených. shromážděným stawům zpráwu učinil, bylo z toho welké rozhorlení; i odebrali se stawowé všichni k císaři s panem Wilémem z Rosenberka co nejvyšším purkrabím w čele, a stěžowali na to co na křiwdu sobě činěnou. Císař w rozpaky uweden, popíral, že by se tak wyslowil, jak nejvyšší sudí udával, a přišlo z toho k mrzuté rozprawě, když sudí nechtěl řeč swau odwolati a stawowé tedy na ty, od kterých by u císaře nařčeni byli, stěžovali. Za několik dní potom byla při dvoře swatba jedné panny z družiny císařowny, a wečír tancowalo se. Císař přitom nejvyššího sudí k sobě powolaw, dlouhau chvíli s ním prý milostiwě mluwil, což asi wypadalo, jako by se s ním pro ono popírání smířiti hleděl (26 Čw.).

Zatím když se blížil čas žní, stawowé, zwlastě panský a rytířský. projewili přání nejvyšším úředníkům zemským, aby sněm opět na několik neděl odročen byl, aby mohli přihlídnouti k swému hospodářstwí. Dle porady s nimi přednesli žádost o to císaři dne 27 Čerwna, tak aby odročení bylo od 7 Čerwence do 15 Srpna, žádající přitom ještě před tau dobu o rozhodnutí w příčině náboženstwí. Aby císaře tím spíše k tomu naklonili, mínili ještě w několika těch dnech před odročením pospíšiti s některými jinými artikuli swých žádostí a předložití je císaři hned nyní, aby je hned potom w uwážení wzíti mohl. Císař. jakkoli těžce nesl dlouhé průtahy, když sněm již

čtyři měsíce trval bez prospěchu, nicméně k žádosti stawů 1575 o *odročení* svolil; že však doposud w příčině náboženství odpověď dáti nemohl, omlauwal tím, že se mu posud ode všech, na které wěc wznosl, odpovědi nedostalo, a jmenowitě od stawů pod jednan odpověď dána byla příliš pozdě, tak že při rozdílnosti stran w míněních jejich nemohl doposud vše dostatečně w uwážení wzíti; však hned jak stawové zase k sněmu se wrátí, že přede vším jiným swe rozhodnutí jim oznámí, doufaje, že s ním spokojeni budau; prawit, že nikdy mnoho proti splnění jich žádostí w té příčině nebyl, odwołáwaje se přitom na Rakušany, žeť to s nimi na dobre mře postawil. Přidal však k tomu zmínku o městech, žeť poněwadž jeho jsau, do toho je pojímati nemíní; než majili jaké stížnosti, že na něj jakožto na krále wznéstí je mohau, a že spravedliwě k nim se zachowá. Odpověď tuto dal stawům dne 6 Čerwence, a hned nazejtří stawové se z Prahy rozjeli.

Ještě téhož dne (7 Čerwence) wyšly mandaty od císaře do kraju, kterými kladl sněm k ustanowenému dni 15 Srpna, oznamuje zároveň, že wedlé jiných wěcí pro nedostatek zdrawí swého již od mnoha let trvající miní na něm jednati se stawy o budauecího krále, totiž o přijetí prworozeného syna sweho Rudolfa za nástupce w králowství. We jménu všech tří stawů byla již nazejtří potom wznešena žádost na konsistoř strany pod obojí, aby nařídila modlení za dobrý zdar jak w příčině wolení nowého krále tak wyřízení druhých wěcí na sněmě. *Rudolf* za odročení sněmu brzy potom s třemi bratry mladšími nacházejícími se w Praze, Arnoštem, Matiašem a Maximilianem, dopřál sobě weselého pobytu několikadenního na panství *Dobříšském*, jehož správce byl často zmíněný Pawel Korka z Korkyně (11—14 Čerwence).

Když se stawové k ustanowenému dni 15 Srpna opět sešli, císař dne 18 Srpna učinil obyčejným spůsobem předložení k sněmu, které se na přijetí a *korunování Rudolfa* za krále wztahowalo; nebylo však tak míněno, aby se k němu pomínutím jiných wěcí hned mělo přistaupiti; toliko oznámil přitom císař stawům, že ke dni 26 Září toho roku ustanowen

1575 jest sněm říšský w Řezně, na kterém se též o wolení krále Římského a o powolení pomoci od říše k hájení hranic w Uhřích proti Turkům jednati mělo; čímž měli powzbuzeni býti ku připsíšení w dalším jednání na sněmě.

Také toho dne císař, powolaw k sobě nejvyššího sudí Bohuslawu z Lobkowic s pěti jinými pány jeho strany, oznámil jim, že zejtra nebo pozejtří miní jim w příčině náboženství odpověď dáti. Jaká by měla býti, o tom newyslowil se w témž nadějném smyslu jak posledně před rozejitím stawů z Prahy, než toliko že podle nejvyšší možnosti přání všech stran šetřiti miní; ano w důvěrné rozpravě se sudím samotným o tři dni později (21 Srpna) oznámil mu, že odpověď nebude, jaká by se stawům líbila, že musil Římanům zadost učiniti, ale aby tím sobě nedali překážeti, aby stáli byli a na odpovědi té nepřestávali. Nazejtří potom, dne 22 Srpna, dal konečně odpověď stawům pod obojí austně prostředkem šesti osob k němu wypravených, z nichž prwní opět byl nejvyšší sudí. Neobsahowala ani schwálení konfessí české ani swolení k osazení konsistoře w nowém spůsobu, nýbrž jen oznámení příčin, pro které by císaři k žádostem těm swoliti možné nebylo. Odwoláwal se na odpor strany pod jednau i starých pod obojí, též na nesrownalost s Pikarty čili bratřími českými, na zřízení zemská a smlauwy mezi stranami, na swau přísahu, kterau zawázán jest obě strany w práwích jejich hájiti, a na nebezpečenství zmatků w zemi, které by sice powstati mohly. Ubezpečowal přitom stawy, že jak posud tak i budaucně nikomu pro náboženství ubližowati nemíní, a protož že nemají příčiny proměny we stawu věci žádati.

Stawové Lutheranští, když jim odpověď tato císařowa byla oznámena, sestaupili se hned w poradu o ní, z kteréž ještě téhož dne wyprawili po šesti osobách z každého stawu k císaři ku přednesení námitek swých proti tomu. Popírali, žeby se stranau pod jednau w nějaké spory dáwati se chtěli neb žeby w straně pod obojí, za kterauž práwě oni se wydávali, bylo nějaké rozdělení; jestliže dvě osoby stawu panského, komorník Jan z Waldšteina a pan Zdeněk z Wartenberka,

proti nim se stawí, toť že wážití se nemůžé; neb že nikdo 1575
jiný z pánů a také nikdo z rytířstwa ani staw městský k nim
se nehlásí; tak tež s bratřími že jsau za jedno; smlauwy staré
že jsau odwołáním kompaktat sněmem roku 1567 zrušeny,
přísaha pak kráľowská žeť se na ně co stranu pod obojí wzta-
huje. O konsistoř, aby osazowání jí stawům pod obojí přede-
šlým způsobem odewzdáno bylo, usilowali tupením jí, žeť
při ní a při kněžstwě jí řízenem welke neřesti jsau; uwodili
názew tributarů dáwaný kněžím, kteří když se ženiti nesměli,
ženy od manželů jejich za plat sobě najímali.

Císař k námítkám těmto odpověděl, že je w uwážení wzíti
a stawům brzy úmysl swůj oznámíti míní. Minul potom jeden
den, w který dle přání císařowa na sněmě o obecné artikule
jednáno jest. Druheho dne potom (24 Srpna) k wyzwání od
císaře sešlo se dwanáct předních panů strany Lutheranské
s nejvyšším sudím w čele, ku kterým poslán byw od císaře
praesident komory dworské Richard Streyn k důwěrnému pro-
mluvení oznámil jim příčiny, pro které císař k žádostem stawů
w tom způsobu, jak sobě přáli, swoliti neodwažowal se; žeť od
papeže ustawičným dopisowáním naléhá se na něj, aby toho, co
stawowe žádají, nedopauštěl, i pod trestem klatby, tak též od
krále španělskeho, od krále franskeho, od kurfirstů duchowních
že se mu wystrahy dávají; naproti tomu že král španělský slibuje,
když by stawům po vůli neučinil, po smrti swé dvě kráľowství
díti synům jeho dvěma nejmladším, Albrechtowi a Wáclawowi,
kteří dotud we Španělich chowáni byli, a tak též kurfirstové
duchowní, že jiným dvěma jeho synům nejwětší dvě biskupství
w říši zjednájí; z těch příčin že císař přeje sobě od stawů,
aby k žádostem swým o náboženstwí nežádali od něho odpo-
wědi weřejně prostředkem sněmu; ale od sebe že jim připowí
i majestátem swým potwrdí, že jim w náboženstwí jejich od
něho ani od budaucích králů českých žádná překážka činěna
nebude, a tauž připowěd a ujištění že jim též syn jeho král
Rudolf učiní; co se pak nynější konsistoře strany pod obojí
týče, o tu aby nestáli, žeť ona časem zahyne, když se jí nikdo

1575 spravowati nebude; než jakau by konsistoř stawowé sobě nad swým kněžstwem zřídili, toho že jim císař dowoliti míní.

Po tomto sdělení saukromém císař dne následujícího (25 Srpna) powolal stawy pod obojí všechny před se, a učinil k nim obšírné promluwení (jazykem německým, protože českého w té míře mocen nebyl), jímž ubezpečuje je o swé dobré vůli k nim, však k těžkostem pro rozdwojení náboženství w zemi ukazuje, slibowal, tak jak doposud nikomu w náboženství překážky nečinil, i budaucně jich w něm neobtěžowati ani od jiných toho na ně nedopauštěti a w témž je také při swém nástupci w králowství opatřiti, nad tím pak bdíti, pokud by se obecné srownání o to w zemi nestalo, neb dokud by se zas osobau swau do země newrátil; přitom k ochraně kněžstwa jejich, aby při swých farách zachováni byli, že jim na vůli dává, aby jisté osoby zřídili, ku kterým by se při ublížení od kohokoli utíkali mohli, a ty aby to na něj wznášely.

Přislíbení w tomto způsobu činěné stawům nepostačowalo, jednak že bylo dáno jen ústně, též pak že nepropůjčowalo stawům samým žádné moci nad jich kněžstwem. W poradě hned toho dne bez odkladu wzaté uzavřeli žádati písemného pojištění buď sněmem buď jiného způsobu wkladem do desk; zadruhé pak, jestližeby císař konsistoř tehdejší dle přání jejich obnowiti nemínil, aby jim zvláštní konsistoř jinau nad kněžstwem jejich zříditi dopustil. Zwoleno ihned dwanať osob stawů panského a rytířského s nejvyšším sudím w čele a k tomu několik stawu městského, kteříž dne následujícího (26 Srpna) žádost tuto císaři přednesli. Pojištění slibu císařowa sněmem nebo dskami wyžadowalo swolení sněmu a tedy jednání se stawy druhých náboženských stran o jich přiwolení; což nejen samo sebau byla wěc těžká, ale wyžadowalo také času; císař pak již byl w nesnázích pro krátkost času se zřením na nastawající sněm říšský w Řezně, jež mělo korunování Rudolfa na králowství české předcházeti. Žádal tedy na stawích Lutheranských, aby k dalšímu jednání we věci náboženské některé osoby z prostředka swého zwolili a mezi tím pilně o artikulích sněmowních jednali, aby sněm ku

konci swemu přijítí mohl. Stawowé tak učinili, a zvolili 1575 osob deset, opět s nejvyšším sudím w čele; dva z nich byli ze stawu městského, Sixt z Ottersdorfa a mistr Matěj Bydžowský z Aventina. W dorozumění s nimi jednal císař se stawy pod jednau, však bez prospěchu. Stawowé pod jednau odvolávali se na smlauwy dáwné a na zřízení zemské, kterým poměr jejich k straně pod obojí uprawn byl, a neuznáwali pro sebe potřeby jich měniti, ukazující však k tomu, že strana pod obojí, za kterau se žadatelé wyznání Augsburskeho vydávali, sama w sobě rozdělena jest. W tom se jich přidrželi staupenci starého řádu pod obojí, twrdíce právem, že se smlauwy mezi stranami pod jednau a pod obojí na ně wztaňují, nikoli na wíru nowau. Na sněmě zastávali se věci jejich jen dvě osoby stawu panskeho, nejvyšší komorník Jan z Waldšteina a Zdeněk z Wartenberka, což stawowé Lutheranští vyhlašowali za menšinu tak nepatrnau, žeby nebylo potřeba se na ni ohlížeti; oni však naproti tomu odvolávali se na četné jiné obywatelstwo jich se přidržící. Dne 30 Srpna oba dva páni wyžádali si slyšení u císaře, a připojil se k nim primas Staroměstský Jan z Dražice, pojaw s sebou sladowníky tehož města, newědaucí, oč se mělo jednati; tu pak we jměnu všech žádali, aby je císař při jejich starobylém učení zachowal a nowého nedopauštěl. Po nich hned také předstaupili kněží s konsistoří před císaře s tauž žádostí, odvolávající se tak též na přichylnost četného obywatelstwa městského k jich pořádkům.

Mezitím císař naléhal na stawy vždy pilněji, aby s jinými artikuli sněmu pospíšili, aby se sněm Řezenský prodléváním jejich nezmařil. Stawowé pod jednau prokazowali se k tomu ochotným; stawowé pod obojí však, totiž Lutheranští, ač se prací we sněmě k tomu směřujících pilně účastnili, nechtěli předce k ukončení jich přikročiti, pokud se jim w náboženství žádaného pojištění nedostalo; což císař nelibě nesl. Dne 31 Srpna powolal stawy pod obojí před se, a přísně jim domlauwal. Stawowé wyžádali si promluwení se stawy pod jednau, w kterém ubezpečowali je, že ochotni jsau, dle přání

1575 císařowa se zachowati, žádali však, aby spolu s nimi napřed o konečné rozhodnutí o náboženství císaře žádali. Tu však nejvyšší komorník pan Jan z Waldšteina, ve schůzi stawů přítomný, welmi prudce se proti nim ozwal, opakuje twrzení swé, že on a jeho strana jsau prawí pod obojí, na něž se staré smlauwy a zřízení zemské wztahuje, nikoli na ně co nowowěrce. Přišlo z toho k prudké hádce mezi ním a nejvyšším sudím, následkem které strana pod jednau opětowala swau omluwu, že při té nesrownalosti mezi nimi jí se nehodí nic předsewzítí. Opět dne následujícího (1 Září) stawowé obau stran spolu jednali, ale jako prwé bez prospěchu. Tu pak stawowé Luthe-
ranští ještě jednau předstaupili před císaře, wedauce stížnost na nejvyššího komorníka, že jim všeliké práwo co straně pod obojí odříkal, a žádající o konečné rozhodnutí. Císař nemile dojat hněwiwě s nimi mluwil a jim winu dáwal z dlauhých průtahů, které by škodliwé následky pro nebezpečenství od Turků míti mohli. Wzawše ještě jednau poradu mezi sebau stawowé w rozhorlení welikém žádost swau písemně jemu opakowali, nechťce nikterak bez pojištění we swém náboženství dalšího jednání w sněmu se účastniti. Když nejvyšší sudí saukromým dopisem císaři předstawowal, žeby sněm snad dokonce zmařen býti mohl, císař rowněž písemnau krátkau odpovědí jemu a jiným winu dáwal, že stawy k powólnosti pohnauti se nepřičinují. Teprw když k wečeru toho dne nejvyšší purkrabí pan Wilém Rosenberský rozmluwu měl s císařem, we které nebezpečný staw věci jemu wyložil, císař dal se tím pohnauti, tak že ke dni zejtrejšímu nejvyššího sudí obeslal, aby asi s osmi přednějšími osobami strany swé k němu se dostawil k slyšení konečného rozhodnutí. Nejvyšší sudí pojal k tomu čtyři jiné stawu panského a pět stawu rytířského, tak že w počtu desíti osob dali se dne 2 Září naléztí před císařem.

Promluwil k nim řeči obšírnau, která se wztahowala předně k tomu, co se přihodilo mezi nimi a nejvyšším komorníkem, zadruhé k žádosti jejich w příčině náboženství. Zachowání se komorníka k stawům neschwalowal, a slíbil jim zadostučinění pokáráním jeho. Co se náboženství týkalo, ubezpečowal, že dle

1575
 wší možností jednal se stawy pod jednau, aby swolili k po-
 jistění jich artikulem sněmowním nebo wložením do desk, ale
 nikterak obdržeti to od nich nemohl; nieméně však opětoval
 slib swůj daný dne 25 Srpna slovy širšími a důraznějšími, že
 jim stawům pod obojí w náboženství jejich žádných překážek
 činiti nemíni a také jiným nikterak toho nedopauštěti. Wý-
 slowně prawil o arcibiskupowi a o konsistoři strany pod obojí,
 na které byli stawové stěžowali, že jim nikterak trpěti nebude,
 aby kněžím jejich ubližowali. Wedlé toho powolowal, aby sta-
 wowe z prostředka swého zwolili osoby, kteří by nad nábožen-
 stwím jejich ochranau ruku drželi a kněží jejich se ujímali
 i když by potřeba bylo k císaři se o pomoc utíkati. Též pak
 opakowal, že opatřiti míni, aby syn jeho co nástupce w krá-
 lowství tauž iněrau jako on stawům se zawázal. Pisemného
 potvrzení toho všeho od sebe na ten čas zapotřebí nepokládal,
 odkazuje stawy na příhodnější čas, který bohda jednau k tomu
 nastane, a žádal tedy wyslaných deset osob, aby toto austri
 prohlášení jeho stawům od něho oznámili, jakž by nejlépe
 mohli; měly jim k lepší paměti přitom pomocny býti zápisky,
 které sobě mezi řečí císařowau činil jeden z nich stawu rytíř-
 ského Wáeslaw z Wřesowic. Wyslané osoby za odpověď takto
 danau císaři učinili poděkowání, a také stawové, jimž hned ji
 oznámili, s ní se spokojili, a nazejtří (3 Září) všichni pospolu
 předstaupili před císaře, a rovněž wyslowili mu poděkowání
 jakož i ochotnost swau k nastaupení na artikule sněmowní,
 aby jednání o nich dle přání císařowa ku konci došlo. K za-
 chowání paměti o znění řeči císařowy uzavřeli uwěsti ji we
 spis, ježž všech deset oněch wyslaných osob mělo podepsati.
 Složili jej dwa z nich společně, Wáeslaw z Wřesowic, jenž byl
 si, jak zmíněno, hned mezi řeči císařowau zápisky dělal, a Michal
 Španowský podkomoří králowé. Pro budaucí pamět měl spis
 we škatuli zapečetěně položen býti ke dskám, jakž se nejspíš
 take stalo. Týž den poděkowání se stawů císař byl nejvyššímu
 komorníkowi učinil důtku dle slibu swého stawům učiněného.

První věc, o kterau se nyní na sněmě dle přání císařowa
 jednalo, bylo přijmutí a *korunování* prworozeného syna jeho

1575 za krále co nástupce po něm na trůně. Stawowé w uvažování o tom wedlé jiných obyčejných výminek obrátili zvláštní zřetel k posawadním nedostatům pocházejícím z toho, že císař Maximilian nebyl dostatečně mocen jazyka českého. Mluvil o tom k stawům na předním místě nejvyšší purkrabí pan Wilém Rosenberský, a ukazowal proto ku potřebě, aby budaucně král stálost sídla w Čechách zachowával; císař Maximilian žet někdy česky uměl, ale potom nemaje při dvoře swém Čechů, žet řeč českau skoro zapomněl; kdyby byl hned z počátku w zemi býwal, že by byl zvykl lidem a pořádkům našim; poněwadž pak toho nebylo, že ledacos proti právům a pořádkům země od dwora vycházelo. Aby se w tom pro budaucnost náprawa stala, kladli stawowé za jednu z výminek přijetí Rudolfa za krále, aby pokaždé, když by císař z hodných příčin w zemi nezůstával, na místě swém jemu co korunowanému králi spravování králowství poručil, tak aby řeči české a právům a obyčejům země wyrozuměl, též pak při císaři samém, když by w králowství nebyl, aby pokaždé čtyry osoby hodné, dvě stawu panského a dvě rytířského z Čech stále co rádcowé we věcech českých chowány byly. Jiné výminky byly jako někdy při přijetí Maximiliana za krále, aby budaucí nástupce na trůně za žiwota otcowa moc králowskou na sebe nepotahowal a časem swým privilegia zemská stwrdil, i jiných wíce. Stawowé se usnesli o ně dne 5 Září, a hned následujícího dne byly s přiwolením císařowým we spis uvedeny, den pak korunování ustanowen na 22 Září; zároweň též powolena obyčejná berně při korunování po půl auroku Swatohawelského.

W následujících dnech jednalo se na sněmě jak o artikulích žádostí stawů, které již předtím větším dílem byly ku konci připraweny, tak také o žádostech císařowých týkajících se berní. Do 17 Září bylo we všem dojednáno, tak že stawowé toho dne usnešení swé w sepsání císaři předložili. Byly přitom některé rozdíly mezi pány a rytíři s jedné a stawem městským s druhé strany, které však bez mnohých těžkostí k srownání přišly.

Mezitím stawowe pod oboji, totiž Lutheranští, kteří názvu 1575 onoho o sobě užívali, již dne 13 Září na základě přípowědi císařovy přikročili k wolení *defensoru* nad kněžstwem svým, pěti z každého ze tří stawů. Z pánů byl první nejvyšší sudí Bohuslaw Felix z Lobkowic; ze stawu městského byli zwoleni Sixt z Ottersdorfa a mistr Matěj Bydžowský z Aventina ze Starého města Pražského, primas Nového města Ondřej Suter, Menšího města primas Pawel a z Žatec mistr Wáclaw Arpin. Již pak o něco dříve byl Wáclaw z Wřesowic stawu rytířského výše zmíněný sepsal jistý řád, kterým by se kněžstwo pod mocí *defensoru* spravowati mělo. V každém kraji měl býti z kněžstwa jeden superintendent co dozorce nad kněžstwem, každého půl leta měli se superintendenti scházeti, a coby potřeba bylo mezi kněžími sauditi s vyhrazením odwołání k *defensorum*. We schůzích těch pak měli čekanci stawu duchovního zkaušení a na kněžství swěcení býti. W ten nebo jiný způsob minili se stawowe o tom usnésti; ale když se jednalo o schůzi k tomu účelu, nejvyšší sudí Bohuslaw z Lobkowic radil nespěchati s tím, nýbrž teprw něco později sejíti se k tomu w Mělníce. Pohnůtkau k tomu byla mu nepochybně rozprawa, kterau téhož dne (18 Září) měl s císařem, obeslán byw od něho, we které císař wyslowil nelibost swau nad tím, jak prý od některých přípowěd jeho nesprávně byla wykládána ku pohoršení katolíků jak w zemi, tak třeba i w říši; při čemž napomínal, aby přípowěd, tak jak od zwolených osob sepsána byla, tiskem se neuweřejňowala a také s tiskem konfessí české aby se prodlilo, pokud by on z Čech neodjel.

Dály se mezitím příprawy ku *korunování Rudolfa*. Dne 14 Září zwoleny jsau osoby stawu panského a rytířského ku přivezení koruny a druhých klenotů z Karlšteina, po sedmi z každého stawu. Hlásili se také Pražané a druhá města královská jakožto staw třetí, aby poslání toho tež byli účastni; ale vyšší dwa stawowe nedopustili toho, odwołávající se na starau zvyklost. Dne 19 Září psali o tom stawowe oběma purkrabím Karlšteinským, aby řečeným osobám korunu, žezlo a jablko i druhé swátosti vydali. Dne 20 Září pak stawowe

1575 všichni pospolu předstaupili před krále Rudolfa s oznámením jeho přijetí a s blahopřáním; naproti čemuž on jim poděkovaní a zaslíbení vši dobré náklonnosti učinil. Pro nedostačenu známost jeho w jazyce českém musilo přitom užito býti tlumočení, tak že od stawů nejvyšší purkrabí Wilém Rosenberský mluwil česky, řeč pak jeho článek po článku německy opětoval tajemník kancelářský Schönfelder; Rudolf pak zase mluwil německy a od něho česky kancléř Wratislaw z Pernšteina. Přítomen byl tomu bratr Rudolfůw arcikníže Arnošt. S ním i se stawy odebral se Rudolf k císaři, kdež podobně promluweno, potom we shromáždění suému prohlášení učiněno, a konečně král i císař a císařowna i tři arciknížata Arnošt, Matiaš a Maximilian prowázení od stawů do kostela, kdež arcibiskup vykonal slawné *Te Deum laudamus* při hlučné střelbě z děl a traubení. Měla také zpíwána býti mše; že se však prodílilo, dle wůle císařowy byla opominuta, ne bez pohoršení některých.

Téhož dne zřízené osoby, sedm pánů a sedm z rytířstwa, jeli na Karlštejn pro korunu. Měli průwod o 200 až 250 koních, s kterým nazejtří, dne 21 Září, korunu a klenoty druhé wezauce se nawrátili. Wůz skwoštný, na kterém klenoty w truhle rovněž ozdobné byly naloženy, táhlo šest koní bělaušů wybraných, které byl císař k tomu wyprawil. Když přijeli na Bílau horu asi w 5 hodin odpoledne, páni a rytíři ssedli s koní a prowázeli wůz pěšky, sedm jdauce před ním a sedm za ním, páni po prawé, rytíři po lewé straně. Jim naproti byl poslán herolt s trubači a bubenníky, s nimiž dále kráčeli až do hradu a ku kostelu sw. Wíta. Tam truhla otewřena, a koruna i klenoty doneseny do kaple sw. Wáclawa a uloženy na oltáři, poručeny jsauce nejvyšším purkrabím arcibiskupu a praelatům kostela Pražského; k jich žádosti pak od heitmana hradu Pražského přidána hlídka přes noc.

Následujícího dne 22 Září předsewzato jest korunowání spůsobem od dáwna obyčejným, jakým posledně Maximilian korunowán byl za žiwota otce swého císaře Ferdinanda. Císař Maximilian zaujal k tomu místo w kostele po lewé čili půl-

noční straně od oltáře s císařownou a třemi syny Arnoštem, 1575
 Matiášem a Maximilianem i s četným průvodem, w němž nacházeli se knížata slezská Lehnický, Břežský, Těšínský a Olešnický, na protější pak straně vyslanci papežský, španělský a Benátský, dále w kůru po obou stranách na lešeních schwalně postawených jiné četné panstwo, tež nejmladší dvě dcery císařovy s ženským komonstwem. Král Rudolf byl zatím w kapli sw. Wáclawa přijat od arcibiskupa a dwau biskupů, Wratislawského a Nowoměstského z Rakaus místo Olomauckého, jehož místo bylo tehdáž uprázdňeno po nedávném úmrtí biskupa Tomáše Albina z Helfenberka, i od četných praelatů a jiných osob z vyššího duchowenstwa, a weden od nich i od nejvyšších úředníků nesaucích korunu a druhé klenoty do prostřed kostela k stolici pro něj postawené. Následowaly modlitby a litanie před korunowáním obyčejné, a potom weliká mše, mezi kterau se obřady korunowačnÍ jeden po druhém wykonaly. Předně po epištole král k oltáři přistaupiw, pomazán jest od arcibiskupa swatým olejem, a přijal od něho jablko a žezlo, již pak nejvyšší purkrabí pan Wilém Rosenberský učinil otázku k přítomným stawům, zdali swolují ku korunowání tohoto krále, k čemuž všichni hlasitě odpowěděli, že swolují; i postawena jest tedy koruna na hlavu jeho arcibiskupem a Wilémem Rosenberským. Odweden byw potom za oltář a přestrojen nawrátiw se, posadil se na předešlém místě swém, kdež nyní napřed nejvyšší purkrabí, po něm pak všichni nejvyšší úředníci a jiní stawu panského a potom rytířského k němu přistupowali a jeden po druhém dotýkajíce se dvěma prsty koruny na jeho hlavě wěrnost a poslušnost jemu slibowali. Wydobyw potom meč z pošwy pasowal čtyry osoby na rytířstwí. Byl mezi nimi z měšťanstwa Pražského Sigmund Káryk rodilý z Řezna. Potom dle obyčeje obětowal na oltáři dwa chleby a dwa sandky wína, jeden pozlacený a druhý postříbřený, a přijal swátost z rukau biskupa Wratislawského. Po skončení mše odebrali se císař a císařowna i král Rudolf a arciknížata w slawném průvodu z kostela do welké síně w hradě při hlučné střelbě a traubení i zwonění, i následowal oběd o dwa-

1575 nácti tabulích. Při jedné seděli krom osob z rodiny císařské právě jmenovaných zmínění tři vyslanci papežský, španělský a Benátský po jedné straně a proti nim po druhé knížata slezská a tři prý biskupové; z jedenácti druhých tabulí při každé jeden z nejvyšších úředníků zemských a hosté od něho pozvaní, totiž nejvyšší purkrabí Wilém z Rosenberka, nejvyšší hofmistr pan Bohuslaw z Lobkowic, nejvyšší komorník zemský Jan z Waldšteina, nejvyšší sudí Bohuslaw Felix z Hassenšteina jinak z Lobkowic, nejvyšší kancléř Wratislaw z Pernšteina, nejvyšší sudí dworský Adam ze Šwamberka, purkrabí Karlšteinský stawu panského Jan Smečanský, nejvyšší písař zemský nejmenovaný, ⁵⁴⁾ podkomoří královský Jan Burian Trčka z Lípy, purkrabí Karlšteinský stawu rytířského Mikuláš Miřkowský z Tropčic, a purkrabí kraje Hradeckého Albrecht Kapaun ze Swojkowa.

Také Židé Pražští slawili mezitím korunování Rudolfa w ulicích swých, nosíce korauhew s desaterem božích přikázání pod baldachinem a způsobem swým přitom zpívající a žehnající. Nazejtří potom pamatowal císař, jak bylo w obyčeji při obecných radostech, na dlužníky uwězněné. Nařídil totiž konšelům všech tří měst Pražských, aby je všechny propustili buď na rukojmě buď na slib na čas do dwau neděl po sw. Hawle, aby se s věřiteli wyrownali; pakli by toho nemohli, aby se potom zase do wazby wrátili.

Toho též dne (23 Září) měl král Rudolf dle slibu daného stawům pod obojí od císaře zawázati se jim ke zdržení všeho, co jim w náboženství od otce bylo slíbeno. Císař obeslal k tomu stawy k sobě, ale učinil napřed promluvení k nim, w kterém podobně jako předešle w rozprávě s nejvyšším sudím wytykal, že sliby jeho stawům dané rozličně byly wykládány jinak než byly samy w sobě, nad čímž že zvláště sta-

⁵⁴⁾ Bylo místo písaře zemského tehdáž neosazeno; snad pak jej při tabuli místopísař zastával. Teprw o šest dní později (28 Září) jmenován k tomu úřadu Mikuláš Miřkowský, dotud purkrabí Karlšteinský a heitman hradu Pražského, který však tehdy byl již těžce nemocen, a brzy potom, dne 15 Října zemřel. Wiz Sněmy české IV 389, 391.

wowé pod jednau se pozastawowali. Týkalo se to zvláště wětší 1575
neboli mensí moci, kterau osoby od stawů zwolené měly mítí
nad kněžstwem jich. Popíral, žeby byl mluwil o wolení „defen-
sori“, a také toho se dotkl, že nebylo řeči, aby jim wšecky
artikule wíry jejich od něho byly potvrzeny. Teprw pak po
tomto jeho výkladu král Rudolf učinil prohlášení, že cožkoli
otec jeho stawům připowěděl, i on na ten způsob, jak ozná-
meno, držeti miní.

Prvního dne potom stawowe byli zaneprázdněni rozličnými
opravami w sepsání učiněnem o usnešeníh sněmu, o kterém
měla býti učiněna relací ke dskám. Poněwadž nemohlo to dost
brzy býti dokonáno a císař již na druhý den potom strojil se
k odjezdu do Řezna, stawowe žádali od něho, aby k relací té
syna sweho Rudolfa zmocnil na swém místě; i swolil k tomu;
a protože král Rudolf měl brzy jeti též za ním, na čas pokud
by ani císař ani král newrátili se do země, poručil spráwu
země ještě jednau předešlým *místodržcím*, totiž nejvyššímu
purkrabí Wilémowi Rosenberskému, nejvyššímu hofmistru Ladi-
slawowi z Lobkowic a nejvyššímu komorníku Janowi z Wald-
šteina. W pondělí ráno dne 26 Září, když císař měl odjeti a
s rozličnými osobami přednějšími se laučil, dožádali se přístupu
k němu také administrator a konsistoř strany pod oboji w počtu
asi osmi osob a s nimi také hlavní jejich přítel nejvyšší ko-
morník Jan z Waldšteina, a měli rozmluwu s ním o swých
wěcech, z které se s weselau mysli nawrátili; mělť prý se
k nim welmi laskawě a slibil ochrannau ruku swau nad nimi
držeti; o čemž protiwníci jejich, Lutherani a bratři čeští, nelibě
slyšeli. Císař i císařowna odjeli toho dne, a byli na noc w *Be-
rauně* a nazejtří potom (27 Září) na *Zbīroze*.

Tehož dne 27 Září byla *relací* o sněmě dohodnutím mezi
stawy a králem Rudolfem wykonána u přítomnosti také mladších
jeho tří bratrů Arnošta, Matiaše a Maximiliana. Byla welmi
rozsáhlá týkajíc se jak artikulu žádosti stawů tak swolení
berního dle žádosti císaře. Bylať se stala rozlična usnešení
týkající se zřízení zemskeho a saudních řádů, práwa horního,
mysliwosti, plawby po řekách, poměrů poddaneho lidu k wrch-

1575 nostem a rozličných jiných věcí. Některé byly ku konci přivedeny, některé musily ještě zase býti odloženy, tak jmenovitě o wyzdvižení učení Pražského, protože vyžadovalo oběti peněžité. Berně powolili stawowé z domů od poddaných po 10 groších českých, we městech královských po 45 groších, též od Židů ženatých aneb we věku přes 20 let po jednom zlatém uherském, což též bylo 45 grošů, od 10 pak do 20 let polowici toho; a mělo to odvedeno býti do Hromnic roku 1576. Posudného powolili po čtyrech groších z wěrtelce piwa we lhůtě od sw. Hawla do sw. Jiří, k tomu pak w též lhůtě sbírku z wína domácího i cizího po čtyrech groších bílých z wědra, z obilí a sladu wezeného nebo plaweného wen ze země po groši bílém ze strychu, krom owsa, z něhož jen polowici toho; z ryb po třech groších ze džberu neb centnéře nebo kopy kaprů a štik prodaných, konečně z wlny po dwau groších z kamene. Tyto tak zvané sbírky měly však podrženy býti pro potřeby zemské, a jen z toho coby z nich stawům pozůstalo měl wyměřen býti jistý dar císařowně, což poručeno nejvyšším úředníkům a saudecům zemským. Různice byla mezi stawem městským a vyššími dvěma stawy při artikuli o *čeledi*, kterým se poddanému lidu na statech stěžowalo přebývání w městech; ale w poslední chvíli města od swého odporu upustila, když by se jim sic proto bylo přičtlo zmaření sněmu.

Před rozejitím swým po skončení sněmu stawowé pod obojí znající se ku konfessi české, vlastně toliko Lutheranští usnesli se, w čase mezi sw. Hawlem a sw. Martinem toho roku držeti sjezd we městě *Mělnice*, na němž by se ustanowili o řád swého kněžstwa, nad nímž by defensorowé bdíti měli. Dříve však než k tomu přišlo, shledali se býti silně sklamány w nadějích, které jim konečnou přípowědi císaře Maximiliana w příčině náboženství byly učiněny. Císař sotwa že byl přijel do Řezna, kamž brzy po něm odjel také král Rudolf, wydal odtamtud dne 5 Října *mandat*, kterým obnowowal zápowěd wšelikých sborů a schůzí i kázání w nich, na které se wztahowal někdejší mandat krále Wladislawa wydaný proti bratrům českým čili Pikartům, ač neužívaje w něm ani jednoho ani dru-

hého z těchto názvů; zadruhé pak téhož dne rozeslal nařízení 1575 ku konšelům měst Pražských i všech jiných měst královských k ohlášení v obcích, aby nic nového v náboženství nedopauštěli, nýbrž ve všem starý řád zachovávali. Vyjímal tedy ze slíbené svobody náboženství *bratři české* a celý *stav městský*, ačkoli o výjimkách těchto ani jedné ani druhé v poslední austní přípovědi jeho řeči nebylo. Jak bratří tak také některá města byli již počali svobody té užívat; v městech Pražských jmenovitě v některých osadách farních byli kněží od konsistoře dosazení vypověděni a kněží Lutheránští uvedeni ku kostelům na jich místa, tak zejména na Starém městě u sv. Jiljí a u sv. Michala, na Novém městě u sv. Wojtěcha. Na zprávu o tom císař opět z Řezna dne 4 Listopadu přísně nařizoval konšelům obau měst, aby kněží tyto odstranili a ve všem jak dotud konsistoři starau pod obojí se spravovali. Zachovali se dle toho na Starém městě konšelé nedávno předtím obnovení a na Novém městě heitman královský pan Zdeněk z Wartenberka, naléhající na starší osadní řečených tří kostelů, aby faráře nové vypověděli; Swatojilští, když se tomu protiwiki na svobodu císařem danau se odvolávající, jsau i zatčeni a po kolik dní u vězení držáni.

Mezitím byl v Řezně *Rudolf* jednosworně ode všech kurfirstů zwolen za *krále Římského* a dne 1 Listopadu korunován; císař pak i s ním dal se brzy potom na zpátečnu cestu do Wídně. Dne 9 Listopadu nacházel se v *Linci*, kamž powolal k sobě nejvyšší úředníky zemské ku poradě o dalších potřebách svých. Příležitosti té užil co jeden z nich nejvyšší sudí pan Bohuslaw z Lobkowie, hlawa stavů Lutheranských ku promluvení s císařem o mandatech jakožto s přípovědi jeho učiněnu stavům pod obojí se nesrownávajících. Císař nechtěl uznati, že se přípověd jeho na bratří wztahovala, v příčině měst pak prawil, že jsau komora jeho, a jemu co králi že náleží „nejvyšší kolátorství podacích městských“. Stavové Lutheránští byli mezitím měli sjezd svůj v *Mělníce*, na kterém se chtěli usnésti o kostelní řád svůj; neznámo však, pokud v tom co učinili: nepochybně se konce nedošlo, a sjeli se

1575 potom *defensoři* zvolení ze všech tří stawů w Praze, aby o tom dále jednali. To však již bylo po řečeném stihání kněží Lutheranských a osadních kostelů zmíněných w Praze i podobném w některých městech jiných. Následkem toho defensorové čili jak se k vůli císaři skrowněji nazvali „osoby zvolené ze všech tří stawů království Českého pod obojí přijímajících k opatrování kněžstva a náboženství swého“ učinili dne 21 Listopadu dopis k císaři, kterým na to stížnost wedli, odvolávajíce se k výslovné přípowědi jeho, že jim ani od arcibiskupa ani od konsistoře ani od žádného jiného překážky žádné činěny ani na kněží jejich saháno a we fary se ukládáno býti nemá. Dle zmocnění swého k tomu wznášeli to na císaře, aby opatření učinil, aby sice tím jeho důstojnosti a slovům jeho daným ublíženo nebylo. Císař odpověděl k tomu třemi dopisy vydanými z Wídně dne 30 Listopadu k týmž zvoleným osobám ze tří stawů, k nejvyšším úředníkům zemským a obzvláště k nejvyššímu sudí w témž smyslu jako w rozpravě zmíněné s nejvyšším sudím w Linci, zůstávajíc při wyjmutí bratří českých i královských měst ze swé přípowědi, s doložením k tomu, že obadwa stawy vyšší při tom zůstawuje, co se jejich kostelů týče, aby jim od nikoho na ně saháno nebylo, ještě však zase s doložením, aby kostely, které „od starodávna a zvláště od toho času, jakž stawové pod obojí nejprvé s strany Augsburské konfessí při něm hledati začali, katolické a pod jednau jsau, též také pod obojí, kteréž se konsistoří Pražskou spravowaly, w prvním spůsobu zůstaly“.

O několik dní dříve (25 Listop.) byli we jménu Pražanů všech tří měst i všechněch jiných měst královských w Cechách wypraweni co poslowé do Wídně konšelé dwa Staroměstští Jaroslav z Mutěnána a Jan Kotowec z Aurazu s kancléřem městským mistrem Pawlem Kristianem, z Nowého města pak primas Jiřík jehlář a konšel Cyprian Lopatský. Měli wyřídití králi Rudolfowi blahopřání pro korunování jeho co krále Římského a žádati za přímluwu jeho při císaři w příčině artikule sněmowního o *čeládce*, aby byl nějak odvolán, a w příčině *odúmrtí*, o něž města obnowowala swau žádost předešle i sně-

mem podporowanau, aby jim k polehčení jich stawu nawráceny 1570
byly. Přednesli tauž žádost o přimluwu také arciknížatům
Arnoštowi, Matiášowi a Maximilianowi we Wídni přítomným,
jakož i nejvyššímu kanceléři Wratislawowi z Pernšteina. Dostala
se jim na to odpověď od císaře téhož dne 30 Listopadu, kte-
rého vyšly dopisy ony v příčině náboženství; byla w ni wy-
slovena dobrá vůle w obau těch věcech, ale s odkladem.
K další žádosti jejich vydal císař dne 17 Prosince obyčejné
stvrzení privilegii Stareho i Nowého měst Pražských. S tím
pořízením wrátili se poslowé do Prahy, a učinili zpráwu w radě
Staroměstské u přítomnosti Nowoměstských konšeln dne 30 Pro-
since, potom pak před staršími obecními dne 2 Ledna roku
1576, a učiněno jim poděkowání, ale s podotčením od některých,
že i privilegia stvrzená často nezachowávají se w platnosti.

Přes přípowěd danau stawům českým, dle které pokažde,
když by císař w zemi býti nemohl, měl král Rudolf zastáwati
jeho místo, ani tentokrát k tomu nepřišlo. Císař Maximilian
dne 15 Listopadu hned po nawrácení swém z Řezna do Wídně
oznámil písemně stawům, že pro nebezpečenství od Turků ne-
mohl ani sám do Čech se odebrati ani syna swého tam wy-
prawiti, nýbrž že potřeba bude sněmu uherskeho, na němž
měl Rudolf zastati jeho místo. Ustanowowal tedy na ten čas
tytéž osoby za místodržící w Čechách, kterým byl spráwu země
poručil po odjezdu swém z Prahy do Řezna, přidávaje k nim
ještě královskeho podkomoří Buriana Trčku z Lípy. Nebezpe-
čenství od Turků w Uhřích pocházelo tentokrát ze stawu věci
w *Polsku*, kdež král Jindřich z rodu francauzského, zvolený
roku 1573 po smrti Sigmunda II posledního z rodu Jagelowa,
následkem úmrtí bratra swého krále francauzského Karla IX
(1574 30 Kw.) již roku následujícího Polsko opustil, aby na-
staupil w království we Francauzsku. Jednalo se tedy o nowau
wolbu krále w Polsku, a mínil se císař Maximilian opět za-
sadiť o zwolení syna swého *Arnošta*, proti němuž však hlásili
se čekanci jiní, mezi nimi zvláště wojwoda sedmihradský
Štěpán Bátory. Jeho se ihned ujal sultan turecký, vyhrožuje
wálkau císaři, jestližeby se o Polsko pokaušel. Přes to císař

1575 wyprawil slawné poselstwo do Polska, w jehož čele byl tento-
krát Martin biskup Wratislawský. Sněm k wolení krále byl
po rozličném wáhání ustanowen na den 7 Listopadu roku 1575;
i mělo tam poselstwo slyšení před stawy polskými dne 13 tegož
měsíce. Mezi stawy bylo však velké rozdwojení. Jen od menší
části byl dne 12 Prosince zwolen ne arcikníže Arnošt, nýbrž
sám císař Maximilian; druhá strana prohlásila wolbu za ne-
platnau, a zwolila o tři dni později (15 Pros.) *Štěpána Bátora*.
Přes to poslowé císařští smluwili se (17 Pros.) se stawy své
strany o wýminky dosti obtížné, pod kterými mělo králowství
císaři býti podáno. Již dne 18 Prosince došla zpráva o wolbě
do Prahy, a byla oslawena hlučnau střelbau z děl na hradě
Pražském; císař pak mínil se o obdržení králowství skutečně
pokusiti.

Již dne 23 Prosince psal místodržícím do Prahy, ukládaje
jim, aby jednali se znamenitějšími osobami stawu panského a
rytířského, kteří by ochotni byli časem svým prowoditi jej
oslawně na cestě do Polska neb aspoň na hranice polské, až
by se mínil uwázati w králowství nowé nabyté. Přál si, aby
jich bylo o 1500 neb aspoň o 1200 koních. Již dříve, před-
wídaje welkau potřebu peněz na toto nowé předsewzetí, dne
25 Listopadu ukládal raddám komory české, aby zjednali *půjčky*
od kupců w Praze a jinde na počet berně posledně sněmem
swolené; potkal se však s welkým nezdarem; neb pro nesplá-
cení půjček starších a při zlém stawu důchodů korunních
obecně známém omlauwali se jak peněžníci tak i páni a rytíři
nemožností; o čemž raddové komory zpráwu dali dne 16 Pro-
since. Došlo tedy opět jak častěji předtím na nucenau půjčku
1576 od duchowenstwa. Jmenowal císař za kommissary k tomu
dne 26 Března roku 1576 Antonina arcibiskupa Pražského
a Jana Wchynského purkrabí Karlšteinského, kteří měli jednati
předně s kapitulami Pražskou a Vyšehradskou, tak též pak se
wšemi opaty a předstawenými zámožnějších klášterů mužských
i panenských o zapůjčení peněz do summy 60.000 tolarů, od
každého dle větší neb menší možnosti. Jan Wchynský byl
k tomu jmenowán s ohledem na půjčku 50.000 tolarů, kterou

byl sám císaři přispěl a která měla mu z půjčky této býti 1576 zaprawena. Byly mu již prvé na ni zastaweny statky klášterů Strahovského, Oseckého a Doksanského.

Nemoha se mnoho spoléhati na brannau moc swau, císař Maximilian mezitím wyjednával po poslích ke Štěpánowi Bátorowi a k stawům polským jeho strany, aby je od předsewzetí jejich jemu odporného odvrátil. K stawům polským jmenowitě byl již dne 1 Ledna roku 1576 wyprawen *Wilém Rosenberský*, u nich oblíbený, na sjezd, který měli w *Ondřejowě*. Wyjednávání toto obojí bylo však marné, když zatím strana Bátorowa w Polsku nabýwala vždy wětší moci a Bátorowi byla opětně slibena pomoc od sultana (30 Ledna). Pro nebezpečenství od Turků byl w měsíci Lednu držán *sněm* uherský w *Prešpurce*, na němž, jak zmíněno, zastával místo císařowo král Rudolf maje k ruce bratra swého Arnošta. Sněm powolil k obraně země některau berni a pro případ potřeby také hotowost zemskau (3 Un.); ale nebylo se mnoho na to bezpečiti pro srozumění, které některá část šlechty uherské měla s Bátorem.

W těch okolnostech přijelo poselstwo stawů polských, kteří byli Maximiliana zwolili za krále, dne 14 Ledna do Wídně, aby mu slawným způsobem oznámení učinili. Pro nenadálé zhoršení choroby císařowy, která se při něm již od delšího času zmáhala, mělo slyšení teprw dne 18 Ledna za přítomnosti mladších dwau synů císařových arciknížat Matiaše a Maximiliana, kteří byli při něm we Wídni. Teprw nyní císař, když se těžkosti rozličné množily, počal se w úmyslu swém o přijmutí koruny polské wáhati, a přišlo z toho k prodlaužilému jednání o wýminky, pod kterými bylo mu králowství podáváno. Nicméně konečně rozhodl se, a dne 23 Března učinil poslům přísahu na wýminky tak zwané kapitulací, a přijal od nich tak zwaný dekret na swé zwolení.

Již dne 10 Listopadu na swé cestě z Řezna k Wídni byl císař z Lince wydal listy, kterými kladl opět *sněm říšský w Řezně* ku 15 Unoru roku 1576, na kterém z příčiny záležitosti polské mínil žádati o pomoc proti nebezpečenství od Turků. Dne 13 Března pak kladl stawům českým sněm na den

1576 2 Května, ku kterému měli také stawové druhých zemí korun-
ních wyprawiti plnomocné posly. Sněm Řezenský, ku kterému
se císař opět strojil osobně, byl zatím pro zaneprázdnění
s wolbau polskau odložen; k sněmu českému minil císař na
swém místě wyprawiti krále Rudolfa; poněwadž pak on déle,
než se myslilo, zdržen byl sněmem uherským w Prešpurce,
stal se i se sněmem českým odklad, tak že dne 18 Dubna
císař položil jej teprw na 14 Května.

W době té byla obec Staroměstská postižena značnou
škodau ohněm. W noci dne 6 Dubna z pátku na sobotu před
nedělí Smrtnau *wyhořely mlýny* obecní nad mostem Pražským
i s věží wodní při nich a sausední lázni tak zwanau králowskau,
též s domem jedním mlynářowým a dílem solnice obecní w témž
místě. W nebezpečenství byla i blízka kollej Jesuitů u sw.
Klimenta, kamž přeskočil žhawý uhel a zapálil wížku při
kapli sw. Bartoloměje; bylo to však w čas spozorowáno a
stržením wížky větší rozšíření ohně zabráněno. Počítalo se asi
patnáct osob, které při požáru tom přišly o žiwot dílem ohněm
dílem wodau, mezi nimi také opilý sluha mlýnský, který ne-
dbalostí byl wypuknutí ohně zawinil.

O dva dni dříve než bylo ustanoweno k otewření sněmu,
přijel král *Rudolf* do Prahy spolu s bratrem swým *Arnoštem*,
dne 12 Května. Wedle shromážděných stawů českých dostawili
se, jak bylo ustanoweno, plnomocní poslowé zemí přiwtělených,
totiž morawští, slezští a hornolužičtí; toliko stawové dolní
Lužice omluwili se newyprawiwše poslů, však s oznámením,
že oč by se ostatní dohodli, i oni tomu se míni podwoliti.
Předložení králowské učiněné teprw dne 17 Května obsahowalo
předně tytéž žádosti jako na sněmě předešlého roku w příčině
berně proti Turkům, posudného a sbírek ku pomoci na zapla-
cení dluhů korunních, dále pak wyzwání, aby se stawové
wšechněch zemí usnesli o společný řád veřejné hotowosti, jak
byli roku 1571 učinili stawové čeští, a krom jiných některých
wěcí též žádost o nějakau pomoc na zaprawení útrat wzešlých
ze přijetí wolby na králowství polské; jakého způsobu by
mohla býti i krom toho, že se již prwé četní páni a rytíři

zawázali provoditi císaře na jízďě do Polska, zůstawował císař 1576 stawům samým.

Poněwadž bylo potřeba rozličného dorozumíwání se mezi stawy českými a druhých zemí i zase dopisů mezi králem Rudolfem a císařem, protáhlo se wyjednávání poněkud delší čas, tak že došlo ku konečnému usnešení teprw po osmi nedělích, dne 11 Čerwence. Berně proti Turkům powolena jest tentokrát jiným způsobem od stawů panského a rytířského a jiným od stawu městského. Páni a rytíři totiž zůstali při posawadní berni z domů po desíti groších na prwní pololetí, do sw. Martina, na druhau však lhůtu do Hromnic uložili si berni z lánů orných rolí, z každého lánu 15 grošů českých, však tak, když by newynesla tolik co z domů za lhůtu prwní, aby jiným způsobem bylo dosazeno; pakli by wynesla wíce, aby oč to bylo, zůstalo stawům na potřeby zemské, jak by se usnesli na příštím sněmě. Města místo berně z domů uwolila se odwěsti hotowau summu 12.500 kop, polowici o sw. Martině a polowici o Hromnicích, mimo to však w druhé té lhůtě odwěsti berníkům z lánů poddaných na statech swých zemských po 15 groších českých. Na Židy byla uložena berně jako předešle. — Posudné powolili stawowé jako předešle po čtyřech groších českých z wěrtelce piwa na čas až do sw. Jiří, ale s připomenutím wýminky, že ustanoweno jest na wychowání dworu w zemi, a tedy jen když by císař tu zůstával aneb dle slibu swého krále Rudolfa zůstawował co swého místodržícího. Se wzhledem k tomu měly ze čtyř oněch grošů prozatím jen dwa odváděny býti ku komoře; dwa měli berníci zadržeti, tak aby, když by ona wýminka bez příčin nutných nebyla zachowána, hned wybírání posudného přestalo. Mimo to powolili stawowé také pátý groš pro císařownu, ale s wyslowením naděje, že budaucně již žádán nebude. W příčině společného řádu o weřejné hoto-
wosti dohodli se stawowé všechněch zemí w ten způsob, že kdykoli by jedné zemi potřeba nastala k hájení swých hranic, druhé wšecky na požádání měly jí táhnauti ku pomoci. Stawowé čeští usnesli se k tomu cíli, že každý z třideceti lánů rolí na statech swých měl stawěti jednoho jezdce a jednoho pě-

1576 šího, města pak dle počtu domů z každého třideátého člověka jednoho pěšího předepsaným způsobem ozbrojeného; podobně stawové morawští, slezští a lužičtí dle zvláštnosti každé země. W potřebě větší měl týmž způsobem stawěn býti desátý neb i pátý člověk jízdný a pěší. Mimo to pak pro potřebu náhlau měla každá země jak nejdříve možná zjednati jistý počet jízdných do služby wzatých kommissary k tomu zwolenými; z Čech mělo jich postaweno býti 2200, z Morawy 600, ze Slezska 600 jízdných a 800 pěších, z horní Lužice 50 jízdných a 100 pěších. S ohledem na mimořádné vydání s tím spojené musil císař tentokrát upustiti od sbírek z prodajných věcí na splácení dluhů, které však také jen málo wynášely. Konečně co se týkalo žádosti o způsob pomoci na dosažení králowství polského, stawové všech zemí wyslowowali dobru wůli, ale odložili učinění určitého slibu odwoławajíce se na to, že císař sám dotud nerozhodl se, jakých prostředků mínil k tomu užití. Byla to tehdáž věc již jako ztracená, poněwadž zatím strana císaři protiwná w Polsku byla již rozhodně obdržela wrech, tak že Bátory přitáhnuw již w měsíci Dubnu přes Moldawu byl wjel dne 23 toho měsíce do Krakowa a dne 1 Kwětna byl tam korunowán na králowství.

Wedlé jeduání se stawy na sněmě byla se králi Rudolfowi dostala hned z počátku úloha týkající se *půjčky od duchowenstwa* výše zmíněné. Jak obyčejně omlauwali se mnozí opatové a jiní nemožností swau, a podávali mnohem méně, než kommissari, totiž arcibiskup a Jan Wchynský, od nich žádali. Zvlášť horšil se císař nad tím, že kapitula Pražská podávala jen 500 tolarů a to pod wýminkau, aby si ji strhnauti směla na berni a posudném, což přičítalo se návodu děkana tehdejšího Petra z Lindy, též že opat Karlofský dokonce všeho přispěwku odepřel. Císař dopisem z Wídně dne 16 Kwětna ukládal Rudolfowi, aby užil pilnějších domluw, při čemž mimo předešlé dwa kommissare měl užití pomoci nejvyššího purkrabí Wiléma Rosenberského a kanceláře Wratislawa z Pernšteina. Nezachowala se nám však zpráva, jak mnoho to spomohlo.

Nebyl take docela pokoj we wěcech náboženství. Dne 1576 5 Čerwna byla králi Rudolfowi podána žádost we jmenu „wšech tří stawů pod obojí spůsobau při tomto sněmu shromážděných“, we které připomínajíce slib učiněný jim císařem a králem, že jim ani od arcibiskupa ani od konsistoře na jejich kněží a fary saháno býti nemá, osvědčowali, že jim dotud od arcibiskupa ani od pánů strany pod jednau nic toho se nestalo, ale prý od těch konsistorianů, kteří se také chlubí býti pod obojí spůsobau, nemalé překážky jim se dějí, žeť kněží náboženství jejich před sebe obsílají, do wězení dávají, na díle i tyransky s nimi zacházeji. Uwodili za příklad, že teď teprw za tohoto sněmu dwa kněží jejich konfessí čili Augsburskau se spravující, Fridricha faráře sw. Jindřicha na Nowém městě Pražském a Jakuba faráře a děkana Sedlčanského do wězení dali, ne z jiné příčiny, nežli že pořádně oddané manželky mají. Předstawowali rozhorlení swé z toho, které by jednání na sněmě uškoditi mohlo, kdyby pro důležitost wěcí ku přimluwám některých ze swého prostředka nemínili se mírniti; a žádali nápravu, jmenowitě propuštěním děkana Sedlčanského z wězení, když zatím druhý kněz Fridrich byl již propuštěn. Naproti tomu hned první den po skončení sněmu (12 Čerwence) konsistoř strany pod obojí zadala dvojí stížnost ku králi Rudolfowi, předně proti městům královským, že we mnohých proti zákazu císařowu nowoty w náboženství se zawádějí a kněží konsistoři se nespravující uwodíni býwají. Uwodiny jmenowitě Chrudim, Hora Kutná, Domažlice, Nymburk, Litoměřice, a žádán král, aby kněží takowí sektářští byli odstraněni a řád starodáwný zachowáwán. Druhá pak stížnost wztahowala se na Pikarty čili bratři česke, žeť bez wšeliké bázně sbory swé otwírají a řády swé zapowězené w nich obnowují. Také wšak téhož času arcibiskup Antonin tauž stížnost wedl pro dosazení Lutheranských kněží na místo katolických od hraběte Křištofa Šlika, od pana Jana z Wartenberka, od Jiřího Dětricha Berky a we městech Podbořanech, Lípě a Austi. Wedlé toho pak konsistoř pod obojí opětowala dáwnau žádost swau o swěcení na kněžství arcibiskupem, protože nedostatek kněží při straně

1576 její byl welkau příčinau šíření sekt. Král Rudolf, zůstávaje i po skončení sněmu w Praze co místodržící při správě zemské, wzaw poradu s nejvyššími úředníky, žádal císaře písemně (20 Čwce) o určité nařízení, jak by se měl k stížnostem těmto zachowati, přimlauwaje se za to, aby císař o swěcení kněží pod obojí arcibiskupem Pražským opět se stolicí papežskou jednal prostředkem legata kardinala Morona při dvoře jeho meška-jícího.

Císař Maximilian byl již za trvání sněmu českého z Wídně odjel na začátku měsíce Čerwna k sněmu říšskému w Řezně. Mínil, jak powěděno, wynasnažiti se o pomoc knížat w záležitosti polské z příčiny nebezpečenství od Turků; ale následkem uwázání se Štěpána Bátora w králowství polské neměl již na mysli dosažení trůnu polského pro sebe, nýbrž wíce jen opatření se proti nebezpečnému sausedu k obraně. W témž směru jednalo se o spolek mezi císařem a welkým knížetem Moskwským Iwanem Wasiljewičem, kterému Bátory byl rovněž nepřitelem pro dáwné rozepře mezi Polskem a Ruskem o země litewské. Weliký kníže ruský z příčiny té wyprawil poselstwo do Řezna, kterěz na cestě swé také ještě za trvání sněmu českého, dne 27 Čerwna přijelo do Prahy, prowodíno jsauc od Frankfurta nad Odrau Danielem Princem, wyslancem císařowým z Moskwy. W čele jeho byli dwa welmoži slezští Zachariáš Iwanowič *Sugurský* a Ondřej *Gawrilowský*. Byli ubytowáni na Hradčanech w domě někdy pana Jana mladšího z Lobkowic, purkrabí Pražského, na další cestě pak z Prahy do Řezna opatření čestným průwodem o padesáti koních. Poněwadž se umluwy o spolek s knížetem ruským měly týkati také říše německé a bylo k tomu potřeba delšího jednání mezi císařem a kurfirsty, zdrželi se tím poslowé ruští w Řezně déle než přes celé dwa měsíce Čerwenec a Srpen a i přes polowici Září. Mělit dne 15 Září poslední slyšení u císaře na rozlaučenau, a druhý den potom dne 17 Září dali se teprw na zpátečnou cestu z Řezna. Ustanoweno bylo, že opět měli jeti přes Prahu a měl je doprowoditi Daniel Prinz do Prahy a odtud dále až k baltickému moři, jakž se snad také stalo, ač určité zpráwy o tom nemáme

Za přebývání w Řezně však již od delšího času zmáhal 1576 se silněji než dotud neduh, na který císař Maximilian již od více let trpěl, tak že již w měsíci Září delší čas w bolestech ležel; k slyšení posílů Moskevských dne 15 toho měsíce jen těžce se přemáhati musil, a odtud se mu více nepolepšilo. Na zprávu o zlém stavu nemoci otcovy král Rudolf dne 7 Října w noci odjel z Prahy po poště do Řezna; tam však císař Maximilian již dne 12 toho měsíce zemřel, dosáhnou jen 49 let a 70 dní svého žiwota.

3.

Za Rudolfa II.

a) W letech pokoje s Turky.

(1576—1592.)

Zpráva o úmrtí císaře Maximiliana dostala se do Prahy již třetího dne potom, totiž 14 Října. Učinil oznámení o něm syn a nástupce jeho císař Rudolf w den samý, když se smutná událost stala, dopisem k tehdejším místodržcím w království českém po zvláštním rychlém poslu (12 Říj.), kterýž dospěl do Prahy a zprávu místodržcím učinil řečeného dne w sedm hodin ráno. Nieméně ho powěst ještě o některau chvíli byla předešla, tak že již dříve téhož dne počalo se zvonění s některými jinými obřady dle obyčeje z nařízení arcibiskupa a s vědomím místodržcích. Císař dopisem oním zároveň oznámowal místodržcím, že následkem úmrtí otcowa proti přání swému nebude se moci tak brzy zase do Prahy nawrátiti, a ukládal jim, aby mu dobré zdání své o všem, čeho by w okolnostech těch potřeba bylo, oznámili. Podobně dne následujícího (13 Října) psal raddám komory české s nařízením, aby mu jak nejdříve možná o stavu důhodů královských důkladnou zprávu dali. Místodržci nemeškali s odpovědí, nýbrž ještě téhož dne 14 Října odepsali císaři, při čemž wedlé jiného dobrého zdání wyslowili pilnou potřeba aby císař nedaje na jiné rady, jak

1576 nejdříve možná do Čech pospíšil a v panství se uvažal, ukazující k tomu, že na ostatek roku toho v čas zimní potřeby přítomnosti jeho v Uhřích a v Rakousích nebylo, kdež zatím místo jeho, zvláště pokud se týkalo opatření hranic proti Turku, arciknížata Arnošt a Karel dostatečně zastávali.

Císař přes to nemaje v úmyslu tak brzy navrátiti se do Čech, dopisem z Řezna dne 20 Října k nejvyšším úředníkům zemským na čas nepřítomnosti své ustanovil za *místodržící* nejvyššího purkrabí Wiléma z Rosenberka a nejvyššího hofmistra Ladislawa staršího z Lobkowic, kteří to místo již dotud zastávali, Bohuslawa Felixa z Lobkowic, který byw prvé nejvyšším sudím, byl po smrti Jana z Waldšteina (16 Května toho roku) povýšen na nejvyššího komorníka, k tomu pak ze stavu rytířského Buriana Trčku z Lípy královského podkomořího a Albrechta Kapauna ze Swojkowa purkrabí kraje Hradeckého. Zároveň císař stvrdil všecky posavadní úředníky zemské a královské jakož i heitmany krajské nadále v úřadech jejich, a srownale s tím také rychtáři a konšelé ve městech stvrzení jsau a přijata od nich přísaha novému králi. Na Starém a na Novém městě Pražském vykonali to místodržící sami, na Malé straně a ve všech jiných městech královských toliko podkomoří.

Úmysl císařůw byl po odbytí záležitostí říšských v Řezně odebrati se do Lince a tam delší čas, asi přes zimu do roku 1577, zdržeti se k pořízení věcí potřebných, týkajících se království uherského a dědičných zemí rakauských. Z království českého minil přednější osoby z nejvyšších úředníků a radd královských obeslati do Lince k sobě a tam s nimi o potřebách svých i zemí koruny české pojednati. Dopisem z Řezna dne 27 Října oznámil úmysl tento Wilémowi z Rosenberka, k němuž měl zvláštní důvěru, jakž mu otcem jeho císařem Maximilianem poručen byl co rádce bezpečný. Dle dopisu toho minil se z Řezna vyprawiti dne 5 Listopadu; ale zdrželo se to, tak že brzy potom ustanowen byl odjezd na den 13 Listopadu. Mezi tím časem byly dne 8 toho měsíce vykonány zádušní služby boží nad tělem císaře Maximiliana v kostele Ře-

zenskem. Měloť zároveň s císařem a dworem jeho wezeno býti 1576
na lodi po Dunaji do Lince, a tam mělo teprw ustanoweno
býti o místě a o čase pohřbu.

Dne 12 Listopadu císař Rudolf ještě z Řezna vydal tak
zwaný revers, kterým co nastupující w państwi stwřizoval
stawům českým všeecka práwa a privilegia jejich, a nepochybně
hned nazejtří potom, jak bylo ustanoweno, dne 13 Listopadu
nastupil na cestu do *Lince* po Dunaji. Nejvyšší úředníci obe-
slaní s Wilémem Rosenberským w čele wyjeli tamže z Prahy
o několik dní dříve, dne 9 Listopadu; i přišlo tedy w Linci
k důležitému jednání o postup w uwázání se císaře w państwi
swé a wyřízení nejnutnějších záležitostí we všech zemích jeho.
Císař oznámil powolaným osobám, že mínil předewším opatřiti
wše čeho potřeba bylo k obraně hranic uherských a za tu
příčinu jak nejdříve možná odebrati se do Wídně, kdež by
o to radu wzal s arciknížetem Arnoštem a w dorozumění wešel
také se strýci swými arciknížaty Karlem štyrským a Ferdi-
nandem tyrolským, též s druhými bratřimi swými a s raddami
uherskými. Proti tomu nejvyšší úředníci čeští učinili námítku,
žádající, aby se císař přede vším jiným odebral do Prahy.
Spisem podaným jemu dne 22 Listopadu představowali nejen
nebezpečenství moru we Wídni a w okolí, nýbrž také že ne-
podobně bylo, aby se druzí členové rodu císařského osobně
k poradám tam sešli, že více dorozumění se písemného s nimi
a jinými knížaty i stawy potřeba bude, a že na obraně hranic
uherských rovněž také stawům zemi koruny české a jiným
sausedům záleží, pročť se w Praze rovněž tak dobře o tom
jednati může. Wedlé toho však také připomínali sliby za císaře
Maximiliana učiněné o stálejším přebýwání dworu kráľowského
w zemi, a ukazowali k těžkostem, které mohly wzejíti z ne-
zdržení jich, zejména w příčině posudného swoleného na po-
sledním sněmě pod wýminkau přebýwání krále w zemi. Týmž
spisem žádali také, aby tělo císaře Maximiliana pohřbeno
bylo w kostele na hradě Pražském jakožto w místě nejprísluš-
nějším, kdež wedlé jiných předků odpočíwala také těla otce a
matky jeho.

1576 Naléhání toto mělo za účinek, že se císař po několika-
denních úvahách pohnauti dal ke změnění svého úmyslu, tak
že slíbil místo do Vídně z Lince napřed do Prahy se ode-
bratí, ač tak, žeby jen věci nejpotřebnější, které by za takové
pokládány byly, se stawy pořídil a potom jak nejdříve možná
do Vídně odjel. odtamtud pak že zase hleděti bude dle mož-
nosti brzo do království českého se nawrátiti. Také co se po-
hřbení těla císaře Maximiliana týkalo, rozhodl se o ustanovení
místa k tomu v kostele Pražském. k čemuž zvláště také císa-
řowna matka v Linci spolu přítomná přimlauváním svým při-
spěla.⁵⁵⁾ Následkem toho císař již dne 27 Listopadu vypravil
služebníka komorního Jana Poppa do Prahy, aby tam přípra-
viti dal, čeho bylo potřeba, v pokojích císařských na hradě
Pražském jak pro něj tak pro císařownu matku, která měla
s ním jeti. nařizuje zároveň komoře české, aby jej k tomu
opatrila penězi a jinými pomocmi, kterých bylo potřeba. Dle
přání císařowny psal potom dne 3 Prosince také nejvyšší
kancelář pan Wratislav z Pernšteina arcibiskupu Antoninowi,
žádaje, aby zpovědníku jejímu dopřál příbytku v domě svém.
jak byl učinil již jednau za předešlého pobytu dwora v Praze.
Niméně odjezd císařůw z Lince ustanowen byl teprw později
na den 15 Prosince s míněním, že do Prahy dojde dne
23 téhož měsíce. V určitý den pak císař skutečně wyjel, s ním
císařowna matka a dwa z mladších bratrů, arciknízata Matiaš
a Maximilian, též sestry jejich, z nichž jmenowitě také Alžběta
owdowělá králowna francauzská. Dne 16 Prosince přijeli na
Krumlow, hrad pana Wiléma Rosenberského, kdež vše bylo
opatřeno k jich pobytu. Přes den se tam dwůr zdržel, tak že
odjezd z Krumlowa byl teprw dne 18 Prosince. Další cesta
byla přes Konopiště, kamž dwůr dojel dne 23 Prosince, při-
witán od pána zámku toho Jana z Šternberka, a zdržel se přes

⁵⁵⁾ O tom svědčí dopis Wiléma z Rosenberka k arcibiskupu Pražskému
dne 23 Listopadu v arcibiskupském archivě Pražském. Jak se v do-
pise praví, toho dne císař ještě ani o tom ani o jždě do Prahy roz-
hodnut nebyl, skutečně však aspoň dne 26 Listopadu, jak wyswítá
z listiny toho dne dané, wytištěné v Snémích českých V na str. 25—26.

noc, konečně pak po obědě tamže na štědrý den (24 Prosince) 1576 dojel do Prahy. Dle obyčeje vyšlo panstvo i měšťanstvo nepochybně u valném počtu naproti k uvítání, však bez hlučné slavnosti pro smutek po nedávném úmrtí otce císařova. Byl císař hned z Lince k úředníkům zemským psal, aby zejména nebylo přítom žádné střelby, a těž processí duchowenstwa a zpiwání *Te Deum* aby se dály všemožně w tichosti.

Již dne 29 Prosince roku 1576 císař Rudolf dal rozeslati mandaty po krajích, kterými kladl sněm český na den 4 Unora roku 1577. Hned pak také jednalo se o způsob, jakým by měl vykonán býti pohřeb císaře Maximiliana. Tělo jeho přivezené z Řezna bylo na ten čas chováno w klášteře Wilherinském míli cesty od Lince. Dle návrhu učiněného od nejvyšších 1577 úředníků zemských dne 6 Ledna měli tam ku přivezení jeho do Prahy vysláni býti dva bratři císařowi, arciknížata Matiš a Maximilian. Po obřadech kostelních, které by nad ním vykonal biskup Passowský, k jehož diecezi horní Rakausy náležely, mělo panstwem rakauským doprovodino býti přes hranice české až do Vyššího Brodu. Tam měl se ku přejmutí jeho odebrati arcibiskup Pražský Antonin Mohelnický a pro případ častější tehdaž choroby jeho Jan biskup Olomaucký s duchowenstwem četným. Další cesta ku Praze měla se vykonati za sedm dní s noclehy w Krumlowě, w Budějowicích, w Soběslawi, w Miličíně, w Benešowě a w Jesenici. K těmto stanicím měli se dostawiti páni a rytíři z bližších krajů, totiž z Budějowického, Prachenského, Plzenského, Wltawského a Kauřimského, kdež by kterým nejwhodněji bylo, a doprovoditi tělo až do Prahy; z ostatních pak krajů měli se sjetí w Praze a wyjiti průwodn naproti, vše we smutku. Ke všem znamenitějším osobám stawů panského i rytířského rozeslány byly od císaře listy, kterými se k tomu wyzýwali. Den, w který mělo tělo císařowo přivezeno býti na poslední stanici před Prahou, totiž do Jesenice, byl ustanowen na 4 Unora, což byl právě den, na který byl take sněm položen. Nemínilo se však, žeby w ten den měl konán býti pohřeb w kostele sw. Wíta, ku kterému očekávalo se také mnoho jiných hostí z Čech a

1577 druhých zemí koruny české i též některé osoby stawu knížecího; nýbrž mělo tělo císařowo prozatím s přiměřenými obřady položeno býti w kostele sw. Jakuba na Starém městě, a pohřeb měl konán býti později, na každý způsob však dříve, než by císař Rudolf odjel zase z Prahy. W poradě o to mluvilo se také o kostele Jesuitů a o kostele sw. Jiří na hradě Pražském, kdež by se prozatímné uložení stalo; usaudilo se však o obau, žeby k tomu nebyly dosti prostranné; prawá příčina však s strany Jesuitů byla nepochybně nechut k nim.

Dle ustanowení těchto byl dne 15 Ledna wyprawen furyr k jednání noclehů a jiných potřeb na cestu arciknížat Matiaše a Maximiliana i průvodu jejich k Linci, na kterau hned potom nastaupili. Nacházeli se již dne 22 Ledna w Kaplici blíž Vyššího Brodu, a dosti brzy potom na zpáteční cestě z Lince prowadíce již tělo otcowo dle ustanoweného pořádku. Přijeli s ním dne 31 Ledna do Krumluwa, dne 2 Unora do Soběslawě, kdež o vše potřebné pečowal pan Petr Wok, bratr Wiléma Rosenberského. Do Prahy dojeli o dwa dni později, než se bylo mysliło, dne 6 Unora. Wjezd do města, ač smutečný, byl slawný, Nowau branau, jakž toho času počala se nazýwati někdejší brána Horská Nowého města. S četnými pány a rytíři, kteří se byli do Prahy sjeli, wyjel císař Rudolf z hradu Pražského až ke bráně řečené, při něm, jak aspoň ustanoweno bylo, wyslanci papežůw, krále španělského, Benátský a jiné komonstwo. U brány čekal již arcibiskup s mnohým duchowenstwem, s nímž byl se shromáždil w klášteře sw. Jakuba. Když pak tělo bylo přivezeno a s wozu složeno, spořádán jest průvod slawný, w němž napřed šly raddy městské, za nimi některý počet zemanů všichni se swícemi rozswícenými, dále kantoři a duchowní žalmy zpíwající, i četné dworské služebnictwo. Za těmi na mářách neslo tělo dwanáct pánů a dwanáct rytířů,⁵⁶⁾ nepochybně střídající se, za truhlau pak umrlčí šel císař Rudolf a za ním arciknížata, wyslanci, nejvyšší úředníci zemští a tajní raddowé prowadíni dwadeceti neboli třidceti trabanty, aby se lid ne-

⁵⁶⁾ Uwodí jména jejich Jan Korka, byw jedním z nich stawu rytířského.

tlačil. Tak přineseno jest tělo do kostela *sv. Jakuba*, a wykonány nad ním přiměřené kostelní obřady; tu pak chováno se wší úctau pod zvláštním dohledem rady Staroměstské, již uloženo bylo každau noc stráž w kostele postawiti.

Den předtím (5 Unora) byl, jak ustanoweno, otewřen *sněm* zemský osobně císařem Rudolfem. Přese všecko naléhání stawů za předešlých let na císaře Maximiliana, aby syna swého wedl k obwyknutí sobě jazyka českého, nowý král neměl w něm cwiku. Když se stawové sešli we světnici zemské, oslowil je řečí německau, oznamuje příčinu swého příjezdu do země a shromáždění jich; řeč jeho pak nejvyšší hofmistr Ladislav z Lobkowic po něm wyložil jazykem českým. Jeden z písařů kanceláře české Erhart Daupowec z Daupowa přečetl potom spis obšírný, obsahující předložení královské k sněmu. Opět potom císař německy promluwil k stawům, wyslowuje žal swůj ze smrti otcowý; což po česku odstawec za odstawcem opakowal sekretář dworský Oswald z Schönfelda. Po krátké rozprawě stawů mezi sebou odpověděl k tomu od nich česky nejvyšší purkrabí pan Wilém Rosenberský, wyslowuje též lítost nad smrtí císaře Maximiliana a naději w šťastné panování nowého krále s blahopřáním jemu; což zase Oswald z Schönfelda císaři opakowal po německu.

Předložení královské obsahowalo jak již od dáwna obyčejně na předním místě žádost o swolení berně proti Turkům. Měla dle přání císaře powolena býti w určité summě 200.000 kop míšenských za rok na dvě léta po sobě; jakým spůsobem by byla uložena, zůstawowal císař stawům opět jako roku předešlého; oč by se vybralo více, aby stawům zůstalo, oč méně, aby doplnili. Podobně o posudném, aby powoleno bylo na dvě léta. Pomoc na zaplacení dluhů královských tentokrát nebyla žádána w obáwání, žeby se sněm tím dlauiho protáhl, ale přiwodíno stawům ku paměti, že potřeba toho vždy wzrůstá, aby o tom pomyslili na další léta. Wedlé toho žádána však některá zvláštní pomoc na stáwení pewností proti Turkům dle uwážení stawů. Mimo to wyzýwání jsau stawové k usnešení se o řád defensí společný nejen s druhými zeměmi koruny české,

1577 nýbrž také s Rakausy a zeměmi arciknížat Ferdinanda a Karla se wzhledem k stálému nebezpečenství všechných od Turků. Připomenuta též potřeba dalšího jednání o plawbu na Labi a jiných některých věcech. Přitom císař ujišťuje o náklonnosti své, aby jak nejstáleji možná w Čechách sídliti mohl, žádal o všemožné pospíšení s uzavřením sněmu, poněwadž pilná potřeba jest, aby se také do druhých zemí ku králowství příslušejících odebral ku přijetí powinností od nich a k uspořádání vlády w nich.

Stawové přikročili hned k jednání o tomto předložení králowském, tak že již dne 8 Unora wznesli na krále odpověď na welkau část obsahu jeho, ale předložili také některé žádosti se své strany, čímž další jednání se poněkud protáhlo. Týkalo se to dědičných jednot s kurfirsty saským a brandenburským, aby byly k plné platnosti přiwedeny, při posud nesrownaných o hranice zemské s některými sausedy, Kladska, Chebska a Loketska, aby byly přidrženy k rownosti w odvádění berně s králowstwím, srownání práv městských, mince a jiných některých věcí. Činili přitom také vyšší dwa stawové, panský a rytířský, přimluwu za města o splnění žádosti jejich roku 1570 na císaře Maximiliana wznešené, aby jim práwo jejich někdejší na odúmrtí bylo wráceno. Konečné usnešení sněmu stalo se dne 2 Března. Co se berní týkalo, neswolili stawové určité summy, nýbrž zase jako za více předešlých let powolili na statcích zemských daň z domů po 10 groších českých o sw. Jiljí a druhých desíti groších o wánocích; toliko města opět wzala na sebe určitau summu 12.500 kop českých o týchž dwau lhůtách; obojí pak swolení bylo učiněno jen na rok, ne na dvě léta, jak císař žádal, tak též pak posudné swoleno jen na rok po čtyřech groších z wěrtel s podotčením, že stawové nepochybowali o splnění slibu, že král osobau a dworem svým jak nejčastěji možná w králowství přebýwati bude. Rowněž uložena daň na Židy týmž způsobem jako předešle.

K usnešení se o společný řád defensí s druhými zeměmi na ten čas nedošlo, než jen zase o hotowosti zemské způsobem dotud obyčejným. W příčině druhých věcí, o kterých aby se

jednalo dilem král, dilem stawowe si přali, jakož o hranicích 1577
zemských, o plawbě na Labi a jiných, dilem nowě zwoleny,
dilem znova stwrzeny jsau kommissi, kterým to bylo poru-
čeno. Obšírnější nařízení stalo se o minci, jakým způsobem
lehké mince eizi do země přiváženě měly býti vymýtěny a
domáci w dobrotě své zachovány. Města aspoň částečně do-
sáhla výhody, o kterau se druzí dwa stawowe za ně přimlauwali.
Swolili císar, aby polowice ze všech odúmrtí we městech Praž-
ských i jiných připadala obcím, aby wýtěžku z nich užíwaly
na opravu zdí a bran městských, též silnic a na zjednáni sobě
střelby a jiné zbraně k potřebě obecně. Bylo přitom wymíněno,
aby při každém obnowení raddy konšelé w Praze heitmanům
císařským, w jiných pak městech podkomořímu wykázali se,
nač to wynaložili, s přípowědí, že když se shledá správně za-
chowávání se jich přitom, císar časem svým také druhé polo-
wice jim postoupí. Mimo jiné swolením sněmowním způsobena
jest také změna se statky purkrabství Pražského. Nejvyšší
purkrabí pan Wilem Rosenberský totiž, chtěje zlepšiti nadání
toho úřadu pro budoucnost, wyjednal zakaupení k němu twrze
a dworu w Hostiwarí, které před časem k purkrabství nále-
žely, a k tomu blízkého dworu Práče, k tomu pak piwowár
kaupil na Nowém městě Pražském we Špálené ulici blíž ko-
stela sw. Lazara; a za připojení těchto statků k purkrabství
žádal, aby směl některé wsi vzdálenější a nepřiležité od pur-
krabství odprodati; k čemuž od stawů swoleno.

Již mezi zasedáním sněmu, tím pilněji pak po ukončení
jeho daly se příprawy ku *pohřbu císaře Maximiliana* a tedy
přenesení těla jeho z kostela sw. Jakuba do kostela sw. Wíta
na hradě Pražském. Byl k tomu prwotně ustanowen den
20 Března, potom pak 22, a měl pohřeb wykonán býti se wší
možnau sláwau, až prý newidanau. Již dne 16 Unora a po-
tomní dni byly rozeslány listy císařské do Čech, do Morawy,
do Slezska a Lužie ke všem znamenitějším osobám, knížatům,
pánům a jiným, kterými wyzýwání jsau, aby se do Prahy ku
pohřbu sjeli, také pak 25 Unora neb o některý den dříve po-
řály se práce ke zbudowání smutečního lešení čili věže (castrum

1577 doloris) w kostele Pražském. Řečeného dne (25 Un.) císař Rudolf ukládal komoře české, aby penězi a jinými potřebami k tomu a k jinému stawení opatřila výše zmíněného služebníka dworského Jana Poppa, kterému dohled na to byl poručen. Rozumělo se jiným stawením nejspíš obnovení oratoria císařského w kostele, které bylo dne 27 Ledna toho roku z nějakého nedopatření wyhořelo i s částí dřewěné pawlače při něm. Dne 27 Unora císař ukládal komoře české objednání několika tisíc loket černého sukna, kterým měly owěšeny býti stěny a podlaha kostela, též oltáře, a mělo oděno býti 200 osob chudých, které se měly účastniti pohřebního průvodu. Pro zlý staw důchodů korunních komora stěžowala na nesnáze přitom. Musilo se pak užíwati rozličných pomoci odjinud. Swědčí o tom dopis císaře Rudolfa dne 12 Března k owdowělé paní Kateřině Lokšánové, která někdy chowala Filipinu Welserowau co tajnau manželku arciknížete Ferdinanda u sebe na Březnici, kterýmž žádá ji, aby mu k uctění slavných hostů očekávaných za příčinu pohřbu zapůjčila na některý čas „kredence od stříbra, mis, talířů, koflíků, flaši a což by tak toho měla“. K četným pánům na rozličné strany bylo psáno (11 Března) o pstruhy, lososy a jiné ryby, jaké měli na panstwích swých, aby je ke dworu k rukaum mistra kuchyně kráľowské k času pohřbu zasilali, taktéž městům Litoměřicům, Austí a Hradci Kráľové.

Když se po sněmě čas pohřbu již více blížil, dáno jest dne 14 Března nařízení Pražanům Staroměstským, aby w čas ulice od nečistot a bláta po tehdejších welkých deštích wykliditi dali, též aby položili most z prken po všech ulicích, kudy měl průwod jíti. Pro obtíže, které byly s ubytowáním čili furýrowáním četných osob ku pohřbu zwaných, jmenowání jsau dwa kommissaři, pan Zdeněk z Wartenberka, heitman Nowého města, a stawu rytířského Wojtěch Wřesowec, kteří měli we všech třech městech Pražských i na Hradčanech sausedy k ochotnosti w tom přidrżowati. Poněwadž se pak předešle při přiwezení těla císařowa do města k sw. Jakubu spozorowalo, že proti rozkazu o tom danému w některých kostelích farních zwonění se opominulo, wydán jest dne 12 Března rozkaz

ku konšelům a osadním všech far, aby bez výjimky všudež 1577
 všemi zvoný zvoněno bylo, předně den před pohřbem o po-
 ledni celau hodinu, jak by začátek učiněn byl na hradě Praž-
 ském, w den pohřbu po celý čas, co by tělo neseno bylo, potom
 pak w den po pohřbu při exequiích drahnau chvíli.

Dle přání císaře Rudolfa sjelo se velké množství panstwa
 ku pohřbu do Prahy, nejen z Čech, z Morawy, ze Slezska a
 z Lužice, nýbrž také z Uher, ze zemí rakauských i také z říše
 německé, ze Slezska několik knížat, z říše také kurfirst arcibiskup
 Kolinský a Wilém wévoda baworský syn Anny sestry
 císaře Maximiliana. Z bratří císařových krom Matiaše a Maxi-
 miliana již prwě w Praze dlících přijel také arcikníže Arnošt
 z Wídně. Z vyššího duchowenstwa dostawili se biskupové Olo-
 maucký a Wratislawský, též Wídenský a z Uher biskup Wes-
 prymský. Pro těžkau nemoc, we kterau byl práwě arcibiskup
 Pražský Antonin upadl, tak že nemohl obřadů pohřebních ko-
 nati, Jan biskup Olomaucký zastal jeho místo. S biskupy přijel
 též velký počet opatů, proboštů a jiných osob z vyššího ducho-
 wenstwa ze všech rozličných zemí.

W ustanowený den 22 Března wykonány jsau modlitby a
 obřady nad tělem zemřelého císaře w kostele sw. Jakuba na
 Starém městě w desátau hodinu před polednem dle řádu,
 o kterém se biskupové usnesli, a potom asi w hodinu dwa-
 náctau neseno tělo w průwodě welice slawném z kostela téhož
 na hrad Pražský. Po celé cestě přes Staroměstské náměstí a
 ulicemi k mostu, též přes most a Malau stranau až ke stupňům
 k zámku byli postaweni dvěma řady proti sobě žoldněři od
 Pražan k tomu ustanowení, ozbrojení ručnicemi, poloháky,
 oštěpy i jinau zbraní, aby účastníci průvodu chráněni byli
 proti tlačenci lidu se všech stran se hromadícího, a tak
 průwod počal se w pořádku ustanoweném. Napřed nesen byl
 černý kříž, za nímž kráčelo více než 200 oněch chudých lidí
 w kuklách černým sukнем oděných, každý se swící woskowau
 w ruce. Za nimi nesen kříž stříbrný, černým aksamitem ob-
 věšený, za kterým šlo něco služebníků od dwora, též pak něco
 osob stawů panského a rytířského a dvě nedáwno předtím

1577 zřízená bratrstwa Wlachů a Španělů w Praze žijících, za nimi zpěwáci kůru a nižší duchowenstwo rozličné, potom Jesuité a mniši rozličných řádů. Následowali poslowé z měst králowství českého a rozličné úřednictwo, a za ním od heroldů nesený korauhwe s erby všech zemí pod panstvím rodu císařského stojících. hrabství Gorického, hrabství Tyrolského, markrabství lužického, Krajiny, Korutan, Štyrska, Slezska, Morawy, Burgundu, Rakaus horních a dolních, Charwátska, Slawonska, králowství českého a uherského i říše německé, konečně pak zvláštní korauhew císařská, kterau nesli Karel kníže Minsterberský a Petr Wok z Rosenberka. Za každau korauhwí wedeni byli koně aksamitem, zlatem neb stříbrem ozdobení, na kterých rovněž erby jedné každé země byly wymalowány. W dlouhé řadě potom následowalo duchowenstwo vyšší, opatowé, přeworowé, kanowníci a biskupowé s berlemi a w drahých oděwích swých; za nimi pak, což málo kdy bylo widáno, nesený jsau klenoty zemské, se zvláštním swolením sněmu z Karlšteina k tomu přivezené. Nesli je nejvyšší úředníci zemští zvláštní práwo k tomu mající, nejprwé meč maršálek zemský Jaroslav Smiřický, potom sceptrum nejvyšší písař zemský Michal Španowský z Lisowa, jablko zlaté s křížem nejvyšší sudí Adam ze Šwamberka, konečně korunu českau nejvyšší purkrabí pan Wilém z Rosenberka, prowadíni jinými z vyšších úředníků. Rowněž tak nesena koruna a druhé klenoty králowství uherského a též klenoty říše Římské, které k tomu císař Rudolf schwalně byl dal do země přiwéztí. Za všemi těmito odznaky králowské a císařské moci teprw neseno jest na mářách mrtvé tělo císaře Maximiliana čtyřiadwadceti osobami stawu panského a rytířského, kteří se však tříkrát vystřídali, vždy po osmi. Za mářami šel císař Rudolf w černém oděwu smutečním, maje i twář zakrytau černým sukem, za ním arcikníže Arnošt, prowadín po prawé ruce legatem papežským, po lewé kurfirstem arcibiskupem Kolinským, dále arcikníže Matiaš, arcikníže Maximilian a Wilém wévoda baworský, rovněž prowadíni znamenitými osobami, konečně za nimi welký počet panstwa a rytířstwa a množství lidu obecného.

Dle obyčeje, pokud nám známo jindy jen při korunování 1577 králů zachovávaného, že házeny byly peníze mezi lidi, aby sbírajíce je průvodu spíše nepřekáželi, byly i tentokrát bity zvláštní peníze na památku toho pohřbu, a jel za průvodem pohřebním služebník na koni, kterýž je házel lidem, postavil se na rynku blíž radního domu Staroměstského. Účinek toho byl tentokrát opačný, tak že způsoben tím nenadále velký zmatek a vzrušení v celém městě. Lidé tlačíce se k jezdcům drali se o peníze, porážejíce jedni druhé na zem se hřmotem a křikem velikým, k čemuž i žoldnéři k zachování pořádku postavení přičinili, mísíce se mezi lidi, aby též něco dostali. Hluk z toho pošlý měl však tím horší následky, když slyšen byl od vzdálenějších, kteří příčinu jeho neznali. Strhlý se křiky o domnělém nějakém spiknutí. Volalo se, že císař jest zrazen, že jest zabit neb zase, že zraněn. Mluwilo se o Jesuitech, že ti to spůsobili; bylať krátko předtím powěst, že mnoho zbroje skaupené v kolleji své chowali; wzpomínalo se na noc Bartolomějskou v Paříži roku 1572, ve které tolik lidí pro wiru bylo powražděno. Za toho hluku byl císař v průvodě za márami pokročil teprw na tak zwaný trh Owocný, totiž nynější malé náměstí Staroměstské. Poněwadž se newědělo, co se děje, zůstal průvod státi před domem nárožním u Ráje (č. 144) a postaweny jsau máry na zem tudíž; zbrojnoši pak obstaupili císaře, a wytáhli meče k obraně jeho, když by bylo potřeba; císař sám owšem též byl poděšen, tázaje se po příčině zmatku. W rozpaky přišli rovněž páni a rytíři, kteří před márami nesly klenoty zemské. Nejvyšší purkrabí Wilém Rosenberský, nesa korunu, smutečným pláštěm ji přikryl; nejvyšší písař zemský Michal Španowský z Lisowa, který nesl sceptrum, dokonce na útěk se dal předse do ulic, a teprw zase když se utišilo, před domem nárožním do nynější malé ulice Jesuitské, řečeným u zlatého kříže (č. 147) na své místo v průvodě se nawrátil.⁵⁷⁾ Ještě wětší zmatek a strach strhnul se však mezi

⁵⁷⁾ To twrdí tak o něm Jan Wehynský ze Wehynic purkrabí Karlsteinský, který šel v průvodu hned wedlé něho, w při, kterau s ním o to měl

1577 biskupy a jiným duchowenstwem, které něco dále w předu we průwodě šlo asi w nynější malé Jesuitské ulici. Slysíce pokřik o vraždění napořád, utíkali. kam kdo mohl, do domů, do krámů i do sklepů, odhazující berly a strhávající komže a skwostné ozdoby se sebe. Zmatek ten asi čtvrt hodiny trwal, než se utišilo. tak že průwod mohl w pořádku pokračowati dále ulicemi k mostu a přes most i Malau stranu až na Hradčany a do hradu, kdež asi po třetí hodině odpoledne tělo položeno jest w kostele sw. Wíta na řečeném smutečním lešení osvětleném několika sty lampami a swíčkami.

Nazejtří, dne 23 Března konána jest slawná mše zádušní s jinými obřady, jíž přítomen byl císař Rudolf s matkau swau, císařownau Marií, a s bratřími swými i s knížaty a panstwem četným. Slaužil mši místo arcibiskupa biskup Olomaucký, jemuž biskupowé Wratislawský a Wídenský přísluhowali. Při obětování wneseny jsau wšecky skwostné korauhwe s erby rozličných zemí, které dne předtím w průwodě se nacházely, do kostela, a zawěšeny na zdech na památku; po wykonání pak wšeho

o dwanaćet let později před saudem zemským (1589). Michal Španowský popíral, žeby byl se sceptrem utíkal, skrýváje jej pod pláštěm, prawě, že w tom hluku poodstaupil jen na několik kroků a lidi obecné naponímal, „aby tak bez paměti sem i tam nebéhajíc se zastawili“. Dowoláwal se o to swědectwí nejvyššího hofmistra Jiřího staršího Popela z Lobkowic, které wšak sotwa postačowalo. Prawil totiž pán z Lobkowic: „Já, bywši toho času za márami blíž Jeho Milosti Císařské, nynějšího pána našeho, na Jeho M. C. jsem jako jeden z komorníkůw hleděl, tak že jsem toho widěti nemohl, co jest se dosti podál napřed před márami dalo neb nedálo. O tom wím, že jest nejvyšší pan písař sceptrum králowství českého nesl, než aby s týmž sceptrum utíkati a se skrýwati měl, toho jsem já newiděl, a nic jsem se pana písaře na to nikdá neptal, utíkalli jest neb neutíkal.“ — Jednalo se přítom patrně o nějaký posměch, který sobě jak Michal Španowský tak i jiné některé osoby chowáním swým w tom tehdejším zmatku spůsobili, jak vychází na jawo z wyprawování Pawla Korky z Korkyně, který též při pohřbu byl, a to při panu Wilémowi Rosenberském, jenž korunu nesl. Prawíť: „Bylo by o tom mnoho psáti a o některých oznámiti; ale tak zanechám. Pán Bůh rač je naprawiti, aby w swau pýchu žádný nedoufal, toliko samého pána Boha se bál; neb takowý brzy dojde posměchu, aniž pán Bůh dá pyšným prospěchu.“ Paměť o tom w archivě místodržitelském z roku 1589.

konečně tělo wloženo do hrobu královského prostřed kostela 1577
wedle císaře Ferdinanda a manželky jeho královný Anny.

Krátce před pohřbem císaře Maximiliana byl w Praze zemřel mistr Hawel *Gelastus* Wodňanský (11 Března), horlitel pro zachowávání starých řádů strany pod obojí, který byl za pozdějších let císaře Ferdinanda spůsobil tolik rozmišek w duchowenstwu té strany. Pře jeho císařem Ferdinandem roku 1562 odročená až do návratu císaře z Wídně nedošla tehdáž rozsauzení, protože se císař od té doby až do smrti své již do Prahy nenawrátil. Pro některá náruživá kázání byl však *Gelastus* mezi tím časem kdysi as w Dubnu roku 1563 odsauzen k domácímu wězení w bytu swém. *Gelastus* tehdáž již od několika let přátelil se s Jesuity Pražskými, a když přijímání pod obojí spůsobau dowoleno bylo konciliem Tridentským, přiznal se dokonce k poslušenstwu arcibiskupa Pražského, jako by se tím rozumělo zrušení všeho rozdílu mezi stranau pod obojí a pod jednau wůbec. Nicméně mu potom ani přímluwy arcibiskupa ani arciknížete Ferdinanda neprospěly po celý ostatní čas panování císaře Ferdinanda, aby domácího wězení swého sprostěn byl, tak že se w něm ještě i za císaře Maximiliana, pokud známo do měsíce Září roku 1565 nacházel. Později bylo obeowání jeho s Jesuity čím dál tím wraněnější, tak že rektor kolleje jejich w Praze Pawel Campanus byl jeho zpowědníkem. Roznemoh se na smrt učinil Jesuitům poslední vůli swau (1577 8 Března) odkaz 100 tolarů, ježž však oni na chudé obrátili, a také pohřbení od nich w kostele sw. Jakuba na Starém městě si wyžádal. Tři sta žáků Jesuitských jej ke hrobu doprowodilo, a kněz jeden z nich filosofií studující držel řeč nad zemřelým.

Odcizení jeho od strany pod obojí bylo snad podnětem ku pokusu o odcizení také domu *kolleje Wšech Swatých* od university Pražské, od níž co tak zwaný probošt w držení jeho se nacházel. Obrátilať se kapitula kaple Wšech Swatých na hradě Pražském se žádostí k císaři, aby jí kollej ta co odúmrtí postaupena byla, twrdíc, že jí právem náležela, bywši od ní odcizena. Skutečně wyšel od radd komory královské rozkaz

1577 k rychtáři Starého města, aby se k ruce císaře w kollej uwázal. Mistři učení Pražského však právo své starodávné hájili. Dosadiwše nowého probošta w kollej, mistra Petra Codicilla z Tulechowa (27 Března), zadali žádost k císaři o ochranu w držení swém (10 Dubna). Uloženo jest jim na ten čas, aby předložili privilegia swá ku kolleji té se wztahující (16 Dubna). čemuž bez meškání zadost učinili předložením stwzowací listiny posledně od císaře Ferdinanda obdržené (24 Dubna).

Bylo to docela krátce před odjezdem císaře z Prahy. Stroje se na cestu do druhých zemí koruny české, aby se w nich dle obyčejného řádu w panství uwázal a od stawů jejich přísahy poslušenství přijal, dne 24 Dubna ustanovil *místodržící* na čas vzdálení swého z králowství, deset osob stawů pan-ského a rytířského, w jejichž čele nejvyššího purkrabí Wiléma z Rosenberka. Dle instrukcí jim téhož dne dané mělo jich vždy aspoň pět nebo šest zůstáwati na hradě Pražském a zachowá-wati určité úřední hodiny. O dva dni později (26 Dubna) císař z Prahy odjel a s ním oba bratří tehdáž při něm se nachá-zející, Matiaš a Maximilian; toliko císařowna matka zůstala w sídle králowském na hradě Pražském s třemi dcerami, z nichž jedna, jak zmíněno, byla owdowělá králowna francauzská. Předně dal se císař na cestu do Lužice, kdež smluweno bylo s kurfirsty saským a brandenburským, aby k němu dne 3 Kwětna přijeli do Budišína. Dne 27 Dubna zůstal na noc we *Mladé Boleslawi*. Dne 28 Dubna byl na další cestě we Wartenberce, dne 30 Dubna w Žitawě, a nepochybně ustanoweného dne 3 Kwětna w *Budi-šíně*. Odtamtud byl dopisem císařským dne 4 Kwětna zpraven saud zemský w Praze o obeslání nejvyššího purkrabí Wiléma z Rosenberka do Wratislawě za příčinau důležitých porad, ku kterým měl přijeti za císařem někdy w druhé polowici toho měsíce. W Budišíně zatím císař jednal se stawy hornolužickými, a zdržew se tam, pokud známo, aspoň do 8 Kwětna, zajel dále do Lužice dolní, kdež dne 13 a 14 Kwětna držán sněm za pří-tomnosti jeho w *Zárově*. Dne 17 Kwětna nacházel se we *Zho-řelci* na cestě do *Wratislawě*, kdež byl pobyt delší až aspoň do 20 Čerwna.

Mimo záležitosti zemské, o které se jednalo na sněmě 1577 knížat a stawů slezských do Wratislawě swolaných. nvažovala se tauž chvíli také potřeba zabezpečení pokoje se sausedem zahraničným *Štěpánem Bátorem* co králem polským. Nebylt poměr k němu po smrti císaře Maximiliana ještě nikterak urownán, a tudy působilo obawu zbrojení jeho, we kterém pokračowal. Byly i rozšířeny powěsti, že najímal lid wojenský také w krajinách říše německé ano i w Čechách. Jak se proti tomu opatřiti, bylo předmětem porad, které byly zawdaly příčinu ku powolání Wiléma Rosenberského a některých jiných z předních úředníků českých do Wratislawě. Dříve však, než se co konečného uzavřelo, císař Rudolf dal se ze Slezska na další cestu swau do Morawy, kamž stawové zemští byli jej již déle předtím zwali schwalním poselstwím do Prahy. Byl jim slibil w určitý den 24 Čerwna přijeti do *Olomauce*, a jen o dwa dni se zdržení slibu toho opozdilo. Stawové morawští s heitmanem zemským w čele wyjeli císaři wstříc ku přiwítání do Šternberka, a odtud dne 26 Čerwna konán byl slawný wjezd do hlawního města, rušený w jisté míře různicemi mezi stawy a biskupem Olomauckým. Dne 28 Čerwna císař učinil stawům přísahu a přijal od nich slib poslušnosti. Ač prý česky neuměl, předce prý jazykem českým přísahu říkal po heitmanowi spráwně a ozdobně.⁵⁸⁾

W příčině Štěpána Bátora bylo w poradách we Wratislawi za dobré uznáno jednati se stawy českými. i wypraweni byli Wilém z Rosenberka a nejwyšší komorník Bohuslaw Felix Hasišteinský z Lobkowic do Prahy, aby se o to dorozuměli s ostatními nejwyššími úředníky zemskými; z usnešení pak nejwyšších úředníků wznešena jest žádost na císaře, aby schwalně k vůli této záležitosti swolal sněm zemský. Stalo se tak mandátem wydaným od císaře z Prostějowa dne 11 Čer-

⁵⁸⁾ Juravit praeunte verbis capitaneo, et quidem Boiémico sermone, cujus licet esset ignarus, tamen apposite et eleganter pronunciasset fertur, wyprawuje se w pamětech bratrských, chowaných w Ochranowě XII fol. 291.

1577 wence, kterým položen sněm na den 12 Srpna ; nacházelt se císař onoho dne w Prostějowě již na cestě z Olomauce k *Widni*, kamž dojel w několika dnech potom. Odtamtud dne 8 Srpna jmenowal kommissaře, kteří měli na sněmě tom zastati jeho místo, Wiléma z Rosenberka, Bohuslawa Felixa z Lobkowic a nejvyššího kanceléře Wratislawa z Pernšteina. Uloženo jim bylo pro každý případ wyžádati na stawích zřízení veřejné hotowosti, protože wyjednávání jisté s králem polským mezitím prostředkem nunciů papežských nepřimo wedené nebylo posud wedlo k cíli. Sněm se w určitý den sešel, a stawowé zachowali se ochotně dle přání císařowa. Poněwadž se pokládalo za nějaké snížení důstojenství císařského, aby od něho počátek přímého wyjednávání o mír s králem polským byl učiněn, wzali stawowé jakési prostředkování w tom na sebe. Přiwodíce ku paměti dáwné smlauwy mezi Čechy a Polskem o zachování dobrého sausedství, žádali na císaři, aby we jménu swém i jich psaní učinil k Štěpánowi Bátorowi a k stawům polským, s dotazem, jak se ke smluwám těm chowati míní; wedlé toho pak hotowost swolili pro jakýkoli případ, žeby jí potřeba nastala, tak aby s každých tří tisíc kop českých důchodu ze statků zemských postawen byl jeden jízdný a jeden pěší. Ač pak sněm položen byl jen za příčinau záležitosti polské, předce také předložili stawowé císaři některé swé žádosti. Přední byla o obnowení dědičných jednot s knížaty, kteří nowě nastaupiwše w paustwí po předcích swých, nebyli posud se k nim přiznali, jakož také o přidržení držitelů lén od koruny české, aby manskau přísahu učinili; což poněwadž se dle starého práwa w Praze dítí mělo, žádán císař o brzký příjezd do králowství. Ostatní žádosti týkaly se věcí od delšího neb kratšího času na odkladě zůstawajících, jakož hranic zemských, srownání práv městských a některých jiných. Mimo jiné pro drahotu mnohých věcí, nesrownawající se s hojnau úrodau za minulých dwau let, stawowé sami mezi sebau nemohauce se dohodnauti, wznášeli na císaře žádost, aby k tomu cíli jistý řád pro všechny řemeslníky a jiné prodawače ustanowil. Poněwadž císař nebyl sněmu osobně přítomen a w některé míře

bylo potřeba osobního dorozumění, vypravěno jest tentokrát 1577 s artikuli uzavřenými poselstvo do Vídně, z každého stávu jedna osoba, z pánů totiž Jiří Zajíc z Hasenburka, z rytířstva Bernart Hodějovský z Hodějova, a ze stávu městského Jaroslav z Mutěšina, měšťan Starého města Pražského (17 Srpna). Poslové tito došli do Vídně dne 26 Srpna; císař pak dne 1 Září dal jim odpověď ve všem podstatném svolnící; následkem čehož svolení sněmowni teprv po návratu poslů do Prahy (11 Září) jest položeno do desk.

Dle usnešení sněmu byl v příčině záležitosti polské již w měsíci Září potom w kanceláři císařské složen návrh dopisu ku králi a k stávům polským a zaslán místodržicím českým, aby o něm zdání své vyslovili a po případě opravy w něm navrhli; což však prodlilo se, nejvíce proto, že od císaře také kurfirstové saský a brandenburský tázáni byli, jichž mínění místodržicí vyčkati chtěli. Teprv když kurfirst brandenburský srozumění své s usnešením sněmu českého oznámil, a zatím bržke svolání sněmu polského w Warszawě nastávalo, místodržicí dne 3 Ledna roku 1578 návrh dopisu dle uznání svého 1578 opravený císaři do Vídně zaslali. Bylo se však mezitím shledalo, že se od Štěpána Bátora pro jeho jiné nesnáze nebylo obávati nebezpečností w té míře, jak se z počátku zdálo. Nicméně ještě dne 31 Března toho roku obnovená jest zápowěď předešle císařem Maximilianem vyhlášená proti najímání lidu válečného do služeb cizích panovníků; při čemž nepochybně vždy ještě zřetel k Polsku byl obrácen.

Za *místodržicí* byl císař nově dopisem z Vídně dne 31 Srpna ustanovil deset z nejvyšších úředníků zemských, opět s Wilémem Rosenberským nejvyšším purkrabím w čele. Šest jich bylo ze stávnů panských, čtyři stávu rytířského. Mimo záležitost polskou měli největší zaneprázdnění s věcmi zleho tehdejšího stávu důchodů královských se týkajícími. Z těch bylo nejtěžším úkolem nalezení prostředků k zaplacení *dluhů* vždy rostoucích. Po zmínce jen povšechně učiněné w předložení královském k sněmu prvnímú roku 1577 císař z Vídně žádal na nejvyšších úřednících zemských určitého dobrého

1578 zdání o tom. Nejvyšší úředníci vzali z toho příčinu k stěžování na nezachovávaní stálého sídla w zemi od císaře. Prawili w písemné odpovědi dané dne 29 Listopadu toho roku, že jest welká tauha stawů po přítomnosti císařowě, že jest obecné obáwání, aby newešlo zase we zvyk jako za předešlého času, žeby král pokaždé jak dosáhl swolení k žádostem swým na sněmě, hned zase ze země odjížděl. Kdyby tak mělo býti, žeby těžko bylo w příčině zaprawení dluhů stawy k něčemu nakloniti. Protož radili, aby císař jak brzy možná do země přijel a lásku a náklonnost k sobě získati hleděl, prwé pak aby sněmu neswolával než po některém pobytu w zemi o několik neděl napřed; ze sněmu pak aby teprw zwoleny byly některé osoby, které by otázku o zaprawení dluhů w poradu wzaly; stawowé pak aby nebyli w Praze dlauho zdržováni, nýbrž znova zase swoláni, až by od zwolených osob náwrhy předloženy byly.

Tím způsobem wěc zůstala na dlauhých odkladech; neb se císaři newidělo tak brzy přijeti do Čech. Zůstával w Wídni až do konce toho roku a potom ještě do konce Unora roku 1578, maje před sebau sněm w Uhřích a potom w horních Rakausích. Dne 1 Března teprw odebral se do *Prešpurka*, a pobyl tam, pokud známo, do 7 Dubna; nawrátiw pak se do Wídně, opět tam zůstal až do 18 Čerwna. Mezitím docházely místodržících českých i zase komory české z *Prešpurka* a z Wídně četné dopisy a rozkazy o pilné wymáhání berně a posudného, zvláště pokud zadržány zůstávaly z předešlých let. a o zasílání peněz potřebných jak na wydržování wálečného lidu w Uhřích tak na wychování dworu královského. Naléháno bylo vždy důrazněji na konání exekucí proti nedbajícím. jak byla nařízena sněmowními artikuli. Poukazováno přitom i na nedostatek peněz při dvoře na cestu do Čech. Když mezitím chýlily se ku konci lhůty, do kterých berně a posudné bylo posledním sněmem powoleno, hledán byl prostředek, jak obdržeti swolení na další lhůty, aniž by čekáno bylo na sněm, který dle zmíněného náwrhu místodržících držán býti měl teprw několik neděl po příjezdu císaře do Prahy. S oznámením

totiž, že císař miní konečně na nejděle do konce Čerwence do 1578
Prahy přijeti, wznešeno jest na místodržící dopisem z Wídně
dne 14 Čerwna, aby se uradili, zdali by nebylo možná před
wlastním sněmem od nich nawrženým držeti dříve jen „malý
sněm“, na kterém by se od stawů berně a posudně jen ještě
o jednu pololetní lhůtu dále wyžádalo. Uloženo bylo obzvláště
praesidentowi komory české Janowi staršímu Popelowi z Lob-
kowie, aby o to důvěrně jednal s místodržícími. Od něho po-
žádán jest předně pan Wilém Rosenberský, aby za tau příčinau
přijel z Krumlowa do Prahy, což když učinil (24 Čw.), dali se
od něho druzí nejvyšší úředníci pohnauti, že přisvědčili k ná-
wrhu, aby císař sněm takový „malý“ položil na den sw. Maří
Magdaleny (22 Čwce.).

Toho času konečně císař dne 19 Čerwna byl wyjel z Wídně
do horních Rakaus k držení sněmu té země. Nacházel se na
cestě dne 28 Čerwna na noc w Mölku, a dne 1 Čerwence dojel
do *Lince*. Odtamtud wyšly dne 3 Čerwence mandaty, jimiž
císař kladl sněm králowství českého na den 1 Srpna, s ozná-
mením, že sám miní jemu býti přítomen. Místodržící měli
w čas podati návrh předložení králowského a instrukcí pro
kommissáře ke sněmům druhých zemí koruny české, které
měly rovněž býti držány. Za příčinau sněmu hornorakauského,
na kterém stawowé té země učinili obyčejně holdování,
(14 Čwce.), císař zdržel se w Linci do dne 18 Čerwence. Na-
zejtří potom (19 Čwce.) nastoupil na cestu do Čech, kdež téhož
dne dojel do *Krumlowa*. Tam uwítán panem Petrem Wokem
bratrem Wiléma z Rosenberka pobyl přes neděli dne 20 Čer-
wence. Dne 21 odjel k *Budějowicům*, a dne 25 Čerwence přijel
konečně do Prahy.

Již třetí den potom, dne 28 Čerwence, wyšel we jménu
císaře rád na předešlém sněmě od stawů wyžádaný, týkající se
drahoty we městech Pražských, zhotovený mezi tím časem od
místodržících pomocí osob ze všech tří stawů k tomu powo-
laných. Bylo jim nařizeno pro každé řemeslo neb obchod,
jakým spůsobem hodnota a cena zboží neb výrobků od času
k času ustanowena býti měla prostředkem starších jednotlivých

1578 cechů a konšelů neb jiných přísežných osob k dohledu na ně ustanovených. Dne 2 Srpna potom byl zahájen *sněm* osobně od císaře. Žádáno na stawích předložením královským jak řečeno powolení ještě jedné lhůty berně k hájení hranic proti Turkům, w téže výšce jak předešle, též posudného až do wánoc toho roku. Stawové k oběma swolili, s podotčením w příčině posudného, že swolují w pewné naději, že císař dle slibu swého s dworem swým pokud nejvyš možná mezi nimi w království tomto zůstáwati bude. Swolili přitom tak též k zachowávání weřejné hotowosti jak předešle, pokud by se jiného upravení jí nedocílilo. Mimo jiné stalo se také usnešení o swobodě plawení dříví na řekách w zemi, pokudž nebylo právních obmezení.

Za krátkého tohoto sněmu hnulo se také zase záležitostí náboženskau, ač na ten čas bez následku. Bylať hned po prvním příjezdu císaře Rudolfa co krále do Prahy *konsistoř* strany pod obojí obrátila se k němu s týmiž stížnostmi jak posledně ještě za žiwobyti jeho otce na nedostatek kněží řádně swěcených a na šíření se sekt z toho vždy více se zmáhajících, žádajíc odpomožení tomu (1577 14 Ledna); opětowala pak stížnost tu brzy po skončení sněmu tehdejšího a po pohřbu císaře Maximiliana s žádostí, aby císař *konsistoř* obnowil, poněwadž od předešlého dosazení jí roku 1571 více členů jejích bylo zemřelo aneb z Prahy na jiná místa byli se dostali (17 Dubna). Zbýwaloť jich místo dwanácti již jen pět osob. Císař měw tehdaž brzký odjezd swůj ze země před sebau, odkázal je na místodržící na čas vzdálení swého dosazené. Místodržícím nechťelo se však we wěc těžkau w okolnostech tehdejších se uwázati, a nechali toho na odkladě. Dopisem ku *konsistoři* teprw dne 19 Září onoho roku žádali určitějšího udání, w kterých místech by se schůze pikartské, totiž bratří českých dály, w kterých městech by kněží ženatí neb jiní z poslušenství *konsistoře* se wytrhowali neb od obcí bez swolení *konsistoře* dosazowáni byli, tak též od pánů neb rytířů na panstwach jejích. *Konsistoř* odpověděla k tomu písemně dne 11 Října uwádějíc místa, kde byly sbory bratrské, a města královská, která se z poslu-

šerstwí jejího wytrhowala, o stawu panském a rytířském však 1578 zprawowala, že ač wšecky fary, které jsau pod obojí, k duchowní správě konsistoře Pražské od starodáwna přináležejí, nyní ode dwau let a wyše není jí možné uwěsti wíce než patnáct kollatorů, kteří kněží k farám swým od ní přijímají; wšude jinde že jsau kněží ženatí a konsistoři se nesprawující, které kollatorowé o swe ujmě dosazují; jižt že „mnózi z obecného lidu řemesel a obchodů swětských zanechávají, do Wittenberka neb Lipska a Frankfurta běží, a přicházejíce zase s titulem kněžským snadno zjednaným na fary se přijímají“

Čím wětší se z toho jewil úpadek strany starých pod obojí, tím bezpochyby méně místodržící měli chuti pokaušeti se o nápravu w okolnostech obtížných, a zanechali tedy i potom wšeho až do příjezdu císaře roku 1578. Konsistoř wznesla následkem toho žádosti a stížnosti swé opět na císaře samého (8 Srp.). Tu však stawové znající se ku kopsessi české, za přičinau sněmu w Praze shromáždění, obrátili se rovněž k císaři we směru konsistoři protiwném. Odwoláwajíce se na slib sobě učiněný císařem Maximilianem, a mluwíce we jměnu cele strany pod obojí we spise císaři podaném, ukazowali též na potřebu obnowení konsistoře, však tak, aby jim stawům, jakž za předešlých králů býwalo, dopuštěno bylo. jistý počet osob „pobožných, duchowních i swětských“ poznamenati a císaři podati, kterýmiž by konsistoř byla osazena, a tau aby se potom wšeecko kněžstwo strany pod obojí spravowalo. Konsistoři a tak bezpochyby také stawům pod obojí nedostalo se na ten čas žádné odpovědi: pročtž již dne 17 Září potom konsistoriani nowau žádost podali císaři, tentokrát jen práwě o wy-možení, aby arcibiskup směl žáky strany pod obojí swětiti na kněžstwí, poněwadž by nedostatek kněžstwa řádně swěceného byl hlawním pramenem wšeho úpadku. Nebylot se swěcení od arcibiskupa straně pod obojí dostalo již jedenáct let, od roku totiž 1567, tak že nebylo konsistoři lze wšecky fary a kostely kněžstwem řádným obsaditi, i kde jiných překážek nebylo. O wíce než tři neděle později, dne 10 Října konsistoř obrátila se ku kancelěři králowstwi uherského Jiřímu Dražkowi-

- 1578 čowi arcibiskupu Kalošskému, snad w Praze přítomnému, se žádostí o přímluvu u císaře, jak w této záležitosti tak we druhých stížnostech svých, z čehož patrno, že ani do té chvíle žádné odpovědi od císaře se jí nedostalo.

Dwůr císařský měl toho času vždy hlavní starost o stawu důchodů veřejných. Naléhala stále potřeba peněz na hájení hranic uherských proti Turkům a na wychování dworu královského, k tomu pak nalezení prostředků ke zbavení se dluhů od dlouhého času wzrostlých a stále rostaucích. Měla k tomu hledána býti pomoc od hlavního sněmu českého, který dle předešlého dobrého zdání místodržících měl držán býti za přítomnosti císaře w zemi, i učinili k tomu nejvyšší úředníci zemští návrh, aby swolán byl ku pondělí po Hromnicích čili 9 Unora roku příštího, napřed však aby držány byly sněmy druhých zemí příslušících ku koruně české a z nich aby poslowé plnomocní wypraweni byli k sněmu českému jakožto generalnímu k společnému jednání w potřebách společných. Císař Rudolf dle rady té dne 25 Listopadu položil sněm český na řečený pondělí po Hromnicích, sněmy pak w Morawě, we Slezsku a w horní i dolní Lužici na druhý den měsíce Ledna.

Dle příslibení swého císař mezi tím časem stále zůstával s dworem svým w Čechách. Z hlavního sídla na hradě Pražském wyjížděl časem do *Brandýsa* na honby, též na jiné královské statky. Dne 19 Listopadu jest zmínka o pobytu jeho na *Mělnice*, kdež jakožto we wěnném městě králowen českých také po některé časy přebýwala matka jeho *císařowna Marie*. Zvláštních zpráv, co se jinak při dvoře dalo, pohříchu málo se nám zachowalo. První čtyři dni měsíce Září byly *turnaje* na rynku Staroměstském za příčinau swatby dcery nejvyššího kancléře pana Wratislawa z Pernšteina s hrabětem z Fürstenberka. W měsíci Říjnu byl některý čas arcikníže Maximilian w Praze; odjel do Wídně dne 25 toho měsíce. W Listopadu potom přijeli ke dworu wyslaní kurfirsta saského za příčinau jednání o obnovení dědičných jednot dle předešlého uzawření sněmowniho. Podobných pak poselství nepochybně více bylo.

Pro nedostatečnost stálých důchodů musilo na vychování 1578 dwora vždy užíváno býti rozličných prostředků mimořádných. Jedním z důchodů řádných k tomu obzvláště určených bylo posudné. Poněwadž lhůta, na kterau posledně bylo sněmem swoleno, o wánocích roku 1578 prošla, obrátil se dwůr o některau pomoc k městům a k duchowenstwu, žádaje totiž aby se dobrowolně podwolili místo noworočního daru, který dle dáwné zwyklosti dávali, odváděti posudné dále ještě dva měsíce. Pokud určitě známo, podwolili se tomu Pražané Starého a Nowého města, Plzeňští, Stříbrští, Järoměřští a nepochybně více měst jiných. Na ochotnost tu pak se odwołáwaje, wznesl císař tauž žádost na arcibiskupa a prostředkem jeho na jiné praelaty a vyšší duchowenstwo (1579 3 Ledna). Dne tehož jak 1579 arcibiskupowi bylo o to psáno také Budějowickým a snad ještě později některým jiným městům.

Za příčinau walného sněmu nastáwajícího dály se mnohé porady mezi komorau dworskau a nejvyššími úředníky zemskými jak o obsahu předložení kráľowského k němu tak o spůsobu jednání na něm. Mezitím hned od prwních dní Ledna držáni byli sněmowé přiwtělených zemí prostředkem kommisarů k nim wyprawených. Na všech dosáhlo se swolení berně proti Turku a posudného dle poměrů jednekaždé země; a také swolili stawowe ač po některých těžkostech k poslání výborů zwolených ze swého prostředka k sněmu do Prahy se zmocněním k společnému jednání se stawy českými. Nejděle protáhlo se jednání o to s knížaty a stawy *slezskými*, kteří krom obyčejného ohrazení swobod swých reversem kráľowským kladli také za wýminku, aby poslowé jejich nebyli powinni děle w Praze meškati než čtyry neděle od začeti sněmu; morawští stawowé podobně žádali ustanowení času na šest neděl. Od nich byli poslowé k sněmu walnému zwoleni dne 10 Ledna, od stawů hornoluzických dne 22 téhož měsíce, od dolnoluzických dne 4 Unora; se stawy slezskými došlo se konce teprw 17 Unora, když se zatím hlavní *sněm* w Praze již o šest dní dříve, totiž 11 Unora, byl počal.

1579

Předložení královské, pokud se wztahowalo jen na stawy králowství českého, týkalo se týmž způsobem jako we druhých zemích toliko berně k hájení hranic proti Turkům a posudného. Císař žádal jako předešle berni w určité roční summě 150.000 kop míšenských, zanechávaje stawům na vůli, jakým způsobem by sehnána býti měla, také pak, když by chtěli, aby sami vyplácení lidu wálečného na hranicích w určitých místech osobami k tomu ustanowěnými na sebe wzali. Rowněž místo posudného žádal určitau summu ročně, tak aby stawowé k vybírání se sudu své zřízení měli a pro sebe vybírali. Obojí však, berni i posudné, žádal na více let po sobě, a to se mělo wztahowati také na země přiwtělené, jak we které na sněmích jejich bylo swoleno. Žádosti wznášené na stawy české i na druhé země prostředkem plnomocných výborů jejich, obsažené w předložení královském, týkaly se veřejné hotowosti a zaprawení dluhů korunních. Nawrhowalo se totiž opět jako za císaře Maximiliana, aby se o obranu proti Turkům stalo dohodnutí mezi všemi zeměmi koruny české i uherské, též zeměmi rakauskými jak pod panstwím císaře samého tak také arciknížat Karla štyrského a Ferdinanda tyrolského stojícími. Mělo se to státi na společném sjezdě zplnomocněných osob všech zemí. Co se pak týkalo dluhů, žádal císař zase jako někdy císař Maximilian, aby je stawowé na sebe wzali k zaprawení do jistého počtu roků. Dluhy tyto, kterých se roku 1567, když se ponejprw o ně se sněmy jednalo, počítalo 8 millionů zlatých Rýnských, byly do roku 1578 wzrostly na 10 millionů. Mínilo se pak, aby země koruny české přewzaly jich na sebe polowici, totiž pět millionů; počítalo se na králowství české spolu s obojí Lužicí 2,500.000, na Morawu 1,000.000, na Slezsko 1,500.000 zlatých.

Jednání na sněmě dlaho se protáhlo, nejvíce proto, že poslowé knížat a stawů slezských po konečném smluvení se s nimi předce teprw krátce přede dnem 7 Března přijeli do Prahy, však také pro mnohé těžkosti jiné, protože stawowé nebyli dosti ochotni ke všem žádostem w předložení obsaženém swoliti. Konečné usnešení sněmu stalo se teprw dne 14 Dubna.

Stawowe čeští ani druhých zemí nesvolili k berni proti Turkům 1579 ani k posudnému na celau řadu let, jak císař žádal, než jen na jeden rok; take pak odepřeli svolení berně i posudného w určité summě, nýbrž zůstali na ten čas vždy ještě při předešlém způsobu. Berni totiž powolili opět na statech zemských z domů po 20 groších, toliko pak města královská opět podnikla odvedení summy auhrnne 12.500 kop míšenských čili tolarů. Přitom stawové wzali na sebe vyplácení vojska prostředkem osob k tomu zřízených, tím způsobem že se zavázali postawiti k hájení hranic w Uhřích proti Turkům 250 jezdců českých a sto tak zvaných arkebuzírů pod českými heituaný, k tomu pak přispěti 10.000 kopami míšenskými k wystawení nové pevnosti *Ujwdra* (Nového zámku na Wáhu), která měla slaužiti k ochraně hranic markrabství morawského. Posudného stawové čeští powolili po pěti groších ze sudu, však tak, aby jen dva groše odváděny byly do komory královské na wychování dworu, tři ostatní aby zůstaly w rukau berníků zemských k vyplácení úroků z dluhů královských, však jen věřitelům domácím. Přewzetí dluhů královských na země, aby za jistý počet let byly zaplacený, stawové odepřeli, neuznávajíce powinnosti k tomu a odkládajíce uwážení o tom k sněmu budaueímu; nieměně však se wzhledem k tomu uzwřeli jako někdy za císaře Maximiliana zawesti sbírky z některých prodajných věcí, w Čechách jmenowitě z vín domácích i přespólních, z obilí wyváženého ze země, rovněž z koní, též pak daň z hlavy ode všech cizozemců prowozujících žiwnosti w zemi i take od Židů wedle berně jejich; podobně též we druhých zemích, jak kde uznáno za dobre. Sbírký tyto měly rovněž jako ony 3 groše posudného obráceny býti na placení úroků z dluhů královských domácím věřitelům.

Také k nawrhu o jednání se stawy zemí koruny uherské a zemí rakauských o společný řád wojenský k obraně proti Turkům stawové nepřiswědčili, nýbrž na ten čas odklad toho si wyžádali. Přestali opět jen na obyčejnem způsobu weřejne hotowosti k obraně jedné každé země, však tak, aby při na-

1579 stále potřebě země ku koruně české přináležející jedna druhé sobě pomáhaly.

Mimo předměty předložení královského jednalo se na sněmě o rozličné jiné věci, na kterých stawům samým záleželo. Mezi jiným docílilo se konečně dorozumění o *wytištění práv městských* s vyhrazením náprawy, kdyby se později potřeba ukázala; i vyšla tiskem ještě téhož roku péčí Pawla Kristiana *Koldína*, kancléře Starého města Pražského, z tiskárny Jiřího Melantricha a druha jeho Daniele z Weleslawína.

Jako roku předešlého tak opět za sněmu tohoto *konsistoř* strany pod obojí pokaušela se o dosažení náprawy we stížnostech swých posud vždy oslyšených. Obrátila se s žádostí o přímluvu u císaře k tehdejšímu nunciowi papežskému při dvoře císařském Horatiowi markrabí de *Malaspina*, uwoďíc mu zároveň u vědomost dle doslechu, že opět stawové swětští nazývající se pod obojí (totiž staupenci konfessí české) pokaušejí se o odewzdání konsistoře od císaře pod moc jejich (20 Un.). O témž zadali také žádost písemnau k císaři (23 Unora), aby práwa swého nad nimi z ruky nepauštěl i aby konsistoř obnowil. Co vlastně stawové pod obojí w té věci podnikli, o tom se nám zpráv nedostává. Na sněmě nebylo to žádným předmětem jednání, také však ani tentokrát konsistoř obnowena ani w počtu členů doplněna nebyla.

Dle usnešení sněmowního hned po skončení sněmu držány byly *sjezdy krajské*, kterým dvojí věc byla uložena. Měli osobami ze sebe zwolenými provésti pilněji než se posud dalo sečtení domů, s kterých berně byla swolena, a za druhé dle řádu wydaného w Praze k zamezení drahoty řemesel a obchodů složití řády k témuž účelu platné pro každý kraj dle zwlastností jeho. Jedno i druhé wykonalo se během měsíců Kwětna, Čerwna a Čerwence. Uchylky od Pražského řádu drahotního byly w některém kraji wětší, w jiném menší, nejmenší pokud známo ze všech we kraji Prachenském, kterýž celý řád Pražský schwálil s jedinau uchylkau týkající se kovářů.

Při dvoře císařském zůstávajícím w Praze stěžowalo se čím dále tím více na nedostatek důchodů, kterému posledním

swolením sněmowním nikterak pomozeno nebylo. Nestačilyť 1579 ani na všechny běžné potřeby dworu. Dopisem dne 16 Čerwna toho roku císař zprawoval komoru českou, která nestačila uspokojiti všechny věřitele na ni nalehající, že i služebnictwu při dvoře vyššímu i nižšímu zadržáno jest na mzdě více než 200.000 zlatých Rýnských, tak že mnozí již tauží po vystoupení ze služby. Když z té příčiny komora česká i dworská wyzwány byly, aby pomyslyly na nějaké prostředky prozatímné k zaprawení potřeb až do budoucího sněmu, na němž by se něčeho více dosáhnutí mohlo, nawrhovaly ze společné porady (24 Čw.) mezi jiným prostředek zvláštní, kterého prý toho času w Bawořích bylo užito. Ukazující k nezřízenému stawu hospodařství w klášterích w Čechách, na Morawě, we Slezsku a w Lužicích, kterak důchody jejich marnotratně býwají rozhazowány, mínily, žeby mohly z jmění klášterního duchowním wykázány býti deputaty, všechno pak co z důchodů přebýwalo, žeby mohlo obráceno býti jednak na wojsko jednak na potřeby dworu. Také z biskupství Olomauckého a Wratislawského, která mají velké důchody a málo potřeb, tak že jen přátelé biskupů z nich bohatnau, žeby každého roku jistá summa na potřeby císařowy brána býti mohla. Mělo se o to jednati s nejvyššími úředníky zemskými. Nejvyšší úředníci čeští s nejvyšším purkrabím Wilémem Rosenberským w čele však prostředku toho w tom spůsobu neschwalowali, wyslowujíce mínění své (1 Čwee.), žeby k tomu musilo býti swolení stolice papežské; připauštěli toliko, jak se již častěji w časích předešlých stalo, žeby mohla na kláštery a jiné duchowenstwo uložena býti nějaká sbírka, však jen na pomoc proti nepříteli křesťanstwa Turku, a za to žeby zase z berně proti Turku od stawu swolené některá část mohla obrácena býti na potřeby dworu. Twrdili však přitom, že se od králowství českého více přispívá ku potřebám společným než od jiných zemí. Dle rady té byly bezpochyby žádány nějaké mimořádné příspěvky w penězích od vyššího duchowenstwa. Určitě zachowala se o tom pamět, pokud se týče kapituly Pražské. Kapitula branila se, odwoławaje se na to, že berně s jinými stawy rovně snáší, nemajíc

1579 pak hotových peněz že k zastavení statků svých, jak se na ní žádalo, svoliti nemůže dle privilegií svých; konečně však předce podávala odvedení půl druhého sta kop na potřeby válečné. ač ukazujíc k nerovnosti s kláštery, kteří prý mají za 30 aneb za 40 tisíc statků a není v některém více než dva neb tři kněží, kdežto kapitula ze mnoha osob skládá se při důchodech skrovných.

Wedlé nedostatků při dvoře královském byly rovněž také vždy nesnáze při opatrování peněz pro lid válečný na hranicích proti Turkům, protože se berně zdlaňňavě scházela a vymáhání ji exekucemi sněmem nařízenými nikdy se dost přísně nekonalo. Stěžoval na to častým upomínáním arcikníže Arnošt, místodržící rakauský, jenž měl vrchní velitelství nad vojskem w Uhřích. S Turky byl při sklonku roku 1577 za přebývání císaře we Wídni mír na dalších osm let prodlaňňen, a w měsíci Srpnu roku 1579 přijelo poselstvo turecké do Prahy, nejspíš také k nějakému utvrzení míru; byliť před tím Turci utrpěli nějakou porážku we válce s Peršany; ale přitom vždy potyčky s nimi na hranicích w Uhřích nepřestávaly, zvláště když vojsko w posádkách proti nim špatně placené nechutě konalo službu, a opauštějíc pewnosti laupením a vydíráním lid wenkowský sauzilo. W poselstvu tureckém roku 1579 dle wyprawování Korky z Korkyně nacházeli se také tři Češi, jeden rodilý ze Starého města Pražského, druhý z Malé strany, třetí ze statků Trčkowských. Chlubili prý se tím, že se dobře mají.

Při wší peněžité tisni nebylo toho roku beze všech hlučných radowanek dworských. Dne 6 Čerwence za příčinau swatby pana Křištofa z Lobkowic komorníka císařowa byl *turnaj* na rynku Staroměstském s hrau o prsten a jinými zábawami, na něž prý císař Rudolf 100.000 kop českých wynaložil. Účastnil se ho kníže baworský Ferdinand, též kníže Lehnický a welký počet panstwa českého; pokračováno pak w něm po tři dni. Opět dne 21 Září na rynku Staroměstském podobné kratochvíli půwodem byl pan Adam z Hradce u přítomnosti císaře a řečeného knížete baworského i jiného panstwa. Potom

w měsíci Říjnu přijel bratr císařův arcikníže Maximilian 1579
z Vídně do Prahy; nacházel se dne 17 toho měsíce na cestě
te w Kutnehoře, kdež přes noc zůstal; a nepochybně i ná-
wštěwa ta nebyla při dvoře bez všelikého veselí.

Mezitím již se zase jednalo o čas a způsob příštího *sněmu*,
na jehož brzkém svolání císaři záleželo pro potřebu nových
pomocí. Ač nejvyšší úředníci zemští činili proti tomu některé
námítky (29 Srpna), protože berně a posudne na předeslém
sněmě svolené docházely teprw o sw. Jiří roku 1580, císař
nicméně dne 16 Listopadu položil sněm český na sobotu po
třech králích (9 Ledna) roku příštího. W předložení krá- 1580
lowském žádáno jest na stawích opět svolení berně a posud-
neho w určité summě a na tři léta po sobě, tak pak aby berně
proti Turku nebyla jako roku předešlého zanechána w rukau
stawů k najmutí a vyplácení wálečného lidu, nýbrž zůstala
w moci císaře; také pak aby nebyla z ní odražena pomoc na
stawení Ujwára, nýbrž zvláštní summa aby na to byla powolena.
W příčině dluhů královských opětována žádost, aby na za-
prawení jich svolena byla pomoc výdatná na více let po sobě.
Jednání na sněmě se tentokrát poněkud protáhlo pro one-
mocnění císaře, tak že k zawření přišlo teprw dne 9 Unora.
Stawové ani tentokrát neučinili svolení na delší čas než na
rok, a také opět ne w určitých summách, nýbrž berni na há-
jení hranic w Uhřích jako předešle dle domů, kromě měst,
která zůstala zase na odvedení 12 500 kop mišenských; take
pak opět stawové wyhradili si vyplácení vojska swým úřed-
níkem, tak zwaným colmistrem. Posudneho powolili jako
předešle pět grošů se sudu, ale s rozdílem, aby císaři odwa-
děny byly z toho ne dwa, nýbrž tři groše, a dwa aby berníci
podrželi na úroky domácím věřitelům; mimo to však císa-
řówně, vždy w zemi zůstávající co zvláštní dar 15 000 zlatých
Rýnských. Take pak zase svoleny jsau širky z prodajných
věcí týchž jako předešle, též 30 grošů od každého cizozemce
provozujícího žiwnost w zemi a kopa česká od každého Žida
od 20 let a půl kopy pod 20 lety; z čehož jako z oněch
dwau grošů posudneho měly auroky placeny býti ze dluhů

1580 královských domácím věřitelům. W příčině veřejné hotowosti zwolena jest ze stawů českých kommissí, která by s kommissími druhých zemí koruny české jednala o společný řád pro budaucnost. Na ten rok zůstalo se při posawadním ustanowení pro králowství české, dle něhož každý kdo měl zemské statky neb peníze na úrocích, měl ze 4000 kop českých míti pohotowě jednoho jezdcе. W každém kraji mělo to prokázáno býti popisem čili mustrunkem w pondělí po božím wstaupení toho roku (16 Kw.). W Praze co w kraji o sobě ku předsewzeti mustrunku ustanowen jest pan Humprecht Černín z Chudenic, královský podkomoří a heitman hradu Pražského.

Hned při začátku sněmu toho proslýchalo se, jako by stawowé pod obojí, totiž strana znající se ku konfessí česke mínili na něm jednati o náboženství a žádati co wýminku swolení swého ku předlohám královským, aby o náboženství přede vším jiným jednáno bylo.⁵⁹⁾ Nepřišlo k tomu, ale naopak brzy po sněmě stal se s opačné strany jakýsi pokus k tehdejšímu okolnostem dokonce se nepodobající o zvrácení celého tehdejšího stawu náboženství w zemi. Dne 15 Března toho roku papež Řehoř XIII. vydal klatbu na Husity, Wiklefisty, Zwingliany, Kalviny a na všechny jiné kacíře; i dal ji w Praze arcibiskup Antonín wytisknauti a zawěsiti na dveřích kostela sw. Wíta, též pak zawěšena jest na dveřích kláštera Jesuitského a na kostelních dveřích u sw. Jakuba na Starém městě. Nepřestalo se však na tom, nýbrž wypracowal *nuncius* papežský w Praze, biskup *Piacencký*, náwrh obšírný, jak by w králowství českém jednota w náboženství úplným wymýtním kacířských sekt obnowena byla. Měl k tomu zřízen býti zvláštní úřad nade vším duchowenstwem w zemi, tak zwaných *assistentes religionis*. Mělo jich býti dewět, z nichž tři měli jmenowáni býti od papeže, tři od krále a tři od stawů

⁵⁹⁾ Piše o tom probošt Pražský Scribonius arcibiskupowi dne 10 Ledua 1580: *Dicunt quidam sed nihil certi affero, quod velint ad omnia Sacrae Caes. Majestatis proposita consentire, modo de religione primo loco agatur . . . Si de religione tractabitur aliquid, procul dubio Rev. P. Vester vocabitur Pragae. Orig.* w archívu arcibiskupském w Praze.

strany pod jednau i pod obojí, však měli býti z „pravých“ 1580
pod obojí, totiž starým řádem se spravujících. V čele jejich
měl býti arcibiskup neb také nuncius papežský. Konsistoř pod
obojí měla posazovní právo své na ně přenést. K obrácení
všeho obyvatelstva k jedné víře s vyloučením všech sekt
měl úřad ten působiti předně poučováním prostředkem tisku
a škol. Mělo proto obnoveno býti učení Pražské ve svém
někdejším skvělém stavu a ustanoven jemu řád pod moci
tehož úřadu. Ale mělo také užito býti světské moci, od krále
v městech, od pánů na statech zemských ku přidržení obyva-
telstva k zachovávaní řádu v náboženství. Kdož by se vzpírali,
měli býti vypověděni ze země; a měl také vydržován býti
jistý počet lidu válečného ke zkrocení odporujících.

Nedalo se mysliti na provedení návrhu toho pojednau;
myslilo se po částech dle okolností, při čemž zvláště záleželo
na císaři, pokud by se odhodlal a neobával se odporů. Učiněn
začátek vznešením na císaře návrhu o povznešení učení Praž-
ského, při čemž nuncius papežský sliboval pomoc peněžitou
od papeže. Císař dává vše uvážiti arcibiskupem, nejvyšším
hofmistrem Ladislavem starším z Lobkovic na Chlumei a nej-
vyšším kancleřem Wratislavem z Pernšteina, vyžádal si ob-
zvláštní dobré zdání také od pana Wilema z Rosenberka,
jemuž zvláště důvěřoval (9 Dub.). Povznešení učení Pražského.
aby se navrátilo v stav, ve kterém se nacházelo za císaře
Karla IV a do potomních různých, bylo ovšem věci wysoce
žáducí; i radil tedy také pan Wilem Rosenberský, aby se
příležitosti k tomu užilo. Dle mínění jeho byla potřeba usta-
nowení asi 20 professorů neb aspoň čtyř na každé fakultě; ti
žeby krom posazovních mistrů domácích musili vzati býti
z nejslavnějších universit německých, jichž posluchači měli
by z toho pohnůtku u valném počtu za nimi do Prahy se
táhnouti. Počítal, žeby na to potřeba bylo ročně asi osmi neb
devíti tisíc tolarů; k tomu že se počítati může asi 1000 tolarů
důchodů nynějších mistrů. Od těch žeby se musilo žádati
předložení všech privilegií jejich, aby se dle toho nový řád
mohl ustanowiti. Wedle pomoci, kterou nuncius od papeže

1580 slibuje; žeby owšem musil také císař a též stawowé čeští něco přičiniti; od papeže pak žeby se musilo žádati stálého pojištění pro budaucnost, aby nebylo časem od jednoho papeže odwoláno, co druhý slíbil.

Dle rady této již dne 12 Dubna došel mistrů učení Pražského rozkaz od císaře, aby bez meškání předložili originaly všech privilegií svých w kanceláři královské, jak se prawilo k porownání s přepisy jich, které roku 1567 za císaře Maximiliana od mistrů předloženy byly s žádostí o stwrzení privilegií, kterážto žádost doposud wyřízena nebyla. Jakkoli úmysl přitom měl býti úředním tajemstwím, mistři měli nějaké tušení, že se jedná o nějaké uškození jim od nepřátel, a odpowěděli s omluwau, že jsau zawázáni powinností k bedliwému chování privilegií universitních, a že srownání přepisů jich předložených roku 1567 s originaly hned tehďáž stalo se a nikdy wydání originalů do jiných rukau nebylo žádáno. Skutečně nebylo dále na ně o to naléháno. Toliko wzala z toho podnět kapitula *Wšech Swatých* na hradě Pražském k obnowení rozeprě o kollej téhož jména začatau roku 1577 a posud nerozhodnutau. Tehďáž, jak na swém místě powěděno, byli mistři místo předložení privilegií kolleje předložili toliko potwrzení jich císařem Ferdinandem. To nyní po opětném zdwižení žaloby od kapituly nemělo postačowati, nýbrž došel mistrů rozkaz císařůw daný dne 8 Čerwence, aby buď hned kolleje té kapitule postaupili, nebo doklady na swé práwo k ní na nejdéle do dwau neděl w kanceláři české položili. Mistři odpowěděli k tomu opětným předložením stwrzowací listiny císaře Ferdinanda, žádající, aby jich císař na základě tom buď w držení kolleje zachowal, buď w rozeprě jejich s kapitulau na řád práwa je odkázal (19 Čwce.). To jim w opětné stížnosti kapituly za jakausi urážku welebnosti císařské wytýkáno bylo; nieméně však mistři i potom w držení kolleje zůstali.

Mezitím počalo se také o *konsistoř* strany pod obojí jednati k uskutečnění náwrhů nuncia papežského. Konsistoř byla posledně ještě zase dne 15 Prosince roku 1579 opětowala swé

často wznášene žádosti a stížnosti k císaři, horlivě nalehající na vyřízení jich, ale nedostávala i potom žádné odpovědi. Najednou v měsíci Dubnu též čas, když se ukladalo mistrům učením Pražského vydání privilegií jejich, došel konsistoře rozkaz od císaře, aby se dala najíti u nuncia papežského a u arcibiskupa, že od nich dostane odpovědi „s strany potřeb a věcí svých“, kterau by se spraviti mohla. Arcibiskup nebyl toho času v Praze, nýbrž v těžkých nemocech, na které od mnoha let trpěl, nacházel se v Karlových Wařích, pomocí lékařských se domáhaje. Konsistoř psala mu tam (29 Dubna), wyslowujíc ochotnost swau k zachování se dle vůle císařowy a žádajíc ho o laskawau zpráwu. Brzy však zdá se že tak jako mistři university měla tušení o úmyslích směřujících k nějaké proměně v posawdním swém stawu. Obdržewši dne 23 Čerwence opětne nařízení od císaře, aby se u arcibiskupa najíti dala k témuž účelu jak předešle, obrátila se dopisem k nejvyššímu kancleři panu Wratislawowi z Pernšteina (25 Čwce.), tázajíc se, jak by nařízení tomu rozuměti měla, zdali rozumějí se jím ty potřeby a věci, které nejednou swými supplikacemi na císaře wzesla, ale posud odpovědi nemá, totiž týkající se nedostatku kněží, obnovení konsistoře a naprawení řádu w kněžství. Dostalo-li se konsistoři k tomu jaké odpovědi od kancleře, není powědomo. Ale o měsíc a tři dni později, dne 28 Srpna zemřel arcibiskup Pražský Antonín, nepochybně nawrátiw se do Prahy, kdež dne 2 Září potom pohřben jest w kostele Pražském w kapli sw. Antonína. Úmrtím pak jeho, neli take jinými příčinami zastawil se běh jednání w této i w jiných věcech.

Při dvoře císařském byl toho roku zármutek z úmrtí nejmladší sestry císařowy *Eleonory* dwanáctilete. Byla zemřela na hradě Pražském dne 14 Března, a pochowána dne 17 Března w kostele sw. Wíta wedlé otce swého, císaře Maximiliana.

W prwních dnech potom císař Rudolf měl zaneprázdněni se záležitostí zahraničnou spůsobeně nerozwážným skutkem bratra jeho arciknížete *Matiáše*. Když již od více let trwalo powstání w Nizozemsku proti kruté vládě Filippa II krále španělského, strýčence císařowa, arcikníže *Matiáš* roku 1577

1580 dal se nawěsti od wzbauřených k ujmutí se vlády w jejich zemi. Dne 2 Řijna roku toho z Wídně, kdež tehdaž císař Rudolf ještě sídlil, dal se bez wědomí jeho času nočního na cestu se čtyrmi služebníky, a přes Čechy a Bawory i dále dojel do Brüssella, kdež jej wzbauření stawowé wyhlásili za sweho wládaře, ač s malau mocí, ježto náčelník jejich Wilém wévoda Oranský co místodržící jeho měl řízení we swých rukau. Přišlo k tomu po některém čase, že stawowé nízozemští, aby sobě zjednali proti Španělsku pomoc od Francauzska, pokaušeli se proti Matiašowi powolati k panství kněžice francauzského, wévodu z Alençona, což bylo ještě wíce proti mysli jak Španělsku a císaři, který předsewzetí bratra swého neschwalowal, tak i stawům říše německé, kteří si nepřáli rozšíření moci Francauzska we swém sausedství. Přišlo z toho k wyjednávání mezi nimi i arciknížetem Matiašem a nízozemskými stawy, za kterauž příčinau w měsíci Březnu roku 1580 poslowé všech kurfirstů německých delší čas meškali w Praze. Wyjednávání však další písemné ani potom celý ten rok newedlo k žádnému cíli.

W měsíci Čerwenci a opět w Listopadu toho roku císař Rudolf zamýšlel odjeti z Prahy na čas do jiných zemí swých, newí se za jakými příčinami, ale pokaždé sešlo s toho, není rovněž známo z jakých příčin.

Mezi tím časem stal se případ neobyčejné přísnosti saudu zemského w Praze proti osobě stawu rytířského, Jiřímu *Woděradskému* z Hrušowa na Sukdole, Dobřeni, Hranicích a zámku Malešowu blíž Kutnéhory, dosti bohatému, ježto se statku jeho pokládalo dobře za 150.000 kop. Pro lichwu a nějaké podwody odsauzen byl k ztracení hrdla dne 15 Řijna toho roku a uwězen w Daliborce. Manželka jeho rozená Anna z Dobřenic se sedmi dítkami, třemi syny a čtyrmi dcerami, klekajíc prosila za přímluwu při císařowně, při dceři její králowně francauzské a jiných moených osobách, aby byl rozsudek zmírněn; zwlastě prý manželka nejvyššího kancléře pana Wratislawy z Pernšteina s pláčem ujímala se jí prosíc, aby manžel její byl při hrdle zůstawen. Dne 17 Řijna, druhý den po od-

sauzení, když soud zemský zasedal, manželka Jiřího Woděradského s dětmi svými před soudem samým klečíc a žalostivě nařikajíc, o milost prosila u velkém pohnutí všech přítomných. Soudcové nedali se však obломiti, a rozsudek jest wykonán stětím rytíře odsauzeného dne 20 Října. Když byl weden k smrti, promluvil prý: Na mně se to začíná a na mně přestane; úsudek to nesvědčící o nestrannosti tehdejších soudců, který mnozi ze současných s ním sdíleli. Prawit i Korka z Korkyně, všemu tomu byw přítomen, že „neni slycháno w tomto království, aby takový pád přišel na člověka stawu rytířského a tak hrozný nález vyšel od sáudu zemského“; a k sloům Jiřího Woděradského, že to na něm přestane, dokládá rovněž saněký Mikuláš Dačický z Heslowa, že to co on páchal, „již to ledakdos prowozuje a páše, a zwláště Žide. swobodně a zjewně“.

Při dvoře cisařském trwaly posud peněžité nesnáze, pro ktere musilo se na potřebná wydání vyhledáwati rozličných prostředků mimořádných. Tak již w měsíci Kwětnu bylo komoře české uloženo jednati s městy královskými o *půjčku* 100.000 tolarů na počet tak zwaného posudného dědičného, totiž toho, které bylo roku 1547 na města uloženo z trestu pro tehdejší powstání. Měla města posudné toto podržeti pro sebe až do splacení oně půjčky i úroku z ní po šesti ze sta. Pražané, na které to bylo předně wznešeno, aby jiné powzbudili příkladem svým, dlouho se bránili, wymlauwajíce se na dluhy, kterými obce jejich samy byly obtíženy. Po delším naléhání podávali Staroměstští a Nowoměstští za swe obě obce 5000, což se widělo býti málo; konečně se to od nich přijalo (29 Listop.), když se zpěčowali přidati: ale děle se naléhalo na Malostranské, kteří dokonce odporowali: ukazowalo se k tomu, že právě Menší město Pražské mělo největší výhody z přebýwání dworu w Praze.

Když se cisař, jak zminěno, w měsíci Čerwenci strojil na odjezd ze země, k čemuž peněz bylo potřeba na cestu, žádání jsau berníci stawowští, aby peníze, ktere by se sesly z posudného nejen z tří, nýbrž také z ostatních dwau grošů swolených

1580 do lhůty sw. Jakuba císaři odvedli a za to potom, coby se sešlo do sw. Hawla ze tří i ze dwau grošů na jiné potřeby podrželi. Berníci svolili k tomu, a činilo to 20.000 tolarů. Ale až k odjezdu císařovu nepřišlo, o sw. Hawle žádání jsau berníci o další odklad.

Mezi jiným naskytla se toho roku potřeba opravení střechy nad welikau síní na hradě Pražském, protože spadnutím a tudy poraucháním síně samé hrozila. Autrata na to byla vypočtena na 1245 tolarů. Komora dworská nawrhowala, aby požádání byli nejvyšší auředníci zemští, aby od stawů wyjednali pomoc na zaprawení jí a snad na nějaké zwelebení stawby při síní, jakožto prý wzácné ozdobě celé země (14 Čw.). To však císař předce odmítl, a rozkázal zaprawiti to z vlastních důchodů komorních; neb žeby hanba bylo tak malau věc při stawích pohledáwati (3 Září).

Když se rok chýlil ku konci, jednalo se zase o sněm z příčiny potřeb vždy stějně naléhajících. Dne 18 Prosince byl nejvyšší purkrabí pan Wilém Rosenberský tázán, kdy by sněm měl držán býti, a dle dobrého zdání jeho položen jest dne 26 Prosince na den 13 Unora roku 1581. Po sněmě minil císař opět odjeti do jiných zemí swých, což dwakrát po sobě byl musil odložiti, a však již mezitím, ještě před wánoci roz-nemohl se a na delší čas ulehl, tak že i tentokrát s toho sešlo.

1581 Sněm se w ustanowený den sešel, ale předložení kráľowské musilo proti obyčejí přečteno býti za nepřítomnosti císaře pro nemoc posud trvající (14 Un.). Obsahowalo tytéž hlawní žádosti jako za předešlých let o berni k hájení hranic tureckých, o posudné a o sbírky na placení úroků z dluhů kráľowských. Wšechno tentokrát žádal císař jen na rok, berni z domů w summě 150.000 kop, posudné po 5 groších (3 na wychowání dworu, dwa na splácení úroků), sbírku z týchž prodajných věcí jak doposud.

Hned při začátku sněmu rytířstwo strany pod obojí hlásící se ku *konfessí české* obnowilo žádost o wytištění jí a zawedení řádu w náboženství na základě jejím, odwoláwajíc se na sliby císaře Maximiliana. Zpěčowali se o čemkoli jiném jednati

pokud by žádost ta nebyla splněna. Wložil se w to však staw 1581
panský, přimlauwaje se pro nemoc císařowu, aby wée byla do
budaucího sněmu odložena; i dalo se rytířstwo tím upokojiti.
Pod tauž pak přičinau, pro nedostatek zdrawi císařowa sta-
wowé take odložili jednam o wšecky jiné tak zwane obe ne
artikule, totiž potřeb zemských se týkající, tak že jen o žá-
dosti obsažene w předloženi kráľowském uzawření se stalo.
Stawowé swolili místo žádané summy 150 000 kop opét berni
z domů po 20 groších, krom summy 12.500 kop českých od
měst, posudně po pěti groších, jak císař žádal, a sbírky na
placení úroků. Sněm ukončen jest tím způsobem dne 13 Března.

Mezi trwáním sněmu stalo se w Praze welké nahodilé ne-
šťěstí při welké wodě na řece Wltawě. Dne 27 Unora w čas,
když se počalo pracowati na winnicích a zahradách w okolí
Pražském, welký počet ná denních dělníků přeplawowal se na
welkem prámě na příwoze w Nowem městě Pražském pod
Zderazem k dílu na winnicích za Smíchowem. Bylo mezi nimi
a příwozники welké lání a strkání. Tu we zmatku z toho
pošlem prostřed řeky w nejwětším praudu narazil prám na
jez a překotil se, tak že všichni do wody spadli a se topili.
Počítalo se 156 osob mužských i ženských, co o život přišli
a jen 14 se zachránilo. Bylo mezi nimi dítě w plénkách, které
w koši, do něhož bylo posazeno, dosti daleko we wodě ply-
nulo, až s welkým podiwením nieméně žiwe zachowáno jest.

Císař Rudolf i po ukončení sněmu roku 1581 zůstával
ještě delší čas skličěn těžkau nemocí. Spůsobilo to znepokojeni
druhým členům císařské rodiny pro případ žeby zemřel, po-
něwadž bylo se pak obáwati zmatků w říši německé při woleni
nowého císaře. Z te příčiny w měsíci Březnu přijel do Prahy
arcikníže *Karel štyrský* w dorozumění se starším bratrem swým
arciknížetem *Ferdinandem tyrolským*, a pobyl tu děle než dwa
mésíce, aby pozorowal staw wěcí a dle okolností w čas se za-
chowati mohl. kdyby snad císař sám přál sobě nějakého opa-
tření. Když toho nebylo, odjel dne 2 Čerwna z Prahy do
Drážďan na poradu s kurfiřtem saským Augustem, který se-
trwával w přátelském poměru s domem Habsburským. Na

1581 cestě stawil se i s manželkau swau w Raudnici u pana Wiléma Rosenberského, tehdáž držitele Raudnického panství, který nepochybně byl jemu důvěrníkem jak císaři samému. Teprw dne 4 Čerwna jel dále do Drážďan, kdež od kurfirsta welmi laskawě jest uwítán. Kurfirst August netajil mu swého obáwání, že kdyby císař zemřel, přijde w říši k piklům, kterými by dům Habsburský snad zbawen mohl býti císařstwu při něm dotud stále zůstawajícího, a radil, aby císař jak nejdříve možná jednal s kurfirsty o zwolení krále Římskeho. slibuje přitom swé wěrné přičinění, aby se tím nástupnictwu domu rakauskému zachowalo. Arcikníže Karel však neodwážil se přímo radu tuto oznámiti císaři, poznaw w Praze při tehdejším stawu zdrowí jeho málo náklonnosti k podobnému jednání. Newzaw ani cestu zpátky do Štyrska přes Prahu, nýbrž přes Litoměřice a Brandýs, poslal toliko raddu swého Jana Kobencele k císaři s omluwau z toho a se zprávau o laskawém přijetí swém od kurfirsta saského, přitom pak toliko, žeby měl oznámiti o věcech důležitých, však jen kdyby to tu chvíli císaři nebylo obtížno; sice žeby mohl Kobencel promluwiti prozatím jen se zwláštním důvěrníkem císařowým tajným raddau Trautsonem. Císař, nechtěje se zanáseti jednáním o těžké věci, odkázal jej skutečně na Trautsona, jemuž Kobencel swěřil, k čemu radil kurfirst saský. Minul však čas delší, a nedostalo se arciknížeti žádné odpovědi. Mezitím přijel do Prahy arcikníže *Arnošt* z Wídně ku konci měsíce Čerwna, nepochybně, aby se o stawu věci za nemoci císaře přeswědčil, a za tauž příčinau arcikníže Ferdinand tyrolský wyprawil do Prahy zwláštního posla, hraběte Zimbern, kterýž přijel dne 29 Čerwna a odjel již zase dne 3 Čerwence, bezpochyby s newelkým pořízením.

Za nedlauho potom počalo se císaři Rudolfowi se zdrowím lepšiti, a do dne sw. Markety 13 Čerwence uzdrawil se potud, že již za nemocneho nebyl pokládán. Brzy potom a snad dílem následkem toho stala se značná změna při dwore císařském w Praze odstěhowáním se matky císařowy, *císařowny Marie* do Španěl Zanašela se s úmyslem k tomu již od delšího času; nejspíš snad pro nemoc synowu skutečného odkládala. Nyní

rozlaučila se s ním dne 1 Srpna. S ní jely dcery její Alžběta 1581
královna francouzská a Marketa swobodná až do Wídně, kdež
Alžběta potom zůstala. Na další cestě doprovodil císařownu
arcikníže Maximilian syn až do Wlach. Ve Španělech zůstala
při bratru svém králi Filippowi II.

Po uzdrawení císaře Rudolfa setrwával nieméně arcikníže
tyrolský Ferdinand při záměru o wolení krále Římského hledě
k tomu, že Rudolf zůstáwaje doposud neženat neměl syna
oprávněného k nástupnictví a zůstáwalo tudy vždy obáwání
aby po smrti jeho nebyly zmatky, kterých by cizí panowníci
mohli užiti k obdržení císařství s odstraněním domu Habsbur-
ského. Dorozuměl se tedy s mladším bratrem svým Karlem
štyrským, aby společně wznesli na císaře přání, aby o zwolení
Římského krále z rodu Habsburského jednal s kurfirsty. Wy-
bídnuti byli od nich také synowci jejich Arnošt a Maximilian,
aby společně s nimi wyprawili a to poselství k císaři; ale
arcikníže Arnošt omluwl se z toho, odwoláwaje se na nepří-
tomnost Maximiliana, jenž se posud nacházel na cestě do
Wlach s císařownau matkau, a rovněž Matiaše, který posud
zůstáwal w Níozemsku. Wypraweni jsau tedy poslowé k císaři
jen od starších dwau arciknížat, od Ferdinanda tyrolského
hrabě František Thurn, od Karla štyrského kancelér jeho Jan
Kobencl. Wyjeli pospolu z Wídně dne 31 Října. Císaři Rudol-
fowi byla však wěc proti mysli. Wyslechnuw přednesení poslu
wlídně, dal jim odpověď písemnau (19 Listop.), která však
nie více neobsahowala, než uznání dobrého úmyslu a že císař
wěc w uwážení wezme. O něco dříve než poslowé arciknížat
byl přijel do Prahy kurfirst saský *August* s manželkau a synem
svým Kristianem w četném průwodě na návštěwu k císaři
(18 Říj.), a byli by se poslowé arciknížat snad nadáli nějaké
podpory od něho we svém úkole. On však se zdržel jen 4 dni
w Praze, a ještě před příjezdem poslu zase odjel (24 Říj.).
Jednal prý cosi o zakaupení Lužic pro syna sweho. Císař byl
mu naproti wyjel ku přiwítání až k řece za starau oborau,
totiž Oweneckau. — Ještě dříve, již w měsíci Září toho roku

1581 bylo také *poselstwo turecké* w Praze, o němž se však nezachovala žádná obšírnější zpráva.

W Praze byl toho času zemřel tehdejší nuncius papežský Octavius biskup srbský (3 Září); pochován byl w kostele sw. Wíta. Na jeho místo brzy potom poslán ke dworu císařskému Jan František biskup Vercellský. — Za nedlauho potom následowalo dosazení nowého arcibiskupa Pražského po smrti Antonina Mohelnického. Byl nástupcem jeho již dne 8 Ledna toho roku jmenován *Martin Medek* rovněž z Mohelnic. předtím probošt sw. Hypolita nad Znojmem řádu křížovníků s červenau hvězdau a po smrti swého předchůdce za nejvyššího mistra řádu toho zvolený; a však uведенí jeho w úřad arcibiskupský po řádném stwrzení od papeže stalo se teprw dne 8 Října Jiřím Dražkovičem arcibiskupem Kaločským a kancléřem uherským.

Císař Rudolf mezitím po swém uzdrawení opět pomýšlel na odjezd z Čech do druhých zemí swých, předně do Rakaus a do Uher. W měsíci Listopadu konal k tomu již příprawy. za kterauž příčinau jmenowitě dne 19 toho měsíce powolán od něho nejvyšší purkrabí pan Wilém z Rosenberka, nacházel se na cestě ze sídla swého wenkowského Krumlowa do Prahy. Odjezd císařůw však potom předce se protáhl pro wyřízení rozličných pilných věcí. Swolán byl jmenowitě sjezd kommisarů zvolených od stawů českých, morawských a slezských (lužičtí se nedostawili) k usnešení se o lepší než dosud řád při wydržování a placení wojenského lidu ze zemí koruny české w Uhřích, jehož jednání protáhlo se od druhé polowice Listopadu až do 12 Prosince.

Toho dne stalo se však nenadále také wyřízení věci od desíti let stále odkládané, totiž *obnowení konsistoře* strany pod obojí. Předcházelo tajné jakés wyjednáwání, tak že málo osob napřed o tom wědělo. Řečený den císař jmenowal administratorem kněze *Wácslawa Benešowského* faráře na Prosíku a dwanáct členů konsistoře, mezi nimiž zůstal také předešlý administrator mistr Jindřich Dworský z Helfenberka. Wyhlášení jich stalo se w pokoji císařském na hradě, do kterého

byli powoláni. Zde učinili přísahu nowému arcibiskupu, pod 1581
jehož moc a ochranu jsau postaweni. Tím mělo se starým pod
obojí dáti posily proti Lutheranům a bratřím českým, mezi
nimiž hned newoli to spůsobilo.

Nazejtří potom, dne 13 Prosince konečně císař odjel
z Prahy do *Wídně* ustanowiw za *místodržící* na čas vzdálení
swého šest z nejvyšších úředníků zemských. Ze stawu panského
byl opět prwní Wilém Rosenberský co nejvyšší purkrabí.
wedle něho nejvyšší hofmistr Ladislaw starší z Lobkowic
a kancelář Wratislaw z Pernšteina; ze stawu rytířského Michal
Španowský z Lysowa nejvyšší písař, Burian Trčka z Lipy pod-
komoří a Jan Wchynský ze Wchynic purkrabí Karlšteinský.
Z *Wídně* dne 30 Prosince císař položil stawům českým sněm
na den 5 Unora, jemuž však nemínil býti přítomen, nýbrž již
w měsíci Lednu roku 1582 odebral se do *Prešpurka* na sněm 1582
čili rákoš uherský. Odtamtud dne 30 Ledna ustanowil kommis-
saře, kteří měli na sněmě českém jej zastati. Byl z nich
přední Stanislaw biskup Olomaucký, wedle něho Karel kníže
Minsterberský ze Slezska, nejvyšší kancelář Wratislaw z Pern-
šteina a šlechtic morawský Dětrich z Kunowic na Brodě
uherském.

Znepokojení w straně přídržící se konfessí české ze spů-
sobu, kterým byla obnowena konsistoř strany pod obojí, bylo tím
wětší, když arcibiskup Martin Medek hned potom skutečně
začal co ochránce konsistoře wykonáwati moc nad ní. Před-
sewzalt w měsíci Lednu roku 1582 visitací na panství *Pardu-
bickém* císaři náležejícím, na němž duchowenstwo skoro wesměs
příslušelo k straně pod obojí, ale ze starých řádů se wytrho-
walo. Byliť kněží wětším dílem ženatí, nemajíc řádného swě-
cení. Přijew dne 15 Ledna na zámek Pardubický, následujícího
dne wšecky faráře i děkana tamějšího powolal před sebe.
tázal se jednoho každého po jeho stawu a wyznání, přísně je
káral i nadáwkami nejsprostšího spůsobu, i přinutil je k slí-
bení jemu poslušenství, nedbaje na wýmluwy, že prwé po-
slušnost konsistoři pod obojí slibili. Že tak jednal dle wůle
císaře, stwrzowalo se mandatem nedlauho potom wydaným

1582 z Prešpurka (12 Un.) ke všem stawům a obywatelům králowství českého strany pod jednau i pod obojí, kterým se oznamowalo dosazení nowého arcibiskupa s poručením, aby se jím obojí řídili a všelikau poslušnost jemu prokazowali.

W pobauření myslí, které to způsobilo w straně pod obojí, rytířstwo znající se ku konfessí české opět jako předešlého roku mínilo se na sněmě zasaditi o splnění slibů císaře Maximiliana daných roku 1575 a žádati na základě jich, aby stawům nawráceno bylo práwo k dosazowání konsistoře. Mistr učení Pražského Petr *Codicillus* z Tulechowa we srozumění s jinými mistry kolleje Karlowy složil k tomu cíli k rukaum stawů zvláštní spis, kterým dowozowal práwa jejich k tomu na základě starších privilegií a zwyklostí, které w platnosti byly až do času císaře Ferdinanda i dílem Maximiliana, a ukazowal zvláště k důležitosti býwalého poměru mezi konsistoří a akademií učení Pražského, který teprw roku 1571 zrušen byl pominutím mistrů, tak že z konsistoře úplně wylaučení byli a odtud jen z farářů Pražských se skládala. Staw rytířský, zakládaje se na tom, že předešle jednání o žádostech jeho ku příštímú sněmu bylo odloženo, zpěčowal se k jednání o předložení králowském přikročiti, pokud by se mu zadost nestalo; ale i tentokrát podařilo se jiným, nepochybně opět stawu panského, od toho jej odvrátiti, tak že swolil k odkladu pod tau wýminkau, že měl žádán býti na císaři *revers*, jímž by se určitě zawázal, že stawové na sněmě budaucím nebudau powinni prwé o předložení králowském jednati, nežby artikule obecni o potřebách zemských (a rozumělo se mezi nimi o náboženství) wyřízeny byly.

Předložení králowské týkalo se opět jen berně na wojsko w Uhřích a posudného; i powolili jich stawové we způsobě předešlém, s wymíněním však, aby při bernících od stawů zwolených podrženy byly, pokud by zmíněný revers od císaře wydán nebyl. Přitom pak, poněwadž we předložení slíbeno bylo, že císař netoliko od králowství a zemí swých, nýbrž také od říše Římské pomoci proti Turku žádati bude, stawové wyslowili přání, aby mimo to také nějaká pomoc na wychowání

dwora císařského od říše žádána byla, a uzavřeli, když by 1582 císař svolil, také sami posly své k sněmu říšskému vypraviti, kteří by o tyto žádosti se stawy říšskými jednali. Jmenovány jsau také hned osoby k poselství takowému po jedné z každého stawu, z panů totiž Bohuslaw Felix Hasišteinský z Lobkovic nejvyšší komorník, z rytířstwa Jan Wehynský purkrabí Karlšteinský, ze stawu městského Křištof Wettengl měšťan Staroměstský.

Sněm uherský, za kterého císař Rudolf meškal w *Prešpurce*, skončil se dne 17 Unora. Císař odtamtud dne 22 Unora přijel do *Widně*; odtud mínil se odebrati do Lince k sněmu horních Rakaus i asi dne 1 Dubna do Augsburga na sněm říšský, který měl býti dne 22 toho měsíce. Lhůta tato byla však potom prodlaužena, nejspíš dle přání kurfirstů, a protož císař mnohem déle prodlel we *Widni*.

Do toho času připadla welká *powodeň* w Praze dne 2 Kwětna, kteráž mnoho škody způsobila odplawením dříví z Podskalí i také podtržením mnohých chalup při břehu řeky Wltawy. Dříví dílem odplaweno bylo až pod most Pražský, dílem se tak u mostu stěsnalo, že se po něm choditi mohlo. Woda dosahowala přitom až na oči Bradáče, a čtyry dni tak stála. — Mnohem větší zlé byla však rána morowá, která hned brzy potom začala řádití jak we městech Pražských tak w nejrozdličnějších krajinách země české. Již w měsíci Kwětnu pomřelo mnoho osob, obyčejně po welmi krátké nemoci, we mnohých domích po desíti, po patnácti osobách. Dne 25 Kwětna jen na Nowém městě zemřelo padesát osob, a po rynku Staroměstském w malé chvíli přešlo patnáct pohřbů po sobě; to pak tak trwalo přes celé leto až do konce měsíce Října. Byl to tak zwaný *weliký mor Pražský*, pod kterýmžto jménem pamatowal se w potomních časích. Počítalo se, že we městech Pražských pomřelo naň 30.000 lidí, w kráľowství celém 50.000. Bylo welké stěhowání lidí, zvlášť bohatších z Prahy i z jiných míst nakažených. Již w měsíci Kwětnu jednali o tom take místodržící, kolik jich toho času bylo w Praze, o přeložení kanceláře a komory české z příčiny moru do Tábora. S jiných

1582 stran, jmenovitě od komory dworské radilo se do Kutnéhory nebo do Plzně, poněvadž by byl Tábor mnohým příliš z cesty. Císař však nechal toho místodržícím na vůli. Měli z té příčiny schůzi dne 28 Čerwna, ku které přijel také přední z nich Wilém Rosenberský z Krumlowa, odkudž se prwé pro opětne powodně do Prahy byl nemohl dostat. Byla pak schůze právě ze strachu před morem držána ne w Praze, nýbrž w místě nejmenowaném dvě míle od Prahy. Usnesli se o *Tábor*, a tam tedy potom delší čas bylo sídlo úřadů zemských a komory české. W Praze zatím dne 29 měsíce Srpna byly w kostele Týnském, w kostele sw. Mikuláše a w kapli Betlemské modlitby konány za ukročení hněwu božího a umenšení morové rány. Byla přitom různice mezi konsistoří strany pod obojí a konšely měst Pražských, od kterýchžto byly přitom předepsány modlitby a řády, kterých konsistoř neschwalowala, jakž také předtím při pohřbích žáci dle nařízení osadních místo obyčejných písní latinských počali zpíwati české rovněž obsahu se starým řádem se nesrownávajícího. Konsistoř darmo na osadních a na konšelích žádajíc, aby w tom nápravu učinili, obrátila se k arcibiskupu s žádostí o ochranu proti tomu, tím se moci jeho podrobujíc (12 Září).

Mezitím byl se císař Rudolf z Wídně odebral k sněmu říšskému do *Augsburka*. Přijel tam dne 21 Čerwna. S wyprawením zvláštního poselstwí od stawů českých k tomu sněmu sešlo. Mezi jinými věcmi jednalo se na něm také o zawedení nowého *opraveného kalendáře*. Byl již roku předešlého 1581 na základě výpočtu učenců, že se počítání dle kalendáře starého Julianského nesrownávalo se skutečným během času, papež Řehoř XIII dne 24 Unora vydal nařízení pro celé křesťanstwo, aby se náprawa stala wynecháním desíti dní z kalendáře, a měl se začátek učiniti roku 1582, tak aby se místo pátého počítalo hned 15 Října. Nařízením tím urazili se však knížata protestantští, že wydáno bylo bez tázání císaře a stawů říšských, a když se tedy na sněmě jednalo o zawedení kalendáře nowého, protiwili se tomu; pročež i císař na ten čas wěc odložil, a nařídil zatím při starém kalendáři zůstati, tak aby

jmenovitě při saudech dle něho časy byly zachovávány. Z té 1582
příčiny také mistři učení Pražského, ač o správnosti věci samé
přesvědčení, na rok příští newydali ještě kalendář opravený,
nýbrž dle posavadní zvyklosti. Bez ohledu na to arcibiskup
Pražský *Martin Medek* dne 22 Řijna vydal nařízení přísné ke
všemu duchowenstvu své dieceze, aby se hned dle nowého
kalendáře řídili a nařízení papežské o tom jak na kázáních
tak přibitím na dveřích kostelů wšbec oznámili. Potkalo se
to s odporem jak w Praze tak w jiných městech, kdež kon-
šelé nechťeli duchowenstvu dopustiti, aby se dle nařízení toho
sprawovalo, pokud stawové nebyli tázáni a k tomu nepřiwoli-
lili; nastaly pak welké zmatky w kostelích, když neděle a swátky
dle nowého a starého řádu na jiné dni připadaly. Zvláštní ne-
snáze zkusila konsistoř strany pod obojí, když ochotna byla
i w té věci arcibiskupem se říditi, obcemi pak jí w tom bráněno
bylo. Omluvným listem dne 22 Listopadu dala to arcibiskupu
na jewo.

Císař Rudolf mezitím po skončení sněmu Augsburského.
od kteréhož obdržel swolení jisté pomoci k obraně proti Tur-
kům, byl dne 1 Řijna z Augsburka s dworem swým odjel zpět
k *Widni*, kdež nacházel se třináctého dne toho měsíce neli
o některý den dříve. Toho času byl se mor w Čechách ještě
dále rozšířil, následkem čehož i z Tábora raddové komory
české se rozjeli, a úředníci jim podřízení konečně přestěho-
wali se do *Budějowic* (8 Řij.), kdež brzy též nebylo bez mření
W Praze nebyl té chvíle nikdo z místodržících ani snad z jiných
nejvyšších úředníků; pročež ještě také soud dworský a komorní
připadající o sw. Martině z nařízení císařského daného z *Widně*
dne 13 Řijna jest odložen k času sw. Fabiana a Šebestiana
(20 Ledna) roku 1583. — Mimo to také toho času uprázdnil
se úřad nejvyššího kanceláře českého úmrtím pana *Wratislawa*
z *Pernšteina*. Byl se nacházel při císaři w Augsburce za času
říšského sněmu, ale roznemohl se, a nemohl zároveň s císařem
odjeti odtamtud, než teprw něco později, když se mu polepšilo.
Proti nadání však na zpátečné cestě zemřel w *Linci* dwa a
padesátiletý dne 20 Řijna.

1582 Po příjezdu císařowu do Wídně přijel tam w měsíci Listopadu k němu arcikníže *Karel štyrský*, a očekávali se též arcikníže *Ferdinand* tyrolský i příbuzný *Wilém* wévoda baworský ke sjezdu přátelskému, na kterém mělo pojednáno býti o zapopatření bratří císaře Rudolfa. Byla mezi nimi prwé dne 10 Dubna roku 1578 zawřena jistá smlauwa, dle které měli od císaře dostávatí každý jistau summu peněz ročně; ale naskytly se w tom těžkosti, pro které měla se w tom smluwiti změna. Wedlé arciknížat *Arnošta* a *Maximiliana* účastnil se schůze také arcikníže *Matiáš*, starší jejich bratr, který roku předešlého (1581) w měsíci Listopadu byl konečně přinucen vzdáti se vládařství w Nízozemsku a přebýwal od té doby w Linci. Ještě dřív než se všichni aučastníci sešli, přišly o tom do Prahy zpráwy, že miní císař dotud swobodný wstaupiti w manželství, nowá císařowna že se čeká do Wídně z jara, a s ní že císař napotom miní we Wídni nejwíce bydliti, arcikníže Arnošt že má býti vládařem w Čechách, Maximilian nejwyším wůdcem wojenským w králowství uherském; o tom že se má jednati na sněmě uherském položeném na 10 Ledna příštího roku; arcikníže Matiáš že má na ten čas bydliti we Wídenském Nowém městě.⁶⁰⁾ Možná, že tak asi bylo přání některých členů rodiny císařské; ale zpráwy ty neosvědčily se. Co se mezi bratřími na ten čas wyjednalo, není nám známo.

1583 Teprw w zimě ku konci roku 1582 mor přestal w Praze a w nejwětší části země české; w některých krajinách však předce ještě zůstával, na východě nejwíce w kraji Hradeckém, na západě w Plzenském. Císař proto nařízením z Wídně daným dne 8 Ledna, pro zachránění nákazy w Praze dal odložití saud zemský, který měl býti o suchých dnech postních, do suchých dní letničních. Z též příčiny bylo o wyročním trhu w Praze o Hromnicích zakázáno sausedům, aby lidí přicházejících k němu z krajin, kdež rána morowá ještě trwala, nepřijímali do domů a příbytků swých, a we branách bylo nařízeno, aby lidé z těch krajin do města wpauštění nebyli.

⁶⁰⁾ Psal tak arcibiskupu Pražskému kněz de l'Alba z Wídně dne 18 Listopadu.

Zatím však brzy docházel čas, do kterého byly berně a 1583 posudné svoleny sněmy posledními jak w Čechách tak we druhých zemích příslušících, a záleželo proto císaři na opětném svolání sněmu, čemuž mor rovněž překážel. Již 4 Ledna r. 1583 dopisem z Vídně tázáni jsau proto nejvyšší úředníci zemští o dobre zdání své. Zdá se však, že žádný z nich nebyl ještě w Praze nebo snad málo který, pročez bylo potřeba teprw svolávání jich. Když pak w měsíci Unoru aspoň několik jich dalo se najíti, došel jich dotaz druhý, zdali by brzy po welkonočních (10 Dubna) nebo aspoň okolo neděle Cantate (8 Května) sněm nemohl býti svolán. Oznamowal přitom císař, žeby sám k němu přijeti nemínil, nýbrž kommissáře vyslati na svém místě, však k ničemu jinému než k vyžádání berně a posudného na dalšího půl léta; napřed že mu nastává rákoš uherský, potom žeby držel sněmy na Moravě a we Slezsku, a odtamtud žeby teprw přijel na hlavní sněm český, na němž by se přede vším jednalo o stížnostech stawů, a potom žeby zas delší čas pobyl w zemi. K tomu nejvyšší úředníci w Praze přítomní odpověděli wymlauwající se na malý svůj počet, a žádající, aby k uvažení věci svolání byli netoliko všichni jiní úředníci a saudecowé zemští, nýbrž i přisedící soudů dworského a komorního; neb žeby oni samotni welkau odpovědnost přitom na sebe wzíti nemohli. Připomínali totiž císaři *revers*, jež wyžadovali stawové na sněmě předešlém co wýminku odvedení swolených pomoci, jehož však císař posud dáti se zpěčowal, ač do usnešení sněmu se swolením tehdejších kommissarů pojat byl. Předstawovali, že bez něho stawové nebudau nic chtíti swoliti, a radili, aby císař *revers* vydal. Bylo to nepochybně za tau příčinau, že se brzy potom nejvyšší purkrabí pan Wilém Rosenberský odebral do Vídně a měl slyšení u císaře (8 Března); nejspíš pak k jeho radě císař skutečně dne 15 Března vydal obeslání ke všem nejvyšším úředníkům a saudecům zemským i raddam saudu dworského a komorního, aby se dne 7 Dubna na hradě Pražském najíti dali. Jsau jim předloženy tři otázky, o kterých měli dáti dobré zdání své, o čase sněmu, o zmíněném reversu a o nowém kalendáři. Sešedše se w počtu dostatečném

1583 dali odpověď spisem dne 11 Dubna, kterým předně, co se sněmu českého týkalo, radili, aby byl položen na pondělí po neděli Exaudi (23 Kw.) a po něm teprw sněmowé druhých zemí, o reversu pak, aby jej císař stawům vydal s omluwau, že se s ním opozdění stalo. O nowém kalendáři byl jim císař oznámil, že ho papež o to žádá, aby jej jak pro duchowní tak swětské w zemích swých zawedl. K tomu wyslowili mínění swé, že se náprawa jistě na uwážení rozumných a učených lidí zakládá, ale předstawowali, že pokud nowý kalendář w říši ode všech přijat není, zawedení jeho by mnoho platno nebylo, nýbrž ke zmatkům wedlo pro wzájemné swazky obchodní s okolními zeměmi, což by zvláště stawu městskému bylo newhodné; pročež radili, aby se s tím prodlelo a wěc ta na sněm byla wznešena.

Císař we všem se zachowal dle této rady. Nacházel se toho času na sněmě uherském w *Prešpurce*, a odtamtud oznámil nejvyšším úředníkům swolení swé k položení sněmu českého ke dni od nich nawrženému, potom pak z *Ebersdorfa* w Rakausích, kamž se odebral na několik dní, zaslal jim *revers* od nich žádaný (6 Kwětna). K sněmu nemínil ani tentokrát přijeti osobně, jednak pro sněm Prešpurský, jednak pro obáwání, že by mor při shromáždění lidí z rozličných stran, dílem nakažených, w Praze znova mohl vzniknauti, i ustanowil na místě swém kommissaře, jak byli nejvyšší auředníci nawrhli, čtyry ze zemských auředníků morawských, z nichž přední byl zemský heitman morawský pan Hynek Brtnický z Waldšteina. Předložení královske neobsahowalo nic jineho než žádost o swolení berně a posudného w témž spůsobu jak předešle jen na jedno půlletí, k tomu pak zmínku o žádosti papežowě w příčině zawedení nowého kalendáře, při čemž císař zawazowal se znova, aby na sněmě potom nejprwé příštím jednáno bylo předně o stížnostech stawů, slibuje přijeti k němu osobně a potom w zemi zase déle se zdržeti. W tom spůsobu sněm se w ustanowený čas sešel (23 Kw.), a usnešení se na něm stalo beze všech těžkostí dne 6 Čerwna. Stawowé swolili berni a posudné na půl léta, jak císař žádal; o kalendáři pak z týchž příčin

jako předtím nejvyšší úředníci a raddové přestali na odkladě. 1583
až by se císař s knížaty okolními a městy říšskými dorozuměl.

Císař Rudolf mezitím po skončení sněmu uherského přebýval delší čas ve *Widni*. Měl úmysl odtamtud konečně zase nawrátit se do Prahy v druhém již roce vzdálení svého z Čech: ale příprawy k tomu díle se protáhly, dílem sháněním peněz na cestu, o které již v měsíci Čerwenci jednal písemně s komorau českau. Dne 12 Srpna nařizowal z *Widně*, aby za příčinau příjezdu jeho pokoje na hradě Pražském vyčištěny a potřebně zásoby owsa a slámy do koníren swezeny byly. O měsíc později jednány jsau wozy nákladní na cestu, kterých mnoho bylo potřeba; na panu Adamowi z Hradce, přes jehož statky mělo se jiti, žádal císař (13 Září), aby mu 24 vozů takových i s koni od poddaného lidu svého zjednal a do *Widně* poslal. Nieméně k jizdě přišlo ještě zase o několik neděl později, tak že císař do *Prahy* přijel dne 16 Října, pobyw předtím, snad jen některý den w *Brandýse*.⁶¹⁾

Jen dwa dni předtím byl w Praze slawný pohřeb zemřelého nejvyššího kancléře, pana *Wratislaw*a z *Pernšteina*. Tělo jeho bylo dne 12 Října přivezeno a uloženo we farním kostele sw. Benedikta na *Hradčanech*, odtud pak nazejtří doneseno do kostela sw. *Wíta* a tam dne 14 Října pochováno.

Hned po swém příjezdu do Prahy císař ohlásil swolání sněmu českého na den 19 Listopadu (21 Října), a jednalo se w poradách komory české a dworské i nejvyšších úředníků zemských o způsob předložení královského k němu. Náwrhy komor směřowaly ke značnému zvýšení žádosti o berni a posudné proti posledním létům předtím a také zase k wymožení výdatných pomoci na zaprawení dluhů královských vždy přirůstajících; námitkami však bezpochyby úředníků zemských způsobeno bylo dílem upuštění od žádosti těch dílem snížení jich. *Sněm* byl zahájen císařem samým dne 20 Listopadu, o den později, než bylo ustanoweno. Předložení královské obsahowalo na prwním místě omluwu, z jakých příčin císař nemohl se

⁶¹⁾ Brezan 256.

1583 dříve do země nawrátiti, a ubezpečení určitější než kdy předtím, že napotom jak nejvíce možná w Praze bytem a dworem swým zůstáwati bude. O berni k hájení hranic proti Turkům žádal w též výšce, jak byla několikrát po sobě swolena z domů, posudného o groš ze sudu více než předešle, totiž po šesti groších, z nichž jak posud tři měly býti k rukaum císaře na wychování dworu, ostatní tři na placení úroků věřitelům královským. Obojího swolení žádal na několik let po sobě, wedlé toho pak na splácení dluhů o sbírku od osob majících peníze na aurocích, tak aby každý z tisíce tolarů summy půjčené čili z 60 tolarů auroku obyčejného platil šest tolarů čili kop míšenských. K tomu přidána byla žádost o zvláštní pomoc od stawů k opravení a zwelebení *hradu Pražského* we stawbě sešlého, aby w něm císař důstojně sídliti mohl. Slowy wřelými wyslowował císař své zalíbení w něm, kterak „w tak weselém a příležitém spanilém místě a w čerstwém, zdrawém powětří své položení má“.

Dle zmíněného reversu bylo by se na sněmě tomto mělo přede vším jiným státi usnešení o tak zvané artikule obecné, totiž žádostí a stížností stawů se týkající. Ale stawové po některém jednání upustili od toho s ohledem na krátkost času do wánoc, přes které bylo jim nemilo w Praze zůstati, a přikročili tedy k jednání o žádostech královských; také pak prokázali přitom císaři welkau ochotnost. Swolili totiž k berni i posudnému, jak bylo žádáno, a též k dani z auroků na splácení dluhů královských, toliko však na jeden rok; rovněž pak na stawení we hradě Pražském swolili zvláštní pomoc na tři léta po sobě, totiž na stateích pánů a rytířů po pěti groších českých z domů ročně, od stawu městského pak w summě 3125 kop českých též ročně. — Mimo jiné věci, o které se na sněmě jednalo, stawové panský a rytířský učinili jak také již na krátkém sněmě předešlém přímluwu za města, aby jim k polepsení důchodů jejich i druhau polowici *odúmrtí*, která posud ku komoře královské připadala, propustil. Také pak jednalo se o srownání *práva městského* se zemským, i zwolena k tomu kommissí ze stawů panského a rytířského po dwau

osobách z každého kraje. O některých věcech, nejvíce řádu při saudech se týkajících, které by byly sněmem měly býti vyřízeny, stalo se usnešení, aby o ně radu wzali nejvyšší úředníci a saudecowé zemští spolu s osobami ze všech tří stawů k tomu zwolenými, po šesti z každého stawu. Z Pražanů byli mezi nimi mistr Matěj z Aventina a mistr Pawel Kristian z Koldína. Měli se na hradě Pražském sejíti w pondělí po neděli Cantate příštího roku (30 Dubna), a oč by se usnesli, mělo míti platnost a pojato býti do zřízení zemskeho.

Mezi věci, na které se wztahowal revers královský, dle něhož mělo o nich na sněmě tomto přede vším jiným býti jednáno, pokládali stawové protestantští nepochybně také zase žádosti své náboženské, a měli k tomu dost nových podnětů. Sotwa že byl císař Rudolf přijel do Prahy, již dne 21 Října byla naň wznesla *konsistoř* strany pod obojí opět své stížnosti, kterak totiž w čas moru, když žádné vyšší wrchnosti w Praze nebylo, Pikarti a sektáři wíce než kdy jindy w zemi a zvláště w Praze samé se zmáhali, kterak zjewně se scházejí a nowoty své w náboženství wykonávají; kněžstwo že w řádu a poslušenství státi nechce; wětší díl^{se} se jich zzenilo; kollatorové že se jich zastávají, bez wůle a wědomí konsistoře je ku kostelům přijímají a těch, kterých konsistoř jim podává, přijímati nechťejí. Stěžowala konsistoř opět na nedostatek řádných kněží, poněwadž se již od dwanácti let swěcení na kněžství straně pod obojí odpírá, a žádala za propuštění a zwolení jiných k swému úřadu. Žalobami těmito popudila se strana starým pod obojí protiwná, přídržící se konfessí české, a mínila na sněmě zasaditi se o splnění své žádosti, aby konsistoř od stawů byla wolena. Dala se však od toho odvrátiti uwážením těžkostí přitom ze strany pod jednau i nechuti k tomu při bratřích českých, tak že k veřejnému jednání o tom na sněmě nepřišlo. Císař také nesplnil žádost konsistoře a obnowení neb doplnění, ač již zase jen pět členů čítala; ale před samým zawřením sněmu wyhledala, komu by skutečně práwo k dosazowání konsistoře strany

1583 pod obojí náleželo. Skládala se ze dvanácti osob strany pod obojí od stawů wolených a dvanácti pod jednau, které císař sám jmenowal po čtyrech z každého ze tří stawů. Z Pražanů byli mezi nimi Daniel Šwik z Lukonos, Daniel Adam z Weleslawína a Pawel Winkler primas Malostranský, wedlé nich také mistr Petr Codicillus z Tulechowa, toho času rektor university.

Se schwálením všech tří stawů císař Rudolf mezi trváním sněmu tohoto vydal mandát dne 3 Prosince, kterým se konečně nařizowalo zachowávání nowého opraweného *kalendáře* w králowství českém a zemích příslušejících. Mělo se s ním počítí roku 1584, tak, aby místo dne 7 Ledna počítáno bylo 17 toho měsíce. Byl proto již napřed w tom způsobu složen a mistrem Petrem Codicillem jakožto astronomem k tomu od wíce let powolaným. Pohoršení však způsobilo, že ponejprw wynechán byl w něm swátek *Husa a Jeronyma* při dni 6 Čerwence, neprawí se z čího podnětu. Skladatel, znající se ku konfessí české, způsobil si tím welkau nelibost a pohoršení, že učinil tak „k vůli straně odporné“. ⁶²⁾

1584 Kommissí zřízená k vyhledání, komu by náleželo práwo k osazowání konsistoře strany pod obojí, měla po wykonání prací příprawných společné porady teprw od 18 dne měsíce Čerwna roku 1584. Členowé zwolení od stawů strany pod obojí znali se všichni ku konfessí české, a zastávali se owšem práwa jindy od stawů wykonáwaného, které od roku 1562 císař Ferdinand byl potáhl na sebe. W sezení druhém, které měli dne 20 Čerwna, předložili žádost swau, aby stawům bylo nawráceno, členům strany pod jednau, z nichž přední byl pan Wilém Rosenberský nejvyšší purkrabí Pražský, a žádali jich za přímmluwu a to k císaři. K tomu jim we jménu druhých dal odpowěd Wilém Rosenberský, doznáwaje, že práwo k osazowání konsistoře někdy stawům pod obojí náleželo, a slibowal přímmluwu u císaře, však když by spolu s nimi nápomocni byli

⁶²⁾ Byly o tom werše: Stal se Čechům posměšný kus, wyletěla jim z Prahy hus; prodal ji mistr Codicillus. Wiz Dačického I 158.

k vyhlazení sekt a zvláště Pikartů (rozumí se bratří českých) 1784
 všude, a zvláště ve městech Pražských vždy více se rozmáha-
 jících, teť aby jim oznámili, jakými osobami a jakým řádem
 měla by konsistoř býti osazena. Byli by se dle toho měli
 odříci spolku s bratřími, k čemuž mnozí byli by snadno při-
 wolili, ale také konfessí české, což owšem učiniti nemínili.
 We jménu druhých odpověděl nejvyšší písař Michal Španowský
 z Lysowa, že co se řádu při konsistoři týče, setrwávají přitom.
 jak roku 1575 císaři Maximilianowi bylo od nich podáno, tedy
 na základě konfessí české. To owšem nebylo dle úmyslu strany
 pod jednau. a jednání se tím roztrhlo. Členové kommissí strany
 pod obojí vyžádali si tedy nazejtří sami o sobě slyšení u cí-
 saře, a majíce opět Michala Španowského za řečníka předložili
 odůvodnění, na kterém zakládali právo své na konsistoř,
 odwołávajíce se na přisvědčení členů strany pod jednau, že
 jim někdy náleželo. Dostala se jim však po dwau dnech od
 císaře odpověď záporná (23 Čw.) nejprwe austně, potom i pí-
 semně (26 Čw.). Císař nepopíral, že stawové pod obojí do
 roku 1562 konsistoř osazovali, s dopuštěním od králů, ale
 oznamoval jim důwody, pro které nyní toho dopauštěti ne-
 může, předně že tehdaž stawové znali se k starobylému ná-
 boženství a wíře pod obojí, od té však že ustaupili a za cí-
 saře Maximiliana k jinému náboženství se přiznali, za druhé
 že se od konsistoře odtrhli, nepřijímajíce kněží od ní ku
 kostelům a farám svým, za třetí, že mnozí z nich, kteří se
 pod obojí jmenují, w kostelích a na zámcích svých Pikartské
 a jiné sektářské schůzky drží a dopauštějí, čehož že císař
 podle přísahy a powinnosti své přehlížeti nemůže.

Bylo to zřejmé odmítnutí všeho, k čemu stawové zna-
 jící se ku konfessí české na základě slibů císaře Maximiliana
 jim učiněných právo sobě pokládali. Členové kommissí jejich
 strany nechtěli však posud wší naděje se zbawiti. W poradě,
 ku které se sešli hned nazejtří potom w domě Michala Špa-
 nowského, uvažovali předně návrh, aby císaři oznámili, že
 wěc, o které se jim odpověď od něho dostala, na sněmě nej-
 prwe příštím na wětší počet stawů wznésti míní. Nebyla však

1584 již schůze w plném počtu; několik členů bylo odjelo z Prahy; z přítomných mnohým náwrh ten widěl se býti powážliwým; neb žeby se mohlo zdáti, jakoby se o nějaké pozdwižení jednalo; i snesli se jen na tom, aby na císaři odklad žádali do času, až by za příčinau saudu komorního neb zemského více osob w Praze přítomno bylo. Mínili přitom dosáhnouti, aby aspoň císař nyní hned konsistoř neobnowil dle posawadního způsobu, jak o to již opět od konsistorianů žádán byl (15 Čerwna). Wyžádali sobě tedy slyšení, a přijati jsau od císaře u přítomnosti nejvyššího purkrabí Wiléma z Rosenberka, nejvyššího komorníka zemského Jiřího z Lobkowic, místokancelře doktora Jiřího Mehla a tajemníka kancelářského Oswalda z Schönhofeldu. Aby spíše dosahli swolení, oznámili úmysl stawů, že kdyžby jim osazování konsistoře bylo propůjčeno, sprawowali by se přitom podlé staré wíry pod obojí a žádných sekt ani Pikartů by netrpěli. Na takové ujištění (sotwa doslovně míněné) císař swolil k odkladu žádanému; konsistoř stará pak ani tentokrát nebyla obnowena.

Jinak nastupowalo se však hned potom na rozličné kroky proti zmáhání se jak wyznawačů konfessí české tak bratří českých. Dne 4 Čerwence předewzato bylo obnowení radd na Starém a Nowém městě Pražském dle obyčeje osobami z nejvyšších úředníků zemských, panem Wilémem z Rosenberka nejvyšším purkrabím, panem Jiřím z Lobkowic komorníkem zemským, Jiřím Bořitau z Martinic dworským sudím a Janem Wchynským purkrabím Karlšteinským. Dosazení jsau za *konšely* dle wší možnosti weskrz staupenci staré strany pod obojí a někteří také k straně pod jednau se klonící; po wykonané pak přísaze pan Wilém z Rosenberka pilně k nim promluwil, aby množících se schůzí a kázání nowotářských a pikartských we městě nedopauštěli, nýbrž proti účastníkům jich na přísné tresty nastupowali a jen nad dvojí starau wírau pod jednau a pod obojí ruky drželi.

O tři neděle později, dne 27 Čerwence, wydán jest od císaře *mandat* obecný ke všem třem stawům, kterým káráno, že jak na statech pánů a rytířů tak we městech mnozí lidé

stavu nižšího i vyššího obojího pohlaví sbory a schůze drží 1584 a w nich kázání a jiné náboženství se provozuje. Připomínalo se, že to staršími mandaty mnohými, krále Wladislawa a potomních panovníků, zakázáno jest, a vyhrožováno tresty na to vyměřenými každému, kdoby ještě napotom na statech svých aneb we městech toho dopauštěl. Mandat krále Wladislawa byl vydán, jak jinde powěděno, proti bratrům českým, kteří se w něm Pikarty nazýwali. Názwu toho zde neužito, patrně w aumyslu, aby také na jiné, tedy i wyznawače konfessí české wztahován býti mohl; naproti čemuž však zase bratři tak jako jindy popírali, žeby se směl wztahowati na ně, poněwadž k Pikartům se neznali. Mělo to však nieméně účinek částečný, zawřením sborů bratrských w několika místech. — W málo dnech potom došla císaře zpráva od královského podkomoří Buriana Trčky z Lípy o zvláštní sektě vzniklé we městě *Táboře*, ohavně raubající se základům učení křesťanského a zvláště swátosti oltární. Dle dobrého zdání arcibiskupa a také pana Wiléma Rosenberského císař nařídil (23 Říj.), aby sektáři tito byli zjímáni a přivezeni do Prahy, kdež by konsistoř strany pod obojí nad nimi saudila a dle jejího sandu aby potrestáni byli. Stalo se tak, a již na začátku měsíce Listopadu vydáni jsau od konšelfů Tábořských do Prahy a uwězněni w radním domě Staroměstském. Byli to lidé stawu řemeslnického, neprawí se w jakém počtu. Tázání od konsistorianů o wíře swé, činili wyznání pokorné a popírali, žeby se jakého raubání byli dopustili. Mluwili však nejasně a proto držání jsau dluho we wazbě. W měsíci Kwětnu a opět w Říjnu roku 1585 utíkali se písennými prosbami k arcibiskupu o přimluwu, aby byli propuštěni, neznámo však s jakým prospěchem.

Co se jineho dávalo toho roku, jest nám málo známo pro nedostatek zpráv. Císař Rudolf zachowawal již stále sídlo na hradě Pražském dle slibu swého. Dne 27 Čerwence wyjel na *Brandýs* ku pobawení se myslivosti; mnoho prý jelenů tučných a dobrých zarazil, a štědře jimi podělil vyšší i nižší úředníky i písaře a také některé praelaty. Dne 7 Srpna byl již zase w Praze. W měsíci Září očekawal několik knížat říšských

1584 návštěwau, newí se kterých. Strojil se skwěle na hradě Pražském je pohostiti (24 Září). W měsíci Prosinci pak přijeli do Prahy tři bratří císařowi, *Matidš*, *Arnošt* a *Maximilian*, neprawí se za jakau příčinau. Arcikníže Matiaš, nemaje po nawrácení se z Nízozemska žádného weřejného postawení, již od roku 1582 jednal s bratrem swým císařem, žádaje na něm, aby mu postaupil zástawau knížetstwí Opolského a Ratibořského a ustanowil jej za místodržícího we Slezsku; ale dostáwalo se mu jen odůwodněných wýmluw. Možná, že když wyjednávání posud písemné newedlo k cíli, přijel, aby austně naléhal, a druzí dwa arciknížata snad mu byli přimluwčími. Dne 9 Prosince arciknížata odjeli z Prahy do Wídně.

Zrowna den potom (10 Pros.) císař položil zase sněm stawům českým ke dni sw. Štastného čili 14 Ledna roku 1585. Předložení kráľowské k němu obsahowalo opět žádost o swolení berně z domů jako předešle, posudného po 6 groších se sudu, též daně z auroků po 6 kopách z tisíce na splacení dluhů kráľowských, ale toho všeho hned na tři léta po sobě. Staw panský již čtvrtý den po zahájení sněmu (18 Ledna) oznámil ochotnost swau k swolení berně a posudného, ale potkal se w tom s odporem rytířstwa znajícího se ku konfessí české a k jednotě bratrské. Mandaty proti sektám a částečné wykonávání jich wzbudilo newoli w něm, we které žádalo opět, aby prwé jednáno bylo na sněmě o náboženstwí, než by se k čemu jinému přikročilo. Přišlo k wyjednávání dne 22 Ledna, we kterém we jménu nejwyšších úředníků zemských nejwyšší písař Michal Španowský co prostředník přimlauwal rytířům, aby od swého odporu upustili, od rytířstwa však co řečník k tomu zwolený Wilém Malowec z Malowic z jednoty bratrské kladl žádost, aby prwé stawům stwrzena byla připowěd císaře Maximiliana z roku 1575, aby každý při náboženstwí swém byl zůstawen, a aby na statech swých každý mohl kněží a správce duchowní dle libosti swé chowati. Naproti tomu poukázal Michal Španowský k odkladu obdrženému od císaře w příčině práwa k osazowání konsistoře, žeť posud o žádosti stawů rozhodnuto není, též pak k tomu, že mandat

wydaný proti sektám w neurčitém znění swém, kdyby na 1585
bratři wztahován byl, rovněž také na ně, kteří se ku konfessi
česke znaji, wztahován býti by mohl, pročez aby jedni ani
druzí na sebe ho nepotahowali, a spolu za jedno stáli. Byl
tím od staupenců konfessi české obnoven slib roku 1575
bratřím daný, že kdyby se jim nějaké násilí dalo, od nich
opuštění nebudau; a tím jedni i druzí dali se oblomiti, že se
se stawem panským o swolení k berni a posudnému, též k dani
z auroků co pomoci na splácení dluhů srownali.

Mezi sněmem *konsistoř* strany pod obojí opět zadala žádost
k císaři (4 Unora), aby obnowera byla, skládajíc se již jen
ze tří osob na živě pozůstalých, a byla w tom podporována
od konšelů Pražských, ač s odporem jiných měst; zvláště
pak také administrator kněz Wáclaw Benešowský pro nedo-
statek zdraví a jiné nesnáze snažně žádal arcibiskupa o pří-
mluvu, aby úřadu swého zbawen byl (9 Un.). Ale při sesí-
leném odporu stawů zasazujících se o právo k dosazování
konsistoře neodvážili se nejvyšší úředníci ze strany pod
jednau ani nyní císaři k obnovení konsistoře ze strany starých
pod obojí raditi.

Na sněmě tom opět byla rozepře mezi vyššími dvěma
stawy a stawem městským w příčině řádu o *čeledi*. Páni a ry-
tíři hájili sobě právo nad poddaným lidem na statech swých.
aby bez powolení jich nesměl nikdo slaužiti na cizích statech
a tedy také we městech. Přes námítky, které proti tomu učinili
Pražané i druhá města (29 Ledna), poněwadž jim z toho po-
cházei musily nesnáze nedostatkem lidu služebného a dělni-
ckého. usnešení sněmu předce stalo se, že napotom nikdo cizo-
panský neměl přijat býti we městech do služby neb do díla
jakéhokoli, když by se newykázal listem swolowacím k tomu
od swe wrchnosti, pod těžkau pokutau peněžitau. Přišlo z toho
k welké nespokojenosti jak mezi lidem dělnickým, že si měl
swolowací listy jednati a za ně platiti písaiřům, tak při ho-
spodářích, kterým tím najímání lidu bylo stíženo. Zvláště na
Nowém městě Pražském strhla se dne 15 Srpna toho roku
šarwátka mezi některým shonem lidu robotního a několika

1585 osobami stawu rytířského i služebnictwem jich, we které tři ze služebníků těch o život přišli, a do třidesti jiných zraněno.

W měsíci Dubnu toho roku nacházelo se w Praze poselstwo císaře ruského *Feodora*, kterýž byl w roce předešlém (1584) nastaupil w panství. Mělo za úlohu přednésti přání, aby se dobré přátelství mezi oběma mocnostmi obnovilo.

Téhož času konaly se již příprawy k welkým slawnostem za příčinau udělení řádu *zlatého rauna* od krále španělského Filippa II císaři Rudolfowi, arciknížeti Karlowi štyrskému, arciknížeti Arnoštowi bratru císařowu a dvěma z předních pánů českých Wilémowi Rosenberskému a Linhartowi z Harracha. K odewzdání vysokého řádu toho byl od krále Filippa požádán arcikníže *Ferdinand* tyrolský, který již prwé byl rytířem zlatého rauna. Wyprawil se k tomu w měsíci Kwětnu na cestu do Čech, a přijel s manželkau swau druhau Annau Kateřinau kněžnau Mantuanskau a synem z první manželky Filipiny Welserowé Karlem markrabím Burgowským předně do Wyšebrodu, kdež uwítán jest Wilémem Rosenberským a třemi pány od císaře jemu naproti wyslanými (21 Kw.). Zdrzew se potom přes jeden den na Krumlowě, kdež se dostawil také bratr Wilémůw Petr Wok z Rosenberka, a doprovodín až do Budějowic, dne 29 Kwětna přijel do Prahy. Zde císař wyjel jemu wstříc až na Wyšehrad s četným průwodem, we kterém se nacházel také arcikníže Arnošt a knížata slezští Jiří Lehnický a Karel Minsterberský, a s ním pospolu w jednom kočáře jel na hrad Pražský. Tam w neděli dne 2 Čerwna wykonáno předně pasování na rytířství obau arciknížat Karla a Arnošta Ferdinandem, potom w kostele sw. Wíta odewzdání zlatého rauna císaři a jim před welkým oltářem s obřady slawnými. Následowal oběd, u kterého za jedním stolem seděli císař, tři arciknížata, Ferdinand, Karel a Arnošt, a tři arcikněžny, manželky Ferdinanda a Karla a dcera Karlowa Anna, též markrabí Karel Burgowský. Nazejtří potom následowalo opět w kostele sw. Wíta, awšak u menšího k tomu přihotowěného oltáře pasování na rytířství Wiléma Rosenberského a Linharta z Harracha a odewzdání jim zlatého rauna arcikní-

žetem Ferdinandem (3 Čw.). Arciknížata a arcikněžny třetí 1585 den potom wečeřeli u Wiléma Rosenberského w domě jeho na hradě Pražském (5 Čw.), a následujícího dne (6 Čw.) byl turnaj na koních před palácem královským, jímž se slavnosti skončily.

Arcikníže Ferdinand tyrolský, tehdaž nejstarší člen císařského rodu Habsburského, hleděl nespokojen na tehdejší staw vlády císaře Rudolfa w Čechách, jmenowitě na zlý staw důchodů při stálém wzrůstání dluhů a na nedostatek silné vůle we správě veřejné. Měl w úmyslu při této cestě do Čech užiti příležitosti k působení na císaře a jeho raddy; zvláště pak pokusiti se, aby císaře pohnul ke wstaupení we staw manželský. Byloť stálé obávání zlých zmatků, kdyby císař nezůstawil potomka, jednak w říši německé, žeby dům Habsburský mohl zbawen býti císařstwí, ale také w Čechách, žeby se stawové mohli pokusiti o swobodné wolení panowníka, byt z královského rodu. Císaři Rudolfowi byla ustanowena za manželku Isabella jediná dcera strýce jeho Filippa španělského, ale Rudolf, ač již 33letý se swatební smluwau wždy ještě odkládal, jak se za to mělo, z nechuti k stawu manželskému, při čemž měl swé tajné lásky, dosti nedůstojné. Pohříchu nezachowala se nám žádná zpráva, co asi arcikníže Ferdinand za swého pobytu w Praze k dosažení úmyslu swého předsewzal; zjewných následků však přičinění jeho nemělo, a jmenowitě se wstaupením we staw manželský císař i potom odkládal. — Dne 11 Čerwna arciknížata ještě jednau obědwali s císařem; nazejtří potom (12 Čw.) Ferdinand i Karel z Prahy odjeli, dne 15 Čerwna také arcikníže Arnošt.

Mezi tím časem, co arciknížata meškali w Praze, byla položena schůze zwolených osob z Čech a zemí připojených k usnešení se o společnau *defensí* čili veřejnau hotowost proti Turkům, jak o tom na wíce sněmích předešlých i také opět na sněmě toho roku jednáno bylo. Měla býti dne 13 Kwětna. ale přišlo k ní teprw posledního dne toho měsíce (31 Kw.) w domě pana Wiléma Rosenberského, který byl od císaře ustanowen za předsedu, a konečné usnešení stalo se dne 19 Čerwna

1585 w ten způsob, aby ze všech zemí k společné obraně pokaždé postaweno bylo 7000 jízdných a 6600 lidu pěših, z čehož na králowství české přicházelo 3000 jízdných a tolikéž pěších. Císař byl žádal, aby řád tento ustanowen byl na dobu desíti let, kommissí však se usnesla na ten čas jen o čtyry léta.

Ačkoli minulého roku swátek *Husa a Jeronyma* vypuštěn byl z kalendáře, nicméně dne 6 Čerwence slawen byl we městech Pražských obvyklým způsobem. Bylo to za nepřítomnosti císaře Rudolfa w Praze, a mluwilo se, žeby byl z té příčiny z Prahy odjel, však možná, že bez důvodu. Ze zachowaných pamětí wíme, že dne 11 Září nacházel se w *Brandýse*. Toho dne odtamtud vyšlo od něho nařízení, jímž pro mor opět w některých krajinách wznikající saud zemský připadající o swatém Jeronymě odkládal se do času nejprwé potom obyčejného. O několik dní později byl císař w Praze, odkudž dne 19 Září nowě dal wyhlásiti nařízení předešle z příčiny *moru* wydané, dle něhož lidé za příčinau obchodu nebo pro jiné potřeby do Prahy přijíždějící měli se we branách wykázati úředním wyswědčením, zdali w místech, odkud přijížděli, moru nebylo. Již však sám hned potom w úmyslu měl z Prahy se odstěhowati, protože i tu mor počal se ukazowati. Dne 22 Září ukládal presidentowi komory české panu Ladislawu Popelowi z Lobkowic zjednání potřebných peněz ke stěhowání se s četnau čeládkau dworskau; již pak dne 1 Října nacházel se w *Lysé*, některý čas potom nejspíš na Mělníce, dne 26 Října opět na Brandýse a dne 29 Října w *Poděbradech*. Teprw když snad se zdálo později na podzim, že mření ubýwalo, nawrátil se císař do Prahy, kdež nacházíme jej dne 25 Listopadu. Ale zatím nepochybně skoro všichni nejvyšší úředníci zemští ze strachu před morem byli opustili Prahu. Od císaře požádání sjeli se dne 28 Listopadu w *Hoře Kutné*, kdež měli poradu o peněžitých nesnázích císařowých, a po wyjednávání několikadenním usnesli se o prostředky k opatření některých potřeb nejnutnějších. Swolili mezi jiným s wyhrazením schwálení od stawů, aby z peněz na potřeby zemské chowaných berníci císaři 30.000 tolarů na počet budaucích berní jako půjčku wyplatiti směli.

Toho času počala se při císaři Rudolfowi jewiti powaha zálučiwá, při které stěžowalo se obcowání s ním, ježto stranil se lidí, méně pilen byl státnického powolání swého a čím dál tím wíce oddával se zálibám wědeckým a uměleckým ceny pochybne. Správa zemská nacházela se tedy wíce než jindy w rukau nejvyšších úředníků zemských, z nichž nejwětšího wplywu požíwal nejvyšší purkrabí *Wilém Rosenberský*. Nebyl bez protivníků, kteří naň byli žárlivi; z nichž jedním byl nejvyšší hofmistr *Jiří z Lobkowic*, ač na oko k němu přátelský. Bylť během roku 1586 od nich u císaře osočen, jak se zdá nejwíc pro dobré srozumění mezi ním a arciknížetem Ferdinandem tyrolským, který nepřestával wždy w dobrém úmyslu sledowati staw věci w Čechách a o ně se s dáwnými důwěrníky raditi. Nepřestával míti přitom na mysli nejistau budoucnost pro případ úmrtí Rudolfa, o čemž mluwiti bylo císaři nelibé. Bylo tudy snadno proti Wilémowi Rosenberskému co důwěrníku jeho spůsobiti císaři podezření. Nezachowala se paměť podrobnější, co se w tom dalo, než toliko že Wilém Rosenberský statečně dowedl poctiwé chování swé obhájití, což dowršeno osobním dostawením se jeho před císařem dne 22 Čerwence řečeného roku, tak že plná důwěra císaře k němu jak předtím byla obnowena.

We správě weřejné byly wždy stejné nesnáze pocházející ze zlého stawu důchodů kráľowských. Přišlo toho roku zase k uložení mimořádné sbírky na duchowenstwo. Dne 29 Srpna zřízena dvojí kommissí, jedna w Čechách, druhá w Morawě k jednání s kláštery a kapitulami o pomoc na zaplacení dluhu 180.000 tolarů markrabí brandenburskému. Mělo na klášterích žádáno býti w průměru po 1000 tolarů z každého, od jedněch wíce, od jiných méně dle zámožnosti, wětší pak summy od arcibiskupa a kapituly w Praze a od biskupa a kapituly w Olomauci. Arcibiskup a kapitula Pražská zawázali se odwést 15.000 tolarů do jisté lhůty.

Za nedlauho potom, dne 6 Října, císař položil stawům *sněm* ke dni 17 Listopadu jen práwě za příčinau potřeb peněžitých. Žádal na stawích, aby mu nawrácení zmíněných oněch

- 1585 30.000 tolarů, wzatých od berníků zemských co půjčku, celkem prominuli, a wedlé toho obnovil zase důrazněji než za předešlých několika let žádost o pomoc k zaplacení dluhů, které z desíti let posledně minulých činily 6,600 000 tolarů. Nastalo těžké vyjednávání. Po několika dnech stawowé k prominutí
- 1586 30.000 tolarů swolili, ale w příčině pomoci na dluhy déle se omlauwali (24 Listop.). Konečně však i w tom dali se obměkčiti zvláště pilným přičiněním pana Wiléma Rosenberského. Neswolili sice ku přejmutí celého dluhu na zem, jak asi bylo přání komory dworské, ale usnesli se u větši míře než několikrát předtím za času císaře Maximiliana o sbírky z prodajných věcí co pomoc na splácení dluhů, na pět let po sobě, jmenovitě z wína, z piw přespólních, z obilí, z ryb, z wlny, z mléčného, ze zboží zlatého, stříbrného, z hedwábí a jiného zboží krámského, také pak zase o daň z auroků po šesti tolařích z tisíce. Mimo to stalo se usnešení w příčině weřejné hoto-
wosti, aby o nákladu na wálečný lid, z kterého se dle usnešení roku předešlého skládati mělo, osoby tehdáž k tomu ode všech zemí zwolené spolu s nejvyššími úředníky zemskými platná ustanowení učinili.

Poněwadž pro záležitosti peněžité mnoho záleželo na zachowání dobré wůle se stawy, bylo to nejspíš přčinau, pro kterau toho času nic se nedálo ku potlačení nowot náboženských. Roku 1585 bylo se w raddě císařské jednalo o wydání nowého mandatu proti nim, poněwadž předešlý skoro nikde se nezachowáwal. Mělo w něm užito býti názwů Pikartů a Kalvinistů co sekt zapowěděných, což se mělo wztahowati na bratři a ne na wyznawače konfessí české, aby tím nedáwné sdružení jedněch s druhými oslabeno bylo; ale nepřišlo k wydání mandatu w tom spůsobu skutečně. Toho roku byl zemřel papež Řehoř XIII (1585 10 Dubna). Nástupce jeho *Sixtus V* roku 1586 opět vydal jakausi bullu vyslowující klatbu na kacíře, kterauž arcibiskup Pražský Martin Medek w dorozumění s legatem papežským bez wědomí císaře wytisknauti dal a zawěsiti jak we hlawním kostele Pražském tak po všech kostelích w Praze i jinde. Spůsobilo to welké pohoršení w lidu, pro kteréž vý-

tisky ty všude z poručení císaře samého jsau odstraněny a 1586
dilem potrhány a popáleny. Od císaře dostala se arcibiskupowi
také ostrá domluwa, a z usnešení nejvyšších úředníků zem-
ských strany pod obojí i pod jednau zapověděno jest mu na-
potom všeliké tištění a prodávání knih bez vůle císařovy
(7 Čw.). Opět toho roku kdysi w měsíci Dubnu byla konsistoř
učinila zadání k císaři obsahující stížnosti tolikrát předtím
přednesené, ale nedostalo se jí odpovědi. Obrátila se s nimi
konečně za sněmu posledně zmíněného ke všem třem stawům
strany pod jednau i pod obojí spisem, we kterém opět před-
stawovala zmáhání se škodlivých sekt, stěžovala na dosazo-
vání kněží nemajících řádného svěcení, na ženění se kněžstwa
již skoro obecné a na zlehčování konsistoře nemající odnikud
ochrany, žádala, aby na arcibiskupowi vymoženo bylo svěcení
na kněžství žáků strany pod obojí, i konečně, aby konsistoř
takořka vymřelá obnowena byla. Supplikací tato byla we sněmě
čtena dne 15 Prosince, ale nedostalo se na ni také od stawů
žádné odpovědi. Sněm byl druhý den potom ukončen (17 Pro-
since).

Mezi trváním sněmu byla se konala pře zvláštního spů-
sobu týkající se práv stawů na hrad Karlštejn, ač stawové
sami nikterak se jí neúčastnili. Když po smrti děkana tehdej-
šího Karlšteinského doktora Wolfganga Chanowského císař jme-
nowal k nástupnictví po něm kanovníka Pražského Walentina
Cikána a z uložení od arcibiskupa dva členové kapituly Praž-
ské, arciděkan Felix z Lindy o official Jiří Pontanus přijeli na
Karlštejn, aby jej w kostel uwedli, protiwil se tomu purkrabí
tehdejší Jan Wehynský, popíraje císaři právo k jmenování
tomu, sobě je přičítaje, při čemž w rozpravě s oběma kněžími
slowy smělymi zamítal všecko právo císařowo na Karlštejn.
Jediné stawům je přičítaje (24 Září). Zprávau o tom, kterau
arcibiskup učinil, popudil se císař ke hněwu proti němu, a dal
jej pohnati před saud komorní pro uražení welebnosti královské
(27 Října). Aby ušel odsauzení horšímu, Jan Wehynský, muž
powahy smělé, pyšný a dotud velké vážnosti požívající, ač
také Wilém Rosenberský přimluwau se ho ujímal, musil se

1586 podrobili velkému pokoření. Dne 16 Prosince, den před zavřením sněmu, dwakrát na kolena padnuw, obdržel odpuštění, nicméně však zbawen jest také swého úřadu.

1587 Nedlauho potom, w neděli po třech králích roku 1587, *Wilém Rosenberský* slawil čtwrtau swatbu swau s Polixenau dcerau zemřelého nejvyššího kancléře Wratislawu z Pernšteina (11 Ledna). Swatební weselí konané w domě Rosenberském na hradě Pražském trwalo po tři dni, a dne prwního účastnil se ho i císař Rudolf na znamení zvláštní swé náklonnosti k pánu, jehož služeb vždy welice potřebowal. Po wšechny tři dni užili chudí Pražští hojného dobrodiní, častowání jsauce w rozdilných místech we wšech Pražských městech.

Jen o osm dní později (21 Ledna) přijel do Prahy arcikníže *Maximilian* bratr císařůw, jenž se toho času mínil ucházeti o králowství polské. Byl dne 12 Prosince předešlého roku zemřel král polský tehdejší Štěpán Bátory, nezůstawiw životního dědice, a nastávala tudy opět wolba nowého krále. Arcikníže za tau příčinu do Prahy přišel, aby se s císařem mohl dorozuměti, a bylo to nepochybně se swolením císaře Rudolfa k tomu dosaženým, že hned z Prahy dne 25 Ledna wyprawil důwěrného posla do Polska, který měl hledět nakloniti přední welmože ke zwolení člena domu rakauského. Zároveň odjel toho času *Wilém Rosenberský* do Wídně, jak se sauditi dá, aby w též záležitosti spůsobil dorozumění s bratrem Maximilianovým Arnoštem a s arciknížetem Ferdinandem tyrolským, který toho času byl we Wídni.

Poněwadž se nebylo jináč nadíti, než že se o králowství polské budau ucházeti také jiní čekanci a mohlo z toho přijíti k nepřátelství s jinými mocnostmi, bylo to pohnútkau, že se tím pilněji jednalo o řád společné obrany zemí koruny české, aby k uskutečnění přišel, ač wztahowal se jen na obranu hranic proti Turkům. Byl z té příčiny již dne 8 Března osobám k tomu zwoleným z Čech a ze druhých zemí položen sjezd w Praze ke dni dwanáctému téhož měsíce, i stalo se w něm jisté usnešení, jakým spůsobem jedna země druhé měla přispěti ku pomoci (20 Března). Náklad na placený lid wálečný

měl částečně kryt býti rozličnými sbírkami, w království če 1587
skem jmenovitě daní z mas prodávaných, po jednom malém
penízi s každé libry. Ale o rozličné věci přišlo k těžkostem
mezi císařem a stawy jednotlivých zemí, jakož zvláště, když
stawové mínili w případě tažení lidu svého do pole zadržeti
pro sebe berní sněmem swolenau na hájení hranic proti Tur-
kům, z které od císaře byly wydržovány posádky při hranici
turecké w Uhřích. Tím se jednání protáhlo, tak že celým tím
rokem nedošlo konce.

Mezitím byl dne 20 Čerwna započal sněm polský we
Warsawě, na němž se jednalo o zvolení nového krále. Arci-
kníže Maximilian wyprawil k němu poselstwo, jehož náčelníkem
byl Stanisław biskup Olomaucký. Měl řeč ke sněmu dne
17 Srpna. Stawové polští se však rozstaupili na dvě strany,
z nichž jedna dne 19 Srpna zvolila za krále Sigmunda syna
krále švedského Jana, druhá teprw o tři dni později Maxi-
miliana (22 Srp) Jedni pak proti druhým počali wálku. Arci-
kníže Maximilian swým ku pomoci přešel přes hranice polské
blíž Krakowa s wojskem 6000 mužů, které sebral užiw peně-
žité pomoci od druhých členů domu rakauského, co zatím
s druhé strany větší wojenskau moc sebral náčelník strany
švedské kancléř polský Jan Zamojski. Od něho jest brzy také
Krakow opanován, a některé tlupy kozáků a Tatarů z jeho
wojska překročily i přes hranice slezské a zlaupily pomezni
krajinu. Z příčiny té císař při čase sw. Martina (11 Listop.)
swolal nejvyšší úředníky a soudce zemské a raddy soudů ko-
morního a dworského i všecky heitmany krajské ke sjezdu do
Prahy ku poradě, co by pro tento nepřátelský skutek předse-
wzato býti mělo. Dobré zdání jejich bylo, aby císař jak nej-
dříve možná sněm swolal, prozatím pak aby postaweno bylo
600 jízdných a 1000 střelců stawům slezským ku pomoci. Dle
rady té císař učinil ač teprw dne 9 Prosince položením sněmu
na den 31 Ledna roku 1585. K sebrání však pomocného wojen-
ského lidu nepřišlo, poněwadž prý se potom potřeba newiděla
býti tak pilná. Zatím arcikníže Maximilian pokaušew se darmo
o dobytí Krakowa poražen jest nejprwé w menším boji w blíz-

1588 kém okolí dne 25 Listopadu, potom pak zatištěn přes hranice slezské, úplnou porážku utrpěl u města *Byčiny* (24 Ledna 1588), ve kterém po marné obraně upadl v zajetí, a největší část vojska jeho se rozutíkala.

W ustanowený den 27 Ledna *sněm* králowství českého sešel se, když ještě o této porážce a o zajetí arciknížete Maximiliana zprávy w Praze nebylo. W předložení králowském jednalo se tedy jen o opatření hranic slezských proti dalšímu nebezpečenství z Polska; wedlé toho pak císař, poněwadž došlo swolení berně a posudného posledně roku 1585 na tři léta učiněné, žádal opět berni proti Turkům z domů na další tři léta w též výšce jako předešle, posudné pak rovněž po 6 groších s wědra na tři léta po sobě, awšak s tím rozdílem, aby z nich místo tří grošů čtyři dostaly se císaři na wychování dworu, a jen dwa na úroky z dluhů domácím věřitelům. Císař k odwodnění toho odwolával se na swé již od více let stále přebývání s dworem swým w zemi. O sbírkách z prodajných věcí powolených roku 1585 na pět let, kterým tudy lhůta ještě neprošla, žádal císař, aby w lepší řád při wymáhání uwezeny byly, protože w tom byly nedostatky.

Se zprávou o zajetí arciknížete Maximiliana skoro zároveň přišlo nálezti, že kancléř polský Jan Zamojski ochoten byl se Slezskem a druhými zeměmi císaře zachowati pokoj a wejíti we wyjednání o wýminky, pod kterými by arcikníže zajetí zbawen byl. Také pak hned zawřeno příměří mezi ním a arcibiskupem Wratislawským Ondřejem co místodržícím slezským. Po schwálení toho císařem take stawové čeští na sněmě swolili k wyjednávání, ku kterému měli s obau stran wypraveni býti kommissaři. Na ten čas wšak pro případ, žeby mír porušen byl, stawové swolili k najmutí 600 jízdných a 1000 střelců dle předešlého návrhu nejvyšších úředníků zemských a druhých osob o sw. Mikuláši k tomu swolaných ku pomoci Slezanům, což mělo se státi z berně předešlým sněmem swolené; dále pak usnesli se o weřejnau hotowost we spůsobu někdejšího swolení na sněmě roku 1557 dle přiznawacích listů, tak aby každý držitel statků zemských z pěti tisíc kop českých

postawil jednoho jízdného a jednoho pěšího, což mělo činiti 1588
 1500 jízdných a 1500 pěších. K popisům čili mustrunkům
 w krajích ustanowen byl den 24 Kwětna. — Co se týkalo
 jiných článků předložení královského, stawové swolili k berni
 domovní a k posudnému tak jak císař žádal, zejména při po-
 sudném, aby 4 groše byly na wychování dworu královského
 a dwa na úroky neb i na splácení dluhů domácím věřitelům;
 obojí však swolení byla na dvě leta, ne na tři, jak byl císař
 žádal. O jiných věcech, tak zvaných obecních potřebách zem-
 ských, se nejednalo, ale wyžádali si stawové sněm zvláštní, na
 kterém by o ně jednáno bylo. Císař maje w úmyslu odebrati
 se na sněm říšský do Němce, slibil swolati jej, až by se ze
 sněmu říšského nawrátil, nejdéle za dwa měsíce.

Krátko před započatím sněmu byli Pražané všech tří měst
 i we jměnu všeho *stawu městského* předložili některé stížnosti
 své nejvyšším úředníkům zemským, žádající o pomoc od nich
 k náprawě příčiněním se o to buď při císaři nebo při druhých
 stawích na sněmě dle powahy věci. Týkalo se to na předním
 místě nedostatků při konsistoři strany pod obojí, osazení saudu
 nad appellaciami, že nebylo šetřeno práwa, aby čtyři členové
 jeho byli bráni z měšťanů Pražských, rozličného obmezování
 právní moci saudů městských, těžkosti pocházející městům ze
 zákona o čeledi, nedostatečného ohledu na města při placení
 auroků ze dwau grošů posudného ustanoweného pro domácí
 věřitele, též wytrhowání se osob stawů panského a rytířského
 majících domy we městech z berně domovní. Usnešení sněmu
 obsahowalo toliko jeden článek, kterým se bral na tyto stíž-
 nosti ohled, totiž že z takových domů panských a rytířských
 mělo placeno býti berně domovní po půl kopě grošů českých.

Sněm se skončil dne 24 Unora, a dle usnešení konaly se
 w prvním čase potom příprawy k veřejné hotowosti pro pří-
 pad, žeby jí nastala potřeba. Nad lidem z měst Pražských usta-
 nowen byl od císaře za heitmana pěších saused Staroměstský
 Jiří Mřeněk, za rytmistra nad jízdnými často zmíněný Pawel
 Korka z Korkyně stawu rytířského (28 Dubna), za kommissáře
 pak ku předsewzetí mustrunku spolu s nimi pan Mikuláš z Lob-

1588 kowie heitman Starého města a Humprecht Černín z Chudenic heitman hradu Pražského. Od nich *mustrunk* wykonán jest w ustanowený den 24 Kwětna w místě za zdí městskau mezi Koňskau a Horskau branau. K najmutí wojenského lidu 600 jízdných a 1000 střelců mezitím nepřišlo, poněwadž se posud nechýlilo ke zjewné wálce, nýbrž wyjednávalo se. Ale wyjednávání protahowalo se déle, než se z počátku bylo nadíti, tak že přiměří na hranicích slezských bylo sice jakž takž zachowáváno. ale arcikníže Maximilian zůstával přitom w zajetí. O wybawení jeho dály se porady při dworě, jichž se účastnili hlavně nejvyšší úředníci zemští. Z nich nejřednější pan Wilém Rosenberský w měsíci Čerwenci dal se na cestu do Drážďan ke kurfirstowi saskému Kristianowi, synu a nástupci kurfirsta Augusta před dvěma léty zemřelého († 1586), jakožto s domem císařským wždy spřáteleného, od něhož bylo se jistého přičinění nadíti. Za nedlauho pak potom smluwen byl sjezd všech řednějších členů rodiny císařské w Praze, aby se s císařem společně o prostředky uradili, kterých by se bylo chopiti. Přijel opět nejstarší z nich arcikníže *Ferdinand* z Innsbruka spolu s manželkau swau, wzaw cestu přes Krumlow, kdež Wilémem Rosenberským byl uwítán, jinými cestami arcikníže *Karel* ze Štýrska, z bratří pak císařových *Arnošt* z Wídně a *Matiaš* z Lince, kdež tehdáž přebýwal. Všichni přijeli stejného dne 3 Srpna s průwodem welice četným asi na 250 kočářích čili kočích. Císař Rudolf wyjel jim naproti až k sw. Pankraci za Wyšehradem o čtyřidce wozích.

Pokud se nám zachowaly zpráwy o poradách, které následowaly, rozdělili se arciknížata w míněních swých welice. ježto jedni, snad zwláště bratří arciknížete Maximiliana, zaszowali se o zdwižení wálky s protiwnau stranau w Polsku. druzí. snad zwláště arcikníže Ferdinand radili přestati na wyjednávání. Do wálky s Polskem dokonce se nechtělo stawřm českým pro welké nesnáze, které z ní mohly powstati, zwláště se wzhledem na stálé nebezpečenství od Turka. Nejvyšší úředníci zemští, kteří za tau příčinau powolání byli do Prahy, měli po čtyry dni (9—12 Srpna) porady o to dílem w domě nejvyš-

šního kanceláře, dílem w domě nejvyššího purkrabí, pana Wiléma Rosenberského, který hned z počátku pokaušení se o trůn polský neschwalował; i wyslowili se rozhodně proti wálce, pročež konečně na dalším wyjednávání se přestalo. Měli k tomu kommissari císařští s jedné, polští s druhé strany wypraweni býti do dwau míst blíž hranic, a spolu se dorozumíwati; ale i o to byla těžkost, která místa by to měla býti. Se strany císaře nawrhowalo se, aby od něho kommissari byli wypraweni do Hlohowa we Šlezsku, kommissari polští aby přijeli do Frauenštatu blíž hranic slezských w Poznańsku; se strany polské stálo se na tom, aby polští kommissari byli postaweni w Oswětimi, císařští aby přijeli nedaleko odtud do Plesu čili Pštiny we Šlezsku blíž samých hranic polských. Po odjezdu arciknížat z Prahy (nezachowala se pamět, kterého dne odjeli) císař dal na začátku měsíce Září jednati s Wilémem Rosenberským, aby poselství s kommissí do Polska na sebe wzal, jakž jej také arcikníže Maximilian ze zajetí svého na zámku Krásnostawě písemně (3 Září) žádal; a však Wilém Rosenberský z věci té jemu nepřijemné delší čas se wymlauwal. Teprw dne 1 Prosince k úsilnému naléhání císaře dal se pohnauti, že přijal ten úkol na sebe.

Mezitím byl se také papež Sixtus V ujal záležitosti polske ku prospěchu arciknížete Maximiliana, wyprawiw k tomu do Polska kardinala Hipolita *Aldobrandina*. Po delším jednání s králem a stawy polskými kardinal za tau příčinau přijel i do Čech. Dne 7 Prosince dojel do Prahy s průvodem několika biskupů, očekáwan od císaře, kterýž k uwtání wyjel mu wstříc s dworem svým asi w šesti stech koních až za oboru Oweneekau blíž Holíšowic. Ubytowán byl w domě arcibiskupa, a pobyl w Praze 12 dní, dne 19 Prosince pak zase do Polska se nawrátil. Do toho času Wilém Rosenberský pozůstal w Praze, nepochybně za příčinau jednání s ním; tudý pak teprw dne 29 Prosince nastaupil na cestu swau do Polska.

Za pobytu arciknížete *Ferdinanda* w Praze užila konsistoř strany pod obojí příležitosti k obrácení se k němu s žádostí o přimluwu u císaře w dávných těžkostech swých, o obnowení

- 1588 konsistoře, o svěcení na kněžství, o potlačení sekt pikartských (5 Srp.). Bylo snad aučinkem toho, že dne 16 Listopadu toho roku vyšly mandaty císařské do měst královských, kterými se s odvoláním na mandaty císaře Maximiliana z roku 1575 jim ukládalo, aby se v náboženství konsistoři spravovali, žádných nowot nedopauštějice, od konsistoře a ne odjinud aby kněží přijímali, a jiné, kteří by se z poslušenství wytrhowali, aby od sebe wybyli. Účinek toho nebyl welký, předně nejspíš proto, že nejvyšší úředníci zemští, obávajíce se odporu stawů protestantských, neužíwali welkého důrazu. Zvláštním opominutím stalo se, že mandaty nebyly zároveň jak do jiných měst
- 1589 zaslány Pražanům. Teprw dne 31 Ledna roku 1589 konsistoř žádala nejvyššího kancléře „pana Adama z Hradce, aby se nařízení také k městům Pražským stalo, uwádějíc, že konšelé Pražští zrowna nejwíce administratorowi a konsistoři na odpor se stawí a konsistoř potupují, bez wědomí jí kněží k farám swým dosazujice, jiná pak města příkladem Pražanů že se spravují. Když následkem toho mandaty také Pražanům byly zaslány, Nowoměstští spisem dne 9 Srpna k císaři podaným dokonce popírali, žeby se w čem proti mandátům císaře Maximiliana chowali; o Staroměstských pamět podobná snad se jen nezachowala. Konsistoř nepřestala žalowati i potom na konšely wšech tří měst Pražských i na jiná města jak pro rozličná sáhání do práv jejich w jednotlivých případech tak na nezachování mandátů wůbec. Stížným spisem dne 1 Března roku 1589 udávala o Nowoměstských a Malostranských, že mandátů ani neohlásili; Staroměstští byli je aspoň we shromáždění obce přečísti dali, o zachowávání jich dále nepečujice. W jiném zadání swém k císaři konsistoř udávala, že již jedwa w sedmi městech w králowství českém mše swatá prawým řádem starodáwným slaužena býwá, w jiných všude učení bludné Pikartů, Zwinglianů, Kalwinů a Lutheranů čím dál tím více zmáhá se, zejména w Hoře Kutné, w Žateci, Launech, Rakowníce, Berauně, Slaném, Mělníce, Chrudimi, Kolíně, Kaučimi, Brodě, Nymburce, Domažlicích, Sušici, Klatowech, Písku, Wodňanech, Pelhřimowě. Když wšhecko stěžování toto zůstá-

walo marné, konsistoř skládající se od delšího času doposud jen ze tří osob, administratora totiž Wáclawa Benešowského a dwau farářů, Jiřího od sw. Michala w Opatowicích a Jana od sw. Štěpána, podala císaři prostě žádost o propuštění ze sweho auřadu jakožto we vážnosti již welice sniženého a dosazení k němu jiných osob. K tomu bylo jí odpověděno nařízením císařským, aby jmenowala jiné osoby, které by se k tomu hodily. Při welkém nedostatku řádného svěceného kněžstwa strany pod obojí konsistoř jmenowala jen deset osob (10 Kwětna) s podotčením omluvným, že stěží ty, „ač dosti mdlé a nedostatečné“ najíti mohla. Bylo jich sedm farářů Pražských a tři wenkowští (z Aunětic, z Laučima a z Miličina). Však ani potom ještě k obnowení konsistoře nepřišlo, patrně z ohledu na stawy, kteří by se zase byli hlásili sami k práwu o osazování konsistoře.

Nejpřednější z úředníků zemských, ku kterému konsistoř mohla míti nějakau naději, pan Wilém Rosenberský, zaneprázdněn byl toho času poselstwím swým do Polska. Dne 10 Ledna byl dojel do *Bytoma* w Slezsku při hranici polské, kdež druzí kommissaři císařští k němu se připojili, z Čech Křištof Popel z Lobkowic, ze Slezska Sigfrid z Promnic, z Rakaus Richard Streyn, též uherský magnat Mikuláš Istwánfy. Kommissaři polští, s nimiž bylo wyjednáwati, sjeli se dle umluwy w nejbližším pomezním městě polském *Bendzině*. Kardinal Aldobrandini byl prostředníkem mezi jedněmi a druhými. Již nazejtří po příjezdu Wiléma Rosenberského přijel k němu do Bytoma (11 Ledna). Dne 28 Ledna dwa z poslů polských přijewše do Bytoma oznámili nejprwé wýminky, pod kterými měl Maximilian propuštěn býti ze zajetí, dne pak 7 Unora dwa z poslů císařských, odebrawše se do Bendzina oznámili odpowěd k tomu. Mezi dalším wyjednáváním, které mělo welké těžkosti, sjel se Wilém Rosenberský osobně také s kancléřem polským Janem Zamojským ponejprw dne 21 Unora w Přelajce. I potom však wyjednávalo se ještě 14 dní, až pak dne 9 Března stala se umluwa, která však musila ke schválení teprw předložena býti s jedné strany císaři, s druhé strany králi a stawům

1589 polským. Měl se dle ní arcikníže Maximilian odříci názvu krále polského a všelikých dalších nároků na království polské, a měly obnoveny býti všecky dávné smlauwy čili kompaktaty o zachowávání stálého přátelství mezi Polskem a zeměmi císařovými. Stvrzení smlauwy w tom způsobu mělo se státi wyprawením nejprwé poselství od krále polského k císaři s přiznáním se k ní a se slibem učinění na to přísahy od sebe i od stawů polských, týmž pak způsobem zase od císaře poselství ku králi polskému s týmž slibem od sebe i stawů swých zemí.

Po ujednání tomto Wilém Rosenberský dne 10 Března odjel z Bytoma, a dne 23 téhož měsíce nawrátil se do Prahy, kdež spolu s Richardem Streynem učinil zpráwu císaři (2 Dubna). Smlauwa od něho jest schválena s vyhrazením dalšího dorozumnění jen o jedné věci, totiž co se týkalo osobní přísahy císaře a krále polského, s které si císař přál aby sešlo (7 Dubna). Po oznámení saukromým dopisem o tom Wiléma Rosenberského ku kancléři Zamojskému zaslaným téhož dne přijel již dne 18 Dubna w poselství od krále polského hrabě z *Ostroroha* do Prahy s oznámením o přistaupení ke smlauvě. Následkem toho wyprawen jest od císaře co posel do Polska Ondřej biskup Wratislawský, kterýž měl předně jednati o upuštění od osobní přísahy obau panovníků, tak aby místo ní písemné stvrzení postačowalo. Stawové polští však k tomu neswolili, a tak u přítomnosti biskupa král i stawové polští a litewští přísahu sami napřed wykonali we městě Lublíně (24 Kwětna), téhož owšem od císaře i od stawů zemí jeho dle smlauwy žádající. Z příčiny té jest stawům českým položen sněm w Praze ke dni 12 Čerwna, na kterém se o swolení jich k tomu jednalo. Uzawřeli bez odporu přísahu se swé strany wykonati prostředkem desíti osob stawu panského a desíti stawu rytířského k tomu zwolených. Již druhého dne po zahájení sněm se tím skončil (13 Čw.), nemaje jiného úkolu. Dne pak 24 Čerwna přijelo poselstwo polské, slawnější než předešle, do Prahy, w čele jeho kardinal *Radziwyl* a wévoda Krakowský. Ubytování byli w domě královského podkomoří Buriana Trčky

z Lapy a druhém wedlé něho na rynku Staroměstském. Dne 28 Čerwna měli slyšení u císaře. Častowáni byli od pana Wilema Rosenberskeho w domě jeho na hradě Pražském, a take zase oni jeho a jiné pány české častowali. Dne 10 Čerwence pak wykonána jest umluwená přísaha od císaře a osob zwolených od stawů jak českých tak také zemí přiwtělených. O dwa dni později poslowé odjeli (12 Čwee.).

Arcikníže *Maximilian*, dle umluw těchto maje býti zbawen sweho zajetí, teprw w měsíci Září byl několika pány polskými doprowoděn ku pomezi slezskému, kdež měl wykonati slib na zachowávání pokoje. Když však s císařské strany wypraweni byli průwodčí jemu naproti ku přiwtítání a spatřil, že měli wětší počet lidu při sobě než s polské strany, bránil se učiněni slibu w tom způsobu, jak na něm byl žádán, a odepřew ho konečně zcela, dal se na cestu přes hranice, aniž se průwodčí polští odvážíli užiti proti němu donucowacích prostředků. Od císaře Rudolfa jest mu dne 27 Září z Prahy wyprawen naproti pan Jaroslaw Smiřický, kterýž měl nazejtří w Poděbradech sejíti se s praesidentem saudu nad appellacími panem Jiřím mladším z Lobkowic, a oba měli společně dále jíti k jeho přiwtítání a na hrad Pražský jej doprowoditi. Dne 1 Října přijel konečně do Prahy.

Spůsob tento, kterým se arcikníže Maximilian zajetí swého zbawil, měl za následek stížný dopis krále polského k císaři dne 7 Unora roku 1590, následkem jehož císař Rudolf dne 2 Dubna téhož roku wyprawil opět posla do Polska Daniele Printze. Arcikníže Maximilian wymlauwal swé odepření přísahy twrzením, že na něm w poslední chvíli žádány byly nowé některé věci we smlauwě, dle které měl propuštěn býti, neobsažené, kterým on se bez lepšího uwážení podrobiti nemínil. Tuto wýmluwu měl posel císařský oznámiti dworu polskému, ubezpečiti jej o přátelském smýšlení císaře a téhož naději se strany druhé wyslowiti, wedlé toho pak ohlédnauti se po stawu věci w Polsku, jaké by další naděje mohly býti o nástupnictwí pro členy domu císařského, ježto proslýchalo se, jako by nowý král Sigmund s úmyslem se zanášel paustwí se zbawiti.

1590

Mezitím byl císař již na začátku toho roku (2 Ledna) položil stawům českým *sněm* ke dni 26 Unora, na kterém, poněwadž docházela doba dwau let, na kterau posledně swoleny byly berně z domů a posudné, žádal swolení týchž dáwek w též míře na příští tři léta; co se pak týkalo sbírek z prodajných věcí, jimž lhůta teprw o dvě léta později docházela, naléhal na správnější odvádění jich, než se posud dalo. Za příčinu kladení žádosti na dobu delší uwodil, že mezi tím časem potřeba mu bude odjezdu ze země do říše, aby na knížatech a stawích říšských vyžádal větší pomoci proti nepříteli Turku. Stawové swolili bez všeliké těžkosti, a předložení královské newztahowalo se krom toho na žádné jiné předměty než na plawbu po Labi a na powznešení hor, k čemuž obnoweny jsau kommissí předešle zwolené, pokud bylo potřeba změny w osobách. Wedlé toho stawové neuznáwali příhodné chvíle k jednání o tak zvaných potřebách obecných, totiž wěcech, na kterých jim obzvláště záleželo, ale obnowili žádost, ku které byl císař před dvěma léty swolil, ale k splnění jí posud nepřišlo, totiž aby k vůli potřebám těm zvláštní sněm byl držán mezi během tří let, na které se tehdejší swolení stalo. Jsau přitom hned napřed jmenowány hlavní věci, na které se jednání wztahowati mělo, a uwedeno mezi nimi na prvním místě také zase náboženství. Příčinu k tomu zawdávaly vždy znova opakowané žádosti a stížnosti konsistoře strany pod obojí, nejwíce proti městům, která nedbajíce na mandaty lonského roku od císaře wydané, vždy setrwávala w odporech proti konsistoři nepřijímáním kněží od ní dosazovaných a podporowáním kněží Lutheranských a Kalvinských. W měsíci Lednu roku 1590 konsistoř w žádosti zadané k císaři obzvláště žalowala na Pražany všech tří měst, že mnohé přední osoby, wystaupiwše z wíry předků swých pod obojí způsobau „do sekty a bludů bratří Boleslawských jsau se daly, je w domích swých přechowávají a w haufech welikých nočně a we dne schůzky swé do domů jistých činí, a od žádného se jim nic neříká,“ w kostelích pak že w dosti malém počtu lidu bývá, a mnohé prázdné a pusté zůstávají. Proti tomu Pražané

a poslowé jiných měst za sněmu učinili písemně žádost k nejvyšším úředníkům zemským a všem jiným osobám vyšších dvou stavů na sněmě přítomným, aby se přimluvíli k císaři o napravení rozličných vad při konsistoři v dosazování kněží k farám a při saudě duchovním, zvláště ve věcech manželství, a přičítajíce vinu toho zvláště složení tehdejšímu konsistoře již jen ze tří osob v ní pozůstávajících a nedostatku svěceného kněžstva, žádali, aby nedostatku tomu bylo odpomoženo a konsistoř aby konečně byla obnovená a v lepší řád uvedena. Stavové vyhověli této žádosti wložením jí mezi články potřeb obecných se týkající, přimlouvajíce se, aby císař konsistoř obnowil jak nejdříve možná osobami schopnými dle způsobu za předků v tom užívaného; k čemuž i stavové pod jednau výslovně přistaupili, uvádějice za důvod, žeby tím vznik rozličných sekt zabraňován býti mohl.

Kdežto poslanci městští vytýkali konsistoři, jak podotčeno, nesprávnosti při duchovním saudě, zejména ve věcech manželství, konsistoř po skončení sněmu dwakrát po sobě žalovala císaři na města a zvláště na Pražany Staroměstské a Nowoměstské, že jí ve věcech těch do práva jejího zasahovali, pře o slibích manželských k svému saudu potahující (29 Března, 3 Května), také pak opět stěžovala na zanedbávání starých kostelních řádů od nich a neuctivé k ní se chování. Žádosti její i stavů zemských o obnovení konsistoře stalo se konečně zadost dosazením nového administratora a dwanácti kněží co členů císařem dne 14 Čerwence roku 1590. Na místo sestárlého Wáclawa Benešowského jmenován jest administrátorem *Fabian Rezek* Strakonický, kněz, který byl předtím kanovníkem Pražským, ale od strany pod jednau přestaupil k straně pod obojí.

Roku toho přihodilo se *zemětřesení* w Praze a jinde w Čechách i také w některých zemích okolních dne 15 Září. Dalo se dwakrát pozorowati, nejprw pod večer před západem slunce, potom silněji o půlnoci, tak že se domy zatřásly w krowích i základech, aniž však paměti jest, žeby se w Praze neb jinde w zemi české stala tím nějaká značná škoda. Horší

1590 bylo velké sucho toho roku, takové, že v řekách mnohých voda spadla, že se přes ně choditi mohlo a mlýny pracovati přestaly; byla pak z toho neúroda na owoci i na obilí, a tudy dražota a nauze veliká, až lidé hladem mřeli. Jiný však následek také byl, že se zmohly krádeže a laupeže w zemi. Dne 24 Listopadu vyšel proti tomu mandát císařský do krajů, kterým se heitmanům a jiným wrechnostem nařizowalo, aby přísně stihali zběr lotrů a powalečů, kteří se u velikém počtu sebrali a pospolu w krajinách rozličných laupeže i vraždy páchali. Zrowna w noci předtím byl se stal jeden z nejnásilnějších skutků toho způsobu nenadálým útokem laupežné chasy w blízkém okolí Prahy na twrz w *Roztokách*, náležející bohatému zemanu Dawidowi *Boryňowi* ze Lhoty. Laupežníci w počtu asi dwau set, jak se za to mělo w dorozumění s některými robotními lidmi jeho, s kterými jsa w powěsti co člověk skaupý krutě nakládal, sebrawše se w blízké krčmě. wrazili do twrze přes zdvihací most, který si spustiti dowedli, zmocnili se předně wší čeládky a uzavírali ji, potom pak udeřili na pána samého w komoře jeho a zle jej zbili a přinutili, že jim vše zotwíratí a peníze, klenoty a jiné cenné věci wydati musil. Pokládal sobě škody za 15.000 kop, jiní až za 50.000 hádali. Následkem zlého potlučení také potom dlanu žiw nebyl. Towaryšstwo laupežníků, od kterého se to stalo, nazýwalo se *Martinkové*, nejspíš protože o sw. Martině vznik swůj wzalo. Nepřestalo pak na jednom tomto skutku, nýbrž zůstawši pohromadě w jiné podobné předsewzetí se dalo, hlavně w blízkém okolí Pražském. Po zdrancowání twrze Roztocké jen za několik dní přepadli podobně twrz Aujezdec nedaleko od Kunratic, náležející wdově paní Johanně z Chodowa, a pobrali tam, co se jim hodilo; potom někteří z nich wešli do dworu pana Jana Hyzrle w Cholupicích nedaleko Zbraslawě, na pohled co prosebníci, skutečně co wyzwědači. Pán zbawil se jich darowáním čtyř kop, a zachránil se před horším hned nazejtří přestěhowáním se do Prahy. Když se potom hlavní zástup strojil ku přepadení twrze Petrowické blíž Uhřiněwsi, dostal se den předtím (1 Prosince) jeden z nich w zajetí, kterýž zmučen záměr ten

vyjewil, i podařilo se jej překaziti, při čemž asi padesát jiných 1590 dostalo se w zajetí a nepochybně jsau na šibenicích odpraveni; ostatní obrátili se krajinau k Morawě. Od někteřeho zástupu jich byla mezitím w okolí Pražském na druhé straně Wltawy přepadena a wylaupena krěma jistá blíž Zlíchowa, též wylaupen dwůr jednoho mana Karlšteinského nedaleko Onoklas, kterýž sám sotwa se útekem do lesa zachránil. W těch stranách rychtářowé Malostranský a Hradčanský stihali zločince, a podařilo se jim w Jinočanech za Motolem dostati do rukau truhličku s třemi sty kopami peněz Boryňowých, která se z laupeže Roztocké jednomu z aučastníků za podíl byla dostala. W jiné straně w Nůslích u Prahy rychtář Staroměstský dne 29 Listopadu w noci přepadl krěmu, we které se asi třidecet zločinců těch, wětším dílem mladých lidí, s wědomím krěmáře skrýwalo, a zjímal je a nepochybně doprawil ke strestání. Také w krajině u Slaného a u Welwar, též pak u Hradce Králowé spáchány byly podobné škody a laupeže. U Kutnéhory však za nedlauho potom dostal se do zajetí jeden z hlavních škůdců jménem Plundra, který byl wůdcem všech druhých při útoku na twrz Roztockau. Rozkazem císařským dne 25 Ledna roku 1591 bylo uloženo Kutnohorským, aby jej vydali ku práwu Menšího města Pražského, jehož rychtář wyprawil se osobně k nim, aby jej přewzal. Nepochybně byl wedlé jiných swých druhů utracen w Praze, o čemž jen wýslowná pamět se nezachowala.

Obywatelstwo Pražské bylo mezitím z klidu swého wyrušeno také z podnětů náboženských. Při sklonku roku 1590 rozšířila se nenadále powěst, že se ze strany katolické, zejména od Jesuitů a jejich přívrženců strojil útok na stranu pod obojí, že měli o nastáwajících swátečích wánočních přijímající pod obojí přepadeni a powražďeni býti w několika hlavních kostelích swých, zejména w Týnském, w Betlemě a w kostele sw. Mikuláše na Malé straně o jitřním w den narození paně. Wydány byly z té příčiny mandaty císařske dne 14 Prosince a přibity na radních domích všech tří měst i na některých jiných místech, jimiž obywatelstwo napomínáno jest, aby řečem

1590 těm newěřilo jakožto smyšleným od lidí lehkomyšlných. Nicméně se mínění o tom neupokojilo, a uznáno bylo zapotřebí pro veřejnou bezpečnost w noci před narozením božím postawiti strážu w místech příhodných, a sausedé se ku kázání o jitřním dostawili do kostelů ozbrojeni kordy, oštěpy a jinou zbraní. Ukázalo se však, že powěst byla lichá, a pokoj ani w naznačenou chvíli ani ty dni potom nebyl nikterak porušen.

1591 Nauze poslá z neúrody roku 1590 trwala s následky swými až do žní o sw. Jakubě roku prvního potom (1591), kteréž byly neobyčejně hojné. Rok ten byl jinak tichý, tak že neudálo se w něm nic wětšího, coby w Praze bylo mělo nějaké důležité následky; zachowalo se z něho tím samým jen velmi málo pamětí.

Císař Rudolf zdržel se z jara některý čas w Brandýse, odkudž dne 17 Května nawrátíl se do Prahy. Dne 8 Čerwna přijel tu k němu bratr jeho *Maximilian*, neprawí se za jakou příčinu, než že císař k uwítání wyjel mu naproti. O několik neděl později (8 Čwce) wyšly mandaty císařské jak do Prahy tak do všech krajů, kterými jak častěji předtím, zakazowalo se vstupowání do cizích služeb wojenských. Zawdala k tomu příčinu domácí wálka we Francauzích mezi králem tamějším Jindřichem IV a stranou jemu protiwnou podporowanou králem španělským Filippem II, příbuzným císařowým, proti kterému zase od některých knížat protestantských w říši německé poskytowány byly Jindřichowi pomoci wojenské. Mělo zabráněno býti najímání žoldnérů českých od knížat těchto; newí se však nic, s jakým účinkem.

Welké wzrušení obecného lidu w Praze spůsobila poprawa wykonaná dne 13 Září toho roku nad pěti zločinci, z nichž dwa byli státi a tři oběšeni. Stalo se přitom, že jeden z oněch nebyl hned dotat, což přítomné diwáky popudilo, tak že na katy kamením házeli, ti však zbraní se bránili, jednoho z diwáků zastřelili, jinému ruku téměř utáli. Ku přetržení wětší bauře byl od raddy Staroměstské na rychlo shromážděné wyprawen kancléř města na koni mezi lid, proti kterému kati w jakémsi stawení šibeničním se ukryli. Oznámením, že katové

potrestání budau, podařilo se mu lid upokojiti, a odvedeni 1591
jsau kati biricem swázani od žoldneřů do šatlawy; však potom
z ní propuštění na swobodu.

Během roku 1591 neboli na začátku roku následujícího
následkem snažení o upewnění přátelských swazků mezi zeměmi
císařskými a Polskem umluwena byla swatba mezi králem pol-
ským Sigmundem a *Annau* nejstarší dcerau arciknížete *Karla*
štyrského, který byl w měsíci Čerwenci roku 1590 zemřel. Po
swolení císaře Rudolfa k sňatku tomuto král polský wyprawil
posly k němu (1592 15 Unora) Jeronyma z Rozdražowa bi- 1592
skupa Wladislawského a wojvodu Albrechta Radziwila mar-
šálka litewského, kteříž přijeli w měsíci Březnu do Prahy ten
týden po neděli Laetare (8 Března) w četném průwodě šlechticů
i jiného služebnictwa. Dne 19 Března měli slyšení u císaře.
we kterém wedlé jiného zmínili se ještě i tentokrát o arci-
knížeti Maximilianowi, wyslowujíce žádost, aby sobě napotom
již žádného dalšího práwa na trůn polský nepokládal, pro za-
chowání tím jistějšího přátelství. Z Prahy odjeli do Hradce
štyrského, kdež oddání newěsty stalo se zmocněnému jednomu
z nich totiž Radziwilowi, potom pak osobně s králem samým
swatba wykonána jest w Krakowě w měsíci Kwětnu.

Toho času zůstávalo *arcibiskupství* Pražské již od wice než
dwau let neosazeno. Bylť arcibiskup Martin *Medek* zemřel dne
2 Unora roku 1590, a nebyl od té doby posud jmenován
žádný jeho nástupce. Nemáme naskrze žádné zpráwy o příčině
tak dlouhého prodlení; nejpodobněji pocházelo to z wáhawosti
císaře Rudolfa. Dopisem z Říma dne 29 Unora roku 1592
nowý tehdaž papež Kliment VIII obrátil se k nejvyššímu pur-
krabí Wilémowi z Rosenberka s horliwau přimluwau, aby se
on přičinil o nawrzení k tomu muže hodného, wyslowuje
w tom důwěru k němu jakožto osobně jemu známému, když
totiž před třemi léty (1589) tehdaž co legat papežský (*Aldo-*
brandini) s ním spolu jednal w Polsku o mír po zajiť arci-
knížete Maximiliana. Nieméně ještě drahný čas k osazení arci-
biskupství nepřišlo. Nepochybně mělo to za následek mnohé
škody pro stranu katolickau. jakž swědčí stížnost officíala kapi-

1502 tuly Pražské Tomáše Albina z Helfenburka z toho času, jak se mnozí páni nepřátelští straně pod jednau ujímali mnohých kostelů k straně jejich nenáležejících, kněží nekatolické k nim dosazující a zmocňující se důchodů zádušních. — Zdali se co následkem toho stalo proti pánům, kterých se žaloba týkala, není nám známo. Naproti tomu z příčiny podobných stížností na nesprávné nakládání se zádušími kostelů strany pod obojí w Praze od osadních vyšly dne 20 Čerwna roku 1592 rozkazy ku konšelům všech tří měst, aby společně s heitmany císařskými přísně proti tomu zakročili, a od auředníků a kostelníků všech osad počty vyžádali a do kanceláře kráľowské předložili.

b) Za času wálky s Turky až do míru Žitwadorožského.

(1592—1606.)

Do roku 1592 trwal mír s Turky zawřený za císaře Maximiliana roku 1568 a od té doby několikrát po sobě wždy na 8 let obnowený, w té způsobě, že owšem wždy musily hranice proti Turkům w Uhřích opatřowány býti branným lidem proti laupežným wpádům, které se brzy zde brzy onde každého roku stávaly. Posledně bylo prodlaužení míru na osm let smluweno roku 1590. Mezi jiné wýminky míru náleželo po celý čas odvádění jistého poplatku čili daru každoročního od císaře portě turecké; i byl ještě na podzim roku 1591 s darem tím z Prahy wyprawen w poselství do Konstantinopole šlechtic slezský Fridrich *Krekwie* s četným komonstwem, w němž se mezi jinými nacházel co mladík patnáctiletý panie Wratislaw z Mitrowic, od něhož zachowal se nám zajímavý popis příhod jeho. Roku toho však práwě zawřeno bylo příměří mezi Turky a Peršany po wálce deset let mezi nimi trawší. Zbawen zaneprázdnění wojenských sil na této straně, sultan Amurat ihned nedbal umľuw s císařem, zamýšľeje zase další výboje proti němu. Pod záminkau některého porušení klidu na hranicích charwátských baše bosenský *Hasan* w měsíci Čerwnu roku 1592

s welkau mocí nderil na pomezni pewnost *Biháče* a dobyl jí 1592 (19 Čw.), čímž počalo se hned wálčení u wětší míře, wyžadující odtud po dlouhau řadu let mnohem wětší než dotud namáhání sil všecných zemí císařských.

Zpráva o obležení Biháče byla krátce před dobytím jeho dána do Prahy od arciknížete Arnošta co mistodržícího we Widni dopisem dne 15 Čerwna, následkem čehož jednalo se w raddě císařské předně o způsob pomoci k obhájení pomezních krajin králowství charwátského i zemí štyrských, které po smrti arciknížete Karla byly připadly synu jeho ještě nezletilému Ferdinandowi. Když však w bojích dalších Hasan baše dobyl více jiných míst w Charwátsku a strašliwě zhubil welkau část této země, zároveň pak baše Budinský začal příprawy wálečné, tak že se i od něho bylo obáwati wpádu nějakého do hořejších Uher, jímž mohly býti i hranice rakauské neb morawské ohroženy, uznána i w Čechách potřeba strojení se k obraně, i vyšly dne 8 Září mandaty do krajů, kterými nařízena *hotowost* dle swolení sněmu roku 1588, hned pak potom powolání jsau nejvyšší úředníci zemští ku poradě, jak by se prostředky zjednaly k silnějšimu opatření hranic w Uhřích proti Turkům (14 Září). K tomu přijel také *arcikníže Arnošt* do Prahy, a wzalo se w úwahu další zachowání se pro případ, žeby se wšeliký pokus o obnowení míru nezdařil a nezbywalo by nic než we wálku se dáti wším úsilím.

Zrowna w této době tak powážliwě zemřel nejoswědčenější rádce císaře Rudolfa, nejvyšší purkrabí Pražský pán *Wilm z Rosenberka*. Ulehnuw po chorobě již několik měsíců trwající skonal w domě swém na hradě Pražském dne 31 Šrpna, dosáhnuw 57. roku swého stáří. Jednotejná byla chwála o něm co muži šlechtetném a wysoce zaslaužilém ode všech, kteří nám zachowali pamět o něm. Nazýwán jest platným slaupem králowství českého anobrž wší swaté říše,⁶³⁾ patronem a předním (Čechem,⁶⁴⁾ kterého lidé pobožní a obecně dobré milující nad

⁶³⁾ Březan 290.

⁶⁴⁾ Korka.

1592 každého jiného srdečně želeli a oplakávali.⁶⁵⁾ Obzvláště byla chválena nestrannost jeho ve věcech náboženství jak od příslušníků strany pod jednau tak pod obojí: neb že jak byl náboženství Římského, však nižádného w náboženství nesužował, nýbrž w tom při swobodě zanechával.⁶⁶⁾

Pohřeb jeho dál se se sláwau welikau, téměř jen k důstojenství královskému se hodicí. Tělo bylo předně z domu přeneseno do blízkého kostela sw. Jiří na hradě, a tam skoro po celé dva měsíce chováno pod hlídkau dwořanů. Kostel byl po stranách i po zemi obestřen sukem černým a mnoho mší w něm slauženo, we dne pak i w noci voskové swíčky přitom hořely. Dne 26 Října teprw konán průwod pohřební z kostela sw. Jiří hradem a potom po stupních zámeckých dolů a přes rynek Menšího města do kostela sw. Tomáše. Napřed šli žáci Jesuitů, kterémužto řádu byl Wilém Rosenberský založil zvláštní kollej w Krumlowě, potom choralistowé kostela sw. Wíta, dvě jakási bratrstwa Pražská a kněžstwo katolické, zejména mniši od sw. Tomáše, od sw. Jakuba na Starém městě a ze Strahowa, po obau stranách od nich 2000 lidí chudých ze statků Rosenberských w černém oděwu a se swícemi w rukau, potom služebníci a úředníci Rosenberští. Následowali kanowníci Pražští a za nimi opat Strahowský, za nímž biskupská berla nesena, nejspíš na znamení, že zastával při pohřbu místo arcibiskupa, poněwadž arcibiskupství ještě ani do té chvíle nebylo osazeno. Dále bylo wedeno šest koňů pokrytých černým aksamitem a neseno tolikéž korauhwi s rozličnými erby domu Rosenberského. Wedli je a korauhwe nesli wesměs osoby stawu panského neb rytířského, a za nimi pět pánů jiných, podobně jak bylo s klenoty korunními, nesli hrabě Šlik pozlacené ostruhy, pán z Waldšteina meč, pán Smiřický pozlacený helm ozdobený čerweným a bílým peřím, pan Adam Gall Popel štít a pán ze Šternberka zlaté rauno na černém aksamitowém polštáři. Za nimi neseno jest tělo w rakwi od několika a třidceti

⁶⁵⁾ Březan 299.

⁶⁶⁾ Dačický I 177.

osob stawu rytířského, nepochybně střídajících se, wedlé nichž 1592
šli trabanti a hareři císařští, za rakví bratr a dědic zesnu-
leho pan Petr Wok z Rosenberka, po němž následovali w smutku
nejvyšší úředníci zemští a raddowé královští, mezi nimi zejména
nejvyšší kancléř pan Adam z Hradce, nejvyšší hofmistr Jiří
z Lobkowie, dworský maršálek Pawel Sixt Trautson a jiné
wzácné osoby, konečně wdowa páně Wilémowa Polyxena dcera
někdejšího kancléře Wratisława z Pernšteina, čtvrtá jeho
manželka, i asi šedesát jiných pani několika pány doprovázených.

W kostele sw. Tomáše rovněž sukuy obestřeném a vše-
lijak ozdobeném kněz jeden Jesuita držel kázání německé nad
tělem, a opat Strahowský vykonal vigilie. Následujícího pak
dne jiný kněz řádu Jesuitského držel kázání latinské, po němž
opat Strahowský měl mši zádušní, potom pak téhož dne tělo
wezeno přes Staré a Nowé město a branau Wyšehradskau ku
konečnému pohřbení do Krumluwa. Cesta, které se účastnilo
mnoho osob znamenitých se 77 koni jízdnými a na 35 ko-
čářích, spořádána byla opět we způsobě průvodu pohřebního.
Napřed jelo 56 jezdců po třech wedlé sebe w oděwu smutečním.
Za nimi neseny tytéž čtyry koraulhwe jak při pohřbu w Praze
od čtyr jezdců na koních černým sukrem pokrytých. Násle-
dował vůz s mrtvým tělem s aksamitovým přikrowem, tažený
šesti koni rovněž černým sukrem oděnými, wedlé kterých šlo
po každé straně padesát poddaných lidí z panství Rosenber-
ských. Za tělem jel pan Petr Wok w jednom kočáře společně
s hrabětem z Fürstenberka a nejvyšším kancléřem panem
Adamem z Hradce, dále dva wozy s jinými pány českými a
dewět jízdných stawu rytířského po třech w řadě wedlé sebe,
konečně wdowa paní Polyxena s některým průvodem ženským
na voze smutečním šesti koni taženým, za nímž následowalo
31 kočárů s paními, některými pány i se služebnictvem. Cesta
trwala osm dní, tak že příjezd do Krumłowa stal se dne
3 Listopadu; tam pak tělo s dalšími obřady konečně pohřbeno
w kůru welkého kostela farního dne 10 Prosince.

W obáwání dalších výbojných předsewzetí Turků w příštím
roce měl dwůr císařský toho času hlavní peči o zjednání pro-

- 1592 středků prozatímných k obhájení hranic w Uhřích, pokud nemohl hned svolán býti sněm k nowému svolení berní, když předešlé svolení učiněné roku 1590 na tři léta již docházelo. Příčiněním nejvyšších úředníků zemských zjednána byla půjčka obnášející 100.000 tolarů na zaplacení žoldu posádkám w pewnostech pomezních i na některé sesílení jich. Měly se také sejíti kommissí ze všech zemí korunních w Praze dne 15 Března roku 1593 k poradě o společný řád defensí, o nějž se posledně roku 1587 konečné usnešení nedocílilo. Nepřišlo k tomu pro rozličné překážky od stawů slezských a lužických. Na třetí den
- 1593 potom, 18 Března, byl však položen *sněm* český, kterýž sešel se w nemalém počtu osob všechněch tří stawů.

Předložení královske čtené u přítomnosti císaře obsahovalo jako posledně roku 1590 žádost o svolení berně domowní k obraně proti Turkům a posudného na tři léta po sobě w též míře a týmž způsobem jak již wíckrát předtím, mimo to pak jiným způsobem dle uznání stawů samých sebrání 100.000 tolarů na zaprawení půjčky zmíněné na sesílení vojska. Přítom císař žádal, kdyby přišlo k vytažení veřejné hotowosti do pole, aby stawové nežádali jak jindy předtím zadržení domowní berně pro sebe, poněwadž by sice nestačilo na zaplacení wojenského lidu w pomezních pewnostech, kdyby pak ty od žoldnéřů opuštěny byly, žeby se nebezpečenství od Turků mohlo blíže přiwaliti ke hranicům morawským a slezským. Mimo to činila se zmínka o předešlých jednáních w příčině swobodné plawby na Labi, práv horních, srownání práv městských se zemskými, pokud nedošlo ještě konce, aby kommissí k tomu zřízení w pracích swých pokračowaly, a pokud potřeba bylo, doplněny byly. — Další řízení sněmu po přečtení proposicí, které jindy příslušelo nejobyčejněji nejvyššímu purkrabí, císař Rudolf, poněwadž úřad ten po smrti Wiléma Rosenberského dotud zůstawal uprázdněn, poručil nejvyššímu hofmistru *Jiřimu z Lobkowic*.

Proti všelikému nadání potkal se sněm tento hned we prwních začátcích s welkými těžkostmi. Když se stawové nazejtří po předložení královsském, dne 20 Března, sešli k jednání

o něm, podán jest od *Sebestiana z Wresawie* stawu rytířského nejvyšším úředníkům zemským prostředkem pana Heřmana z Říčan, raddy saudu komorního, spis podepsaný ve jménu „panu a rytířů z obce království českého při tomto nynějším sněmě na hradě Pražském shromážděných všechněch společně“ obsahující stížnosti a žádosti, o jichž odstranění neb splnění aby se přičinili. Wyslowena byla w něm na předním místě pochybnost, zdali práwa a privilegia zemská od císaře Rudolfa dle závazku jeho, když za živobyті otce sweho císaře Maximiliana za krále přijat byl, stwrzena byla (což se skutečně hned w prvním roce panování jeho bylo stalo). Následowala stížnost, že úřad nejvyššího purkrabí již přes půl roku od smrti Wiléma Rosenberského neosazen zůstává, a žádost wzta-hující se na všechny nejvyšší úřady zemské, aby kdykoli který se uprázdnil, osazení jeho na nejdéle do saudu nejprwé při-štilo se stalo, dále pak rozličné wýtky týkající se wedení práwa i take některých zákonů ač sněmy zemskými vydaných, ko-nečně i stížnost na přímé zbraňování myslivosti osobám stawu panského i rytířského na panstwach císařowych.

Ačkoli obsah spisu, prwé než byl podán, znám byl jen malému počtu osob stawu panského i rytířského, po přečtení jeho, které Jiří z Lobkowie, nedbaje námitek některých z nej-vyšších úředníků zemských, bez odkladu připustil, nikdo z při-tomných neozwal se, žeby nebyl se spisem srozuměn, i přišlo tedy k jednání o něm zároveň s předložením královským. W poradách, které měli hned potom oba vyšší stawové, panský i rytířský pospolu (23 Března), byly i hlasy mnohých žádající, aby se ani dříve o artikulích předložení královského nejed-nalo, než ažby žádostem we spise položeným bylo zadost uči-něno. Wětšina tak daleko nezašla, ale nezachowala se také ochotně ke všemu, co žádáno bylo. Swolowala k berni proti Turkům a k posudnému w té míře, jak se žádalo, ale ne na tři léta, než jen na rok, a s vyhražením, aby z obojího příjem w rukau stawů zůstával, od nich pak aby z něho wydáváno bylo k účelům ustanoweným. Podobně s rozličným obmezením přistupowalo se k jiným žádostem, a wedle toho nalehalo se

1593 na brzké osazení úřadu nejvyššího purkrabí a na splnění jiných žádostí ve spise obsažených. Když dne 24 Března usnešení stawů panského a rytířského po pěti osobách týchž dwau stawů oznámeno bylo městům, jichž poslowé shromáždili se k tomu w radním domě Staroměstském, našli se i mezi nimi mnozí, kteří by se byli chtěli k žádostem a stížnostem pánů a rytířů připojiti, poněwadž se dílem k práwům stawu městského wztahowaly, ale podařilo se hlavně primasu Starého města Pražského Janowi *Krocínowi z Drahohey* jim to wymluwiti. Půwodem jeho Staroměstští také nawrhovali, aby staw městský dle žádosti císaře berni i posudné na tři léta powolil, čemuž však Nowoměstští a Malostranští odporowali, a k nim se druhá města všeska přidala (26 Března); o den později však dali se Plzeňští pohnauti, že k mínění Staroměstských přistaupili, a příklad jich následowalo více měst jiných, až pak po dalším naléhání primasa Staroměstského dosáhlo se usnesení celého stawu městského o swolení na tři léta. Proti tomu postavili se stawové panský a rytířský jakožto proti věci nikdy nebýwalé, aby mělo větší swolení od stawu městského učiněno býti než od nich; i představowal to we jménu jich městům sám nejvyšší hofmistr Jiří z Lobkowic welmi důtkliwě, tak že přes všechno úsilí primasa Krocína poslowé městští opět se zwíklali, a všichni, newyjímaje konečně ani Staroměstských, k usnešení druhých dwau stawů o swolení jen na jeden rok se přiznali (29 Března). Přišlo přitom k osobní srážce mezi primasem Staroměstským a Wáclawem Cyrillem písařem Nowoměstských, když primas i nyní swolení měst oznamowal s některými okolky, proti čemuž Cyrillus zapotřebí uznal rozhodněji we jménu měst se wyslowiti.

Společné usnešení sněmu tímto způsobem docílené oznámeno jest císaři panem Jiřím z Lobkowic dne 31 Března, i dal k tomu císař odpověď, že je w uwážení wezme; třetího dne pak potom (3 Dubna) měli stawové slyšení, ve kterém nejprwé austně skrze místokancelře Křištofa Želinského oznámeno jest jim, že císař rozhodnutí své písemně tak zwanau replikau w známost jim uwede, kteráž pak asi o dvě hodiny

později jest jim doručena. Císař nemínil s usnešením stawů 1593 spokojiti se, nýbrž pilně domlauwal jim, aby swolení berně a posudného na tři léta učinili i aby upustili od výminek přitom kladených. Místo konečné odpovědi k tomu stawowé však za následujících několika dní počali se z Prahy rozjížděti; když pak císař do sezení sněmu, ve kterém se zatím o wedlejších věcech jednalo, poslal Křištofa z Lobkowie praesidenta nad appellaciami a řečeného místokancelře Křištofa Želinského s dotazem, na čem by se stawowé konečně ustanowili, Jiří z Lobkowie, nedbaje na přimlauwání druhých nejvyšších úředníků, aby k dosažení konečného rozhodnutí sněm k některému dni znova položil, sezení beze všeho rozhodnutí ukončil, a stawowé se tedy docela rozjeli (po 6 Dubnu).

Nenadálým tímto během věci wzbuzeno bylo podezření na nejvyššího hofmistra, že úmyslně sněm zmařil; a brzy se ukázalo, že podezření bylo odůwodněné. Jiří z Lobkowie, za žiwota Wiléma Rosenberského sok jeho přetwářený, dychtil po smrti jeho po nástupnictví w úřadě nejvyššího purkrabství, a když nenacházel při císaři Rudolfowi náklonnost k udělení jemu důstojenství toho, mínil auskočným spůsobem pohnauti jej k tomu. Bylť on sám skladatelem spisu obsahujícího žádosti a stížnosti stawů, dotýkající se císaře spůsobem až urážliwým. Náwodem jeho bratr jeho Ladislaw welkými sliby zjednal k tomu Šebestiana z Wřesowic, že na sebe wzal podání spisu toho nejvyšším úředníkům. Sám stawěl se, jako by mu nic o spise tom nebylo známo. Wyžádaw sobě přimluwau tajného raddy Trautsona od císaře řízení sněmu, zawázal se owšem wynasnažiti se o dosažení, aby stawowé ku předložení kráľowskému we všech člancích jeho swolili. Odporem stawů hleděl však úkol ten stížití, aby sobě zdánliwým přemožením jeho wětší zásluhu přičísti mohl a tím císaře k splnění swého přání přiměl. Když pak toho hned nedosáhl, mínil zmařením sněmu prodlaužití nesnáze, z kterých by dále mohl kořistiti. Záměr ten se mu však nezdařil, nýbrž sám sobě spůsobil si jím zkázu.

1593

Pocházeli-li spis podaný nejvyšším úředníkům zemským hned při zahájení sněmu ve jménu celého stavu panského a rytířského skutečně z usnešení obou těch stavů, předpokládalo to nějakou tajnou a tudý nezákonnou schůzi jich ještě před sněmem, i byla tím tudý zawdána příčina k pátrání, kdo byl původem schůze takové, a k zakročení právní cestou proti němu. O to daly se porady při dvoře, a žádán byl také arcikníže Ferdinand tyrolský o dobré zdání své v té příčině tajným raddau Richardem Streinem k němu vyslaným. Arcikníže radil, aby se zakročilo proti Ladislawowi z Lobkowic co původu nějakého spiknutí, poněwadž se již vědělo, že od něho Šebestian z Wřesowic byl zjedнан k odewzdání spisu (23 Kwětna). Zdá se, že císař některý čas se wáhal, a poněwadž záleželo na obdržení aspoň toho, k čemu stawové swolowali, položil jim den k opětnému shromáždění na 30 Čerwna (24 Kw.), dle rady pak arciknížete Ferdinanda jmenowal konečně k uprázdněnému úřadu nejvyššího purkrabí pana *Adama z Hradce*, dotud nejvyššího kancléře, kterýž dne 11 Čerwna w úřad se uwázal.

Toho času nacházel se arcikníže *Arnošt* w Praze, maje jednání s císařem w záležitosti své i bratří svých *Matiaše* a *Maximiliana* w příčině důchodů čili deputatů jim příslušících k výživě jejich, nejspíš pak také w příčině obrany proti Turkům, a měl snad i on příležitost raditi císaři w záležitosti sněmu zmařeného. Tehdáž právě byl *Hasan* baše bosenský učinil nový útok na zemi charwátskau obležením *Siseka* při wtoku Kupy do Sávy; ale podařilo se vůdcům charwátským a štyrským poraziti jej na hlavu w bitvě dne 11 Čerwna, we které na 18.000 Turků přišlo o život i Hasan sám také. Když zpráva o tom přišla do Prahy, bylo wítězství toto slaweno, a nejspíš za tu příčinu spřádán *turnaj* na hradě Pražském, o kterém zmínka jest, že jej arcikníže Arnošt držel dne 20 Čerwna. Meškali w Praze až do konce toho měsíce, dne pak 2 Čerwence nacházel se na zpátečné cestě k Wídni w Kutnéhoře. Snad že wítězství toto nad Turky bylo příčinou, pro kterou se první čas potom méně spěchalo se sněmem českým k obdržení od něho pomoci; odložili císař swolání jeho

ke dni 30 Čerwna do jiné lhůty, která měla později býti ustanowena. Naproti tomu se císař odhodlal konečně k stihání původců spisu, kterým sněmu toho roku překážka byla učiněna. Wydalť dne 19 Srpna příhon nehned na Ladislawa z Lobkowie, jak od arciknížete Ferdinanda raděno bylo, ale předně na *Sebastiana z Wřesowic*. Měl státi před císařem jakožto kralem českým a nejvyššími úředníky a saudci zemskými na hradě Pražském po zasednutí saudu zemského w obyčejný čas dne 5 Řijna. Do té doby měl užiti času k zjednání sobě svědků neb jiných pomoci k swému osprawedlnění jakž zase prokurator královský Jindřich z Písnice důkazů proti němu.

Nedlauho předtím, dne 5 Čerwence obdrželi Pražané Staroměstští obzvláštní privilegium, patrně w odměnu za své chování na minulém sněmě, kterým se jim dávala swoboda, aby jak obec tak jednotliví usedlí měšťané směli sobě statky zemské kupowati a do desk klásti, „jak předešle“, totiž před rokem 1547 bývalo. Prawiť se w listině, že se jim to uděluje pro „jich wěrné a poddané služby“, kteréž jsau císaři „při sněmích obecních i jiných mnohých příčinách skutečně a platně prokazowali a prokazowati nepřestávají“. Téhož pak dne a s týmž odůwodněním potwrdil císař všechna privilegia jejich s výkladem jim přízniwým w některých věcech, o které býwaly we sporu s Nowým městem a Malau stranau, zejména co se prodeje ryb a přespólních i domácích wín týkalo.

Mezitím byl se císař Rudolf konečně odhodlal k osazení arcibiskupstwí Pražského jmenowáním k tomu dne 14 Prosince roku 1592 *Zbyňka Berky z Dubé* probošta kostelů Řezenského a Litoměřického i kanowníka kostelů Pražského, Saleburského a Olomauckého, ku kterýmžto beneficiím přidal mu ještě také welkomistrstwí řádu křížowníků s čerwenau hwězdau, které drželi předtím oba dva jeho předchůdci w arcibiskupstwí k nahrazení nedostatečných sice důchodů arcibiskupských. Stwrzení jeho od stolice papežské potkalo se s některými těžkostmi, které přičítal nařčení od nějakých protiwníků. Zpráva o odstranění jich dostala se mu od vyslance císařského w Římě Františka z Dietrichšteina teprw dopisem dne 17 Čerwence.

1593 I potom však proti jeho nadání opozdilo se vysvěcení jeho a skutečné uvedení w úřad tím, že byl ustanowen k wykonání toho tehdejší nuncius papežský při dvoře Pražském Caesar *Specianus* biskup Cremonský, ten však zrowna delší čas nenacházel se w Praze, maje co činiti s řízením některých záležitostí w biskupství Salcburském. Přišlo tudy k vysvěcení a nastolení jím nowého arcibiskupa w kostele Pražském teprw dne 10 Října. S powolením papeže byl Zbyněk Berka zůstawen přitom také w držení praebendy kanownické w Salcburce.

Za tohoto uprázdňení stolice arcibiskupské w Praze, které se způsobem tím bylo protáhlo až do tří let a osmi měsíců, nacházela se církevní správa přijímajících pod obojí we stawu nad míru neutěšeném a zmateném. Nowý administrator *Fabian Rezek* dosazený roku 1590 byl člověk řádnějším kněžím strany pod obojí hned prvé chováním swým podezřelý, o čemž hned při jmenování jeho mínění swé wyslowili, ale bylo jim řečeno, že jest o něm při císaři powěst dobrá, kdyby pak se neosvědčila, že se pomoc stane. W úřadě swém prowozował hned z počátku welkau libowůli a zištnost při dosazování kněží k farám, nehledě k osobní hodnosti a také ne k zachowávání starých řádů strany pod obojí. Podával ku kostelům jak w Praze tak jinde kněží ženaté a jiné, kteří řádného svěcení neměli, nýbrž z Frankfurta neb jiných protestantských míst w Němcích wysvědčeními se prokázali, jiné spůsobilé odstrkuje a kostely jim odnímaje, nešetře w tom ani samých spolučenů konsistoře. W konsistoři vznikly z toho různice, a přicházely od členů s ním nespokojených časté žaloby k císaři a nejvyšším úředníkům zemským. Zůstávaly však bez účinku. Dne 1592 18 Března roku 1592 jsau všichni konsistoriani i s administratorem powoláni do kanceláře kráľowské, a oznámeno jim nejvyšším hofmistrem Jiřím z Lobkowic, že císař nad nesworností mezi nimi nelibost má, že je všecky má za poctiwé a řádné kněze, ale napomíná jich, aby se mezi sebou pokojně chowali. Přes to však ještě téhož roku dne 15 Čerwence pět členů konsistoře, kteří se horliwě přidrželi starých řádů pod obojí, zadalo spis k nejvyššímu purkrabí Wilémowi z Rosen-

berka a ku kanelěři panu Adamowi z Hradce, we kterém opět 1592 na administratora žalowali, že se w ničem nepolepšil, nýbrž we swém jednání wždy horší jest, pročež žádali obau pánů za přimluwu, aby ho byli zbaweni. Podotýkali přitom, že druzí členové konsistoře žalobu spolu s nimi proto nepodepsali, že s nimi w starobylém náboženství pod obojí nestojí a také w životě s nimi se nesrovnávají.

Bylo to jen několik neděl před smrtí pana Wiléma z Rosenberka, který již toho času silně churawěl, a to snad dílem byla příčina, pro kterau, pokud známo, nic dle přání žádajících se nestalo. Brzy potom staly se však věci překvapující. z kterých widěti jest, že administrator Fabian Rezek nebyl muž, který by se náboženským přesvědčením byl dělil od horlivých zastánců staré víry mezi členy konsistoře, nýbrž právě jen špatností osobní povahy své.

Za uprázdnění stolice arcibiskupské w Praze ujímal se prospěchů strany katolické w zemi dle možnosti své papežský nuncius při dvoře císařském Caesar *Specianus* biskup Cremonský výše zmíněný. Přitom hleděl stranu pod obojí oslabiti odvrácením četných kněží od ní přemlouváním všelijakým, aby se k poslušenství stolice papežské nawrátili, a w tom mu administrator Fabian Rezek byl ochotně nápomocen. Děle trawším přičiněním ponenáhlu podařilo se mu 49 osob duchovních k tomu přemluwiti, tak že konečně we schůzi společné w příbytku nuncia dne 29 Srpna roku 1592, jen tedy něco přes šest neděl po poslední zmíněné stížnosti proti administratorowi, podepsali se na listinu, jejíž obsah byl, že slibují znáti se ku pravé víře Římskokatolické a státi w poslušenství papeže i arcibiskupa, který by byl od něho dosazen, we všech řádech k službě boží náležitých. zvláště pak míti Jana Husa za toho, za nějž jej koncilium Kostnické mělo a míti kázalo, i wynasnažiti se, aby swátek jeho slawen nebyl, dále nepodáwati swátosti dítkám aniž odrostlým lidem, kteří by prwé zpověď newykonali, ano kázáním a jiným způsobem k tomu působiti, aby lid jim swěřený časem raději k přijímání pod jednu než pod obojí způsobau se obrátil, protož take

1592 při processích a jiných veřejných pobožnostech kalicha neno-
siti. První na tomto spise podepsán byl Fabian Rezek, w řadě
pak mezi jinými všech pět oněch členů konsistoře, kteří byli
zaslali poslední stížnost proti němu, tetiž kněz Hawel Štěžer-
ský farář sw. Martina w Starém městě Pražském, Tomáš
Soběslawský farář sw. Michala, Pawel Paminondas Horský
opat Slowanský, Matauš Litomyšlský opat sw. Klimenta na
Nowém městě a Prokop Hořícký farář sw. Wojtěcha w Pod-
skalí. Usnesli se také, když by žádaucno bylo, wyprawiti s týmž
osvědčením několik osob ze swého prostředka k dworu papež-
skému do Říma, však až by peněz na cestu, kterých se jim
nedostávalo, sehnati mohli.

K tomuto poselství snažně se nabízel administrator sám,
a konsistoriani ač proti náklonnosti mnohých dali se pohnauti
k swěření jemu toho úkolu ku přimlauwání nuncia, když se
po několika měsících podařilo peníze na cestu zjednati sbír-
kami od duchowenstwa i od některých obcí, o čež se admini-
strator rovněž pilně wynasnažil. Držána jest schůze konsi-
stoře w kolleji Karlowě dne 5 Března roku 1593, we které
1593 Fabianowi Rezkowi dáno jest zmocnění, aby we jménu konsi-
stoře i všeho duchowenstwa pod správau její stojícího slib
onen, jak we spise výše uwedeném obsažen byl, do rukau
papeže neb osob na jeho místě k tomu ustanowených učinil.
Wedlé toho měl při stolici papežské jednati o prostředek,
kterým by pomozeno bylo od nedostatku kněží řádně swě-
cených při straně pod obojí jakožto pramene všelikého zlého
při ní zmáháním se kacířství. Toť právě byla pohnůtka k tomu
při duchowenstvu přídržícím se starého řádu, že se mínilo
odřici všech ještě stávajících rozdílů při ní od wíry a řádu
strany pod jednau.

Bylo to ještě krátce před sněmem, který toho roku dne
19 Března byl zahájen, však jak wyprawowáno, žádného řád-
ného konce nedošel. I na něm jednalo se o wadách při du-
chowenstwu strany pod obojí. Žalował staw městský na admini-
stratora pro jeho zlišnost týmž způsobem jako konsistoriani,
též pak na pohoršliwau neswornost w konsistoři, a žádání

jsau staw panský a rytířský, aby se věci ujali, též pak aby k svěcení na kněžství straně pod obojí dopomohli, když nyní již arcibiskup od císaře byl jmenován. Následkem potomního zmaření sněmu owšem se jím w těch věcech nic nepořídilo. 1593

Netrwalo dlauho po odjezdu Fabiana Rezka do Říma, a již měli konsistoriani zprávy o něm, že tam w jich jméně o více jiných věci jedná, než od nich zmocněn byl, a že tam prospěchy pro sebe vyhledává, aby totiž dosáhl nějakých výnosných hodností, i odhodlali se k zaslání spisu k papeži Klementowi VIII dne 19 Čerwna toho roku, kterým na to upozorňowali a přitom jeho chování, co se týkalo někdejšího jeho podporování kněží ženatých a nemajících wysvědčení než z Frankfurta, z Wittenberka a od jiných duchowních úřadů protestantských, wypisowali, přitom pak žádost swau w příčině svěcení čekanců jejich od arcibiskupa Pražského připamatovávali.

Nemáme žádné zprávy, zdali dopis tento k stolici papežské došel neb jak přijat byl; ale jako by ho nebylo, Fabian Rezek ke dni 1 Září obeslán byw před pět kardinalů zastávajících úřad nejvyšších inquisitorů kacířství, toho dne před nimi a u přítomnosti četných jiných osob k tomu powolaných, na kolenau kleče, učinil we jménu swém a wší konsistoře i duchowenstwa strany pod obojí nejen wyznání ono, které mu bylo uloženo, nýbrž také obecnější odwołání všech bludů Husitských, a přijal za to pro swau osobu rozhřešení z kacířství a nawrácení spůsobilosti ke všem výkonům úřadu kněžského i k dosažení jakýchkoli beneficíí duchowních. Toto pak rozhřešení a nawrácení k úřadu kněžskému wztaženo jest potom zvláštní bullau papežskau dne 21 Října téhož roku také na všech 49 osob na listině dne 29 Srpna roku předešlého podepsaných.

Ke dni 5 Října, jak powěděno, byl *Šebastian z Wřesowic* obeslán před soud zemský, aby se osprawedlnil z prowinění swého, které se mu přičítalo z podání spisu obsahujícího stížnosti stawů na sněmě toho roku. Bylo předwídati, že se wy-

1593 mlauwati bude na Ladislawa z Lobkowic jakož toho, od něhož mu spis byl doručen, i učinil tak, žádaje aby Ladislav z Lobkowic obeslán byl k zastaupení jeho. Udávalť, že spis původem jeho byl složen, od něho opravován a na čisto přepsán písařem jeho jemu poddaným Janem z Ředhoště, jemu pak Šebestianowi podán k odevzdání panu Heřmanowi z Řičan. Následkem toho dne 16 Září vydána jest od císaře obsílka na *Ladislawa z Lobkowic*, aby i on se postavil k saudu zemskému dne 5 Října. Do té doby prokurator královský Jindřich z Písnice zjednal svědectví a jiné potřebné důvody k vedení pře proti oběma obeslaným, jmenovitě pak výslechy 33 osob stawu panského a 29 stawu rytířského, kteříž dosvědčili, že jim o spise onom ve sněmě čteném prvé nic známo nebylo, aniž kde a kým skládán byl. W ustanowený den, 5 Října, císař osobně zasedl na saud s nejvyššími úředníky a druhými saudeci; i dostawili se oba obžalovaní, předně pak Šebestian z Wřesowic opět odvolával se na Ladislawa z Lobkowic, že mu spis od něho podán byl, on pak z newědomosti dále jej doručil, pročež o milost žádal; Ladislav z Lobkowic však twrzení jeho popíral, a pod záminkau, že mu nebylo propůjčeno dost času k připrawení swých důkazů, žádal o prodlažení lhůty. i jest mu powoleno odročení do dne 15 Října. Když toho dne obě strany zase stály před saudem, Ladislav z Lobkowic, předstíraje, že pro velký počet svědků, které wěsti chtěl, čas mu nestačil, žádal o další odklad; nebyl mu však powolen, nýbrž když se jednání pro všelijaké okolky jeho celý ten i druhý den protáhlo, potom pak neděle (17 Října) následowala, měl se w pondělí dne 18 Října opět stawěti. Ladislav Lobkowic však předtím tu noc ztratil se z Prahy útekem. Učinil oznámení o tom dopisem k císaři a k přisedícím saudu, zaslaným do sezení po synu swém, patnáctiletém chlapci. Znal se w něm k tomu, že spis podaný Šebestianem z Wřesowic do sněmu pocházel od něho, ale popíral všeliký zlý úmysl přitom. Následkem toho odložilo se jednání saudu do následujícího dne 19 Října; poněwadž pak Ladislav z Lobkowic owšem se nedostawil, učiněn císařem rozsudek, kterým Šebestianowi z Wře-

sowie dáno jest proti němu za právo stanné, další pak kroky 1598
na ten čas pozůstaweny.

Mezitím bylo wzrostlo zase nebezpečenství od *Turků*. Na zprávu o porážce a pádu *Hasana* bašete u Siseka sultan Amurat dal veřejně *wyhlásiti wálku* s císařem jak w Konstantinopoli tak w Budíně dne 27 Srpna toho roku, a we hněwu swém dal spautati a uwězniti posla císařského Fridricha *Krekvice* posud za příčinau wyjednávání w Konstantinopoli meškajícího; hned pak také s welkau wojenskau mocí weliký wezir *Sinaan* baše přitáhl do Uher. Z příčiny té císař Rudolf wedlé jiných příprav k obraně položil znova dne 16 Září stawům českým *sněm* w Praze na den 23 Října. Jen tedy čtyry dni po zasedání saudu zemského w při Ladislawa z Lobkovic sněm byl zahájen. W předložení královském opětovaly se tytéž žádosti o berně, posudné a sbírky, které byly kladeny na sněmě předešlém zmařeném, a přitom císař stawům dal přednésti stížnost swau na spis pro něj urážlivý, kterým se zmaření bylo stalo, s odmítnutím všelikých výtek w něm sobě činěných jakožto neodůvodněných. Stawové zachowali se ke všem žádostem císařovým welmi ochotně, a osvědčili w příčině spisu, že před podáním jeho na sněmě ničeho o něm newěděli, že jest pokautně od některých osob bez jich wědomí sepsán, a že k stížnostem w něm obsaženým žádné příčiny neměli, císaři pak za jeho prohlášení se o něm poděkování wyslowili. Swolení berně z domů we výšce žádané, tak též posudného učinili bez všelikého odporu na tři léta; města opět zawázala se berni odvésti w jedné summě 12.500 kop českých každého roku; na splacení pak půjčky 100.000 tolarů učiněné k sesílení vojska w Uhřích swoleny jsau sbírky z ryb, z wína a jiných rozličných věcí prodajných; konečně pak co se defensí týkalo, dána jest moc císaři společně s nejvyššími auředníky a saudci zemskými i raddami saudu komorního, k tomu sedmi osobami zwolenými stawu panského a sedmi stawu rytířského, aby w nastalé potřebě veřejnau hotowost naříditi mohli; na zaprawení pak autrat k tomu swolena zvláštní berně od stawů panského a rytířského po 15 groších z každého osedlého pod-

1593 daného z vlastního měšce vrchnosti, od stawu městského w jedné společné sumně 18.750 kop míšenských (9375 českých). Mimo to vše uzavřeny také dobrowolné sbírky na obranu proti Turkům w kostelích, každau neděli a swátek, ku kterým kněží měli lid napomínati. — Jak od stawů českých, tak žádal císař owšem pomoci též od druhých zemí swých, a mínil rovněž wynasnažiti se o pomoc od říše německé. Wyslowilť úmysl odebrati se k tomu na sněm říšský, a se wztahem k tomu na žádost stawů, aby zwláštňi sněm jiný držel k jednání o jejich potřebách obecních, slíbil tak učiniti na nejdéle we dwau měsících, až by se ze sněmu říšského nawrátil.

Oswědčením stawů panského a rytířského na sněmě, že jim o spise obsahujícím stížnosti a žádosti jejich, podaném od Šebestiana z Wřesowic, prvé nic známo nebylo, přitížilo se welice Ladislawowi z Lobkowic w při jeho posud neukončené. Dne 7 Prosince vyšel proti němu i zároveň Šebestianowi z Wřesowic opět pŕhon, aby se před saudem postavili dne 1594 26 Ledna roku 1594. Ladislaw z Lobkowic se nedostawil, a odsauzen jest cti, hrdla i statků, Šebestian z Wřesowic pak winy sproštěn (29 Ledna). Hned potom následowalo zabawení statků Lobkowického a uwedení jich w moc císaře.

Již však té doby bylo také na jewě, že hlawním půwodem spisu a toho, co z něho následowalo, nebyl Ladislaw z Lobkowic, nýbrž bratr jeho Jiří, nejvyšší hofmistr. Shledaloť se množství swědectwí dokazujících, že z jeho popudu spis byl složen, že wyžádaw sobě od císaře řízení sněmu a slíbiw o výpadek jeho dle přání císařowa se přičiniti, naopak jednal, osoby stawu panského a rytířského nawodil, aby na předložení kráľowské ani nenastaupili, pokud žádostem we spise obsaženým zadost učiněno nebude, a že konečně přimlauwal, aby se rozjeli a tím sněm zmařili, že bude to ku prospěchu stawům, aby moc jejich zwětšena byla proti moci kráľowské, Císař Rudolf dal mu nemilost swau z toho na jewo ještě před konečným odsauzením Ladislawa předně wyprawením k němu nejvyššího sudí zemského Jiřího Bořity z Martinic do Chomautowa, kdež přebýwal na panstwí swém, aby jej wyzwal

k složení se sebe úřadu hofmistrského, sice že jej císař sám jeho zbavití míní (25 Ledna). Jiří z Lobkowic tak učinil; odebral se však do Prahy, zde podal k císaři spis podepsaný spolu s ním od sedmi jiných členů rodu Lobkowického (15 Un.), kterým stěžovali na domněle udavače, kteří by je newinně osočovali, a žádali, aby jim jména jejich byla oznámena, by se mohli ospravedlniti. Bez ohledu na to již čtvrtého dne potom (19 Un.) vyšel půhon proti němu, kterým pro své chování na sněmě obviněn jest z newěry, podvodu a uražení a zlehčení důstojenství královského, a uloženo mu, aby se k zodpovídání postavil před krále a nejvyšší úředníky a saudec zemské dne 21 měsíce Března.

Jiří z Lobkowic, nedůvěřuje své věci, poněwadž nepochybně wěděl, že prokurator královský na wšecko, z čeho jej winil, měl dostatečné důkazy, pozbyl wší naděje, žeby mu obrana jeho před saudem byla k čemu platna, i odhodlal se hledati milost od císaře. Když se den k stání před saudem blížil, podal supplikaci, kterau se znal k swému prowinění a žádal, aby od právní pře proti němu bylo upuštěno. Císař dal mu za odpověď, že od wedení pře upustí, jestliže Jiří Lobkowický w den, ku kterému pohnán byl, dostawí se a osobně i austně přede všemi na saudě přítomnými přiznání swé a poddání se na milost i nemilost učiní, kdež pak další rozhodnutí jemu oznámeno bude. Zdá se, že Jiří z Lobkowic takowému ponížení poddati se nechtěl a nemoc předstíral. Zadalť opět žádost písemnau o přijetí na milost, kterauž we jménu jeho dwa strýcowé Wácslaw a Jan z Lobkowic saudu odewzdali (27 Března). Jest přijata, ale dwa z menších úředníků zemských, místopisář Bohuslaw z Michalowic a Jan Ilošek úředník podkomořiho při diskách zemských posláni k němu co k nemocnému, před kterými k písemnému zadání swému s poddáváním se na milost i na nemilost přiznati se musil (29 Března). Následkem toho císař od dalšího wedení pře upustil (31 Března) s vyhrazením sobě dalšího rozhodnutí. Na ten čas wzat jest Jiří z Lobkowic we wazbu na ten spůsob, že zůstati měl we swém domě na Hradčanech, we kterém co nemocný ležel, stráženi jsa 24 střelci

1594 pod dohledem mistoheitmana hradu Pražského. Dwěma zmíněným strýcům jeho uloženo jest, aby se dne 14 Dubna dostavili k slyšení další vůle císařovy. Do toho času byly zatím všecky statky Jiřího z Lobkowic zabaweny, a konečným rozhodnutím císařovým, kteréž se stalo teprw dne 29 Dubna, vyměřeno jest mu za trest věčné vězení w ten způsob, že měl zůstáwati na zámku swém *Líčkowě* w kraji Žateckém a z něho bez zvláštního dowolení císařowa nikam se newzdalowati.

Téhož práwě dne (29 Dubna) stalo se *obnowení konsistoře* strany pod obojí, ku kterému byla příčina zawdána obojetným chowáním administratora *Fabiana Rezka*. Ze swé cesty Římské byl se do Prahy nawrátil teprw na začátku roku 1594. Za vzdálení jeho konsistoř zůstáwala bez administratora, a jakýmsi náměstkem jeho byl *Tomáš Soběslawský*, farář sw. Michala na Starém městě, přední z oněch pěti kněží přídržících se starého řádu strany pod obojí, kteří byli roku 1592 zadali stížnost proti němu pro jeho zlé chování. Poněwadž byl w Římě nezachowal meze plnomocenství sobě daného, konsistoř po jeho nawrácení k němu se neznala. Rezek ubytowal se u swého staupence Jana Facilisa, faráře sw. Jiljí, který byl w powěsti co Calvinista (1594 10 Ledna); ale w málo dnech potom byl přinucen opustiti Prahu pro saukromau při s měšťanem Staroměstským Stanislawem Skalickým bakalářem učení Pražského. Bylť od něho málo předtím, než do Říma odjel, žalowán pro urážku na cti u saudu komorního a za vzdálení jeho wymoženo proti němu práwo stané, následkem toho pak nyní také zatykač, což když ho došlo po nawrácení z Říma okolo sw. Fabiana a Šebestiana (20 Ledna), opět nepostawiw se, z Prahy odjel do Olomauce kdež po některém čase stal se kanowníkem, jakž byl rozhřešením swým obdrženým w Římě spůsobilosti k tomu dosáhl. Dosazení nowého administratora, jehož potřeba tím nastala, jakož také obnowení konsistoře, jejíchž členů již zase zůstáwalo jen malý počet, stalo se wyše řečeného dne způsobem dotud nebywálým, ježto z nařízení císaře k wykonání jeho w kanceláři královské powolán byl wedlé nejvyššího purkrabí Pražského také nowý arcibiskup

Zbyněk Berká z Dubé. Jmenován jest administrátorem Wáclaw Dačický, dotud farář Slanský, kněz ženatý, máje manželku sobě oddávanau Wranowskau rodu rytířského a dvě dcerky již teměř na wdání. Za členy konsistoře přidáno jest k němu, jak již obyčejně, dvanáct farářů Pražských. I mezi těmi bylo více ženatých. Nutnost toho nepochybně nastala z nedostatku řádně svěcených kněží vždy většího, kterému ani nyní jednáním Fabiana Rezka v Římě pomozeno nebylo.

Následujícího dne 30 Dubna obnoveny jsau z nařízení císaře také raddy Starého a Nového města Pražského, při čemž novým konšelům wedlé jiných věcí uloženo jest nedopauštěti we městech žádných postranních schůzí „strany zapověděného náboženství pikartského neb jak se jmenují bratří Boleslawští“ jak osobám stawu panského neb rytířského tak spolusausedům swým, též aby konšelé všichni processí a služeb božích we chrámu páně w neděli a we dni swáteční osobně se účastnili a posty předepsané zachováwali. — Ně který prospěch pro stranu pod jednau wymohl si brzy potom (7 Č.w.) arcibiskup Zbyněk obdržením od císaře, že jemu postaupeno jest práwo podací při všech kostelích na císařských panstwach, jak strany pod jednau tak pod obojí, čímž znesnadněno jest dosazování ku kostelům těm kněží nowotářských místo zachovávajících staré řády strany pod obojí.

Císař mezitím již delší čas konal příprawy k jízdě do Řezna na *sněm říšský*. K odjezdu byl nejprwě den ustanowen na 24, potom na 29 Dubna; ale pro rozličné zaměstnání i potom byl dále odložen. Dne 1 Kwětna císař ještě w Praze ustanowil místodržící na čas vzdálení swého, w čele jejich nejvyššího purkrabí pana Adama z Hradce a Jana z Waldšteina nejvyššího komorníka zemského, wedlé nich pak ještě pět osob stawu panského a čtyři stawu rytířského větším dílem z počtu auředníků zemských. I jim bylo nařízeno, aby „wšeliké bludné, pohoršlivé a nowé sekty, které jsau předešle w zemi trpíny býti neměly“, přísně přetrhowali. S odjezdem císařovým z Prahy ještě i potom se více dní prodlilo. Teprw 11 Kwětna nacházel se na cestě w Rokycanech, z čehož saudití se dá, že jen asi den neb dwa předtím vydal se na cestu.

1594

Účelem jízdy bylo vyžádání od sněmu říšského výdatné pomoci proti Turkům, s nimiž válka trvala již do třetího roku. Veliký vezir *Sinaan* po wtrhnutí swém do Uher roku 1593 dobyl w západních částech země měst *Wespryma* a *Paloty*, a zatím syn jeho s oddílem vojska dobyl také *Siseka* podruhé obleženého; ale když se tažení jich protáhlo do konce měsíce *Září* a *Sinaan* s vojskem swým ku pobytu přes zimu odtáhl k Bělehradu srbskému, vojsko císařské w hořejších *Uhřích* setrwawší déle w poli wítězně bojowalo s bašetem *Budinským*, a dobylo četných míst w moci Turků se nacházejících. Toho času byl arcikníže *Arnošt*, nejstarší z bratří císaře *Rudolfa*, dotud místodržící w *Rakausích*, od krále španělského *Filippa* powolán za místodržícího do *Níozemska*, a následkem toho po něm se stal rakauským místodržícím arcikníže *Matiáš*, na nějž zároveň wznešeno také wrechní welitelství w *Uhřích*. Od něho roku 1594 krátce před zahájením sněmu říšského w *Řezně* předsewzato jest obležení *Ostřihoma* (24 Dub.), a zároveň oddíl vojska jeho vedením *Kryštofa Teuffenbacha* jal se obléhati *Hátwán* (15 Dub.). Při pokuse o wybawení města tohoto baše *Budinský* utrpěl porážku se ztrátou citemlnau (3 Kw.). Nicméně však když veliký vezir *Sinaan* opět s welkau wojenskau mocí swau od Bělehradu přitáhl k *Budínu* a zároveň od východní strany welké zástupy *Tatarů* s *Turky* spojených wtrhly přes *Mukačow* do hořejších *Uher*, musilo od obojího obležení býti upuštěno.

Arcikníže *Matiáš* dne 19 Čerwence s vojskem swým ustau-pil od *Ostřihoma* ku *Komárnu*, a dal hned nazejtří dne 20 Čerwence zprávu o tom místodržícím českým i do *Řezna* císaři, naléhaje o spěšnau pomoc we předwídání, že *Sinaan* potáhne we směru západním k obležení *Rábu*, hlavní pewnosti w té straně na cestě ke hranicům rakauským. Místodržící obávající se zároveň útoků od *Tatarů* na hranice *moravské* a *slezské*, uznávali potřebu veřejné hotowosti, a nemeškali powolati do *Prahy* sjezd osob stawu *panského* a *rytířského* zmocněných sněmem k nařízení o tom k 5 *Srpnu* (27 Čwce.), již pak napřed dne 31 Čerwence nařídili *mustrunky* w krajích na den

23 Srpna. Zmocněné osoby, sšedše se w řečený den (5 Srp.), 1594
schwálili nařízení místodržících, a uzawřeli weřejnou hotowost,
k níž dostawiti se měli všichni páni a rytíři s desátým člo-
věkem poddaným na swých statecích a z měst každý osmý
saused. Všichni měli se k obecnému mustrunku dostawiti we
Znojmě ke dni 26 Srpna. Ještě tehož dne oznámeno jest usne-
šení toto císaři dopisem do Řezna ke schwálení se žádostí.
aby rovněž podobné opatření se stalo we druhých zemích ko-
runních. Přitom za nejvyššího heitmana čili wůdce nawrho-
wali místodržící a osoby zmocněné buď pana *Petra Woka*
z *Rosenberka*, buď nejvyššího komorníka pana Jana z Wald-
šteina neb nejvyššího sudí Jiřího Bofitu z Martinic. Hned
tehož dne psali o tom císaři do Řezna; císař pak již dne
8 Srpna dle návrhu jejich vydal mandaty k zaslání do kraju
i podobná nařízení do Morawy, a později též do Slezska a
do Lužic.

Něco déle zdrželo se jmenování nejvyššího heitmana ze
tří osob k tomu nawržených. Proti dvěma z nich, Petrowi
Wokowi a Janowi z Waldšteina, činil námítky arcibiskup Zby-
něk co jinowěrečům. Hned nazejtří po nawržení jich (6 Srp.)
psal saukromí do Řezna tajnému raddowi Pawlowi Trautso-
nowi, žádaje za přimluwu u císaře, aby žádný z nich zwolen
nebyl, nýbrž buď nejvyšší sudí nebo jiný někdo k tomu
schopný. O Petra Woka z Rosenberka zasazowal se co důvěrný
přítel jeho pan Adam z Hradce nejvyšší purkrabí, kterému by
při úradě tomto welitelství nad hotowostí zemskau na před-
ním místě bylo příslušelo; ale uznávalo se, že pro nedostatek
zdraví jemu by se to nehodilo. Petr Wok sám se mu z toho
wymlauwal, nepřičítaje si dosti schopnosti k tomu, a odwolá-
waje se na zlý staw jmění swého i na jiné příčiny, také právě
žeby dotýkán byl pro swau wíru a krom toho pro nemírnost
w pití; wíry prawil že odřici se nikterak nemíní, co se však
pití týče, že není on sám jediný toho spůsobu w raddách Jeho
Milosti císařské. Výmluwy tyto mu však nepostačily. Císař
sám byl by nejraději widěl jmenování nejvyššího komorníka
Jana z Waldšteina, kterýž se však na nedostatečné jmění swé

1591 wymlauwal. Na Petru Wokowi bylo i jemu proti mysli, že se znal k wíře zřízením zemským nepřipuštěné a že wínu příliš oddán jest. Nicméně konečně dne 19 Srpna zaslal z Řezna nařízení nejvyššímu purkrabí, kterým Petr Wok k welitelství jest powolán a místodržící nemeškali list jemu na to wydati a wykázati platy jemu a jeho podřízeným we wojště, z nichž přední byli Melichar z Rederů na Fridlandě co generalní lieutenant a Wácslaw Berka z Dubé, bratr arcibiskupa Zbyňka, co polní maršálek.

Mezitím byl w Uhřích Sinaan baše již dne 31 Čerwence přitáhl k *Rábu*, a jal se město obléhati; dne 4 Srpna počal i střelbu na město, opatřené silnau posádkau. Jí ku pomoci arcikníže Matiaš položil se s wojskem swým od Komárna blíže na velký ostrow Dunajský Čalokéz. Tam dne 15 Srpna udeřilo na něj 5000 Tatarů, které Sinaan sobě powolal ku posile. Útok jejich byl však odražen; a w prvním čase potom přibyl k arciknížeti některé posily najatým lidem wojenským z Čech i snad také z Rakaus. Sebrání však weřejné hotowosti stawowské z celého králowství českého a zemí přiwtělených potřebowalo delšího času. Dne 23 Srpna, tedy teprw tři dni přede dnem ustanoweným k mustrunku we Znojmě, císař Rudolf nařízením daným z Řezna ustanowil za kommissaře k tomu čili mustrhery nejvyššího komorníka Jana z Waldšteina a tři jiné z tehdejších místodržících českých, kteříž následkem toho teprw dne 2 Září přijeli do *Znojma*. Tam tu chvíli byl jen dosti malý počet lidu pěšího, něco od nejvyššího purkrabí a něco z Prahy, jízdní skoro žádní; teprw ty dni potom wíce jiných počalo se dostawowati, tak že dne 6 Září bylo tu pěších něco přes 3000. Z nahodilých zmínek dowídáme se, že ze Slaného, z Laun a z jiných měst té strany vytáhli do pole teprw dne 25 Srpna. Z Prahy wezena jsau dne 3 Září tři děla a pět šwihowek do Uher, a ty dni děti Pražské si hrály po ulicích na wojnu, což asi bylo, že toho času hotowost Pražanů ještě s některau částí strojila se k odchodu. Dne 5 Září vytáhli sebrání z krajiny u Prachatic od Krumlowa k Třeboni, téhož pak dne také pan Petr Wok Rosenberský co nejvyšší heitman.

Když arcikníže Matiaš na kommissaře po poslích naléhal, aby mu brzy pomoc vypravili přes Prešpurk ku Komárnu, přikročili konečně dne 7 a 8 Září aspoň k částečnému mustrunku, a spořádali jeden regiment z desíti praporců se skládající, jenž čítal 4936 osob pod welitelstwím Pawla Kúrky z Korkyně; Pražané všech tří měst, jichž bylo 373 osob, spolu s Plzeňskými 66 a Budějovickými 77 byli jedním praporcem pod heitmanem svým zvláštním. Hned nazejtří měli se dáti na pochod, aby se k vojsku arciknížete Matiaše připojili.

Zrowna w noci potom (na den 9 Září) weliký wezír Sinaan vypravil 10.000 mužů wojska svého od Rábu přes Dunaj, od nichž nenadále přepadeno wojsko Matiašowo utrpělo welkau porážku. Dwa tisíce lidu bylo pobito; celé ležení s děly, wozy, dvěma sty lidí dostalo se do rukau nepříteli; arcikníže sám sotwa se zachránil útekem, na kterém s ostatním wojskem zastawil se u Starých Hradů we směru ke hranici Rakaus, Turci pak potom daleko široko laupili krajinu až k Wesprymu. Následkem toho arcikníže Matiaš tím pilněji žádal, aby wojsko české jak nejdříve možná k němu se připojilo, ne již u Komárna, ale u Starých Hradů, kamž aby táhlo přes Wídeň. Z toho byly rozpaky, protože jak Petr Wok z Rosenberka, kterýž konečně 9 Září byl přijel do Znojma, tak také Fridrich z Žerotína, heitman nad veřejnou hotowostí morawskau sbírající se u Katowa w okolí Brněnském, obávali se, aby zatím Turci neučinili nějaký útok na hranice morawské, k jichž hájení hotowost zemská přede vším byla powolána. Protož na ten čas wáhali se táhnouti ku předu. Pawel Kúrka z Korkyně s regimentem svým byl dne 10 Září vytáhl ze Znojma, ale zastawil pochod svůj jen tři míle odtud u Láwy na hranicích rakauských. Zatím místodržící čeští pilně napomínali stawy, aby kteří ještě s lidmi svými se newypravili, pospíšili ke Znojm, kdež w mustrunku se pokračowalo, ač vždy jen zdlauhawě. Ode dne 10 do 15 Září kommissaři uspořádali druhý regiment lidu pěšího čítající 4853 osob, nad nímž za welitele ustanowen pan Jindřich Libšteinský z Kolowrat, od 16 do 21 Září třetí regiment čítající 5002 osoby, nad nímž postawen Bohuchwal

1594 Rut z Dírného, a mezitím dne 15 Září zmustrowán jest také lid jízdný, jehož sečteno o 2011 koních, mezi nimi z Prahy 156. W třetím onom regimentu nacházeli se také lidé z panství arcibiskupa a jiného duchowenstwa Pražského.

Teprw když se dosáhlo této síly, přišlo k dorozumění mezi hlavním welitelem hotowosti panem Petrem Wokem a arciknížetem Matiašem, dle kterého dne 26 Září wojsko české zdvihlo se od Znojma na pochod k Wídni, aby se s arciknížetem spojilo, kterýž zatím hlavním bytem swým byl od Starých Hradů dále ustaupil k městu Bruku na Litawě w Rakausích. Odtud mělo wojsko spojené táhnauti zase ku předu proti Turkům, aby se pokusilo o wybawení Rábu, w jehož dobývání weliký wezir vždy úsilněji pokračowal. Dne 29 Září dotáhlo wojsko české k Wídni. Zrowna však toho dne dostal se *Ráb* do rukau Turků umluwau, kterau welitel posádky Ferdinand hrabě z Hardeka město vzdal s wymíněním swobodného odchodu. Na zpráwu o tom Petr Wok z Rosenberka zanechal přewedení wojska na jižní břeh Dunaje, a dle umluwy s arciknížetem Matiašem dal se dne 3 Října na pochod od Wídně po sewerním břehu k *Prešpurku*, kdež se dne 6 Října k Matiašowi připojil. Weliký wezir zůstawi w Rábu silnau tureckau posádku, odtáhl odtud s wojskem swým ku Komárnu, a pokaušel se o dobytí města tohoto, kteréž však statečně bylo bráněno, co zatím wojsko české i arcikníže zůstali opodál po hotowě u Prešpurka. Když potom Sinaan dne 21 Října od Komárna upustil a s wojskem swým odtáhl k Budínu na zimu, jest i hotowost česká konečně bez boje rozpuštěna dne 3 Listopadu, a nawrátila se k domowům. Litowalo se obecně welkého nákladu na tuto výpravu, která se skončila bez prospěchu.

Císař Rudolf byl mezitím déle než čtyři měsíce meškal w *Řezně* na sněmě říšském, s nínž jednal o pomoc proti Turkům. Předstawuje nebezpečenství dlouhé wálky s nepřitelem všeho křesťanstwa, žádal o pomoc wýdatnau, a sněm skutečně swolil k postawení wojska 52.000 pěších a 9000 jízdných; skutečně však toho roku k žádnému wyprawení wojska od

říše nepřišlo. W měsíci Září konal císař příprawy k nawrá- 1594
cení se do Čech asi k 22 toho měsíce. Přišlo však k tomu
teprw některý den po 5 Říjnu, ježto toho dne vždy ještě místo-
držící stáli w čele spráwy zemské. Určitě nacházíme císaře
w Praze dne 10 Října, když ještě hotowost země nacházela
se w poli u Prešpurka.

Již dne 2 Ledna roku 1595 císař Rudolf položil stawům 1595
českým sněm na den 9 Unora opět za příčinau zjednání pro-
středků jak největších možná k wedení války s Turky. Měly
se ho společně se stawy králowství českého účastniti také
druhé země přiwtělené prostředkem splnomocněných posílů do
Prahy wyprawených. W málo dnech potom, dne 8 Ledna, zemřel
sultan Amurat, po němž nastoupil syn jeho třidcetiletý *Ma-
homet III*, kterýž se k wálce strojil ještě s wětší zůřiwostí
než jeho předchůdce. Zrowna však w čase předtím byly se
otewřely wyhlídky na snadnější wedení války pro stranu císaře,
když proti wrchnímu panství tureckému nad Sedmihradskem
zdwihl se kníže tamější *Sigmund Bátorý*, synowec někdejšího
krále polského Štěpána Bátora, kterýž byl po bratru jeho Kry-
štofowi Bátorowi († 1581) w mladém věku nastoupil w panství.
Hned w prwních dnech roku 1595 přijelo poselství od něho
do Prahy, w jehož čele wojenský welitel *Štěpán Bočkaj*, k jed-
nání o spolek s císařem, kterýž zawřen dne 28 Ledna. Sigmund
Bátorý smluwau tau pod jistými wýminkami poddal se pod
wrchní panství císaře a spolu s ním také wojwodowé Michal
walašský a Aaron multanský, kteříž s ním zároveň byli se
z panství tureckého wytrhli a také již we wálce s Turky do-
byli některých prospěchů.

K určenému času dostawili se jak stawowé čeští tak po-
slowé zemí přiwtělených k sněmu obecnímu čili generálnímu;
předložení králowské však stalo se o několik dní později,
totiž 13 Unora. Obsahowalo na předním místě omluwu císaře,
že slíbeného zvláštního sněmu českého pro obecné potřeby
zemské za prwních dwau měsíců po nawrácení swém ze sněmu
říšského w Řezně swolati nemohl pro zaneprázdnění wálkau
s Turky, a slib swolání sněmu takowého jak nejdříve možná.

1595 Mimo to následowaly skoro jen požadawky týkající se potřeb wálečných. Zkušenost roku minulého ukazowala, že se hotowost zemská dle starodáwného způsobu čím dále tím méně hodila k tažení polnímu proti mocnému nepříteli. Lid usedlý jak z měst tak ze statků zemských neměl k tomu dostatečné wojenské spůsobilsti; sebrání jeho do pole dalo se zdlauhawě a stálo welké autraty bez náležitého výsledku. Protož w radách císařských naléhalo se na to, aby stawowé místo vlastního tažení do pole wedli raději náklad na najmutí lidu wojenského we zbrani cwičeného buď domácího, buď cizího, a w tom způsobu předložením králowským wznešena jest hlawní žádost na stawy české i druhých zemí. Měli se usnísti o náklad na to mimo berni z domů o jiné daně swolené roku 1593 na tři léta po sobě, která ještě nedošla, a hleděti aby wojsko brzy bylo zjednáno, tak aby se dřív než Turci postawiti mohlo do pole k hájení králowstwí uherského proti nowému útoku. Wedlé toho obzwláštní pomoc císař žádal na opewnění Komárna, od Turků na předním místě ohroženého.

Stawowé prokázali se i tentokrát ochotnými. Usnesli se předně staw panský a rytířský, aby od stawů země české najato a do Uher wypraweno bylo 1000 jízdných a 1000 husarů nebo místo husarů jistý počet arkebuzirů neb Kozáků, co by se za tauž summu peněz poříditi dalo, pěších pak 4000 žoldnéřů čili knechtů německých a 1000 dobrých střelců; k zaprawení nákladu na to aby od poddaného lidu placeno bylo po šest měsíců, každý měsíc vždy od dwadceci osob po 4 kopách míšenských, we městech pak tolikéž od každých desíti. Staw městský, jemuž o usnešení tom učiněna zpráva dne 18 Unora, učinil námítku proti tomu, pokud se týkalo ukládání nákladu jen právě na poddaný lid a na města (21 Un.); ale swolil nicméně k uzawření druhých dwau stawů, s nimiž také splnomocnění poslowé zemí přiwtělených se srownali, tak totiž, že stawowé morawští měli k wojsku do Uher zjednati 500 ozbrojených jízdných, 500 arkebuzirů a 1500 pěších, stawowé slezští 1500 jízdných a tolikéž pěších, hornoluzičtí 150 jízdných a 300 pěších, dolnoluzičtí 100 jízdných a 200 pěších. Na opewnění

Komárna powolowali stawowe čeští 6000 tolarů, morawští 1595 2000 na Komárno a 2000 na Ujvár (čili Nowezámky), slezští 1500 na Komárno a tolikéž na Ujvár, hornolužičtí na oboji pewnost 500, dolnolužičtí 400 tolarů.

Na podání toto císař dne 4 Března odpověděl tak zwanu replikau, kterau pochwalně děkuje stawům za prokázanau ochotnost, nieměně žádal o zvýšení powoleného počtu wojska i peněz na opewnění Komarna a Ujwára, a také se dotýkal jako prwe staw městský nepřístojnosti, že od stawu panského a rytířského daň jen na poddané jejích ukládána byla. Žádal na stawích českých o 1000 jízdných a o 1000 střelen více, než byli swolili, přiměřeně pak od stawů jedné každé ze zemí přiwtělených. Na dostatečné opewnění Komárna počítalo se žeby potřeba bylo 80 až 100 tisíc tolarů, pročež též žádal o wětší přispěvky. Stawové swolili ke zvýšeným žádostem těmto aspoň s wětší část. Co se počtu wojska týkalo, stawové čeští zawázali se postawiti do pole 1000 koní zbrojných, 600 arkebuzirů a dwa regimenty lidu pěšího, každý silný 3000 mužů, stawové morawští 500 koní zbrojných, 500 arkebuzirů a 500 koní lehkých, lidu pěšího 2000, stawové slezští 1500 koní zbrojných a 2000 lidu pěšího, hornolužičtí 150 koní zbrojných a 300 pěších, dolnolužičtí 100 jezdců a 300 pěších, což tedy auhrnem mělo činiti wojsko 4750 jízdných a 10.600 pěchoty. Na Komárno a Ujvár přidali stawové všechněch zemí, ale určitých summ w usnešení samém neuwodíce. K zaprawení nákladu přidali stawové čeští ku předešlému swolení daně od poddaných a od osob některých ještě také od pánů a rytířů daň z vlastního měšce po půl kopě z každého osedlého poddaneho, od měst pak všech společně summau 18.750 kop míšenských. Pro případ wětšího nebezpečenstwí, které by wyžadowalo wařejnau hotowost k obraně zemí koruny české, žádali stawové, aby císař sněm swolal, kdyby však čas k tomu nestačil, dávali moc k nařízení jí králi spolu s nejwyššími úředníky zemskými a osobami zwolenými k tomu po čtyřech z každého kraje. W tom spůsobu stalo se konečně usnešení a zawření sněmu dne 17 Března. Stawové nařídili jim také jisté

1595 modlení obecné za pomoc Božskou proti Turkům, ku kterému mělo zvoněno býti každý den po městech, městečkách a wsech, kdež by kostely byly. Také pak poděkovaní učinili císaři za jeho omluvu w příčině neswolání sněmu zvláštního pro obecné potřeby zemské a za slib, že takový swolán bude jak nejdříve možná.

Od císaře bylo mezitím jednáno s rozličnými mocnostmi cizími o pomoc proti Turku jakožto společnému nepříteli křesťanstwa, zejména se spřízněným dworem španělským, s knížaty německými a wlašskými, též s Polskem a s welikým knížetem Moskevským, a dostalo se jí se stran rozličných. Zvláště brzy Španělsko wyprawilo něco pomocného vojska z Nizozemska. Přijel w čele jeho Karel hrabě z *Mansfelda* dne 7 Března do Prahy ještě za času sněmu zde shromážděného. Bylo 2000 jezdců wedených pánem Adolfem ze *Schwarzenberka* a 6000 Wallonů pod jinými wůdci podřízenými. Karel z *Mansfelda* co wálečník osvědčený byl ustanowen za nejvyššího polního welitele nade vším wojskem do Uher, a zůstal více neděl w Praze k uradění se o celý způsob wálečného tažení. Co horliwý katolík za posledních dní postních přijal swátost u Jesuitů a účastnil se jiných kostelních obřadů w kostele jejich. Dne 27 Dubna powýšil jej císař Rudolf do stawu knížecího wyhlášením slawným na hradě Pražském. Teprw některý z prwních dní potom dal se na pochod do Uher s wojskem najatým z Čech a z Němec, co ho do té doby bylo pohotově, později, než se z počátku zamýšlelo. Jiné teprw potom w Uhřích k němu přibýlo od knížat německých a wlašských, tak že se ho teprw w měsíci Čerwnu čítalo 13.400 mužů w ležení u *Starých hradů*; později ještě w Srpnu dospěl k němu pomocný wojenský lid poskytnutý také od papeže, a přibytím jiných pomoci bylo wojsko mezitím do 1 Čerwence wzrostlo na 20.000 mužů. Toho dne Karel z *Mansfelda* dal se na pochod ku předu, a předsewzal obležení *Ostřihomy*, co zatím hlavní moc Turků wedením Sinaana zaneprázdněna byla wálčením se Sigmundem Bátorem we Walachii. Odtamtud přitáhla posádce turecké pomoc k wybawení wedením syna Sinaanowa Mehmeta beglerbeje

řeckého. Mansfeld swedl však s Turky bitvu na blízku města, 1595
ve které poražení jsau na hlavu dne 4 Srpna se ztrátau 4000
zabitých, při čemž také welká kořist upadla do rukan křesťanů.
Část jí brzy potom přivezena jest císaři do Prahy s třemi za-
jatými begy, Antiochenským, mesopotamským a Bělehradským.
Karel z Mansfelda brzy potom se roznemohl a zemřel dne
14 Srpna, ale v obležení Ostřihoma se pokračovalo dle jeho
návodu, až dne 2 Září posádka turecká proti swobodnému
odchodu se vzdala ve městě a dne 3 Září také v hradě
nad ním.

Za času sněmu, který předcházel toto válečné tažení, byl
při dvoře císařském v Praze smutek pro úmrtí dwau členů
císařského rodu při začátku toho roku. Bylť zemřel dne
24 Ledna arcikníže *Ferdinand* tyrolský a dne 21 Unora arcik-
níže *Arnošt* nejstarší bratr císaře Rudolfa, toho času místo-
držící španělský v Nizozemsku se sídlem v Brüssellu. Násle-
dowala z toho změna v postavení osob císařského rodu, ježto
dědictví po arciknížeti Ferdinandowi v Tyrolu a tak zvaných
zemích wenkowských připadlo druhým dwěma wětším domu
rakauského, císařské totiž a štyrské. Císař Rudolf ku konci
toho roku odewzdal správu těchto panství arciknížeti *Matiašowi*,
a na jeho místě místodržitelství v Rakausích arciknížeti
Maximilianowi.

Za času sněmu meškali delší čas v Praze poslowé Frid-
richa kurfirsta *falckého* za příčinau udělení jemu lén, která
předkové jeho drželi od koruny české, a obnowení s ním dě-
dičné jednoty mezi Čechy a kurfirstwím falckým, což obojí
mělo některé obtíže. Udělení léna wykonáno jest prostředkem
poslů těch teprw dne 27 Kwětna, obnowení pak jednoty dě-
dičné teprw 11 Srpna, tedy již v čas obležení Ostřihoma.

Několik dní předtím, dne 6 Srpna, byla Praha polekána
ohněm na Malé straně. Wyhořel totiž dům nejvyššího pur-
krabí pana *Adama z Hradce* pod stupni ke hradu se skwost-
ným nábytkem, tak že škoda se počítala až na padesát
tisíc kop.

1595

Desátý den potom, dne 16 Srpna přijelo slavné poselstvo *Moskevské* do Prahy následkem císařského poselství předtím vypraveného k velikému knížeti ruskému Fedorowi Iwanowiči, po kterém jednáno bylo o spolek proti Turkům. K uwitání jeho vyslal císař dva z předních pánů českých, Jana staršího z Waldšteina nejvyššího komorníka a Křištofa Popela z Lobkowic praesidenta nad appellacemi, s 500 jízdnými na pole Špitálské, odkudž poslowé, majíce w průvodě swém asi 250 jízdných, na kočáře o šesti výborných koních wezeni jsau branau Horskau do Nowého města a dále přes rynek Staroměstský a přes most na Malau stranu, kdež na Aujezdě we dwau pěkných domích wedlé sebe jsau ubytováni a vším potřebným hojně opatřeni. Nahodilý prudký dešť pokazil podívání na wjezd. Poněwadž toho právě dne dle starého kalendáře připadal swátek proměnění pána Krista, o kterém poslům náboženství jejich ukládalo půst a jiné pobožnosti až do šestadwadcátého dne toho měsíce, wyžádali si, aby jim wykonání poselství jejich až do toho dne odloženo bylo, i jest jim tedy slyšení u císaře ustanoweno teprw na den 30 Srpna na dwátau hodinu ranní. Ku počtě jich postavili toho dne Malostranští zbrojné po obau stranách ulic, kterými šli od bytu na Aujezdě až na hrad Pražský. Tam odewzdali císaři wěřící list swůj, kterým veliký kníže oznamowal wšelikau dobru wůli ku přátelskému spolku jak s císařem tak s jinými křesťanskými mocnostmi, zejména se Španěly i s papežem; také pak poslowé přinesli s sebau summu peněz co pomoc k wedení wálky s Turky, 150.000 zlatých a jiné dary ku počtě. Byly to zvlášť drahé a wzácné kožišiny rozličného druhu, také dwa wzácní bílí sokolowé a tři žiwí leopardi. Obzwláštní také dary od sebe podal přední z poselstwa Michal Iwanowič, koberce drahé díla wlaského, perského a babylonského i čalauny zlaté a stříbrné. Umluwen potom spolek mezi císařem a velikým knížetem proti Turkům, do kterého měl pojat býti také král perský. Ujednáno za tau příčinau, aby císař wyprawil poselstvo do Moskwy, kteréž odtamtud od poslů velikého knížete do Persie mělo býti doprowodíno. Za příčinau wyjednávání

toho poslowe zůstali w Praze až do 27 Září, kteréhožto dne 1595 na zpátečnou cestu wyprowázení jsau od Pražan, jak se připomíná, opět za powětří nepřijemného.

Nedostatečnost důchodů korunních potřebami válečnými zwětšená zawdávala toho roku příčinu k vyhledávání všelijakých nových prostředků k zaprawení nutných wydání. Jeden z nich měl býti, aby se užilo *peněz sirotčích* uložených při obecních úřadech we městech, kteří měli se za nawrácení jich sirotkům časem svým zarnčiti. Wyšlo k tomu dne 14 Března wyzvání ke všem královským městům od komory české, aby peníze takowé, co jich uloženo bylo, proti budaucímu nahrazení wydali. Ale jak Pražané tak všecka jiná města bránila se tomu všelijakými výmluwami, nejwice pak popíráním, žeby jich bylo pohotowé, a konečně sama komora česká dne 8 Dubna dávala císaři zpráwu, žeby prostředek ten k ničemu nestačil, a poukazowala ku poškození, které by z toho sirotkům mohlo přijíti. Wedle toho byli zámožnější páni a rytíři žádání buď o dobrotiwé přispěwky neb o půjčky na potřeby wálečné, a také do všech měst zasláno nařízení konšelům, aby se zámožnějšími měšťany, udávajíc dilem i jména jich, o půjčky jednali. I ten prostředek, pokud ze zpráv zachowaných wyswítá, jen málo prospěl: wětším dilem se města i z toho wymlawala, odwolawajíc se na podobné půjčky z předešlých let posud nezaprawené. — Zrowna toho roku dostalo se dne 6 Listopadu Pražanům Nowoměstským tehož privilegia, které Starému městu dvě léta předtím bylo uděleno, aby jak obec tak všichni měšťané mající domy směli swobodné statky zemské kupowati a sobě do desk klásti. Podobá se, že si toho wětší ochotnosti k půjčkám neb jiným zvláštním zachowáním zaslaužili.

W nastawajícím roce 1596 docházela doba tříletá, na kterau byly od sněmu roku 1593 powoleny berně z domů na wydržování wojenského lidu w pomezních pevnostech uherských a posudné na wychování dwora císařského. Jak z příčiny té tak pro wálku s Turky dále trwajíc bylo potřeba opětného svolání sněmů w Čechách a w zemích přiwtělených. Již dne 5 Ledna toho roku položil tedy císař sněm český na den 1596

1596 13 Unora. Před časem tím přijel do Prahy spojenec císařův kníže sedmihradský *Sigmund Bátorý* k uradění se o další postup we wálce. Byl se mezitím stal příbuzným císařovým, zasnouben byw s arcikněžnou Annau Kristinau, dcerau zemřelého Karla wévody štyrského (1595 6 Srpna). We wálce předešlého roku byl wítězně odpíral welikému wezirowi Sinaanowi we Walachii, čímž získal si sláwu wojenskau, a byl proto w Praze všelijak oslawován. Přiwezl císaři také dary z křišti turecké, mezi jiným wýtečného koně jízdného Sinaana samého. Pobyw w Praze celý jeden měsíc, teprw dne 4 Března odjel zpět k swému panstwu.

Sněm český počal se za jeho meškání w Praze proposicí kráľowskau, kterau císař Rudolf osobně čísti dal stawům shromážděným dne 15 Unora. Obsahowala předně žádost o swolení berně z domů a posudného w též výšce jak předešle na další tři léta po sobě, dále však také o náklad na zjednání wojska do pole u wětším počtu než minulého roku, totiž 3000 jízdných a dwau regimentů lidu pěšího, každého w počtu 4000 mužů, též opět o pomoc na opewnění Ostrihoma i dwau menších pevností nedaleko od něho, Wyšehradu a Kokorna. Stawové uradiwše se mezi sebou podávali císaři dne 26 Unora berni z domů a posudné w té výši jak žádal, však jen na dvě léta, najmutí pak wojska w menším počtu; po replice však císařowě swolili k berni a posudnému předce zase na tři léta, a k počtu wojska něco přidali, ne však tolik, co bylo od císaře žádáno. Usnesli se o náklad na 1500 koní zbrojných a 500 arkebuzirů, pěchoty pak dwa regimenty po 3000 knechtů, přiwolující, jak císař žádal, aby je sám jednatí mohl, ne stawové, poněwadž se předešlého roku poznali přitom rozliční nedostatkové. Náklad na zaplacení wojska toho powolili podobným spůsobem jak roku předešlého, tak totiž že po šest měsíců toho roku každý poddaný usedlý měl platiti měsíčně 12 grošů míšenských, měšťan pak osedlý 24 grošů; k tomu pak z vlastního měšce měli páni a rytíři i jiní držitelé swobodných statků zemských odwéstí za těch šest měsíců za každého poddaného jednu kopu míšenskau, města pak společně w jedné summě 18.750 kop

mišenských. K tomu účelu též powolili stawowě daň z komínů 1596 we všech domích pánů, rytířů a měšťanů, jakož i osob duchovních, manů, dědinníků i swobodných rychtářů, též zámcích a dworech panských i královských po 20 groších z každého komína, a též jistau daň z krámů. Co se pewností uherských týkalo, swolili stawowě toliko na Kokorno (proti Ostríhomu na půlnoční straně Dunaje) 14.000 zlatých Rýnských, kteréž měly wzaty býti ze sbírky z prodajných věcí určené na splácení dluhů, kterážto ještě dále na jeden rok jest powolena.

Usnešení w tomto spůsobu, kterým se sněm skončil, stalo se dne 13 Března. W následujícím měsíci Dubnu počalo se jak w Praze tak jinde w Čechách najímání vojska do pole. Bylo nad ním ustanoweno pět heitmanů neboli nejvyšších ze šlechty české, nad dvěma regimenty lidu pěšího pan Wilém Trčka na Opočně a Smiřicích a Rudolf Wehynský ze Wehynic a z Tetowa, nad jízdu pan Albrecht Pětipeský z Chyš a z Egerberka s 1000 koni, pan Wáclaw z Lobkowic s 500 koni a nad arkebuziry Karel Tetauer s Tetowa stawu rytířského rovněž s 500 koni. Dne 12 Kwětna přijel do Prahy arcikníže *Maximilian*, kterému co místodržícímu w Rakousích bylo zároveň poručeno nejvyšší welitelství nad vojskem w Uhřích, aby se při dvoře císařském o spůsob wálčení na ten rok porozuměl. Brzy potom, dne 18 Kwětna, byl wykonán mustrunk regimentu Wiléma Trčky we Chrudimi, a dne 28 Kwětna regimentu Rudolfa Wehynského w Hradci Králové, kteříž oba hned potom dali se na pochod do Uher. Děle opozdila se jízda. Oddíl Albrechta Pětipeského byl pohromadě k mustrunku teprw dne 19 Čerwna w Nimburee; mustrunk oddílu pana Wáclawa z Lobkowic následował dne 25 Čerwna w Táboře, a jak se zdá ještě něco později dokonat sebrání arkebuzirů Karel Tetauer; bylť od nejvyšších úředníků zároveň z Wáclawem z Lobkowic napomínán ku pospíšení dne 12 Čerwna; měl mustrunk jeho předsewzat býti we Znojmě.

Dle umluwy wzaté se Sigmundem Bátorem za jeho pobytu w Praze mělo se vojsko císařské w Uhřích pokusiti proti Turkům o dobytí Budína, co zatím on jal se obléhati

1596 Temešvár. W úmyslu tom shromáždilo se wojsko jak české tak z jiných zemí w ležení u *Starých hradů* blíž Prešpurka. Nacházel se tam z Čech aspoň Rudolf Wchynský s lidem swým již dne 1 Čerwence. Odtud nedlauho potom wojsko se dalo na pochod, a dobylo *Wácowa*, potom však w měsíci Srpnu po některých toliko přípravách proti Budínu jalo se obléhati *Hátwán* nedaleko Jagera. Po delší obraně posádky turecké město i hrad dobyty jsau dne 2 Září útokem, při kterém pan Wilém Trčka se swým lidem prwní wrazil přes hradby. Turci powražďeni jsau skoro všichni s ženami i dětmi, při čemž nejwětší ukrutnost páchali Walloni we wojsku císařském. Welká kořist dostala se wítězům do rukau. Na zpráwu o wítězství konány jsau w Praze pobožnosti k díků vzdání w kostelích.

Již však dříve předtím přicházely nowiny, že sultan turecký s welkým wojskem osobně wytáhl z Konstantinopole a nacházel se na pochodu do Uher. Obávání bylo, že udeří i na Wídeň, a rovněž že hranice Morawy a Slezska budau od něho ohroženy, což zawdalo příčinu císaři, že již dne 21 Srpna we lhůtě neobyčejně krátké od předešlého sněmu položil opět sněm w Čechách na den 10 Září. Žádal na něm w proposici čtené dne 11 Září o swolení hotowosti zemské k hájení netoliko zemí českých, nýbrž kdyby potřeba bylo také Wídně, a krom toho, aby dwa regimenty pěchoty stojící w Uhřích dále tam wydržováni byli, aby w zimě, od čehož se dobrého prospěchu bylo nadíti, we wálce s Turky pokračowali. K oběma těmto žádostem stawové swolili po dosti krátkém zasedání sněmu, tak že se usnešení stalo dne 19 Září. Weřejná hotowost měla býti swolána tak, aby dle příznáwacích listů ze statků zemských z každého důchodu 5000 kop českých, z peněz pak na úrocích z každých 1250 kop postawen byl k mustrunku jeden jízdný, z každých pak dwadeceti poddaných na panstwach jeden, a z měst z každých patnácti sausedů jeden pěší. Mustrunky měly konány býti od heitmanů krajských a we městech Pražských od heitmanů císařských. Kdyby pak potřeba nastala, měla hotowost wytáhnauti do pole jak druhým zemím českým a Wídni na pomoc, tak také, kdyby od Turků w Uhřích

obleženo bylo Komárno nebo Ujvár. Na delší wydržování našeho 1596
vojstva w Uhřích, přes šestý měsíc totiž, na který se
vztahovalo svolení sněmu předešlého, uložena jest další sbírka
na statech zemských z vlastního měšce wrchností jedna kopa
mišenská z každého poddaného osedlého, z měst summa 37.500
kop mišenských, od každého pak poddaného na statech wen-
kowských 48 grošů a we městech od každého osedlého z kaž-
dého domu jedna kopa a 36 grošů.

W čase před svoláním sněmu tohoto, dne 6 Srpna u večer,
bylo se w Praze strhlo hromobití, we kterém blesk zapálil
věž kostela *sv. Jakuba* a mnoho škody w klášteře při něm
i také w kostele samém spůsobil. Oheň byl swržením mako-
wice věže hořící zastawen.

Nedlauho potom dne 25 Srpna, brzy po svolání sněmu
přijeli do Prahy poslowé Fridricha wévody *Wirtemberského*
s žádostí o udělení léna jemu od císaře co krále českého na
manské statky w Němcích, které od koruny české držel. Pro
rozličné těžkosti musili po celý čas sněmu zdržeti se w Praze,
až pak teprw po skončení jeho wykonáno jest udělení léna
s obvyklými přitom obřady w pokoji císařském na hradě dne
22 Září.

Mezi tím časem byl sultan turecký *Muhammed* již sku-
tečně wtrhnul do Uher s wojskem 200.000 mužů. Kníže sedmi-
hradský byl tím přinucen upustiti od obléhání Temešwára, a
wojsko císařské musilo Hátwán sotwa dobytý zase opustiti,
protože hradby jeho pobořené nemohly snadno býti hájeny.
Ustaupilo před sultanem k *Wácowu*, od něho pak obležen jest
Jager, opatřený silnou posádkou českou a uherskou. Weliteli
jejími byli pan Wilém Trčka a uherský magnat Pawel Nyáry.
Poněwadž tím nebezpečnstwí hrozilo přiblížiti se také ke hra-
nicům moravským a slezským, císař již dne 26 Září nařídil
připrawiti se k *hotoowosti* dle usnešení sněmu, a dne 4 Října
vyšly mandaty do krajů, dle nichž měly mustrunky konány
býti k tažení do pole, kam by bylo potřeba. Prvé však než
k tomu přišlo, *Jager* upadl w moc Turků po hrdinském od-
poru a welkém krweprolití (10 Října), při čemž vůdcové Wilém

1596 Trčka a Pawel Nyáry, od žoldnéřů wallonských opuštěni, upadli w zajetí, s nimi též jiný pán český Jan Wchynský. Pawel Nyáry ze zajetí toho podplacením stráže se wybawil, Trčka však prwé těžce zraněný utýrán zahynul. K wybawení Jagera byli se strojili arcikníže Maximilian i kníže sedmihradský s wojsky swými, kteráž se měla k tomu w jedno spojití, což však pro mnohé těžkosti opozdilo se. Teprw po dobytí Jagera od Turků k spojení tomu došlo w newelkém vzdálí odtud, i odvážilo se obojí wojsko pospolu w počtu 60.000 mužů k swedení bitwy s wojskem tureckým mnohem čtenějším dne 26 Října u *Keresteše*. Turci po tuhém boji zwítězili, ač se ztráta mnohem wětší, než utrpělo wojsko císařské, zabitých totiž 20.000 mužů proti 12.000, kteří padli na straně císařských. Mezi těmi byli dwa z vůdců wojska českého, Albrecht Pětipeský a Wácslaw z Lobkowic mimo wíce jiných ze šlechty české. W Čechách se zatím *mustrunky* konaly jak w Praze tak w krajích, k čemuž byl den ustanowen 23 Října. Nazejtří potom (24 Říj.) vydány byly mandaty, kterými se nařizowalo následkem dobytí Jagera hned po wykonání mustrunků tažení do pole ke Znojmu a odtamtud dále dle potřeby. Po bitvě však u Keresteše, která o dwa dni později následowala, sultan turecký, pro ztrátu těžkau w ní utrpěnou přestaw na dobytí Jagera, w další výboje se nedal, nýbrž zůstawił část wojska swého w zimních bytech sám do Konstantinopole se nawrátil, čímž potřeba tažení hotowosti zemské z Čech do pole minula.

Času toho dne 23 Listopadu zemřel w Praze w domě swém pod stupni na Malé straně předešlého roku wyhořelém nejvyšší purkrabí pan *Adam z Hradce* od delšího času na dnu trpěwší. Pohřeb jeho s welkau sláwau wykonán jest dne 10 Prosince od Jesuitů, do jichž kostela jest wnesen, potom pak tělo do Jindřichowa Hradce odwezeno spolu s tělem dcery jeho nedáwno předtím zemřelé i s tělem syna pacholete, které již několik let w témž kostele Jesuitů chowáno bylo. Autraty pohřbu wážily se na 6000 kop českých.

Wálka s Turky wyžadowala dalších pilných příprav na rok nejprwé příští, pročež cisař již dne 6 Prosince položil

sněm valný čili generalný stawům všech zemí ku koruně české 1597
 příslušících na den 23 Ledna roku 1597. W proposici krá-
 lowske k němu, kteráž čtena byla teprw dne 27 Ledna, císař
 žádal od stawů českých w jakaus náhradu za hotowost, které
 lonského roku w plně míře užito nebylo, náklad na postawení
 500 jízdných a 1500 pěších k wyprawení do Uher, wedlé toho
 pak jako roku předešlého opět náklad na 2000 jízdných a 6000
 lidu pěšího, však tentokrát na osm měsíců, tak aby najati byli
 od konce měsíce Dubna, mimo to pomocí peněžitých na sta-
 wení pewností uherských. Stawové podávali tentokrát mnohem
 méně než císař žádal, a také po replice, kterau dával jim na
 vůli buď náklad na celý onen počet jízdných i pěších na sebe
 wzíti nebo jednau summau 700.000 tolarů na to pojistiti, ne-
 učinili jedno ani druhé, nýbrž swolili berni od sebe i od pod-
 daných, dávajíce císaři na vůli, kolik by wojska z toho zjed-
 nati mnil. Z vlastního měšce měl každý odvésti za každého
 poddaného usedlého jednu kopu míšenskau, z peněz na auro-
 cích šest kop z každého tisíce kop úroků, města opět w jedné
 summě 37.500 kop míšenských. Poddaný každý měl dáti jednu
 kopu a 12 grošů míšenských, we městech královských každý
 saused dvě kopy 24 grošů z domu. Mimo to swolena opět daň
 z komínů a z krámů jako roku předešlého. Jednalo se na
 sněmě tom také zase o plawbě po Labi, o srownání práv měst-
 ských se zřízením zemským, o drahotě řemeslníků a o někte-
 rých jiných věcech, ale přestalo se jen na obnowení neb do-
 plnění kommissí, které k úkolům těm zřízeny byly na sněmích
 let předešlých.

Usnešením tímto skončen jest sněm dne 15 Unora. Již
 o dwa dni později (17 Unora) přijel opět ke dworu císařskému
 w Praze kníže sedmihrafský *Sigmund Bítory* k dorozumění
 se o způsob wálčení toho roku. Zdržel se tentokrát w Praze
 neméně než čtvrt roku až téměř do konce měsíce Kwětna.
 Dne 6 Března císař wyznamenal jej udělením řádu zlatého
 rauna s obyčejnau přitom slawností. Slíbeno jest mu ponoc
 6000 wojského lidu a také některau summau peněz. Téhož
 času meškal w Praze legat papežský Jan František Aldobran-

1597 dinus, po kterém papež sliboval zjednatí císaři pomoc 10.000 mužů od knížat vláských, a též z Němec měl císař sliby od některých knížat, zvláště též od rytířstva kraje franského, kterých mělo vypraviti 300 jezdců. Ti měli dne 20 Června míti mustrunk ve Chbě. K tomu času přijeli do Prahy arciknížata *Matiáš*, císařův bratr, a *Ferdinand* syn a nástupce arciknížete Karla v zemích štyrských. Obadva dne 19 Června obdrželi od císaře řád zlatého rauna, opět s obyčejnými přitomy slavnostmi, a zřízen přitom také rytířský turnaj v prostranství vnitř hradu Pražského. Téhož také času nacházelo se v Praze jisté *poselstvo perské*, dva mužové toliko, kteří tajně s velkým nebezpečenstvím prošli zeměmi tureckými, a jednali o přátelské spojení s dworem císařským.

Daně swolené sněmem českým k vojenskému tažení do Uher toho roku císař mínil obrátiti na zjednání vojska cizozemského, *Walonů* totiž z Nizozemska. Mělo jich býti 6000 pěších rozdělených na dva regimenty a 1000 jízdných arkebuziřů. Dne 18 Května císař učinil oznámení o tom nejvyšším úředníkům zemským, aby se postarali v čas o náklad na to potřebný. Najmutí však žoldnéřů potřebovalo delšího času, tak že teprw někdy ku konci měsíce Srpna přiblížili se na swém tažení z Nizozemska k pomezí země české. Byla to tentokrát těžká rána pro obyvatelstvo. Najatí žoldnéři walonští, promíchaní dílem Španěly a Wlachy, byli chasa hanebná, která na pochodu swém přes Cheb, přes Kadaň, Launy a Slaný ku Praze páchala laupeže, vraždy i násilí na pohlaví ženském, neznajíc žádné míry. Dne 3 Září jízda jejich přitáhla k Slanému, a nazejtří potom (4 Září) do Prahy. Za nimi mnoho chudého lidu přiběhlo, kterému pobili koně a jiné věci, i domáhali se pomoci, aby jim byly nawráceny. Částečně stalo se to obklíčením Walonů na mostě Pražském, když přes něj táhli, nepochybně přičiněním úřadů obecních. Ale již nazejtří potom (4 Září) dali se v rozličné týrání Pražského lidu. Jakýsi fendrych jejich, jménem Jan z Syncigu (!) přišed se čtyřmi jinými ze Starého města do Nowého na Koňský trh, počal si rozličné ausměšky a rozpustilosti proti sausedům na potkání,

potom i se strážnými od obce w rozličných místech, jmenowitě při Wodičkové ulici postawenými, až jim se swými druhy i zbraně odjímal; čemuž když se na odpor stawěli, sehnalo se Walonů wíce, ale také městského lidu, až přišlo k welke pranici, we které Waloní seřadiwše se do lidu střileli; ale tím hlučněji lid se sebral a na ně udeřil, tak že přišlo ku krweprolití. Dewatenáct žoldneřů walonských a deset lidí městských přišlo přitom o život, a množství bylo postřelených a jiným způsobem zraněných, až konšele Nowoměstští obrátili se k nejvyšším úředníkům zemským o pomoc; od těch pak dva císařští raddowé, Pee a Ungnad, poslaní k zakročení teprw druhau hodinu na noc způsobili upokojení. Waloní wedli stížnost při dwoře, winíce konšely Nowoměstské, jako by byli půwody bauře, a žádali náhradu za koně a jiné věci w potyčce te jim pobrane, proti čemuž však konšelé písemným zadáním k císaři dne 8 Září se ohradili. Zatím dne 6 Září Waloní odtáhli z Prahy, provozující na další cestě své přes Čáslaw, Jihlawu a tak též w Morawě všudež wydírání lidu, ukrutnosti a wraždy i hanebnosti na ženském pohlaví ještě u wětší míře než prwe na pochodě ku Praze. Hned u Kutnéhory w Malíně, kdež zastawili se právě w den poswícení tamějšího, swedli šarwátku, we které dva lidi zabili.

Wojsko císařské, co ho již prwe w Uhřích stálo, opět pod wrchním welením arciknížete Maximiliana, bylo w měsíci Kwětnu dobylo Taty a w Srpnu také Papy na jižní straně od Rába; potom pak na začátku Září jalo se Ráb obléhati. Po mnohých mocných útocích na město, při kterých dva z pánů českých, dobří bojowníci, přišli o život, mladý Jan Wehynský wyše zmíněný a Jan z Pernšteina, přitáhlo však welké wojsko turecké posádce ku pomoci, před nímž císařští na začátku měsíce Října musili ustaupiti, co zatím rovněž tak bez prospěchu kníže Sigmund Bátory obléhal opět *Temešvár*. Při nawrácení wojska z Uher Waloní táhnouce opět přes Čechy a dílem přes Prahu, pokaušeli se znova o wymození sobě náhrady za škody domněle utrpené, a strkali všelikau winu předešlého pobaufení na Pražany, tupíce je i Čechy wůbec také hanliwými spisy

1597 tištěnými. Ale opět konšelé Nowoměstští zadáním k císaři dne 10 Října odmítali wszelikau winu od sebe, nepochybně s účinkem. Tři dni předtím byli Turci w Uhřích oblehli Tatu (7 Října), a zase jí dobyli.

Ještě před koncem roku 1597 císař Rudolf swolal sněm říšský do Řezna, na němž žádal od knížat a stawů německé říše pomoc k dalšímu wedení wálky s Turky, wyprawiw k němu na swém místě bratra swého Matiaše. Sněm se počal dne 20 Prosince, a trwal wíce měsíců roku následujícího (1598) s mnohými obtížemi. Konečně však předce knížata swolili pomoc wojskem 2390 jízdných a 12.260 pěších. Za tauž příčinau pak císař mezitím položil také stawům českým dne 16 Unora sněm w Praze na den 2 Dubna.

Dříve než čas ten přišel, zběhla se nenadále událost welice šťastná pro staw věci w Uhřích wýtečným wojenským skutkem knížete Adolfa ze Schwarzenberka, tehdaž welitele nad oddílem wojska se sídlem w Komárně. Wypátraw všecky okolnosti, wytábl z města tohoto w noci dne 28 Března k *Rábu*, a oblaudiw jistau lstí strážě turecké, k ránu nenadále wyraziw petardau bránu, wrazil do města, kdež Turci překvapeni teprw w ulicích bojowali s ním, však skoro všichni i s bašetem jsau zbiti, a město tím způsobem jest dobyto. Ráb byl od Turků pokládán za klíč k dalším výbojům, zwláště we stranu k Wídni, a protož wítězství to mělo welkau důležitost. Když se zpráva o něm dostala do Prahy, slaweno jest dne 5 Dubna we všech kostelích zpíváním Tě Boha chválíme a na hradě Pražském také vystřelením z 25 děl dwakrát po sobě.

Bylo to den druhý po začetí *sněmu*, na kterém proposicí královska čtena byla dne 3 Dubna. Císař žádal jí k wálce s Turky wíce než předešle, totiž náklad na sebrání wojska 3000 jízdných a 8000 pěších na šest měsíců dwě léta po sobě, krom hotowosti, když by jí bylo potřeba, a příspěwku na opewnění Ostřihoma, Komárna a Ujwára desíti tisíci tolarů. Stawowé však swolili na wojsko jen práwě tolik co roku předešleho a jen na jeden rok; o hotowosti pak usnesli se, aby na základě příznáwacích listů každý z 5000 kop českých ze

statků, a z 12.500 kop na úrocích stávil jednoho jízdného, z poddaných pak aby každých dwadcet a z měst každých patnáct platilo jednoho pěšího.

Již před svoláním sněmu tohoto, hned při začátku roku 1598 byla se stala smlauwa mezi císařem a *Sigmundem* knížetem sedmihradským, kterau kníže tento z nenadálé omrzlosti slibil postaupiti císaři panství swého za jistau náhradu, totiž za postaupení sobě dwau knížetství slezských, *Opolského* a *Ratibořského*, ku koruně české příslušících w témž způsobu, jak jiná knížata slezská panství swá pod wrechní mocí králowství českého drželi. Bylo k tomu potřeba schválení od sněmu českého, i jest k tomu dáno zároweň s jinými artikuli usnešení sněmowního dne 17 Dubna. Následkem toho brzy po sněmě wypraweno jest poselstwo jisté s biskupem Wácowským w čele do Sedmihradska ku konečnému zawření smlauwy a později dne 5 Čerwna kommissí, w jejímž čele pán český Adam ze Šternberka, do Slezska k uведенí knížete w nowé jeho panství. Tím způsobem během téhož měsíce Sigmund Bátory osobně se w Opoli a Ratiboř uwázal. Arcikníže *Mawilian*, jsa místodržícím w Rakausích a wrechním welitelem w Uhřích, měl we jménu císaře přejmauti spráwu Sedmihradska; ale prwé než se tam mohl odebrati, Sigmund Bátory, nespokojen s nowým postawením swým, tajně w měsíci Srpnu ze Slezska ujel a do Sedmihradska se nawrátil, čímž we wálce s Turky nastaly některé nesnáze. Byly mezitím již přitáhly pomoci wojenské swolené sněmem říšským. Jezdectwo wedené hrabětem *Hohenlohe* táhlo dílem tauž cestau jako rok předtím Waloni, ale zachowávalo dobrau kázeň bez ublížení lidem. Dne 20 Čerwence zastawili se we Slaném, a hned následujícího dne jeli ku Praze a potom přes Prahu dále, jiný oddíl zase přes Plzeň. W Uhřích potom wojsko císařské obléhalo *Budín*, Turci wedením welikého wezíra *Omara Waradín*; ale jedni i druzí potkali se s udatným odporem posádek, a musili bez pořizení odtáhnauti w prwních dnech měsíce Listopadu.

W Praze mezi tím časem byla ze silných dwaudenních dešťů *welká woda* dne 15 Srpna, kteráž na Starém městě wy-

1598 staupila až do ulice při kostele sw. Jiljí a mnoho škod, zvláště we sklepích spůsobila. Od té doby pak také počal se *mor*, nejprwé w Žatci, w Launech, we Slaném, w Plzni, potom také w Praze, a trwal po celý další ten rok, zvláště až do času sw. Martina (11 Listop.). Prwní týden w Listopadu bylo w městech Pražských pochováno do 200 lidí, wětším dilem na *mor* zemřelých, nejwice w Starém a Nowém městě, méně na Hradčanech. Přednější osoby stěhowali se na wenkow; také císař delší čas přebýwal w *Poděbradech*, odkudž teprw we druhé polowici Prosince wrátil se aspoň blíž ku Praze do *Brandýsa*. Arcibiskup odjel některý den po 6 Listopadu do Richmburka w kraji Chrudimském; nawrátil se pak odtamtud do Prahy dne 2 Prosince. Z příčiny moru vyšly w měsíci Říjnu přísné císařské mandaty proti nečistotám a jiným nešwarům w ulicích Pražských, které byly weliké jak toho času we všech welkých městech w jiných zemích. Dne 27 toho měsíce byly čteny we shromážděních obcí na rathauzích všech tří měst Pražských; ale zachowávání jich potkalo se s welkými obtížemi pro odpor obywatelstwa na staré nespůsoby zwyklého.

1599 Ještě i na začátku roku 1599 císař zůstáwal w Brandýse; ale odtamtud dne 9 Ledna oznámil nejvyšším úředníkům zemským, že miní brzy konečně do Prahy se nawrátiti, však pro swé zabezpečení proti moru ukládaje jim, aby se uradili, jak by úřady mající místnosti swé w zámku. totiž kancelář králowská, saud zemský a komorní, komora králowská, úřad berníků zemských a saud nad appellacemi na čas odtud jinam přestěhowány býti mohly. Dali k tomu odpověď již dne 11 Ledna, nawrhující jisté domy blíž hradu na Malé straně a na Hradčanech. Následkem toho císař brzy potom se na hrad Pražský nawrátil. Dne 12 Unora odtud položil stawům českým sněm na den 21 Března.

Bylo toho potřeba jak pro wálku s Turky dále trvajicí, tak také že berně domowní na wojsko w pewnostech poomeznicích, roku 1596 na tři léta swolená, a tak též posudné na

týž čas docházelo. Předložení královské bylo ve sněmě čteno 1599
dne 23 Března bez přítomnosti císaře, jak se w ní pravilo
z příčin obzvláštních důležitých, možná však že pro nedostatek
zdraví, který se aspoň po některém čase považlivě při něm
zjewil. Žádána jest jím na stawích řečená berně domowní a
posudně opět na tři léta po sobě w té míře jak předešle,
wedle toho náklad na wojsko do pole w počtu 2000 jízdných,
500 arkebuzirů a 6000 pěchoty na šest měsíců, též 20.000 to-
larů na opewnění Ostrihomy, Ujwára a Komárna. Lid pěši
mínil císař zjednati opět z Walonů a dílem z Francouzů, sli-
buje přitom opatření proti škodám, jaké od oněch předešle
byly činěny. Usnešením, které se stalo dne 31 Března, sta-
wowé swolili k berni z domů a posudnému jen na dvě léta,
náklad pak na wojsko do pole týmiž prostředky jako předešle,
také pak žádaných 20.000 tolarů na pewnosti.

Buď dřív ještě než se sněm skončil nebo hned první
dni potom přijeli do Prahy poslowé knížete sedmihradského
Demetrius Napragy biskup a Štěpán Bočkaj s nowým podáním
o postaupení Sedmihradska císaři. Bylot opět Sigmunda Bá-
tora panování omrzelo, tak že mínil se ho zbawiti. Dne
6 Dubna jest o to w Praze zawřena smlauwa, dle které wý-
měnau za panství sedmihradské mělo knížeti postaupeno býti
Opolsko a Ratibořsko s přidáním k tomu znamenitých dwau
statků w Čechách a na Morawě, panství totiž Litomyšlského
a Třebíčského. Poslowé na zpáteční cestě své z Prahy za-
stawili se poněkud na statech těchto k ohledání jich. Tu došel
jich na Morawě w Hodolíně posel od manželky Štěpána Boč-
kaje se správau, že zatím Sigmund Bátorý nenadále na sněmě
w Mediáši dne 11 Dubna panství sedmihradského byl po-
staupil bratru swému kardinalu Ondřejowi Bátorowi. Bylot
poslání jejich do Prahy klamem provedeným k tomu cíli, aby
Štěpán Bočkaj na ten čas vzdálen byl ze Sedmihradska, pro-
tože co osobní nepřítel Ondřeje Bátora z příčin starších byl
by se s mocnau stranau we šlechtě sedmihradské přenesení
panství naň protiwil. Štěpán Bočkaj nemeškal dát o tom zpráwu
císaři (16 Dubna), znaje se dále k jeho službám.

1599 Arcikníže Maximilian, tehdejší místodržící v Uhřích a w Rakausích, nacházel se tehdáž w jižních zemích říše německé, neznámo za jakými příčinami. Místo něho w příčině záležitosti sedmihradské, která se jeho úřadu nejvíce dotýkala, přijel arcikníže *Matiáš* do Prahy na poradu, co by se mělo předsewzítí. W tom však přišly členům domu císařského zase tytéž starosti jako před dewatenácti a opět před čtrnácti lety z nestálého zdraví císaře Rudolfa a z okolnosti, že posud nebyl wstaupil we staw manželství a neměl žiwotního dědice trůnu. Psalt dne 22 Kwětna arcikníže Maximilian z Mergentheima bratru swému *Matiášowi* do Prahy o rozličných piklích mezi knížaty německými, zvláště protestantskými, které směřowaly k wolení nowého krále Římského co budaucího nástupce w císařství z jiného než Habsburského rodu. Připomínaje, že také w Čechách a w Uhřích mnoho jest mezi stawy takowých, kteří přese wšecky zákony o nástupnictví swobody wolení krále, aspoň z králowského rodu, se dowoláwají, žádal jej, aby za swé přítomnosti w Praze k tomu při císaři působil, aby jak nejdříve možná o ustanowení budaucího nástupce w císařství i w králowstwach českém a uherském pečowal. Není nám známo, co arcikníže *Matiáš* hned následkem toho při císaři předsewzal, ale se wzhledem k záležitosti sedmihradské stalo se, že na místě arciknížete Maximiliana *Matiáš* ustanowen jest za místodržícího w Rakausích a w Uhřích, Maximilian pak nastaupil na jeho místo w Tyrolsku. Dne 12 Čerwna *Matiáš* zaujal swé nowé místodrželství we Wídni. Teprw potom pak stala se otázka o nástupnictví předmětem porad z nařízení císaře samého. Byli od něho k tomu powoláni čtyři tajní raddowé při jeho dvoře, kteří nebyli z nejvyšších úředníků českých, *Rumpf*, *Trautson*, *Hornštejn* a *Unverzagt*. W dobrém zdání swém podaném dne 12. Čerwence uwedli důkazy o dědičnosti trůnu českého i uherského dle pořádku prworozenstwa, ale ukázali jako prwe arcikníže Maximilian k nebezpečenství porušení jeho i k nesnázím hrozącím w říši německé, a radili tedy, aby císař jak nejdříve možná ještě za žiwota swého dal od stawů českých přijmouti zákonného nástupce swého za

krále a wynasnažil se o zwolení tehož za krále Římského. 1599 Byla možnost, ač při tehdejším věku císařowu již nyní malá, že když by se ještě oženil, dostal by mužského potomka, kterému by náležela přednost v nástupnictví, to však žeby se musilo vymíniti, aby pak prvé přijatý za krále od nabytého práwa w Čechách i w Uhřích upustil a toliko důstojenství krále Římského na čas žiwota sweho podržel.

Wojsko, které toho roku wypraweno bylo proti Turkům do Uher, skládalo se nepochybně, jak byl prwotní úmysl, co do pěchoty z Walonů a Francauzů; jízdní byli z Čech a měli popisy čili mustrunky w Kaučimí a w Budějowicích teprw během měsíce Čerwence. W Budějowicích byl vůdcem nad nimi hrabě Jindřich Matiaš z Thurna. Mnoho bylo opět žalováno na škody činěné od nich lidem. Od Budějowic táhli Morawau přes Dačice. Arcikníže Matiaš co wreční welitel w Uhřích předsewzal obležení *Budína*, zmocniw se předtím zase Taty a Wespryma. Turci zas wedením Saturdži bašete obléhali *Waradín*. Předsewzeti však jedněm i druhým se nezdařilo, a bez porizení na podzim od jednoho i druhého města odtáhli. Tauž však také chvíli stala se opět náhlá změna w Sedmihradsku. Proti *Ondřejowi Bátorowi* wtrhnul do země *Michal* wojwoda *walašský*, a poraziw jej na hlavu w bitvě dne 28 Října, zmocnil se panství. Ondřej pak na útěku brzy potom zabit jest od odbojných poddaných, *Sekelů* (3 Listopadu).

Mezitím byl se již zase *mor* počal zmáhati w rozličných místech w Čechách, w Praze jmenowitě již poněkud w měsíci Čerwnu, později pak více od sklonku měsíce Srpna. Následkem toho císař s dworem svým dne 14 Září odstěhowal se z Prahy na delší čas do *Plzně*. Tam k němu dne 9 Října přijeli poslowe welikého knížete *Moskewského*. Měli dne 10 Října slyšení u císaře, w kterém ujednalo se další utwzení přátelství mezi oběma mocnostmi. Poslowé odewzdali také opět mnohé wzácné dary císaři, a zůstawše w Plzni až do konce roku, potom na zimu ubytowáni jsau na útraty císařowy w Chebě. Těhož času komora česká měla sídlo své w *Rakowníce*, bywši tam přestěhowána z Prahy zároveň s přesídlením císaře do

1599 Plzně, a tak snad též někteří jiní z nejvyšších úřadů zemských. Též zase mnohé z bohatších rodin ze strachu před morem byly se z Prahy přestěhowaly na rozličné strany.

Vždy ještě za přebývání svého w Plzni císař Rudolf při sklonku roku, dne 16 Prosince, položil stawům českým sněm w Praze na den 14 Ledna roku 1600. Z příčiny moru až doposud trvajícího, ale w menší míře, nemínil osobně býti přítomen, nýbrž jmenowal kommissaře, kteří měli sněm řídití na jeho místě, pana Petra Woka z Rosenberka, pana Zdeňka z Lobkowic na Chlumci, nejvyššího kancléře, pana Štěpána Jiřího ze Šternberka a ze stawu rytířského Humprechta Černína z Chuděnic královského podkomoří. Potřeba sněmu byla vždy hlavně pro válku s Turky; pročež hlavním předmětem předložení královského byl opět náklad na vojsko. Žádáno jest swolení na 2000 jízdných a na dwa regimenty pěších po 4000 mužích, tedy o 2000 lidu více než roku předešlého. Stawové se neprokázali ochotnými w té míře, nýbrž powolili jako roku předešlého na vojenský lid w pomezních pewnostech z vlastního měšce wrchností z každého poddaného jednu kopu míšenskau, města auhrnem 37.500 kop míšenských, z peněz na aurocích z 1000 kop šest kop; na vojsko do pole od poddaných od každého jednu kopu 12 gr. míšenských, od měšťanů 2 kopy 24 grošů z každého domu, k tomu sbírky z ryb, z wína a z jiných věcí prodajných, též daň z komínů a z krámů; vymínili si pak přitom, aby ze všech těchto příjmů zjednáno bylo 2000 jízdných, jak císař žádal, pod českými wůdci, coby pak jiného lidu, totiž pěšího, najato býti mohlo, zanechávající císaři na vůli. Dle wysloweného úmyslu císařowa měli to býti opět Waloni a Francauzi; proti čemuž stawové nečinili žádných námitek, toliko majíce w paměti škody předešlého času od lidu toho w zemi činěné, žádali opatření proti tomu, a jmenowitě aby mustrunky jich nebyly w Čechách konány. Již za prvních dwau dní po otewření sněmu stalo se dorozumění w tomto spůsobu mezi stawem panským a rytířským, ku kterému hned také staw městský přisvědčil. Císař pak, jemuž kommissaři 1600 dne 20 Ledna dali zpráwu o tom do Plzně, hned nazejtří

(21 Led.) bez všelikých námitek vyslovil svou spokojenost, 1600
následkem čehož sněm po dosti krátkém trvání skončil se dne
24 Ledna.

Do toho času mor w Praze úplně přestal, následkem čehož očekávalo se brzké nawrácení císaře a dworu jeho z Plzně do hlavního města. Nicméně císař Rudolf ještě i potom zůstával w Plzni, kdež u něho ku konci měsíce Ledna posud meškalo poselstvo Moskevské a také poselstvo wojwody Michala walašského, též pak očekávalo se poselstvo krále polského, ač neproví se za jakau příčinu. Nepochybně vyžadovalo pojednání s poselstvy těmito ještě některého dalšího pobytu w temž místě, ale jistě ne na tak dlouhý čas, jak potom skutečně císař w Plzni pozůstal. Prawau příčinu bylo opětne upadnutí císaře w *chorobu* ne tak tělesnou jak duševní. Bylo tím způsobeno ještě větší znepokojení druhých členů císařského rodu w obavách z příčiny nejistoty o nástupnictví jak w císařství tak w zemích dědičných, w kteréžto záležitosti posud císař ničeho neučinil dle přání předešlého roku jemu projevených. Byla mu ta věc patrně proti mysli, a další pokročení w ní vyžadovalo proto velké opatrnosti. Arcikníže *Matthás*, jehož se věc jakožto nejbližšího dědice na prvním místě týkala, hleděl s císařem osobně sejíti se, aby se o stavu jeho sám přesvědčil, i oznámil dopisem dne 24 Března nej přednějším tajným radám císařovým, Rumpfowi a Trautsonowi, též Richardowi Streinowi úmysl svůj, žeby do Plzně přijel, žádaje však jich o radu, zdali by s tím srozuměni byli. Rumpf a Trautson nacházeli se při císaři w Plzni; není nám však známo, k čemu tehdaž radili. Strein o dva dni později (26 Března) odpověděl dopisem z Friedka (we Slezsku?), kterým úmysl arciknížete schwaloval, srownáváje se s ním také w tom, aby sobě za příčinu příjezdu svého wzal stav věcí wojenských w Uhřích, wedlé čehož také radil, aby se dotkl záležitosti posud newyřízené o dědictví tyrolském, z čehož by mohl přejíti na nebezpečné pikle w sousedních krajinách německých a z toho na potřebu opatření nástupnictví w říši i aspoň w království českém. Co se potom stalo, o tom nemáme zpráv jiných, než

1600 z kterých se jewí, že k osobnímu sejítí se Matiaše s císařem w Plzni nepřišlo, že pak jednal arcikníže s císařem dále písemně prostředkem jiného tajného raddy Wolfa *Unverzagta*, ale delší čas darmo, a konečně dne 1 Čerwna císař dopisem k Unverzagtowi dal Matiaše žádati, aby pro nepřiležitost doby cestu k němu na jiný čas odložil, a oč by mu potřeba bylo jednati, zatím písemně neb po důvěrné osobě na něj wzněl.

Již třetí den potom, dne 4 Čerwna, nawrátil se císař s dworem swým z Plzně do Prahy, meškaw w onom městě půl dewáta měsíce. Dá se sauditi, že když konečně k cestě té se odhodlal, byl se staw zdawí jeho poněkud polepšil. W čase prwním potom dalo se najímání wojska do pole w nejrozličnějších místech w zemi a tudy nepochybně také w Praze. Tisíc lidu jízdného mělo opět za heitmana hrabě Jindřicha Matiaše z Thurna, kterýž měl tentokrát mustrunk konati we *Chrudimi* dne 1 Čerwence. Před tím dnem některé oddíly lidu toho byly ubytowány w Heřmanowu Městci, w Přelauči a w Seči. Jiný počet jízdného lidu, asi 500 koní, měli mustrunk w *Chebě*, odkud táhli w měsíci Čerwenci přes Střibro, jini zase přes Domažlice. Pěšího lidu jeden celý regiment, tedy asi 3000 mužů, měl mustrunk w *Německém Brodě*. Ze všech těch a jiných míst wojsko toto bylo wedeno do Uher, kdež na místě arciknížete Matiaše byl hlawním welitelem wlaský wojewůdce *Jiří Bastu*. Hlawní postawení jeho bylo w hořejších Uhřich w Košicích, odkudž spolu s Michalem wojwodau walašským, jenž włádl Sedmihradskem, mínil čeliti welikému weziru *Ibrahimowi*, jenž s wojskem tureckým přitáhl do Bělehradu. Proti nadání jich obau však weliký wezir obrátil se s hlawní mocí swau w jinau stranu, na západ totiž, kdež oblehl *Kaniži*, důležitau pewnost blíž hranic Štyrska. Po 44denním hájení vzdala se posádka, s část německá, s část uherská umluwau dne 23 Října, čímž panstwí turecké w té straně dosáhlo značného rozšíření.

Mezi tím časem přijelo dne 15 Čerwence poselstwo od krále *francauzského* do Prahy, vyhledáwajíc prý přátelstwí s císařem. Neprawí se o tom nic určitějšího; ale proneslo se po odjezdu poslů asi po třech neb čtyřech nedělích, že za po-

bytu sweho měli rozprawy s vyslancem baworským w Praze 1600 o wolení krále Římského, žeby král francauzský sám sobě zwolení přál od kurfirstů, a zwěděti chtěli o wéwodowi baworském Maximilianowi, co by on o tom smýšlel. O témž na swe zpáteční cestě přes Bawory měl hlavní z poslů také jakausi rozprawu s wéwodau samým. Císař Rudolf tím znepokojen, dopisem dne 13 Září k wéwodowi Maximilianowi žádal přátelsky na něm o bližší zpráwu o té věci, a wewoda nemeškal ji dáti s ubezpečením o swe oddanosti (22 Září). Do toho wkročilo však nowě rozčilení císaře nějakými zprávami, které se mu dostaly o dalším wyjednávání mezi arciknížetem Matiašem a tajnými raddami císařovými w příčině žádaucího pojištění nástupnictví w říši a w zemích dědičných ještě za žiwota jeho. W náhlém rozhorlení na předního důvěrníka sweho *Rumpfa* císař dne 28 Září wypowieděl jej od dworu sweho, a když druhý, *Trautson* pokaušel se jej umírniti, wypowieděl také jeho. tak sice, že obadwa ještě tehož dne musili opustiti Prahu a odebrati se na swe statky, Rumpf w Rakausích, Trautson na Morawě.

Byl to výbuch prudčejší než předtím duševní nemoci, skutečného pomatení mysli při císaři, které čím dál tím diwočejí se jewilo a nedalo se nikterak utajiti. Císař zůřiwě zacházel s mnohými služebníky swými, tak že nebyli jisti swými žiwoty; někdy sám na sebe sabal, a musilo mu w tom býti bráněno. O weřejných záležitostech nebylo možná obdržeti u něho slyšení, naproti tomu často zacházel s osobami podezřelými; mluwil rauhawě o náboženství, a hněwiwě zacházel s osobami duchowními, odmítaje obvyklé pobožnosti od sebe: zwlášť zprotiwili se mu *kapucíni*, majíce od některého času klášter swůj na Hradčanech: kázalť je i wypowieděti z Prahy. W jednom snad rozumnějším okamžení dal dvěma psaními po sobě wyzwati arcikníže *Matiaše*, aby spěšně k němu přijel do Prahy. Bylo to ještě w čas obležení Kaniže od Turků. Matiaš zaneprázdněn právě wojenskými prostředky k wybavení města, wytrhnul se z toho, a pospíšil s cestau, doufaje w nějaký obrat. Když však do Prahy přijel a dal se císaři

1600 ohlásiti, císař nechtěl se na powolání jeho k sobě pamatowati. Když jej předpusťil, mluwil s ním hněwiwě, tázaje se, zdali přišel zbawit jej panství nebo života, a odkazowal jej na odjezd. Matiaš jen něco déle se zdržel ku prosbám tajných radd upřímně smýšlejících. Tu se císař w noci náhle probudil, wolal, že jej Matiaš míní připrawiti o život, a kázal do Starého města poslati, aby mu 500 ozbrojených posláno bylo na hrad k jeho ochraně. Staroměstští tak učinili; arcikníže Matiaš pak wrátil se do Wídně bez pořízení.

Při tomto stawu věci měli všichni druzí členové císařského domu pilněji než kdy předtím pohnůtku k pečování o prostředky k pojištění spořádané vlády. Sešli se z té příčiny arciknížata Matiaš a Maximilian i Ferdinand štyrský ku konci měsíce Řijna w *Schottwien* w dolních Rakausích blízko pomezí Štyrska ku poradě, jakým spůsobem by se opatření státi mělo. Usnesli se předně o pokus, jak by po dobrém pohnuli Rudolfa ku přijmutí pomocníka při vládě, který by zároveň uznán byl za jeho nástupce w panství s vyhrazením pro případ, žeby císař ještě wstoupil w manželství a měl životního dědice. Měli o to psáti císaři všichni členové císařského rodu a jiní knížata spřátelení, představující jemu neduh jeho, a zároveň měli osobně odebrati se do Prahy arcikníže Ferdinand a wévoda baworský Maximilian (nebo otec jeho Wilém ještě žijící, který byl panství synu swému postoupil) a s císařem austně jednati. Rowněž o osobní jízdu do Prahy za tauž příčinou měl požádán býti kurfirst Kolinský s domem císařským spřátelený. Kdyby však jednání s císařem možné nebylo buď pro odpor jeho buď pro úplnou ztrátu rozumu při něm, mělo jednáno býti se stawy králowství českého a zemí přiwtělených, aby sami o ustanowení nástupce a pomocníka při vládě se zasadili, tak též pak potom s kurfirsty w říši o zwolení Římského krále z domu Habsburského. K usnešení tomuto přistaupil také arcikníže *Albrecht*, jemuž co místodržícímu w Brüssellu písemně bylo oznámeno.

W uwážení rozličných těžkostí přitom, kdyby písemně a austně od příliš welkého počtu osob na císaře bylo naléháno,

arciknížata po některém čase usnesli se o jiný způsob jednání, který se jim viděl býti jednodušší a něco více před veřejností ukrytý, aby totiž jen právě *kurfirst Kolinský*, u císaře zvláštní důvěry požívající, ve jménu jich k císaři osobně se odebral a s ním jednal. Wypraven jest k němu se žádostí, aby úkol ten na sebe vzal, Petr Casale tajemník arciknížete Ferdinanda štyrského. Minilo se polnauti císaře k žádaucím krokům, když by mu kurfirst přede vším představil nebezpečnství v říši od krále francouzského a od protestantských knížat a užil důvěry, kterau k němu císař měl, k vymluvení jemu všelikeho podezření na bratra jeho Matiaše vyložením jeho posawadního chování ve všem co správného. Pakli by císař ani v jednání s ním nechtěl nikterak své posawadní nechuti zanechati, měl kurfirst konečně přihlásiti se jemu, že on i druzí kurfirstowe katoličtí a jiní stawové v říši musili by o své ujmě pokusiti se o kroky potřebné k zachování řádu a představití jemu možné z toho následky.

Pohříchu nemáme žádné obšírnější a sauwislé zprávy o dalším běhu věci w této záležitosti. Ale ze zmínek spoře zachovaných vychází dosti jistě na jawo, že ani kurfirstu Kolinskému nedostávalo se odvahy ku přewzetí wznášeného naň úkolu na sebe. Bral radu s druhými dvěma kurfirsty duchovními, Mohučským a Trierským, pokud se týkalo nástupnictví w říši; ale těžkosti w tom jim i jiným některým knížatům spřáteleným widěly se býti weliké, a radněji nechati věci na odkladě. Tím méně zdálo se kurfirstowi na čase zároveň jednati o nástupnictví w Čechách a jiných zemích, pročež také k jízdě do Prahy se neodhodlal.

Poněwadž zlý staw dušewní choroby císařowy dele potom trwal, a změna we wrchním řízení věci prostředkem pomocníka z rodu panownického, jak si arciknížata přáli, se nestala, nemohlo jinak býti, nežli že nejvyšší správa zůstávala ve jménu císaře s wědomím nebo bez wědomí jeho w rukau tajnych radd a nejvyšších úředníků zemských; i zachowala se jakž takž w obyčejném pořádku.

1600 Brzy po wypowiedění tajných radd Rumpfa a Trautsona a zrowna ještě před dobytím Kaniže od Turků přijelo dne 20 Října roku 1600 poselstwo šacha *perského* do Prahy, vyhledávající utvrzení spolku mezi Persií a císařem proti Turkům. Byli v čele jeho dva welmoži, jeden rodilý Peršan, druhý Angličan v Persii vychovaný. Přijeli po dlouhých všelijakých zacházkách, tajíce jimi cestu swau, a wítání jsau s welkau sláwau od čteného panstwa a také jízdným lidem ozdobně připraweným, který proti nim wyslán byl ode všech tří měst Pražských wedením pana Jana Wácslawa z Lobkowic co heitmana Staroměstského. Wyšlo se jim wstříc z hradu Pražského až k oboře řečené Hwězda; neb nepochybně přicházeli ze zemí říše německé. Jakým spůsobem se dalo wyjednávání s nimi, není známo, ale zdrželi se w Praze přes tři měsíce. O anglickém spolučlenu jich zachowali Pražští Jesuité pamět, že u nich wykonal zpověď a přijal swátost oltární. Dne 5 Unora 1601 roku 1601 odjeli z Prahy, opět wyprowázeni jsauce na cestě k Normberku.

We jměnu císaře byl mezi tím časem také již dne 16 Prosince položen *sněm* králowstwí českého na den 25 Ledna, jemuž předložení se stalo dne následujícího potom (26 Ledna) owšem bez přítomnosti císaře. Místo jeho zastalo několik osob předních ze všech tří stawů k tomu zřízených. Pro stálé trvání wálky s Turky, od nichž Ibrahim baša, zůstawaje přes zimu w Bělehradě, strožil se brzy z jara k nowému útoku. wztahowal se hlavní článek předložení opět na opatření potřeb wálečných. Žádán náklad na postawení wojska do pole ještě u wětší míře než za předešlých let, 3000 jízdných totiž a 12.000 jidu pěšího. Těch mělo 1000 jízdných a dva regimenty pěších po 4000 postaweno býti do pole aspoň během měsíce Kwětna, druhých pak 2000 jízdných a 4000 pěších okolo 1 Srpna. Prwnější měli zůstati w poli 6 měsíců, druzí čtyři měsíce. Wedlé toho žádáno swolení posudného a obyčejné berně domowní na další tři léta s některým zwýšením, co se poslednější týkalo, aby totiž ke 20 grošům z domu ještě šest grošů

přidáno bylo, též zase příspěvek desíti tisíc kop míšenských na opravu tří pevností Ostřihoma, Komárna a Ujvára. 1601

Stawové zvýšeným těmto požadavkům z počátku se bránili. Nemínili i tentokrát jako jiná leta předtím náklad na vojsko w tom počtu, jak císař žádal, wziti na sebe, nýbrž podávali berně a sbírky na to, pokud by stačily; obyčejné svolení kopy grošů míšenských z každého poddaného z vlastního měšce wrechnosti mělo i sníženo býti na 40 grošů místo kopy; naproti tomu wedle sbírek posawadních z prodajných věcí podávali ještě některých nových, zejména snopné, totiž z každých šedesáti snopů při žních z žita a z pšenice groš český, z ječmene a owsa groš malý čili míšenský, též daň z mlýnů z každého kola mlýnského jednu kopu míšenskau. Se strany vlády činily se však proti tomu námítky, ježto podání celkem se widělo býti nedostatečné, a zvláště coby nové sbírky wynesly pochybné. Repliku od císaře w tom smyslu učiněnou dne 9 Unora stawové wzali w uwážení, čímž se jednání sněmu o několik dní protáhlo; celkem však dali se jí pohnouti k povolnosti, tak že již dne 12 Unora usnesli se staw panský a rytířský o svolení k žádostem královského předložení aspoň we hlavních věcech, a dne následujícího (13 Unora) staw městský k témuž přistaupil. Swolilit stawové na zjednání lidu do pole předce zase celau kopu míšenskau z každého poddaného usedlého z vlastního měšce wrechnosti a srownale s tím od měst opět summu 37.500 kop míšenských, též z peněz na aurocích šest kop z 1000 kop českých; od poddaných pak od každého 48 grošů míšenských a we městech od každého usedlého dvě kopy 24 grošů míšenských z každého domu, wedle toho pak všecy sbírky z prodajných věcí jako za let předěšlých i k tomu nowau sbírku ze snopů a daň z mlýnů. Z peněz, které by se tak sešly, stawové vymínowali si, aby přede vším bylo postaweno do pole 2000 jízdných w Čechách s nejvyššími a rytmistry wesměs českými. Na kolik a jakého vojska by ostatní stačilo, zústawowali císaři samému, wedle čehož aby 10.000 tolarů čili kop míšenských obráceno bylo na stawení při pevnostech Ostřihomu, Komárnu a Ujváru. Po-

1601 něwadž zatím byla prošla lhůta, do které roku 1599 swolena byla berně z domů na lid wojenský w pewnostech pomezních a posudné, swolili stawowé obojí dále na tři léta w posawadním spůsobu.

Usnešením tímto skončil se sněm dne 19 Unora. Jak při otewření sněmu, tak také při zawření císař Rudolf nebyl přítomen. Tak zwanau relací o sněmě přijali na místě jeho osoby k tomu ustanowené, ze stawu panského Petr Wok z Rosenberka a nejvyšší kancléř Zdeněk z Lobkowic, ze stawu rytířského Jindřich Kapaun ze Swojkowa. Oznámilo se za omluvení jeho nepřítomnosti mnohé zaneprázdnění z příčiny wálky s Turky a také že se „na zdrowí nedobře wynacházeti ráčí“. Po čas sněmu nebylo také žádného přístupu k němu, a tak owšem smutný staw choroby dušewní trwal po ten čas stále, i také delší čas potom. Teprw z měsíce Listopadu toho roku jest krátká zpráva, že se wynacházel trochu lépe. Snažení o jmenowání jemu nástupce neb pomocníka nešlo mezitím nikterak ku předu, a znamenalo se, že také při stawích českých nebylo k tomu náklonnosti, nýbrž správa weřejných záležitosti zůstávala i dále w rukau tajných radd a nejvyšších úředníků zemských.

Hlavní starostí zůstávala wálka s Turky již do desátého roku trwající. Staw wěcí w Uhřích byl wzal změnu již roku předešlého krátce před dobytím Kaniže od Turků bauřemi w Sedmihradsku, kterými wojwoda Michal walašský byl panství tamějšího i we Walachii samé zbawen, a roku 1601 pokaušel se pomocí polskau opět Sigmund Bátorý o zmocnění se Sedmihradska. Proti němu stál we východních Uhřích Jiří Basta s wojenskau mocí swau a odtud do Sedmihradska wtrhnuw zase wětší část země této opanowal; w západních Uhřích měl welitelství arcikníže Matiaš, k němuž hlavně připojilo se wojsko na základě swolení sněmu českého jakož také druhých zemí koruny české sebrané. Krom jizdných skládalo se wětším dílem z žoldnéřů německých, walonských a jiných cizozemců. Jeden z regimentů pěších pod nejvyšším Janem Preinerem

měl den k mustranku w Německém Brodě ustanowený na 1601 26 Kwětna.

Poněwadž byl toho roku šach perský wyhlásil válku Turkům, veliký wezir Ibrahim wzał z toho pohnutí k jednání o mir s císařem, aby jej od spolku s Perskem odtrhnul, a smluweny jest wyprawení poslů s obau stran, od císaře i od Turků, k wyjednávání o tom w poli u Ostríhoma. Když však se strany císařské jisté osoby byly k tomu jmenowány, veliký wezir však se své strany s tím odkládal, vzniklo podezření, že minil klamati a jen zdržeti příprawy wálečné; pročež s jednání sešlo, a bylo obávání, aby se strany Turků nebyl zamýšlen útok na Wídeň nebo wpád do jiné země. Od císaře z té příčiny swolání jsau raddowé a nejvyšší úředníci zemští i osoby z kraje wolené, které byly za předešlých sněmů zmocněny k nařízení weřejné hotowosti. Měli shromáždění w Praze dne 9 Srpna, w kterem o weřejné hotowosti skutečně učiněno uzawření. Z každých 5000 kop českých důchodů ze swobodného statku a z každých 12.500 na úrocích měl stawen býti jeden jízdný a z každých dwadeceti poddaných jeden pěší. Mustranky měli konati w každém kraji dvě osoby wolené, jeden stawu panského, jeden rytířského; w Praze w každem městě císařský heitman městský. Hotowosti mělo býti užito jak k hájení země české tak druhých zemí korunních i také k hájení Wídně, kdyby od Turků byla obležena.

Skutečně však tentokrát k obležení Wídně od Turků nepřišlo, a také jinak veliký wezir wětšího útoku na země císařské se neodwážil; pročež s hotowosti sešlo. Arcikníže Matiaš zatím jal se obléhati město *Bělehrad stolický* čili královský, a podařilo se mu dobyti města tohoto dne 20 Září po wítězství w poli nad bašetem Budinským, který se byl pokusil posádce turecké přispěti ku pomoci. Zatím nezdařil se arciknížeti Ferdinandowi štyrskému pokus o zpět dobyti Kanize. Přitáhl proti němu veliký wezir, před nímž we zmatku musil se dáti na útěk.

Praha toho roku získala zlaupowěst pro mnohé zločiny a wraždy, které se dály na ulicích w noci i we dne. Wyšly

1601 z té příčiny dne 17 Čerwence zvláštní císařské mandaty k odstrašení zločinců, a rozhlášeny jsau po všech třech městech herolty tak zvanými třemi jazyky, českým, německým a latinským, přitom pak na postrach postaweny jsau dřevěné slaupy čili *polaušibenice* na hlavních náměstích, na Staroměstském rynku s nápisem *arma justitiae*, na Koňském trhu w Nowém městě *praemia nequitiae* a podobným na rynku Malostranském.

Při sklonku roku, dne 3 Prosince, položen jest opět sněm zemský na den 21 Ledna roku 1602. Předložení královské
1602 stalo se dne 22 Ledna opět za nepřítomnosti císaře. Zastání jeho bylo poručeno třem osobám stawu panského, nejvyššímu hofmistru Křištofowi z Lobkowic, nejvyššímu sudí zemskému Adamowi z Šternberka a sudímu dworskému Wolfowi z Kolowrat, dvěma stawu rytířského Janowi z Klenowého nejvyššímu písaři zemskému a druhému nejmenowanému i dvěma stawu městského, jichž jména se rovněž neuwodí. Opět bylo hlavním článkem předložení powolení nákladu na vojsko do pole proti Turku. Mělo postaweno býti 2000 jízdných a dwa regimenty pěších, každý o třech tisících mužů, s rozdílem od předešlých let tak aby wydržováni byli po celých dwanať měsíců w roce, kdežto jindy obyčejně žádáno bylo na šest měsíců. O swolení pak w tom způsobu žádáno hned na tři léta po sobě. Stawové po některém smlauwání učinili swolení jen na dvě léta po sobě podobně jako za předešlých let, na lid wálečný z vlastního měšce za každého poddaného každý rok jednu kopu míšenskau, od poddaných samých od každého jednu kopu 12 grošů míšenských, z měst obyčejnau summu 37.500 kop míšenských a od každého osedlého z domu dvě kopy 24 grošů míšenských, wedlé toho sbírky z rozličných věcí prodajných, z některých poněkud zvýšené. Opět žádáno, aby císař ze swolených těchto peněz zjednal 2000 jízdných pod českými nejvyššími a rytmistry, ostatního pak lidu na kolik a na jak dlouhý čas by uznal za dobré.

Usnešením tímto skončil se sněm dne 4 Unora. Stalo se to opět bez přítomnosti císaře. Místo něho přijali obyčejnau relací Petr Wok z Rosenberka a nejvyšší kancléř Zdeněk

z Lobkovic stawnu panského a Jindřich Kapaun ze Swojkowa 1602 ze stawnu rytířského. Omluva, proč císař přítomen nebyl, zněla, že pro mnohá zaneprázdnění, kterými obtížen byl za přičinau trvajících války turecké; skutečnou však přičinau byla zádumčivost císařova, ve které se posnd změna větší nestala.⁶⁷⁾ Bylo to vždy pohnutí, že se všelijak pomýšlelo na ustanovení nástupce v císařství a v zemích dědičných. *Kurfürst Kolinský* v porozumění s druhými dvěma kurfirsty duchovními, Mohušským a Třířským, učinil v tom nějaký nesmělý krok dopisem k císaři po zvláštním poslu wypraveném do Prahy. Od císaře dostalo se mu odpovědi písemně dne 28 Unora, kterau wysloweny jsau jemu a druhým dvěma díky za oddanost jejich a dobré úmysly s ujištěním, že císař wezme věc v pilné uvažení. Skutečně se však i potom nestal žádný krok ku předu.

Na sněmě minulém bylo wedlé jiných některých věcí přišlo k jednání o *Zidech* Pražských a jiných w zemi. Byli totiž Pražané Staroměstští přednesli přání své, aby Židé tak jak častěji předtím zase ze země byli wypowieděni, a žádali druhých stawnů o přímluvu u císaře, aby se tak stalo. Stawové jednosworně přímluvu tu učinili, a od císaře dána byla i jistá naděje. Když se však potom opravdověji o to jednalo, upozornil královský prokurator na privilegium od císaře Maximiliana roku 1567 Židům dané a císařem Rudolfem roku 1577 stvrzené, kterým jim zůstání w zemi bylo propůjčeno. Pražané Staroměstští spisem podaným dne 1 Dubna toho roku činili rozličné námitky proti tomu, zvláště že se privilegium ono wztahowalo jen na Židy tehdaž w Praze a jinde usedlé, což od Židů překročeno bylo přijmutím četných odjinud přibylých k sobě a rozšířením starodávné ulice své w Praze přikaupením domů w sausedních částech města, zejména až ku kostelu sw. Ducha, k če-

⁶⁷⁾ Píše o tom z Prahy dne 27 Dubna toho roku Maximilianowi wówowowi baworskému tajný radda jeho Oldřich Speer dle rozpraw, které měl s jedním z nejdůvěrnějších radd císařových Janem Barviciem: So viel ich am Barvitio spür, so ist des kaisers melancolei noch in alten terminis.

1602 muž práva neměli. Nicméně k opětnému wypowiedění Židů nepřišlo; uměli prý to „wždycky uplatiti a udarowati“.

Mezitím pokračovalo se bez přestání we válce o Sedmihradsko mezi Jiřím Bastau a Sigmundem Bátorem s prospěchem konečným na straně císařské. Po některých ztrátách utrpených w poli během první polowice roku 1602 přišlo opět ke smlauvě, kterau se *Sigmund Bátor*y panství w Sedmihradsku vzdal a přijal za to tentokrát jen dvojí velké panství w Čechách, *Raudnické* a *Libochowické*. Někteří staupenci jeho protiwiki se tomu, a pokračowali we válce s Bastau, ale poražení jsau we větší bitvě s ním u Karlowa Bělehradu. Dne 19 Čerwence přineseno jest do Prahy 24 korauhwí pobraných w této bitvě, které Basta poslal po jednom rytmistru swém, i nesený jsau ku potěšení w slavném průvodu po dworech we hradě Pražském. O měsíc později dne 29 Srpna oznámen jest rozkazem císařským konšelům Litoměřickým brzký příjezd Sigmunda Bátora do jich města k dočasnému pobytu; za nedlouho pak potom *Bátor*y přijel, a w *Libochowicích* zaujal stálé sídlo své, we kterém pokojně strávil ostatní čas swého života († 1613).

Naopak wedlo se roku 1602 zbráním císařským we válce s Turky w Uhřích. Na místo velikého wezira Ibrahima, který byl zemřel, nastoupil Hasan baše, kterýž s hlavní mocí swau jal se obléhati *Bělehrad stoličný*, předešlého roku od císařských dobytý. Poněwadž bylo se s té strany obáwati dalšího postupu Turků, swoláni jsau nejvyšší úředníci a osoby z krajů zwolené, kteří měli zmocnění k nařízení hotowosti, opět jako roku předešlého do Prahy, kdež dne 23 Čerwence uzavření o weřejné hotowosti opět učinili. Přiznawací listy k tomu měly dodány býti na nejdéle do 5 Srpna, a mustrunky jak w krajích tak w Praze měly býti 14 Srpna. Opět bylo ustanoweno, že mělo hotowosti býti užito nejen k hájení hranic zemí, nýbrž i kdyby potřeba bylo, také k hájení Wídně neb Ujwára neb Komárna. Dříve však než se myslilo, velikému weziru Hasanowi podařilo se posádku Bělehradskou, když se jí dlouho pomoci nedostávalo, přinutiti ke vzdání, dne 29 Srpna, právě

w den, když w Praze bylo slaweno wítězství Basty průvodem 1602 s korauhwemi od něho zaslanými. Na zpráwu o tom bylo uzawřeno hotowost naříditi, aby se wyprawila do pole. Ale Hašan baše nenžil swého prospěchu z dobytí Bělehradu k tažení proti Widni nebo k útoku na jiné země císařowy, nýbrž obrátil se s hlawním wojskem swým do banátu Temešwárského, chtěje se pokusiti o dobytí Sedmihradska proti Bastowi. Následkem toho se swolání hotowosti do pole w Čechách i we druhých zemích sešlo. W Uhřích však zánowní welitel nad císařským wojskem Heřman *Russworm* jal se oblehati Budín a Pešť, čímž weliký wezír přinucen byl obrátiti se proti němu, a wálčilo se mezi nimi w okolí hlawních těchto měst až do sklonku toho roku s prospěchem potud na straně císařské, že konečně Pešť zůstala osazena Russwormem.

Rok 1602 byl mezitím přinesl welký dosti náhlý obrat we běhu wěcí w Čechách opětým roznicením sporů náboženských. Po dosti dlouhé řadě let, za kterých se w poměru stran proti sobě stojících nie podstatně nezměnilo, podařilo se straně katolické we sboru tajných radd a nejvyšších úředníků zemských, který wykonáwal vládní moc we jménu chorobného císaře, dosáhnouti tolik přewahy, že se odwážilo pokusu o zwrácení řádu, který se jakž takž zachowáwal dle slibu císaře Maximiliana učiněného stawům roku 1575 a synem jeho Rudolfem hned tehďáž stwrzeného.

Počátek stal se způsobem zvláštním. Pán strany pod jednau Jaroslaw Bořita z *Martinic*, který byl zdědil panství Smečenské po strýci swém Jiřím, nejvyšším kancléři zemřelem roku 1598, umínil si proti všemu zákonnému stawu wšecky poddané swé obrátiti na katolickau wíru, a oznámiw tento úmysl swůj arcibiskupowi Zbyňkowi, který byl s ním příbuzný, přikročil k uведенí toho we skutek nařízením wydaným dne 7 Dubna roku 1602, kterým ukládal jim wšechném obojího pohlaví starým i mladým, aby o nastáwajících welkonočních swátečích w době od zeleného čtvrtka do prowadní neděle wykonali zpověď w kostele jeho Smečenskem a před očima jeho přijali swátost pod jednau způsobau, kdož by toho w tom čase

1602 newykonal, že jiným horším způsobem k tomu přidržen a za neposlušnost potrestán bude.⁶⁸⁾ Za to se mu dostal přípis z kanceláře královské ve jménu císaře daný dne 15 Dubna, právě v pondělí po neděli prowordní, kterým úmysl jeho se schwaloval, zároveň s oznámením, že jest od císaře nařizeno arcibiskupowi, aby týmž způsobem prowordl obrácení lidu ku katolickému náboženství na všech panstvích císařských v království českém, na kterých, jak jinde zmíněno, byla mu postaupena kollatura čili právo podací.

Téhož roku potom vyšel mandát od císaře Rudolfa proti *bratřím českým*, kterým se s odvoláním na někdejší mandát krále Wladislawa a potomní několiké vyhlášky jeho prowordování náboženství jejich, jinak pikartského neb Waldenského zakazovalo. Nařizovalo se jím, aby jak na statcích pánů a rytířů tak ve městech královských žádné sbory bratrské trpěny nebyly, nýbrž kde by jaké byly, všecky byly zawřeny a kolím zabity a zaraženy; lidé pak poddaní aby přiwordeni byli k upuštění od bludného učení, aby „k wíře a náboženství w království tomto přijatému a zřízení zemským schwálenému pod jednau neb pod obojí wedlé kompaktat přijímajících přistaupili“. Kdožby se die toho nezachowal. tomu hroženo strestáním co rušiteli práwa a řádu a nepříteli obecného dobrého.

Mandát tento měl datum dne 22 Čerwence, ale newyšel toho dne, nýbrž značně později. Císař Rudolf, kterému několikrát předložen byl ku podepsání, dlawho zpěčowal se toho, až prý teprw welkým naléháním tehdejšího legata papežského při dwore dal se pohnauti, tak že podepsal jej dne 29 Srpna. S podpisem tím dostal se o dwa dni později (31 Srpna) zpět do kanceláře české, a dne 2 Září jest konečně prohlášen. S welkau slawností počali heroltowé prowordíni trubači čistí jej lidu nejprwé na Hradčanech, potom na Malé straně a na Starém a na Nowém městě s hlučným bubnowáním na wlaske

⁶⁸⁾ We Snémích českých X 315 jest wytištěno nařízení w tom znění do wsi Humen.

bubny. Již dne 10 Září potom nejvyšší kancléř Zdeněk Popel 1602 z Lobkowic, obeslaw konšely všech tří měst Pražských k sobě, naléhal na ně, aby se dle mandátů k Píkartům ve městech svých zachovali. Konšele však popírali, že by se kdo znal k Píkartství; z těch pak, kteří se bratřimi spravují, pravili, že mnozí jsau stawu panskeho neb rytířskeho, kteří w Praze domy své mají, a někteří také w úřadech císařských stojí, pročez žeby kancléř snadněji než oni sám je měl před sebe obsílati; také pak w Praze nic na ten čas we směru mandátů se nestalo. Dne 1 Října vyšlo konečně nařízení císařské ke všem heitmanům krajským, aby obeslali předsed do určitého místa w každém kraji konšely a obec tehož města královského a jim mandat proti bratřím oznámili a k zachování se dle něho je přidrželi. Stalo se tak od heitmanů kraje Boleslawského dne 11 Listopadu we *Mladé Boleslawi*, kdež obec od nich svolaná nařízení se podrobila, tak že za přítomnosti jich hlavní tamější sbor bratří zavřen jest a kolím zaražen i pečeti jich zapečetěn, tak též později ještě jiný dům s kostelíkem a školau (23 Listop.), při čemž když se od některého počtu lidu odpor stal, několik sausedů při tom přistižených z rozkazu císařskeho zatčeno jest a na hrad Pražský dopraweno, kdež do Bílé věže jsau wsazeni.

Nemalé pohnutí w lidu Pražském způsobilo zatím pokutování impressora *Sixta Palmy* Močidlanskeho, vlastně krejčího w Nowém městě, kterýž se wedlé svého řemesla také tiskem zanášel. Wydalť práwě w ten čas rozličné spisky stranu pod jednau urážející, jmenowitě jistý spis staršího původu pod názvem mandatu pána Krista k wěrným křesťanům a píseň jím samým složenau ku počtě mistra Jana Husi. Z rozkazu nejvyššího kancléře byl zajat a wsazen do wězení w radním domě Nowoměstském, potom we Staroměstském. Když z jednoho toho místa do druhého weden byl, stal se weliký sběh lidu obojího pohlaví zvláště u Můstku a w ulici Kunešowic (nyní Sirkowé), kteří s welkým křikem přimlauwali mu a napomínali, aby od poznalé prawdy a wíry neustupowal. Po mnohém přisnem wyšetřování s rozličnými hrozbami Sixt Palma k žádosti své po-

1602 stawen před saud zemský, dle výroku jeho dne 22 Října wzat jest w trestání uwězením na Bílé věži, odkudž potom, žádaje o milost spolu s rodiči swými, lidmi chudými, w měsíci Pro-sinci propuštěn jest, však wypowieděn z králowství českého i zemí přiwtělených pod ztrátan života, kdyby byl w nich postižen. Nicméně však později podtají zdržowal se w rozličných místech w zemi.

1603 Za okolností těchto císař dne 2 Prosince opět položil stawům českým *sněm* na den 8 Ledna roku 1603. Dne 9 Ledna čteno jest na něm předložení králowské, jehož hlavním obsahem byly jak již od tolika let žádosti wztahující se ku potřebám wálečným. Opět žádal císař, aby stawowé wzali na sebe náklad na wydržowání 2000 jízdných a dwau regimentů lidu pěšího, každého po 3000 mužích, mimo to aby wynahradili 140.000 tolarů, které se z předešlé berně nesešly, pročez je císař jinak musil opatřiti, a aby přispěli 200.000 tolarů na wojsko, které císař proti obyčejí přes zimu w Uhřích okolo Budína wydržowati musil. Ještě pak také w příčině posudného, které bylo již předešlým sněmem na tři léta a tedy ještě také na ten rok po 6 groších z wěrtel swoleno, žádal císař, aby k tomu dwa groše na wěrteli přidány byly.

Mandat týkající se náboženství zawdal příčinu, pro kterau jednání na sněmě tomto nemělo běhu tak klidného jako na sněmích předešlých po dlauhau řadu let. Ačkoliw se vlastní znění jeho wztahowalo jen na bratři české, však slowa w něm obsažená, která wyžadowala nawrácení se k řádům přijímajících pod jednau neb pod obojí spůsobau dle kompaktat, dopauštěla wykladu, jako by se hrozilo též všem znajícím se ku konfessi české nebo Augsburské s ní totožné, a we směru tom dály se skutečně nátlaky jak od arcibiskupa tak i přímo z kanceláře české na rozličné osoby mající podací práwa, kteří ku kostelům swým dosazowali kněží konsistoři pod obojí se nesprawující. Když hned nazejtří po začetí sněmu (10 Ledna) jak obyčejně nejprw staw panský wzal artikule předložení králowského w uwážení a usnešení swé o nich oznámil stawu rytířskému, sešel se due následujícího (11 Ledna) staw rytířský

k poradě o to w tak zwaném zelenem pokoji w počtu neobyčejně velikém, a hned zdvihly se hlasy stěžující na útisk, který hrozil velké většině stawů kompaktaty a arcibiskupem ani konsistoi starau strany pod obojí se nesprawnjící. Odwoławajíce se na to, že kompaktata roku 1567 byla prohlášena za zrušená, a že císař Maximilian roku 1575 swobodu konfessi české propustil, nawrhovali, aby podána byla císaři jakožto omylně zprawenému supplikaci proti platnosti mandatu a dříw aby se žádné swolení k artikulům předložení snémowního nestalo. Žádán jest od druhých výtečný řečník a muž všestranně vzdělaný Wácslaw Budowec z Budowa, radda nad appellaciami, aby o úmyslu tomto we jmenu jich k stawu panskému a nejvyšším úředníkům i raddám císařským promluwil. Wácslaw Budowec bránil se tomu, nechťéje jinak než aby staw rytířský napřed se stawem panským o swolení k žádostem w předložení královském se dorozuměl. Po delším odporu swoleno jest k tomu, tak aby Budowec přisvědčení stawu rytířského k usnešení stawu panského o žádostech královských zároveň s přednesením stížnosti w příčině náboženství wyslowil. Wácslaw Budowec učinil tak, a oznámil, w jakém způsobu saudruzi jeho písemnau supplikaci k císaři učiniti mínili.

K oznámení tomuto odpověděli nejvyšší úředníci a radové císařští prostředkem nejvyššího písaře zemského, že přiwolení stawu rytířského k swolení stawu panského w příčině žádostí císařských wděčně přijímají; co se pak náboženství týče, žeť mandatem roku minulého wyslým jak strana pod jednau tak pod obojí w swobodném provozování náboženství swého opatřena jest, leč by se kteří zapowěděných sekt přidrželi. Řečí takowau rytířstwo ku konfessi české se znající na nejvýš bylo popuzeno, i promluwil od něho Wácslaw z Budowa druhau obšírnau řečí, we které znova wyložil, w čem se mandatem straně jeho swobody dotud užíwané ujmalo a pokutami největšími hrozilo, nedopauštěje nikterak, žeby to wůle císařowa byla, za jehož celeho času panování že jim nikterak ubližowáno nebylo, než že to pochází z mylných rad k tomu daných. Oznamowal opět, že se rytířstwo míní písemnau sup-

1603 plikací k císaři obrátiti, aby při swobodě posud užívané zachováno bylo. Nejvyšší písař Jan z Klenového bez potazu s druhými nejvyššími úředníky odpověděl k tomu, kdo by oč chtěl supplikowati, to že při vůli jednoho každého zůstává. O sepsání supplikací jest opět žádán Wáclaw Budowec, i složil ji následujícího dne nedělního. W pondělí dne 13 Ledna jest čtena we shromáždění w zeleném pokoji, jehož se spolu s rytířstwem účastnili také páni ku konfessi české se znající. Po schválení ode všech zhotowen jest také překlad do jazyka německého, a čten následujícího dne (14 Ledna), spolu s některými přílohami; uzavřeno pak potom (15 Ledna), aby supplikací několika osobami k tomu zwolenými císaři do vlastních jeho rukau byla odevzdána, k čemuž o audienci žádáno býti mělo. Hlavní obsah supplikací byl, aby císař mandát proti Pikartům a jiným zmatečným učením se wzťahující newzťahowal na stawy nesprawující se kompaktaty zrušenými a konsistoří strany pod obojí, nýbrž aby je při jich wyznání císařem Maximilianem propuštěném a při práwu jich podacím nad kostely jich zůstawił a jak doposud chránil.

Mezitím jednalo se ty dni na sněmě dále o věci obsažené w předložení kráľowském i některé jiné, a nemínili páni a rytíři supplikací swau jednání rušiti. Tu však když 16 Ledna k úmyslu swému přikročiti chtěli, nejvyšší hofmistr Kryštof z Lobkowic předešel je wyzwáním druhých nejvyšších úředníků zemských, aby se spolu s ním odebrali ke dskám zemským k sepsání relací o sněmě. Tam však zawřewše se, co ostatní čekali w saudné swětnici, zdrželi se schwalně až téměř do saumraku. Když pak do shromáždění se wrátili, pod zámínkau, že již pozdě jest na jiné věci, dali hned čisti relací, čímž sněm ukončen jest, a následkem toho k dalšímu jednání o supplikací a k odevzdání jí císaři nepřišlo.

Usnešení sněmu, pokud se týkalo žádostí k stawům obsažených we předložení kráľowském, bylo podobné jako za předešlých let. Stawové opět nepřijali na sebe náklad na wojsko w počtu, jak císař žádal, nýbrž swolili na lid wálečný z vlastního měšce půl kopy míšenské z každého poddaného, ode měst

pak 18.750 kop míšenských, z peněz na úrocích 3 kopy z každého tisíce; od poddaných od každého 24 grošů, ve městech od každého osedlého z domu 1 kopu 12 grošů, dále pak sbírky z rozličných věcí, též z mlýnů a z kominů, opět s vymíněním, aby z toho 2000 jízdných z národu českého pod českými nejvyššími a rytmisty zjednáno bylo. Relaci opět nepřijal císař sám, nýbrž na jeho místě páni Petr Wok z Rosenberka a Zdeněk z Lobkovic nejvyšší kancleř, z rytířstva pak královský podkomoří Purkart Točnick z Křimic. Omluva císařova opět byla, že pro mnohá zaneprázdnění za příčinou války turecké sám to vykonati nemohl.

Nedlouho po skončení sněmu tím způsobem obeslán jest ve jménu císaře Wáclaw Budowec ke dni 13 Unora do kanceláře české, kdež nejvyšším kancleřem Zdeňkem z Lobkovic u přítomnosti praesidenta komory české Štěpána Jiřího ze Šternberka z příčiny supplikací jakožto od něho sepsané wzat jest na záwazek, aby se, kdykoli mu poručeno bude, před císařem postavil z příčiny té, že proti mandatu císařem vydanému mluvití směl, s pohrůzkou trestem za to. Nazejtří potom vyslýchán jest také písař jeho Wáclaw Hradištský o okolnostech při sepsání supplikací Budowec, že byl on spisovatelem supplikací, nikterak nepopíral, nýbrž z obeslání toho wzal sobě příčinu k sepsání supplikací k císaři, kterau o svém chování na sněmě ve jménu stawů strany své obšírnau zpráwu dal, wděk svůj nad tím wyslowil, že supplikací, když pro překážky předešlé do rukau císaře se nedostala, tauto cestau přijde w jeho wědomost, a přitom hájil práwo stawů ku přednesení na sněmě přání a žádostí svých, byť w předložení královském k sněmu obsaženy nebyly. Dne 19 Unora Budowec spis tento se všemi přílohami supplikací na sněmě podané w kanceláři české odewzдал nejvyššímu kancleři opět u přítomnosti praesidenta komory české, a přišlo přitom k některým domluvám od kancleře jemu činěným. Budowec však hájil i přitom své stanoviště w příčině práwa sněmů; dle žádosti pak jeho jest jeho spis dodán do rukau císaře (21 Unora). Mimo očekávání dostala se mu milostiwá odpověď od císaře skrz praesidenta ko-

1603 mory Štěpána Jiřího z Šternberka, s oznámením totiž, že císař jemu i stawům za dobré pokládá, že se o zpomožení stížností swým k němu utekli.

Příčinou nenadálého obratu toho nepochybně bylo, že radové a nejvyšší úředníci, v jichž rukau byla nejvíce vládní moc při císaři, poznali nebezpečností z přílišného dráždění mocné strany ve stawu rytířském i panském, kterau Budowec zastupoval. Upustili na ten čas ode všech dalších kroků proti pánům a rytířům, kteří se mandatem císařským nesprawovali. Tím více však jali se vymáhati zachovávaní mandatu od stawu městského, na nějž se sliby císaře Maximiliana v příčině náboženství newztahowaly. Již dne 19 Března vyšlo z kanceláře české nařízení ku královskému podkomoří a hofrychtěři, aby při obnowování radd ve městech královských pilně hleděli k wylaučení z konšelství všech, kteří by se v náboženství nesprawovali stranau pod jednau nebo starým řádem strany pod obojí dle kompaktat, i aby vším jiným způsobem hleděli k zamezení všelikých odchylek v náboženství. Podkomoří tehdejší Purkart Točnik z Křimic byl také člověk, který hleděl jak nejpilněji možná dle toho se zachowati. Wedlé toho arcibiskup Zbyněk Berka pokračowal w přinučování lidu na panstwach císařských k obrácení se k církwi katolické tím způsobem, jak příklad dal Jaroslaw Bořita z Martinic a též příklad následowali někteří praelati na panstwach swých. Dne 16 Března nedávno dosazený opat Břewnowský Wolfgang *Selender* vydal mandat téhož způsobu jako předešlého roku Bořita z Martinic we městě Braumowě a na panstwi ku klášteru tamějšímu náležejícím, kterým měšťané a jiní poddaní pod trestem wyobcowání wyzwáni jsau, aby při nastawajících swátcích welkonočních wykonali zpověď a přijali swátost pod jednau způsobau.

Příliš zlomkovité zprávy zachowaly se z toho roku o opětném jednání w příčině ustanowení nástupnictwí po císaři Rudolfowi ještě za jeho žiwota. Dne 23 Března uložil císař třem nejvyšším úředníkům zemským, nejvyššímu hofmistru Kryštofowi z Lobkowic, nejvyššímu komorníku zemskému Adamowi

ze Šternberka a kancléři Zdeňkovi z Lobkovic, aby v uwázení 1603
wzali, jak by ustanowení nástupce pro případ, žeby císař život-
ního dědice neměl, a zároveň pomocníka při vládě opatřeno
býti mělo. O pohnutce k tomu a jaké asi bylo dobré zdání,
nezachovala se žádná zpráva. Později však zase dopisem dne
26 Června žádal císař kurfirsta Kolinského o jeho radu v pří-
čině nástupnictví v říši, a opět dne 20 Července, zdali by
dříve o nástupnictví v Čechách ustanoweno býti nemělo,
k čemuž kurfirst dne 25 Července odpověděl, že vždy při
wolení krále Římského král český korunovaný přítomen býti
má. Co by se dále bylo v tom pokročilo, o tom zase žádná
pamět se nezachovala.

Dne 1 Dubna toho roku zemřela ve Španělich císařowna
Marie matka Rudolfowa, o čemž zpráva do Prahy přišla teprw
ve druhé polowici měsíce Kwětna; konány pak jsau služby
boží zádušní ve všech kostelích. Císař Rudolf nařídil o tom
dne 22 Kwětna všem opatům klášterů, aby se jak jiné vyšší
duchowenstvo účastnili exequií w kostele [sw. Wita na hradě
Pražském a zároveň při klášterích a kostelích swých mše zá-
dušní a vigilie čisti a zpíwati dali, k čemuž den ustanowen
2 Června.

Dne 24 téhož měsíce vyšel *ohněň* w Praze w Židowském
městě, kterým 70 domů shořelo.

Mezitím wálčilo se po celý čas od začátku roku až na
podzim wedením Basty w Sedmihradsku a wedením Russworna
w Uhřích potud šťastně, že po tuhých bojích Sedmihradsko
zachowáno jest pod mocí císaře, w Uhřích pak rovněž Pešť,
a dobyt také na Tureích *Hátván*. Země českau krom vojska
domácího protáhlo do wálky té někdy z jara tisíc jízdných a
dwa tisíce pěchoty wyprawených z Němec od wewody Brun-
šwického, neznámo zdali také přes Prahu.

Posledního dne w roce (31 Prosince) císař položil stawům
českým opět *sněm* na den 10 Unora roku 1604. Předložení 1604
královské učiněné k němu dne 11 Unora wztahowalo se opět
hlawně na potřeby wálečné. Opět žádal císař náklad na wojsko

1604 dwau tisíc jízdných a 6000 pěších we dwau regimentech a obyčejnau berni domowní na wálečný lid w pewnostech po-
mezních i posudné na tři léta, posudné po 6 groších jako jindy,
ale s ustanowením, aby ho císař celého užil pro dwůr svůj,
na splácení pak dluhů aby stawowé ještě dwa groše tau nebo
jinau daní přidali. Stawowé opět odmítali wzetí na sebe ná-
klad na wojsko w počtu žádaném, a podávali jako jindy daně
a sbírky na zjednání wojska od císaře samého s obyčejným
wymíněním, aby bylo 2000 jízdných z národu českého; o po-
sudném zůstawali však přitom jak jindy, aby z šesti grošů 4
byly na wychování dworu, dwa pak na splácení úroků z dluhů.
S tím císař se spokojil; ale swolenau pomoc na zjednání woj-
ska z vlastního měšce wrchností z každého poddaného jako
jindy po jedné kopě míšenské a od měst jednau summau 37.500
kop míšenských pokládal za nedostatečnau, i swolili stawowé
k některému zvýšení jí (menšímu než bylo žádáno) totiž na
70 grošů z každého poddaného, od měst pak na summu 43.750
kop míšenských.

Usnešení sněmu stalo se tím způsobem dne 24 Unora.
Relací opět na místě císaře přijali osoby stawu panského a
rytířského k tomu ustanowené, totiž Zdeněk z Lobkowic nej-
vyšší kancléř, Heřman z Říčan a podkomoří Purkart Točník
z Křimic. Omluwau císařowau opět bylo mnohé zaneprázdnění
za příčinau války turecké. Sauditi se z toho dá, že posud staw
jeho zdraví zůstawal nedostatečný.

Za sněmu tohoto byl někdejší kníže sedmihradský *Sigmund Bátory* co držitel panství Raudnického a Libochowického přijat
za obywatel králowství českého. Žádaje o to, byl přijel osobně
do Prahy, a přijat čestně od císaře, představil se stawům shro-
mážděným, a držel k nim řeč prý skwělau jazykem latinským.
Dne 26 Unora stalo se swolení všech tří stawů, aby byl za
obywatel přijat do stawu panského, s wýslovným podotčením,
že vyššího stawu w králowství není, a s uložením, aby se do
šesti neděl zápisem ke dskám zemským přiznal ku práwu zem-
skému a též k wíře pod jednau neb pod obojí. Kníže učinil

přiznání takové před úředníky zemskými již o dva dni později dne 28 Unora. 1004

Při začátku toho roku, dne 14 Ledna, byl zemřel sultan turecký Muhamed III., po němž nastoupil syn jeho Achmet. Od něho stalo se vybidnutí k jednání o mír, a wypravení jsau k tomu brzy po skončení sněmu českého plnomocni poslowe císařští w měsíci Březnu do Uher, kdež jednáno mezi nimi a plnomocníky tureckými na sjezdě w poli u Pešti. Nepřišlo však k zawření míru pro přepjaté wýminky, které Turci kladli. Pokračováno tedy i toho roku we válce. Bylo obáwání, že sultan sám přitáhne do Uher s welkau mocí, pročež wedle jiných přípraw wálečných již při začátku měsíce Kwětna jednalo se o swolání weřejné hotowosti, kdyby jí nastala potřeba, a sháněly se peníze půjčkami napřed, než by se swolené berně sešly. Dne 30 Čerwna oznamowal císař Táborským, že jízdných w Čechách sebraných 500 bude u nich míti mustrunk dne 20 Čerwence na cestě do Uher. Z jiných míst byla děla wezena a jiné potřeby k střelbě. Dne 2 Čerwence pak měli shromáždění w Praze nejvyšší úředníci zemští a osoby z krajů zwolené k ustanowení spůsobu weřejné hotowosti, jakž byli zmocnění sněmem. Uzawřeli, aby byly mustrunky we všech krajích i w Praze dne 11 Srpna dle přiznáwacích listů, kolik kdo měl postawiti jízdných nebo pěších. Krom hájení hranic zemí českých mělo hotowosti opět dle potřeby užito býti i k Wídni, k Ujwáru nebo i ku Komárnu, a měla připrawena býti do pole na tři měsíce. Potřeba skutečného tažení hotowosti však potom nenastala. Turci wedením welikého wezira Hasana w počtu toliko 70.000 mužů hnuli od Bělehradu srbskeho teprw na začátku měsíce Září we směru k *Pešti*. Posádka císařská, která město toto posud držela, byla příliš slabá, i ustaupila bez boje, zapálíwši město, kteréž tudy dostalo se zase w moc Turků, a brzy potom také *Hátwán*. Když však potom weliký wezir přikročil k obležení *Ostřihoma* (20 Září), postawil se proti němu Jiří Basta na druhé straně Dunaje, a překazil všecka jeho předsewzetí. Po marném hlawním útoku na město dne 10 Října weliký wezir odtáhl do zimních bytů u Bělehradu.

1604 W Praze mezitím bylo dne 22 Září nařízeno modlení za vítězství nad Turky ve všech kostelích každého dne o deváté hodině ranní.

Obywatelstvo Pražské strany pod obojí bylo toho roku wzrušeno skutkem člověka newědělo se na jisto zdali blouznivého čili zlomyslného, kterým zneuctěna byla památka slavného krále *Jiřího Poděbradského*. W noci dne 14 Čerwna saukennický towaryš jeden, skryw se w kostele panny Marie před Týnem, wylezl na wrch průčelí kostela prostřed dwau věží, kdež se nacházela socha krále s korunau na hlavě a s mečem pozlaceným w ruce, meč tento wylomil a mawaje jím wolal: Wzhůru, wzhůru nedbalí Čechové, potom pak slez dolů jej odnesl. Strážní zajali jej a uwěznili; ale nic se mu za to nestalo co domněle smyslem pominutému, meč pak z rozkazu císařského odnesen do kanceláře královské a tam uložen. W lidu bylo však domnění, že se wěc stala z nějakého nawodu na posměch staupenců strany ewangelické, a zejména bylo podezření na Jesuity, jimž proto vyhrožowáno, tak že se některý čas báli útoku na swau kollej.

Jinau wzrušující příhodau byla o několik neděl později wražda strašliwá, která se stala na Malé straně w domě nárožním pana Adama Hawla z Lobkowic proti stupňům hradu Pražského. Maje w podezření hraběte Hannibala z Schönberka cizince, žeby byl s manželkau jeho smilstwí se dopustil, w noci zmocniw se ho s několika pomocníky jej ssekal a zbodal wíce prý než padesáti ranami až do smrti (23 Čerwence). Byl proto zajat a podroben saudu, kterýž se však protáhl až do následujícího roku; Adam Hawel z Lobkowic pak před odsauzením zemřel, mysliło se že snad otráwením (1605 dne 24 Kwětna).

Při dvoře císařském stala se na podzim toho roku změna w tehdejších okolnostech důležitá odstraněním auskočného služebníka, předního totiž komorníka Jeronyma *Makowského*, kterýž choromyslné powahy císařowy uměl užiti k získání si důwěry jeho a zjednaní si tím welkého wplywu i pro sebe prospěchu. Dowedl toho, že nikdo se nedostal k císaři, kdo jemu za to nezaplatil, a tak též i dopisy k císaři zadržowal,

nedostalo-li se mu odměny za odewzdání. Tajnosti všelijaké 1604
wyzrazował, a o císaři mluwíwal, že žiwot jeho jest w jeho
rukau. Nenadále podařilo se císaře od něho odwrátiti, když
jakausi tajnau knihu císařowu zapečetěnau odwážil se otewřiti.
tak že hněw jeho si tím spůsobil a tudy nejspíš protivníkům
swým příležitost zawdal, že císaře o jine ošemetnosti jeho
zprawiti mohli. Dne 8 Řijna z rozkazu císařowa jest zajat a
u wězení odwezen nejprw na Křiwoklát, později na Krumlow
a konečně na zámek w Mostě. Odtamtud podařilo se mu pod-
napitím strážných zjednati si wolnost k útěku, však přiči-
něním Mostských opět zajat jest a zase do wězení na Křiwoklát
odwezen.

Při sklonku roku, dne 5 Prosince, přišla w Praze silná
powodeň, kterau mnoho dřiwí plaweného přišlo k ztracení.

We wěcech náboženství počínala si vláda císaře Rudolfa
roku toho zase přísněji než roku předěšlého we wymáhání
platnosti mandatu před dvěma lěty wydaného, hlavně proti
bratřím českým naléháním na rozličné osoby stawu panského
neb rytířského, na jejichž statcích o sborech se zwědělo, aby
zawřeny byly, ale dílem také proti přívržencům konfessí české
neb wyznání Augsburského, kde nowěji místo starých řádů
pod jednau neb pod obojí swé náboženství zawáděli. Spůsobilo
to owšem nespokojenost, a pošlo z toho, že se císaři dostalo
jakési udání, že se spiknutí připravuje jak w Čechách, tak
zároveň také we Slezsku a na Morawě. Na dotaz o tom
z kanceláře české k nejvyšším úředníkům zemským dána od nich
odpowěd dne 1 Prosince, že co se Čech týče, nic jim takového
nebylo známo; nieméně dávali radu císaři, aby k odstrašení
jiných jednoho z předních z bratrstwa právem dal stihati. Ne-
stalo se to však, a to nejspíš pro obávání se wzhlédem k no-
wému zhoršení stawu wěcí wálečných.

Něco dřiw ještě než byl weliký wezir odtahl od Ostrihoma,
na začátku měsíce Řijna roku 1604 bylo vypuklo welké wzbu-
ření šlechty protestantské a jiných nespokojených w hořejších
Uhřích i w Sedmihradsku, jemuž w čelo se postavil Štěpán
Bočkaý někdejší polní heitman Sigmunda Bátora. Welitel

1604 tehdejší nad vojenským lidem císařským we východní části hořejších Uher Jan *Belgioioso*, který proti němu z Košic vytáhl do pole, poražen jest od něho w boji u *Dyoseka* (15 Říj.), následkem kterého i Košice upadly w moc odbojných (29 Října), a již také dal se Bočkaj w Sedmihradsku vyhlásiti za kníže, a zjednal si slib pomoci od Turků. Proti němu obrátil se s vojskem svým Jiří Basta, ale po některých bojích šťastných musil pro neochotnost vojenského lidu svého w čase zimním od boje upustiti a zaujmauti postawení obranné u Prešowa.

1605 Opět následkem tohoto stížení stawu věci w Uhřích sněm český na hlavní péči měl opatření obrany proti Turkům. Swolán byl ke 4 Unoru roku 1605 a skončen dne 19 toho měsíce. Stawové swolili na zjednání lidu válečného, pokud se stawu panského a rytířského týkalo, z vlastního měšce za každého poddaného osedlého 40 grošů míšenských, města summau 25.000 kop míšenských, od poddaných od každého kopu a 12 grošů míšenských, we městech od každého z domu dvě kopy 24 grošů míšenských, k tomu obyčejné sbírky z rozličných věcí prodajných, též z mlýnů a z komínů. Wymíněno opět, aby z toho najato bylo 2000 jízdných národu českého s nejvyššími a rytmisty českými. Kdyby potřeba bylo veřejné hotowosti, zmocnění jsau k usnešení se o to opět nejvyšší úředníci zemští a raddové císařští i osoby od stawů wolené z každého kraje.

Již před zasedáním sněmu tohoto, od začátku roku, rozšířila se moc Štěpána Bočkaje dále w hořejších Uhřích a ještě více potom, tak že Jiří Basta přinucen byl k ustupování před ním až konečně k Prešpurku, kdež w měsíci Dubnu zaujal nové obranné postawení, nemoha však zabrániti za zády svými wpádu laupežných tlup Bočkajových, tak zvaných *Haiduků*, až do Morawy a do Rakaus. Z příčiny té nejvyšší úředníci a druzí zmocnění sněmem obesláni jsau k jednání o veřejnou hotowost ke schůzi na hradě Pražském, kdež dne 5 Kwětna o nařízení hotowosti se usnesli. Měl z každých 5000 kop českých příjmů ze statků a z 12.500 kop na úrocích postawen býti jeden jízdný, a každý dwadecátý z lidí poddaných, z měst pak

každý patnáctý postaviti se k mustrunku co pěší. Mustrunky 16 měly býti w krajích i w Praze dne 24 Kwětna. Nejvyšším nad hotowostí jmenován Adam ze Šternberka nejvyšší komorník zemský, a měla hotowost jak předešle slaužiti k hájení Čech a druhých zemí přiwtělených, dle možnosti a potřeby též k hájení Wídně, Ujwára, Ostřihoma neb Komárna.

Mezitím se wzhledem na nebezpečný staw wěcí byl již w měsíci Unoru arcikníže Matiaš co místodržící w Rakausích dopisem k císaři (7 Unora) dáwal radu, aby si hleděl smlauwy nějaké s Bočkajem o Sedmihradsko, čímž by spíše mohlo dosaženo býti míru s Turky; čemuž však dwůr císařský déle odpíral. Zawdalo to nejspíš wedlé jiných wěcí příčinu ke sjezdu několika jiných arciknížat w *Linci* dne 28 Dubna, a snad z uradění tam wzatého později w měsíci Kwětnu přijeli do Prahy arcikníže Matiaš, bratr jeho Maximilian i arcikníže Ferdinand štyrský s mladším bratrem swým Maximilianem Arnoštem. Není zpráwy o všem, co bylo jednáno; dá se mysliti, že také zase o nástupnictwí, o čemž císař Rudolf wždy stejně zůstáwal nepřístupný; toho však předce dosaženo, že 28 Kwětna císař, ač popíraje newyhnutedlnau toho potřeby, však ku prosbám prý mnohých z vyšších stawů králowství uherského a také s jiných stran dal arciknížeti Matiašowi plnomocenství k jednání se Štěpánem Bočkajem a jeho staupenci. Také pak Matiaš hned odtud z Prahy dne 3 Čerwna wyprawil k Bočkajowi posly swé, Sigmunda Forgáče a Benedikta Pográně, kteří měli mu nabídnauti sjezd obapolných plnomocníků k jednání o mír w Prešpurce dne 24 Čerwna a za příčinau tau příměří na šest neděl.

Dle usnešení o weřejné hotowosti wyše zmíněného byly dne 24 Kwětna *mustrunky* wykonány, zejména w Praze na Starem městě; a k žádosti stawů morawských o pomoc, když země jejich wpády Bočkajowců hubena byla, wyšel dne 2 Čerwna mandat císařský, kterým se nařízowalo wytažení hotowosti do pole, tak aby všichni na nejdéle do 20 Čerwna pohotowě byli a u Brna nalézti se dali. Poněwadž však zatím nebezpečenství ještě bylo wzrostlo, byl již na prvního Čerwna položen

1605 sněm podruhé toho roku, na němž žádáno o zvýšení počtu jak jízdných tak pěších, i svolena tedy ještě druhá hotowost w témž počtu jako předešle (14 Čw.), tak že tedy každý auhrnem za ten rok místo jednoho jezdce musil stawěti dwa a místo dwadecátého člověka do pěchoty desátého Mustrunky měly držány býti dne 5 Čerwence.

K wyjednávání s Bočkajem, které bylo poručeno arciknížeti Matiašowi, mezitím nepřicházelo následkem rozličných nowých příhod. Mělt Bočkaj nesnáze nejprw se swými Haiduky, když nestačily mu peněžité prostředky ku placení jim žoldu, potom také w Sedmihradsku se silnau stranau we šlechtě tamější, která se protiwila jeho panství. K upokojení Haiduků pomohl mu mocný nowě získaný spojenec z vyšší šlechty uherské, Štěpán Ilěšházy, čímž nabyw wolné ruky, dne 27 Čerwence vytáhl z Košic do Sedmihradska ku potlačení odporu, co zatím část jeho wojska z Haiduků se skládající přikročila w Uhřích k obležení Nowých Zámků čili Ujwára. W okolnostech těch byly w Čechách wykonány opětne *mustrunky* dne 5 Čerwence, a již dříve hotowost prwe zřízená vytáhla do pole k Brnu, z Prahy zejména dne 20 Čerwna. Nebylo w ní tentokrát dobré kázně. W ležení u Brna strhly se w pěchotě mnohé rwačky, dílem z opilství, w kterých několik lidí bylo zabito a do padesáti počítalo se zraněných. Na dalším tažení k Uherskému Brodu protiwili se někteří swým heitmanům; jeden z nich jménem Zásmucký byl od nich zastřelen, jiní se ukryti musili. Nieméně potom podařilo se jimi opět dobytí Skalice při samých hranicích uherských, od Bočkajových obsazené, kteříž vzdali se s wýmíněním swobodného odchodu.

Mezitím byli také opět Turci nastoupili na wojské tažení do Uher wedením nowého welikého wezira Mehmeta bašete, kterýž dne 17 Čerwence vytáhnuw od Zemuně k Budínu, jal se brzy potom obléhati *Ostřihom*. Zawdalo to příčinu k třetímu již svolání *sněmu* českého toho roku ke dni 30 Srpna. Swoleno na něm k postawení 1500 jízdných a 3000 pěších, které stawové na náklad swůj do pole postawili na tři měsíce. Páni a rytíři zawázali se na to z vlastního měšce odvésti za

každého poddaného 40 grošů míšenských, města summau 1605 25.000 kop; poddaní pak měli platiti po 20 groších. Sněm trval jen 7 dní do 5 Září. Chtěje se pokusiti o vybavení Ostřihoma, některý čas potom Jiří Basta dal se na pochod s vojskem svým od Prešpurka k Rábu a Komárnu; ale dřív než mohlo přijíti k rozhodnému kroku, Ostřihom padl do rukau Turků následkem odboje posádky proti veliteli pevnosti Jindřichowi Dampierrowi, kterého přinutila ke vzdání za swebodný odchod ku Komárnu (2 Října). Basta následkem toho odtáhl zpět do Prešpurka; tu pak když veliký wezir strojí se Bočkajowcům na pomoc obléhajícím posud Nowé Zámky, k zabránění, aby i tato pevnost nedostala se do rukau Turků, zawřena jest smlauwa mezi arciknížetem Matiašem a Štěpánem Ilěsházem, kterau raději Nowé Zámky postaupeny jsau straně Bočkajowě s jistými výhradami (12 Říj).

Teprw když tímto spůsobem se skončilo vojenské tažení toho roku w Uhřích, nastala chvíle k wyjednávání s Bočkajem, ku kterému arcikníže Matiaš zmocněn byl od císaře již w měsíci Kwětnu. Arcikníže wyprawil teprw nyní k tomu opět co posla swého Sigmunda Forgáče, kterýž dne 17 Října dojel k Bočkajowi w Šáryšském potoce po nawrácení jeho ze Sedmihradska do Uher. Bočkaj ustanowil místo k wyjednávání w Krupině, kamž položil k těmuž cíli sněm stawům uherským jeho se přídržícím; prwe však sám odjel do Budína k velikému weziru Mehmetowi, s nímž smluwil se, aby on bez Turků a Turci bez něho nezawírali míru s císařem. Zatím dne 22 Října císař Rudolf dal Matiašowi též plnau moc k jednání míru s Turky, přidal však k němu raddy swé Arnošta a Hanuše z Molarta a Adolfa z Althana, po nichž kladl těžké wýminky k jednání jak s Turky tak s Bočkajem, s wyhrazením též, aby nic, coby se umluwilo, nemělo platnosti bez předcházejícího schwálení císařem. Wyjednávání bylo jak tím stíženo tak také sněmem w *Krupině*, na kterém se jednati počalo dne 24 Listopadu. Sigmundowi Forgáčowi co poslu císařowu byly od stawů uherských kladeny wýminky, kterými moc královská w Uhřích jak we věcech náboženství tak we správě zemské přes míru

1605 měla býti obmezena, wedlé čehož Bočkaj žádal postaupení sobě Sedmihradská i welké části východních Uher. Poněwadž posel císařský k žádostem takovým swoliti nebyl zmocněn, Bočkaj i stawové držíce se toho, že plnomocenství k jednání s nimi měl arcikníže Matiaš, uzavřeli k němu k dalšímu jednání wyprawiti do Wídně Štěpána *Ilěsháze* a zemana Petra Mladošewiče, kteříž měli se tam dostawiti po swátečích wánočních toho roku.

Roku 1605 ponejprw byla w Praze dle nařízení koncilia Tridentského držána *synoda* arcidiecezi Pražské, o kterau se za arcibiskupa Antonina z Mohelnice a za panování císaře Maximiliana darmo jednalo, jak zmíněno na swém místě. Arcibiskup Zbyněk Berka z Dubé odvážil se swolati ji oznámením přibitým na všech dweřích kostelních w Praze dne 8 Srpna roku 1605. Měli se k ní dostawiti krom wyššího duchownstwa také všichni jiní kněží, kterým poručena byla duchowní spráwa, a den byl položen na 8 Září, později však přeložen na 28 toho měsíce, tedy na den sw. Wáclawa. Mimo probošty a kanowníky, též praelaty a opaty klášterů dalo se najíti více než dvě stě jiných duchowních, owšem strany pod jednau. Řeč slawnostní měl probošt kapituly Pražské Jiří Pontanus z Breitenberka o důstojnosti stawu duchowního, a artikule, o které se usnešení stalo, jsau tiskem ohlášeny.

Toho času newražili na sebe dwa z wojewůdců císařských, kteří za předešlých let wálčili s Turky w Uhřích, oba cizozemci, Wlach Jan Belgioioso a Němec Heřman Russworm, z příčin saukromých, tak sice, že w Praze, kdež na ten čas bydlili, se služebným lidem swým strojili jeden druhému auklady o život. Stalo se konečně kdysi w měsíci Září, že když času večerního na ulici w Menším městě Pražském na sebe dopadli, bratr Jana Belgioiosa František střelením z ručnice zabit jest. Jan Belgioioso nemeškal s žalobau k císaři se obrátiti, a přese všecko popírání winy a odwolávání se na swé zásluhy wojenské Heřman *Russworm* odsauzen jest ke ztracení hrdla. Byl hned po obwinění zajat w bytu swém na Malé straně heitmanem hradu Pražského Felixem Mošowským a uwězněn

w radním domě Starého města, následkem pak odsauzení tudíž 1006
we weliké síni odprawen stětím dne 29 Listopadu toho roku.
Take pak tři z jeho služebníků, jeden rodilý Němce, hofmistr
jeho, druhý Wlach a třetí Uher, téhož dne jsau odpraweni,
první onen mečem, druzí dwa na šibenici na Male straně
Poprawa na radnici Staroměstské stala se u přítomnosti čet-
ných známých Russworma stawu pauskeho i zemanskeho, kteří
ho litowali a obdiwowali se jeho mužné mysli. Byl take wy-
konal zpověď a přijal swátost od kněze řádu Jesuitského On-
dreje Neubauera z kolleje Pražské, a učinil odkazy k několika
kostelům. Pohřben pak jest s mnohau oslawau w kostele Matky
boží Sněžné.⁶⁹⁾

Mezi tím časem bylo dne 26 Září přijelo poselstwo krále
polského *Sigmunda III* do Prahy s maršálkem Sigmundem
Myškowským w čele. Bylť král polský, jehož manželka Anna
deera arciknížete Karla štyrskeho roku 1598 zemřela, k man-
želství druhému požádal za ruku mladší sestry její Marie
Konstancie, a poselstwo wyžádalo jako předtím roku 1592
swolení císaře Rudolfa k tomu. Po obdržení jeho konalo další
cestu do Hradce štyrskeho, odkudž wrátilo se teprw na za-
čátku měsíce Listopadu, však již ne přes Prahu nýbrž přes
Třeboň. Bylo tam přes noc dne 7 toho měsíce, o dwa dni po-
zději pak (9 Listop.) wezena jest tauž cestau newěsta prowo-
dína matkau swau Marií, bratrem Maximilianem a sestrau
Marií Kristinau, chotí knížete Sigmunda Bátora. Byli rovněž
přes noc na Třeboni, zámku pana Petra Woka z Rosenberka,
kterýž je nazejtří doprowodil do Jindřichowa Hradce.

Na začátku roku 1606 počalo se konečně wyjednávání
o mír mezi císařem a Štěpánem *Bočkajem* i spolčenými s ním

⁶⁹⁾ Den odprawení 29 Listopadu jest jednostejně udán w sawěckých pa-
métech, totiž w Monumentech universitatis Pragensis V 211, w Žiwotě
Petra Woka z Rosenberka 213 a w pamětní knize probosta kolleje
Karlovy (w rukopise universitním Oeconomica B. 14 folio 442). Ne-
správné jest tudy udání Beckowského (pag. 416), který klade po-
prawu na den 10 Řijna, a tím samým nespolehlivě udání od něho,
že rozsudek wydán byl dne 1 Řijna; tím pak kriklawějši omyl, že
žalobu zadal Jan Belgioioso dne 1 Prosince. (Wiz na str. 208.)

1606 stawy uherskými. Ilěsházy a Mladošewič co zmocnění poslowé Bočkajowi přijeli dne 5 Ledna do Wídně k jednání s arciknížetem Matiašem, jakožto od císaře zmocněným, a kommissary od něho k tomu ustanovenými. Předně ujednáno bylo mezi nimi příměří do sw. Jana křtitele toho roku (24 Čerwna), potom pak došlo dne 9 Unora ke smlauwě o mír, kterau se Bočkajowi mělo dostati držení Sedmihradska do jeho života pod wrchní mocí koruny uherské, stawům pak uherským propuštěny jsau w jisté míře swobody od nich žádané jak w náboženství tak w jiných věcech. Měl dle toho od císaře ustanowen býti zvláštní správce zemský w králowství uherském, a císař dle swolení swého k této smlauwě jmenowal dne 21 Března arcikníže Matiaše swým místodržícím. Smlauwa nedosáhla tím však ještě swé platnosti, nýbrž Bočkaj schválení jí se swé strany učinil závislým od swolení odbojných stawů uherských, jimž položil k tomu sněm w *Košicích* ke dni 19 Března.

Mezitím w Praze držán byl *sněm* zemský, ježž císař položil na den 25 Unora. Poněwadž posud nebylo míru s Turky ani s Bočkajem a se stawy uherskými, jednalo se na něm opět hlavně o potřeby vojenské. Stawové ochotně swolili jako za předešlých let k berni z vlastního měšce po jedné kopě míšenské z každého poddaného usedlého, od měst pak w jedné summě k 37.500 kop míšenských, k tomu ke sbírkám z prodajných věcí, z mlýnů, z komínů, z obilí we snopích, z dobytka prodaného přes hranice. Wymínili si opět postawení z toho 2000 koní zbrojných z Čech pod nejvyššími a rytmistry českými, a zmocnili nejvyšší úředníky zemské a osoby z krajů zwolené k nařízení hotowosti zemské, když by bylo potřeba; nicméně pak také jednali o tak zwaných potřebách zemských, jakož o wyzdwižení hor, o minci, o řemeslnících, o srownání práv městských se zemskými, o plawbě po Labi, čímž sněm se protáhl, tak že zawřen jest teprw dne 22 Března.

Ještě za trvání sněmu toho zemřel nenadále arcibiskup Pražský Zbyněk Berka z Dubé. Měw w pondělí dne 6 Března mnoho hostí u sebe, w okamžení po odejití jich raněn byl

mrtvicí, tak že zraku, sluchu i mluvení pojednau zbaven byl, 1606
a w tom stawu nazejtří potom w noci mezi 10 a 11 hodinau
zesnul (7 Března). Teprw o dva měsíce později wykonán byl
pohřeb jeho. Dne 9 Kwětna bylo tělo jeho z domu arcibiskup-
skeho doneseno do kostela sw. Benedikta na Hradčanech, od-
tamtud pak nazejtří dne 10 Kwětna prováděno slawně četným
duchowenstwem, pánstwem a množstwim lidu obecneho do
hlawního kostela sw. Wíta, a pohřbeno w kapli, we které
z minulého času již sedm těl z rodu jeho, totiž pánů Berků
z Dubě pochovaných se nacházelo. Nástupcem jeho w arcibi-
skupstwi stal se proti wší posawadni zwyklosti šlechtie z cizího
rodu Karel z Lamberka Rakušan. Byl dne 10 Října toho roku
od císaře jmenován a teprw následujícího roku 1607 za arcibi-
skupa wysvěcen legatem papežským Antoninem Kajetanem
arcibiskupem Kapuanským.

Sněm w *Košicích*, na kterém se mělo jednati o stwrzení
umluw Wídenských, mezitím nesešel se w čas k tomu usta-
nowený, než teprw na začátku měsíce Kwětna, a jak se z cho-
wání Haiduků a jiných nespokojených již napřed dalo souditi,
zdvihli na něm stawowé uherští prudký odpor proti všem
podstatným článkům umluw, kladauce žádosti o mnohem wětší
swobody, než se jim podávalo. Také pak dali se we zbrojení
a w pohružky, tak že se bylo obáwati nových útoků od nich
na sausední země císařské, wedlé čehož přicházely také zpráwy
o zamýšleném novém tažení Turků proti císaři. Zawdalo to
w Čechách příčinu k uzavření osob sněmem k tomu zmocně-
ných, aby byla weřejná hotowost powolána do pole. Nařízeny
jsau mustrunky za příčinau tau jak w Praze tak we krajích
na den 13 Čerwna, když nastával brzy konec příměří zawře-
ného do 24 dne téhož měsíce. Zatím však předce přišlo k no-
vému wyjednávání, ku kterému kommissari wypravení od
Bočkaje s Iljěsházem w čele přijeli k arciknízeti Matiašowi do
Wídně. S nimi konečně dne 23 Čerwna zawřena jest nowá
umluwa, kterau arcikníže swolil u wětší míře než prwe k žá-
dostem Bočkaje i stawů odbojných, a po některém wáhání
swolil i císař Rudolf k umluwě teto, nazwané *mírem Wíden-*

1606 *ským*, listem stwrzowacím dne 6 Srpna. Nicméně i potom stawowě uherští i Bočkaj učinili námítky proti znění smlauwy, zwlášť w příčině swobody náboženské, a přišlo k nowému jednání, až pak konečné srownání stalo se s nowými ústupky dne 23 Září. Dle žádosti Bočkaje a spolčených s ním stawů, ku které již prwé bylo swoleno, stwrzena jest smlauwa také přiznáwacími listy stawů zemí koruny české i dědičných zemí rakauských.

Při císaři Rudolfowi jewily se při začátku toho roku opět záchwaty dušewní nemoci jeho, i wzal si z nich příčinu arcikníže Matiaš w měsíci Dubnu ku podobnému sezvání druhých členů císařského domu jako pět let předtím, tentokrát do Wídně, ku poradě, co by při těžkém tehdejším stawu wěci činiti bylo k opatření řádu při vládě. Ke sjezdu s ním dali se naléztí bratr jeho Maximilian vládař tyrolský a arcikníže Ferdinand štyrský s mladším bratrem swým Maximilianem Arnoštem. Stala se mezi nimi umluwa dne 25 Dubna, kterau zmocnili Matiaše jakožto nejstaršího k jednání w jich jméně s papežem, dworem španěl-kým a jinými spřátelenými knížaty o změně we způsobu vlády, když by toho pro nemoc Rudolfa byla newyhnutedlná potřeba; rozumělo se, aby w tom případě Matiaš uwázal se we vládu na jeho místě a též aby mu dopomoženo bylo k nástupnictwí w císařstwí. Potřeba tato nastala; neb se dušewní staw císařůw brzy zase zlepšil; ale ač obsah smlauwy mezi arciknížaty zachowán byl na ten čas w nejwětší tajnosti. předce císař zwěděw o sjezdu, že držán byl, domníwal se, oč se jednalo, a wzal bratra swého, arcikníže Matiaše w podezření, že proti němu auklady strojil, což naplnilo jej nedůwěrau w něho, zwlášť i pokud se týkalo tehdejšího jednání jeho s Bočkajem a stawy uherskými, žeby nepečowal dosti o jeho prospěchy.

Mír s nimi zawřený we Wídni neměl ještě plné platnosti pro záwazek Bočkajůw s Turky, dle něhož neměl jinak než zároveň s nimi s císařem se smlauwati. Následowalo tedy také jednání o mír s portau tureckau. Jest k tomu smluweno místo w krajíně mezi Komárnem a Ostřihomem při austí říčky

Žitwy wpadající do Dunaje blíž malého města Doroga. Tam 1606 sjeli se v leženích kommissaři císařští od arciknížete Matiaše wypravení a kommissaři turečtí i Bočkajowi dne 30 Října, a od nich smluwen mír tak zvaný *Žitwa-Dorožský* dne 9 Listopadu. Jím byl mír Wídenský wztahující se na Bočkaje a stawy uherské stvrzen, mezi císařem a portau pak ujednán na základě tehdejšího držení s vyhrazením toliko dalšího jednání w Konstantinopoli o nawrácení od Turků Jagera a Kaniže, o které se kommissaři císařští dříve byli zasazovali. Přitom sešlo s někdejšího ročního poplatku odváděného portě, začož měl císař pojednau wyplatiti pod jménem daru 200.000 dukatů.

Toho času již od počátku měsíce Září zmáhal se *mor* w Praze, následkem čehož jak obyčejně mnoho osob pro nebezpečenství vzdalowało se z města do krajin nenakažených. Již 6 Září Jesuité zawřeli školy své w Praze, a některý počet jich odstěhowali se do rozličných míst na statech svých a jinam na wenkowě. Hledě pro osobní bezpečnost swau proti nálezce zmenšiti počet bydlitelů we hradě Pražském, císař dne 22 Září dal písemně žádati Petra Woka z Rosenberka a jiných sedm pánů, kteří měli domy na Hradčanech, aby mu jich na čas, pokud *mor* trwal, postaupili ku přestěhowání do nich některého počtu dwořenínstwa, sám nemaje w aumyslu měniti sídlo své. Za nedlauho však uznal předece potřebu toho, a zjednaw pro některau část dwořenínstwa ubytování w Litoměřicích (21 Října) a okolních několika místech, sám přestěhowal se s ostatním dworem z Prahy na *Brandýs*, kdež odtud zůstal, pokud známo, až do měsíce Ledna roku 1607. Odtamtud vydal stwrzovací list na smlauwu o mír s Turky dne 9 Prosince, až ještě wáhal se zaslati jej arciknížeti Matiašowi co swému plnomocníku pro nelibost s ním a nespokojenost s jeho chováním.

c) Další nesnáze s Turky. Powstání arciknížete Matiaše proti císaři Rudolfowi.

(1606—1608.)

1606

Po zawření smlauwy mezi arciknížaty w Dubnu roku 1606 arcikníže Matiaš we smyslu jejím zawedl jednáni s dworem španělským a papežským k tomu cíli, aby we srozumění s nimi mohl nastaupiti na potažení vládní moci na sebe, jestližebý císař Rudolf pro dušewní nemoc swau stal se k řízení věci naprosto neschopným. Ale brzy zase neshledáwal se staw zdraví císařowa w té míře zlým, aby proti vůli své měl vlády býti zbawen. Matiaš nicméně později také pohnul bratra svého *Albrechta*, místodržícího w Nírozemsku, ku přistaupení k oné smlauwě (1606 11 Listop.); však nebyl úmysl Albrechtůw jiný než druhých arciknížat; hleděl jen Matiaše upokojiti, aby nemyslíl, žeby jemu od sebe chtěl dělati nějaké překážky, když by potřeba byla uznána. Později, w měsíci Září roku 1607 arcikníže Ferdinand štyrský w dorozumění s arciknížetem Maximilianem dokonce s Matiašem jednal o propuštění z oné smlauwy jakožto již zbytečné, protože choroba mysli při Rudolfowi pominula. Matiaš však swoliti nechtěl, ano čím dál tím více o to usilowal, aby pod záminkau neschopnosti Rudolfowy vládu i proti jeho vůli potáhl na sebe. K tomu byla jemu konečně poskytnuta příležitost z nových zmatků a bauří w Uhřích a w Sedmihradsku.

1607

Již dřív než za dva měsíce po zawření míru s Turky zemřel Štěpán *Bočkaj* (1606 30 Pros.). Ačkoli panství w Sedmihradsku a w částech Uher k němu tehdaž příslušných bylo mu postaupeno jen osobně na čas jeho žiwota a mělo tedy po smrti jeho nawráceno býti císaři, Bočkaj před skonáním swým ustanowil sobě za nástupce Walentina Homonnaje, staupence svého w Uhřích, naproti tomu pak stawowé sedmihradští přiosobující si swobodné wolení knížete, zwolili sobě Sigmunda Rákóce, tehdejšího místodržícího Bočkajowa w Sedmihradsku (1607 12 Unora). Jemu dostalo se stwzení od porty turecké, kteráž tím osobila si wrchní panství nad Sedmihradskem,

což bylo porušením míru zawřeného s císařem. Když Turci 1007
 nicméně upomínali o stvrzení míru Žitwa-Dorožského a o vyplacení daru jim vymíněného, zpěčoval se toho císař, a prodělal s obojím, vyžaduje, aby porta do práv jeho nesáhala. Proti tomu činil námítky arcikníže Matúš, nalehaje i se své strany o stvrzení míru s Turky, poněvadž by vojenské síly k odporu proti nim nestačily. S císařské strany byli však zatím vypraveni kommissari k uwázání se w části hořejších Uher, kterými byl Bočkaj vládl, a podařilo se jim přivesti ku poslušenství aspoň část krajín těch se sídlem w *Košicích*. Take Homounaj, nemoha přemoci stranu Rákóce, poddal se pod vládu císařskou, začez se mu dostaly rozličné prospěchy, a se Sigmundem Rákócem, stojícím we vysokém věku, wyjednawalo se o odřeknutí se panství rovněž pod prospěšnými wýminkami. Stawěl se proti němu jiný, jenž se ucházal o dosažení knížetství w Sedmihradsku, *Gabriel Bátozy*, a vyhledáwal k tomu pomoci od císaře, poddawaje se pod wrechní panství koruny uherské. Zawřena o to smlauwa s ním dne 20 Srpna roku 1607. W těch okolnostech arcikníže Matúš musil své záměry císaři Rudolfowi protimyslně na ten čas odložití.

Země česká následkem zawření míru s Turky požíwala klidu toho času. Dne 7 Kwětna toho roku držán byl w Praze *sněm*, na kterém stawové ochotně powolili císaři krom posudného a jiných sbírek w té míře jako roku předešleho také berni domovní na splácení lidu wálečného w posádkách na pomezních zámcích a městech w Uhřích; ale nebylo wíce potřeba jednati o weřejnau hotowost proti Turkům. Jednalo se na sněmě, který trwal až do 23 Kwětna, take zase o wyzdwižení hor a o minci, o řemeslnících, o srownání práv městských se zřízením zemským, o plawbě po Labi a jiných tak zwaných potřebách obecních; zwláštní pak swolení stalo se k žádosti císaře o pomoc na stawbu hradu Pražského, který měl býti rozšířen, a na oprawu hlawního kostela sw. Wíta na hradě. Stawové powolili na to zwláštní berni, z každého poddaneho osedlého 10 grošů míšenských, od měst pak jednau summau 6250 kop míšenských.

1607

Císaře Rudolfa nawštíwil toho léta w Praze kurfirst saský *Kristian II*, wždy s domem rakauským dobré přátelství zachowawající. Přijel dne 6 Čerwence spolu s mladším bratrem swým Janem Jiřím, prowodín pěti sty jízdnými, a zdržel se do 13 téhož měsíce. Císař, jak o tom píše Pawel Skála ze Zhoře, welmi powděčně je uwítal, wyšed jim naproti z pokoje swého do swětnice rytířské, odkudž je k sobě do pokoje uwedl, „wzácnými a drahými dary je poctil a prawě po králowsku při dvoře swém je chowal“. Ubytowáni byli na Hradčanech w domě Rosenberském. Majíce při sobě dworského kazatele swého ewangelického, doktora theologie Polykarpa Leisera, wyžádali si powolení od císaře, že směl w domě tom dvojí kázání držeti, jedno dne 8, druhé 11 měsíce Čerwence, ku kterým se welké množství lidu Pražského rozličných stawů nalézti dalo. Byla tím způsobena welká nelibost kněžstvu strany pod jednau, kteréž po odjezdu kurfirsta na kázáních swých proti tomu se ozwalo. Leiser z té příčiny kázání to obojí w Lipsku tiskem vydal, a wýtisk jeden také Jesuitům Pražským zaslal, kteříž zase proti němu odpověď wydali.

Tříkrát toho roku w Praze hořelo. Nejprwé kdysi z jara wyšel oheň w domě vikářů kostela Pražského w úzké uličce na půlnoční straně kostela sw. Wíta, a shořely domy tři wedlé sebe, při čemž i dva mužští a jedna ženská o život přišli. Potom dne 29 Dubna w Široké ulici w Nowém městě též tři domy wedlé sebe přišly ke spuštění ohněm, který welké poděšení způsobil, zawiněný nedbalostí jedné prý nestaudné a opilé ženy w den nedělní zrowna w čas hlawního kázání w kostelích. Dům, z kterého oheň wyšel, slaul u *Fafantů*. Později dne 24 Čerwence u vigilií sw. Jakuba, kterýž byl patronem Španělska, byla zábawa u legata španělského w domě jeho na Hradčanech, které se mnoho pánů českých účastnilo. Kromě rozmanité hudby přitom prowozowané, házeny jsau také racehytle do výšky. W první hodinu noční jedna spadla na střechu toho domu a zapálila, od čehož pět domů wedlé sebe wyhořelo. — Také toho času počal se zase mor w Praze zmiáhati, pročez císař opět auřady mající sídla swá na hradě hleděl

odtud na čas vzdáliti, jednaje pro ně místa w domích saukromých we městě, tak zejména pro saud nad appellacími w domě Přecha z Hodějowa na rynku Staroměstském (3 Září). 1607

Naděje na trvalé užití pokoje po přestálých tolikaletých swízeleních wálečných, když zawřen byl mír s Turky, zatím nesplnila se. Když se přičiněním posawadnnm se strany císařské podobalo k dosažení právního stawu věci w Uhřích a w Sedmihradsku, vypukla na začátku měsíce Listopadu nowá bauře *Haiduků*. Bočkaj byl jim w odměnu za služby jejich učinil sliby, které jim po smrti jeho nebyly zdrženy, poněwadž byly učiněny dílem na ujmu šlechty w krajině od nich obydlene. Powstali tedy proti šlechtě wůbec i proti kommissarům císařským sídlícím w Košicích, prowozujícíe laupeže a vraždy w širém okolí: hned pak také dostalo se jim některé pomoci od bašete tureckeho w Budíně. Císařští kommissaři, z nichž přední byl Sigmund *Forgáč*, chopili se prostředků k obraně proti nim spolu se šlechtou východních stolic w hořejších Uhřích, a spůsobili jim některé porážky, následkem kterých přišlo k wyjednávání s nimi a konečně aspoň k zawření příměří na 50 dní (1608 dne 2 Ledna), po kterém naděje byla k upokojení jich některým splněním jejich přání. Mezitím wyjednawalo se s císařské strany s Turky o uwedení míru Žitwa-Dorožského we skutek, a pro případ, žeby nastawajícího roku 1608 chtěli předsewziti nowé wálečné tažení do Uher, císař mínil obdržeti pomoci od říše německé, a položil k tomu sněm říšský w *Řezně*. Měw z počátku w úmyslu ke sněmu tomu osobně se odebrati, později na místě swém zmocnil k tomu arcikníže *Ferdinanda* štyrského.

Tím nanejwš popuzen byl arcikníže Matiaš, pokládaje pomnutí sebe k zastaupení přitom místa císařowa za urážku, a tu konečně beze všech dalších ohledů nastaupil na provedení nepřátelských záměrů proti císaři. Zámínkau bylo wzbauření *Haiduků*. Byw prwe od Sigmunda *Forgáče* žádán co místodržící císařský w Uhřích a w Rakausích o pomoc ku potlačení jeho, odepřel jí dokonce; vyhlašowal však nebezpečenství od *Haiduků* za větší než bylo, a co ku prostředku k odvrácení

1607 jeho naléhal na císaře stále o bezodkladné stvrzení míru s Turky, zároveň pak jal se podněcovati šlechtu uherskou v západní části země ukazováním k tomu, že bez stvrzení toho neměl by platnosti také mír Wídenský, kterým byly jí přirčeny nové swobody. Když dwůr císařský setrwával při swém posawdním chování, arcikníže Matiaš najednou dne 15 Prosince o své ujmě položil stawům králowství uherského *sněm w Prešpurce* ke dni 10 Ledna roku 1608, za jehož úkol wyslowil uradění se o prostředky k utišení bauře haiducké. Pod tauž příčinou swolal výbory stawů dolních i horních Rakaus do Wídně ke dni 27 Prosince, kdež k žádosti jeho swolili odebrati se též do Prešpurka a účastniti se jednání s Uhry. Stalo se tak, a z návodu arciknížete, jemuž hlawním pomocníkem byl přitom Štěpán Ilěsházy, zawřen jest na sněmě Prešpurském spolek čili *konfoederací* mezi stawy uherskými a rakauskými, kterým se zawázali, za příčinou utišení bauře Haiduků zasadiť se o zachování míru s Turky a býti sobě proti všem jakýmkoli rušitelům jeho radni a pomocni. O tom mělo oznámeno býti bašeti Budinskému i Haidukům, též pak císaři a stawům říšským na sněmě w Řezně, a měli stawové wšechněch druhých zemí císařských wyzwáni býti, aby ke spolčení tomuto přistaupili jakožto spolupodpisci míru Wídenského. Jako k žádosti stawů přistaupil k témuž také arcikníže Matiaš co místodržící uherský, i učiněn o tom společný zápis dne 1 Unora.

Rušiteli míru s Turky, proti kterým směřowala konfoederací, mínění byli císař a jeho raddové, kteří se bezwýmínečnému stvrzení míru Žitwa-Dorožského protiwiki. Arcikníže Matiaš pod zámínkau tau nastaupil na nepřátelské kroky proti císaři bratru swému, chtěje se na základě smlauwy s druhými arciknížaty zmocniti panství na jeho místě. Hned po zawření konfoederací zaslal dopisy k stawům českým, morawským a slezským o přistaupení jich k ní jakožto spolupodpisců míru Wídenského a rovněž k stawům říšským na sněmě Řezenském, aby císaři žádných pomoci ku pokračování we wálce s Turky nepowolowali. Četnými saukromými dopisy a posly hleděl na-

kloniti k sobě jednotliwé pány česke, morawske a slezské, a 167
taktéž i jednotliwá knížata říšská, jmenowitě strany prote-
stantské, aby záměru swého spíš dosahl. W Uhřích dowedl Ilš-
házy obrátiti k straně jeho Gabriele Bátora zjednáním jemu
pomoci od Haiduků, tak že we službě jeho wtrhli do Sedmi-
hradska a přinutili Sigmunda Rákóce k splnění předešle
smlauwy s nim o postaupení Sedmihradska jiným než se prwe
myslilo způsobem, tak že i se Sedmihradskem přistaupil 1608
k straně Matiašowě proti císaři (w Unoru 1608). Již pak
Matiaš konal pod rukau také přípravu wálečné.

Císař Rudolf darmo se snažil bratra swého od nepřítel-
ského chowání jeho odvrátiti. Wyzwání k němu učiněného,
aby se konfoederací Prešpurské jakožto skutku nezákonného
odřekl (18 Un.), Matiaš neuposlechl, nýbrž přes zákaz císařůw
položil stawům dolních i horních Rakaus směry we *Widni* a
w *Linci* ke 24 Unoru, na nichž žádal od nich samých přistau-
pení ku konfoederací, kterau prwe výborowé jejich byli zawřeli
w jejich jméně, a zároveň nařízení veřejně hotowosti proti
wšem, kdož by tomu byli na odpor. Stawové co do schwálení
konfoederací zachowali se dle jeho přání, toliko nařízení hoto-
wosti na ten čas odřekli. Již však arcikníže pokaušel se také
do služby své najmouti wojsko císařské, co ho dotud stálo
w dolních Rakausích a w Uhřích k obraně proti Turkům.
W Rakausích, kdež nekdejší welitel wojska Jiří Basta byl
zemřel dne 22 Listopadu 1607, zabráněno jest to, a dosazen
jest od císaře welitel nowý Jindřich hrabě *Tilly*; w Uhřích
wšak welitel Silfrid *Kolónič* s wojským lidem svým wstaupil
do služby Matiašowy.

W tomto stawu věci císař Rudolf položil stawům českým
sněm zemský ke dni 10 Března, na kterém jednalo se o opa-
tření země proti nepřátelským útokům, kterých by se bylo
obáwati, s oznámením zároveň, že miní císař ke dni 14 Dubna
položiti sněm generalní všech zemí koruny české k tomuž
účelu. Stawové ochotně swolili k veřejně hotowosti k obraně
země, když by uznána byla toho potřeba. tak aby jako oby-
čejně času předešlého zmocnění k tomu byli nejvyšší úřed-

1608 níci zemští a raddowé dworští. Když však císař žádal, aby na vychování vojska v poli stojícího zjednána byla půjčka 300.000 kop míšenských, stawowé wymlauwali se z toho, odkládající věc k společnému dorozumění se s druhými zeměmi na generalním sněmě, až by se sešel. Vyšel tedy od císaře toliko mandát o veřejné hotowosti dne 31 Března. O něco pak dříve Tilly, jehož vojsko bylo slabé v počtu proti válečnému lidu Matiašowu w Rakausích i w Uhřích vždy více se množícímu, ustaupil z dolních Rakaus do Morawy, kdež zaujal ležení w prostředních částech země u Tišňowa.

Mezitím arcikníže Matiaš konal již zjevně příprawy ke zdvižení wálky. Aby měl wolnau ruku od Turků, smluwil s bašetem Budinským sjezd obapolných posílů na *Nowých Zámcích* ke dni 24 Března, na kterém stwrzena jest od něho smlauwa o mír we znění míru Žitwa-Dorožského se závazkem k wyprawení posílů s darem wymíněným 200.000 dukatů portě turecké do 40 dní nejprwé příštích (28 Března). W týž den wydal mandaty do Uher a do Rakaus, aby všichni službau wojenskau powinní ke dni 14 Dubna w určitém místě najíti se dali. Zamýšlel wtrhnauti do Morawy, kdež většina stawů již se bauřiti počala proti císaři. Spoléhaje na ně, již dne 25 Března položil jim sněm zemský w *Iwančicích* ke dni 13 Dubna.

Na den 14 Dubna byl, jak powěděno, položen císařem Rudolfem *generalní sněm* zemí koruny české na hradě Pražském. W okolnostech mezitím tak změněných zmařil se. W určený den shromáždili se k němu w dostatečném počtu stawowé čeští; ale wyslanci zemí druhých nedostawili se. Stawowé morawští získaní Matiašem odepřeli již napřed účastnění swého, Slezáci a Lužičané následowali pak jejich příklad. První den k sněmu ustanowený stawowé shromáždění na paláci hradu Pražského od rána až do večera darmo čekali na příchod císaře, w jehož přítomnosti měla proposicí býti přečtena. Nazejtří, dne 15 Dubna, císař poslal k nim nejvyššího kancléře pana Zdeňka z Lobkowic s poděkowáním za ochotnost jich a s omluwau pro nenadálé příčiny, následkem kterých

že k jednání přijíti nemohlo, pročež stawové ještě tohož dne 1608 se rozjeli.

Právě toho dne (15 Dubna) wyjel arcikníže Matiaš z Wídně s četným průvodem vojenským ku připojení se k vojsku již dotud sebranému k tažení přes hranice moravské. Následujícího dne, 16 Dubna, z Klosternenburka, kamz dojel, rozeslal mandaty do Čech do všech jednotlivých krajů, kterými oznamoval, že dne 4 Května přijede do Čáslavi, a wyžýwal, aby se všichni páni, rytíři a poslové měst tam k němu najíti dali ku poradě, jak by nebezpečnství zemím hrozící pro odpor proti stvrzení míru s Turky odvráceno býti mělo. Zvláštním dopisem tohož dne oznamoval totěz purkmistru a konšelům Starého města Pražského jakožto „předním we stawu městském“ s wyzwáním, aby se i oni u větším počtu osob w Čáslawi najíti dali. Dával w něm winu neupřímným lidem w raddě císařowě, prawě, že jej u něho rozličnými pomluwami w podezření uwedli; přitom pak osvědčowal, jestližeby se Pražané dle wyzwání jeho nezachowali, že potká-li je a králowství české něco „těžkého, zlého a zarmaceného, oni sami tím winni budau a z toho odpowídati mají“. Také k některým jiným městům dal o tom psáti, se zvláštním twrzením, že w místech, kde lid jeho ubytowán jest, od protivníků jeho nastrojení jsau lidé, kteří w okolí pálením škody činí. chtěie lid jeho w podezření uwéstí, jako by se to od něho dálo, což popíral; neb že on pro dobré králowství českého a zemí k němu připojených přichází. Psaní ku Pražanům bylo poslem arciknížete dne 26 Dubna do rukau purkmistra Starého města Sigmunda Kapra odewzdáno.⁷⁹⁾

Mezitím již se byl sešel sněm moravský w *Iwančicích*, ku kterému Matiaš i zároveň také stawové rakauští a uherští wyprawili posly swé, a k žádosti jich moravští stawové přistaupili ku konfoederací Prešpurské (19 Dubna), hned pak také wyprawili wojskau pomoc arciknížeti, kterýž dne

⁷⁹⁾ Přepis se nachází w knize nářadu mostu Pražského 2162 w archivě městském fol. 74.

1608 24 Dubna s wojskem swým již byl přitáhl ke Znojmu. Odtamtud rozeslal listy ke kurfirstům a jiným knížatům německým, jimiž oznamoval příčinu swého předsewzetí proti císaři již netoliko k wymožení míru s Turky, nýbrž také dle žádosti stawů s ním spolčených k „naprawení regimentu“ nacházejícího se w rukau prý zlých radd císařowych. Odwolával se při tom na smlauwu s druhými arciknížaty zawřenau roku 1606, wykládaje ji co zmocnění od nich ku přítomnému swému předsewzetí.

Dle nařízení o weřejné hotowosti wydaného od císaře Rudolfa byly zatím w Čechách konány mustrunky w krajích i také w Praze, však s newelkau pilností. Pro lepší opatření obrany země powolal císař wojsko *Tillyho* z Morawy do Čech, kteréž pro wětší bezpečnost osoby mocnářowy ubytowáno jest we středu země u Prahy samé, kdež ležení jeho bylo stranau od hradu Pražského okolo nowé obory řečené we Hwězdě. We hradě samém byla wložena posádka 300 mušketýrů pod brabětem Solnsem. Chtěje se ujistiti wěrností obywatelstwa Pražského, císař jednoho dne powolaw k sobě konšely všech tří měst, Starého, Nowého a Menšího, osobně s podáním ruky děkował jim, že se k němu až dosawad wěrně a poddaně zachowali, w čemž aby i dále setrwali, a přitom slíbil jim nawrátiti zase swobodné zawírání bran městských, obmezené králem Ferdinandem po wzbauření roku 1547. Wedlé prostředků k obraně uznával však císař při powážliwém stawu věci již také potřebu wyjednávání s Matiašem, byt i s ujmau na práwích swých. Byl za tau příčinau již krátce před wytažením Matiaše z Widně wyprawil k němu biskupa Olomauckého kardinála *Dietrichšteina*, po kterém podával mu přiwolení k míru s Turky, když by spolčování se se stawy zanechal; arcikníže však odmítl to pod zámínkau, že bez swolení stawů s ním spolčených o tom jednati nemůže. Když pak kardinal podruhé wyprawen byl k němu i k stawům rakauským a uherským s ním spolčeným již po přitažení Matiaše do Znojma, odepřel wšeliké wyjednávání na ten čas, odkazuje jej na příjezd swůj do Čáslawě. Ihned potom dal se na pochod ke hranicám če-

ským přes *Jihlavu*. Tam byl dne 7 Kwětna. Dne následujícího (8 Kw.) překročiv přes hranice české, přijel do Německého Brodu a o dva dni později (10 Kw.) již také do *Čáslavě*.

Stawové čeští nedali se wyzwáním arciknížete Matiaše pohrnutí, aby se shromáždili v den jím ustanovený v *Čáslavi* k jednání s ním a se spolčenými s ním stawy uherskými, rakauskými a moravskými; ale od císaře Rudolfa přijelo tam k němu poselstvo, v jehož čele opět stál kardinal Dietrichstein, vedle něho pak sedm přednějších osob větším dílem stawu panského, z nichž přední byl nejvyšší komorník zemský pan Adam ze *Šternberka*. Ve stíženém stawu věci císař podával Matiašovi již netoliko svolení k míru s Turky, nýbrž zároveň také postaupení jemu vlády v království uherském i v Rakousích. Kdyby mu na tom nebylo dosti, byli poslové zmocnění, oznámiti jemu také, že byl císař ochoten jednati se stawy českými, aby jej přijali za čekance v království českém, s vyhrazením doživotního panství císařova nad zeměmi koruny české, při čemž žeby císař osobně přestěhoval se do Tyrolu a vládařství na svém místě odewzдал v Praze nejvyššímu purkrabí. Arciknížeti Matiašovi však již ani to nepostačovalo. Žádal, aby císař hned již vymohl jemu od stawů českých korunování na království a vládu v zemích českých jemu odewzдал na svém místě; začez žeby se wzdal podílu svého na Tyrolu a k těmž pohnul druhá arciknížata swau příměluau (13 Kw.). Na to žádal odpověď do tří dni a na ten čas i ještě tři dni potom aby zachováno bylo příměří.

Následkem wtrhnutí Matiaše do Čech byl císař dne 7 Kwětna wydal mandaty do kraju, kterými se opět nařizovala veřejná hotowost, tak aby se ze všech stran sebrala ku Praze, též pak položil stawům českým sněm na den 19 Kwětna. Aby k sobě tím spíše naklonil stawy pod obojí znající se k náboženstvím odechýlným, přijal tehdáz dva z té strany, Sigmunda Smiřického a Rudolfa Trčku co komorníky do raddy své; w temž pak úmyslu propustil také Ladislawa z Lobkowie z dávného wězení, we kterem se nacházel pro účastenství w piklích bratra svého Jiřího. Dobrý účinek mělo téhož času

1608 odstranění od osoby císařovy služebníka Filippa *Langa*, křtěného Žida, který podobně zle užíval náklonnosti císaře k sobě jako někdy Jeronym Makowský čtyry léta předtím u vězení. Dne 7 Května, když se chystal s věci svými k útěku z Prahy, jest z rozkazu císařova zajat a potom uvězněn na Bílé věži (17 Kw.).

Po svém přitážení do Čáslavě arcikníže hned také osadil *Kutnauhoru* vojenským lidem moravským a rakauským pod dvěma heitmany, Rudolfem z Tiefenbacha a Güntherem z Golče; potom pak ať umluveno bylo příměří, hned nazejtří dal se na pochod také s ostatním vojskem svým, hlavně uherským, rovněž přes *Kutnauhoru*, tak že již 14 Května nacházel se v *Kolíně*, a odtud dále táhl až do *Českého Brodu*. Všudež vojsko jeho od překročení hranic českých konalo laupeže a jiné spausty, ve všech a ve městečkách, též násili na pohlavi ženském, proti čemuž nebylo obrany. Toliko v *Kutnehoře* přišlo z toho ke srážce mezi husary a hawíři i sedlským lidem, který se ve městě pokusil o odejmutí husarům koní svých potažních jimi pobraných. V *Českém Brodu* přišlo k *Matiášowi* v okolnostech těchto teprv dne 21 Května toť poselstvo císařské, které s ním bylo jednalo v Čáslawi, s kardinalem *Dietrichšteinem* v čele, s oznámením odpovědi císařovy k jeho žádostem. Byla pokud se věci týkalo, ku kterým císař předešle neswolil, i nyní v podstatě odmítavá, při čemž však císař, pokud se týkalo přijmutí *Matiáše* za čekance trůnu českého, odkazoval jej na sněm právě svolaný, aby po zvláštních poslech svých mohl jednati o swolení stawů českých, ktereho k tomu bylo potřeba.

K sněmu položenému na den 19 Května sjeli se stawové v počtu neobyčejně velikém a s nimi lid jejich válečný následkem nařízení veřejné hotovosti, kteráž sebrala se ku Praze, wedlé čehož také vojsko *Tillyho* značně rozmnožilo se lidem najatým. Města *Pražská* účastnila se zbrojení jak najatým lidem vojenským v přísahu vzatým dne 8 Května, tak také opětným nařízením hotovosti osobní všech měšťanů domy ma-

jících neb jinak živnosti provozujících dne 13 tohož měsíce ¹¹⁾ 1605 Zahájení sněmu se o několik dní opozdilo následkem opozděného jednání s Matiašem po poslech v Českém Brodě, jichž návratem se odtamtud bylo záhodno vyčkati. Mezitím stawové, když se již v Praze sešli, počali se mezi sebou raditi o swé přání, kterých splnění by v okolnostech těch mohli dosáhnouti. Jmenovitě stawové tak zvaní ewangeličtí, sšedše se dne 22 Kwětna v zeleném pokoji na hradě Pražském, usnesli se neswolovati ku proposici královské, pokud by nedosáhli swobody ve swém náboženství v tom spůsobu, jak se od dlouhého času o ni zasazovali. Zjewil se přitom hned zase rozdíl mezi bratřími českými a wyznavači učení protestantských. Od těchto mluwil nejprve pan Štěpán Jiří ze Šternberka někdejší praesident komory české a heitman ten německých, nawrhuje, aby se jménem strany pod obojí žádalo o swobodu na základě majestatu krále Wladislawa z roku 1484, což bylo patrné nedorozumění. Ozwal se proti tomu hned z bratří českých pan Wáclaw Budovec, žádaje, aby prve ukázán byl výpis toho majestatu. Následkem toho odloženo jest dohodnutí o to do dne následujícího, a jednáno o jiných věcech.

Nazejtří potom, dne 23 Kwětna, když se mezitím poslowe císařští byli od arciknížete Matiaše wrátili, přišlo k *otevření sněmu*. Císař Rudolf osobně se odebral do shromáždění stawů ve světnici saudné, prowadín nejvyšším maršálkem panem Adamem mladším z Waldšteina a úředníky zemskými i jiným četným panstwem, i zaujal místo na trůně ve wši slawě královské. Nebyl w tom spůsobu widin od více let, a spůsobilo to welké obecné potěšení, tím wětší, když zatajowání se jeho před weřejností bylo již zawdalo příčinu k rozličným powěstem, jako by již ani živ nebyl a jen se to zahalowalo. Císař však ani dlanho se nezdržel, nýbrž po malé chwili dal se nejvyšším kancelěrem Zdeňkem Popelem z Lobkowic omluwiti nedostatkem zdrawí, a wstaw zase s týmž slavným průwodem odesel. Prawau příčinau vzdálení však nepochybně byla nelibost císařowa

¹¹⁾ Zapisy o tom w knize uradu mostského 2162 fol 76

1003 z předmětu, o kterém se mělo jednati. Čtena jest totiž potom teprw za jeho nepřítomnosti proposicí kráľowská, kterau dle předešlého wyjednání přimlauwal se k stawům za bratra swého Matiaše, aby jej, když by jich za to žádal, přijali za čekance w kráľowství českém po smrti jeho, jestližeby nezůstawil manželského potomka.

Ještě téhož dne sestaupili se stawowé opět ku poradě o žádostech a stížnostech swých, přede vším zase we věcech náboženství. Když Štěpán ze Šternberka wýpisu majestatu krále Wladislawa shledati nemohl a nicméně na něj se odwoláwal, Wácslaw z Budowa určitě prohlásil, že na něm stawowé přestáwati nemohau, protože se na kompaktatech zakládal, i poukazowal na sněmy za císaře Maximiliana w létech 1567 a 1575, na kterých kompaktata byla zrušena a konfessí česká schwálena; na základě těch aby o swobodu w náboženství žádáno bylo. Jednosworně stawowé pod obojí i se sauhlasem Štěpána ze Šternberka k tomu přiwolili, a Wácslawa z Budowa požádali, aby žádosti jejich všeliké we spis uwedl. Učinil to do následujícího dne 24 Kwětna, w který se stawowé opět u walném počtu několika set osob sešli a artikule od něho složené podepsali, nejen páni a rytíři, nýbrž i města kráľowská téměř všeecka kromě Plzně a Budějowic. Bylo přitom welké rozjaření, we kterém mnohé hlasy se rozléhaly, „kdoby w tom společném porownání státi nechtěl anebo je rušiti usilowal, aby jej ostatní z okna wen wyhodili“.

Artikulů žádostí a stížností, které Wácslaw Budowec sepsal, bylo pětadwadcet; z nichž několik na prwním místě položených wztahowalo se k náboženství. Stawowé pod obojí na předním místě žádali, aby zůstaweni byli při konfessí české roku 1575 sepsané, čili prý Augsburské, jak od některých byla nazýwána, tak aby kněžstwo od nich dosazowané bez překážky od arcibiskupa neb kohokoli jiného jí se spravowalo, též pak aby defensory z prostředka swého woliti mohli k spravowání konsistoře strany pod obojí, pod jich opatrowání pak aby i učení Pražské čili akademie postawena byla; swoboda tato aby se pak wztahowala jak na vyšší dwa stawy tak také na města

královská, a rovněž aby lid sedlský poddaný od wrechností swých strany pod jednau jak pod oboji k náboženství tomu neb onomu nucen nebyl. Za porušení stareho řadu pokladali stawowé dosazení cizozemce, Karla z Lamberka, za arcibiskupa Pražského, a žádali pojištění, že se to wiekrát statí nesmí; tež při osazování úřadů zemských wyslowili žádost, aby přitom mezi stranau pod jednau a pod obojí rovnost byla zachowávána. Co se úřadů týkalo, stěžowali na neosazování jich za dlauhý čas, a kladli žádost, aby každý úřad buď wětši buď menši osazen byl na nejdéle we čtyřech nedělích po uprázdnění. Zwlastě wytýkali jakožto wěc nikdy předtim nebýwalau, že úřad nejvyššího purkrabí Pražského tehdá již od dwanácti let, od smrti totiž nejvyššího purkrabí pana Adama z Hradce († 1596), zůstával neosazen. Dále žádali stawowé aby w radách u císaře o wěci české cizozemci neměli účastenství, než toliko raddowé čeští. Jiné žádosti a stížnosti týkaly se zákonů a řádů we wěcech saudních, jak trestního tak občanského práwa, pokud se w nich během času ujaly změny škodliwé. Take wyslowili se stawowé proti sněmowním usnešením již od více let we zvyk wešlým o defensí čili weřejné hotowosti, kterými se nařízení jí w moc dávalo raddám a úředníkům zemským i osobám k tomu zwoleným, žádající, aby budaucně jen sněmem samým byla uzwírána. Zwlastním artikulem třímecítmým stawowé zmínku učinili o meči krále Jiřího, lehkomylně snátem s kostela Týnského před čtyřmi léty, žádající, aby co slawná památka nawrácen byl na swé místo.

W den po podepsání těchto artikulů, neděli Swatodušní (25 Kw.) k wečeru přijeli do Prahy, jak bylo wyjednáno, poslowe arciknížete Matiaše, opatření jsauce k tomu bezpečnými listy od císaře a od stawů českých, obzwlastě také od Pražanů we jměnu wšeho stawu městského. W čele stáli Walentin *Lepěš* biskup Wsoprymský z Uher a Karel z *Zerotína* pán morawský, wedle nich tři jiní stawu panského a čtyři stawu rytířského, dílem z Uher, dílem z Rakausa a z Morawy. S průwodem nádherným o sto koních a patnácti tak zwaných wozech komorních uwítání jsau welkým shonem lidu a ubyto-

1608 wání w několika hospodách na Malé straně, hned pak následujícího dne 26 Kwětna dáno jest jim slyšení w plném shromáždění stawů, kdež řečníkem jejich we jménu arciknížete i spolčených s ním stawů uherských, rakauských a morawských byl Karel z Žerotína. Instrukcí jim daná nepřestávala na tom, aby jak se w propositi kráľowské prawilo, žádali o swolení stawů ku přijetí Matiaše za čekance w kráľowství českém po smrti Rudolfa, nýbrž řečí dlahau a ozdobjau, která trwala asi dvě hodiny, wykládal Karel z Žerotína o arciknížeti, že nepřitáhl do země s žádným nepřátelským úmyslem proti stawům, nýbrž ku pomoci jim, aby zbaweni byli zlého řádu we spůsobu spráwy zemské, jež líčil dáwaje winu raddám císařowým; a co prostředek k naprawení toho wznášel na ně žádost, aby jej na místo bratra jeho Rudolfa jakožto mdlého a tělesnými neduhy sklíceného, za krále přijali a jemu spráwu země odevzdali.

Stawové wyslyšewše tyto žádosti wzali poradu o ně, která asi hodinu trwala, a po ní dali odpověď poslům, kterau wyslowili arciknížeti poděkowání za dobré jeho úmysly, přitom pak oznámili, že wěc w bedliwé uwážení wezmau, a oč by se mezi sebau i také s císařem jakožto kráľem a pánem swým snesli, jim we známost uwedau. Stawové čeští neměli žádné pohnůtky, aby si přáli dostati se pod panství arciknížete Matiaše, jestliže císař Rudolf wyhowěl žádostem jejich, w artikulích obsaženým, které byli téhož práwě dne písemně odevzdali úředníkům zemským w kanceláři české. Dne prvního potom (27 Kw.) odebrali se stawové pod obojí opět do kanceláře, kdež oznámili nejvyšším úředníkům, že se w jednání o propositi kráľowské nedají, pokud jim artikul o náboženství swolen nebude; následujícího pak dne, we středu 28 Kwětna, shromáždili se všichni tři stawové w zelené swětnici tak zwané, a žádali o slyšení u císaře, aby mu swé žádosti austně mohli přednésti. Císař žádal, aby to učinili po úřednících a saudecích zemských, když pak s tím spokojiti se nechtěli, aby k němu wypraweno bylo po dwanácti osobách z každého ze tří stawů. Ani na tom však nechtěli míti dosti, i swolil tedy císař konečně, aby všickni

před něj předstaupili. Stalo se tak tehož dne ve 3 hodiny 108
odpoledne ve množství takovém, že se všichni v pokojích
císařských srownati nemohli, nýbrž mnozí ve dvoře před
schody státi musili. Řečníkem od nich byl tentokrát hrabě
Ondřej Šlik, který k císaři německy mluvil a artikule žádostí
také v překladě německém jemu odewzdal, přitom též německý
výtitisk konfessi české v čerweném axamitu swázaný, jakž jej
k tomu Wáclaw z Budowa byl dal přiřhotowiti. W odpověď
k tomu císař nejprwé slibowal wzíti věci ty na budancím
sněmě nejprwé přístím w uwážení, proti čemuž však stawowé
po Šlikowi žádali o rozhodnutí téhož dne, a císař slíbil tak
učiniti. Stawowé následkem toho vzdálili se, a jedni w zeleném
pokoji, jiní w síni čili na paláci na odpověď čekali. Bezpo-
chyby však předce nebylo možné w tak krátké době učiniti
slibu zadost. I přišli tedy za některau chwili od císaře z raddy
jeho Rudolf Trčka a Štěpán Jiří ze Šternberka na palác ku
promluwení s Wáclawem Budowcem, jehož prostřednictwím
dali se stawowé pohnauti, že swolili k odkladu do zejtrka.

Toho dne (29 Kwětna) císař dal stawům odpověď obšírnau
písemně ke všem jednotlivým artikulům žádostí jejich se
wztahující. Co se týkalo prwních dwau článků o swobodě ná-
boženstwí dle konfessi české, žádal za odklad do nejprwněj-
šího budauciho sněmu, jehož den měl však hned na tomto
sněmě we srozumění se stawy býti ustanowen. O osazowání
úřadů slibowal císař rownost zachowáwati mezi osobami strany
pod jednau a pod obojí, též každý úřad uprázdněný znowa
osaditi do čtyr neděl, jak stawowé žádali, též úřad nejwyššího
purkrabí ještě za tohoto sněmu. O arcibiskupu cizozemci usta-
nowowal, aby tehdejší byl při důstojenstwí swém zachován,
ale budaucně aby cizozemec žádný dosazowán nebyl. O jiných
wěcech všechněch, na které stawowé stěžowali, odpověď byla
buď hned již dle přání stawů, buď s některými odklady do
pohodlnějšího času se wzhledem na tehdejší nesnáze za wnitřní
wálky. Meč krále Jiřího byl ještě tehož dne k rozkazu císaře
z kanceláře české wydán Pražanům, aby jej na předešlém místě
na chrámě Týnském zase postavili; a dne následujícího.

1608 30 Kwětna také již dosazen jest nový nejvyšší purkrabí Pražský, pan Adam ze Šternberka, dotud nejvyšší komorník zemský.

Stawové pod obojí toho dne (30 Kwětna), přišedše w hojném počtu do kanceláře královské, odewzdali nejvyšším úředníkům zemským tak zwanau repliku na tuto odpověď císařowu, we které krom co se týkalo náboženství wyslowowali spokojenost s ní, císaři za ni děkowali a plnau oddaností swau jej ubezpečowali, žeť hrdly i statky swými do nejvyššího přemožení při něm státi miní; o dwau artikulích náboženství se týkajících sice prawili, že se nadáli swolení k nim, nieméně však k odkladu do nejbližšího sněmu swolowali, žádajíce, aby určitě položen byl na čtvrtek před sw. Martinem toho roku, ale s tím dalším wymíněním, kdyby se na sněmě tom dorozumění nedocílilo, aby na žádném dalším sněmu budaucím nebyli powinni na proposici královskau nastaupiti, pokud by toho nebylo, a do wyřízení konečného aby náboženství swé swobodně bez překážek od kohokoli provozowati směli. K tomu dána jest jim bez meškání lned toho dne odpověď we jměnu císaře od nowého nejvyššího purkrabí u přítomnosti všech druhých nejvyšších úředníků, kterau k žádosti jejich w plném jejím znění swolení císaře jest wysloweno.

Když tím způsobem dosaženo bylo srownání mezi císařem a stawy českými, stawové hned následujícího dne 31 Kwětna přikročili k jednání o proposici královské a o žádostech předložených jim od poslů Matiašových. Zachowali se pak přitom prostě dle přání císařowa, že totiž swolení swé dali ku přijetí Matiaše za čekance králowství českého po smrti císaře Rudolfa s wýminkau wýslovně přidanau, aby se za žiwota císařowa spráwy zemské nikterak neujímal. Žádosti Matiašowy, aby se s ním a se stawy uherskými, rakauskými a morawskými spolčili a jej za krále přijali, byli tím tedy odmítnuty. Poslowé jeho s nepořízením odjeli z Prahy dne 2 Čerwna.

Poněwadž se bylo obáwati, aby se arcikníže nepokusil brannau mocí o provedení swého úmyslu, stawové také tím pilněji pokračowali we zbrojení. Hned nazejtří po odjezdu poslů Matiašových držen jest *mustrunk* čili popis všeho woj-

1608
ska, které již bylo při ruce w lukách tak zwaných císařských při řece Wltawě na protější straně od Vyšehradu. Sečtlo se hotowosti stawowské lidu pěšího 18.000, a jízdy o 1500 koních, k tomu najatého lidu 5000 Walonů; a Pražané sami počítali we městech svých 10.000 pohotowě. Hotowost zemská byla se dostawila ku Praze do té doby jen ze šesti západních krajů země české; z ostatních osmi mohla dílem ze zadu škoditi arciknížeti; protož zdwihaly se na straně císařské mnohé hlasy bojechtivé. Nicméně arcikníže Matiaš hned jak poslowé jeho z Prahy se wrátili, dal se od Českého Brodu na pochod ku předu, tak že položil se s wojskem svým u *Dubče*, we vzdálí sotwa půl druhé míle od Prahy. Následkem toho pilně se hledělo k obraně města. Brány byly opatřeny silnými strážemi, a děla k nim přitažena. Za branau Horskau na hoře Šibeničné udělán welký srub čili blokhauz, na hoře Žižkowě podobné welké ohrazení, a wloženo do nich posádkau několik praporeč wojáků s hrubau střelbau. Sem tam přiházely se již i menší boje čili harce mezi wojsky obau stran sobě nepřátelských.

Nepřišlo konečně nicméně k rozhodnutí brannau mocí, nýbrž pokračováno u wyjednávání. Stawowé čeští we srozumění s císařem dne 8 Čerwna zwolili z prostředka swého poselstwo k Matiašowi, skládající se z desíti osob stawu panského, osmi stawu rytířského a osmi z měst, s nejvyšším purkrabím Adamem ze Šternberka w čele. Mělo za úkol oznámiti arciknížeti swolení stawů ku přijetí jeho za čekance králowství, jak se usnešení na sněmě bylo stalo, a žádati od něho revers na to, že se za žiwobyetí císaře Rudolfa nemíní ujímati spráwy zemské, swým časem pak stwrditi stawům jich privilegia. Dne 11 Čerwna poselstwo s tímto přednesením přijelo k Matiašowi do *Dubče*, kdež bylo toho času hlawní jeho bydlo. Arcikníže k wydání žádaného reversu swolil, a tím tedy od uwázání se w králowství české za žiwota swého bratra upustil, ale žádal, aby mu Morawa, Slezsko a Lužice byly postaupeny. K tomu poslowé nejsauce zmocnění, wrátili se do Prahy; po opětém pak dohodnutí se stawů s císařem wypraveni jsau dne 14 Čerwna podruhé k Matiašowi se swolením, aby podržel

1608 Morawu pod správau swau, nikoli však Slezsko a Lužice. S tím Matiaš se spokojil, ale oznámil posílům jiné rozličné žádosti své, dílem nové dílem týkající se provedení toho, co již bylo smloueno. Žádal jmenovitě velké příspěvky peněžité od císaře i od stawů českých na zaplacení dluhů rozličných, na zaplacení vojenského lidu w pewnostech uherských, na odwedení daru smloueného s Turky mírem Žitwa-Dorožským, též aby císař propustil cizí najaté vojsko své, potom že i arcikníže své vojsko odwede ze země.

Nazejtří po oznámení těchto žádostí svých, dne 15 Čerwna, arcikníže Matiaš hnul ještě blíž ku Praze s vojskem svým, až totiž ke *Štěrboholům* a k *Malešicům*, tak že ležení jeho zaujalo krajinu mezi těmito dvěma wsemi a něco vzdálenějšími *Měcholupy* w rozsáhlosti prý asi jako Staré a Nowé město Pražské. Přišlo z toho hned zase k některým potyčkám. Když hned toho dne ze zwědawosti mnoho obecného lidu a také něco wojáků wyšlo z Prahy do krajiny za Olšany na tak zwanau *Židowu pec*, aby vojsko nepřátelské shlédli, od Malešic některý zástup vojska wyrazil proti nim. Diwáci, chtěje je odstrašiti množstwím svým, wystrčili jakausi sukničku co korauhew do výšky, aby se zdálo jako by byli ozbrojeni; ale lest se jim nepowedla; wojáci Matiašowi udeřili na ně, a některé šawlemi pobili neb zranili; ostatní utíkající k městu, nemalé poděšení okamžité způsobili. První a druhý den potom (16 a 17 Čerwna) pokaušel se zástup vojska Matiašowa o dobytí sobě přechodu přes Wltawu u *Zbraslawě*; Waloni však po obakrát je odrazili a něco jich ubili, i mnoho koní jim pobrali. Dne 19 Čerwna přiblížili se čtyři wojáci z ležení arciknížete ke wsi *Michli* w úmyslu, jak se za to mělo, zapáliti ji; ale sedláci Michelští tři z nich zastřelili, čtvrtý se zachránil útekem; byl pak z toho owšem strach we wsi, aby nepřátelé u wětším počtu nepřítáhli ku pomstě. K lepšímu pro obranu Prahy wystaweny jsau dne 20 Čerwna tři *dřewěné mosty* přes Wltawu u dolejšího ostrowa proti Špitálskému poli, aby mohli Waloni položení na lewé straně řeky snadněji přejíti ku pomoci posádce na Žižkowě, kdyby se na ni stal útok. Následujícího dne (21 Čerwna) stal

se z ležení Matiašowa útok na kostel *Prosčský*, ale jsou nepřátelé odehnáni. 608

Mezitím vyjednávalo se dále o mír prostředkem obapolných kommissarů, za kterauž přičinau kommissari císařští, totiž poslowé zmínění, zwolení od stawů českých, skoro každodenně jezdili do ležení arciknížete Matiaše a zase do Prahy se wraceli k slyšení vůle císaře a stawů. K jednáni tomu byly postaweny dwa velké stany na wrehu jednom blíž ležení Matiašowa na straně ku Praze, jeden pro kommissare císařské, druhý pro Matiašowy ku poradám jedněch a druhých. Ponejprw přijeli tam kommissari císařští dne 17 Čerwna již pod wečer: wyjednáwání pak trwalo pět dní potomních, až docílilo se konečného narownání dne 22 Čerwna, k jehož uwedení we spis položili si však obapolní kommissari sjezd společný na zámku w *Libni*. Tam sjeli se dne 23 Čerwna, a dne následujícího (24 Čw.) dokonali sepsání smlauwy we třech hlavních listinách, z nichž jedna se wzťahowala na králowství české a na Morawu, druhá na Rakausy a třetí na Uhry. První a hlavní článek smlauwy na Čechy a Morawu se wzťahující byl, že stawové čeští se swolením císaře přijímají arcikníže Matiaše za čekance a budoucího krále českého, tak aby nastaupil w králowství, když by císař Rudolf zemřel bez přirozených dědiců. Císař i stawowe králowství českého i druhých zemí českých zawázali se zachowáwati mír zawřený s Turky. O poskytnutí pomoci peněžitých k hájení hranic uherských proti Turkům odloženo do sněmu budoucího, však s wyslowením ochotnosti pro případ náhle potreby. Dále císař propustil Morawu ze sweho poslušenství, tak aby zůstala pod správau Matiašowau. Císař i arcikníže zawázali se pak hned po stwrzení smlauwy této propustiti wojska swá. Druhými dvěma listinami císař postaupil Matiašowi rovněž paustwí nad Uhry a Rakausy.

Právě w den sepsání míru tohoto přihodila se částečná srážka w poli mezi wojským lidem obau stran. Nacházel se toho času arcikníže *Maximilian* na cestě od hranic rakauských do Čech přes Krumlow k Benešowu, chtěje se přičiniti prostřednictwím swým o dosažení míru mezi bratřími. W týž čas

1608 byla ještě hotowost kraje Budějowického a z měst Tábora, Týna i některých jiných na pochodě ku Praze, aby se připojila k wojsku císařowu. Arciknížeti byl z ležení Matiašowa poslán naproti zástup jízdných uherských pod nejvyšším z Buchheima, aby mu slaužil za bezpečný průwod. Tu w noci 25 na 26 Čerwna potkali se jízdní tito s lidem jízdaým i pěším z hotowosti w krajině mezi *Poříčím* na Sázawě a *Nespěky*. Heitmani hotowosti, majíce za to, že wojsko uherské táhne na plen do okolní krajiny, swedli boj s ním, we kterém s obau stran přišlo něco lidu jízdného i pěšího o život; Uhři však zwítězili, tak že lid k hotowosti náležící rozeznán jest na útek se ztrátou 150, dle jiného počtu až 400 mrtvých.

Arcikníže *Maximilian* po této příhodě následujícího dne 26 Čerwna přijel bez překážky do ležení Matiašowa, když již mír byl dosažen, a nazejtří potom (27 Čw.) přijel též do Prahy k císaři Rudolfowi; od něhož wliďně přiwítán jest na hradě Pražském w tak zwané rytířské swětnici, potom pak měli spolu delší rozmluwu w pokoji císařowě.

Toho dne skončil se *sněm* český, do jehož artikulů wšecko toto jednání jak mezi císařem a stawy tak také s arciknížetem Matiašem bylo pojato. Sepsání toho čili relací o sněmě bylo již den předtím dohotoweno (26 Čw.), a wyslání byli dwa stawu panského Kašpar z Žerotína a Wáclaw z Budowa do ležení Matiašowa ku pozvání kommissarů arciknížete a stawů s ním spolčených, aby ku přeslechnutí celého usnešení sněmowního do Prahy přijeli. Tu chvíli přijeli poslowé *stawů slezských* do ležení Matiašowa a jiní do Prahy k císaři, žádající, aby i jim jako stawům českým swoboda náboženství jejich ewangelického stwrzena byla. Bylo však již pozdě k pojmutí žádosti jejich do tehdejšího jednání. Poněwadž kommissaři arciknížete Matiaše a stawů morawských, rakauských a uherských také teprw pozdě toho dne do Prahy přijeli, odloženo jest čtení relací do dne následujícího, a tu konečně jest wykonáno (27 Čw.). Bylo pět hodin času potřeba ku přečtení jak relací samé tak četných listin, na kterých se zakládala. Drželi přitom také řeči ke shromážděným stawům od Morawanů

Karel z Žerotína, od Čechů nejvyšší purkrabí Adam ze Sternberka, oba obdivováni jsouce pro svou výmluvnost.

Hned potom ještě téhož dne obapolní kommissari jeli z Prahy k arciknížeti Matiašovi a s ním kardinal Dietrichstein, jenž měl Matiašovi odewzdati korunu uherskou s mečem sv. Štěpána a jinými k tomu náležejícími klenoty, které byly dotud w Čechách chowány. Stalo se to s welkou sláwou w polích Malešických blíž ležení Matiašowa. Wyjelit proti kommissarům páni uherští, a celé wojsko pěši i jízdné w řadách postavilo se ku počtě. Odewzdání koruny a klenotů stalo se pod zeleným stanem k tomu připraweným, při čemž řeči drželi kardinal Dietrichstein, hrabě Jiří Thurzo a biskup Wesprymský Walentin Lepeš. Následowala potom hlučná střelba ode všeho wojska jak z ručnic tak i z welikých kusů, která trwala až do večera. Arcikníže podepsal přitom všecky listiny na smławu jak s císařem tak se stawy zawřenau; potom pak vyšší osoby jedné a druhé strany pozwal k večeri připrawené na dwau dlauhých tabulích dobře pro sto osob. Byl prý wesel a mnoho rozprávěl, také z nemalých sklenic pro rozličná zdrawí pil; tudy pak rovněž i ostatní společnost pití nešetřila až přes míru; kommissari dílem prý s dobrými rauši teprw o půlnoci do Prahy se nawrátili.

Dne následujícího (28 Čerwna) počaly se s obau stran příprawy k složení zbraně. Z wojska císařského propuštěn jest hned toho dne všechen lid jízdný, a odwezena jsau děla z ohrazení na hoře Žižkowě; také pak uherským a jiným wojákům propuštěn wolný příchod do Prahy, aby si tu nakaupiti mohli potřebných věcí na cestu. Téhož dne zwoleni jsau kommissari z osob stawu panského a rytířského k doprowázení wojska Matiašowa na pochodě ze země k dohledu, aby se nedopauštělo podobných násilností jako při swém tažení do země; umluwena pak k tomu dwójí cesta, kudy se mělo wojsko dáti na pochod, jedno oddělení totiž ke hranicím morawským, druhé k rakauským. Dle toho rozdělili se také kommissari na dwa odbory.

1608 Ráno dne 30 Čerwna zapáleno jest ležení Matiašowo a wojsko dalo se z něho na pochod. Ke hranicům morawským táhli Uhři a Morawané přes Přelauč, Pardubice a Litomyšl, ke hranicům rakauským ostatní wojsko, při němž také Matiaš sám, přes Tábor. Přese všecko přičinění kommissarů přišlo w *Přelauči* a ještě u větší míře w *Pardubicích* ku krwawým srážkám mezi Uhry a obywatelstwem. W *Pardubicích* přišlo asi padesát lidí, dílem z jedné dílem z druhé strany o život dne 2 Čerwence. Odtamtud dne 3 Čerwence přitáhlo wojsko do *Litomyšle* a dne 4 Čerwence ku pomezí morawskému, odkudž kommissaři čeští se wrátili a další dohled odewzdali kommissarům morawským. S oddělením druhým wojska swého byl Matiaš přes *Tábor* dne 4 Čerwence přijel do *Soběslawě* a dne 5 Čerwence do *Hradce* Jindřichowa.

REGISTRÍK.

Aaron wewoda mltanský 371.
 Abraham Zid, zeť Mojžíše lekare 80.
 Adam z Welleslawina Daniel mistr 292, 318.
 administratori pod jednau (arcib.) 58, 111; pod oboji 6, 59, 48, 51, 52, 57, 58, 62, 63, 71, 72, 84, 85, 87, 98, 105, 106, 130, 133, 138, 146, 149, 150, 158, 159, 163, 164, 172, 177, 183, 253, 336, 337, 341; sw. konsistor.
 Adrianopol 79, 164.
 Achmet baše, weliký wezír 46, 47.
 Achmet sultan 415.
 de Palba kněz 312.
 Albin z Helfenburka Tomáš biskup Olom. 251.
 — — Tomáš official Pražský 346.
 Albrecht arcikníže (syn Maximiliana II) 243, 396, 428.
 — markrabi brudenburskokulmbašský 42, 43, 50, 51, 53, 54.
 — wewoda baworský (choť Anny dcery Ferdinanda I) 12, 43, 75, 96, 99, 100, 122, 123, 126—129, 140, 194.
 Aldobrandini kardinál Hipolit 335, 337, 345; Jan František 383, 384.
 z Alençona wewoda 300.
 Ali baše Budinský 32, 45—47, 50, 54, 73.
 Altenburk 32.
 z Altbanu Adolf 421.
 Alžběta dcera Ferdinanda I, králowna polská 12.
 — dcera Maximiliana II (choť Karla IX franc.) 122, 123, 128, 129, 202, 268, 280, 305.
 — uždárka wdowa 114.
 Amurat III sultan 234, 346, 361, 371.
 Andělíček Jan kněz 62.

sw. Aneský klášter na Starém městě 64, 65.
 Andělská zahrada 88.
 Anna choť Ferdinanda I 148, 160, 279.
 — dcera Ferdinanda I (choť Albrechta baw.) 12, 43, 96, 99, 122, 123, 126—129, 140, 275.
 — dcera Karla styrského (choť krále polského) 344, 345, 423.
 — dcera Maximiliana II (choť Filippa span.) 122, 123, 126, 128, 129, 199.
 Anna Kateřina Mantuanská, choť arcikn. Ferdinanda 324.
 Anna Kristina dcera Karla styr. (choť Sigmunda Batoryho) 378, 423.
 sw. Anny klášter na Malé straně 83; na Starém městě 189.
 Ansbach 194; markrabi z — 194.
 Antiochenský beg 375.
 Antonín arcibiskup Pražský w. Brus.
 Antonín Kajetán arcib. Kapuanský, legát pap. 425.
 sw. Apollinariše 31, 212.
 appellace wiz raddowé, saud.
 arcibiskup Pražský (jednání o dosazení) 13, 14, 20, 23, 26, 110, 111; sw. Berka, Brus, z Lamberka, Medek.
 arcibiskupůw dům 111, 121, 194, 268, 335.
 Ariani 230.
 z Arka hrabě, wyslanec w Římě 146.
 Arnošt arcibiskup Salzburský 14.
 — arcikníže, syn Karla styrského 419, 426.
 — arcikníže syn Maximiliana II 122, 123, 126—128, 202, 212—216, 218—225, 234, 241, 250, 251, 253, 257—260, 266, 267, 276, 276, 294.

- 304, 305, 312, 322, 324, 325, 330, 334, 347, 354, 366, 375.
 Arnošt wévoda baworský 114, 115.
 Arpin Wácslaw ze Žatce 233, 249.
 Augsburk 1—6, 8—10, 30, 31, 33—35, 4—45, 57—59, 61—65, 68, 69, 86, 93—96, 161, 162, 164—167, 174, 229, 309—311; sněm říšský (r. 1547) 1, 2, (r. 1550) 30, 31, 33, 40, 45, 68, (r. 1554) 69, (r. 1558) 86, 91, 93, 96, (r. 1565) 161, 162, 164, 165, 169, 177, (r. 1582) 309—311.
 Augsburská konfessi 45, 178, 181, 204—206, 215, 228, 231—233, 235, 237, 245, 256, 263, 408, 417, 440.
 Augsburský mr náboženský 69.
 August kurfirst saský 50, 53, 78, 85, 118, 166, 181, 184, 194, 303—305, 334.
 Augusta Jan 8, 9, 17, 39, 49, 101—107, 137—139, 144, 145, 158, 186.
 Aujezd na Malé straně 119, 134, 376.
 Aujezdec twrz u Kunratic 342.
 Aunětice 337.
 z Aurazu w. Kotowec.
 Austi na Labi 32, 53, 198, 263, 274.
 Auwoz 119.
 z Aventina w. Bydžowský, Melantrich.
 Baltazar přewor na Ojwině 116.
 baltické moře 264.
 Bamberský biskup 42, 54.
 Barbora sestra Karla V 43.
 Barcelona 35.
 sw. Bartoloměje kaple 260; špitál 209.
 Bartolomějská noc 239, 277.
 Barvincus Jan radda cisarůw 403.
 Basta Jiří 394, 400, 404, 405, 413, 415, 418, 421, 433.
 na Bastě dům 119, 234.
 Bátory Gabriel 429, 433; Kryštof 371; Ondřej kardinal 389, 391; Sigmund 371, 374, 378, 379, 381—383, 385, 387, 389, 400, 404, 414, 417, 423; Štěpán král polský 203, 257—259, 262, 264, 281—283, 330, 371.
 Bawory 43, 91, 140, 300, 395; wéwodowé 14.
 Bechyně z Lazan na Pičíně Petr 5, 76.
 Bechynský kraj 16, 87.
 Belák 44, 45.
 Bělehrad Karlůw 404, 405.
 — srbský 37, 306, 394, 398, 415.
 — Stoličný 401, 404.
 Bělehradský beg 375.
 Belgie 168.
 Belgioioso Frantisek 422; Jan 418, 422, 423.
 Benátcané 64.
 Benátky 63.
 Benátský wyslanec 251, 252, 270.
 Bendžin 337.
 Beneda w. z Nečtin.
 sw. Benedikta kostel na Hradčanech 89, 315, 425.
 Benešow 29, 40, 87, 121, 122, 157, 158, 269, 447.
 Benesowský Wácslaw farár na Prosku, administ. 306, 323, 337, 341.
 Beraun 122, 202, 253, 336.
 Berkowé z Dubě páni 427; Jiří Dětrich 263; Wácslaw 368; (na Zákopí) Wilém nejw. komorník arciknížete Ferdinanda 167, 168; Zbyněk arcibiskup 355, 356, 359, 364, 365, 367, 368, 370, 388, 405, 406, 408, 412, 422, 424, 425; Zdislaw nejw. hofmistr 12, 34, 58; kaple jejich 425.
 Bern 2.
 berně (z domů a na hájení braie) 38, 39, 54, 56, 71, 77, 81, 82, 85, 90, 91, 92, 95, 100, 107, 108, 126, 142—144, 152—156, 165, 173, 174, 180, 188, 190, 191, 195—197, 200, 201, 203, 206, 207, 213, 214, 218, 219, 221, 223, 226, 228, 233, 234, 236, 248, 254, 258, 260, 261, 271, 272, 284—286, 290, 291, 294, 295, 303, 308, 313—316, 322, 323, 326, 332, 333, 340, 350, 351, 353, 361, 372, 378, 383, 388, 389, 392, 393, 400, 403, 414, 418, 429; sw. dan, sbírka.
 berníci 56, 197, 200, 261, 291, 301, 302, 308, 326, 328, 388.
 Betlémská kaple 31, 310, 343.
 Betlémský w. z Klatow.
 Bezdrůžický w. z Kolowrat.
 Biháč 347.
 Bílá hora 250.
 Bílá věž 8, 9, 49, 61, 106, 138, 407, 408, 438.
 Bílek Jakub 9, 17, 39, 101—107, 137.
 Blahoslav Jan 66, 67, 78, 79, 139, 158.
 z Blážiwa Lidmila abatýše sw. Jiří 129.
 Blysemius Jindřich jesuita 105, 113, 115.
 Bočkaj Štěpán 371, 389, 417—429, 431.
 Boleslaw Mladá 6, 8, 52, 60, 61, 93, 145, 186, 280, 407; sbor bratrský 60, 61, 407.

- Boleslawský kraj 15, 407.
 Boleslawští bratři w. Bratři čestí.
 Bononie 2, 40.
 Bor 85.
 Bořita w. z Martinic.
 Boryně ze Lhoty Dawid 342, 343.
 Botič 141.
 Botzen 37, 42.
 de Boys Filibert 248.
 bradač na mostě Pražském 156, 182, 189, 309.
 brandenburský kurfürst 236, 272, 280, 283, 327; srw. Albrecht, Jiří Fridrich.
 Brandys na Labi 8, 10, 82, 119, 172, 288, 304, 315, 321, 325, 344, 388, 477; panství 53, 119; heitman 44, 45, 53.
 Brandys nad Orlicí 9, 61; sbor bratrský 61.
 brány městské 18, 121, 273, 312, 326, 436, 445; Město města 18; Hradčanská 89; Horská 18, 270, 334, 376, 445; Kinská 19, 87, 88, 124, 125, 334; mostu Pražského 12, 125, 172; Porécká 10, 18, 78; Swinská 19; Wysehradská 19, 349.
 bratři čestí 6—9, 20, 24, 49, 51—53, 57—59, 61, 66, 93, 94, 101, 145, 149, 158, 178, 181, 185, 186, 209, 218, 231—233, 235—237, 242, 243, 253—256, 263, 286, 307, 317, 319—323, 328, 340, 365, 406—408, 410, 417, 439; srw. jednota, Pikarti.
 bratrstwa cizinců w. Praze 276.
 Braumow 412.
 z Breitenberka w. Pontanus.
 Břewnow klášter 67; opat 152, srw. Selender; wes 150, 122, 152.
 Březnice 68, 69, 225, 274.
 Břežský kníže 251.
 Bruno 50, 51, 171, 419, 420; okolí 369.
 Brod Český 79, 213, 336, 438, 439, 445; Německý 11, 38, 79, 82, 86, 108, 132, 147, 181, 190, 208, 213, 225, 336, 391, 401, 437; Uherský 420; Wyssři 112, 269, 270, 324.
 Brnice 108.
 Brtnický w. z Waldšteina.
 Bruk na Litawě 370.
 Brunswický kníže 194, 413; srw. Jindřich.
 Brz z Mohelnice Antonín arcibiskup 99, 111, 125, 127—129, 139, 140, 146, 150, 151, 157—159, 162, 163, 168, 171, 176, 177, 182—185, 187, 194, 199, 205, 207, 208, 210—212, 216—218, 229, 230, 238, 247, 250, 251, 256, 258, 263—265, 268, 269, 275, 278, 279, 287, 289, 296, 297, 299, 306, 422.
 Bruska 466.
 Brussell 300, 375, 396.
 Bubny 120.
 Budejovice České 38, 112, 113, 121, 168, 269, 285, 311, 321, 391, 410; Merawské 82.
 Budejowický kraj 269, 448.
 Budejowski 121, 289, 369.
 Budín 160, 234, 361, 366, 370, 379, 380, 387, 391, 405, 408, 420, 421, 431; base 32, 170, 347, 566, 401, 431, 432, 434; srw. Ali, Mehmet.
 Budišin, 70, 142, 165, 280.
 Budowec z Budowa Wáclaw 469—412, 439, 440, 443, 448.
 z Buchheima 448.
 z Bukowa w. Muchek.
 z Bünan Jindřich 211.
 Burgund 276.
 Busbek Auger wyslanec c. s. 119.
 Byčina 332.
 Bydžow 8.
 Bydžowský Pawel farář w. Dehaličích 131.
 Bydžowský z Aventina Matěj mistr, kancléř Starom. 196, 232, 235, 245, 249, 317.
 Bytom 337, 338.
 Campanus Pawel rektor Jesuitů 279.
 Canisius Petr 61, 65.
 Casale Petr tajemník Ferdinanda štyrského 397.
 Castaldo 38.
 de Cavalleriis Jan probost Trientský 68.
 cechy 11, 92, 196, 197, 286.
 Ceterazský Matej knez 235.
 Cikán Walentin kanovník Pražský, děkan Karlsteinský 349.
 Cikáni 29.
 cla a myta 119; w. branách 18, 19; z dobytka, oleje, slaneho zboží 19, 98; z dříví 19; na mostě Pražském 18; pomezni z dobytka 154, 155; pomezni w. Slezsku 193, 197; z win cizích 18, 19.
 Codicillus z Tulechowa Petr mistr 172, 235, 280, 308, 318.
 Coelestini 116, 117.
 Cochlaeus Jan kanovník Wratislavský 20.
 colmistr 265.

- Commendone František nuncius 110, 162, 177, 217.
 Crato doktor, lékař Maximilianův 231.
 Curius w. Dworský.
 Cyrill Wacław pisar Nowom. 352.
- Čalokéz 368.
 Čáslav 11, 47, 79, 82, 190, 213, 225, 385, 435—438.
 Čáslavský kraj 16.
 Čechy 5, 6, 9, 13, 30, 32, 34—44, 46, 50, 51, 53, 55, 58—60, 63—66, 69, 70, 73—75, 78—80, 82, 83, 85, 86, 90, 92, 94, 100, 101, 110, 113, 114, 116, 118, 119, 123, 135, 139—142, 146—148, 153, 156—158, 161, 162, 164, 165, 167, 169—172, 174, 176, 178, 181—184, 186—191, 194, 198, 200, 202, 204, 208, 224, 225, 231, 234, 248, 249, 256, 257, 262, 266, 269, 272, 273, 275, 276, 281, 282, 284, 285, 288, 291, 293, 300, 306, 311—315, 324, 325, 327, 330, 337, 341, 347, 368, 371, 374, 375, 377, 379, 380, 382, 385, 389—392, 397, 399, 404, 405, 413, 415, 419, 420, 424, 425, 436, 437, 445, 447, 449.
 o čeledi rád 13—15, 254, 256, 323, 333.
 Čep wes 29.
 od černé růže Mikuláš 233.
 Černín z Chudenice Heřman, heitman hradu Praž. 296, 331; Humprecht podkomoři 392.
 Černowický Michal 161.
 Černý Jan bratr 6, 61.
 Černý Jan farář u sw. Pankrací 130, 132.
 Černý Jan, Morawec, farář sw. Wojtěcha w Jirchářích 131.
- Dačice 391.
 Dačický Wacław farář Slanský, administr. 365; manž. Wranovská 365.
 Dačický z Heslowa Mikuláš 301; Ondřej 26.
 Dampierre Jindřich 421.
 daně: z barwy ryt 191; z hlavy 191; z kominů a krámů 379, 383, 392, 411, 418, 424; z mas 311; z obilí 191, 192; z peněz na aurocích 191; z ryb 51, 191, 192; z vín domácích a cizích 54, 191, 192; na výprawy deerám král. 12, 13; na Židy 180, 197, 208, 261, 272; sw. berně, sbírky.
 Daupowec z Daupowa Erhart 271.
 Děčínské panství 211.
 defensi společná proti Turkům 271, 272, 290, 291, 325, 326, 330, 331, 350, 441.
 defensorové 57, 63, 84, 130, 133, 179, 206, 229, 238, 249, 253, 254, 256, 440.
 děkanové 7, 23, 132, 133.
 Delfin biskup Lessinský 110.
 desitisaudci 239.
 z Dietrichsteina František kardinal 355, 436—438, 449.
 Dinkelsbühle 202.
 z Dirného w. Rut.
 na Dláždění pod Hradčany 134.
 dluhy korunni 14, 77, 108, 190—193, 196, 203, 204, 213, 221, 223, 226, 260, 271, 283, 284, 288, 290, 291, 295, 296, 315, 316, 322, 323, 325, 328, 332, 333, 414.
 dlužníci uvěznění 252.
 Dobó Štěpán 47.
 Dobřeň 300.
 z Dobřenic Anna 300.
 Dobříš 193.
 Dobříšské panství 241.
 Dobroluh klášter w Lužici 114, 115, 117.
 z Dobře w. Koc.
 Dohalice 131; farář w. Bydžovský.
 Doksanský klášter 259.
 Domažlice 1, 77, 263, 336, 391.
 Dominikáni 64.
 Dorog 427.
 z Drahobejle w. Krocín.
 Dráva 74.
 Drážďany 118, 225, 234, 303, 304, 334.
 z Dražice w. Žipanský.
 Dražkovič Jiří arcibiskup Kaločský 287, 288, 306.
 Dregel (Lewice) 46.
 dsky zemské 100, 109, 159, 234, 244, 247, 253, 283, 288, 377, 410, 414.
 Dubanský Oldřich heitman hradu Praž. 32, 52.
 z Dubé w. Berka.
 Dubeč 445.
 sw. Ducha klášter 97, 189, 403.
 duchowenstwo sw. Wíta 11, 89; wiz kněží.
 Dunaj 140, 161, 168, 170, 267, 369, 370, 379, 415, 427.
 Durynk Křištof 45.
 Durynsko 53.

Dworský (Curius) z Hájku Matěj
mistr, příjímá Rozsypal, admini-
strátor 63, 84, 105, 130, 233.

Dworský (Curius) z Helfenberka Jin-
drich, opat Slowanský, administra-
tor 132, 133, 207, 210, 211, 216,
237, 306.

Dyosek 418.

Ebersdorf 314.

Ehrenberský průsmyk 44.

Ek hrabě 170.

Eleonora sestra Karla V 47.

— sestra Rudolfa II 299.

Elsas 135.

Facilis Jan farář sv. Jilji 364.

u Fafantů dům 430.

faráři 7, 23, 52, 57, 151, 159, 207,
308, 337; srw. knězi.

Fedor Iwanowicz veliký kníže ruský
376.

Feodor císař ruský 324.

Ferdinand arcikníže (syn Ferdi-
nanda I) 3, 4, 8, 10, 11, 18, 30—
36, 40, 43—49, 51—54, 56—60,
62, 64, 65, 67—69, 74, 76, 81, 82,
85—87, 89, 91, 93—107, 109, 110,
112, 114—116, 121—123, 126—129,
133, 135—138, 140—142, 147—149,
151—162, 164—169, 172, 176, 177,
181, 191, 193, 194, 208, 225, 227,
267, 272, 274, 279, 290, 303—305,
312, 324, 325, 327, 330, 334, 335,
347, 354, 355, 375.

— arcikníže (syn Karla štyrského)
384, 396, 397, 401, 419, 426, 428,
431.

— arcikníže (syn Maximiliana II) 35.

— I císař 1—3, 8, 10, 11, 16—19,
29, 31—36, 38, 41—47, 49—53, 55,
57, 58, 63—71, 73—79, 85, 86,
88—91, 93, 96, 99—102, 104, 107—
114, 117, 118, 121, 122, 126—131,
135—150, 154, 157—160, 162, 164,
172, 175, 176, 178, 180, 184, 186,
198, 205, 206, 217, 220, 250, 279,
280, 298, 308, 318, 436; pohřeb jeho
147—149, 151, 154, 157—160.

— kníže bavorský 294.

Filipp hesský 10.

Filipp II král španělský 15, 33—35,
129, 299, 305, 324, 425, 344, 366.

Filipina (Welserowa) choť arciknížete
Ferdinanda 67—69, 102—104, 225,
274, 324.

Fergác Sigismund 419, 421, 431.

fortna nad stupniemi k zamku 5.
Foygtland w. Voigtland.

Francauzi 359—392; poselstvi 344,
395.

Francauzsko 117, 257, 300, 344.

francauzský kral 37, 53, 243, 394,
395, 397; srw. Jindrich, Karel.

Frankfurt nad Moh. 45, 78, 82, 83,
85, 86, 135, 148.

— na Odře 130, 264, 287, 356, 359;
universita 129, 130.

Frankstein 70.

Franky 53.

Franta kněz 239.

Frantisek wévoda Mantuanský 43.

Frauenstat 335.

Freiburk 135.

Freuk Petr městan Lipský 158, 164.

Fridland 368.

Fridrich farář u sv. Jindricha na
Nowém m. 263.

— kurfirst falcký 375.

— wévoda Wirtemberský 381.

Friedek 393.

z Fürstenberka hrabě 288, 349.

Füssen 342.

galeje 101, 209.

Gawrilowský Ondrej 264.

Gelastus Wodnanský Hawel 62, 84,
93, 129—131, 133, 279.

Genna 35, 37.

z Gersdorfa Jiří podkomoří 12, 24—
28, 34, 51, 74.

Gienger Jiří 99.

z Golče Gunther 435.

Gorice (hrabstvi) 70, 147, 276.

Gotha 181.

z Grumpacha Wilém 166, 181.

Gryspek Florian 111, 112.

Haiduci 418, 420, 425, 431—433.

Hájek z Hájku Tadeáš 167, 235.

z Hájku wiz Dworský.

Hall 43.

Hanuš Fridrich saský 10, 114.

z Hardeka hrabě Ferdinand 370.

z Harracha Linhart 824.

Hasan baša bosenský 346, 347, 354,
361.

— baša veliký wezir 404, 405, 415,
417.

z Hasenburka w. Zajic.

hasieský rád 10.

Hasisteinský w. z Lobkowicz.

Hátwán 366, 380, 381, 413, 415.

Hawir Jiřík 46.

- sw. Hawla kostel 132; farář 132;
 srw. Jiří.
 Heilbronn 200.
 heitman hradu Pražského 106, 250;
 dům jeho 106; srw. Černin, Du-
 banský, Mošowský.
 heitmané krajští 266, 331, 380, 407
 (kraje Boleslawského 407); měst
 Pražských 42, 273, 346, 380.
 Held Sigmund sekretář kanceláře
 král. 23, 28.
 Helena sestra Karla V 43.
 z Helfenberka w. Dworský.
 z Helfenburka w. Albin.
 z Heslowa w. Dačický.
 Hlohov 335.
 Hlubocký Jan krejčí 218.
 z Hodějowa Přech 431; dům jeho 431.
 Hodějowský z Hodějowa Bernart 283.
 Hodolín (Hodolany?) 399.
 Hof 50, 53.
 Hoffaeus Pawel rektor Jesuitů 105.
 hofrychtér 412.
 Hohenlandsberg 53.
 Hohenlohe hrabě 387.
 Holíšovice 120, 335.
 Holub Wacław mistr 235.
 Homonnaj Walentin 428, 429.
 Hontská stolice 45.
 Hora Kutná w. Kutnáhora.
 Horažďějovice 165.
 Horčowský Walentin kněz 235.
 Hořepník 87.
 Hořícký farář 130.
 Hořícký Prokop farář u sw. Woj-
 těcha w Podskalí 358.
 Horníci 26, 343.
 Hornštejn radda císařský 390.
 Horská (Nowá) brána 18, 270, 334,
 376, 445.
 Horský w. Paminondas.
 Hortensius Jan mistr, rektor univer-
 sity 65.
 Hostiwař 273.
 Hošek Jan úředník podkomořího 363.
 hotowost weřejná 36, 43, 44, 53, 164,
 166, 168, 197, 206, 227, 282, 286,
 296, 328, 332, 333, 347, 350, 361,
 367—369, 372, 373, 380—383, 386,
 401, 404, 405, 415, 418—420, 424,
 425, 429, 433, 437, 438, 441, 445,
 448, 449.
 hrad Pražský 3—8, 10—12, 14, 20,
 23, 25, 27, 32, 34, 42, 45, 52, 54,
 61, 63, 74, 77, 79, 81, 82, 88, 89,
 94, 95, 97, 100, 101, 106, 108, 109,
 115, 120, 121, 125—127, 131, 132,
 135, 141, 148, 160, 165, 172, 179,
 186, 188—190, 194, 197, 200, 216,
 217, 226, 231, 234, 239, 250, 251,
 258, 267, 268, 270, 273, 275, 278—
 280, 282, 296, 298, 299, 302, 306,
 313, 315—317, 321, 322, 324, 330,
 334, 339, 347, 348, 351, 355, 364,
 374—376, 381, 384, 386, 388, 398,
 404, 407, 413, 416, 418, 422, 427,
 429, 434, 436, 439.
 z Hradce Adam nejw. kanclér, po-
 tom nejw. purkrabí 294, 315, 334—
 336, 349, 354, 357, 364, 365, 367,
 368, 375, 382, 441; Joachim nejw.
 kanclér 37, 60, 69, 76, 153—155,
 157, 158, 161.
 Hradčany 3, 17, 89, 111, 119—121,
 125, 180, 264, 274, 278, 315, 363,
 388, 395, 406, 425, 427, 430; rad-
 nice 89; rynek 89; rychtář 343.
 Hradec Jindřichůw 29, 40, 87, 157,
 158, 161, 208, 332, 423, 450; fa-
 rář 157.
 — Králové 132, 274, 343, 379; fa-
 rář 130, 132.
 — Štyrský 47, 49, 50, 345, 423.
 Hradecký kraj 15, 74, 312.
 Hradečtí 53.
 z Hradčína Wilém 104.
 Hradištský Wacław písař Budow-
 cůw 411.
 z Hrádku w. Markwart.
 hromobití 71.
 Hruška Mikuláš forman 46.
 z Hrušowa w. Woděradský.
 Humny 406.
 Hus Jan: památka 407; svátek 22,
 318, 326, 357; učení 28, 229.
 husari 121—123.
 Husité 296.
 Hut mlýn 83.
 Huter Jan krejčí, primas Nowom. 238.
 Hwězda (u zlaté hwězdy) obora král.
 67, 398, 436.
 sw. Hypolita nad Znojmem probošt-
 stwí 306.
 Hyzrle Jan 342.
 Chanowský Wolfgang doktor, děkan
 Karlšteinský 329.
 charwatské králowstwí 54, 276, 346,
 347.
 Cheb 42, 43, 78, 79, 180, 384, 391, 394.
 Chebsko 120, 155, 180, 191, 192, 196,
 201, 272.
 Chebští 180, 201, 208, 236.
 Chlumec 6, 8, 131; farář 130.
 z Chlumu w. Sluzský.

chmelnice 18, 19.
z Chodowa Johanna 342.
Chodowský z Chodowa Jakub 121.
Cholupice 342.
Chomautow 78, 79, 135, 138, 362;
paustwi 191, 196.
Chomutice 131; farář w. Korinek.
choralisté kostela Pražského 159.
Chotek z Wojmina Petr prokurato
král 12, 24, 26, 52.
z Chotěřiny w. Kolinský.
Chraustowský z Malowar Wacław 17.
Chrudin 263, 336, 379, 394.
Chrudimský kraj 15, 16, 388.

Ibrahim vyslanec turecký (Ztroce-
ný) 119.
— veliký wezir 394, 398, 401, 404.
Ignatius w. z Loyoly.
Hěsbázy Štěpán 420—422, 424, 425
432, 433.
Inn 140.
inquisici 184.
Insbruck 11, 33, 35, 41—44, 61, 69,
93, 99, 101, 135, 136, 138—142,
208, 334.
instrukce pro král. rychtáře 5.
interim 2.
Isabella dcera Filipa II 325.
Isabella Zápoľská 32, 33, 36, 69, 73.
Istvánky Mikuláš 347.
Itálie 117, 209.
Iwan Wasiljewič kníže Moskevský
264.
Iwančice 158, 434, 435.
Izákůw Jakub 95.

Jager 47, 380—382, 427.
Jachymow 98.
Jáchymowští 201.
Jakub děkan Sedlečanský 263.
— děkan Zatecký 28.
— rezník 95.
sw. Jakuba kostel a klášter 18, 270,
271, 273—275, 279, 296, 348, 381.
Jan biskup Olomaučský 269, 275, 278,
281.
— farář u sw. Jindřicha 132.
— farář u sw. Štěpána 337.
— kněz zpovědník arciknížete Ferdi-
nanda 103, 105.
— kněz pod oboji 137.
— král švédský 331.
— krejčí w. Hlubocký.
Jana krále privilegium (z r. 1328) 78.
sw. Jana Křtitele pod Petřínem 83.

Jan František biskup Verceľský.
nuncius 306.
Jan Friderich Grahsky 166, 181.
Jan Jiri saský 430.
Jan Jirik bakalář savedu Litomyš-
ský 6, 8.
Jan Sigmund Zápoľský wéwoda sedmi-
hrad 32, 38, 39, 69, 108, 152, 160,
161, 170, 181, 187—190, 202.
Jan Wilem saský 78.
jarmarečné 18, 19.
Jaroměřci 289.
Jaros Tomáš zwonář (puškar) 100,
188.
z Jaworice Tomáš mistr 5, 34.
jednota bratrská 6—9, 103, 106, 113,
157, 185, 233, 235, 322; sw. bratři
Pikarti.
jednoty dědičné s kurf. brandenbur-
ským 272, 282, 288; falešným 375.
z Jelče Jiri perkmistr 4.
Jeronym Pražský 318, 326.
Jesenice 98, 99, 122, 269.
Jesuité 64, 65, 67, 72, 88, 89, 91, 101,
103—107, 113—117, 124, 135, 148,
150, 159, 160, 172, 186, 209, 239,
260, 270, 276, 277, 279, 343, 348,
349, 374, 382, 398, 416, 423, 427,
430; klášter (kollej) a kostel 64, 65,
104—106, 113—117, 124, 159, 160,
172, 209, 210, 260, 270, 277, 296,
374, 382, 423; Wdenska kollej 115;
školy 135, 186, 427.
Jesuitská ulice 277, 278.
jezy na Labi 91.
Jihlava 108, 385, 437.
sw. Jilji kostel 131, 257, 255, 364,
388; farář 237, 255; sw. Facius;
strádník sw. Ondřej; ulice 388.
Jindřich bratr Karla IX franc. 216,
257.
— II král franc. 41.
— IV král franc. 344.
— wévoda brunswický 50.
sw. Jindřicha kostel 88, 116, 124,
132, 169, 203; farář 116, 102;
sw. Fridrich, Jan.
Jindřichowice 41.
Jinočany 343.
sw. Jiří klášter a kostel 270, 348;
abatyse 152; sw. z Blatná Lid-
mila.
Jiří farář u sw. Hawla 132.
— farář u sw. Michala w Opat-
wictch 337.
— jehlar 256.
— kníže Lehnický 264, 324.

- Jiří Poděbradský, král 99, 175, 466, 441, 443.
 Jiří Fridrich markrabí brandenburský 48.
 Johanna sestra Karla V 43.
 Julius III papež 31, 40, 64.
- Kába z Rybnían Sigmund 77.
 Kadaň 135, 233, 381; srw. Stěrba.
 kalendáře oprava 310, 313, 314, 318.
 Kalošský arcibiskup w. Dražkovič.
 Kalvinisté, kalvínská sekta 218, 230, 232, 296, 328, 336, 340.
 Kamenický Jakub kněz 133.
 Kamýček ze Lstiboře Albrecht 233.
 kancelář královská 7, 31, 76, 298, 309, 316, 338, 406, 408, 411, 412, 416, 417, 442—444.
 kancléř nejvyšší 196, 200; w. z Pernšteina Wratislav.
 kancléř Staroměstský 19, 344.
 Kaniže 74, 394, 395, 398, 400, 401, 427.
 kanovníci 89, 125, 159, 276, 318; srw. kapitula.
 Kapoun ze Swojkowa Albrecht purkrabí Hradecký 215, 252, 266; Jindřich 400, 403.
 kapitula Pražská 20, 98, 99, 111, 152, 230, 258, 262, 293, 294, 327, 329, 345; Vyšehradská 258.
 kaple swatowáclawská w. sw. Wácslawa.
 Kaplice 113, 270.
 Kaplir ze Sulewic Albrecht 5.
 Kapr Sigmund purkmistr Staroměstský 435.
 Kapuanský arcib. w. Antonin.
 kapucini 395.
 Karel arcibiskup w. z Lamberka.
 Karel arcikníže (syn Ferdinanda I).
 11. 87, 93, 97, 99, 109, 112, 122, 123, 126—129, 141, 147, 154, 157, 160, 199, 200, 202, 227, 266, 267, 272, 290, 303—305, 312, 324, 325, 334, 345, 347, 378, 384, 423.
 Karel IV císař 297.
 Karel V císař 1, 2, 6—8, 15, 30, 31, 33, 34, 40—45, 57, 66, 69, 73, 75, 78, 85, 89, 90, 205, 229.
 Karel IX král francouzský 202, 257.
 — kníže Minsterberský 276, 307, 324.
 — markrabí Burgovský (syn Ferdinanda tyr.) 324.
 Karik Michael z Rezna saused Staroměstský 104.
 Karlowa kollej 25, 63, 91, 95, 96, 133, 187, 208, 308, 358, 423.
 Karlovský opat 262.
 Karlowy Wary 85, 187, 211, 299.
 Karlštejn 109, 126, 249, 250, 276, 329; purkrabí 26, 249.
 Kartauské zboží 78, 134.
 Karyk Sigmund z Rezna 251.
 Kateřina sestra Karla V, choť Františka Mantuanského 43, 51.
 Katow 369.
 Kaufim 186, 336, 391.
 Kaufimský kraj 16, 269.
 Kekule Jindřich 87.
 Keresteš 382.
 Kladské hrabství 14, 114, 155, 191, 192, 196, 201, 272.
 Kladští 208, 236.
 kláštery 64, 293, 294, 327, 413, 422.
 Klatow 336; z — Martin mistr, farář Betlémský 27, 31.
 klec železná na smilníky 36.
 Klekler Křištof doktor w. práwích 5.
 Kleneč 76.
 klenoty zemské 276.
 2 Klenowého Jan nejw. písař 402, 404, 410.
 Kliment VIII 345, 359.
 sw. Klimenta na Starém m. 64, 88, 104, 114—117, 260; srw. Jesuité.
 — na Nowém m. 358; opat w. Litomyšlský.
 Klosterneuburk 435.
 kněží, kněžstwo, duchowenstwo 38, 39, 51, 84, 87, 93, 101, 102, 106, 110, 121, 127, 139, 140, 146, 147, 150, 152, 153, 162, 164, 165, 167, 172, 180, 182, 183, 196, 207, 210, 211, 215—217, 220, 224, 229, 230, 236, 237, 238, 269, 270, 275, 276, 278, 289, 296, 307, 311, 317, 322, 327, 358, 370; bratrství 61; Lutheránští 59—62, 97, 98, 185, 235, 256, 263; pod jednan 13, 20—23, 101—103, 105, 111, 114, 159, 184, 185, 205, 207, 348, 422, 424, 430; pod oboji 7, 13, 21—23, 101—103, 105, 111, 114, 124, 129, 130, 132, 159, 205—207, 235, 243—245, 247, 249, 253—256, 263, 264, 279, 286, 287, 311, 317, 319, 329, 336, 337, 340, 341, 346, 356—359, 364, 408, 440; sw. Wita 11, 89; vyšší 251, 258, 262.
 knihy zapowězené 135, 210.
 knížata němečtí 1. 2. 161—165, 207, 336, 390, 397, 432, 433, 436; srw. kurfirsti.

- knížata slezští 120, 123, 193, 251, 252, 387; *srw.* stawowé.
- Knor z Roznrota Wawřinec doktor 5.
- Kobenc Jan kanclér Karla štyrského 304, 305.
- Koc z Dobře Adam 165.
- Kokorno 378, 379.
- z Koldina Pawel Kristian 256, 292, 317.
- Kolín na Labi 336, 438.
- Kolinský kurfirst 275, 276, 396, 397, 403, 413.
- Kolinský Jan mistr, arcijáhen Hradecký, administrator 63, 84, 87, 105.
- z Chotěřiny Matauš mistr 84, 175.
- Kolonič Siffrid 433.
- z Kolowrat Jindřich (Libšteinský) 369; Ludwik (Bezduřický, Košatecký) 5, 24, 25, 34; Wolf nejw. sudí dworský 402.
- Komárno 99, 170, 177, 366, 368—370, 372, 373, 381, 386, 389, 399, 404, 415, 419, 421, 426.
- kommissi sněmem zřízené: o čeled 14—16; o hotovosti veřejné 296; k jeduání s kláštery 327; o kollej Karlown 95; o konsistoř 317—320; o léna něm. 109; o minci 14; o napprawování práv měst. a zem. 14, 16, 72, 91, 100, 109, 198, 199, 316, 350, 383; o plawbě po Labi 207, 227, 340, 350, 383; o práwa horní a o hory 340, 350; o řemeslnících 14, 15.
- komora dworská 227, 243, 310, 315, 328; královská 3, 4, 6, 54, 65, 74, 81, 91, 98, 111, 112, 117, 151, 175, 195, 196, 208, 222, 224, 289, 293, 301, 302, 309, 310, 315, 377, 388, 391.
- kompaktata 21—25, 27, 110, 133, 150, 177—179, 182, 184, 206, 243, 409, 410, 412, 440.
- koncilium obecne 2, 21, 40, 110, 112, 125; w Trientě 2, 31, 40, 110, 112, 135, 139, 140, 145, 184, 187, 216, 279, 422.
- konfessí Augsburská w. Augsburská; bratrská 231—233, 235, 236; řešská 232, 234—240, 242, 249, 254, 263, 287, 292, 296, 302, 307, 308, 317—320, 322, 323, 328, 408—410, 417, 440, 443.
- konfoederací 432, 433, 435.
- Konger Kašpar z Lublaně Jesuita 114.
- Konopistě 268.
- konsistoř pod jednau 39, 71, 72; pod oboji 7, 25, 39, 48, 51, 57, 62, 63, 71, 72, 84, 85, 93, 98, 104, 107, 129, 130, 132, 133, 137, 150, 151, 158, 172, 176, 177, 179, 180, 183, 205—207, 210, 211, 216, 217, 229, 235, 237, 238, 241—245, 247, 253, 255, 256, 263, 264, 286, 287, 292, 293, 299, 306—308, 310, 311, 317—323, 329, 333, 335—337, 340, 341, 356—359, 364, 408—410, 440.
- Koňská brána 19, 87, 88, 124, 125, 334.
- Koňský trh 88, 124, 384, 402.
- Konstantinopol 50, 69, 79, 82, 108, 119, 161, 164, 181, 187, 234, 316, 361, 380, 382.
- konšelé 19, 266, 286, 311, 383, 407; Kutnohorští 26; Litoměřičti 404; Pražští 32, 87, 92, 121, 123—126, 150, 155, 159, 163, 217, 252, 255, 273, 310, 320, 324, 336, 346, 407; Malostranští 436; Nowoměstští 257, 320, 385, 386, 435, 436; Staroměstští 5, 80, 159, 163, 222, 255, 320, 435, 436; Táborští 321.
- konvokací kněžské 184.
- Kořínek Jan farář w Chomuticích 131.
- Korka z Korkyně Pawel 87, 112, 129, 193, 241, 270, 278, 294, 301, 333, 369.
- Korneuburk 168, 169.
- korunování w. Maximilian II, Rudolf II.
- Korutany 70, 147, 276.
- kostel Pražský w. sw. Wita.
- Kostelec 10; děkan w. Larwa.
- kostely 18, 19, 52, 207, 210, 211, 217, 274, 275, 287.
- Kostka z Postupic Bohuslaw 7, 61.
- Kostnice 135; koncil 357.
- Košice 188, 394, 418, 420, 424, 425, 429, 431.
- Kotce 18.
- Kotowec z Aurazu Jan 256.
- Kozáci 331.
- krádeže 342, 343.
- Krajina 70, 147, 276.
- Krajír z Krajku Arnošt 8, 52, 53, 60, 61, 66, 67; synové 60, 61, 93, 186; Karel 231, 235; Wolf nejw. purkrabí 17, 34, 37, 51, 52, 53, 66.
- Krakow 51, 212, 215, 262, 331, 345.
- Krakowský wojwoda 338.
- z Králové hory doktor Franc 175.
- krámy 18; *srw.* berné. daň.
- z Krásnéhory w. Zelotin.
- Krásnostawa zámek 335.

- Kraupa w. Polenta.
 Krč 209.
 Krecký biskup w. Urban.
 krejčí z Nowého m. 237.
 Krekwic Fridrich 346, 361.
 z Křimic w. Točník.
 Kristian II saský 305, 334, 430.
 Kristian w. z Koldína.
 Křiwoklát 9, 10, 17, 39, 49, 69, 101—
 104, 106, 135, 137, 138, 144, 186,
 203, 225, 417; panství 191, 196,
 225.
 sw. Kříže klášter 189.
 u kříže zlatého dům 277.
 křižovníci s červenau hvězdau 65,
 117, 156, 194, 355; srw. špitál.
 Krocin z Drahobeje Jan 352.
 Krumlow 35, 112, 121, 225, 268—270,
 285, 306, 310, 324, 334, 348, 349,
 368, 417, 447.
 Krupina 421.
 krupobití 140.
 Kulmbach 50, 53.
 Kuneš zeman 36.
 Kunětická hora 71.
 z Kunowic na Brodě uh. Dětrich 307.
 Kunratice 113, 342.
 Kunšowic ulice 407.
 Kupa řeka 354.
 kurfirsti 35, 41, 78, 82, 83, 85, 118,
 135, 149, 162, 243, 255, 264, 305,
 309, 395—397, 436.
 Kuthen z Šprymberka Martin 90.
 Kutná hora 26, 71, 154, 186, 188,
 189, 263, 295, 300, 310, 326, 336,
 343, 354, 385, 438; konšelé 26.
 Kutnohorští w. Hornici.
 z Kwitkowa w. Strýček.
 Labe 91, 140, 207, 227, 272, 273,
 340, 350, 383, 424, 429.
 z Lamberka Karel arcibiskup 42,
 440, 441, 443.
 Landskron 6.
 Lang Filipp komorník císařský 438.
 Larwa Wacław děkan Kostelecký 84.
 Laučim 337.
 Launy 79, 198, 336, 368, 384, 388.
 laupeže, laupežné rotý 3, 4, 342, 343.
 Lautkow 87.
 Láwa 369.
 sw. Lazara kostel 273.
 lazebníci 11, 151.
 lázně královské 260
 z Lázan w. Bechyně.
 legat papežský 406.
 Lehnický kníže 251; srw. Jiří.
 Leiser Polykarp doktor, kazatel kní-
 žat saských 430.
 léna německá 109, 155, 224, 282.
 Leonora Mantuánská, dcera Ferdi-
 nanda I 108, 140.
 Lepeš Walentin biskup Wesprymský
 441, 449.
 Leskowec z Leskowa a na Nowé
 Cerekwi Jan 57, 63.
 Lewice w. Dregel.
 ze Lhoty w. Boryně.
 Libeň 131, 226, 447.
 Libochowice 404; panství 401, 414.
 Libušský farář 130.
 Ličkow 364.
 Lichtenfels 50.
 Lindek Kašpar tajemník arciknížete
 Ferdinanda 136.
 z Lindy Felix arciděkan 329.
 — Petr děkan Pražský 262.
 Linec 35, 41—43, 46, 69, 86, 96, 112,
 113, 121, 122, 161, 162, 255, 256,
 259, 266—270, 285, 309, 311, 312,
 334, 419, 433.
 Lípa 263.
 z Lipého Pertolt zemský heitman
 moravský 168, 213.
 Lipník 6.
 Lipsko 41, 153, 154, 257, 430.
 z Lipy w. Salawa, Trčka.
 z Lisowa w. Španowský.
 Litawa 370.
 Litoměřice 198, 263, 274, 304, 427;
 děkan 52; konšelé 404; kostel 335.
 Litoměřický kraj 16.
 Litomyšl 7—10, 450; panství 7, 389;
 srw. Šeynoch.
 Litomyšlský Matauš opat sw. Kli-
 menta 358.
 z Lobkowic Adam Hawel 348, (dům
 jeho) 416; Bohuslaw 54; (Hasi-
 šteinský) Bohuslaw Felix nejvyšší
 sudí, pak nejvyšší komorník 204,
 229—232, 238—240, 242—246, 249,
 252, 255, 256, 266, 281, 282, 309;
 Jan 363; Jan (Popel) nejw. sudí
 51, 55; Jan (Popel) ml. nejw. pur-
 krabí 58, 60, 61, 69, 74, 76, 123,
 128, 142, 167, 199, 264; Jan (Po-
 pel) st. nejw. hofmistr a praesident
 komory 12, 58, 60, 69, 74, 76, 100,
 141, 285; Jan Wacław heitman
 Starom. 398; Jiří (Popel) ml. prae-
 sident nad appell. 339; Jiří nejw.
 hofmistr 278, 320, 327, 349—353,
 356, 362—364, 437; Křištof (Popel)
 294, 337, 353, 376, 402, 410, 412;

- Ladislaw marsalek 5, 11, 157; Ladislaw ml. (br. Jiřího) 333—355, 360—362, 374; Ladislaw st. nejw. hofinistr 214, 252, 253, 266, 271, 297, 307, 326; Mikulaš heitman Starom 333, 334; Wacław 78, 363, 379, 382; (na Chlumci) Zdeněk nejw. kanclér 392, 400, 402, 403, 407, 411, 413, 414, 434, 439.
 Loketskó 120, 155, 181, 191, 192, 196, 208, 272.
 Loketští 208, 236.
 z Loksni Jiri 68; Kateřina 68, 274.
 z Lomnice Zdeněk Meziričský 57, 63, 72, 130.
 Lopatský Cyprian 233, 256.
 z Loyoly Ignatius 64, 65, 115.
 ze Litboře w. Kamýcký.
 Lublaň 114.
 Lublin 215, 338.
 Lubno 112.
 z Ludanie Wacław zem. heitman moraw. 30.
 Lukáš Jan 5.
 z Lukonos w. Swík.
 Lupác z Hlawacowa Prokop 172.
 Luther 28.
 Lutheráni 21, 57, 59, 60, 61, 178, 185, 201—206, 230—232, 235—237, 243, 253, 307, 336, 340; srw. strana pod obojí.
 Lužice 70, 76, 77, 82, 83, 86, 120, 141, 153, 169, 188, 190, 191, 218, 236, 273, 275, 276, 280, 288, 290, 293, 335, 367, 445, 446; Dolní 5, 10, 15, 38, 114, 142, 197, 218, 260, 280; Horní 5, 15, 38, 65, 116, 142, 195, 197, 218, 262.
 Lužičané 123, 445, 446; srw. stawowé.
 Lysá 326.
 Magdalena sestra Karla V 43.
 Magdeburk 31, 32, 41.
 Magdeburské práwo 6, 198.
 Mahomet (Muhamed) III sultan 371, 380—382, 415.
 Mach bratr 6.
 Makowský Jeronym komorník císařův 416, 417, 438.
 de Malaspina markrabi Horatius unnc. pap. 292.
 Malá strana w. Menší město.
 Malešice 19, 33, 416, 449.
 Malesow 300.
 Malin 385.
 Malina Enoch saused Nowom. 239.
 Malostranští 107, 120, 134, 301, 376, 372, 376.
 z Malowar w. Chranowaský.
 Malowec z Malowie Wilém 422.
 Malý Jiriík formán z Prahy 46.
 mandaty proti cikánům 29, proti mowěrcem (bratřim č.) 6, 7, 9, 17, 51—53, 58—60, 93, 94, 101, 178, 186, 320—323, 366, 34, 406, 407, 409—412, 417; (srw. Wladislaw); proti loupežníkům 342; proti Židům 81, 94, 107.
 z Maustelda Karel hrabě 374, 375.
 Marie deera Ferdinanda I (choť Wilema Klevského) 12.
 — deera Karla V 2, 12.
 — choť Ludwika krále českého 1.
 — choť Maximiliana II cisare 35, 42, 118, 122—128, 133, 156, 190, 225, 234, 250, 251, 253, 268, 278, 280, 288, 304, 305, 413.
 panny Marie sněžné klášter a kostel 1, 423.
 panny Marie před Týnem 131, 133, 169, 238, 310, 343, 416, 441, 445.
 Marie Konstancie deera Karla styrského, choť krále polského 423.
 Marie Kristina deera Karla styrského, choť Sigm. Bátorého 378, 423.
 Marketa deera Maximiliana II 306.
 — sestra Karla V 43.
 Markwart z Hrádku u na Nekmeri Sebastian, purkrabi Karlsteinský 34, 58.
 Martin arcibiskup w. Medek.
 — biskup Wratislawský 258.
 — farář u sw. Mikuláše na Male straně w. z Mělnika.
 sw. Martina kostel na Starém městě 358; farář w. Stěžerský.
 z Martinie Jan Bořita 112; (Smecanský) Jan purkrabi Karlstein 252; Jaroslav Bořita 405, 412; Jiří nejvyšší kanclér 45; Jiří Bořita nejvyšší sudí 320, 362, 367.
 Martinkowé (loupežníci) 342.
 Matěj děkan Nymburský 28.
 — farář na Přosiku 131.
 Mathiol Petr 89.
 Matias arcikníže 225, 234, 241, 250, 251, 253, 259, 268—270, 275, 276, 280, 299, 300, 305, 312, 322, 334, 351, 366, 368, 370, 375, 384, 386, 390, 391, 393—397, 400, 419—422, 424—429, 431—442, 444—450.
 Maufemnowé 123.
 Mauritius saský 31, 32, 41—47, 59.

Mauthausen 46.

Maximilian arcikníže (syn Karla styřského) 419, 423, 426.

— arcikníže (syn Maximiliana II)
225, 234, 241, 250, 251, 253, 257,
259, 269, 270, 275, 276, 280, 288,
293, 305, 312, 322, 330—332, 334,
335, 337—339, 344, 345, 354, 375,
379, 382, 385, 387, 390, 396, 419,
426, 428, 447, 448.

Maximilian I císař 89.

— II císař 1, 2, 12, 13, 15, 33, 35,
37, 42, 47, 48, 51, 66, 73, 74, 78,
79, 91, 93, 96, 98—100, 108, 112,
118—129, 132—154, 156—158, 161,
162, 164—207, 211—262, 264—269,
271—273, 275, 276, 279, 281, 283,
286, 287, 290, 291, 293, 299, 302,
303, 319, 322, 328, 336, 346, 351,
403, 405, 409, 410, 412, 422, 440;
korunování české 118—129, 132,
134, 139; uherské 141, 142, 149;
pohřeb 266—270, 273—279, 286.

— wévoda baworský 395, 396, 403.

Medek Martin arcibiskup 306—308,
310—312, 321, 323, 327—329, 345.

— z Waldeka Burian 16.

Mediáš 389.

Mediolan 35, 37.

Mehl Jiří doktor, místokancléř 320.

Mehmed baše, veliký vezir 420, 421.

— beglerbeg 374, 375.

— bey, baše Budinský 234.

Měcholupy 446.

Melanchton 28, 60.

Melantrich (z Aventina) Jiří 292.

Mělník 71, 234, 249, 254, 255, 288,
326, 336.

z Mělníka Martin farář u sw. Mikuláše na Malé straně 131, 133, 138,
150, 163, 206, 207, 210.

Menší město Pražské, Malá strana 3,
5, 18, 64, 83, 88, 107, 112, 115,
119—121, 125, 131, 133, 134, 144,
148, 150, 153, 160, 163, 169, 180,
187, 206, 218, 233, 234, 237, 249,
266, 275, 278, 294, 301, 343, 348,
355, 375, 376, 382, 388, 406, 416,
422, 423, 436, 442; konšelé 436;
radnice 112, 233, 234; rychtář 343;
rynek 88, 119, 124, 234, 348, 402.

Mergentheim 45, 86, 390.

mesopotamský beg 375.

města královská 5, 17, 18, 20, 26,
27, 32, 44, 48, 53, 72, 75—77, 85,
92, 98, 109, 111, 143, 144, 152—154,
164, 165, 167, 171, 173, 174, 180.

181, 183, 187, 191, 192, 194—201,
203, 204, 221, 222, 229, 232, 233,
236, 238, 241, 249, 254—256, 261—
263, 266, 272, 273, 276, 286, 289,
295, 297, 301, 311, 316, 320, 323,
333, 336, 341, 352, 367, 377, 378,
383, 392, 398, 406, 407, 410—412,
414, 419, 421, 424, 435, 440; Pražská 5, 10, 11, 16, 18, 28, 42, 56,
64, 82, 84, 89, 92, 108, 109, 119,
120, 123, 129, 130, 153, 155, 166,
172, 180, 186, 193—195, 197, 198,
204, 218, 252, 255, 256, 273, 274,
309, 310, 319, 330, 333, 336, 340,
343, 377, 380, 388, 407, 438.

Městec Heřmanův 394.

Meziříčský w. z Lomnice.

Michal wévoda walašský 371, 391,
393, 394, 400.

— Iwanowić wůdce poselstwa moskewského 376.

sw. Michala kostel w Opatowicích
131, 337; farář w. Jiří Šmohel.

— na Starém městě 252, 358, 364;
farář w. Soběslawský.

z Michalowic Bohuslaw místopisář
363.

Michle 140, 446.

Mikuláš od černé růže 233.

sw. Mikuláše na Malé straně kostel
124, 131, 133, 138, 150, 163, 206,
207, 212, 243; farář 237; sw.
z Mělníka; škola 88.

— na Starém městě 157, 310; fara
30, 31.

Miličín 269, 337.

Miltnerk 86.

mince 13, 14, 424, 429.

Minkwicz Bartoloměj, Erazim a
Kašpar 10.

Mirkowský z Tropčic Mikuláš 79,
120, 166, 252.

místodržící 6, 185, 186, 188, 189, 208,
210—212, 217—219, 225, 226, 253,
257, 258, 265, 266, 280, 283—288,
307—311, 365, 366, 368, 369.

mistři w. universita.

Míšeň 59.

z Mitrowic Wratislaw 346.

mladešowic Petr zeman 422, 424.

mlýny 18, 19; sw. daň, sbírka;
Staroměstské nad mostem 260.

Mnichow 2, 96.

Mnišek 193.

mniši 276.

Močidlanský w. Palma.

Mohan 42, 50.

- Mohučský kurfirst 397, 403.
 Mojžiš lékař Žid 80.
 z Molarta Arnošt a Hanuš 421.
 Moldawa 262.
 Molk 285.
 mor 31, 33, 34, 56—58, 68, 86, 108,
 132, 135, 136, 138, 151, 182, 186—
 189, 267, 309—314, 326, 388, 391,
 393, 427, 430.
 Morawa 5, 6, 9, 29, 34, 36—38, 46,
 69, 70, 73, 82, 83, 86, 91, 92, 120,
 141, 145, 148, 153, 154, 157, 169,
 174, 190, 191, 197, 262, 273, 275,
 276, 281, 288, 290, 293, 313, 327,
 343, 367, 380, 385, 389, 391, 395,
 417, 418, 434, 436, 441, 445—447.
 Morawané 24—26, 123, 148, 193, 448,
 450; srw. stawowé.
 Morawec w. Černý Jan.
 Morone legat papežský 110, 264.
 Moskewské poselstwi 376, 391, 393;
 srw. ruské poselstwi.
 Moskewský kníže 374, 376, 391, srw.
 Fedor, Iwan.
 Moskwa 264, 376.
 Most 31—34, 417.
 Mostští 417.
 most Pražský 12, 18, 125, 156, 194,
 260, 275, 278, 309, 384; věž 12,
 125, 172.
 k mostu ulice 278.
 Mošovský Felix heitman hradu Praž-
 ského 422.
 Motol 343.
 Mráček Jakub z Nymburka 27.
 Mřeněk Jiří měšťan Starom. 333.
 Muchek z Bukowa Petr 43, 79, 141;
 Wilén purkrabí Karlsteinský 167.
 Mukačow 366.
 multanský wojwoda 32, 46; srowněj
 Aaron.
 Mura 74.
 Můstek 407.
 mustrunky 36, 45, 53, 73, 79, 166,
 168, 182, 332—334, 366—369, 379—
 382, 391, 394, 401, 404, 415, 419,
 420, 425, 436, 444.
 z Mutěmna Jaroslav 256, 283.
 Mystopol Jan administrator 21, 23 —
 25, 27, 28, 30, 31, 42, 62, 63, 84,
 131, 133, 137, 138, 150, 163, 206,
 209, 210.
 Myskowski Sigmund 423.
 mýta w. cla.
 Napragy Demetrius biskup 389.
 naprawování (korrigování) práv w.
 kommissi.
 Naumburk 110.
 Nansius biskup Widentský 20.
 z Nectin Beneda 226.
 Německo (říše) 2, 66, 117, 147, 333,
 356, 374, 381, 384, 413; jižní 42;
 severní 50.
 Nepomuky 79.
 Nespěky 448.
 z Nestajowa w. Žehušický.
 Neubauer Ondřej Jesuita 423.
 newěstky 36.
 Nimbuk w. Nymburk.
 Nizozemí 15, 69, 74, 299, 300, 305,
 312, 322, 366, 371, 375, 384, 428,
 Normberk 42, 54, 83, 85, 200, 202.
 398; kupci 201;
 Nová brána w. Horská.
 Nowé město Pražské 5, 10, 12, 18,
 19, 24, 31, 33, 34, 87, 92, 96, 98,
 109, 116, 119—121, 124, 130—132,
 134, 141, 151, 153, 159, 163, 167—
 169, 187, 197, 207—209, 212, 215,
 218, 232, 233, 238, 249, 255, 257,
 263, 266, 270, 273, 274, 289, 303,
 309, 320, 323, 349, 355, 358, 365,
 376, 384, 388, 402, 406, 407, 430,
 435, 436, 446; konšelé 257, 320,
 385, 386, 435, 436; obec 239; privi-
 legia 377; radda 320, 365; radnice
 96, 238, 407.
 Nowé město Widentské 145, 312;
 biskup 251.
 Nowohradská stolice 45.
 Nowokřtenci 230.
 Nowoměstí 18, 19, 85, 92, 96, 99,
 121, 184, 301, 336, 341, 352, 377.
 Nowý zámek w. Ujwár.
 Nožička Blažej 5.
 nunciowé papežstwi 282; we Widni
 185.
 Nůsly 343; údolí 121.
 Nyáry Pawel 381, 382.
 Nymburk 27, 44, 198, 263, 336, 379;
 srw. Mráček; děkan w. Matěj.
 obora královská stará 120, 305, 335.
 obrázky hanlivé proti králi 17.
 Octavius biskup srbský. nuncius pa-
 pežský 306.
 odúmrtí 256, 272, 273, 316.
 ohně w. Praze 10, 96, 100, 119, 187,
 208, 375, 381, 413, 430.
 Ojwin klášter 65, 116, 117; přewor
 Baltazar 116.
 Olešnický kníže 251.
 Olomanc 37, 51, 70, 76, 77, 91, 142,
 281, 282, 364; kostel 355; biskup-
 ství 293; srw. sněm.

- Olomaucký biskup 40, 123, 127, 129, 148, 251, 275, 278, 281; srw. Albin, Jan. Prusinowský, Stanislaw.
 Olšany 446; zahrady 19.
 Omar veliký wezir 387.
 Ondřej biskup Wratislawský 332, 338.
 — strídník u sw. Jiljí 131.
 Ondřejow 259.
 Onoklasy 343.
 opati 123, 152, 258, 275, 276, 413, 422.
 Opawa 171.
 Opolské knížetství (Opolsko) 32, 38, 39, 322, 387, 389.
 Opochen 379.
 oratorium císařské w kostele Pražském 274.
 Osecký klášter 259.
 Osterode 50.
 Ostrihom 366, 374, 375, 378, 379, 386, 389, 399, 401, 415, 417, 420, 421, 426.
 z Ostroroha hrabě 333.
 Ostrow (za Dobříši) 193.
 Ostrožnická ulice 88.
 Oswětim 335.
 Otice 121.
 z Ottersdorfa Sixt 230, 232, 235, 245, 249; srw. Zwůnek.
 Owenec 120.
 Owocný trh (Malé náměstí) 104, 277.
- Palma Mečidlanský Sixt impressor 407.
 Palota 366.
 Pamphilus Jan 5.
 Paminondas Horský Pawel opat Słowanský 258.
 sw. Pankrací 123, 130, 131, 133, 334; farář sw. Černý.
 Papa 385.
 papež 20, 22, 23, 26, 64, 176, 178, 185, 237, 243, 306, 314, 356, 357, 374, 376 srw. Julius, Kliment, Pawel, Pius, Rehoř, Sixtus; dwůr 426, 428; wyslanec 251, 252, 270.
 z Pardubic Jakub hrobař židovský 95.
 Pardubice 56, 87, 119, 165, 172, 450; panství 29, 98, 119, 181, 307.
 Paříž 239, 277.
 Passow 42—46; biskup 269.
 Passowská smlauwa 50, 57.
 Pašek z Wratu Jan 163.
 z Paumberka Matiaš 109.
 Pawel III papež 2, 31.
 — IV papež 65.
 — primas Menšího města 249.
 sw. Pawla špitál 78, 172.
- Pec carský radca 385.
 Pechame kožišník 59—61.
 Pelhřimow 336.
 perkmistr 4.
 Perno (? Bern?) 2.
 z Pernštejna Jan 2, 14, 29, 98, 385; Jaroslaw 2, 14, 61, 98; Wojtěch 14; Wratislaw nejw. kanclér 2, 14, 120, 157, 168, 196, 200, 212, 213, 228, 234, 250, 252, 257, 262, 263, 282, 288, 297, 299, 300, 307, 311, 315, 330, 349; dcera Polixena chof Wiléma z Rosenberka 330, 349.
 Persie 376, 398, 401.
 perský šach 398, 401; poselství 398.
 Peršané 49, 294, 346.
 Pešt 405, 413, 415.
 Peterka Wit kněz 62.
 Pětipeský z Chýse a Egerberka Albrecht 379, 382.
 sw. Petra na Pořící kostel 10; škola 10.
 Petřín 83.
 Petrowická twrz (u Uhřiněwsi) 342.
 Pfauser Šebastian 66, 78, 79.
 Piacenský biskup nuncius 296—299.
 Pikarti 6, 8, 27, 71, 94, 101, 328, 336, 407, 410; srw. bratří, jednota.
 Pikaristwí 27.
 Písek 132, 193, 336.
 z Písnice Jindřich prokurator král. 355, 360, 363.
 Pius IV papež 110, 111, 137, 139, 140, 145, 146, 150.
 Plánský z Žeberka Jindřich 5.
 Plaské zboží 134.
 Plassenburk 50.
 platněřská ulice 157.
 plawba po Labi 207, 227, 272, 273, 340, 350, 383, 424, 429.
 plawení dříví 155.
 z Plawna páni 55—57, 72, 73; Jindřich nejw. kanclér 4, 33, 34, 40, 41, 50, 53—55; Jindřich ml. 73.
 Ples (Pština) 335.
 Pluml Mikuláš wozka Pražský 46.
 Plundra laupežník 343.
 Plzeň 44—46, 56—58, 63, 68, 77, 79, 85, 93, 122, 162, 310, 387, 388, 391—394, 440.
 Plzenský kraj 43, 44, 269, 312.
 Plzenští 154, 155, 289, 352, 369.
 Počernice 96.
 podávání swátosti oltářní dítkám 21, 22, 110, 150, 177, 357.
 Podbořany 263.
 Poděbrady 56, 82, 108, 119, 326, 339, 388; farář 130; panství 16, 28, 191.

pod jednan a pod oboji w strana.
 podkomoři 273.
 Podskali 19, 309, 358.
 Pohráň Benedikt 419.
 Pohorelec 119.
 Polenta (Kraupa) z Kutnéhory Jiri,
 rektor univ. 124, 130, 131.
 Polná 11, 147, 213.
 Polsko 8, 162, 212—215, 221, 223,
 257—259, 261, 262, 264, 282, 283,
 330, 332, 331, 335, 337—339, 345,
 374.
 polský král 393; srw. Batory, Sigmund;
 poselsiwi 221, 393, 423.
 Pontanus z Breitenberka Jiři official
 329, 422.
 Popel w. z Lobkowic.
 Popp Jan služebník komory 268, 274.
 Portiér w Praze 10.
 — na Sázawě 448.
 Poříčská brána 10, 18, 78.
 porta turecká 161, 426—428.
 porybné 18.
 posty 163.
 posudné 38, 39, 51, 56, 77, 90, 126,
 142, 143, 155, 156, 171, 190, 191,
 193, 195, 196, 198, 203, 204, 208,
 213, 214, 219, 221, 223, 226, 228,
 233, 234, 236, 254, 260, 261, 267,
 271, 272, 284—286, 289—291, 295,
 301, 303, 308, 313—316, 322, 323,
 332, 333, 340, 350, 351, 353, 361,
 378, 388, 389, 3 8, 408, 414, 429.
 powodně 140, 156, 182, 189, 309, 310,
 387, 388, 417.
 Poznaňsko 335.
 Prác 273.
 Prachatice 368.
 Prachenský kraj 16, 68, 165, 269, 292.
 Prasná wěž (brána) 88, 124.
 práwa a zřízení zemská (srownání
 s měst.) 16, 195, 198, 272, 282, 292,
 316, 383, 424, 429; srw. kommissi.
 práwo horní 340, 350, 424, 429.
 Pražane 19, 20, 26, 27, 48, 53, 57,
 72, 77, 81, 83, 85, 87, 98, 109, 123,
 129, 130, 133, 141, 144, 154, 167,
 172—174, 181, 189, 190, 194, 198,
 208, 221, 227, 229, 232, 236, 238,
 240, 249, 256, 274, 275, 289, 301,
 317, 318, 323, 333, 336, 340, 341,
 355, 368, 369, 377, 385, 435, 443,
 445.
 Preiner Jan 400.
 Přelajka 337.
 Přelané 394, 450.
 Pressius Pawel 235.

Prstow 418.
 Přepurk 11, 29, 30, 32, 40, 41, 46,
 70, 91, 141, 142, 145, 168, 169,
 182, 189, 212, 259, 260, 284, 307—
 309, 314, 339, 371, 380, 418, 419,
 421, 432.
 přewozníci 175, 393.
 Příbram 69, 225.
 Princ (Prinz) Daniel vyslanec ctw.
 264, 339.
 privilegia měst 11, 195, 257; měst
 Pražských 19, 92, 134, 135, 180,
 377; zemská 155, 174, 178, 179,
 181, 182, 248, 267, 351; židovská
 180.
 přivozy 18, 19, 303.
 probosti 151, 275, 276, 422; Pražský
 99, 152; srw. Scribonius.
 processí 168, 269.
 prokurator královský 211; srw. Cho-
 tek, z Písnice.
 z Promnic Sigfrid 337.
 Prosik 131, 306, 447; farári: Bene-
 šowský Wacław 306, 323, 337, 341;
 Matěj 131.
 Prostějow 281, 282.
 z Prostiboře (Prostibořský) Joachim
 149; Oldřich 16.
 protestanti w. strana pod oboji.
 Proxen ze Sudet Simon mistr 129,
 216.
 Prusinowský Wilém biskup Oloman-
 cký 185.
 Prusko 8.
 Pstina w. Ples.
 Ptákowo městiště 87.
 Pulkawa w Rakausich 29.
 purkrabí nejvyšší 51, 85; srw.
 z Krajku Wolf, z Lobkowic Jan.
 Ráb 47, 99, 170, 177, 366, 368—370,
 385, 386, 421.
 raddové nad appellacimi 5, 11, 31,
 33, 186, 230; komory královské
 3, 4, 6, 15, 17, 20, 31, 56, 58—60,
 63, 73, 74, 81, 94, 135, 147, 161,
 153, 171, 175, 181, 186, 192, 195,
 200, 201, 222, 224, 258, 268, 274,
 284, 311, 315; královsti 6, 120,
 131, 148, 404, 405, 409, 412, 418,
 434, 441, 443; srw. úředníci zemští.
 raddy měst Pražských 207, 320.
 z Radkowa Adam ministr, radní písař
 Nowom. 98.
 radnice 189; Hradčanská 89; Malo-
 stranská 112, 233, 234; Nowoměst-
 ská 96, 238, 407; Staroměstská 19,

- 36, 59, 159, 232, 277, 321, 352, 407, 423.
 Radziwil kardinal 338.
 — Albrecht maršálek litewský 345.
 u Ráje dům 277.
 Rakausy 29, 70, 73, 80, 163, 174, 181, 205, 251, 266, 272, 275, 306, 314, 337, 366, 368—370, 375, 379, 387, 390, 395, 418, 419, 431—434, 437, 441, 447; Dolní 93, 123, 144, 147, 276, 396; Horní 269, 276, 284, 285, 309.
 Rakendorf 170.
 Rákócy Sigmund 428, 429, 433.
 Rakownický kraj 14.
 Rakownik 336, 391.
 Rakušané 141, 241; srw. stawowé.
 Ratiboř (knížetství Ratibořské) 32, 38, 39, 322, 387, 389.
 Raudnice 304; panství 404, 414.
 Rauna zlatého řád 324.
 Rečický Jiří 109.
 Rečkowa kolej 156, 157.
 z Rederů (na Fridlantě) Melichar 368.
 z Redhoště Jan 360.
 Regina Zidowka 95.
 Řehoř XIII papež 296—298, 310, 328.
 z Rechenberka Melichar 126.
 z Reizensteina Wolf 43.
 o řemeslnících řád 13, 14, 15.
 Řepický z Sudoměře Adam 3.
 Rezek Fabian administrator 341, 356—359, 364.
 Řezno 1, 75—77, 92, 93, 104, 242, 244, 251, 253—255, 257—260, 264—267, 269, 365—368, 370, 371, 376, 386, 387, 431, 432; sněm říšský (r. 1556) 75, 76; (r. 1571) 242, 244, 245, 254; (r. 1576) 259, 260, 264; (r. 1594) 365, 366, 370, 371; (r. 1598) 386, 387; (r. 1607) 431, 432.
 z Řičan Heřman 351, 360, 414; Jan 221.
 Řičanský Jan farář v Týně 131, 133.
 Richmburk 8, 10, 388.
 Řím 64, 65, 112, 113, 115, 140, 146, 150, 177, 237, 345, 355, 358, 359, 364.
 Rokycany 365.
 z Rosenberka páni 55; Ewa, chof Mikuláše Zrinského 170; Jošt 55; Petr Wok 55, 270, 276, 285, 324, 349, 367—370, 392, 400, 402, 411, 423, 427; Wilém 35, 55, 56, 69, 72, 73, 76, 79, 107, 112, 120, 121, 127, 128, 142, 157, 161, 165, 167—171, 199, 200, 207, 209, 212, 213, 215, 221, 224, 225, 228, 229, 235, 240, 246, 248, 250—253, 259, 262, 266—268, 270, 271, 273, 276, 277, 280—283, 285, 293, 297, 302, 304, 306, 307, 310, 313, 318, 320, 321, 324, 325, 327—330, 334, 335, 337—339, 345, 347—351, 353, 356, 357; dům jejich 325, 330, 335, 339, 347, 430.
 z Rozdražova Jeronym biskup Wladislavský 345.
 z Roznrota w. Knor.
 Rozsypal w. Dworský.
 Roztoky 342, 343.
 Rudolf Habsburský 89.
 Rudolf II císař 122, 123, 126—128, 156, 174, 197, 198, 202, 204, 207, 212—215, 218, 219, 223—225, 234, 241, 243, 247—257, 259—307, 309—340, 344, 345, 347, 350—356, 360—368, 370—406, 408—419, 421—440, 442—449; korunování české 241, 247, 249—252; uherské 212.
 Rumpf radca císař. 390, 393, 395, 398.
 Rusko 264; poselství 324; srw. Moskwa.
 Russworm Heřman 405, 413, 422, 423.
 Rut z Dírnhého Bohuchwal 369, 370.
 rybáři 125.
 z Rybnan w. Kába.
 rychtáři 5, 266; Hradčanský 343; Malostranský 343; Starom. 343.
 Rýn 135.
 rynek: Hradčanský 89; Malostranský 88, 119, 124, 234, 348, 402; Staroměstský 36, 65, 88, 112, 124, 194, 275, 288, 294, 309, 339, 376, 402, 431.
 Salawa z Lípy Jan 57, 130.
 ze Salhausenu Fridrich 63, 64.
 Salzburg 35, 69, 356; biskupství 36; kostel 355.
 Sasko 69; kurfürst 225, 234, 236, 272, 280, 283, 288; srw. August, Hanuš Fridrich, Kristian, Mauritijs; wévoda srw. Jan Jiří, Jan Wilém; wévodkyně 85.
 Sátnár 152.
 Saturdži baše 391.
 saud: nad appellacemi 5, 11, 333, 338, 431; dworský 31, 34, 56, 311, 313, 331; komorní 31, 34, 56, 72, 85, 99, 149, 159, 311, 313, 320, 329, 331, 351, 361, 388; zemský 16, 34, 52, 55, 56, 58, 62, 63, 65, 71, 86, 148, 149, 155, 175, 188, 211, 217.

- 280, 300, 301, 312, 313, 320, 326, 355, 360—363, 388, 408.
 saudecowsé zemsti w. úřednici.
 studni světnice na hradě Pražském 23, 25, 77, 100, 107, 123, 129, 226, 231, 410.
 sandy městské 333.
 saukennická ulice 10.
 Sáva 354.
 Sázawa 448.
 Sázená 145.
 sbírky 361, 362, 411, 418, 419; z duchowenstwa 327; z kominů a krámů 379, 383, 392, 411, 418, 424; ze mlýnů 381, 418, 419, 424; z prodajných věcí 291, 295, 328, 332, 340, 399, 411, 421; srw. berně, dan.
 sbory bratrské 6, 7, 8, 51, 52, 59—61, 93, 181, 186, 320, 321, 406, 407, 417; w Boleslawi 60, 61, 407; w Brandýse 61.
 Scribonius Jindřich probošt Pražský 89, 111, 113, 114, 116, 160, 296.
 Seč 394.
 Sedmíhradsko 32, 36, 38, 46, 47, 49, 69, 70, 73, 75, 203, 371, 387, 389, 391, 394, 400, 404, 405, 413, 417—422, 424, 428, 429, 431, 433.
 Sėkelowé 391.
 Selender Wolfgang opat Břewu. 412.
 Selim II sultan 234.
 z Semechowa Duchek 27, 28.
 seminaria 184, 185.
 Senný (senowážný) trh 88, 124.
 shromáždění duchowenstwa a stawů (r. 1548) 22—29.
 z Schönberka hrabě Hannibal 416.
 Schöneich w. Šeynoch.
 z Schönfelda (Schönfelder) Oswald tajemník 250, 271, 320.
 Schottwein 396.
 Schwarzbach 54.
 z Schwarzenberka Adolf 374, 386.
 Sievershausen 50.
 Siget 54, 73, 74, 82, 170.
 Sigmund II August král polský 51, 212, 257.
 — III král pol. 331, 335, 337—339, 345, 423.
 siň weliká na hradě Pražském 302.
 Sinaar wezir 361, 366, 368—370, 374, 378.
 sirotčí peníze 377.
 Sisek 354, 361, 366.
 Sixtus V papež 328, 335.
 sjezdy krajské 220, 223, 224, 227, 228, 229; o lepší rád wojenský 306;
 o náboženství 51, 63, 182, 133, 231, 232, 254, 255; srw. shromáždění.
 Skála ze Zhoře Pawel 430.
 na Skalce (pod Kaňkem) kréma 159.
 Skalice 78, 420.
 Skalický Stanislav bakalář 364.
 sklad soli 134, 155.
 sladownici 245.
 Slanský kraj 16.
 Slaný 79, 198, 336, 318, 368, 384, 387, 388; farář w. Dačický.
 Slačpnice 9.
 Slawata Dwis 235.
 Slawkowšti 201.
 Slawonice 29, 87.
 Slawonsko 270.
 Slezáci, Slezané 24, 332, 434; srw. stawowé.
 Slezsko 5, 32, 38, 48, 69, 70, 82, 83, 86, 91, 120, 123, 144, 148, 153, 165, 169, 174, 190, 191, 193, 262, 273, 275, 276, 281, 288, 290, 293, 307, 313, 322, 332, 335, 337, 367, 380, 387, 393, 417, 445, 446.
 Slowanský klášter 31, 209, 211; opat w. Dworský, Paminondas.
 Sluzský z Chlumu Wacław 121, 149.
 Smečno 405.
 Smichow 134, 303.
 Smiřice 379.
 Smiřický ze Smiřic Jaroslav 276, 339, 348; Sigmund 437.
 sněmy 37, 54—56, 70, 76, 77, 86, 196, 197; český (r. 1547) 14; (roku 1549) 12—15, 20, 22, 23, (r. 1552) 37—39, 57; (r. 1553) 48; (r. 1556) 71—73, 75, 77, 78; (r. 1558) 82, 90—92; (r. 1561) 107—109, 111; (r. 1562) 118, 119, 1—1, 126; (r. 1563) 142—141, 148, 150, 151; (r. 1565) 153—158; (r. 1566) 164, 168, 171, 172; (r. 1567) 172—175, 178—180, 182—185, 205, 206; (r. 1569) 188—192; (r. 1570) 193—200; (r. 1571) 202—207, 209; (r. 1573) 212—215; (r. 1574) 218—224; (r. 1575) 225—250, 253, 256; (r. 1576) 259—264; (r. 1577) 269, 271—273, 276, 281—283, 286, 288; (r. 1579) 289—291, 294; (r. 1580) 295, 296, 302, 303; (r. 1582) 307—309; (r. 1583) 313—318; (r. 1585) 322, 323, 325, 327—330; (r. 1588) 332, 333; (r. 1589) 335; (r. 1590) 340—350; (r. 1593) 350—355, 358, 361—363; (r. 1595 generalní) 371—375, 377; (r. 1596) 377—381; (r. 1597 generalní) 383,

- 384; (*r. 1598*) 386, 387; (*r. 1599*) 388, 389; (*r. 1600*) 392, 393; (*r. 1601*) 398—400; (*r. 1602*) 402, 403; (*r. 1603*) 408—411; (*r. 1604*) 413—415; (*r. 1605*) 418, 420, 421; (*r. 1606*) 424; (*r. 1607*) 429; (*r. 1608*) 433, 434, 437—448; *lužický* 70, 76, 142, 188, 230; *moravský* 30, 37, 51, 70, 76, 77, 142, 171, 188, 434, 435; *říšský* w. Augsburg, Speyer, Rejno; *slezský* 76, 141, 142, 188, 281; *uherský* 142, 182, 189, 212, 259, 260, 307, 309, 313—315, 421, 425, 432.
- Soběslaw 29, 71, 112, 157, 158, 269, 270, 450.
- Soběslawský Tomáš farář u sv. Michala 358, 364.
- Soliman sultan 49, 69, 79, 80, 82, 86, 161, 164, 170.
- Solms hrabě 436.
- Solnok 47.
- Špálená ulice 218, 273.
- Specianus Caesar biskup Cremonský nunciis 356—358.
- Speer Oldřich radda wéwody baworského 403.
- Speyer 199, 200, 202, 203; sněm říšský (*r. 1570*) 199—203.
- Spišská stolice 108.
- Stanislaw biskup Olomaucký 307, 331.
- Staré hrady 170, 369, 370, 374, 380.
- Staré město Pražské 5, 12, 18, 19, 30, 33, 59, 64, 76, 81, 84, 85, 88, 92, 98, 109, 112, 119—121, 124, 130, 132, 134, 151, 153, 156, 159, 163, 168, 169, 187, 189, 197, 207, 208, 221, 222, 232, 249, 255, 257, 266, 270, 275, 280, 283, 289, 292, 294, 296, 320, 334, 349, 352, 358, 364, 365, 377, 384, 387, 388, 396, 406, 419, 423, 435, 436, 446; kancelář 19, 344; konšelé 5, 80, 159, 163, 222, 255, 320, 435, 436; obec 260; radda 207, 271, 344, 360, 365; radnice 19, 36, 59, 159, 232, 277, 321, 352, 407, 423; rychtář 343; rynek 36, 65, 88, 112, 124, 194, 275, 288, 294, 309, 339, 376, 402, 431.
- Staroměstští 18, 19, 77, 85, 121, 131, 134, 175, 197, 208, 209, 232, 274, 301, 336, 341, 352, 355, 396, 403.
- stavové *čestí* 2, 12—15, 21—28, 38—41, 49, 54—57, 70—77, 83, 90—92, 105, 108—110, 118, 121—123, 126—128, 132, 142—144, 151, 154—158, 164—168, 171, 173—185, 188, 190—193, 195—198, 201—206, 210, 213—224, 226—228, 233—235, 238, 240—242, 245, 246, 248, 250, 251, 253, 254, 256, 257, 259—262, 267, 268, 271—273, 282—286, 289—291, 295—297, 302—303, 310, 313—320, 322, 325—329, 331—334, 338—341, 350—354, 359, 361—363, 369, 371—374, 378—380, 383, 386, 388—390, 392, 396, 398—400, 402, 403, 409—412, 414, 417, 418, 420, 424, 429, 432—435, 437—448; *lužičti* 15, 38, 77, 189, 195, 196, 260, 262, 280, 289, 306, 350, 372, 373; *moravští* 15, 30, 46, 77, 189, 192, 193, 195, 196, 221, 260, 262, 281, 306, 372, 373, 419, 432—435, 437, 442, 444, 445; *pod jednau* 229, 230, 237, 238, 241, 242, 244—247, 253; *pod obojí* 21—23, 48, 49, 62, 63, 158, 229—233, 235—237, 239—244, 246, 247, 249, 252, 254, 263, 287, 439—444; *polští* 258, 259, 282, 283, 331—335, 337, 338; *protestantští* (*lutheranští*) 178, 183, 185, 205, 206, 209—211, 215—217, 228, 229, 231, 235, 236, 239, 240, 242, 244—246, 249, 254, 255, 263, 336; *rakaušti* 144, 148, 432, 433, 435—437, 442, 444, 443; *sedmihradští* 428; *slezští* 15, 77, 123, 189, 193, 195—197, 221, 260, 262, 281, 289, 290, 306, 350, 372, 373, 432, 433, 443; *uherská* 47, 142, 182, 188, 189, 421, 424—426, 432, 435—437, 443, 441, 448.
- stěhowání bratři č. 6.
- Strahovský klášter 259, 348; opat 152, 348, 349.
- Strakonice 79.
- strana pod jednau 20, 21, 24, 106, 110, 113, 116, 139, 159, 176, 179, 183, 205, 206, 209, 214, 229—233, 236, 238, 239, 242, 245, 246, 263, 279, 297, 308, 317—320, 321, 329, 341, 345, 346, 348, 365, 407—409, 416, 417, 430, 441, 443; *pod obojí* 20, 21, 24, 25, 27, 105, 106, 110, 113, 116, 137, 139, 140, 1 O, 163, 176—179, 182, 183, 205, 206, 209, 210, 214, 215, 217, 229—233, 237—239, 242, 245, 246, 263, 264, 279, 286, 287, 296—298, 306—303, 317—320, 323, 329, 333, 335, 337, 340, 341, 343, 348, 356—359, 364, 408, 409, 416, 417, 439—441, 443.
- Strassburk 135.
- Strašnice 18, 33

Strážnice 36, 73.
 Strein (Streyn) Richard předseda komory dworské 213, 219, 224, 243, 337, 338, 354, 393.
 Střibro 132, 394.
 Střibrští 289.
 Strýček z Kwitkowa Jiří 235.
 stupně k zámku 3, 275, 375, 382, 416.
 ze Sudet w. Proxen.
 ze Sudoměře w. Řepický.
 Sugurský Zachariáš Iwanowicz 261.
 sucho v Čechách 342.
 Sukdol 300.
 ze Sulewie w. Kapliř.
 sultan turecký 32, 33, 119, 257, 259;
     srw. Achmet, Amurat, Mahomet, Selim, Soliman.
 Sulzbach 202.
 superintendent 249.
 Sušice 336.
 Suter Ondřej primas Nowom. 215, 249.
 Swiněbrod 53.
 Swinská brána 19.
 ze Swojkowa w. Kapaun.
 synagoga židovská 81.
 z Synegu (!) Jan fendrych walonský 384.
 synody 184, 185; w Olomauci (1568) 185; w Praze (r. 1605) 422.
 šancknechti 32.
 Šaraun Mikuláš farář Wápenický 131.
 Šaryšský potok 421.
 Šeradin z Šorndorfa Ludwik doktor w práwích 5.
 Šeynoch (Schöneich) Šebastian heitman Litomyšlský 5, 9.
 Šibenická hora 445.
 Široká ulice 430.
 školy Jesuitů 113—115, 135, 186, 221;
     u sw. Mikuláše na Malé straně 88.
 Slikowé hrabata 57; Joachim praesident komory české 91; Joachim Ondřej 348, 443; Křištof 263; Maurritius 57; Šebastian 79; Wawřinec heitman Starom. 120.
 Šmohel Wáclaw farář u sw. Michala na Nowém m. 131.
 Šoproň 49.
 z Šorndorfa w. Šeradin.
 z Šorndorna Jan 32.
 Španělé 384; jejich bratrstwo w Praze 276.
 španělský král (dwůr) 243, 374, 426, 428; srw. Filipp.

španělský vyslanec 251, 252, 270, 430; dům jeho 430.
 Španěly (Španělsko) 2, 15, 33, 35, 37, 42, 66, 69, 74, 90, 117, 156, 174, 197, 198, 202, 243, 300, 304, 305, 374, 376, 413, 430.
 Španowský z Lisowa Michael podkomorí, pak nejw. písař 233, 247, 276—278, 307, 319, 322.
 Špigl Jan král. důchodní 32.
 Špitálské pole 172, 190, 376, 446.
 špitály 18, 19; křižovnícký 65, 117, 156, 182, 194; sw. Pawla 78, 172.
 Šprenberk 70.
 z Šprymberka w. Kuthen.
 Štěpan král polský w. Batory.
 sw. Štěpána (na Rybníčku) kostel 98, 337; farář w. Jan.
 — we Widni 154, 157.
 z Štěpánic Wáclaw kněz 235.
 Štěrbá Petr z Kadaně 233.
 Štěrboholy 446.
 Šternberk na Moravě 281.
 z Šternberka Adam nejw. komorník 40, 87; Adam nejw. komorník, pak nejw. purkrabí 348, 387, 402, 412, 413, 419, 437, 414, 445, 449; Jan 157, 268; Kateřina 211; Ladislav 101—103, 105, 106, 137, 138, 144; Štěpán Jiří 392, 411, 412, 439, 440, 443.
 Štěžerský Hawel farář u sw. Martina na Starém m. 358.
 Štírlín 113, 122.
 Šturm Wáclaw z Horskowa Týna Jesuita 115.
 Styrsko 37, 51, 70, 147, 276, 304, 334, 347, 394, 396.
 z Šwamberka Adam nejw. sudí 252, 276; (na Přimdě) Hendrych 41; Jan ml. 79, 157; (na Zwikowě) Jindřich 120, 157; (na Ronšperce) Petr 44.
 Šwechat 170.
 Šwendy Lazar 152, 160, 161, 170.
 Šwik z Lukonos Daniel 318.
 Tábor 29, 40, 87, 121, 309—311, 321, 379, 443, 450; konšelé 321; sekta náboženská 321.
 Táborští 121, 415.
 Tata 385, 386, 391.
 Tataři 170, 331, 366, 368.
 Temešvár 46, 160, 380, 381, 385; baše 170; banát 37, 405.
 Teplá 44.
 Teplice 32.

- Terst 147.
 Těšínský kníže 251.
 Tetauer z Tetowa 379.
 Teufel Erazim 46.
 Teuffenbach Kryštof 366.
 z Thurna hrabě František 305; Jindřich Matiaš 391, 394.
 Thurzó Jiří 449.
 z Tiefenbacha Rudolf 438.
 Tilly hrabě Jindřich 433, 434, 436, 438.
 Tisa 47, 161.
 Tišňow 434.
 Točník z Krimic Purkart podkomoří 411, 412, 414.
 Toledo 90.
 sw. Tomáše kostel a klášter 64, 115, 148, 159, 348, 349.
 Trautson Pawel Sixt dworský maršálek 304, 349, 353, 367, 390, 393, 395, 398.
 Trčka z Lipy Burian podkomoří 221, 252, 257, 266, 307, 327, 338, 339; Rudolf 437, 443; (na Opočně a Smiřicích) Wilém 379—382.
 Třebický Karel 46, 47.
 Třebíčské panství 389.
 Třeboň 165, 212, 368, 423; panství 107.
 Trient 2, 31, 40, 41, 110, 112, 125, 139, 140; koncil 2, 31, 40, 110, 112, 135, 139, 140, 145, 184, 187, 216, 279, 422.
 Trierský kurfiřt 397, 403.
 z Tropěic w. Miřkowský.
 Troskowiec zeman 36.
 Trunkel Kristian apotekář 167.
 Trutnow 132.
 tržné 18.
 tuláci 121.
 z Tulechowa w. Codicillus.
 Tula 76.
 Turci 12, 29, 32, 36—39, 43, 45—49, 54, 56, 69—71, 73—78, 81—83, 90, 100, 108, 143, 152, 153, 155, 160—168, 170, 171, 173, 175—178, 181, 182, 187, 190, 201—203, 218—220, 222, 226—228, 242, 246, 257, 259—261, 264—266, 271, 272, 286, 288, 290, 291, 294, 295, 303, 311, 316, 325, 330—332, 340, 346, 347, 349—351, 354, 361, 362, 366, 369—377, 379—382, 385—388, 391, 392, 394, 395, 398, 400—402, 404, 405, 413—416, 418—422, 424—429, 431—434, 436, 437, 446, 447.
 turecké poselství 119, 131, 234, 294, 306.
 turnaje 112, 129, 194, 288, 294.
 Turnow 8, 186.
 Týn Horšůw 77, 93, 115.
 — nad Wltawau 79, 186, 448.
 Týnský kostel w. panny Marie.
 Tyrolsko 37, 41, 44, 70, 101, 135, 147, 172, 193, 225, 276, 375, 390, 437.
 učení Pražské w. universita.
 Uhří 123, 448, 450; sw. stawowé.
 Uhřiněwes 342.
 Uhry (uherské králowství) 3, 11, 32, 36, 38, 40, 43, 45—49, 51, 54, 69—71, 73—76, 79—81, 85, 86, 90, 91, 93, 100, 103, 141, 152, 153—155, 160, 161, 164, 167—171, 175, 181, 187, 188, 190, 193, 202, 203, 222, 226, 241, 257, 266, 276, 284, 291, 294, 295, 306, 308, 312, 331, 346, 347, 350, 361, 366, 368, 372, 374, 379—387, 390, 391, 393, 394, 400, 404, 405, 408, 413, 415, 417, 418, 420—422, 428, 429, 431—434, 437, 441, 447.
 Ujwár (Nowý zámek) 291, 295, 373, 381, 386, 389, 399, 404, 415, 419—421, 434.
 Ulm 82.
 Ungnad císařský radda 385.
 universita, učení Pražské 21, 23, 31, 65, 72, 84, 87, 89, 91, 95, 116, 124, 129, 130, 133, 140, 151, 172, 175, 186, 187, 207, 208, 227, 231—233, 235, 237, 254, 279, 280, 297—299, 308, 311, 318, 369, 440.
 Unverzagt Wolf radda císařský 390, 394.
 Urban biskup krecký 97.
 úředníci zemští nejvyšší (úředníci a saudecowé zem.) 4, 33, 34, 37, 39, 40, 52, 55, 56, 58—60, 63, 68, 73, 82, 86, 107, 111, 118, 120, 127, 131, 140, 142, 147, 161, 164, 168, 171, 180, 186, 188—190, 200, 208, 222, 224, 225, 233, 240, 251, 252, 254—256, 264, 266, 267, 269, 270, 276, 281, 283—285, 288, 289, 293, 295, 302, 311, 313—315, 317, 320, 322, 323, 326—329, 331—334, 336, 337, 347, 349—351, 354—356, 360, 361, 363, 373, 379, 384, 385, 388, 390, 392, 397, 401, 404, 405, 409, 410, 412, 415, 417, 418, 424, 433, 434, 439, 441—444; morawští 218; menší 72; kostelní 19.
 Ursmar rektor kolleje Jesuitské 115.
 Utěšinowić Jiří 32, 33, 36—38.

- Valladolid 15, 66.
 Victoria rektor Widentské kolleje Jesuitů 115.
 vikáři kostela Pražského 169, 430;
 dům jejich 430.
 visitací 64, 181, 307.
 Voigtland 50, 55, 155, 236.
 Wácow 380, 381; biskup 387.
 Wácslaw syn Maximiliana II 243.
 — děkan Kutnohorský 24, 28.
 sw. Wácslawa kaple 125, 127, 128,
 251.
 — kostel na Zderaze 98.
 Wáh 291.
 Walachie 374, 378, 400.
 walašský wojwoda 32, 46; sw. Mi-
 chal.
 z Waldeka w. Medek.
 Waldmünchen 93.
 z Waldsteina Adam ml. nejw. mar-
 šálek 439; (Brtnický) Hlynek zem.
 heitman morawský 314; (na Toč-
 niku) Jan nejw. sudí, potom nejw.
 komorník 24—26, 28, 57, 60, 63,
 130, 133, 141, 144, 167, 199, 205,
 229, 237, 242, 245—247, 252, 253,
 266; Jan st. nejw. komorník 348,
 365, 367, 368, 376; Jindřich 233.
 Wallooi 374, 380, 381, 385, 387, 389,
 391, 392, 445, 446.
 Walther Mikuláš sekretář cis. 136, 182.
 wápennice 19.
 Waradin 357, 391.
 Warszawa 215, 283, 331.
 Wartenberk 280.
 z Wartenberka Jan 263; Zdeněk heit-
 man Nowom. 237—239, 242, 245,
 255, 274.
 Wary Karlowy w. Karlowy Wary.
 Wasserburk 140.
 z Weitmile Jan 43.
 welblaudi 119, 123.
 z Weleslawina w. Adam.
 Welserová w. Filipína.
 Welwary 313.
 Weseli 79; nad Lužnicí 107, 113.
 Wesprym 45, 366, 369, 391; biskup
 275, 276; sw. Lopeš.
 Wettengl Kristof měšťan Starom. 309.
 Welchýnský ze Welhymc Jan purkrabí
 Karlsteinský 258, 262, 277, 307,
 309, 320, 339, 382, 385; Jiří 121;
 (a Tetowa) Rudolf 379, 380.
 Widen 3, 10, 11, 18, 29, 30, 34, 37,
 40—43, 46, 47, 51, 52, 57, 58, 62,
 64—67, 69—71, 73—76, 78—80, 82,
 83, 86, 87, 91, 93, 94, 96—101, 107,
 108, 110, 135, 137—141, 144—149,
 151, 153—155, 157, 158, 161, 165,
 167, 169—171, 176, 178, 179, 181,
 182, 185, 186, 188—190, 200, 202,
 208—215, 217—219, 223—225, 255—
 257, 259, 262, 264, 267, 268, 275,
 279, 282—285, 288, 294, 295, 300,
 304, 305, 307, 309—313, 315, 322,
 333, 334, 347, 354, 369, 370, 380,
 386, 390, 396, 401, 404, 405, 415,
 419, 422, 424—426, 432, 433, 435,
 436; biskup 275, 278 sw. Nausius.
 Widentský mir 425—427, 432.
 Wikletisté 296.
 Wilém wévoda baworský 275, 276,
 312, 396.
 — Klevský (choť Marie dcery Fer-
 dinanda I) 12.
 — wévoda Mantuanský (choť Leo-
 nory dcery Ferdinanda I) 140.
 Wilémow 225.
 Wilberinský klášter 269.
 wina cizí 131, 191, 254.
 Winkler Pawel primas malostr. 318.
 winnice 208.
 Wirtmberský wévoda 140; sw. Frid-
 rich.
 sw. Wita kostel (Pražský) 67, 89, 100,
 112, 115, 116, 125, 127, 148, 152,
 160, 163, 168, 199, 239, 250, 251,
 267—269, 273, 274, 278, 279, 296,
 299, 306, 315, 321, 328, 343, 355,
 356, 413, 425, 429, 430.
 Wittenberk 211, 287, 359; akademie
 232.
 Wladislaw král 55, 185, 186; jeho
 majestát z r. 1484 (falesný) 439,
 440; mandat proti bratřím 53, 61,
 254, 321, 406; privilegia 78.
 Wladislavský biskup w. z Rozdra-
 žowa.
 Wlachowé 209, 381; jejich bratrstvo
 w Praze 276.
 Wlachy 2, 168, 183, 305; sw. Italie.
 Wltawa 19, 81, 83, 122, 134, 140,
 155, 303, 309, 343, 415, 446.
 Wltavský kraj 11, 16, 269.
 Woděradský z Hrusowa 300, 301.
 Woděrkowa ulice 385.
 Wodnanský z Gelastus.
 Wodnany 336.
 z Wojnina w. Chotek.
 sw. Wojtěch z Jirehářch 131, 255;
 farář w. Černý (Moravec) Jan.
 — w Podskali 358. farář w. Hořický
 u wolka dům 104.

- Wranowská manželka Wácslawa Da-
 čického 365.
 Wratislaw 15, 76, 142, 165, 280, 281;
 biskupství 298.
 Wratislawský biskup 123, 127, 129,
 148, 251, 275, 276, 278; srw. Martin,
 Ondřej.
 z Wratu w. Pašek.
 Wřesowec Wojtěch 274.
 z Wřesowic (na Kostomlatech) Kri-
 štof 26, 27; Šebastian 351, 353—
 355, 359, 360, 362; Wácslaw 247,
 249; Wolf nejw. písař 34, 51, 58,
 76, 100, 106, 115, 120, 138, 141,
 167.
 Wřšowice 87.
 z Wrtby na Jindřichovicích Sezima 44.
 Wšech sw. kapitula 298; kollej 21,
 279, 280, 298.
 Würzburg 85; biskup 42, 54.
 Wysebrod w. Brod vyšší.
 Wyšehrad 87, 119, 122, 124, 159, 209,
 324, 334, 445.
 — uherský 378.
 Wyšehradská brána 19, 349.
 wýton w Podskali 19, 92.
 Zahanské knížetství 48.
 Zachař kožišník 126.
 Zajíc z Hasenburka Jiří 283.
 Zamojski Jan 331, 332, 337, 338.
 Zápoľský w. Jan Sigmund.
 Zárow 280.
 Zasmucký heitman 420.
 Zbečno 104.
 Zbiroh 253.
 Zbraslaw 122, 342, 446.
 Zderaz 93, 303.
 zdi městské 273.
 zelený pokoj 25, 403, 410, 439, 442,
 443.
 Zelotin z Krásnéhory Wácslaw mistr
 233.
 zemětřesení 341.
 Zemůň 420.
 Zhořelec 280.
 Zimbern brabě 304.
 Zléchow 343; zboží 78.
 Znojem 11, 79, 82, 86, 87, 108, 166,
 168, 169, 181, 190, 225, 226, 306,
 367—370, 379, 382, 436.
 Zrinský Mikuláš 170.
 zřízení zemské 55, 91, 236, 238, 242,
 245, 246, 253, 327, 333, 429.
 Ztrocený w. Ibrahim.
 Zvíkow 157.
 Zwingliani 230, 232, 296, 336.
 Zwůnek z Ottersdorfa Jiří kramář 126.
 Zatec 135, 233, 249, 336, 388; srw.
 Arpin; děkan w. Jakub.
 Žatecký kraj 16, 364.
 Žďarský Mikuláš heitman hradu Praž.
 138.
 Žďarský ze Žďáru na Čerw. Aujezdě
 Jan 166.
 z Žeberka w. Plánský.
 žebráci 121.
 Žebrák 200.
 Zehušický z Nestajowa Bernart pur-
 krabí kraje Hradeckého 34, 74
 Železná ulice 208.
 Zelinský Křištof místokancléř 352,
 353.
 z Žerotína Fridrich 369; Jan 235;
 Karel 36, 45—47, 73, 74, 441, 442,
 448, 449.
 Židé 80, 81, 88, 94—97, 107, 125,
 129, 136, 137, 167, 172, 180, 191,
 196, 197, 208, 209, 252, 254, 261,
 271, 291, 295, 301, 403, 404.
 Židova pec 446.
 Židovské město 413.
 Žipanský z Dražice Jan 187, 221,
 245; Pawel 59, 84, 109, 154.
 Žitawa 65, 280.
 Žitawští 117.
 Žitwa řeka 427.
 Žitwa-Dorožský mír 427—429, 431,
 432, 434, 436, 437, 446, 447.
 Žizkow 445, 446, 449.

O B S A H.

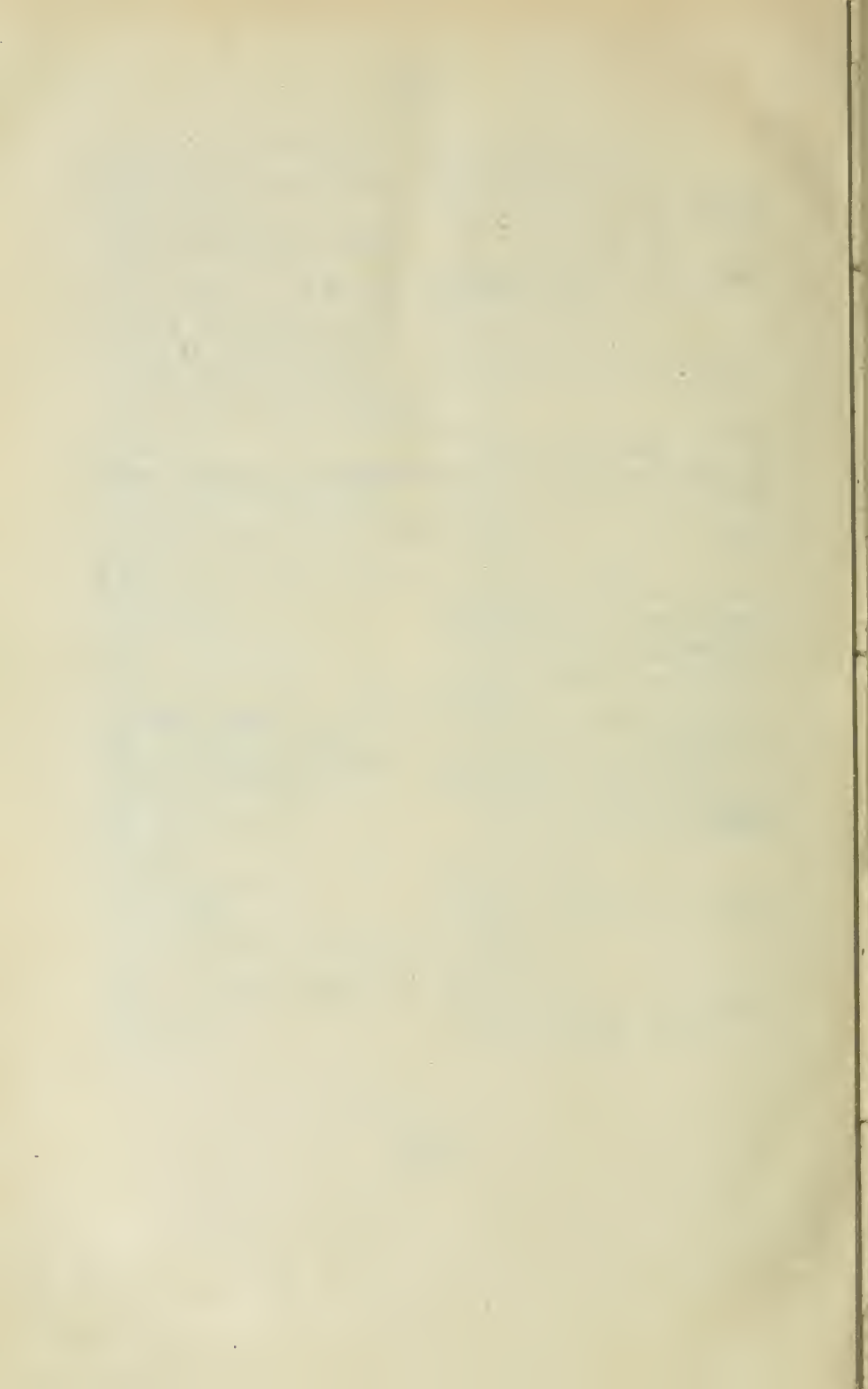
K N I H A V.

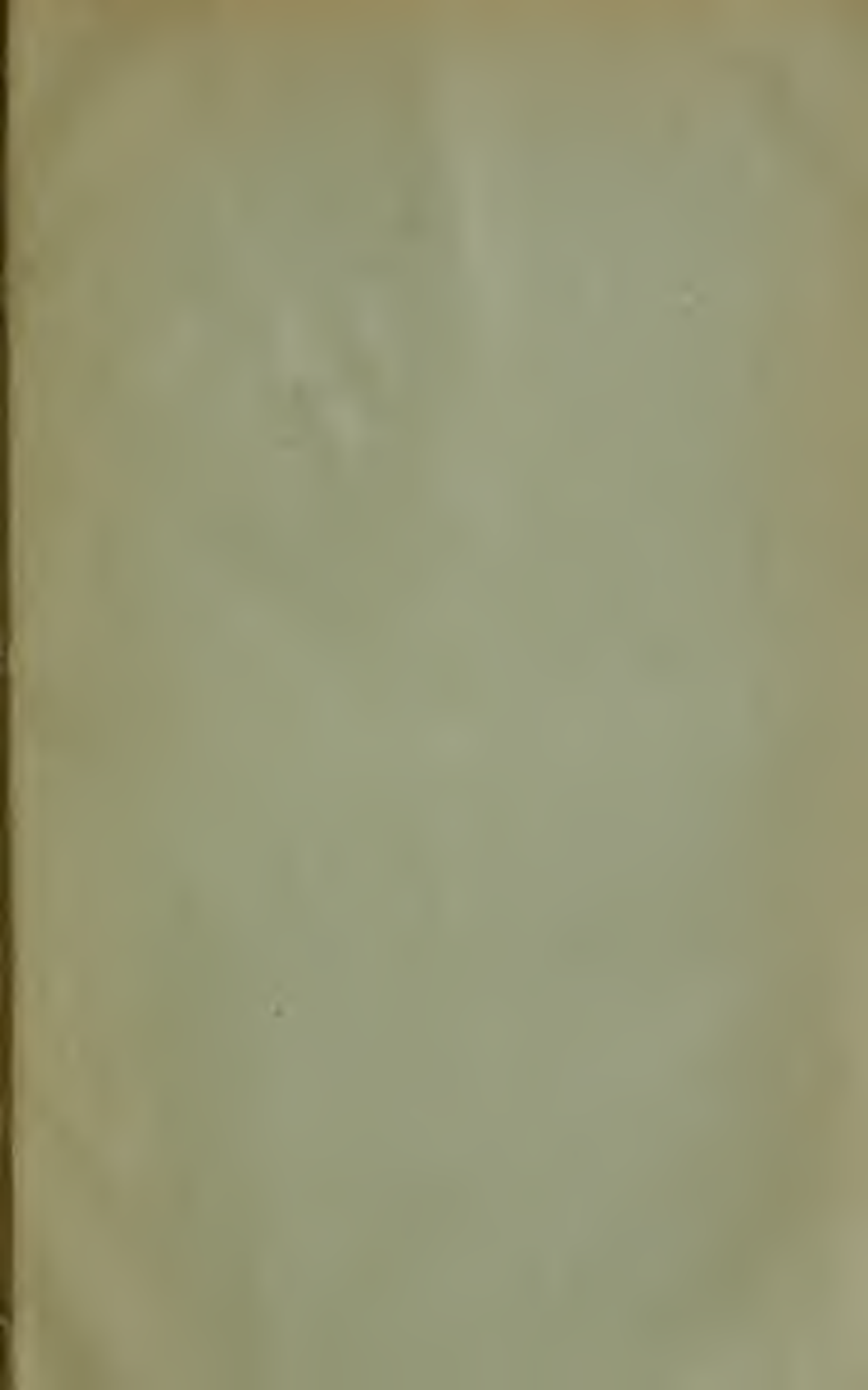
Od přemožení bauře r. 1547 do Westfálského míru (1547—1648).

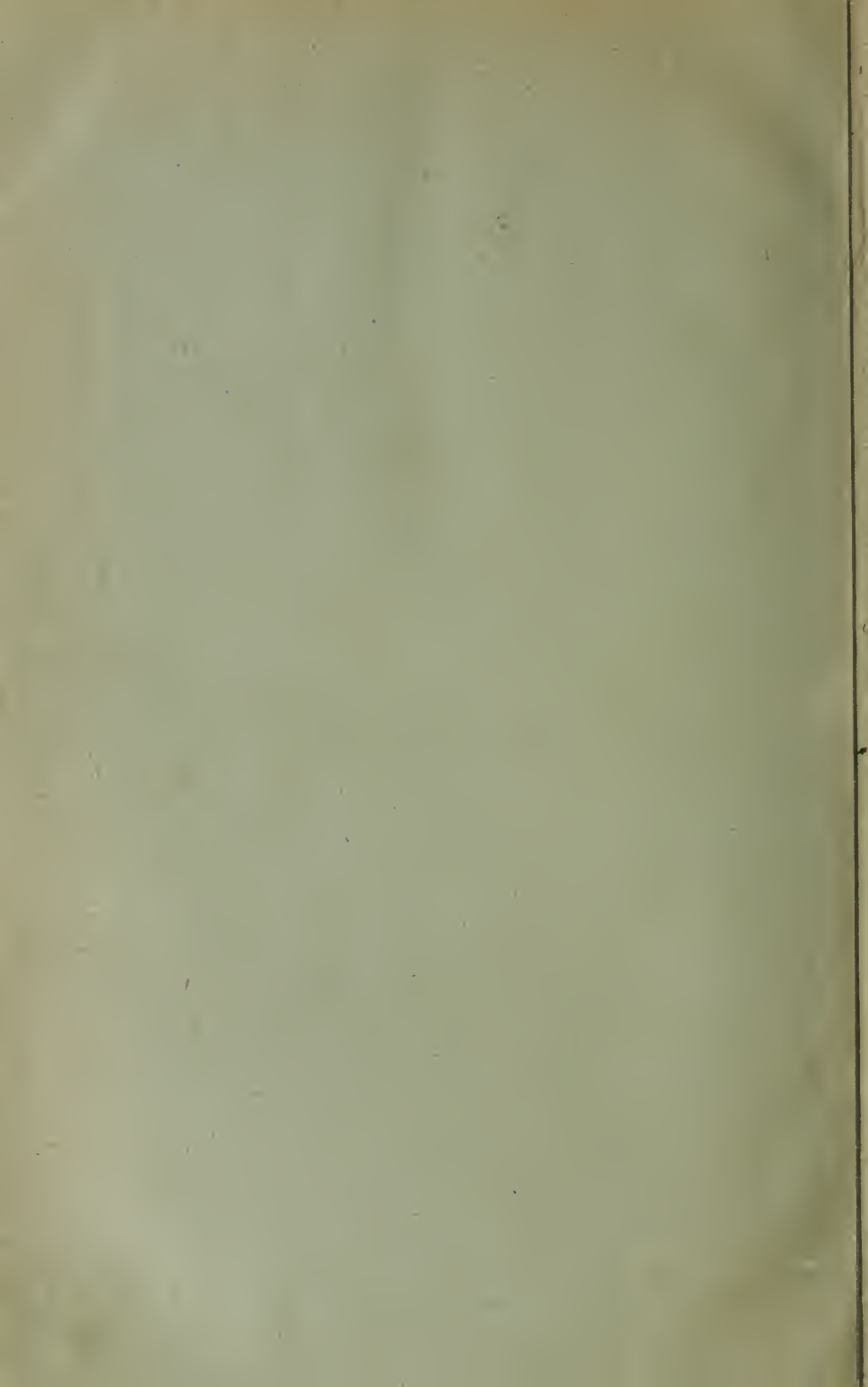
ODDÍL I. (1547—1608).

	stránka
1. Za Ferdinanda I (1547—1564)	1
2. Za Maximiliana II (1564—1576)	146
3. Za Rudolfa II	
a) W létech pokoje s Turky (1576—1592)	265
b) Za času války s Turky až do míru Žitwadorožského (1592—1606)	346
c) Další nesnáze s Turky. Powstání arciknížete Matiaše proti císaři Rudolfowi (1606—1608)	428
Registrík	450

DB
879
P8T6
díl 12

Tomek, Václav Vladivoj,
Ritter von
Dějepis města Prahy

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
